KONINKRIJK BELGIË

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

ALGEMENE DIRECTIE VAN ALGEMENE STUDIËN EN DOCUMENTATIE

DE BELGISCHE ECONOMIE

IN

1953

BRUSSEL

DRUKKERIJ ANC. ÉTABL. AUG. PUVREZ
FONSNYLAAN, 59

1954

VOORBERICHT

Het algemeen plan van het jaarverslag ondergaat geen belangrijke wijzigingen. Nochtans moet worden aangestipt dat een paragraaf omtrent de evolutie van de ruilhandel en het transitoverkeer aan het hoofdstuk « Buitenlandse Handel » is toegevoegd. Verder zij ook nog gewezen op de uitbreiding die gegeven werd aan de paragrafen welke handelen over de energie en over de handelsbetrekkingen met de Beneluxlanden en met Belgisch-Kongo, alsook op de wijzigingen en verbeteringen die aan de statistieken betreffende de investeringen werden aangebracht; deze laatste worden, in afwachting dat zij op grond van volledige en juiste gegevens kunnen worden opgemaakt, voortdurend bijgewerkt.

Toch verschilt het verslag tamelijk sterk van de voorgaande jaarboeken wegens het standpunt volgens hetwelk de gebeurtenissen van het jaar worden bekeken. Deze maal wordt de evolutie der economie tijdens de laatste vijf jaren in ogenschouw genomen ten einde de structurele wijzigingen, waartoe zij heeft geleid, naar voren te brengen. Daarom ook geeft de inleiding, welke gewoonlijk een of ander kenmerk van de Belgische economische politiek tijdens het beschouwde jaar in het licht stelde, thans een synthese van de structurele wijzigingen, die in het verslag worden behandeld.

De auteurs bleven er vooral om bezorgd een referentiewerk op te stellen. Het vlug verschijnen is dus niet, zoals voor de actualiteitswerken, hun eerste bekommernis geweest. Zij betreuren evenwel het werk niet vlugger na het afsluiten van het betrokken dienstjaar te kunnen aanbieden. Twee belangrijke redenen verklaren deze toestand : enerzijds, de vertraging waarmede talrijke fundamentele statistieken van officiële aard ter beschikking worden gesteld; anderzijds, de moeilijkheden welke eigen zijn aan de Administratie zelf, inzonderheid het tekort aan personeel, en de talrijke formaliteiten en werkzaamheden welke de opstelling van een definitieve tekst en de publicatie er van in de twee landstalen vereisen.

Het Ministerie van Economische Zaken hoopt nochtans dat dit verslag even gunstig zal worden onthaald als de vorige jaarboeken Het bedankt al degenen die door hun medewerking en hun raadgevingen de opstelling van dit werk hebben mogelijk gemaakt.

Brussel, 20 October 1954.

INLEIDING

In tegenstelling met de voorgaande jaren vond de Belgische economie in 1953 geen krachtige steun in de internationale conjunctuur (1). De concurrentie op de buitenlandse markten was zeer scherp ; niettemin kon het volume van de uitvoer, dank zij dikwijls zeer omvangrijke prijsconcessies, met ongeveer 9 % worden vergroot (2). Het peil van 's lands economische activiteit werd derhalve niet bedreigd door een te geringe vraag. Geleidelijk immers verzwakte de weerslag der recessie die op de Korea-boom volgde, zodat de eerste tekenen van een wederopleving merkbaar werden.

Het is moeilijk door middel van een analyse een duidelijke scheidingslijn tussen de binnenlandse en de buitenlandse vraag te trekken. Laatstgenoemde bezit immers een overwegende invloed door de omvang der inkomens welke de uitvoer bepaalt, alsmede door het groot aantal activiteiten welke van de export afhankelijk zijn. Daarenboven zijn de statistische gegevens omtrent de binnenlandse vraag niet voldoende betrouwbaar, noch volledig. Toch zijn er verschillende gunstige aanwijzingen, waaronder vooral de opmerkelijke stijging van de activiteit in het bouwbedrijf en de toeneming van de orderboekingen voor het binnenland in de metaalverwerkende nijverheid. De raming van de investeringen laat trouwens een tamelijk algemene verhoging blijken terwijl sommige aanwijzingen, zoals b.v. de omzet van de grossiers in kruidenierswaren, de mening wettigen dat de vraag ook langs de zijde van het gezinsverbruik enigermate toenam.

Globaal genomen werd het jaar 1953 dus gekenmerkt door een geleidelijke overgang naar een atmosfeer van economische expansie.

Alle sectoren hebben niet te gelijk of in dezelfde mate hieraan deel genomen. De herleving van de textielproductie was die van de ijzer- en staalvoortbrenging met maanden voor. Er zij aan herinnerd dat een soortgelijk tijdsverschil in de conjunctuur van beide voornoemde industrieën reeds duidelijk tot uiting was gekomen in het begin van de welvaartsperiode der jaren 1949-1950 en bij het begin van de inzinking tijdens de jaren 1951-1952. De steenkolennijverheid, die in het perekwatiestelsel van de E.G.K.S. een nuttige steun vond, maar een handicap in de toeneming der steenkolenvoorraden, heeft een weinig gunstig

(1) Zie *De Belgische Economie in 1952*. Brussel, 1953, 4° (Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene studien en documentatie), blz. IX.

(2) Zie blz. 335.

jaar gekend. De productie van ruwe non-ferro metalen nam ten opzichte van 1952 een weinig toe, terwijl die van de halfafgewerkte non-ferro metalen enigszins terugliep ; voor deze nijverheid was het tweede semester beter dan het eerste. In de laatste maanden van het jaar viel ook in de activiteit van de metaalverwerkende industrie en van de stikstofnijverheid een aanzienlijke verhoging waar te nemen. De uitbreiding der productie van plastics, fotografische producten en minerale oliën zette zich voort.

Door de gemeenschappelijke Benelux-markt kwamen een aantal Belgische ondernemingen in ernstige moeilijkheden tijdens de conjunctuurinzinking die op de Korea-boom volgde. Zij behoren o. a. tot volgende sectoren : kachels, emailwaren, meubels, papier, tabak, confectie, rayonweefsels, charmeuse artikelen. Voor de meeste dezer bedrijfstakken werden — weliswaar gematigde — vrijwaringsmaatregelen genomen, hetzij op grond van de procedure inzake de speciale Comité's, hetzij door toepassing van het Protocol van 's-Gravenhage van 24 Juli 1953. De definitieve afwikkeling van bedoelde moeilijkheden onderstelt een naar elkaar groeien van de respectieve loonniveau's en een betere organisatie van de Belgische ondernemingen, waardoor de onontbeerlijke kostprijsverlagingen zouden mogelijk worden.

De binnenlandse prijzen waren veel minder labiel dan de voorgaande jaren. Het indexcijfer van de groothandelsprijzen daalde een weinig ; dat der kleinhandelsprijzen steeg vanaf de maand Mei, ten dele ingevolge de prijsverhoging van sommige uitheemse waren.

De geldmarkt bleef zeer ruim. Door de geleidelijke vermindering van het bedrag der afhoudingen bij de uitvoer en door de toeneming van de buitenlandse Staatsschuld had een nieuwe gematigde expansie van de betaalmiddelen plaats. Een verdere verlaging van de discontovoet tot 2,75 % op 29 October, bevorderde de spontane tendens tot vermindering van de kredietprijs (1).

Doordat de belastingontvangsten steeds enige vertraging ten opzichte van de conjunctuur vertonen, is de schatkistpositie eerder krap geweest, hetgeen gewoon is bij het begin van een herleving, en werd er door de overheidssector een ruimer beroep op de kapitaalmarkt gedaan dan het voorgaande jaar. Meer dan 21 milliard frank werd ontleend, vergeleken met 15,7 milliard frank in 1952. Toch kon de interestvoet worden verlaagd doordat het kapitaalaanbod ruim was (2).

In de private sector was het bedrag van de netto-emissies, daarentegen, minder belangrijk dan het voorgaande jaar.

De effectenbeurs kende een zeer regelmatige bedrijvigheid en de koersen ondergingen, globaal genomen, slechts geringe schommelingen.

***

(1) Zie blz. 230.
(2) Zie blz. 232 en 250.

Het jaar 1953 was dus een overgangsperiode ; het behelsde het einde van de inzinking die de Korea-cyclus afsluit. Derhalve is het belangwekkend dit jaar te vergelijken met de periode 1949-1950, d.w.z. met het dieptepunt van de voorgaande recessie. Om deze reden gaan de statistische reeksen van onderhavig werk zoveel mogelijk terug tot het jaar 1949. Deze confrontatie van gelijkaardige conjunctuurfases maakt het immers mogelijk enkele conclusies te formuleren met betrekking tot de fundamentele evolutie van het economisch apparaat. De lezer vindt hierna een synthese van de belangrijkste dezer conclusies, welke omstandig in de loop van dit werk worden uiteengezet.

De toeneming van het productievolume mag worden geschat op circa 15 % ; een grote nauwkeurigheid is hier onmogelijk wegens de onvolmaaktheid van de indexcijfers. Voornoemde marge is een globale aanduiding van de kwantitatieve vooruitgang die door het Belgisch economisch bestel voorgoed werd geboekt aan het einde van een in sommige opzichten zeer bewogen prijzencyclus. Het is belangrijk te kunnen vaststellen dat de nijverheid haar evenwicht heeft weergevonden op een hoger productiepeil, ondanks de snelle daling der groothandelsprijzen op de buitenlandse markten. Het aantal faillissementen tijdens deze critieke periode was zeer gering, dank zij de beperking en de soepelheid van de kredietpolitiek.

De toeneming van de landbouwproductie, die moeilijk te becijferen is, was van dezelfde orde van grootte, of zelfs een weinig aanzienlijker dan die van de industrie. Dit kon echter alleen worden bereikt door middel van een strenge douaneprotectie en dientengevolge op een hoger prijspeil dan dat van de wereldmarkt.

Voorts zij aangestipt dat het overwicht van de veehouderij in de landbouwbedrijvigheid steeds groter wordt en dat de hoedanigheid van de dierlijke producten voortdurend verbeterd (1). De kwaliteitsverbetering schijnt evenwel niet algemeen, noch beslissend te zijn. Het ware wenselijk dat de industriële verwerking van dierlijke producten op grotere schaal zou gebeuren, daar zulks nodig is voor de verruiming van de afzet van veehouderijproducten.

In de industrie zijn talrijke structuurwijzigingen merkbaar.

De energiebalans laat uitschijnen dat in de gezinnen, het transport en de nijverheid, met uitzondering evenwel van de ijzer- en staalindustrie, het verbruik van petroleumderivaten sterk toeneemt (2). Deze evolutie doet zich in alle industrielanden voor. Zij bevordert de uitbreiding van de petroleumraffinaderijen ; deze worden meer en meer in de nabijheid der verbruikscentra opgericht, doordat het overzeese transport van minerale oliën verbeterd is. De uitbreiding van de petroleumraffinaderijen — hun productie is sedert 1949 vertienvoudigd — effent de weg voor de exploitatie van de petrochemie, een belangwek-

(1) Zie blz. 35 en volg.
(2) Zie blz. 70 en volg.

kende grondstoffenbron voor talrijke activiteiten, inzonderheid voor de textielnijverheid waarvan de evolutie aldus zal worden bevorderd.

Van 1949 tot 1953 bedroeg de toeneming van het verbruik van electrische energie 25 % ; deze verhoging is betrekkelijk gering, iets waaraan de hoge prijs van de electriciteit niet vreemd is.

De totale binnenlandse steenkoolleveringen, met inbegrip van de hoeveelheid voor omzetting in andere energievormen, verhoogden van 1949 tot 1953 met nauwelijks 2 % ; het verbruik is bijgevolg nagenoeg stationnair. De brandstof wordt echter steeds meer gevaloriseerd. Derhalve wordt een sterke daling vastgesteld voor de rechtstreekse aanwending van steenkool in de nijverheid en in het vervoer. Zulks blijkt niet alleen uit de energiebalans, maar ook uit de tabel over de leveringen aan de diverse economische sectoren. Alleen de leveringen aan de cokesfabrieken en aan de cementfabrieken, de huisbrandleveringen en het totale verbruik van de electrische centrales namen toe, terwijl de leveringen aan bijna alle andere sectoren verminderden (1). Deze evolutie is relatief voordelig geweest voor de productie van de Luikse en de Limburgse bekkens.

De uitvoer nam meer en regelmatiger toe dan de invoer ; de openstelling van de gemeenschappelijke markt is evenwel een te recente gebeurtenis opdat men nu reeds hiervan de definitieve weerslag op de steenkoolleveringen zou kunnen nagaan. Het is derhalve voorbarig een oordeel uit te brengen over de fundamentele evolutie van de steenkolennijverheid, te meer daar de wederuitrusting en de rationalisatie in de steenkolenmijnen verschillende jaren later dan in de andere bedrijfstakken werden aangevat, zodat het rendement nog steeds beneden dat van 1938 ligt.

In de ijzer- en staalnijverheid heeft de Korea-cyclus sterke schommelingen teweeggebracht. Het conjunctuurdieptepunt van 1953 lag ongeveer 28 % hoger dan dat van de periode Juli 1949-Juni 1950 en ongeveer 13 % hoger dan dat van het jaar 1949. Deze toeneming ging gepaard met een opmerkelijke kwaliteitsverbetering van het Thomasstaal. De in de eerste maanden van 1954 bereikte resultaten schijnen er op te wijzen dat de kansen op expansie binnen de gemeenschappelijke markt zich voor de ijzer- en staalnijverheid gunstig laten aanzien.

De productie van non-ferrometalen is nog steeds lager dan in 1938 ; die van koper is evenwel sedertdien sterk gestegen.

Het beoordelen van de ontwikkeling in de metaalverwerkende nijverheid is moeilijk om redenen van statistische en technische aard.

Geen enkele der beschikbare inlichtingen omtrent werkgelegenheid en productie (naar waarde en naar hoeveelheid) wettigen de mening als zou de expansie van deze industrie gelijk zijn geweest aan die van de ijzer- en staalnijverheid. In 1953 is het indexcijfer van de productie in de metaalverwerkende nijverheid 10 % hoger dan in 1949 en 15 %

(1) Zie blz. 58 en 59.

hoger dan in de periode met de laagste bedrijvigheid gaande van Juli 1949 tot Juni 1950. Bovendien blijkt uit de statistiek van de buitenlandse handel dat de invoer een sterkere vooruitgang heeft geboekt dan de uitvoer. In de rubriek machines en apparaten, exclusief de voertuigen, is de waarde van de invoer van 1949 tot 1953 met 60 % toegenomen, terwijl de overeenkomstige uitvoer slechts met 17,5 % toenam (1). Een lichte betrekkelijke vooruitgang van de arbeidsintensieve producties kan worden waargenomen.

Er mag worden aangenomen dat de aanpassing aan het gestegen loonniveau in deze nijverheidstak moeilijker, en daardoor trager is, en dat de nadelen van een te gering afzetgebied er veelal zeer scherp worden aangevoeld.

In de groep der chemische nijverheid was er een productietoeneming in enkele technologisch nieuwe bedrijfstakken, t. w. bij de fotografische producten, waarvan de uitvoer in vier jaren tijd is verdubbeld, de pharmaceutische producten, waarvan de uitvoer is vervierdoudigd, de plastische stoffen, enz... (2). In de traditionele sectoren van de minerale en de organische chemie is de voortbrenging in het algemeen niet belangrijk toegenomen. Bij het einde van de beschouwde periode was een lichte uitbreiding van de productiecapaciteit voor stikstof in het vooruitzicht gesteld.

In haar geheel vertoonde de textielproductie een licht stijgende tendens. Haar expansie blijft evenwel beperkt tot een klein aantal takken : fibraan, jute, tapijten en meubileringsstoffen. Een sterkere gerichtheid op kwaliteitsproducten blijkt echter duidelijk uit de productiestatistieken en de statistieken van de buitenlandse handel, inzonderheid met Nederland (3).

In de bouwstoffennijverheid moet de snelle ontwikkeling der productie van cement en holle bakstenen worden vermeld (4). De glasproductie, die in 1949 zeer laag was, werd door de Korea-cyclus sterk beïnvloed ; in 1953 was ze hoger dan in 1949, maar lager dan vóór de oorlog.

Sommige takken van de voedingsmiddelenindustrie, zoals de melkerijen, de margarinefabrieken en de vleesconservenfabrieken, nemen volop uitbreiding. De productie van ruwe suiker schommelt met de uitslag van de suikerbietencampagne. De productie van de suikerraffinaderijen en die van de brouwerijen benaderen het vooroorlogse peil.

Onder de beschikbare gegevens wijst geen enkel op een globale vooruitgang in de organisatie van de distributie (5). De vergelijking tussen de evolutie van de groothandelsprijzen en die van de kleinhandelsprijzen wijst er integendeel op dat de distributiemarges veeleer vergroot zijn.

---

(1) Zie blz. 85 en 86.
(2) Zie blz. 93 en 94.
(3) Zie blz. 106 en volg. en 422-423.
(4) Zie blz. 99 en volg.
(5) Zie blz. 153 en volg.

Het toerisme neemt steeds verder uitbreiding : de bedrijvigheid is in vier jaren tijd verdubbeld (1).

In de verkeerssector zijn opvallende wijzigingen ingetreden. Terwijl het spoorwegverkeer in 1953 op het peil van 1949 lag, zijn de binnenscheepvaart en het wegverkeer met ongeveer 50 % toegenomen ; het verkeer in de luchthavens is bijna verdubbeld en de bedrijvigheid van de Sabena bijna verdrievoudigd. Het zeeverkeer in de haven van Antwerpen nam nagenoeg onafgebroken toe (2).

Het telefoonverkeer heeft een snelle uitbreiding gekend, zodat het aantal in dienst zijnde apparaten van 642.108 in 1949 tot 768.160 in 1953 is toegenomen, dit is een verhoging van 19,6 %. Een groot deel van het net is geautomatiseerd.

Het blijkt dus dat de tendens tot kwantitatieve expansie, die in de nijverheid eerder sporadisch is, in het verkeer daarentegen een algemeen verschijnsel is. Alleen de spoorwegen bereiken geen kwantitatieve expansie, maar het rendement van het personeel is in vier jaren tijd met 15 % toegenomen, terwijl de modernisatie van het tractiematerieel en de rationalisatie aan de gang zijn.

***

Doordat de berekeningsmethode volledig werd gewijzigd, geeft de schatting van de nijverheidsinvesteringen thans een trouwer beeld van de inspanning in de nijverheid ; deze werd in de vroegere ramingen aanzienlijk onderschat (3). Ondanks deze rechtzetting blijft het aandeel der verkeersmiddelen in de uitrustingsuitgaven zeer aanzienlijk ; hierin schuilt een bevestiging van de door de statistieken over de activiteit verschafte aanwijzingen (4). Merkwaardig is eveneens de vastheid van de omvang der nijverheidsinvesteringen ; de economische cyclus heeft er minder invloed op gehad dan op de productie. De verhoging sedert 1950 weerspiegelt enkel de prijsstijging.

***

Het volume van de buitenlandse handel is van 1949 tot 1953 sterk toegenomen ; het volume van de invoer vergrootte met 25 %, dat van de uitvoer met ongeveer 50 %. De gemiddelde waarden hebben sterke schommelingen ondergaan, maar liggen in 1953 voor de invoer op een relatief hoger niveau. De ruilverhoudingen zijn dus genormaliseerd. Ze waren in 1949 uitermate gunstig (5).

In dit kader van algemene expansie hebben zich aanzienlijke wijzigingen voorgedaan.

De belangrijkste verandering uit het oogpunt van de geografische verdeling is zonder twijfel de sterke en bijna ononderbroken expansie

---

(1) Zie blz. 169 en volg.
(2) Zie blz. 131 en volg.
(3) Zie blz. 303 en volg.
(4) Zie blz. 131 en volg.
(5) Zie blz. 348 en volg.

van het intra-Beneluxhandelsverkeer, zowel wat de invoer als wat de uitvoer betreft. Nederland en de B.L.E.U. zijn hierdoor elkaars belangrijkste afzetgebied geworden (1).

Afgezien van Benelux en Argentinië kwam de geografische verdeling van de invoer merkelijk dichter bij de vooroorlogse. De invoer uit de Verenigde Staten is spontaan teruggelopen tot vrij normale verhoudingen, zodat het vraagstuk van het dollartekort werd uitgeschakeld. De gelijktijdige herleving van de invoer uit Duitsland heeft hiertoe bijgedragen.

De wijzigingen in het exportpakket zijn talrijker en, naast de toeneming van de uitvoer naar Nederland, moet er gewag worden gemaakt van de vergroting van het aandeel der Verenigde Staten en van Italië in de totale uitvoer. De export naar Belgisch-Kongo is dermate toegenomen dat hij 6 % van de totale uitvoer bedraagt, vergeleken met 1,5 % vóór de oorlog.

Tegenover deze toeneming staat het feit dat de uitvoer naar Frankrijk verhoudingsgewijs sterk is achteruitgelopen. Waar hij 16,8 % van het totaal vertegenwoordigde in 1936/1938, beliep hij slechts 8 % in 1953. Doorheen sterkere conjunctuurschommelingen schijnt de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk een gelijksoortige tendens te vertonen. Men mag aannemen dat de uitvoer naar deze twee landen thans beneden het normale economische peil ligt.

Hetzelfde geldt voor de uitvoer naar Argentinië.

Wordt een onderscheid naar de bewerkingsgraad der producten gemaakt, dan valt het op dat de handel in ruwe producten vooral ten opzichte van vóór de oorlog relatief is afgenomen. Hiertegenover staat een toeneming van het aandeel der afgewerkte producten in de invoer, en van dat der producten die een eenvoudige bewerking hebben ondergaan, alsmede van sommige categorieën van afgewerkte producten in de uitvoer. Algemeen gesproken is de verschuiving ten voordele van de afgewerkte producten sterker en algemener bij de invoer dan bij de uitvoer (2). Vooral de uitvoer van uitrustingsgoederen kende geen voldoende ontwikkeling.

***

De bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid aangegeven nominale lonen en wedden (exclusief alle bijdragen) stegen met 22 %. Gelet op de evolutie van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen is hun koopkracht met 11,5 % gestegen.

Tijdens dezelfde tijdsruimte stegen de door de maatschappelijke zekerheid verdeelde sommen van circa 26 milliard tot circa 35 milliard frank, d. i. een nominale verhoging van 34 % en een reële stijging van 22 % (3). De Rijksbijdragen voor de maatschappelijke zekerheid ver-

(1) Zie blz. 416 en volg.
(2) Zie blz. 344, 345 en 347.
(3) Zie blz. 291.

hoogden in dezelfde mate als de bijdragen van de arbeiders en werkgevers. Men stelt vast dat in globo de door de maatschappelijke zekerheid verdeelde inkomens meer zijn toegenomen dan de rechtstreekse bezoldigingen.

De totale rechtstreekse en onrechtstreekse inkomens van de arbeiders die onderworpen zijn aan de regeling van de maatschappelijke zekerheid — dit zijn de netto-lonen en -wedden plus de door de maatschappelijke zekerheid verdeelde bedragen — zijn nominaal met 26 % en reëel met 15 % gestegen.

***

Het opzet van het beheer der overheidsfinanciën en van de munt was te zorgen voor de stabiliteit van de frank op de wisselmarkt en voor de vrijwaring van de binnenlandse koopkracht. Aan het einde van de cyclus vertoont de geldhoeveelheid ongeveer dezelfde toeneming als de economische bedrijvigheid. Voorts heeft de Overheid een daling van de rentevoet betracht, behalve gedurende de periode van inflatoire spanning in de jaren 1950 en 1951. De structuur van de geldvoorraad onderging geen wijziging; meer dan de helft er van komt nog steeds op rekening van het chartale geld.

De tenuitvoerlegging der begrotingen ging gepaard met bijna chronische Thesauriemoeilijkheden. Er moet dienaangaande worden opgemerkt dat gedurende de periode van hoogconjunctuur tijdens de jaren 1950 en 1951 vrij belangrijke bedragen behoefden te worden ontleend (1). Het cumulatieve bedrag van de door de openbare besturen en organismen tijdens de jaren 1949 tot en met 1953 op de kapitaalmarkt uitgegeven bruto-emissies bedraagt ongeveer 84 milliard frank; deze som benadert het cumulatieve bedrag van de tijdens dezelfde periode door de overheidssector gedane bruto-investeringen, militaire incluis, d. i. circa 97 milliard frank. Het feit dat de overheidsinvesteringen in dergelijke mate afhankelijk zijn ten opzichte van een onregelmatig voorziene kapitaalmarkt mag beschouwd worden als een gebrek van de financiële structuur.

***

Bij wijze van besluit mag uit dit algemeen overzicht worden afgeleid dat door de Belgische economie tijdens de laatste vijf jaren wezenlijke vorderingen werden gemaakt. Nochtans is de aanpassing aan een hoog loonpeil onvolledig. Zij zal moeten tot stand gebracht worden door een aanhoudende inspanning tot organisatie en uitrusting om aldus het in bepaalde streken bestaand structureel werkgelegenheidstekort en sommige kostprijsverschillen, die de nijverheidsexpansie belemmeren, te kunnen opslorpen. Het hoge niveau van de landbouwprijzen, de strakheid van de distributiemarges en de bijna bestendige thesauriemoeilijkheden zijn ook bestanddelen die de goede werking van de economie hinderen.

---

(1) Zie blz. 186 en 190.

EERSTE DEEL

Bevolking en werkgelegenheid

HOOFDSTUK ÉÉN

BEVOLKING

§ 1. — ALGEMENE EVOLUTIE

Op 31 December 1953 telde de bevolking 8.798.055 personen, dit is 40.364 eenheden meer dan het vorige jaar.

Het natuurlijk accres is tamelijk hoog gebleven, maar is toch een weinig lager dan voor 1952. De in 1952 voor de geboorten geboekte vooruitgang hield aan; het aantal sterfgevallen is enigszins toegenomen.

Het migratiesaldo was onbeduidend.

Geboorten, sterfgevallen en bevolkingsaanwas (a)

JAARTAL	Geboorten (b)		Sterfgevallen (b)		Accres (c)		
	Absolute cijfers	‰	Absolute cijfers	‰	Natuurlijk	door migratie	Totaal
1931	147.489	18,08	103.773	12,72	43.716	23.465	67.181
1934	131.736	15,92	96.851	11,70	34.885	- 7.283	27.602
1939	126.257	15,04	110.393	13,15	15.864	- 6.141	9.723
1945	127.245	15,25	121.155	14,52	6.090	4.168	10.258
1946	146.731	17,49	110.413	13,16	36.318	7.674	43.992
1947	144.979	17,15	108.136	12,79	36.843	27.215	64.058
1948	148.210	17,23	103.576	12,04	44.634	45.782	90.416
1949	144.670	16,77	106.704	12,37	37.966	-15.493	22.473
1950	142.970	16,52	104.039	12,02	38.931	-10.362	28.569
1951	142.524	16,38	107.688	12,37	34.836	14.630	49.466
1952	146.142	16,69	103.624	11,83	42.518	12.054	54.572
1953	146.522	16,65	106.024	12,05	40.498	- 134	40.364

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Werkelijke bevolking.
(b) Exclusief de doodgeborenen en de levenloos aangegeven kinderen.
(c) Afneming wordt aangeduid door het teken —.

1. — *Mortaliteit.*

De overlevingstafel voor 1946-1949 gaf ten opzichte van die voor 1928-1932 een aanzienlijke vooruitgang weer; nochtans had België een tamelijk grote achterstand tegenover de andere landen met gelijkaardige beschaving.

De gemiddelde levensduur bereikt bij de geboorte slechts 62,1 jaar voor de mannen en 67,1 jaar voor de vrouwen (1). Nochtans deed er zich sedert de jaren 1946-1949 een verbetering voor.

Daar de mortaliteit van het ene jaar tot het andere schommelt ingevolge diverse oorzaken, zoals de weersomstandigheden, de epidemieën, enz., is het noodzakelijk een periode van enkele jaren in overweging te nemen om de tot stand gekomen vooruitgang in een juist daglicht te plaatsen. De zeer gunstige toestand van 1952 ligt tussen twee jaren tijdens dewelke de mortaliteit zeer hoog was; dientengevolge schijnt er zich voor de periode 1951-1953 een gemiddelde stand af te tekenen. Daar bij het opstellen van het verslag de gegevens over 1953 nog niet beschikbaar waren, blijft de analyse tot de jaren 1951 en 1952 beperkt.

Feitelijk, alhoewel in 1952 de sterftecijfers per leeftijd zeer gunstig waren, is de vastgestelde vooruitgang beneden de 40 jaar gematigd ten opzichte van 1951, wegens de lage coëfficiënten waarop de verminderingen toepasselijk zijn; de kindersterfte bleef echter dalen. Vooral boven de leeftijd van 65 jaar doen er zich sterke afwijkingen voor tussen 1951 en 1952; daar het hier gaat om personen wier levenskansen in elk geval beperkt zijn, zijn de schommelingen van de sterfte, bijvoorbeeld onder invloed van de weeromstandigheden, veel sterker : een strenge winter kan de gelukkige gevolgen van een gunstig jaar neutraliseren. Daarom kan niet beweerd worden dat, in de gegeven omstandigheden, de sterftecoëfficiënten van 1952 als *gemiddelden* zullen behouden worden; 1953 schijnt er het bewijs van te hebben geleverd. Maar terecht kan aangenomen worden dat de coëfficiënten tot 40 jaar een duurzame toestand kunnen bepalen, welke de huidige gezondheidsstand van de bevolking weergeeft.

Rekening houdend met het gemaakte voorbehoud, kan het jaar 1952 een beeld geven van de thans bestaande of tenminste virtuele mortaliteit; de op grond van deze cijfers berekende overlevingskans wordt in nevenstaande grafiek vergeleken met de volgens de gegevens der algemene tellingen berekende overlevingstafels.

Overlevingscurve
(mannen + vrouwen) tot 85 jaar
Aantal overlevenden
op 100 geboorten (a)

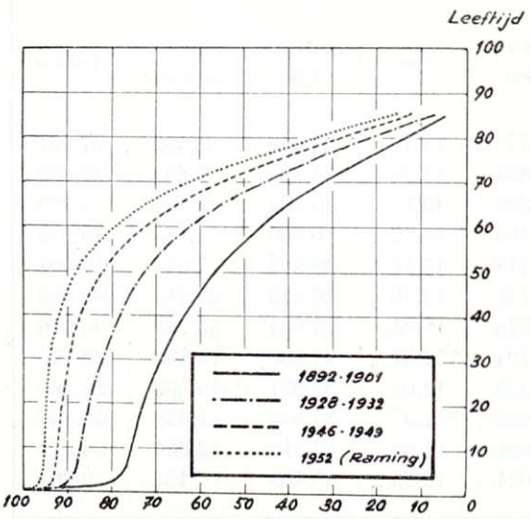

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Naar de sterftetafels van 1892-1901, van 1928-1932 en van 1946-1949; voor 1952, ramingen gesteund op de sterftecijfers van het jaar.

(1) Rond hetzelfde tijdstip bedroeg deze gemiddelde levensduur respectievelijk voor de mannen en voor de vrouwen 66,4 en 71,2 in Engeland en Wales, 62,5 en 68,0 in Frankrijk, 69,4 en 71,5 in Nederland, 67,1 en 69,7 in Zweden, 62,7 en 67,0 in Zwitserland.

De vooruitgang komt er duidelijk tot uiting; zoals bekend is deze, sinds het begin van de eeuw, het meest uitgesproken voor de lage leeftijden en het is ook voor deze leeftijden dat de verbetering in de jongste jaren aanhield. Dit feit heeft een beslissende invloed gehad op de bevolkingsveroudering; door meer en meer het aantal eenheden deel uitmakende van de generaties welke op het huidig ogenblik nog betrekkelijk jong zijn te handhaven, heeft dit feit in grote mate de veroudering, welke voortvloeit uit de inkrimping der generaties ingevolge de aanhoudende daling van de nataliteit en uit de verlenging van de levensduur in de hogere leeftijdsklassen, geneutraliseerd.

Leeftijdsopbouw der bevolking in 1910, 1930, 1947 en 1952

Groepen van 5 jaar

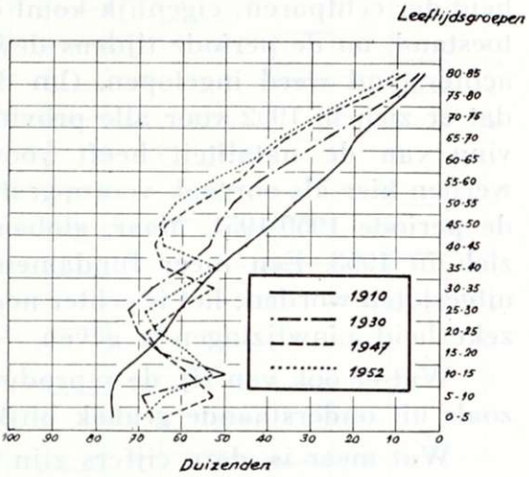

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Deze veroudering is niettemin zeer reëel; België is een van de landen waar het percentage van het aantal personen van meer dan 65 jaar het hoogst is. Deze tendens verergert voortdurend. Nevenstaande grafiek geeft de algemene strekking weer van de verdeling per groep van 5 jaar; uit deze beknopte voorstelling kan voldoende de aanhoudende stijging van de curve voor de hogere leeftijden afgeleid worden; voor de leeftijden beneden deze laatste komt de toestand op bepaalde plaatsen minder klaar naar voren onder de invloed van de ingevolge de twee oorlogen tot stand gebrachte versterkingen, maar het blijkt duidelijk dat de « piramide » meer en meer haar klassieke vorm verliest om een bijna verticale stand aan te nemen; terzelfder tijd vertoont de indeling van de bevolking naar leeftijd neiging om steeds dichter bij de overlevingstafel te komen.

De vergelijking tussen de twee reeksen curven van de voorgaande grafieken doet trouwens een verscherpte verandering ten opzichte van de structuur der *stationnaire bevolking* (1) uitkomen; zo wordt de weerslag van de daling der sterfte op de bevolkingsveroudering duidelijk aangetoond (2).

Deze wijziging van de verdeling per leeftijd kon niet langer zonder

(1) Door stationnaire bevolking verstaat men een fictieve bevolking, waarvan de leeftijdsstructuur overeenstemt met de overlevingstafel.

(2) De verdeling per leeftijd wordt hier slechts nagegaan met betrekking tot de bevolkingsveroudering en de invloed er van op de mortaliteit. In het kader van een uiteenzetting over de economische toestand van het land is het van meer belang na te gaan hoe de evolutie van de beroepsbevolking samengaat met deze verdeling per leeftijd. Daar de tendenzen zich slechts langzaam wijzigen is het evenwel niet noodzakelijk gebleken dit aspect van het probleem, dat in de uiteenzetting over 1952 werd behandeld, te hernemen (zie *De Belgische Economie in 1952*, op. cit., blz. 4 en 5).

invloed op de mortaliteit blijven; het is tamelijk waarschijnlijk dat de sinds 1947 vastgestelde veroudering het aantal sterfgevallen met ongeveer 5 % in 1952 heeft doen toenemen.

De vermindering van de sterftecoëfficiënten is dus gedeeltelijk en zal nog meer in de toekomst geneutraliseerd worden door de steeds toenemende belangrijkheid van de hogere leeftijdsgroepen.

2. — *Nataliteit.*

Sinds het in 1946 bereikte hoogtepunt, is het aantal geboorten tot in 1951 aanhoudend afgenomen. Deze daling is zowel te verklaren door de vermindering van het aantal huwelijken als door de geringere vruchtbaarheid der echtparen; eigenlijk komt dit neer op de terugkeer tot een normale toestand, na de periode tijdens dewelke de ingevolge de oorlog ingetreden achterstand werd ingelopen. Om die reden is het tamelijk verwonderlijk dat er zich in 1952 voor alle provinciën (behalve Brabant) een wederopleving van de nataliteit heeft voorgedaan; economische omstandigheden werden hier als oorzaak vooropgesteld en voornamelijk de welvaart tijdens de periode 1950-1951. Maar, globaal genomen, handhaafde deze herleving zich in 1953. Een meer fundamentele herneming schijnt niet te moeten uitgesloten worden; het is echter nog te vroeg dienaangaande met voldoende zekerheid aanwijzingen te geven.

Wat er ook van zij, de reproductiecijfers blijven hoger dan de eenheid, zoals uit onderstaande grafiek blijkt.

Wat meer is, deze cijfers zijn nog steeds berekend volgens de sterftetafels van 1946-1949; welnu de overlevingsduur is zodanig gestegen dat op vijftienjarige leeftijd, bijvoorbeeld, het aantal overlevenden per duizend waarschijnlijk met meer dan 20 eenheden is gestegen. Er zijn dus minder geboorten nodig om de vervanging van de generaties op de vruchtbare

Netto-reproductiecijfers van 1939 tot 1952

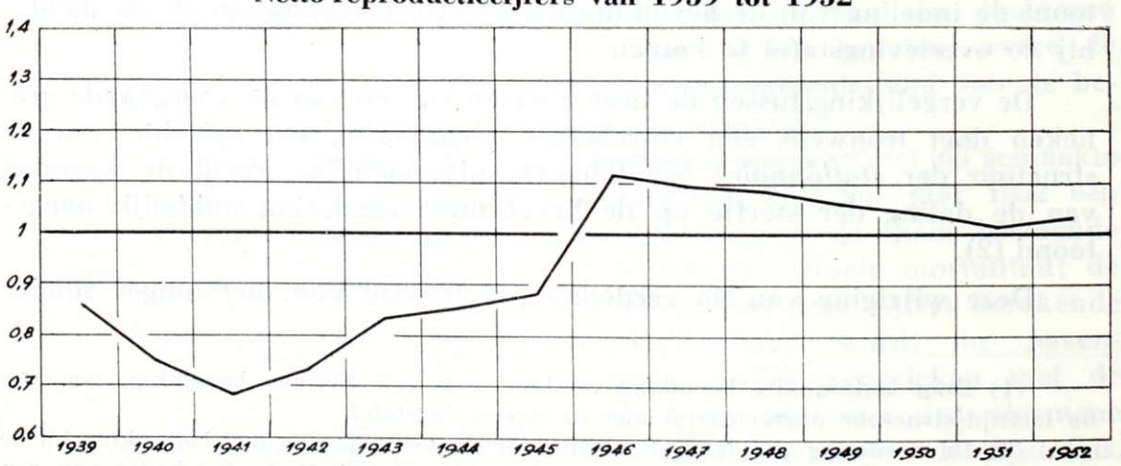

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

leeftijd te verzekeren. Daar ook de toeneming aanzienlijk is tussen 15 en 45 jaar, mag men aannemen dat het netto-reproductiecijfer voor 1952 met ongeveer 3 % onderschat is.

Maar het is misschien nodig een correctie in tegenovergestelde zin aan te brengen. Hoewel de onmiddellijke na-oorlogse jaren reeds verwijderd zijn, is het mogelijk dat de demografische toestand nog niet opnieuw voldoende stabiel is geworden om aan de cijfers van Kuczynski (1) een onbetwistbare waarde toe te kennen; dit reproductiecijfer is inderdaad zeer gevoelig aan de storingen welke invloed uitoefenen op de leeftijd van de moeder bij de geboorte der kinderen.

De demografen hebben nieuwe berekeningsmethodes uitgewerkt, waarvan de toepassing voor België een minder optimistisch beeld van de toestand weergeeft dan de klassieke reproductiecijfers, vooral zo men ze verbetert, rekening houdend met de inzake overlevingskans vastgestelde vooruitgang.

Het is niet mogelijk in te gaan op deze zeer technische analyse; nochtans stelt de weergave van de vruchtbaarheidscoëfficiënten volgens de huwelijksduur (2) het probleem in het licht en laat toe de huidige vruchtbaarheid met die van de vorige jaren te vergelijken. De gecumuleerde coëfficiënten zijn in nevenstaande grafiek aangeduid voor een vooroorlogs jaar (1939), voor de jaren met het hoogste (1946) en met het laagste (1951) geboortecijfer na de oorlog en, vervolgens, voor het jongste jaar waarvoor de gegevens beschikbaar zijn.

Huwelijksvruchtbaarheidscijfers gecumuleerd tot 20 jaar huwelijk voor de jaren 1939, 1946, 1951 en 1952 (a)

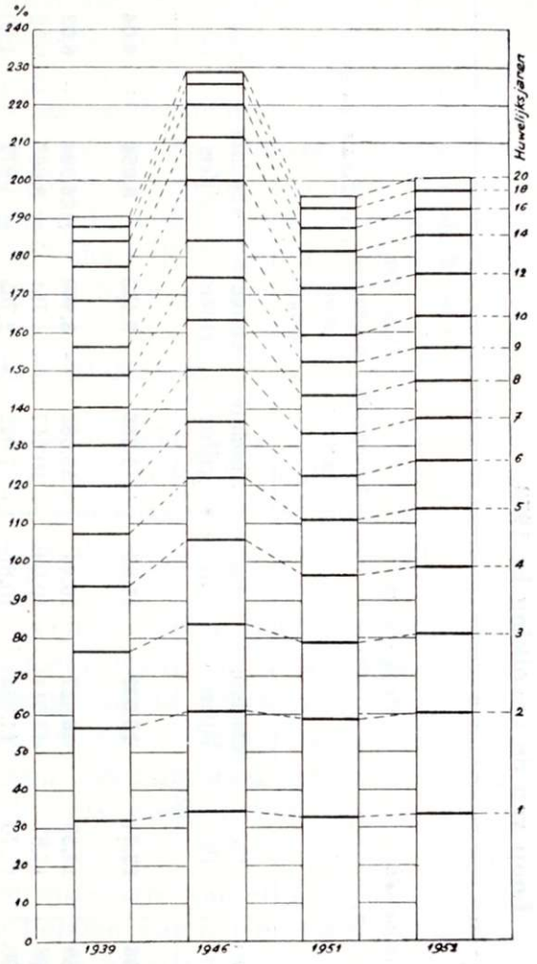

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Bedoeld cijfer is de verhouding tussen, enerzijds, het aantal wettige geboorten, geboekt tijdens elk der vermelde jaartallen en voortgesproten uit de sedert n jaren afgesloten huwelijken, en, anderzijds, het totaal aantal huwelijken voor dit tijdstip.

In 1951 was de gecumuleerde vruchtbaarheid na 20 jaar huwelijk op een peil teruggekomen dat nauwelijks hoger ligt dan in 1939, periode met

(1) Het reproductiecijfer van Kuczynski is de vervangingsfactor van de generaties berekend op grond van de vrouwelijke vruchtbaarheid op de verschillende leeftijden.

(2) Het gaat hier over bruto-coëfficiënten welke geen rekening houden met de ontbinding van de huwelijken; ook de migraties werden buiten beschouwing gelaten.

Loop van de bevolking in 1953

LANDSGEDEELTE	Geboorten (a)		Sterfgevallen (a)		Toe- of afneming				Toestand op 31 December 1953
					Natuurlijk accres	Saldo der migratie-bewegingen	Totale aangroei		
	Absolute cijfers	°/oo (b)	Absolute cijfers	°/oo (b)	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Absolute cijfers	°/oo (c)	Absolute cijfers
Arrondissement Brussel	**17.896**	**13,34**	**16.030**	**11,95**	**+ 1.866**	**+ 6.188**	**+ 8.054**	**+ 6,04**	**1.341.800**
Vlaams landsgedeelte	**81.489**	**18,33**	**46.427**	**10,44**	**+ 35.062**	**— 8.468**	**+ 26.594**	**+ 6,02**	**4.445.605**
Antwerpen	23.928	17,87	13.511	10,09	+ 10.417	— 1.751	+ 8 666	+ 6,52	1.338.769
West-Vlaanderen	18 096	17,70	11.054	10,81	+ 7.042	— 2.765	+ 4.277	+ 4,20	1.022.498
Oost-Vlaanderen	20.690	16,66	14.449	11,63	+ 6.241	— 2.399	+ 3.842	+ 3,10	1.242.052
Limburg	12 893	25,19	3.973	7,76	+ 8.920	— 1.380	+ 7.540	+ 14,95	511.771
Arrondissement Leuven	5.882	17,80	3.440	10,41	+ 2.442	— 173	+ 2.269	+ 6,91	330.515
Waals landsgedeelte	**47.137**	**15,66**	**43.567**	**14,47**	**+ 3.570**	**+ 2.146**	**+ 5.716**	**+ 1,90**	**3.010.650**
Henegouwen	20.021	15,95	18.759	14,95	+ 1.262	— 38	+ 1.224	+ 0,98	1.254.942
Luik	14.537	14,71	14.355	14,52	+ 182	+ 1.008	+ 1.190	+ 1,21	988.346
Luxemburg	3.824	17,70	2.715	12,56	+ 1.109	— 151	+ 958	+ 4,45	216.087
Namen	6.181	17,02	5.154	14,20	+ 1.027	+ 200	+ 1.227	+ 3,39	363.063
Arrondissement Nijvel	2.574	13,68	2.584	13,73	— 10	+ 1.127	+ 1.117	+ 0,60	188.212
Het Rijk	**146.522**	**16,65**	**106.024**	**12,05**	**+ 40.498**	**— 134**	**+ 40.364**	**+ 4,61**	**8.798.055**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de doodgeborenen en de levenloos aangegeven kinderen.
(b) Berekend op grond van de totale bevolking op 31 December 1953.
(c) Berekend op grond van de totale bevolking op 31 December 1952.

een zeer laag geboortecijfer (1); het is dus bijna uitsluitend aan de vermindering van de mortaliteit te danken dat de bevolking op peil blijft.

De wijzigingen hebben dezelfde strekking voor elke tijdsduur van 1939 tot 1946 en 1951; dit wijst op de invloed van een tijdperk dat de gedragingen van het geheel der echtverbintenissen kenmerkt. Daarentegen werd van 1951 tot 1952 de toeneming bijna uitsluitend vastgesteld in de groep met minder dan 7 jaar huwelijk; alleen de na de oorlog tot stand gekomen huwelijken zijn dus in deze beweging opgenomen. Daaruit schijnt voort te vloeien, zonder daarom de omstandigheden van het ogenblik te mogen verwaarlozen (bv. de economische omstandigheden), dat de evolutie van de nataliteit meer en meer bepaald wordt door de houding, welke de echtparen op het ogenblik van hun huwelijk hebben aangenomen.

§ 2. — REGIONALE EVOLUTIE

Ten opzichte van 1952 schijnt er zich in 1953, voor de meeste provinciën, een zekere vermindering van het geboortecijfer te hebben voorgedaan. Deze terugloop wordt goedgemaakt door een stijging in de provinciën Brabant en Henegouwen. De mortaliteit is doorgaans gestegen, behalve in Limburg en in Luxemburg.

De coëfficiënten hebben nochtans geen volledige betekenis, omdat zij afhangen van een reeks uitwendige factoren waarvan de leeftijdsstructuur de belangrijkste is; daar deze, naargelang van de streek, zeer verschillend is, kan een evenkrachtige mortaliteit of nataliteit aanleiding geven tot zeer uiteenlopende bruto-coëfficiënten. Vermits deze invloed zeer moeilijk kan uitgeschakeld worden, is het wenselijk deze coëfficiënten slechts als een aanwijzing te beschouwen.

De saldi van de buitenlandse migraties zijn tamelijk zwak per provincie; de binnenlandse verplaatsingen hebben dus het meest de migratoire saldi der verschillende streken beïnvloed. Deze zijn in negatieve zin toegenomen voor het Vlaamse landsgedeelte ingevolge de uitwijkingen uit de provinciën Antwerpen en Limburg; de vier Waalse provinciën hebben weinig bijgewonnen; daarentegen kwam in Brabant een verhoging van het immigratiesaldo tot stand.

---

(1) In 1939 bedroeg het netto-reproductiecijfer 0,859 (daar de berekening gedaan werd op grond van de sterftetafels voor 1928-1932, zou dit cijfer nochtans beneden de werkelijkheid liggen).

HOOFDSTUK II

BEROEPSBEVOLKING, WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID

AFDELING I. – BEROEPSBEVOLKING

Terwijl de totale bevolking, ondanks de geringe nataliteit, verder aangroeit, blijft daarentegen de bevolking op een tot werken geschikte leeftijd, tamelijk stabiel; de geringe afwijkingen, die ze in de ene of in de andere zin, tijdens de jongste jaren heeft ondergaan, werden in even ruime mate beïnvloed door de schommelingen van de migratiebeweging en door de fundamentele tendenzen : vorderingen op het gebied van de verlenging van de levensduur (1) en vermindering van het aantal personen dat de beroepsleeftijd bereikt. De hieronder aangehaalde cijfers zijn slechts benaderende gegevens (2).

De globale activiteitscoëfficiënt van de bevolking op beroepsleeftijd (3) verandert evenwel zeer weinig van het ene jaar tot het andere; de onnauwkeurigheid van de bevolkingscijfers ontneemt trouwens elke betekenis aan bewegingen van korte duur. Het valt zelfs moeilijk te bepalen in welke mate deze coëfficiënt, sedert de telling van 1947, is veranderd; op bedoeld ogenblik bevond hij zich op een eerder laag peil; dit verschijnsel kon waargenomen worden voor alle leeftijden, maar bij de vergelijking met het buitenland kwam het, vooral vanaf de leeftijd van 50 jaar, duidelijk tot uiting. Op deze leeftijd dient de verklaring er van, op de eerste plaats te worden gezocht in het vervroegd op rust gaan om niet economische redenen. De steeds meer uitgesproken veroudering van de bevolking laat daarenboven niet toe hierin een onbetwistbare vorm van sociale vooruitgang te zien.

Volgens onderstaande ramingen zou het aandeel der personen van 15 tot 64 jaar in de totale bevolking kleiner worden. De activiteitscoëfficiënt

(1) De vorderingen op het gebied der overleving worden, voor een niet te veronachtzamen gedeelte, verwezenlijkt in de beroepsleeftijd.

(2) Voor de berekening van de indeling per leeftijd van de bevolking werd, bij gebrek aan nauwkeurige gegevens, het migratieoverschot proportioneel verdeeld.

(3) Verhouding tussen de personen die een beroep uitoefenen en de totale bevolking van 15 tot 64 jaar.

op deze leeftijden schijnt nochtans de verhouding van de actieve personen ten opzichte van de totale bevolking te handhaven.

Beroepsbevolking

(raming in duizenden eenheden) (a)

OMSCHRIJVING	1949	1951	1952	1953
Mannen				
Totale bevolking	4.247,6	4.257,1	4.313,3	4.328,3
Bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar	2.904,0	2.902,0	2.925,1	2.921,6
Totaal aantal arbeidskrachten	2.684,8	2.725,8	2.735,6	2.707,7
Burgerlijke arbeidskrachten	2.604,8	2.610,8	2.599,6	2.552,2
Werkzame bezoldigde arbeidskrachten	1.737,3	1.798,8	1.773,1	1.736,8
Vrouwen				
Totale bevolking	4.380,3	4.405,8	4.444,4	4.469,8
Bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar	2.952,0	2.967,8	2.975,4	2.976,9
Totaal aantal arbeidskrachten	828,1	843,7	824,3	842,5
Burgerlijke arbeidskrachten	828,1	843,7	824,3	842,5
Werkzame bezoldigde arbeidskrachten	565,8	578,4	551,4	565,6
Totaal				
Totale bevolking	8.627,9	8.662,9	8.757,7	8.798,1
Bevolking van 15 tot minder dan 65 jaar	5.856,0	5.869,8	5.900,5	5.898,5
Totaal aantal arbeidskrachten	3.512,9	3.569,5	3.559,9	3.550,2
Burgerlijke arbeidskrachten	3.432,9	3.454,5	3.423,9	3.394,7
Werkzame bezoldigde arbeidskrachten	2.303,1	2.377,2	2.324,5	2.302,4

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Directie voor de Arbeidskrachten.

(a) Gemiddelde jaargegevens.

Van 1952 tot 1953 is, zoals tijdens het voorgaande jaar, het *totaal aantal arbeidskrachten* (1) afgenomen; gewis dient hierin een gedeeltelijke opslorping te worden gezien van de bijkomende marginale arbeidskrachten die in 1950-1951 actief of terug actief zijn geworden. Dezelfde tendens komt tot uiting bij de *burgerlijke arbeidskrachten* (1) en bij de *bezoldigde arbeidskrachten* (1); de verschillen zijn er trouwens aanzienlijker, vermits er zich wegens de toeneming van de strijdkrachten een compensatie voordoet in het totaal aantal arbeidskrachten.

De evolutie verschilt echter voor de vrouwen die na de terugloop van 1952 opnieuw hun aandeel in de economische activiteit hebben verhoogd. Deze herneming vergoedt in zekere mate de terugloop bij de mannelijke arbeidskrachten.

(1) Voor de bepalingen, zie *De Belgische Economie in 1952*, op. cit., blz. 11. Ter herinnering weze vermeld dat het totaal aantal arbeidskrachten de strijdkrachten en de burgerlijke arbeidskrachten omvat en dat in deze laatsten de bezoldigde arbeidskrachten, de werklozen, de zelfstandige arbeiders en de helpers begrepen zijn.

In de landbouw schijnt de werkgelegenheid duidelijk op een daling afgestemd; in de tertiaire sector deed zich van 1952 tot 1953, ondanks de doorgaans gunstige tendens, een inkrimping van de burgerlijke arbeidskrachten voor. Het is, evenwel, de industrie die vooral door de conjunctuurschommelingen wordt beïnvloed. Spijt de vordering van de productie, liep in 1953 de werkgelegenheid in de verwerkende industrieën verder terug; de in de ontginningsbedrijven tewerkgestelde werkkrachten ontsnapten niet aan de gevolgen van de verslapping van het zakenleven in de basisindustrieën.

Burgerlijke arbeidskrachten
Indeling per bedrijfstak
(raming in duizenden eenheden)

BEDRIJFSTAK (a) (b)	1947	1950	1951	1952	1953
Landbouw, bosbouw en visserij (c) ...	422,7	380,4	363,2	361,7	356,0
Ontginningsbedrijven	190,7	182,9	183,1	184,8	179,5
Verwerkende industrieën	1.282,7	1.201,2	1.222,8	1.178,0	1.167,1
Bouwbedrijf	196,6	205,0	223,6	217,1	215,3
Electriciteit, gas, water, gezondheidsdiensten	27,9	21,4	20,2	20,2	20,7
Handel, bank, verzekeringen	467,5	512,6	511,8	514,8	509,5
Vervoer en verkeerswezen (d)	243,2	242,7	242,5	242,1	235,1
Diensten (e)	531,3	516,7	533,8	531,3	527,5
Volledig werklozen	92,0	170,0	153,5	173,9	184,1
Totaal	**3.454,6**	**3.432,9**	**3.454,5**	**3.423,9**	**3.394,8**

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Directie voor de Arbeidskrachten.

(a) Internationale classificatie der Verenigde Naties.
(b) De grensarbeiders en de leerjongens werden in de bedrijfstakken, waarin zij werkzaam zijn, ingedeeld.
(c) Inclusief de seizoenarbeiders.
(d) Inclusief het personeel van de N.M.B.S., de R.T.T., de N.M.V.B. en de Posterijen.
(e) Inclusief het vast Rijks-, provincie- en gemeentepersoneel; de godsdienstbedienaars en de geestelijken verbonden aan het vrij onderwijs en aan de gast- en godshuizen; de dienstboden en het huispersoneel.

AFDELING II.
BEZOLDIGDE WERKGELEGENHEID

Bijzondere aandacht dient te worden besteed aan de sector van de werkgelegenheid voor de loon- en weddetrekkenden, sector die het meest aan schommelingen onderhevig is. Tijdens het jaar 1953 deden zich echter geen belangrijke veranderingen op de arbeidsmarkt voor.

Ingevolge deze betrekkelijke kalmte bleef de politiek inzake arbeidskrachten ongewijzigd; het beroep op buitenlandse arbeidskrachten, onder de vorm van contingenten, werd tot een minimum herleid, terwijl bepaalde maatregelen die in het voordeel der in het land gevestigde arbeiders waren genomen, verbeterd werden; bovendien werd de reglementering van de werkloosheid in enkele opzichten strenger gemaakt.

1. — *Maatregelen ten gunste van de arbeidskrachten.*

De aanwerving van buitenlandse arbeiders werd in aanzienlijke mate vertraagd; voor de mijnwerkers werden de toegelaten contingenten tot 3.000 eenheden teruggebracht, hoewel ze nog 10.300 bedroegen in 1952, na 21.700 eenheden te hebben bereikt in 1951.

De diensten voor beroepsherscholing van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid (R.A.W.) gaven blijk van een grotere bedrijvigheid : 1.274 werklozen voleindigden in 1953 hun beroepsherscholing, tegen 956 in 1952 en 1.332 in 1951.

Om de stabilisatie van de buitenlandse arbeidskrachten, die in de mijnen zijn tewerkgesteld, in de hand te werken, werd het genot van de inzake huisvesting toegekende premiën en leningen tegen lage rente uitgebreid tot de gehuwde arbeiders van vreemde nationaliteit, die het bewijs voorleggen dat ze gedurende het tijdsbestek van één jaar in een Belgische kolenmijn hebben gewerkt (1).

De tewerkstelling van werklozen door de overheidsdiensten, dank zij de toelagen die door bemiddeling van de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid worden verstrekt, kende een verder verloop. Het gemiddeld aantal aldus tewerkgestelde werklozen bedroeg 8.669, tegen 9.193 in 1952 en 4.843 in 1951.

2. — *Werkloosheidsreglementering en -vergoeding.*

Bij koninklijk besluit van 26 September 1953 (2) werden voor bepaalde categorieën werklozen nieuwe beperkingen ingevoerd met betrekking tot de duur der vergoeding.

Enerzijds, is voortaan een beperking voorzien met betrekking tot de gehuwde vrouwen en gelijkgestelden, die geen steun van het gezin zijn. Deze wordt berekend per dienstjaar (van 1 October tot 30 September) en is gelijk aan het aantal dagen waarop zij gedurende het voorgaande dienstjaar als loonarbeidster hebben gewerkt, voor zover dit aantal de 200 dagen niet overtreft; een minimum van 30 vergoedingsdagen is echter gewaarborgd; bovendien kunnen, na het verstrijken van de aldus vastgestelde aan-

(1) Koninklijke besluiten van 20, 21 en 22 Mei 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Juni 1953).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 1 October 1953; err. : *Belgisch Staatsblad* van 26 en 27 December 1953.

spraak op vergoeding, tijdens elk der laatste drie kwartalen, vergoedingen worden toegekend voor een aantal dagen gelijk aan het aantal dagen waarop in de loop van het vorige kwartaal werd gewerkt; deze dagen worden afgetrokken van de refertedagen voor het volgende dienstjaar.

Daarenboven houdt het besluit de mogelijkheid in om, voor verschillende categorieën vergoede volledig werklozen, per kwartaal de uitkering der vergoedingen te beperken tot het aantal dagen waarop in de loop van het voorgaande kwartaal werd gewerkt; deze bepaling geldt voor de volgende categorieën : werklozen die een bijberoep uitoefenen of die met een zelfstandige arbeider samenwonen; gehuwde vrouwen of gelijkgestelden; werklozen die niet effectief een betrekking zoeken.

§ 2. — VERLOOP VAN DE WERKGELEGENHEID

1. — *Bezoldigde arbeidskrachten.*

De vermindering van het aantal burgerlijke arbeidskrachten kan ten dele verklaard worden door de terugloop van het aantal zelfstandige arbeiders; de inkrimping van de bezoldigde arbeidskrachten, nadat deze in 1951 een maximum bereikten, oefent in dezelfde zin een invloed uit. De lichte uitbreiding van de volledige werkloosheid geeft een vermindering van de arbeidsmogelijkheden weer, terwijl, volgens de beschikbare ramingen het aantal tewerkgestelde arbeidskrachten in bijna alle bedrijfstakken afneemt.

Werkzame bezoldigde arbeidskrachten
Indeling per bedrijfstak.
(raming in duizenden eenheden)

BEDRIJFSTAK (a) (b)	1947	1950		1952	1953
Landbouw, bosbouw en visserij (c) ...	60,2	57,6	55,5	54,0	53,8
Ontginningsbedrijven	189,6	181,6	182,1	183,8	178,8
Verwerkende industrieën	1.090,6	1.012,5	1.045,4	1.006,0	993,4
Bouwbedrijf	144,6	155,0	173,9	167,4	166,7
Electriciteit, gas, water, gezondheidsdiensten	27,6	21,1	19,9	19,9	20,4
Handel, bank, verzekeringen	211,8	218,6	222,6	223,9	224,1
Vervoer en verkeerswezen (d)	217,8	218,7	219,6	219,2	212,4
Diensten (e)	427,3	437,7	458,2	455,7	452,9
Totaal	**2.369,5**	**2.303,1**	**2.377,2**	**2.324,5**	**2.302,5**

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Directie voor de Arbeidskrachten.

(a) Internationale classificatie der Verenigde Naties.
(b) De grensarbeiders en de leerjongens werden in de bedrijfstakken, waarin zij werkzaam zijn, ingedeeld.
(c) Inclusief de seizoenarbeiders.
(d) Inclusief het personeel van de N.M.B.S., de R.T.T., de N.M.V.B en de Posterijen.
(e) Inclusief het vast Rijks-, provincie- en gemeentepersoneel; de geestelijken verbonden aan het vrij onderwijs en aan de gast- en godshuizen; de dienstboden en het huispersoneel.

2. — *Arbeidskrachten die onder de maatschappelijke zekerheid vallen.*

Dank zij volledige tellingsstaten nopens de betrokken bevolkingsgroep, die bijna gans de particuliere sector omvat, kunnen de arbeidskrachten die onder de maatschappelijke zekerheid vallen, het voorwerp uitmaken van een meer nauwkeurige studie dan de werkgelegenheid waarvoor alleen ramingen voor uitgebreider sectoren beschikbaar zijn; de analyse is gesteund op de toestanden per 30 Juni.

a) *Algemeen verloop naar kunne en maatschappelijke stand.*

Sedert 1951 zijn de *beschikbare arbeidskrachten* veeleer stabiel : tegen een nogal merkbare vordering voor de bedienden staat een terugloop van de arbeiders, terwijl de stabiliteit toeneemt voor de arbeidsters en de mannelijke bedienden.

De *omvang van de werkgelegenheid* en de *bestendige werkgelegenheid* volgen, wat de bedienden betreft, hetzelfde verloop als de beschikbare arbeidskrachten. Voor de arbeiders, daarentegen, schommelt de omvang van de werkgelegenheid des te meer; de terugloop ten opzichte van 1951 is gevoelig, zowel voor de vrouwen als voor de mannen; maar voor eerstgenoemden komt hij in de plaats van een zeer lichte vooruitgang van 1952 tot 1953. De bestendige werkgelegenheid is echter stationnair van 1952 tot 1953, doordat de vermindering van de *werkonderbrekingen* (1) opwoog tegen de verergering van de werkloosheid : aldus verbeterde de werkgelegenheid voor de vrouwen, terwijl voor de mannen de daling gematigd was.

De omkeer, die zich in 1951 voordeed, nadat de werkgelegenheid vanaf 1950 uitbreiding had genomen, maakt bijgevolg plaats voor een periode van stabiliteit, waarin de graad van aanwending der tewerkgestelde arbeidskrachten een overwegende rol speelt.

b) *Regionaal verloop.*

Sedert de werkgelegenheid in 1948 een hoogtepunt bereikte, werden de provinciën Henegouwen en Luik tamelijk erg getroffen door een terugloop, die onderscheidenlijk 33.000 en 13.000 eenheden bedroeg; in Oost-Vlaanderen nam de werkgelegenheid eveneens af, nl. met 3.500 eenheden, terwijl in de overige provinciën de evolutie gunstiger was. De geografische herverdeling der activiteiten, hetzij door de uitbreiding van de werkgelegenheid van 1948 tot 1951, hetzij door de handhaving van de bedrijvigheid of de beperking van de terugloop van 1951 tot 1953, begunstigde de provincie Antwerpen, inzonderheid het arrondissement Turnhout, de provincie West-Vlaanderen, voornamelijk Kortrijk en, vervolgens, maar naar absolute waarde in mindere mate, de provinciën Limburg, Namen en Luxemburg. De herverdeling schijnt dus meer in het voordeel van de minst geïndustrialiseerde gewesten uit te vallen.

(1) Het gaat hier om toevallige of intermitterende werkonderbrekingen, die door de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid worden vergoed.

Beschikbare arbeidskrachten, omvang van de werkgelegenheid en bestendige werkgelegenheid van 1948 tot 1953

(duizenden eenheden)

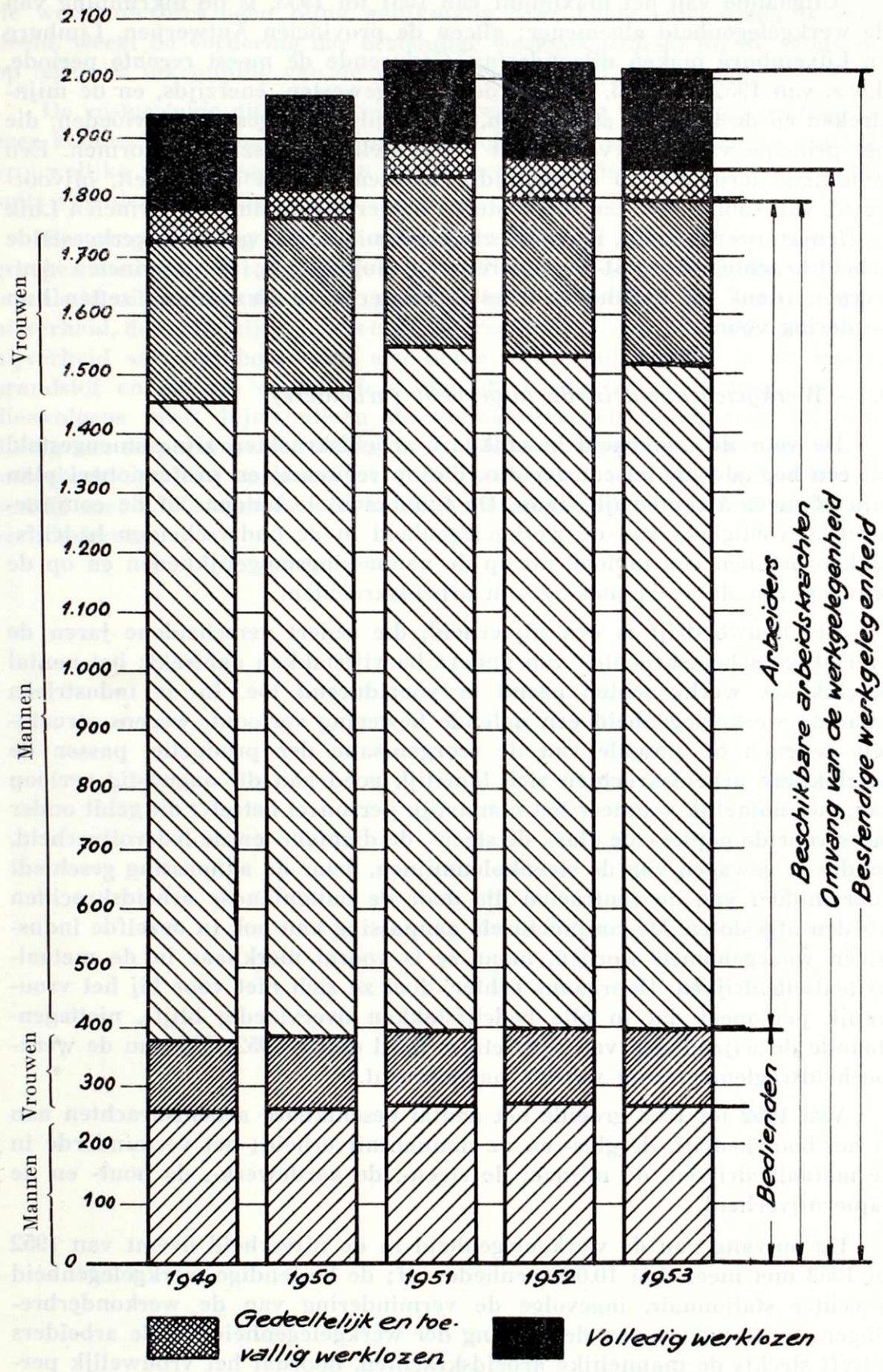

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Uitgaande van het maximum van 1951 tot 1953, is de inkrimping van de werkgelegenheid algemener; alleen de provinciën Antwerpen, Limburg en Luxemburg maken uitzondering. Gedurende de meest recente periode, d.w.z. van 1952 tot 1953, kennen de textielgewesten, enerzijds, en de mijnstreken en de ijzer- en staalcentra, anderzijds, tegengestelde invloeden, die het principe van hogervernoemde herverdeling enigszins vervormen. Een gematigde terugloop in de arrondissementen Namen en Hasselt, bijvoorbeeld, valt samen met een nogal sterke achteruitgang in de provinciën Luik en Henegouwen, terwijl, integendeel, de vermindering van de tewerkgestelde arbeidskrachten in Oost-Vlaanderen onbeduidend is; de provinciën Antwerpen (dank zij Turnhout), West-Vlaanderen en Luxemburg zetten hun vordering voort.

3. — *Werkgelegenheid in de nijverheid (arbeiders).*

De voor de nijverheid beschikbare arbeidskrachten zijn samengesteld uit een bepaald aantal categorieën, die op regionaal en professioneel plan min of meer afzonderlijk staan. De fundamentele tendens of de conjuncturele gevoeligheid van de werkgelegenheid in de onderscheiden bedrijfstakken oefenen een invloed uit op de aanpassingsmogelijkheden en op de omvang van de overplaatsing van arbeidskrachten.

Het bouwbedrijf is een nijverheid, die sedert verscheidene jaren de overtollige arbeidskrachten van andere bedrijfstakken aantrekt; het aantal beschikbare werkkrachten neemt er voortdurend toe. In de industrieën waar de werkgelegenheid een dalende beweging vertoont, wegens structurele redenen of omwille van de reorganisatie der productie, passen de beschikbare arbeidskrachten zich tamelijk goed aan dit ongunstig verloop aan, voornamelijk wanneer het mannelijk personeel betreft; dit geldt onder meer voor de papier-, de glas-, de steen-, de diamant- en de ledernijverheid, zonder te gewagen van de steenkolenmijnen, waar de aanpassing geschiedt door middel van de contracten die door de buitenlandse arbeidskrachten worden afgesloten. De conjuncturele aanpassing kan ook in dezelfde industrieën waargenomen worden, maar ze is vooral merkbaar in de metaal- en textielbedrijven. Doorgaans echter, doet ze zich niet voor bij het vrouwelijk personeel dat in alle bedrijfstakken overvloedig blijft, niettegenstaande de wijzigingen van restrictieve aard die in 1952-1953 aan de werkloosheidsreglementering werden aangebracht.

Van 1952 tot 1953 groeide het aantal beschikbare arbeidskrachten aan in het bouwbedrijf, de glas- en de diamantnijverheid; het verminderde in de metaalbedrijven, de mijnen, de steen-, de aardewerk-, de hout- en de papiernijverheid.

De omvang van de werkgelegenheid in de nijverheid neemt van 1952 tot 1953 met meer dan 10.000 eenheden af; de bestendige werkgelegenheid is echter stationnair, ingevolge de vermindering van de werkonderbrekingen. De terugloop van de omvang der werkgelegenheid bij de arbeiders betreft slechts de mannelijke arbeidskrachten, doordat het vrouwelijk personeel zijn stabiliteit teruggevonden heeft. Vermits de vermindering van

de werkonderbrekingen bijna gelijkmatig over beide categorieën is verdeeld, weegt de vordering der bestendige werkgelegenheid bij de vrouwen op tegen de inkrimping van de werkgelegenheid bij de mannen.

De vastgestelde differentiatie in het verloop van de werkgelegenheid is zeer kenmerkend voor de conjunctuurevolutie; de schommelingen van de vrouwelijke werkgelegenheid en van de werkonderbrekingen staan aan de spits van deze evolutie.

De rangschikking van de arbeidskrachten in zeven grote bedrijfsgroepen doet over het algemeen een stabiliteit van de omvang der werkgelegenheid uitkomen : dit is het geval in het bouwbedrijf, de scheikundige nijverheid, de textielnijverheid en de diverse industrieën; de voedingswarennijverheid vertoont bovendien een lichte vordering, terwijl in de groep brandstof en energie de terugloop van de werkgelegenheid gematigd is; dienvolgens geeft bijna alleen de metaalnijverheid aanleiding tot een daling van de personeelsbezetting. In laatstgenoemde groep nemen de werkonderbrekingen nog enigszins toe (1.600 eenheden), terwijl ze in het bouwbedrijf met 2.700 eenheden en in de textielnijverheid met 9.500 eenheden verminderen.

*
* *

Niveau van de bestendige werkgelegenheid der arbeiders per nijverheidsgroep
(duizenden eenheden)

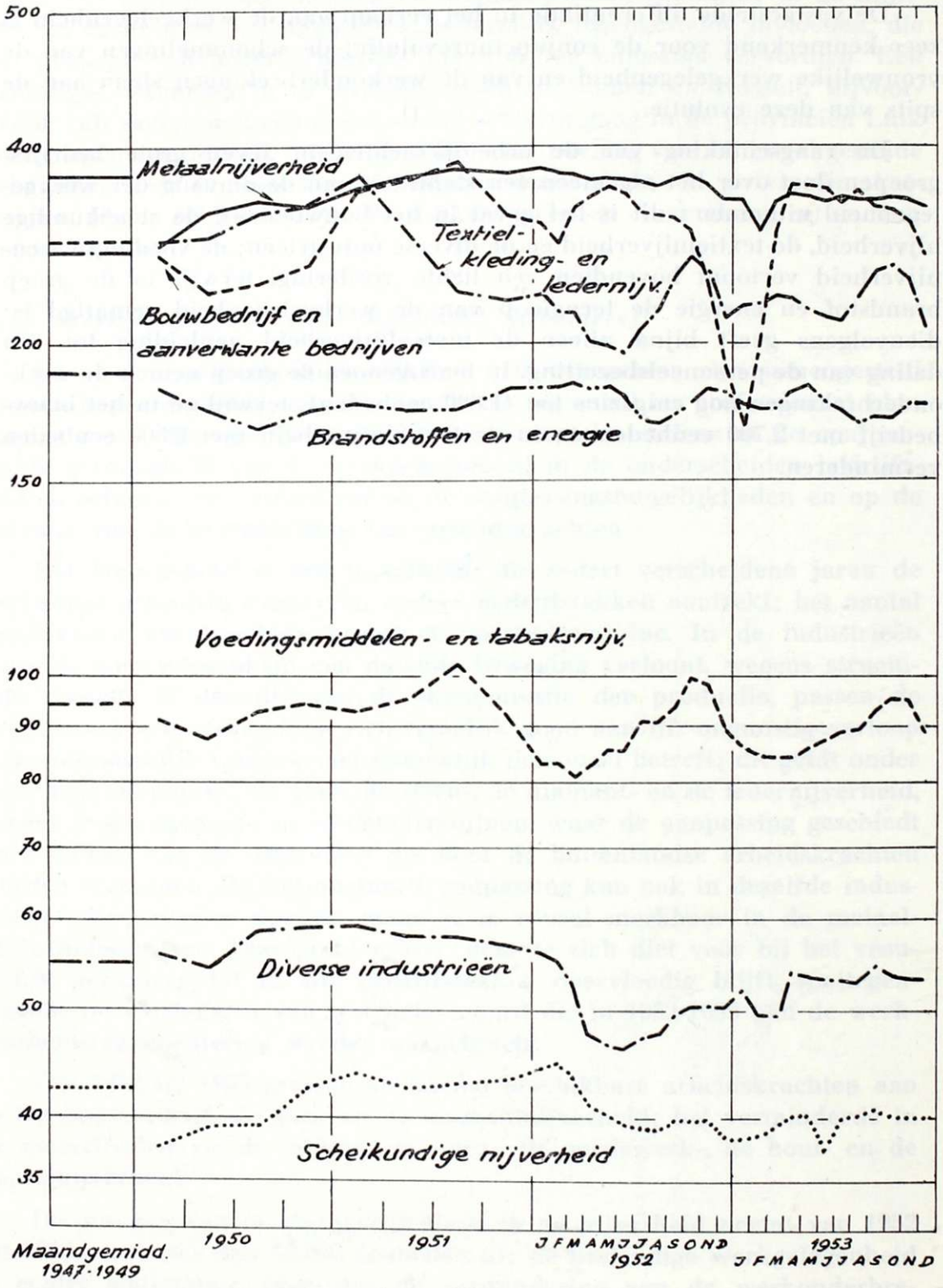

Bron : Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, Directie voor de Arbeidskrachten

Werkzaam personeel en gepresteerde arbeidsdagen in nijverheid en handel

Arbeiders en bedienden die onder de maatschappelijke zekerheid vallen

BEDRIJFSTAK	Personeel werkzaam op 30 Juni					Gepresteerde of bezoldigde arbeidsdagen (duizenden) (a)						
									1952		1953	
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1° sem.	2° sem.	1° sem.	2° sem.
Steenkolen en ertsen	179.998	165.875	162.976	167.516	164.964	45.584,6	41.600,2	42.313,3	22.035,6	22.373,2	21.997,3	22.747,4
Steengroeven	16.526	16.886	16.874	16.916	14.814	4.404,1	4.336,6	4.476,9	2.182,9	2.160,0	1.966,0	1.945,1
Voedingswarennijverheid	94.032	96.601	96.704	97.176	96.683	26.865,1	27.045,9	26.970,1	12.989,4	14.142,0	13.053,7	14.405,4
Tabaksindustrie	10.193	9.893	9.481	9.210	9.671	2.479,8	2.446,4	2.433,3	1.185,7	1.268,2	1.265,4	1.323,9
Scheikundige nijverheid	60.877	61.297	66.781	65.070	66.319	17.365,3	17.652,3	18.710,1	9.119,6	9.053,1	9.319,1	9.697,0
Houtbewerking en stoffering	44.506	44.417	48.578	46.734	45.320	11.70,13	11.803,7	12.234,8	6.156,9	5.989,9	5.959,9	6.127,2
Papier- en kartonnijverheid	19.257	21.190	23.252	20.621	20.317	5.448,6	5.771,7	6.28?,8	2.718,7	2.760,7	2.836,4	2.923,9
Boekbedrijf en fotografie ...	25.624	25.871	26.542	26.332	27.015	7.304,9	7.421,7	7.528,1	3.690,9	3.733,9	3.843,1	3.992,0
Huiden- en lederindustrie ...	13.604	13.790	14.318	12.958	12.683	3.570,3	3.677,5	3.614,7	1.683,8	1.722,5	1.690,7	1.686,8
Textielnijverheid	174.911	188.251	199.250	166.931	168.546	44.582,9	47.683,5	48.358,4	19.544,3	21.131,8	21.233,5	22.418,7
Kledingnijverheid												
a) kleding	64.777	65.272	65.259	63.301	62.753	15.012,6	15.939,0	15.198,3	7.789,6	7.549,6	7.777,0	7.499,7
b) schoeisel	21.805	22.145	21.446	20.807	19.761	4.846,6	5.129,9	4.742,1	2.407,9	2.387,5	2.425,2	2.185,3
Water-, gas- en electriciteitsbedrijven	19.019	19.138	19.785	20.269	20.310	5.490,6	5.489,1	5.637,5	2.849,1	2.882,9	2.922,3	3.013,8
Ceramiek- en glasnijverheid	58.879	63.363	68.478	62.472	61.122	15.414,2	16.288,6	17.553,3	7.902,5	7.823,9	7.675,3	8.320,5
Metaalnijverheid	323.344	301.239	337.757	344.753	334.084	88.821,5	84.447,6	91.271,5	47.219,8	46.567,6	46.562,8	47.012,3
Kunstambacht en precisiebedrijven	9.321	13.268	14.950	12.239	13.709	2.198,7	3.069,6	3.224,5	1.442,3	1.466,6	1.629,9	1.603,7
Bouwbedrijf	147.784	176.556	177.240	182.955	187.174	37.023,0	42.216,2	45.430,6	21.045,8	22.525,1	22.077,9	24.951,3
Transportbedrijf (b)	61.914	62.531	69.128	66.888	67.352	16.436,1	16.649,9	18.195,4	8.067,2	7.937,2	7.859,3	8.058,1
Diversen	4.457	4.641	5.797	6.003	5.477	1.286,7	1.323,4	1.551,9	813,4	775,9	741,1	779,2
Nijverheid (totaal)	**1.350.828**	**1.372.224**	**1.444.596**	**1.409.151**	**1.398.074**	**355.837,2**	**359.992,8**	**375.727,6**	**180.845,4**	**184.251,6**	**182.835,9**	**190.691,3**
Handel (totaal)	**241.364**	**248.798**	**259.118**	**263.580**	**267.745**	**67.371,9**	**68.602,0**	**70.534,0**	**35.436,8**	**36.705,0**	**36.860,7**	**38.056,7**

(a) Tot en met het eerste halfjaar van 1952 gaat het om gepresteerde arbeidsdagen; voor het tweede halfjaar van 1952 en voor het eerste halfjaar van 1953 geven de cijfers het aantal bezoldigde arbeidsdagen weer, d.w.z. alle dagen of daggedeelten met inbegrip van de dagen waarop niet gewerkt werd maar die door de werkgever bezoldigd werden, behalve de jaarlijkse en de anciënniteitsverlofdagen; voor het tweede halfjaar van 1953 omvatten de vermelde cijfers bovendien de aan de arbeiders toegekende verlofdagen.

(b) Exclusief het personeel van de N.M.B.S. en van de N.M.V.B.

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Aantal arbeiders en uren-arbeiders in sommige sectoren

Statistiek van alle nijverheidsinrichtingen zonder onderscheid van het aantal werkzame arbeiders

BEDRIJFSTAK	Arbeiders					Uren-arbeiders (duizenden)		
	1949	1950	1951	1952	1953	1951	1952	1953
Steenkolenmijnen (a)	146.568	133.320	132.962	135.096	131.597	321.222	326.552	318.337
Cokesfabrieken	5.185	4.448	4.613	4.848	4.736	10.869	11.465	11.044
IJzer- en staalnijverheid	45.591	43.429	49.790	49.528	46.978	113.254	111.554	102.940
Industrie der non-ferro metalen	15.079	15.053	16.647	16.227	14.986	38.366	37.033	34.188
Metaalverwerkende nijverheid	169.948	152.324	165.533	167.645	160.444	375.470	365.420	347.616
Stikstofnijverheid	5.252	4.647	4.573	4.470	4.166	10.066	9.754	9.069
Rubbernijverheid	5.556	6.619	7.235	6.228	6.095	15.443	13.720	13.727
Papiernijverheid (producerende inrichtingen)	9.606	9.812	10.502	9.251	8.459	24.539	20.141	18.760
Papiernijverheid (verwerkende inrichtingen) (b)	11.234	12.663	10.720	9.409	9.695	24.514	20.330	21.322
Steengroeven (c)	10.100	10.539	11.038	10.522	9.111	23.770	22.223	19.142
Kalk, kalksteen en kalkderivaten	5.271	5.035	5.673	5.508	4.985	12.148	11.677	10.719
Aardewerkindustrie (d)	8.553	9.860	10.448	9.002	9.519	23.353	20.072	20.682
Cementnijverheid	..	4.521	5.131	4.752	4.059	11.784	10.170	9.061
Glasnijverheid	14.234	15.092	17.753	14.538	14.893	39.641	31.088	32.642
Houtnijverheid (e)	7.654	7.684	7.488	6.278	23.651	16.365	13.543	52.032
Ceramische nijverheid (f)	11.998	10.766	10.918	10.126	8.742	23.946	22.093	56.484
Bouwbedrijf (g)	13.403	15.766	15.872	14.741	52.476	30.699	30.645	110.744
Spinnerijen	..	..	47.671	41.606	41.541	92.970	61.564	64.140
Weverijen	49.250	54.980	56.472	46.639	45.397	117.262	90.773	92.655
Andere textielbedrijven	..	..	6.888	5.667	6.046	12.884	9.693	12.050
Tricotagenijverheid	12.268	12.313	15.308	15.030	16.003	27.252	30.621	32.334
Dierlijke en plantaardige oliën	..	1.928	2.158	2.088	1.758	5.263	5.042	4.254
Tabaksnijverheid	7.685	7.569	7.334	7.229	7.551	15.279	15.259	15.880
Ledernijverheid	4.505	4.567	4.454	4.090	3.912	9.401	8.794	8.229
Schoennijverheid (h)	14.924	13.966	14.473	14.317	13.708	25.486	26.843	24.959
Pantoffelindustrie (i)	2.517	2.038	1.755	1.722	1.532	3.561	3.431	3.102
Waterbedeling	2.835	2.833	2.885	2.815	2.797	6.682	6.578	6.832
Haven van Antwerpen (j)	15.610	15.086	15.853	16.091	15.539	..	..	..

(a) Ondergrondse en bovengrondse arbeiders.
(b) De dubbele tellingen die zich in de vroegere statistiek voordeden werden verwijderd; het aantal aan de statistiek onderworpen inrichtingen steeg van 411 in Januari 1951 tot 518 voor de volgende maanden.
(c) Vanaf 1951, 411 aangevers, tegen 274 vroeger.
(d) 490 inrichtingen.
(e) 458 inrichtingen.
(f) Gemiddelde der kwartaalgegevens.
(g) 214 inrichtingen tot 1952; 1040 vanaf Januari 1953.
(h) 648 aangevers in 1951, tegen 540 vroeger.
(i) 205 aangevers in 1951, tegen 171 vroeger.
(j) Havenarbeiders, reservehavenarbeiders en kolenlossers. De cijfers voor 1951 werden verstrekt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek.
De gegevens betrekking hebbende op de jaren vóór 1951 zijn gesteund op de cijfers van de laatste dag der maand, verstrekt door de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken,
Administratie van het Mijnwezen.
Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Verbond der Ceramische Nijverheid van België.
Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Aantal arbeiders werkzaam in sommige sectoren in 1955

Statistiek van alle nijverheidsinrichtingen zonder onderscheid van het aantal werkzame arbeiders

BEDRIJFSTAK	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December
Steenkolenmijnen (a) ...	134.927	132.594	132.883	134.924	136.863	132.575	128.706	125.536	127.665	130.439	133.407	133.243
Cokesfabrieken	4.841	4.817	4.789	4.807	4.778	4.727	4.690	4.692	4.678	4.704	4.678	4.636
IJzer- en staalnijverheid	48.465	47.607	47.574	47.599	47.904	47.483	47.243	46.816	46.076	45.863	45.578	45.527
Industrie der non-ferro metalen	15.646	15.400	15.305	15.255	15.140	14.358	14.476	14.255	14.497	14.987	15.190	15.325
Metaalverwerkende nijverheid	163.994	161.621	163.617	163.392	160.975	158.944	159.700	159.925	159.151	158.341	158.465	157.176
Stikstofnijverheid	4.269	4.284	4.462	4.237	4.102	4.052	3.980	4.047	4.144	4.117	4.124	4.174
Rubbernijverheid	5.899	5.885	5.775	5.989	6.106	6.169	6.068	6.464	6.234	6.261	6.303	5.992
Papiernijverheid (producerende inrichtingen) ...	9.138	8.980	8.855	8.804	8.445	8.147	8.149	8.205	8.214	8.201	8.187	8.197
Papiernijverheid (verwerkende inrichtingen) (b)	9.574	9.574	9.592	9.573	9.546	9.710	9.442	9.625	9.821	10.029	9.952	9.907
Steengroeven (c)	9.236	9.183	9.402	9.430	9.309	9.281	9.207	9.093	8.948	8.853	8.770	8.616
Kalk, kalksteen en kalksteenderivaten	4.885	4.998	5.279	5.320	5.147	5.121	4.930	4.756	5.069	4.888	4.890	4.586
Aardewerknijverheid (d)	6.139	5.398	9.241	10.408	11.977	11.802	11.941	11.838	11.418	9.241	7.925	6.896
Cementnijverheid	3.740	3.968	4.043	4.118	4.215	4.169	4.172	4.128	4.121	4.037	4.038	3.956
Glasnijverheid	14.653	14.704	14.884	14.547	14.685	14.856	14.915	14.840	14.979	15.123	15.253	15.257
Houtnijverheid (e)	23.231	23.341	24.207	23.293	23.421	23.573	23.546	23.798	24.407	24.295	23.872	22.930
Ceramische nijverheid (f)	..	..	8.874	..	..	8.767	..	..	8.697	..	..	8.631
Bouwbedrijf (g)	39.777	46.398	54.513	56.983	56.958	58.403	55.669	54.695	55.419	53.251	51.930	48.944
Spinnerijen	42.141	41.407	41.248	41.200	40.845	40.366	40.041	41.299	41.715	42.429	43.146	42.662
Weverijen	47.260	46.010	45.704	45.313	44.395	43.861	44.186	44.333	45.430	46.259	46.205	..
Andere textielbedrijven ...	5.721	5.905	6.011	6.008	6.070	6.094	6.041	6.146	6.214	6.106	6.143	6.090
Tricotagenijverheid	15.415	15.728	15.463	15.647	15.112	15.416	15.701	16.493	17.036	17.100	16.960	15.961
Dierlijke en plantaardige oliën	1.924	1.803	1.784	1.749	1.719	1.759	1.739	1.778	1.754	1.724	1.692	1.668
Tabaksnijverheid	7.599	7.565	7.384	7.295	7.244	7.455	7.583	7.671	7.753	7.687	7.754	7.635
Ledernijverheid	4.215	4.199	4.175	4.026	3.940	3.831	3.649	3.752	3.811	3.843	3.774	3.727
Schoennijverheid (h) ...	14.639	15.059	15.504	15.077	14.279	13.185	12.048	13.346	13.455	13.132	12.863	11.871
Pantoffelindustrie (i) ...	1.411	1.346	1.376	1.319	1.355	1.351	1.452	1.716	1.863	1.981	1.795	1.417
Waterbedeling	2.678	2.691	2.735	2.808	2.823	2.869	2.874	2.874	2.844	2.819	2.857	2.694
Haven van Antwerpen (j)	15.803	15.726	15.681	15.645	15.631	15.600	15.569	15.543	15.508	15.274	15.251	15.237

(a) Ondergrondse en bovengrondse arbeiders.
(b) 518 aangevers.
(c) 411 aangevers.
(d) 490 inrichtingen.
(e) 458 inrichtingen.
(f) Kwartaalgegevens.
(g) 1040 inrichtingen.
(h) 648 aangevers.
(i) 205 aangevers.
(j) Havenarbeiders, reservehavenarbeiders en kolenlossers.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.
Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).
Verbond der Ceramische Nijverheid van België.
Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Aantal arbeiders en uren-arbeiders in sommige sectoren

Statistiek van de nijverheidsinrichtingen die ten minste 10 arbeiders tellen (a)

BEDRIJFSTAK	Arbeiders in 1953												Uren-arbeiders		
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December	1951	1952	1953
Voedingswaren-industrie	36.768	36.128	35.579	35.640	36.203	36.534	37.046	37.580	40.179	42.861	42.560	38.439	88.300	85.714	85.260
Dranknijverheid, stokerijen	17.319	17.284	17.504	17.807	18.171	18.352	18.426	18.402	18.267	18.050	17.949	17.812	40.716	41.527	41.655
Chemische nijverheid	26.405	26.358	26.586	26.486	26.588	26.359	26.429	26.577	26.830	26.832	26.465	26.753	67.312	62.438	60.708
Zagerijen en houtbewerkings-industrie	4.614	4.033	4.825	4.844	4.813	4.797	4.641	4.647	4.711	4.689	4.783	4.813	11.661	11.145	10.587
Drukkerij, boekbinding, fotografie	13.630	13.574	13.635	13.672	13.758	13.664	13.561	13.603	13.846	13.819	13.882	14.024	30.451	31.067	31.798
Huiden- en lederindustrie	2.666	2.675	2.761	2.765	2.883	2.862	2.862	2.788	2.913	2.907	2.842	2.711	6.277	5.354	5.876
Textielnijverheid	14.506	14.582	15.004	15.032	15.067	15.025	15.150	15.116	15.298	15.131	15.224	15.113	39.942	31.150	31.202
Kledingnijverheid (b)	25.848	26.056	27.486	27.375	26.968	26.432	25.205	25.787	27.099	27.401	26.822	25.508	53.479	55.562	53.423
Gasdistributie ...	3.019	3.027	3.040	3.044	3.053	3.070	3.085	3.048	3.043	3.058	3.032	2.997	6.900	6.854	6.731
Bedrijven der niet metaalhoudende mineralen	6.623	6.783	7.114	7.224	7.393	7.499	7.529	7.664	7.717	7.472	7.641	7.364	17.024	16.618	15.698
Diamant	7.480	6.401	6.384	6.079	5.948	5.869	6.023	5.691	6.122	6.354	6.266	6.239	12.732	10.160	10.701
Transport	24.329	24.108	24.156	24.265	24.422	24.357	24.245	24.390	24.457	24.298	23.956	23.951	54.796	55.814	55.269
w. o. : spoorweg	12.183	12.148	12.186	12.151	12.157	12.196	12.214	12.176	12.096	11.947	11.880	11.793	. .	27.221	26.162
wegvervoer ...	5.003	4.987	4.992	5.022	5.066	5.022	5.046	5.123	5.217	5.289	5.156	5.126	. .	11.529	11.819
garages	2.138	2.069	2.101	2.106	2.146	2.152	2.114	2.113	2.139	2.082	2.043	2.032	5.071	4.956	4.836
vervoer te water	4.988	4.889	4.863	4.972	5.064	4.977	4.861	4.968	4.998	4.974	4.871	4.992	. .	12.060	11.567
Diversen	4.693	4.499	4.591	4.627	4.614	4.513	4.520	4.447	4.528	4.568	4.497	4.440	7.422	11.305	9.623

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Inrichtingen waarvan de activiteit het voorwerp uitmaakt van een productiestatistiek. Vast aantal aangevers volgens de stand op 1 October 1950.
(b) Vanaf Juni 1953, 792 aangevers in plaats van 831.

In 1953 wegens werkonderbreking (gecontroleerde) verloren dagen

(daggemiddelden)

BEDRIJFSTAK	Werkloosheidsmaand (a)												Jaar
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	Septem-ber	Octo-ber	Novem-ber	Decem-ber	
Landbouw	2.205	1.772	591	571	1.341	1.037	983	869	695	738	954	1.206	1.076
Bos, jacht, vis-vangst	1.746	2.279	329	307	260	321	299	320	392	341	359	680	625
Mijnen	516	115	43	448	778	293	203	208	472	805	234	364	373
Steen	2.731	2.648	644	556	410	433	401	393	399	333	520	1.194	872
Aardewerk	1.447	1.133	559	513	549	594	560	524	394	362	459	528	631
Glas	516	529	435	381	262	225	208	205	228	252	216	246	309
Diamant	201	235	288	425	382	363	359	306	293	289	337	318	317
Bouwvak	43.658	29.578	3.804	2.510	2.461	2.383	2.321	2.113	2.109	2.040	3.768	7.497	8.345
Hout	5.697	4.514	1.888	1.608	1.512	1.408	1.331	1 229	1.113	1.220	1.602	2.755	2.121
Metaal	11.121	10.808	8.153	7.459	6.890	6.958	6.272	6.497	6.814	6.655	7.046	8.489	7.728
Chemie	1.185	1.047	727	705	639	583	548	504	431	538	519	741	682
Papier	655	669	716	934	800	661	636	543	344	348	351	472	592
Boek	228	292	288	316	297	268	274	251	172	197	181	208	256
Textiel	18.705	18.171	17.566	18.293	18.476	15.909	15.049	12.037	10.706	9.694	10.788	17.025	15.129
Kleding	9.752	7.624	5.261	5.726	5.734	6.985	6.269	5.178	4.586	5.276	7.570	11.288	6.702
Leder	2.981	2.354	2.532	3.693	4.075	5.768	5.173	4.269	2.149	2.838	4.131	6.411	3.826
Voeding en tabak	2.710	2.581	2.251	2.207	1.951	1.977	1.956	1.694	1.573	1.777	1.675	2.304	2.051
Verkeer	4.510	3.953	2.680	2.590	2.514	2.376	2.323	2.275	1.840	2.107	2.193	2.722	2.663
Dokwerkers ...	7.665	6.946	6.552	6.686	6.307	5.876	4.824	4.756	5.746	5.813	5.933	5.811	6.065
Scheepsherstel-lers	76	67	73	306	631	696	600	366	626	1.137	1.495	2.145	673
Huispersoneel	347	358	319	341	284	298	268	251	295	303	290	377	310
Hotels, restaurants	348	348	304	308	307	300	247	239	277	290	304	316	297
Verzorging	85	66	58	43	47	57	51	45	49	47	52	70	54
Bedienden	519	553	487	501	492	426	405	358	414	429	421	424	451
Kunstenaars ...	52	49	70	52	46	47	47	40	34	26	28	38	45
Totaal	**119.716**	**98.689**	**56.618**	**57.479**	**57.445**	**56.242**	**51.607**	**45.470**	**42.151**	**43.875**	**51.426**	**73.628**	**62.193**

(a) Periode die een aanvang neemt op de eerste Zondag van de kalendermaand en eindigt op de eerste Zondag van de volgende maand, deze laatste dag niet inbegrepen.

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

AFDELING III. — WERKLOOSHEID

In de uiteenzetting betreffende het verloop der werkgelegenheid werden reeds gegevens verstrekt over de evolutie van de werkloosheid en van de werkonderbrekingen. Het aantal gecontroleerde dagen wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Aantal gecontroleerde verloren werkdagen
(daggemiddelden)

JAARTAL	Ten gevolge van werkloosheid		Ten gevolge van werkonderbreking	Totaal
	Mannen	Vrouwen		
1948	**64.309**	**16.650**	**48.244**	**129.203**
1949	**130.289**	**43.699**	**60.908**	**234.896**
1950	**127.887**	**42.085**	**53.565**	**223.537**
1951	**101.232**	**52.220**	**53.068**	**206.520**
1952	**108.059**	**65.511**	**72.968**	**246.538**
1953	**116.625**	**66.989**	**62.193**	**245.807**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Het is overbodig hier terug te komen op de werkonderbrekingen welke de werkgelegenheid zelf beïnvloeden; de belangrijkste werkloosheidsschommelingen zullen echter nader toegelicht worden.

§ 1. — ALGEMEEN VERLOOP VAN DE WERKLOOSHEID

De uitbreiding van de werkloosheid in 1952 heeft, na de vermindering tijdens de jaren 1950-1951, het daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen boven het in 1950 vastgesteld peil doen stijgen; een nieuwe verergering in 1953 heeft dit cijfer nog met 10.000 eenheden verhoogd ten opzichte van 1952.

Merkbare veranderingen hebben zich nochtans sedert 1950 voorgedaan. De groepen *textiel, kleding* en *leder* weken, reeds bij de aanvang van 1951, af van het algemeen verloop; in 1952 zijn de afdankingen nog talrijker geworden in de textielnijverheid, terwijl 1953 voor deze drie bedrijfstakken geen verbetering bracht. Daarentegen boekten de groepen *bouwbedrijf, metaal, hout* en *verkeer*, die in tegenstelling met eerstgenoemde drie een overgrote meerderheid van mannelijke arbeidskrachten tellen, een sterke inkrimping van de werkloosheid met ingang van 1950; ondanks de nieuwe afdankingen in 1952 en 1953, zijn de niet tewerkgestelde arbeiders er over het algemeen minder talrijk dan in 1950. De overige bedrijfstakken hebben een kleinere weerslag op de totale werkloosheid.

Deze bewegingen mogen niet afgescheiden worden van het verloop der beschikbare arbeidskrachten; dit betekent dat de schommelingen van de werkloosheid niet noodzakelijk samenvallen met die van de werkgelegenheid (1). De verergering van de werkloosheid, inzonderheid in het *bouwbedrijf*, vloeit voort uit de opneming van nieuwe arbeidskrachten, terwijl de relatieve gematigdheid van de toeneming in de groep *metaal* het gevolg is van de overplaatsing van een gedeelte der afgedankte arbeidskrachten naar andere bedrijfstakken. Het is niet mogelijk al deze bewegingen nauwkeurig te bepalen, bij gebrek aan een overeenkomstige indeling van de werkloosheid en van de werkgelegenheid.

§ 2. — ANALYSE VAN DE WERKLOOSHEID

Het daggemiddelde van het aantal werklozen bedroeg 183.614 eenheden in 1953, dit is 5,2 % van de beroepsbevolking en 8,8 % van de tegen werkloosheid verzekerde arbeidskrachten, tegen respectievelijk 4,9 % en 8,3 % in 1952.

1. — *Naar kunne.*

De tendens tot toeneming van de vrouwelijke werkloosheid, die sedert 1950 steeds duidelijker werd, in onderling verband met de aangroei van de beschikbare arbeidskrachten, werd in 1953 geremd, dank zij de stabilisatie van de arbeidsmarkt en de reeds vermelde beperkingen. Voor de mannelijke werknemers, daarentegen, neemt de werkloosheid in dezelfde mate als in 1952 uitbreiding.

2. — *Naar leeftijd.*

Het zwaartepunt van de werkloosheid volgt voor de mannelijke werklozen een stijgende curve vanaf de leeftijdsgroep van 30 tot 40 jaar, zonder dat het mogelijk is te bepalen waar juist het minimum ligt, omdat deze groep de klassen der oorlogsjaren 1914-1918 met een laag geboortecijfer omvat; het werkloosheidspercentage is wellicht groter voor de jongere groepen, maar het werd niettemin geremd door de gevolgen der verlenging van de militaire dienstplicht. Hoewel in 1952 de werkloosheid ernstig toenam naarmate men de uiterste leeftijden benaderde, schijnt in 1953 de uitbreiding bijna gelijkmatig over al de leeftijdsgroepen verdeeld.

Voor de vrouwen verergerde, wegens het verloop tijdens de laatste jaren, de werkloosheid op de meest gevorderde leeftijden, in tegenstelling met de zeer homogene toestand in 1949.

3. — *Volgens duur.*

De indeling van de werklozen volgens de werkloosheidsduur wordt

(1) Dit is vooral waar tijdens het derde kwartaal, ingevolge de opneming van nieuwe arbeidskrachten.

verklaard door de op het ogenblik der afdanking heersende toestand, welke invloed uitoefent op het aantal personen die werkloos worden, en door de gedurende de beschouwde tijd bestaande voorwaarden, die inwerken op de mogelijkheden tot wedertewerkstelling. De invloed van beide factoren komt duidelijk naar voren bij de bedoelde indeling.

Indeling van de volledig werklozen volgens de werkloosheidsduur

Werklozen, van beider kunne, die werkbekwaam zijn

WERKLOOSHEIDSDUUR	Datum van de telling					
	16 November 1949	16 November 1950	16 November 1951	14 November 1952	15 Mei 1953	16 November 1953
Minder dan 1 maand	35.757	27.985	31.822	35.289	22.543	32.846
Van 1 tot minder dan 3 maanden	46.665	29.598	30.107	32.653	23.586	31.030
Van 3 tot minder dan 6 maanden	32.105	16.790	16.823	18.902	20.888	16.144
Van 6 tot minder dan 12 maanden	35.738	16.405	12.561	22.365	25.468	16.716
Van 12 tot minder dan 24 maanden	15.609	17.385	10.677	16.567	18.748	17.431
24 maanden en meer	16.089	6.242	8.222	41.000	13.788	14.971
Totaal	**181.963**	**114.410**	**110.212**	**166.776**	**125.021**	**129.138**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

Bij de werkloosheid van meer dan twee jaar, veranderen de cijfers van jaar tot jaar, vooral in verband met de economische voorwaarden op het ogenblik der afdanking, met echter een algemene tendens tot verergering. Men dient inzonderheid aan te stippen dat 10.200 werkloze mannen (1) en 4.100 werkloze vrouwen, die gedurende de recessieperiode van 1949 werden afgedankt, sindsdien practisch nog geen werk hebben gevonden, niettegenstaande een gedeelte van de daarop volgende periode zeer voorspoedig was.

De groep van 1 tot 2 jaar wordt door de beide factoren in dezelfde mate beïnvloed; derhalve zijn de cijfers zeer uiteenlopend; ze wijzen echter op een verergering van 1952 tot 1953.

De economische toestand wordt het best weergegeven door de werkloosheid van korte en halflange duur. Het aantal werkloze mannen met minder dan 12 maanden werkloosheid is groter dan vroeger; in Mei echter waren de werklozen, die sedert korte tijd (minder dan 3 maanden) zonder werk zijn, minder talrijk, hetwelk op een tamelijk gunstig seizoenverloop tijdens de lente zou wijzen. Voor de vrouwen is de toestand ook in 1953 nog enigszins verslechterd.

(1) Slechts een vierde van deze werklozen wordt als volledig werkbekwaam beschouwd; een derde is gedeeltelijk ongeschikt; de overigen zijn als moeilijk te plaatsen gerangschikt.

Globaal genomen valt de indeling voor de mannen niet nadeliger uit dan in 1950, behalve wat de werkloosheid van zeer lange duur betreft; ze wordt uitsluitend bepaald op grond van de verdeling in de tijd der afdankingen gedurende de opeenvolgende jaren. Voor de vrouwen benadert de indeling nagenoeg die van 1949-1950, met uitzondering voor de groepen met langdurige werkloosheid, die aanzienlijk is toegenomen.

4. — *Per streek.*

De regionale indeling van de werkloosheid volgt een tamelijk duidelijke wet. De beide Vlaanderen ondergaan de invloed van de textielindustrie, met het gevolg dat in 1950-1951 een verbetering tot uiting kwam; in 1952-1953 keerde men echter terug naar de toestand van 1949. De evolutie in de Waalse provinciën en in Limburg wordt beheerst door de conjunctuur

Indeling der gecontroleerde volledig werklozen per provincie

(daggemiddelden)

PROVINCIE	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Antwerpen	22.843	48.492	48.886	42.908	45.226	44.345
Brabant	14.436	31.302	33.278	31.516	32.809	34.011
West-Vlaanderen	15.865	32.350	26.586	25.576	30.558	31.741
Oost-Vlaanderen	18.604	38.069	32.450	30.874	38.583	39.426
Henegouwen	3.632	11.172	14.305	10.292	12.348	15.200
Luik	2.758	5.904	6.278	5.188	6.502	9.436
Limburg	1.722	3.939	4.864	4.479	4.872	5.929
Luxemburg	268	579	752	515	428	606
Namen	831	2.181	2.573	2.104	2.244	2.920
Het Rijk	**80.959**	**173.988**	**169.972**	**153.452**	**173.570**	**183.614**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

van de mijnen en van de ijzer- en staalnijverheid; na de verergering in 1950, deed zich in 1951 een lichte vermindering voor, maar de werkloosheid nam in 1952, en vooral in 1953, opnieuw uitbreiding; de toestand is bijgevolg minder gunstig dan in 1949. Brabant kende een gelijkaardig verloop, hoewel in enigszins mindere mate. De provincie Antwerpen maakt een uitzondering op deze algemene evolutie : ze heeft inderdaad, dank zij de oprichting van nieuwe bedrijven, haar toestand ten opzichte van 1949-1950 verbeterd.

5. — *Volgens beroepsgroep en vakbekwaamheid.*

Doordat van 1952 tot 1953 de spreiding van de werkloosheid over de verschillende beroepsgroepen slechts licht werd gewijzigd, zal het volstaan per groep het *werkloosheidspercentage* (1) te vermelden om een ver-

(1) Verhouding van de gemiddelde werkloosheid tot het aantal verzekerden behorende tot dezelfde bedrijfstak.

gelijkend overzicht te hebben van de aanwending der arbeidskrachten. Deze percentages bedragen in afnemende rangorde : 24,0 % in de *landbouw*, 23,0 % in de *diamantnijverheid*, 21,3 % in het *hotelbedrijf*, 17,5 % in de groep *bos-jacht-visvangst*, 16,9 % voor het *hout*, 16,7 % voor de *tabak*, 16,3 % voor de *kleding*, 13,8 % voor het *leder*, 12,8 % in de sector *textiel*, 11,9 % in het *bouwvak*, 10,5 % in de groep *voeding*, 10,4 % in de groep *steen*, 9,4 % in de sector *aardewerk*, 8,8 % in de *papiernijverheid*, 7,8 % voor het *glas*, 7,5 % voor het *metaal*, 6,1 % in de groep *boek*, 5,2 % in de groep *chemie* en 3,0 % voor de *bedienden*.

Indeling van de werkloosheid per beroepsgroep

(daggemiddelden van het aantal gecontroleerde volledig werklozen)

BEROEPSGROEP	1952			1953		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Landbouw (a)	10.043	1.112	11.155	11.595	1.181	12.776
Mijnen en steen	1.509	154	1.663	2.572	223	2.795
Aardewerk en glas	3.287	2.460	5.747	2.940	2.370	5.310
Diamant	3.623	448	4.071	2.630	364	2.994
Bouwvak	22.720	144	22.864	25.251	123	25.374
Hout	7.800	755	8.555	7.734	739	8.473
Metaal	15.684	3.955	19.639	19.370	4.662	24.032
Chemie	1.315	1.244	2.559	1.372	1.267	2.639
Papier en boek	1.600	1.604	3.204	1.443	1.585	3.028
Textiel	12.013	14.158	26.171	12.078	14.048	26.126
Kleding	2.370	11.669	14.039	2.357	11.647	14.004
Leder	2.429	1.887	4.316	2.764	2.021	4.785
Voeding	4.942	6.061	11.003	4.510	4.901	9.211
Verkeer	9.648	5.135	14.783	10.388	5.176	15.564
Hotels, restaurants	2.019	3.168	5.187	1.960	3.466	5.426
Huispersoneel	499	4.380	4.879	555	4.653	5.228
Verzorging	269	165	434	263	190	453
Bedienden	5.528	6.687	12.215	5.541	6.950	12.491
Kunstenaars	761	325	1.086	735	327	1.062
Totaal	**108.059**	**65.511**	**173.570**	**116.625**	**66.989**	**183.614**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

(a) Inclusief Bos, jacht en visvangst.

De verergering van de werkloosheid in 1953 trof vooral de ongeschoolde arbeiders, die het eerst afgedankt werden in de bedrijfstakken waarin zich een verslapping van het zakenleven voordeed. Hun plaatsingsmogelijkheden zijn verminderd tegenover de industrieën die het meest op gespecialiseerde arbeidskrachten beroep doen.

Daggemiddelden van het aantal gecontroleerde volledig werklozen in 1953

BEROEPSGROEP	Werkloosheidsmaand												Jaar
	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December	
Landbouw	16.306	15.917	13.523	12.468	7.933	11.122	10.864	9.903	8.383	6.745	12.862	16.473	11.808
Bos, jacht, visvangst	1.112	1.060	808	861	965	935	914	927	951	956	1.031	1.115	968
Mijnen	1.134	1.191	1.192	1.148	1.184	1.225	1.199	1.148	1.189	1.217	1.442	1.532	1.232
Steen	2.082	2.105	1.641	1.507	1.420	1.306	1.343	1.300	1.345	1.319	1.559	1.919	1.563
Aardewerk	7.057	6.506	4.894	3.088	2.463	2.330	2.337	2.246	2.671	3.607	4.707	5.886	3.969
Glas	1.511	1.466	1.326	1.305	1.294	1.298	1.289	1.260	1.325	1.299	1.302	1.396	1.341
Diamant	3.032	2.802	2.884	3.194	3.210	3.245	3.187	3.068	2.767	2.682	2.910	3.011	2.994
Bouwvak	40.609	36.205	27.088	22.315	20.159	19.541	20.403	18.971	19.366	20.307	26.208	35.691	25.374
Hout	11.912	10.867	9.304	8.262	7.832	7.283	7.663	6.992	6.832	7.009	8.018	10.002	8.473
Metaal	25.869	25.476	23.896	23.042	23.270	22.744	23.208	22.050	23.068	23.572	25.376	27.380	24.032
Chemie	2.787	2.703	2.673	2.679	2.701	2.588	2.658	2.606	2.483	2.514	2.549	2.718	2.639
Papier	1.699	1.653	1.691	1.691	1.832	1.845	1.827	1.739	1.570	1.567	1.663	1.650	1.705
Boek	1.458	1.416	1.373	1.342	1.339	1.275	1.294	1.233	1.279	1.271	1.239	1.321	1.323
Textiel	28.558	27.975	26.531	26.614	27.425	26.655	26.903	24.925	23.792	23.270	24.362	27.002	26.126
Kleding	18.162	16.108	13.397	12.482	12.609	13.579	13.754	13.326	12.544	12.100	13.734	16.857	14.004
Leder	4.915	4.319	3.894	4.068	4.630	5.217	5.280	4.943	4.379	4.493	5.136	6.246	4.785
Voeding	10.889	10.755	10.609	10.321	9.569	8.847	8.633	8.453	7.990	8.106	8.892	9.886	9.411
Tabak	1.740	1.710	1.735	1.802	1.747	1.601	1.601	1.557	1.551	1.552	1.675	1.692	1.663
Verkeer	17.344	16.866	15.869	15.484	15.218	14.970	15.013	14.655	14.408	14.706	15.584	16.973	15.564
Hotels, restaurants ...	6.069	6.023	5.752	5.435	5.205	4.736	4.025	4.071	5.062	6.163	6.332	6.271	5.426
Huispersoneel ...	5.353	5.389	5.283	5.213	5.180	5.125	4.969	4.842	5.164	5.253	5.393	5.325	5.208
Verzorging	512	479	480	456	423	383	476	460	418	412	446	475	453
Bedienden	12.971	12.832	12.721	12.620	12.431	12.198	11.936	11.917	12.319	12.477	12.661	12.848	12.491
Kunstenaars	981	971	957	1.066	1.215	1.201	1.145	1.157	1.189	1.010	918	925	1.062
Totaal ...	**224.062**	**212.794**	**189.521**	**178.463**	**171.254**	**171.249**	**171.921**	**163.749**	**162.045**	**163.607**	**185.999**	**214.594**	**183.614**

Bron : Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

TWEEDE DEEL

Productie van goederen en diensten

TWEEDE DEEL

Productie van goederen en diensten

HOOFDSTUK ÉÉN

LANDBOUW EN VISVANGST

AFDELING I. — LANDBOUW

De duidelijkste structuurwijziging, die zich sedert 1949 in de landbouweconomie heeft voorgedaan, blijkt de toeneming te zijn van het relatief belang der dierlijke producten en de vermindering van dat der land- en tuinbouwproducten.

De opeenvolgende landbouwtellingen wijzen, niettegenstaande een ononderbroken inkrimping van de bebouwde oppervlakte, op een voortdurende aangroei van de veestapel. Dit verloop doet het verwerkend karakter van de Belgische economie scherper uitkomen; het wijst tevens op een algemene verhoging van de levensstandaard.

In 1953 is de landbouwproductie, die door gunstige weersomstandigheden werd bevoordeeld, in dergelijke mate toegenomen dat ze voor bepaalde sectoren bijna volledig de binnenlandse behoeften dekt. De taak van de uitvoer — waarvan trouwens de hoeveelheid sedert vijf jaar aanzienlijk is gestegen — is dienvolgens des te belangrijker geworden.

Op het gebied der prijzen is de weerslag van de Koreaboom, die in 1952 reeds heel wat van zijn kracht verloren had, volledig verdwenen in 1953, jaar dat gekenmerkt is door een algemene daling van de wereldprijzen. In België gaf dit aanleiding tot een dispariteit tussen de door de wereldgebeurtenissen beïnvloede prijzen en die van de sectoren welke, bijvoorbeeld door de vaststelling van richtprijzen of door de toepassing van invoercontingenten, beschermd worden.

De contrôle op en de verbetering van de kwaliteit der producten is even noodzakelijk als een concurrerend prijspeil, zo de Belgische landbouw zijn binnenlandse afzet wil vrijwaren en zijn buitenlandse afzetgebieden verruimen.

§ 1. — LANDBOUWPOLITIEK

De verbetering van de landbouwrendabiliteit en -productiviteit werd voortgezet in 1953, derde jaar van het in 1951 ingestelde vijfjarenprogramma. De doeleinden van dit plan zijn goed gekend : verhoging van de

akkerbouwproductie en voornamelijk van de voedergewassen; toeneming van de veehouderijproductie en uitbreiding van de binnen- en buitenlandse afzetgebieden voor deze productie; rationele investering in de diverse, zowel land- als tuinbouwsectoren.

In de vorige jaarboeken (1) werd reeds melding gemaakt van de eerste toepassingsmaatregelen van dit programma, waarvan de actie doorgaat onder de vorm hetzij van een rechtstreekse financiële hulp, hetzij van onrechtstreekse voordelen toegestaan aan de landbouwexploitanten, hetzij van een algemene actie der buitendiensten van het Ministerie van Landbouw op het gebied van de vulgarisatie der nieuwe teelt- en kweekmethoden.

De sinds 1949 voor de tarwe toegepaste valorisatiepolitiek werd in 1953 gehandhaafd; dank zij de wijzigingen aan het verplicht inmengingspercentage van binnenlandse tarwe, hebben de reële prijzen van dit gewas zich steeds gehandhaafd rond de door de Regering vastgestelde richtprijzen. Bovendien werd de nieuwe Internationale Tarweovereenkomst door België geratificeerd (2); zij is in de maand Augustus 1953 van kracht geworden. Luidens dit akkoord (3) verbindt de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie er zich toe alle jaren 615.000 t tarwe bij de deelnemende landen te kopen, indien de exportlanden niet de minimumprijs van 283 F per 100 kg bekomen (4). Ook de exportlanden verbinden er zich toe aan de B.L.E.U. deze zelfde hoeveelheid te leveren, zo de wereldprijs de maximumprijs van 375 F per 100 kg overtreft.

De handhaving van een richtprijs voor de inheemse boter, van een minimumprijs voor de ingevoerde boter en van subsidies voor de fabricage van melkderivaten heeft de rendabiliteit van de zuivelproductie in 1953 verzekerd.

Het verloop der vleesprijzen kon geregulariseerd worden, dank zij de tussenkomst van de Handelsdienst voor Ravitaillering : inderdaad, terwijl de aankoop van rundvlees voor rekening van het leger, de stabilisering van de runderno teringen in de hand werkte, heeft de invoer van Nederlandse varkens de gevolgen getemperd van de « varkenscyclus », waarvan de stijgende phase in de maand April was begonnen.

Er werden honderden proefvelden aangelegd voor diverse variëteiten graangewassen en suikerbieten in alle streken van het land om de landbouwers in de mogelijkheid te stellen de variëteit welke het best past bij hun grond te ontdekken.

De Regering heeft eveneens getracht de landbouwrendabiliteit en -productiviteit te verhogen door de verbetering van de technische exploitatievoorwaarden. Er werden toelagen verleend voor de verbetering der

(1) Zie *De Belgische Economie in 1951,* Brussel, 1952, 4° (Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie), blz. 39-41 en *De Belgische Economie in 1952,* op. cit., blz. 37-39.

(2) Wet van 27 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 25 October 1953).

(3) Dit akkoord voorziet een maximum- en een minimumprijs van respectievelijk 2,05 dollar per bushel (375 F per 100 kg) en 1,55 dollar per bushel (283 F per 100 kg). Het betreft hier de prijs van Manitoba Northern tarwe, n[r] 1, gestort opgeslagen in Fort William (Port Arthur).

(4) Deze clausule van het akkoord was in 1953 niet toepasselijk, vermits de invoerprijzen (CIF Antwerpen) op het peil gebleven zijn van 380-390 F per 100 kg.

weiden (1) en voor de drinkwatervoorziening van de land- en tuinbouwbedrijven (2). De ontwikkeling van de landbouwmotorisering werd bevorderd door sommige fiscale maatregelen, zoals de vrijstelling van de verkeersbelasting voor de landbouwtractoren (3). De uitbreiding van de maïsteelt, waarvan de technische en economische voordelen in volgende afdeling worden beschreven, werd aangemoedigd door de toekenning van een toelage voor de bouw van droogschuren (4).

Op het gebied van de zuivelpolitiek werd een Nationale Zuivelcommissie opgericht (5) met het oog op het voorstellen en coördineren der maatregelen betreffende de productie, de verwerking, de distributie, het verbruik, alsmede de in- en uitvoer van zuivelproducten. Inderdaad, naast het traditioneel belang van deze voortbrenging voor de algemene landbouweconomie, heeft de buitengewoon hoge productie in 1953 de politiek tot bevordering van het melkverbruik (6), die sedert verscheidene jaren is aangevat, nog meer noodzakelijk gemaakt. De melkuitdeling in de scholen der grote agglomeraties neemt meer en meer toe.

De stijging van de zowel binnen- als buitenlandse vraag naar sommige landbouwproducten werd vooral door kwaliteitsverbetering nagestreefd. Zo werden regeringsmaatregelen genomen tot instelling van een kwaliteitsmerk voor druiven (7), melk (8) en eieren (9).

Tenslotte heeft de Regering, gedreven door dezelfde bezorgdheid, de verbetering voortgezet van het runderras door de aanmoediging der kunstmatige bevruchting (10) en de toekenning van subsidies aan kweekverenigingen (11). Inderdaad, de productie en distributie van kwaliteitsvlees is thans des te belangrijker, daar de Belgische consument steeds veeleisender wordt. Het te groot prijsverschil tussen de stukken van hogere en lagere kwaliteit toont aan dat de structuur van het aanbod er nog niet in geslaagd is zich aan te passen aan de wijzigingen van de vraag.

---

(1) Koninklijk besluit van 16 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 21 Juni 1953).

(2) Koninklijk besluit van 29 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 7 Augustus 1953).

(3) Wet van 22 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Juni 1953).

(4) Koninklijk besluit van 15 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Augustus 1953).

(5) Koninklijk besluit van 28 October 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 7 November 1953).

(6) Koninklijk besluit van 16 Juni 1953 waarbij werd gewijzigd het koninklijk besluit van 3 Augustus 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 21 Juni 1953).

(7) Koninklijk besluit van 25 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Augustus 1953).

(8) Koninklijk besluit van 28 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Februari 1953).

(9) Koninklijk besluit van 17 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 13 Januari 1954).

(10) Koninklijk besluit van 23 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 14 Januari 1954).

(11) Koninklijk besluit van 30 October 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 21 Februari 1954).

Bebouwde oppervlakte (a)

Tellingen van 15 Mei 1949, 1952 en 1953

(hectaren)

AARD DER TEELTEN	1949	1952	1953	Verschil in % Van 1949 tot 1953	Verschil in % Van 1952 tot 1953
I. Graan- en meelgewassen :					
I. *Broodgranen :*					
Winter- en wisseltarwe	140.493	150.969	150.632	+ 7,2	— 0,2
Zomertarwe	12.608	11.412	15.749	+ 24,9	+ 38,0
Rogge	95.025	76.863	76.209	— 19,8	— 0,9
Spelt	6.114	5.991	6.036	— 1,3	+ 0,8
Masteluin	1.609	1.396	984	— 38,9	— 29,5
Totaal broodgranen	**255.849**	**246.631**	**249.610**	**— 2,4**	**+ 1,2**
2. *Andere graangewassen :*					
Wintergerst	23.380	29.498	32.273	+ 38,0	+ 9,4
Zomergerst	49.033	59.070	59.899	+ 22,2	+ 1,4
Haver	173.689	162.372	158.454	— 8,8	— 2,4
Boekweit	310	127	98	— 68,2	— 22,8
Maïs verbouwd voor het zaad	326	1.258	2.140	+ 556,4	+ 70,1
Totaal andere graangewassen	**246.747**	**252.325**	**253.801**	**+ 2,8**	**+ 0,6**
Totaal graan- en meelgewassen	**502.596**	**498.956**	**503.411**	**+ 1,6**	**+ 0,9**
II. Peulgewassen verbouwd voor het zaad					
Bonen anders dan groen geoogst	699	395	442	— 26,8	+ 11,9
Erwten anders dan groen geoogst	5.249	4.373	6.522	+ 24,2	+ 49,1
Paardenbonen (dikke en kleine)	4.577	2.819	3.897	— 14,9	+ 38,2
Wikken	340	151	397	+ 11,7	+ 26,3
Lupinen	903	395	279	— 69,1	— 29,4
Totaal peulgewassen verbouwd voor het zaad	**11.768**	**8.133**	**11.572**	**— 1,7**	**+ 42,3**
III. Nijverheidsgewassen :					
Suikerbieten	59.900	63.566	58.528	— 2,3	— 7,9
Vlas	26.091	32.111	32.265	+ 23,7	+ 0,5
Cichorei voor koffie	2.388	592	770	— 67,8	+ 30,0
Hennep	27	7	16	— 40,8	+ 128,6
Tabak	1.357	1.984	1.991	+ 46,7	+ 0,4
Hop	432	487	515	+ 19,2	+ 5,7
Oliehoudende planten :	4.282	1.594	906	— 78,8	— 43,2
Winterkoolzaad	3.791	1.482	842	— 77,8	— 43,2
Zomerkoolzaad	446	86	48	— 88,2	— 44,1
Andere oliehoudende planten	45	26	16	— 64,5	— 38,5
Medicinale, aromatische en kruiderijachtige planten	31	19	23	— 25,8	+ 21,1
Totaal nijverheidsgewassen	**94.508**	**100.360**	**95.014**	**+ 0,5**	**— 5,3**

(a) In 1952 en 1953 werd de telling in principe beperkt tot de bedrijven van tenminste één hectare. Nochtans werden alle tuinbouwteelten van tabak of van medicinale planten, in open lucht of onder glas, geteld, voor zover zij tot handelsdoeleinden worden geëxploiteerd en tenminste één are beslaan.

Bebouwde oppervlakte

(vervolg)

AARD DER TEELTEN	1949	1952	1953	Verschil in %	
				Van 1949 tot 1953	Van 1952 tot 1953
IV. Wortelplanten en knolgewassen :					
Aardappelen	88.841	70.675	72.982	— 7,9	+ 3,3
Voeder- en halfsuikerbieten	73.893	65.964	65.687	— 11,1	— 0,4
Voederwortelen	936	515	594	— 26,5	+ 15,3
Andere wortelplanten en knolgewassen	1.090	769	654	— 40,0	— 15,0
Totaal wortelplanten en knolgewassen	**164.760**	**137.923**	**139.920**	**— 15,1**	**+ 1,4**
V. Andere teelten :					
Voedergras	75.555	66.738	59.014	— 21,9	— 11,6
Grasland	789.626	789.212	789.278	— 0,1	—
Groenteteelt	22.014	11.359	12.304	— 44,1	+ 8,3
Fruitteelt	52.357	46.491	45.285	— 13,5	— 2,6
Bloementeelt	708	587	617	— 12,9	+ 5,1
Andere teelten (boomkwekerijen, wijmen, niet vernoemde teelten)	10.221	4.398	5.303	— 48,1	— 57,0
Totaal andere teelten	**951.491**	**918.785**	**911.801**	**— 4,2**	**— 0,8**
Algemeen totaal	**1.725.123**	**1.664.157**	**1.661.718**	**— 3,7**	**— 0,1**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

§ 2. — LANBOUWPRODUCTIE TIJDENS HET TEELTJAAR 1952/'53

In 1953, waren de weersomstandigheden over het algemeen gunstig voor de teelten en de veehouderij.

1. — *Teelten.*

In een tijdsverloop van vijf jaar liep de bebouwde oppervlakte met nagenoeg 4 % terug : de werkelijke daling is ongetwijfeld geringer, zo men rekening houdt met de wijzigingen welke sedert 1952 aan de land- en tuinbouwtellingen werden aangebracht. Inderdaad, sedert 1952 werden enkel de bedrijven van tenminste één hectare geteld. De lichte vermindering der met broodgranen bebouwde oppervlakte wordt goedgemaakt door een toeneming van de cultuurgrond voor voedergranen : uit deze wijziging blijkt het groeiend aandeel van de veeteelt in de Belgische economie, met het gevolg dat de verbouwing van veevoeders uitbreiding neemt. De enige noemenswaardige vermindering wordt vastgesteld in de oppervlakte van de cultuurgrond voor wortelplanten en knolgewassen.

Landbouwopbrengst (a)

(duizenden metrische quintalen)

AARD DER TEELTEN	1949	1952	1953	Verschil in % van 1949 tot 1953	Verschil in % van 1952 tot 1953
Wintertarwe	5.607(b)	5.177	4.939	— 11,9	— 4,6
Zomertarwe	353	257	392	+ 11,0	+ 52,5
Wisseltarwe	—	84	142	—	+ 40,8
Rogge	2.578	2.060	1.989	— 22,8	— 3,4
Spelt	143	135	137	— 4,2	+ 1,5
Masteluin	43	33	25	— 41,9	— 24,2
Wintergerst	812	909	1.007	+ 24,0	+ 10,8
Zomergerst	1.657	1.778	1.887	+ 13,9	+ 6,1
Haver	5.870	4.546	4.532	— 22,8	— 0,3
Boekweit	5	2	1	— 80,0	— 50,0
Maïs verbouwd voor het zaad	11	64	109	+ 89,0	+ 70,3
Droge bonen	12	7	9	— 25,0	+ 28,6
Droge erwten	161	133	163	+ 1,2	+ 22,6
Paardenbonen (dikke en kleine)	103	68	94	— 8,7	+ 38,2
Suikerbieten	23.483	21.816	23.745	+ 1,1	+ 8,8
Vlas (zaad)	159	177	165	+ 3,8	— 6,8
(stro)	1.577	1.907	1.758	+ 11,5	— 7,8
Cichorei voor koffie	940	234	308	— 67,2	+ 31,6
Hennep (zaad)	—	—	—	—	—
Tabak	31	48	41	+ 32,3	— 14,6
Hop	6	8	9	+ 50,0	+ 12,5
Winterkoolzaad	85	35	19	— 77,6	— 45,3
Zomerkoolzaad	8	2	1	— 87,5	— 50,0
Late aardappelen	9.179	6.211	5.288	— 42,8	— 14,9
Halfvroege aardappelen	10.168	10.104	9.486	— 6,7	— 6,1
Vroege aardappelen	1.125	978	917	— 18,5	— 6,2
Voederbieten	49.914	43.747	52.149	+ 4,5	+ 19,2
Wortelen	248	185	237	— 4,5	+ 28,1
Rapen	31	50	59	+ 90,3	+ 18,0
Raapkolen	189	146	193	+ 2,1	+ 32,2
Koolrapen	145	125	165	+ 13,8	+ 32,0
Gewone klaver (hooi)	886	1.390	918	+ 3,6	— 34,0
Incarnaatklaver (groen)	1.114	527	659	— 40,8	+ 25,0
Andere klaver (hooi)	1.231	452	332	— 73,0	— 26,6
Luzerne	647	607	662	+ 2,3	+ 9,1
Hanekam	26	15	16	— 38,5	+ 6,7
Hooiland	9.543	9.031	9.630	+ 0,9	+ 6,6

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) In 1952 en 1953 werd de telling in principe beperkt tot de bedrijven van tenminste één hectare. Nochtans werden alle tuinbouwteelten van tabak of van medicinale planten, in open lucht of onder glas, geteld, voor zover zij tot handelsdoeleinden worden geëxploiteerd en tenminste één are beslaan.
(b) In 1949 is de opbrengst van de wisseltarwe in die van de wintertarwe begrepen.

Tenslotte vertoont de oppervlakte van de tuinbouwgrond sedert verschillende jaren een vermindering welke heel wat aanzienlijker is dan die van de akkergrond.

a) *Graan- en meelgewassen.*

De resultaten van de landbouwpolitiek blijken duidelijk uit de evolutie van de verbouwing en van de opbrengst tijdens de laatste vijf jaren.

Terwijl de voortdurende uitbreiding van de veeteelt en het streven naar een beperking van de invoer van veevoeders de bestendige ontwikkeling van de niet-broodgranen verklaren, komen de resultaten van de politiek tot valorisatie der inlandse tarwe tot uiting in de toeneming van de bezaaiingen met dit graangewas. De hogere levensstandaard rechtvaardigt de kleinere teeltoppervlakte voor rogge en masteluin en de vooruitgang op het gebied der motorisatie en der mechanisatie van de landbouw brengt een verdere terugloop van de haver- en boekweitproductie met zich.

De met tarwe bebouwde oppervlakte verschilt weinig van 1952 tot 1953.

Uit de vergelijking van de gemiddelden van 1948-1949 met die van 1952-1953 (1) blijkt dat de stijging van de totale tarweopbrengst met 17 % voortvloeit ten dele uit de vermeerdering van de bebouwde oppervlakte naar aanleiding van de politiek tot valorisatie van deze teelt, en ook uit de verbetering met meer dan 5 % van de gemiddelde opbrengst, dank zij een oordeelkundiger gebruik van geselectionneerde zaaigranen en uit de meer rationele aanwending van de meststoffen.

Verloop van de opbrengst van sommige teelten

Gemiddelde productie per hectare

(metrische quintalen)

AARD DER TEELTEN	Gemiddelde 1948/1949	Gemiddelde 1952/1953	Verschil in %
Wintertarwe	32,4	34,3	+ 5,86
Zomertarwe	22,4	23,7	+ 5,80
Wintergerst	29,9	31,0	+ 3,68
Zomergerst	27,7	30,8	+ 11,19
Maïs verbouwd voor het zaad	30,5	50,6	+ 65,79
Suikerbieten	372,7	374,4	+ 0,47

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

De roggeteelt nam een weinig af ten opzichte van 1952, maar heel wat aanzienlijker ten opzichte van 1949. Inderdaad, het gebruik van nieuwe variëteiten maakt het mogelijk tarwe te verbouwen op de arme gronden

(1) Om de toevallige verschillen van de jaarcijfers te verminderen, werd het gemiddelde van de jaren 1948 en 1949 vergeleken met dat van de jaren 1952 en 1953.

waarop eertijds slechts rogge kon geteeld worden, terwijl bovendien, ingevolge de verfijning van de smaak van de verbruiker, dit product steeds minder wordt gewenst. Dezelfde redenen verklaren de structurele achteruitgang van de spelt- en masteluinteelt.

De niet-broodgranen vertonen een tendens tot toeneming zowel van de bebouwde oppervlakte als van de gemiddelde opbrengst en derhalve ook van de totale productie; alleen de haver maakt, wegens de reeds aangehaalde redenen, hierop een uitzondering.

De globale opbrengst van de winter- en zomergerst overtreft die van 1952 met 8 % en die van 1949 met 17 %. De wintergerst biedt het voordeel van een betere werkverdeling tijdens de zaai- en oogsttijd; ze maakt het ook mogelijk zeer vroeg voedergewassen of gewassen voor groenbemesting als tweede vrucht te verbouwen. Dank zij de kwalitatieve verbetering van de zomergerst wordt meer dan 50 % van de inheemse oogst door de brouwerijen verbruikt. Vóór de oorlog bedroeg dit percentage geen 20 %.

De teelt van bastaardmaïs, tenslotte, begint uitbreiding te nemen, vooral in de zandstreken. De maïs heeft een hogere voedingswaarde dan de overige voedergewassen, kost om te verbouwen minder dan bieten en wordt in gewone silo's bewaard. Het probleem van het drogen werd gedeeltelijk opgelost door de toekenning van subsidies voor het bouwen van droogschuren (1). Sommige deskundigen zijn zelfs van oordeel dat nieuwe variëteiten van bastaardmaïs de bieten, althans de voederbieten, in de teeltregeling zouden kunnen vervangen.

Hoewel op technisch gebied de maïsteelt eveneens gegrond kan blijken, hangt de bijval er van niet minder af van bepaalde economische voorwaarden, zoals de toestand van de vleesmarkt en de afzetmogelijkheden in het binnen- en in het buitenland. Men dient er eveneens op te wijzen dat de prijs van de maïs in ruime mate de prijs van de voedergranen beheerst.

b) *Voor het zaad verbouwde peulgewassen.*

Gedurende de laatste vijf jaren vertoont de teelt der peulgewassen nagenoeg geen belangrijke schommelingen, hoewel van 1952 tot 1953 de bebouwde oppervlakte met meer dan 40 % en de productie in een nauwelijks geringere mate toeneemt. De bijzonderste reden van deze plotselinge beweging is de sterke prijsdaling van de niet-broodgranen, die voornamelijk de teelt van paardenbonen een bijzondere aantrekkelijkheid gaf. Deze teelt biedt trouwens nog andere voordelen : ze is voordelig gesitueerd in de teeltcyclus, verrijkt de grond met stikstof en verschaft een uitstekend voeder voor het jonge vee.

c) *Nijverheidsgewassen.*

Een nieuwe vermindering kenmerkt de met suikerbieten bebouwde oppervlakte. Inderdaad, de rendabiliteit van deze teelt hangt grotendeels af van de suikerprijs die in het binnenland wordt gesteund door de heffing

(1) Zie § 1. - *Landbouwpolitiek*, blz. 37.

van een douanerecht van 3 F het kg. De baisse van de wereldprijs heeft de planters van suikerbieten en de suikerfabrikanten aangezet tot het sluiten van een akkoord waarbij de betaling van de binnenlandse prijs uitsluitend beperkt wordt tot het contingent suikerbieten nodig om de hoeveelheid voor de binnenlandse behoeften bestemde suiker te produceren; bovendien ontvingen in 1953 de planters 73 % van de verkoopprijs van de suiker, tegen 76,5 % in 1952.

De oogst was in 1953, zowel wat het gewicht als wat het suikergehalte betreft, zeer goed en de suikerproductie overtrof met 25 % de binnenlandse behoeften. Terwijl voor de voor het binnenlands verbruik noodzakelijke productie aan de producent 670 F per ton werd betaald, bedroeg de prijs voor het overige gedeelte (25 %) slechts 474 F.

Ondanks de toeneming van de bebouwde oppervlakte, was de vlasproductie lager dan in 1952. Het gemiddelde rendement per ha was lager en de kwaliteit beneden de normale. De prijzen waren eveneens lager ingevolge de beschermingsmaatregelen die door Frankrijk ten opzichte van dit product werden genomen. Wanneer men echter op de vijf afgelopen jaren terugblikt, dan stelt men vast dat de vlasproductie een vordering boekt door de toeneming van het bebouwde areaal, zonder verbetering van de opbrengst.

Na een sterke terugloop in 1952, is in 1953 de productie van cichorei voor koffie met meer dan 30 % gestegen; ze blijft niettemin 67 % beneden het peil van 1949. Men zal zich wellicht herinneren dat de vinnige concurrentie van de Poolse cichorei de voornaamste oorzaak van de sterke daling der inlandse productie was. De invoerbeperking en de verhoging van de binnenlandse prijzen hadden de lichte verbetering in 1953 tot gevolg, maar er dient nog een grote inspanning te worden gedaan om deze teelt te moderniseren alvorens opnieuw concurrerende prijzen haar in staat zullen stellen terug de belangrijke plaats te veroveren die ze eertijds op de binnen- en buitenlandse markten bezette.

De met tabak bebouwde oppervlakte verschilt een weinig ten opzichte van 1952, maar de vordering er van ten opzichte van 1949 beloopt ongeveer 47 %. Een zelfde verschijnsel doet zich voor bij de hop, waarvan de productie van 1949 tot 1953 met 50 % is gestegen. Deze beide teelten hebben hoofdzakelijk af te rekenen met een kwaliteitsprobleem, ten einde voldoening te schenken aan de Belgische consument, waarvan de verfijning van de smaak steeds meer de opneming van bepaalde variëteiten van buitenlands type vergt.

De structurele terugloop van al de oliehoudende planten werd in 1953 voortgezet. Deze teelten vertonen neiging om te verdwijnen vermits sedert 1949 hun oppervlakte met nagenoeg 80 % verminderd is. Deze terugloop is uitsluitend toe te schrijven aan de prijsdaling op de wereldmarkt.

d) *Wortelplanten en knolgewassen.*

Hoewel van 1952 tot 1953 de aan de aardappelteelt bestede oppervlakte weinig noemenswaardige wijzigingen vertoonde, kan de vermindering van

het structureel belang der aardappelen sedert 1949 duidelijk worden vastgesteld; ze geeft ten dele de verhoging weer van de levensstandaard der Belgische bevolking, waarvan het geringer verbruik van aardappelen een der gevolgen is.

De late aardappelen geven de sterkste terugloop te zien; deze werd trouwens reeds in 1945 ingezet ten voordele van de halfvroege aardappelen. De halfvroege variëteiten zijn inderdaad meer productief en vooral meer gevraagd door de verbruiker.

De vermindering met 11 % van de met voederbieten beteelde oppervlakte is gedeeltelijk te wijten aan de vooruitgang die door de maïsteelt werd geboekt, doch vooral aan de verhoging van het rendement per ha. Hetzelfde verschijnsel stelt men vast wat de voederwortelen en de overige wortelplanten en knolgewassen betreft.

e) *Weiden en grasland.*

Deze sector kenmerkt zich door een haast volstrekte stabiliteit van de oppervlakte, hoewel de interne indeling wijst op een toeneming van de tijdelijke weiden ten nadele van de bestendige weilanden.

Sinds vijf jaar is er, zowel kwantitatief als kwalitatief, een merkelijke vooruitgang geboekt in de verbetering van de opbrengst der weiden, dank zij de resultaten van de op dit gebied gedane navorsingen en de door de gespecialiseerde instellingen gegeven richtlijnen.

f) *Groenvoedergewassen.*

De oppervlakte- en opbrengstvermindering der groenvoedergewassen stemt overeen met de achteruitgang van de klaverteelt.

Daarentegen, vertoont de teelt van luzerne (de rijkste en meest productieve peulvrucht) een merkelijke verhoging. De nieuwe door de Rijksproefstations aanbevolen methoden maken het mogelijk deze teelt te winnen in streken waar dit vroeger niet kon. Naast het voordeel een voedergewas te bekomen van eerste gehalte, verbetert de luzerne de grond zowel kwalitatief door de aanbreng van de stikstof uit de lucht, als physiek dank zij de sterk ontwikkelde wortelvorming.

2. — *Veestapel.*

Het aantal paarden, waarvan de belangrijkheid voortdurend afneemt, is in 1953 opnieuw verminderd. De voornaamste factoren van dit verloop zijn goed gekend : de motorisering, niet alleen van de landbouw maar ook van de handel en van de nijverheid, en de volledige stopzetting van de export. In 1953 bedroeg de uitvoer 135 stuks, tegen 30.000 vóór de oorlog. Het aanbod van paarden voor de uitvoer blijft betrekkelijk hoog, maar de vraag ontbreekt en door onze gewone kopers werden restrictieve maatregelen genomen.

Het jaar 1953 was voornamelijk gekenmerkt door een aangroei van de rundveestapel en wel in zulke mate dat de binnenlandse behoeften aan

rundvlees thans door de inlandse productie schijnen gedekt : deze beliep 157.000 t in 1953, hetwelk bijna 50 % meer is dan in 1949. Bijgevolg doet de noodzakelijkheid om in de nabije toekomst een eventueel productieoverschot uit te voeren, het probleem rijzen van de concurrentiekracht der Belgische prijzen en van de kwaliteitsverbetering der producten. De inspanningen, die in 1953 in die zin door particuliere en openbare kringen werden gedaan, getuigen er van dat men zich van deze problemen steeds beter bewust wordt.

Veestapel

(eenheden)

CATEGORIE VAN DIEREN	Gemiddelde 1937/1939	1 Januari 1949	1 Januari 1953 (a)	1 Januari 1954 (a)
Paarden voor landbouwgebruik	± **258.221**	**239.626**	**208.600**	**202.723**
Runderen :				
Uitsluitend melkkoeien	971.000 (b)	772.527	878.161	906.527
Melk- en trekkoeien		47.550	37.393	32.825
Andere runderen	801.000 (b)	868.287	1.190.776	1.228.975
Totaal aantal runderen	**1.772.000** (b)	**1.688.364**	**2.106.330**	**2.168.327**
Varkens	**1.087.000**	**912.114**	**1.288.213**	**1.161.228**

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Landbouw.

(a) In 1953 en 1954 werd de telling in principe beperkt tot de bedrijven van tenminste één hectare.
(b) Raming van het Ministerie van Landbouw.

Ook het aantal melkkoeien is sinds 1949 in aanzienlijke mate vermeerderd, waarschijnlijk naar aanleiding van de steun die aan deze landbouwsector werd verleend. De melkproductie bereikte 3.431 millioen liter, dit is een verhoging van 188 millioen liter ten opzichte van 1952 en van 461 millioen vergeleken met 1949. Er valt echter te noteren dat in 1953 de opbrengst zeer groot was. De boterproductie zou in 1953 zowat 83.000 t hebben bedragen, tegen 71.000 t in 1952 en 66.000 t in 1949. Hiermede gelijklopend verminderde de invoer van 27.000 t in 1952 tot 13.000 t in 1953. Ook de andere zuivelproducten vertonen een sterke productieverhoging, inzonderheid de kaas, de gecondenseerde melk en het melkpoeder.

In 1953 deed zich de traditionele cyclische omkeer in de varkensteelt voor. Maar bij de telling van 1 Januari 1954 was het aantal varkens nog met ongeveer 127.000 eenheden geslonken ten opzichte van het voorgaande jaar.

Het aantal schapen vermindert met 3.759 stuks, dit is 8 % ten opzichte van 1952 en dat der geiten met 1.717 stuks of 27 %. Deze structurele terugloop komt nog duidelijker tot uiting in een overzicht van de voorgaande

vijf jaren : de afneming bedraagt 64 % voor de schapen en 90 % voor de geiten (1).

De pluimveestapel, tenslotte, die sedert verschillende jaren stationnair gebleven was, groeide aan met een millioen eenheden. De rendabiliteit van deze productie, die in ruime mate afhangt van de prijs van het voeder, is in 1953 verbeterd.

Naast deze evolutie van de veestapel zelf, is het belangwekkend aan te stippen dat de *totale* vleesproductie van 288.384 t in 1949 tot 364.695 t in 1953 is gestegen. Hiermede gelijklopend bereikte de vleesconsumptie 368.668 t in 1953, tegen 332.002 t in 1949. Het verloop van deze globale gegevens bevestigt de hoger gedane vaststelling, namelijk de tendens tot gelijkschakeling in een nabije toekomst van het peil der vleesconsumptie en van dit der inheemse vleesproductie. De netto-invoer van vlees, die in 1949 nog 71.236 t bedroeg, is trouwens tot 17.366 t verminderd in 1953.

§ 3. — BUITENLANDSE HANDEL IN LANDBOUWPRODUCTEN

Daar de landbouwproductie — en vooral de dierlijke productie — gunstig blijft verlopen, zodanig dat op de binnenlandse markt het verzadigingspunt, zo dit niet reeds bereikt is, benaderd wordt, stelt het exportprobleem zich op buitengewoon dringende wijze. Voorzeker vertegenwoordigde de landbouwuitvoer (2) in 1953 slechts 2,8 % van de totale uitvoer, maar naar waarde bedroeg hij, niettegenstaande een sterke prijsdaling, 7,7 % meer dan in 1952; de totale hoeveelheid uitgevoerde landbouwproducten — en zij is betekenisvol voor deze wel bepaalde doch aan sterke waardeschommelingen onderworpen producten — vertoonde een stijging met 51,6 % ten opzichte van het vorige jaar en met 154 % ten opzichte van 1949.

Een uiteenlopende evolutie kenmerkte het verloop van de invoer, onderworpen aan het stelsel van het landbouwprotocol in het kader van de Benelux en van het stelsel van de landbouwkalender waarbij de aankoop in het buitenland tot zekere bepaalde perioden wordt beperkt. Ten opzichte van 1952 verminderde de invoer met 8 % naar hoeveelheid en met 15 % naar waarde, maar neemt men de periode der laatste vijf jaren, dan schijnt de wijziging gering, vermits van 1949 tot 1953 de hoeveelheid met 3 % verhoogde en de waarde met een zelfde percentage verminderde.

1. — *Uitvoer* (3).

De toeneming van de totale uitvoer van landbouwproducten vloeit voort uit een proportioneel gelijke verhoging van de uitgevoerde hoeveelheid plantaardige producten en dierlijke producten.

---

(1) Men dient er echter rekening mede te houden dat de landbouwtelling van 1949 de bedrijven met minder dan één hectare omvat, dit zijn die welke het grootste aantal schapen en geiten telen, terwijl de tellingen van 1952 en 1953 met deze bedrijven geen rekening meer houden.

(2) Inclusief de uitvoer van tuinbouwproducten.

(3) De in deze onderverdeling opgenomen cijfergegevens hebben betrekking op de hoeveelheid.

Bij de plantaardige producten vermindert in 1953 de uitvoer van graangewassen met de helft ten voordele van de verkoop van meel en vooral van mout. Deze evolutie legt eens te meer de nadruk op het verwerkend karakter van de Belgische economie, zowel wat de landbouw als wat de industrie betreft. Er deed zich een vooruitgang voor op het gebied van de uitvoer van peulvruchten en vooral van nijverheidsgewassen. Inderdaad de uitvoer van suikerbieten bereikte 58.166 t in 1953, tegen 356 t in 1952 en 26.217 t in 1949; de overvloedige oogst en de onzekerheid der prijzen verklaren grotendeels dit zeer hoog exportpeil van 1953. Ook de verzendingen van cichoreibonen (5.876 t) verviervoudigden ten opzichte van de in 1952 verzonden hoeveelheid; nochtans maken zij slechts de helft uit van de verzendingen in 1949 en een vierde van de vóóroorlogse; de oorzaken van deze terugloop op lange termijn en van de recente herleving werden hoger aangehaald. Het bedrag van de aardappeluitvoer (55.112 t) verdubbelde in 1953 ten opzichte van het vorige jaar en bereikte ongeveer het vooroorlogse peil.

In- en uitvoer van landbouwproducten

JAARTAL	Levende dieren en dierlijke producten		Plantaardige producten		Totaal	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
			UITVOER			
1937 (a) ...	71.013	401.689	671.485	987.205	672.498	1.388.894
1949	30.126	631.152	268.527	1.682.494	298.683	2.313.646
1950	40.907	846.501	353.296	2.207.482	394.203	3.053.983
1951	61.312	1.337.242	398.857	2.635.095	460.169	3.972.337
1952	62.972	858.776	262.465	2.006.881	325.437	2.865.657
1953	93.962	857.546	399.233	2.250.447	493.195	3.107.993
			INVOER			
1937 (a) ...	259.023	678.970	4.078.113	5.065.160	4.337.136	5.744.130
1949	262.483	6.229.980	2.450.276	12.243.841	2.712.759	18.473.821
1950	223.478	4.298.796	2.531.695	13.481.813	2.755.173	17.780.609
1951	268.748	5.202.916	3.005.259	16.783.711	3.274.007	21.986.627
1952	220.197	5.510.104	2.813.758	15.494.058	3.033.955	21.004.162
1953	208.859	4.297.135	2.585.720	13.613.287	2.794.579	17.910.422

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Verbeterde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-overeenkomst aangenomen goederenlijst.

Voor veehouderijproducten stelt men een belangrijke terugloop vast van de uitvoer van levende dieren, vooral ingevolge de vermindering van

In- en uitvoer van tuinbouwproducten (a)

JAARTAL	Groenten, eetbare planten wortels en knollen		Fruit		Levende planten en producten van de bloementeelt		Totaal	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
UITVOER								
1937 (b)	169.200	181.980	11.220	68.632	10.512	85.992	190.932	336.604
1949	64.844	258.165	34.835	234.666	9.593	208.518	109.272	701.349
1950	159.586	567.527	48.255	291.394	9.506	206.303	217.617	1.065.224
1951	128.355	513.194	43.769	240.536	8.173	218.440	180.297	972.170
1952	67.661	417.449	40.527	150.799	9.027	249.411	117.215	817.659
1953	104.178	570.098	74.544	231.334	9.777	288.879	188.499	1.090.311
INVOER								
1937 (b)	240.216	247.968	172.848	277.836	2.508	15.636	415.572	541.440
1949	195.838	814.800	191.132	1.610.430	2.866	92.244	389.836	2.517.474
1950	207.255	881.233	191.629	1.348.287	3.405	94.577	402.289	2.524.097
1951	192.628	898.100	228.572	1.788.977	4.759	118.593	425.959	2.805.670
1952	190.332	856.159	204.499	1.633.567	6.045	135.953	400.876	2.625.679
1953	189.877	908.720	209.914	1.567.021	6.588	151.500	406.379	2.627.241

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Deze producten zijn eveneens opgenomen in de voorgaande tabel onder de rubriek « Plantaardige producten ».
(b) Verbeterde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-overeenkomst aangenomen goederenlijst.

de verkoop van varkens, welke in 1952 abnormaal hoog was; de schommelingen van de traditionele cyclus bij deze teelt verklaren dit verloop.

Daarentegen, boekt de vleesuitvoer een aanzienlijke stijging en bereikt 9.385 t, dit is een verhoging met 7,5 % ten opzichte van 1952 en met 39,5 % ten opzichte van 1949. Vooral de verkoop van spek aan Duitsland en aan Nederland nam in 1953 toe. Deze vleesuitvoer zal waarschijnlijk in de loop der komende jaren kunnen toenemen, vermits de inlandse behoeften volledig gedekt zijn en voor zover de Belgische prijzen kunnen mededingen ten opzichte van de wereldprijzen.

Nochtans, wat de veehouderijproducten betreft, doet de sterkste exportstijging zich voor bij de zuivelproducten. Van 116 t in 1949 stijgt de melkverkoop in het buitenland tot 46.761 t in 1953, uitsluitend naar Nederland. Bovendien brachten de toelagen voor de fabricage van melkpoeder een merkelijke verhoging teweeg van deze productie waarvan de verkoop in het buitenland, en namelijk in het Verre Oosten, 8.940 t bereikt in 1953, tegen slechts 779 t in 1949.

Tenslotte verdrievoudigt de uitvoer van eieren (3.002 t) ten opzichte van 1952, maar bereikt nog steeds niet meer dan circa 25 % van het vooroorlogse peil.

In de sector der tuinbouwproducten is de in 1953 vastgestelde vooruitgang ook aanzienlijk. Inderdaad, de uitvoer van groenten nam, ten opzichte van 1952, met 53 % toe, dank zij de hernomen verkoop van asperges, witloof en bloemkolen. Er werd een grote inspanning geleverd om een belangrijker hoeveelheid van deze Belgische producten op de buitenlandse markten te verkopen, o.m. in de Verenigde Staten. De fruitproducenten hebben in 1953 voordeel gehaald uit een nog sterkere verhoging van de uitvoer; deze bedroeg 85 % van de export in 1952 en 117 % van die in 1949; vooral de verkoop van appelen aan Duitsland, voor de conservenfabricage, droeg daartoe bij. De uitvoer van bloemen verhoogde met 8 %, inzonderheid ingevolge de export van azalea's.

De verdeling per land van de totale uitvoer in deze producten toont duidelijk het stijgend belang aan van Duitsland als afzetgebied voor de Belgische land- en tuinbouwproducten. De aanhoudende toeneming van de koopkracht der Duitse consumenten, alsook de door de Regering van de Bondsrepubliek ondersteunde verbruiksconjunctuur verklaren deze ontwikkeling, welke nochtans veel belangrijker zou zijn moest West-Duitsland niet zulk een hoog douanetarief toepassen. Verder zijn de andere nabuurlanden de voornaamste cliënten van België gebleven.

2. — *Invoer* (1).

In 1953 verminderde de totale invoer van landbouwproducten ingevolge de daling van de aankoop van akkerbouwproducten in het buitenland. Inderdaad, de verhoging van de inlandse tarweproductie maakte het mogelijk de invoer van graan en van meel in het algemeen aanzienlijk te ver-

(1) De in deze onderverdeling opgenomen cijfergegevens hebben betrekking op de hoeveelheid.

minderen. Nochtans verhoogde de invoer van veevoeder en veekoeken ten opzichte van 1952, tengevolge van de ontwikkeling van de veestapel. Voor de nijverheidsgewassen stelt men een vermindering van de aankoop van cichoreibonen, aardappelen, onbewerkte tabak, hop en strovlas vast.

Voor de dierlijke producten deed zich dezelfde tendens tot importvermindering voor, onder invloed van de toeneming der inlandse productie. Zo nam, bijvoorbeeld, de aankoop van boter in het buitenland van 27.000 t in 1952 af tot 13.000 t in 1953.

De toeneming van de invoer van levende runderen wordt uitsluitend verklaard door de aankoop van dieren bestemd voor de fabricage van serum, daar geen mager vee werd ingevoerd.

De import van tuinbouwproducten vertoont een lichte stijging in 1953, vooral voor exotische vruchten en kwaliteitsgroenten, zoals tomaten. Deze toeneming weerspiegelt de verhoging van het levenspeil der Belgische bevolking.

De invoer van bloemen uit Nederland nam ook aanzienlijk toe in 1953.

§ 4. — LANBOUWVERKOOPPRIJZEN EN -PRODUCTIEKOSTEN

Hoewel sedert 1950 de verkoopprijzen van de landbouwproducten voortdurend waren gestegen, daalden ze aanzienlijk in de loop van het jaar 1953. Deze baisse was sterker voor de plantaardige dan voor de dierlijke producten.

Inzake akkerbouwproducten was het prijsverloop totaal verschillend voor de tarwe en voor de voedergranen. Inderdaad, de prijssteunpolitiek (richtprijs en voorgeschreven inmengingspercentage) maakte het mogelijk dat de prijzen van de tarwe zich niet alleen op het peil van 1952 handhaafden, maar dit zelfs overtroffen, hoewel de wereldprijzen van voornoemd graangewas sterk daalden ingevolge de stijging van de Noord-Amerikaanse voorraden. Zo stonden de gemiddelde binnenlandse prijzen ongeveer 26 % hoger dan de gemiddelde invoerprijzen. De prijzen der voedergranen (rogge, gerst, haver, maïs), die volledig door de wereldmarkt worden beïnvloed, vertoonden daarentegen een gemiddelde terugloop van 30 %. De vaststelling van de prijs der suikerbieten gaf aanleiding tot heel wat betwistingen die bijgelegd werden door middel van arbitrage, luidens dewelke aan de planters 73 % van de prijs van de gekristalliseerde suiker diende te worden uitgekeerd (1).

De prijs van het vlas daalde beneden het peil van 1949, terwijl die van de cichorei voor koffie steeg. De prijs van de aardappelen was een weinig lager dan tijdens het voorgaande jaar.

Indien, in vergelijking met 1952, de dierlijke producten minder zijn gedaald dan de plantaardige producten, is daarentegen, wanneer men als basis de jaren 1949 en 1950 neemt, de stijging van het indexcijfer voor de

(1) Zie blz. 43.

veeteelt minder hoog dan die van het indexcijfer voor de eigenlijke landbouw. Wat de runderen betreft, zijn in 1953 de gemiddelde prijzen, af boerderij, met 19 % verminderd voor de koeien en met 9 % voor de andere runderen. Op de varkensmarkt zette de in 1952 bijna aanhoudende prijsdaling zich verder door tot in de maand April 1953 tijdens dewelke de reeds aangehaalde cyclische herneming zich aftekent. De prijzen der zuivelproducten, tenslotte, bleven over het algemeen op het peil van de door de Regering bepaalde richtprijzen. De in deze sector gevoerde prijspolitiek zal nochtans, in de toekomst, hun aanpassing aan de buitenlandse prijzen moeten in de hand werken, opdat een deel van de productie, die de neiging vertoont om het binnenlands verbruik te boven te gaan, in het buitenland zou kunnen afgezet worden.

De verschillende bestanddelen van de productiekosten evolueerden in 1953 enigszins uiteenlopend; er werd inderdaad een prijsdaling genoteerd voor de geïmporteerde en gefabriceerde voederartikelen, maar ook sommige verhogingen van het loon, van de pachtprijs en van de prijzen voor landbouwmaterieel.

Uit het verloop van de verkoopprijzen en van de productiekosten zou kunnen afgeleid worden dat in 1953 de rendabiliteit van de landbouw verminderd is ten opzichte van het voorgaande jaar en nog aanzienlijker ten opzichte van 1949. Niettemin zouden de stijging van de productie en de verbetering van de opbrengst deze diagnose in grote mate kunnen verzachten.

§ 5. — MECHANISATIE EN LANDBOUWKREDIET

De invoer van landbouwmachines bedroeg 231 millioen frank, tegen 272 millioen frank in 1952; de uitvoer bereikte respectievelijk 132 en 121 millioen frank. Volgens de statistieken van de Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid beliep de verkoop van landbouwmaterieel, zowel in het binnenland als in het buitenland, 401 millioen frank, tegen 383 millioen frank in 1952 en 364 millioen in 1949. Op vijf jaar tijd bereikt de toeneming dus 10 %. In totaal werd in 1953 door de Belgische landbouw (1) voor 500 millioen frank landbouwmaterieel aangekocht, tegen 534 millioen frank in 1952 en 507 millioen in 1949. Niettemin dient er bij de werkelijke raming van deze bewegingen rekening te worden gehouden met de prijsdaling. Inderdaad, het aantal tractoren steeg van 9.694 eenheden in 1950 tot 17.345 in 1953, terwijl 15.085 melkmachines in 1953 werden geteld, tegen 10.880 in 1950.

De markt van het landbouwkrediet wordt in België voornamelijk beheerd door de drie volgende organismen : het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet, de Centrale Kas voor Landbouwkrediet van de Belgische Boerenbond met de hierbij aangesloten Raiffeisenkassen en de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(1) Namelijk totale productie + invoer — uitvoer.

Het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet heeft 2.971 leningen (1) toegestaan in 1953, tegen slechts 2.392 in 1952, maar meer dan 3.000 in 1949. Het totaalbedrag van deze leningen bereikt evenwel, voor het Instituut, het toppunt van 308 millioen frank. De relatieve belangrijkheid der voor de financiering van de aankoop van landbouwmaterieel bestemde kredieten is in 1953 verminderd, hoewel het absoluut bedrag er van nog steeds de eerste plaats inneemt; deze vermindering wordt nagenoeg gecompenseerd door een vermeerdering van het relatief aandeel der kredieten voor de financiering van de aankoop van vee. Per 31 December 1953 bedroeg het saldo van de uitstaande leningen en voorschotten ongeveer 924 millioen frank, tegen 823 millioen frank op 31 December 1952 en 645 millioen op 31 December 1949.

De Centrale Kas voor Landbouwkrediet van de Belgische Boerenbond en de aangesloten Raiffeisenkassen hebben, hunnerzijds, 3.158 leningen voor een totaal bedrag van 480 millioen frank toegestaan, tegen 2.486 leningen (347 millioen) in 1952 en 3.905 leningen (444 millioen) in 1949. Het bedrag van de verleende kredieten is het hoogste dat deze inrichting tot op die datum heeft gekend. Dank zij een ruim voorziene kapitaalmarkt, konden in 1953 alle aanvragen worden ingewilligd.

Terwijl het percentage van de leningen voor het verwerven van gronden en hoeven vermindert, stijgt dat van de kredietverlening voor de bouw, de wederopbouw en de verbetering van deze gebouwen. Maar, het zijn vooral de leningen voor de aanschaffing van uitrustingsgoederen, materieel en vee, die bij de Centrale Kas voor Landbouwkrediet van de Belgische Boerenbond een uitbreiding kenden. Daarenboven maken de leningen van minder dan 50.000 F slechts een derde uit van het totaal aantal, terwijl in 1949 de helft hiervan onder deze categorie viel; ongeveer 40 % bedroegen meer dan 100.000 F in 1953, tegen slechts 21 % in 1949. Tenslotte werden tien nieuwe Raiffeisenkassen gesticht, zodat hun aantal 788 bereikt, tegen 763 in 1949.

De landbouwkantoren van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas hebben 5.160 leningen toegestaan in 1953 voor een bedrag van 565 millioen frank, tegen 4.536 leningen (471 millioen frank) in 1952. Dit bedrag is eveneens het belangrijkste dat in de loop der na-oorlogse jaren werd bereikt, zo men het jaar 1949 buiten beschouwing laat, tijdens hetwelk het tot 640,5 millioen frank was gestegen. Het grootste gedeelte der in 1953 toegestane leningen was nog steeds bestemd voor de aankoop van gronden en hoeven.

AFDELING II. – ZEEVISSERIJ

De structuurwijziging van de Belgische vissersvloot, waarbij meer belang wordt gehecht aan de hoogzeevisserij ten nadele van de kustvisserij,

(1) Het betreft hier leningen die zowel aan landbouwers als aan landbouwvennootschappen en -verenigingen werden toegestaan, alsmede de voorschotten voor landbouwproducten en voedingsmiddelen.

werd in 1953 voortgezet. Hoewel, ten opzichte van 1952, de totale brutotonnenmaat slechts weinig is veranderd, vertoont ze daarentegen, in vergelijking met 1949 (1), een merkelijke vermindering die te wijten is aan het progressief uit de vaart nemen van de oudste eenheden.

De visaanvoer beliep 65.000 t in 1953, tegen 62.000 t in 1952 en 61.000 t in 1949. De toeneming betreft voornamelijk de oceaanvis, inzonderheid de haring. In dit opzicht is de nieuwe nijverheid van de overbevriezing van bijzonder groot belang; deze maakt het inderdaad mogelijk de overtollige aangevoerde vis te bewaren en aldus de sterke seizoenschommelingen van de prijzen te verzachten.

Hoewel de aanvoer bevredigend was, gaf de daling van de gemiddelde prijzen aanleiding tot een vermindering van de totale ontvangsten van de Belgische zeevisserij; deze bedroegen 491 millioen frank in 1953, tegen 502 millioen in 1952.

Op het gebied van de buitenlandse handel wordt vastgesteld dat in 1953 de uitvoer aanzienlijker toenam dan de invoer, althans indien voor de vergelijking de cijfers van het voorgaande jaar worden genomen. Inderdaad, de uitvoer steeg naar hoeveelheid met 48 % ten opzichte van 1952, maar met slechts 6 % ten opzichte van 1949. Terwijl de belangrijke leveringen van IJslandse vis aan Nederland in 1952 niet dezelfde uitbreiding hebben gekend, heeft de aanzienlijke aanvoer van verse haring het mogelijk gemaakt de afzet van deze vis in Nederland en West-Duitsland, alsmede die van gezouten haring in de U. S. S. R en in Belgisch-Kongo te vermeerderen.

De invoer steeg met 2,6 % ten opzichte van het voorgaande jaar, maar met 26,4 % ten opzichte van 1949. De vrijgeving van de invoer voor diepzeevis van meer dan 40 cm heeft geen noemenswaardige invloed gehad, vermits de aankopen in het buitenland zelfs enigszins verminderden in 1953. De toewijzing echter van belangrijke contingenten voor vis van minder dan 40 cm zou een gevoelige toeneming van bedoelde import tot gevolg kunnen hebben, want Nederland beschikt, wat dit betreft, over een belangrijk overschot dat voor uitvoer in aanmerking komt. Niettemin zou de nivellering van de prijzen, die hieruit zou voortvloeien, ongetwijfeld een herneming van de afzet van de B.L.E.U. in Zwitserland en in Italië aanwakkeren.

Tenslotte dient bijzonder de aandacht te worden gevestigd op het probleem van de verwerkende industrieën. Inderdaad, de invoer van visconserven uit Nederland en Japan wordt steeds belangrijker, terwijl de uitvoer er van terugloopt. In deze industrieën zouden nuttige investeringen kunnen gedaan worden, ten einde hun rationalisatie te bespoedigen en hun concurrentiekracht te verhogen. De toekomst van het Belgisch zeevisserijbedrijf is hiermede nauw verbonden.

---

(1) Bij het einde van 1949 telde de Belgische vissersvloot 461 schepen met een totale tonnenmaat van 30.028 bruto-ton, terwijl ze bij het einde van 1953 geslonken was tot 410 eenheden met een totale tonnenmaat van 25.670 bruto-ton.

HOOFDSTUK II

NIJVERHEID

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE INDUSTRIËLE ACTIVITEIT

In 1953 was de industriële activiteit in de meeste verbruiksgoederenindustrieën gunstiger dan in 1952. Dit sproot vooral voort uit het feit dat de in 1950 en 1951 opgeslagen voorraden grotendeels opgebruikt waren. Bovendien was het spaarvolume weer tot een voldoend peil gestegen om de bouwactiviteit hoger op te voeren, terwijl ook de bouworganismen meer kredieten te hunner beschikking hadden.

De productiegoederenindustrieën ondergingen daarentegen in 1953 de volle weerslag van het leeglopen der bestelboeken; de orders bleven uit, hetzij omdat de uitrusting van de ondernemingen na de investeringsinspanning der voorgaande jaren voldoende werd geacht om de lopende vraag naar goederen te kunnen bevredigen, hetzij omdat de eventuele afnemers lagere prijzen verwachtten na het op gang komen van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal; na het zomerverlof trad er echter een lichte verbetering in.

De steenkolennijverheid, tenslotte, geraakte steeds dieper in een structurele crisis verstrikt; het gestegen uitvoersaldo kon de terugloop van de binnenlandse afzet niet helemaal compenseren.

Alles samen genomen werd de geringere activiteit in de productiegoederenindustrieën ruimschoots gecompenseerd door de toenemende bedrijvigheid in de verbruiksgoederenindustrieën en in het bouwbedrijf met aanverwante bedrijfstakken. Deze productiestijging was echter onvoldoende om de werkgelegenheid te verruimen, daar de productiviteit verder opgevoerd werd. Verscheidene minder efficiënte ondernemingen werden dan ook uitgeschakeld.

De buitenlandse concurrentie bleef immers zeer hevig. Ze werd soms op een kunstmatige manier in de hand gewerkt door de uitvoerbevorderende maatregelen en de invoerbeperkingen, die door sommige landen werden getroffen, en door de verschillen in de prijzen der voornaamste productie-

factoren. Die verschillen zijn nochtans in 1953 weer licht ingekrompen, daar, enerzijds, de stabiliteit van de Belgische lonen en sociale lasten gepaard ging met een verder stijgende tendens in het buitenland en, anderzijds, sedert het op gang komen van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, ook de energieprijzen binnen de Gemeenschap en in het Verenigd Koninkrijk licht naar elkaar toe evolueerden, zonder dat nochtans een volledige nivellering bereikt werd. Naarmate het jaar vorderde, heeft de verbetering in de verbruiksgoederenindustrie de in het raam van de Benelux ondervonden moeilijkheden verzacht. Sommige clausules van de akkoorden van Knokke en van 's-Gravenhage werden toegepast samen met enkele particuliere overeenkomsten tussen industriëlen van beide landen; deze concurrentiebeperkende overeenkomsten hadden nochtans slechts een zeer beperkte draagwijdte.

Meer algemeen beschouwd, kan het jaar 1953 misschien wel worden gekenmerkt als een overgangsperiode tussen het einde van de Korea-cyclus en de inzet van een nieuwe periode van geleidelijk toenemende industriële bedrijvigheid, niettegenstaande de lage verkoopprijzen.

Het grootste gedeelte van de Belgische industrie blijkt hieraan het hoofd te kunnen bieden, daar de reorganisatie van het productieapparaat, die reeds een paar jaren aan gang is, al resultaten heeft afgeworpen. Die wederaanpassing heeft als eerste oogmerk de handicap van de dure kostprijsfactoren te overwinnen door het opvoeren van de productiviteit, de zo efficiënt mogelijke aanwending van de voordeligst uitvallende energiebronnen, ten nadele van het steenkoolverbruik, de specialisatie van de productie op ondernemingsplan en haar oriëntering naar het betere fabrikaat.

Die wederaanpassing komt reeds duidelijk tot uiting, wanneer de statistieken van 1953 met die van 1949 worden vergeleken.

In de meeste bedrijfstakken is het productievolume merkelijk aangegroeid, doch de verkoopprijzen der producten zijn veel minder gestegen dan die der kostprijsfactoren. De productiviteit is dan ook sterk toegenomen, zodat de werkgelegenheid amper het peil van 1949 heeft bereikt; het groeiend aantal bedienden compenseerde de lichte inkrimping van het aantal arbeiders. Tevens liep het zichtbaar verbruik van vaste brandstoffen door de industrie met twee millioen ton terug.

De aangroei van het productievolume slaat bovendien vooral op het betere en meer geëvolueerde product, wat ook blijkt uit de samenstelling en de richting van het internationaal goederenverkeer. De aankopen in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland namen af, terwijl de afzet, vooral naar de dollarlanden, merkelijk steeg; de buitenlandse concurrentie betrof daarentegen vooral het serieproduct, waarvan het invoeroverschot aangroeide.

AFDELING II. — PRODUCTIEVERLOOP PER BEDRIJFSTAK

§ 1. — ENERGIE EN AANVERWANTE PRODUCTEN

1. — *Steenkool.*

Omwille van de toenemende afzetmoeilijkheden werd de steenkoolproductie tijdens het jaar 1953 geremd. Tevens werd, vooral na het jaarlijks verlof, het aantal Italiaanse mijnwerkers licht ingekrompen. De totale productie was nochtans slechts 1 % lager dan in 1952, aangezien de productiviteit der mijnwerkers, vooral tijdens de laatste maanden van het jaar, gestegen was.

Steenkoolproductie per bekken
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Namen (a)	Bergen	Centrum	Charleroi	Luik	Limburg	Totaal	Indexcijfer
1938	394	4.899	4.256	7.977	5.523	6.536	29.585	100,0
1949	—	4.601	3.747	7.096	4.456	7.954	27.854	94,1
1950	—	4.644	3.323	6.810	4.422	8.122	27.321	92,3
1951	—	4.839	3.589	7.173	4.785	9.265	29.651	100,2
1952	—	4.798	3.712	7.205	4.957	9.712	30.384	102,7
1953 (b)	—	4.621	3.678	7.275	5.003	9.483	30.060	101,6

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Administratie van het Mijnwezen.

(a) Sedert 1949 werd het bekken van Namen bij dat van Charleroi gevoegd.
(b) Voorlopige cijfers.

Ondanks het geremde opdelvingstempo werd 1,4 millioen ton steenkool bijgestapeld. Bij het einde van het jaar bereikten de voorraden dan ook reeds 3,1 millioen ton. Ze bestonden voor de ene helft uit industriële brandstof en lagere kwaliteiten huisbrand en voor de andere helft uit minderwaardige steenkool. De voorraden eerste klasse cokesgruiskolen en betere soorten huisbrand waren gering.

De afzet op de binnenlandse markt kromp met 1,4 millioen ton in, d. i. 4,8 %; het uitvoersaldo groeide met 1,1 millioen ton aan.

Terwijl de particuliere verbruikers 149.000 t (2,3 %) meer afnamen, liepen de leveringen aan de nijverheid en aan het vervoerwezen met ruim 1,5 millioen ton (— 7,0 %) terug, waarvan 682.000 t door de verminderde aankopen van de cokes- en gasfabrieken en van de ijzer- en staalnijverheid.

Deze cijfers zijn de weergave van drie uiteenlopende tendenzen, die de afzetevolutie tijdens de jongste jaren kenmerken.

Steenkolenbalans

(duizenden tonnen)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
I *Netto-productie*	**27.854**	**27.321**	**29.651**	**30.384**	**30.060**
II *Invoer*	**929**	**648**	**2.194**	**1.615**	**2.164** (a)
III *Beschikbare hoeveelheid*	**28.783**	**27.969**	**31.845**	**31.999**	**32.224**
IV *Leveringen.*					
A. *Binnenland* (b) :					
1. Eigen verbruik der mijnondernemingen (+ eigen electriciteitscentrales)	2.835	2.728	2.712	2.625	2.603
2. Cokes- en gasfabrieken, ijzer- en staalnijverheid	6.971	6.474	8.579	8.756	8.074
a) Cokesfabrieken	6.515	6.082	8.036	8.330	7.748
b) Gasfabrieken	42	35	31	26	26
c) IJzer- en staalnijverheid (c)	414	357	512	400	301
3. Agglomeraatfabrieken	725	937	1.653	1.380	1.275
4. Onafhankelijke electriciteitscentrales (d)	3.010	2.789	3.402	2.932	2.651
5. Vervoer	1.720	1.494	1.638	1.548	1.449
a) Spoorwegen	1.546	1.398	1.501	1.478	1.402
b) Bunkerkolen, sleepdiensten	141	67	103	45	40
c) Binnenscheepvaart	33	29	34	25	7
6. Andere bedrijfstakken	4.711	4.686	5.243	4.307	3.986
a) Belgische steenkolen					
— Metaalverwerkende nijverheid	227	196	218	175	152

Steenkolenbalans (vervolg)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
— Industrie der non-ferro metalen	540	455	589	516	482
— Scheikundige nijverheid	459	503	585	389	399
— Glasnijverheid en aanverwante sectoren	158	185	227	152	146
— Stikstofnijverheid	119	117	135	139	131
— Petroleum- en teerproducten	20	11	16	16	11
— Textielnijverheid en aanverwante sectoren	364	343	317	192	178
— Groeven, kalkovens, dolomietproductie	351	291	367	347	272
— Ceramieknijverheid	123	111	113	100	77
— Steen- en pannenbakkerijen	253	299	300	235	238
— Cementfabrieken	677	866	1.052	990	975
— Overige bedrijfstakken	1.392	1.274	1.125	884	825
Totale leveringen Belgische steenkolen	4.683	4.651	5.043	4.135	3.887
b) Ingevoerde steenkolen	28	35	199	172	100
7. Huishoudelijk contingent (+ levering aan de mijnwerkers)	6.137	6.786	7.574	6.294	6.443
8. Openbare besturen	147	140	152	172	174
Totaal leveringen binnenland	**26.256**	**26.034**	**30.953**	**28.014**	**26.655**
B. *Uitvoer :*	**1.547**	**2.699**	**1.728**	**2.537**	**4.165**
Totale leveringen	**27.803**	**28.733**	**32.681**	**30.551**	**30.820**
V Voorraadvorming	**+ 964**	**— 763**	**— 827**	**+ 1.457**	**+ 1.404**(b)
VI Voorraden bij het einde van het jaar	**1.805**	**1.042**	**214**	**1.678**	**3.074**(b)

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen

(a) Door de importeurs opgeslagen voorraden niet meegerekend (15.125 ton).
(b) De aangegeven hoeveelheden omvatten zowel de inlandse als de ingevoerde steenkool, behalve bij de onderafdelingen van rubriek 6, *(Andere bedrijfstakken)*.
(c) Voor andere doeleinden dan om tot cokes te worden verwerkt.
(d) De industriële zelfvoortbrengers niet inbegrepen. Zo met deze consumeuten wel wordt rekening gehouden, steeg het verbruik der electriciteitscentrales van 5.065 duizend ton in 1949 tot 5.773 duizend ton in 1952 en daalde tot 5.389 duizend ton in 1953.

Personeelsbezetting en rendement in de steenkolenmijnen

TIJDVAK	Gemiddeld aantal aanwezige arbeiders (duizenden)		Gemiddelde dagproductie per arbeider (kilogrammen)	
	Ondergrond	Onder- en bovengrond	Ondergrond	Onder- en bovengrond
1938 Maandgemiddelde	**91,9**	**131,2**	**1.085**	**753**
1949 Maandgemiddelde	**103,3**	**146,6**	**926**	**645**
1950 Maandgemiddelde	**94,2**	**135,9**	**1.014**	**696**
1951 Maandgemiddelde	**94,9**	**133,9**	**1.054**	**738**
1952 Maandgemiddelde	**98,3**	**135,7**	**1.042**	**745**
1953 Maandgemiddelde (a)	**95,3**	**132,0**	**1.058**	**755**
1953 Januari	97,9	134,9	1.055	757
Februari	95,8	132,6	1.067	763
Maart	96,2	132,9	1.066	763
April	97,5	134,9	1.066	763
Mei	99,4	136,9	1.042	745
Juni	95,7	132,6	1.053	753
Juli	92,2	128,7	1.035	726
Augustus	89,9	125,5	1.052	742
September	91,5	127,7	1.074	762
October	93,9	130,4	1.062	757
November	96,8	133,4	1.062	761
December	96,7	133,2	1.072	768

(a) Voorlopige cijfers.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

De ruimere aankopen van de particuliere verbruikers in 1953 zijn vooreerst het gevolg van de terugkeer tot een normale voorziening, na de aankooponthouding van het voorgaande jaar, die zelf volgde op de aankoopgolf van 1950 en 1951. Deze conjuncturele schommelingen worden doorsneden door een algemeen opgaande tendens inzake het steenkoolverbruik door de gezinnen, waarbij de toenemende aanwending van andere brandstoffen de afzet van huisbrand niet merkelijk aangetast heeft.

De teruglopende leveringen aan de cokesfabrieken en aan de ijzer- en staalnijverheid hingen samen met de verminderde activiteit in die industrie. De cokesovens verstookten in 1953 nochtans 17 % meer steenkool dan in 1949.

De geringere aankopen door nijverheid en vervoer, tenslotte, moeten hoofdzakelijk op rekening van de bezuiniging op de uitgaven voor energie worden geschreven en treffen trouwens niet enkel de aanwending van ruwe steenkool, doch eveneens die van de andere vaste brandstoffen (1). De eco-

(1) Steenkoolagglomeraten, als brandstof gebruikte cokes, bruinkool. Met het ziftsel van mijnafvalbelten werd geen rekening gehouden.

Steenkolenbalans
(duizenden tonnen)

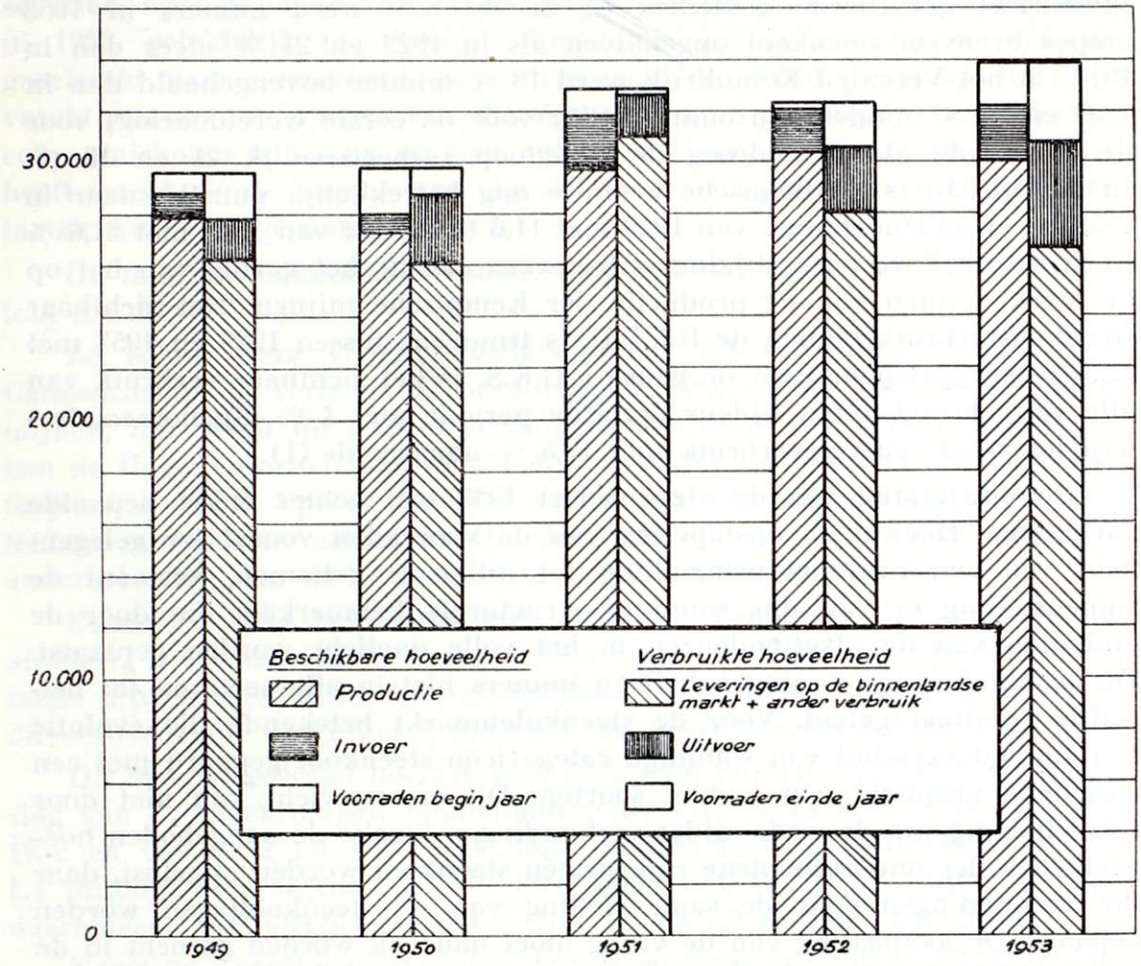

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

nomische activiteit van de bedrijfstakken, nopens dewelke statistieken zowel over de productie van goederen of diensten beschikbaar zijn als over hun zichtbaar verbruik van vaste brandstoffen, is immers van 1949 tot 1953 met ruim 18 % toegenomen (1). Gedurende dezelfde periode liep het zichtbaar verbruik van vaste brandstoffen door de nijverheid en het vervoer met 14,2 % terug, d. i. van 14,6 tot 12,5 millioen ton. Die inkrimping van het relatief steenkoolverbruik per geproduceerde eenheid goederen of diensten is het gevolg, enerzijds, van het steeds verder opgevoerd nuttig effect van de verstookte vaste brandstoffen (2) en, anderzijds, van het toenemend verbruik van andere energiebronnen, waarvan vloeibare en gasvormige petroleumderivaten, ziftsel van mijnafvalbelten (sedert 1952) en mijngas (sedert 1949) de voornaamste zijn.

(1) Weging volgens het werkelijk of zichtbaar verbruik van vaste brandstoffen in 1949.

(2) Zo heeft de groeiende aanwending van gefabriceerd steenkoolgas en van electriciteit een belangrijke, onrechtstreekse steenkoolbezuiniging teweeggebracht.

Die evolutie is trouwens enkel een versterkte voortzetting van de tendens, die reeds sedert het begin van de XXe eeuw aanhoudt, vooral in de industrieel gevorderde gebieden. In de E.G.K.S. werd immers in 1953 amper evenveel steenkool opgedolven als in 1929 en 21 % meer dan in 1913; in het Verenigd Koninkrijk werd 13 % minder bovengehaald dan in 1929 en 22 % minder dan onmiddellijk vóór de eerste wereldoorlog; voor de Verenigde Staten bedroeg de terugloop respectievelijk 21 en 16 %. In dit opzicht is de Belgische evolutie nog betrekkelijk gunstig, daar in 1953 het productievolume van 1929 met 11,6 % en dat van 1913 met 31,6 % werd overtroffen; deze stijging is trouwens slechts het gevolg van het op de markt komen van de productie der Kempische mijnen. Het zichtbaar steenkoolverbruik binnen de B.L.E.U. is trouwens tussen 1929 en 1953 met 22,5 % teruggelopen. Voor de ganse E.G.K.S. is het zichtbaar verbruik van alle vaste brandstoffen tijdens dezelfde periode met 1 % afgenomen, terwijl het totale energieverbruik met 19,5 % aangroeide (1).

De inkrimping van de afzet sedert 1949 trof echter enkel bepaalde variëteiten. Hoewel de opstapeling van de voorraden vooral ter gelegenheid van een conjunctuurinzinking tot uiting is gekomen, vertoont de samenstelling er van dus sommige structurele kenmerken, die door de ontleding van de afzettendenzen in het volle daglicht worden geplaatst. De bezuinigingsinspanningen hebben immers niet in alle sectoren tot hetzelfde resultaat geleid. Voor de steenkolenmarkt betekende die evolutie een aanbodoverschot van sommige categorieën steenkool gepaard met een specifieke krapheid van andere soorten. Dit onevenwicht kan niet door een wijziging van de wederzijdse verhoudingen inzake de aangeboden hoeveelheden der onderscheidene categorieën steenkool worden opgelost, daar die verhoudingen door de samenstelling van de steenkoollagen worden bepaald. De aanpassing van de vraag moet dan ook worden gezocht in de ontwikkeling van de technische middelen die het mogelijk maken de opgedolven kwaliteiten, die thans onvoldoende afzet vinden, te valoriseren. Die valorisatie kan bovendien worden in de hand gewerkt door een grotere soepelheid inzake wederzijdse prijsverhoudingen tussen de onderscheidene categorieën steenkool.

Bovendien blijft het algemeen prijspeil van de steenkool zorgen baren omwille, enerzijds, van de betrekkelijk lage prijs der zware minerale oliën en, anderzijds, van het prijsverschil tussen Belgische en Duitse steenkool.

Het op gang brengen van de Westeuropese eenheidsmarkt voor steenkool heeft nochtans een stijging van de kolenprijs in de meeste andere deelnemende landen meegebracht, terwijl de prijs der Belgische industriële steenkool licht werd verlaagd. Hoewel dus het verschil is ingekrompen, bleef het nog belangrijk.

Voor de verbruikers werd dit eerste gunstig gevolg van de Kolengemeenschap versterkt door de afschaffing van de maatregelen die door de Belgische Regering werden getroffen om de invoer van goedkopere steenkool

(1) *Informations statistiques.* Luxemburg, 1954, n° 4, blz. 3-6 (Communauté Européenne du Charbon et de l'Acier, Haute Autorité).

uit de andere landen van de Gemeenschap te remmen of te beletten. Aangezien in die landen het prijsverschil gepaard ging met groeiende overschotten, nam de invoer, die bij het begin van het jaar veel lager was dan in 1952, geleidelijk toe. Vooral Westduitse cokesgruiskolen werden in groeiende mate aangevoerd. Bovendien bood de sterke terugloop der zeevrachttarieven de mogelijkheid eveneens zeer goedkope Amerikaanse cokesgruiskolen te kopen en liep ook deze invoer sterk op; de Regering heeft nochtans de invoer van Amerikaanse cokesgruiskolen tijdens het laatste kwartaal gecontingenteerd.

De totale steenkoolinvoer steeg tenslotte met ruim een half millioen ton, d. i. 34,9 %.

Zo echter deze vrijere steenkoolinvoer uit de andere landen der Gemeenschap de verbruikers bevoordeelde, ten nadele van de Belgische mijnen, dan werd dit nadeel gecompenseerd door een andere maatregel van de Hoge Autoriteit van de E.G.K.S., waarbij van Juni af een beperkte toepassing van de « perekwatie C » werd toegestaan om de afzet in het buitenland mogelijk te maken (1). Hierdoor kon ook de uitvoer naar sommige andere landen van de Gemeenschap sterk worden opgevoerd.

Evenals tijdens het voorgaande jaar was Frankrijk de belangrijkste afnemer. De tweede klant was opnieuw Italië en Nederland de derde. De totale uitvoer steeg aldus met 1,6 millioen ton, d. i. 64 % en liet een nettouitvoeroverschot van bijna 2 millioen ton, tegen slechts 922.000 t in 1952.

Dit overgangsstelsel heeft dus de Belgische mijnen toegelaten de weerslag van de ingekrompen binnenlandse afzet te verzachten. Van 1951 tot 1952 en van 1952 tot 1953 was deze immers met respectievelijk 2,9 en 1,4 millioen ton afgenomen; de leveringen der Belgische mijnen liepen daarentegen met slechts respectievelijk 1,6 en 0,3 millioen ton terug.

Naast de « perekwatie C », die de uitvoer naar de andere deelnemende landen moet vergemakkelijken, heeft de Hoge Autoriteit ook aan de Belgische mijnen de « perekwatie A » toegekend (2), tot compensatie van de verlaging van de gemiddelde prijs der Belgische steenkool. Deze prijsvermindering bedroeg ongeveer 29 F per uitgedolven ton. Deze perekwatie moet de Belgische mijnen toelaten gedurende drie jaren het peil van de ontvangsten van 1952 te behouden, om in staat te zijn hun rationalisatieprogramma voort te zetten, ondanks het openstellen van de gemeenschappelijke markt. Deze perekwatie wordt voor de helft door de Duitse en Nederlandse mijnen opgebracht (respectievelijk 0,55 DM en 0,4 *f* per ton) en voor de helft door de Belgische Staat. De mijnen bleven bovendien de

---

(1) De « perekwatie C » kent een compensatie toe voor het verschil dat op de markt van de Gemeenschap bestaat tussen de verbruikersprijzen van de Belgische steenkolen en die van de kolen van de andere landen van de Gemeenschap.

(2) De « Perekwatie A » is een aanvullende ontvangst, die aan de Belgische mijnen wordt toegekend om het mogelijk te maken de verschillen tussen de prijzen van de Belgische kolen en die geldend op de gemeenschappelijke markt zodanig te verminderen, dat de prijzen van de Belgische kolen voor alle verbruikers daarvan op de gemeenschappelijke markt worden verlaagd tot ongeveer de productiekosten zoals die, naar mag verwacht, aan het einde van de overgangsperiode zullen zijn.

subventie van 200 millioen frank ontvangen, die reeds vroeger door de Staat werd toegekend.

Deze perekwaties worden echter slechts tijdens de overgangsperiode toegekend en moeten de Belgische mijnen de gelegenheid en de financiële mogelijkheid laten de kostprijs te verlagen door rationaliseringsmaatregelen en door de nodige investeringen.

Inzake rationalisatie werden weer vorderingen gemaakt. Zo nam de productiviteit van de mijnwerkers toe. Ten gevolge van de last, die de financiering van de voorraden aan de mijnen heeft opgelegd en het remmen van de productie, zijn nochtans de resultaten inzake kostprijsverlaging en opvoering van de productiviteit beneden de grens van het mogelijke gebleven. Bovendien hebben de investeringen in 1953 waarschijnlijk niet het bedrag van 1952 bereikt, terwijl, daarentegen, een verdere aangroei was voorzien geweest.

Om te beantwoorden aan de toenemende behoeften aan cokesgruiskolen, werd het advies gevraagd van de Nationale Mijnraad betreffende de exploitatie van de voorbehouden Kempische reserves. De Nationale Mijnraad heeft de toewijzing van de reserves B en C aan de naastliggende concessies aanbevolen, omdat zulks de rationele productie van de gevestigde mijnen verbetert; het boren van nieuwe mijnen zou immers ontzaglijke kapitalen vergen, geen al te rationele exploitatie toelaten en niet binnen de door de E.G.K.S. gestelde overgangsperiode tot een goed einde kunnen gebracht worden. De Regering heeft dan ook een wetsontwerp ingediend, waarbij wordt bepaald dat de reserves aan de Staat worden toegekend. Deze zal ze afstaan aan de naastbijgelegen mijnen, mits een vergoeding, die 1,5 % van de waarde der gedolven steenkool bedraagt en voor de helft ten bate van de Schatkist wordt geïnd en voor de andere helft aan de provincie Limburg toekomt.

2. — *Electriciteit.*

De in 1952 onderbroken stijgende tendens van het electriciteitsverbruik werd in 1953 hervat. Er werd zelfs 3,2 % meer voortgebracht dan in 1951. Vooral de industriële zelfvoortbrengers voerden hun productie op door het op gang brengen van nieuwe productie-eenheden, zodat hun aandeel in de totale productie van 42 % in 1949 en in 1951 tot 47 % in 1953 steeg.

Hoewel de centrales hun productie sedert 1949 met 20,1 % hebben opgevoerd, kochten ze nochtans slechts 6,4 % vaste brandstoffen meer, ziftsel van mijnafvalbelten niet inbegrepen (1). Per kWh werd dus 10,5 % minder steenkoolbrandstof verbruikt. Deze steenkoolbesparing was, enerzijds, mogelijk door het opdrijven van het nuttig effect van de verstookte brand-

(1) In 1953 hebben de centrales 680.000 t ziftsel van mijnafvalbelten gestookt, wat overeenkomt met 450.000 t steenkool met gelijkaardig hittevermogen ten opzichte van de kolen, die gewoonlijk worden aangewend. Zo hiermee wordt rekening gehouden, bedroeg de stijging van het verbruik van vaste brandstoffen 15,5 %.

stof (1) en door de geleidelijke nivellering van de spitsleveringen, ten gevolge van de interconnectie der centrales, en, anderzijds, door het groeiend verbruik van substitutieproducten, zoals ziftsel van mijnafvalbelten, mijngas, petroleumderivaten en waterkracht, evenals door de aanwending van de afvalgassen van hoogovens en stikstoffabrieken. In 1953 werd nog slechts 84,2 % van alle voortgebrachte electrische energie door steenkool voortgebracht (met inbegrip van de 680.000 t beltziftsel), tegen 91,3 % in 1950.

Beschikbare electrische energie

(duizenden kWh)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951	1952	1953
Electriciteitsproductie :						
Ondernemingen die ten behoeve van de openbare distributie produceren :						
Openbare ondernemingen	247 389	373.712	374.450	390.781	370.734	392.102
Private ondernemingen	2.332.635	4.319.696	4.651.110	5.147.595	4.726.804	4.803.127
Industriële zelfvoortbrengers	2.698.147	3.469.685	3.455.264	3.959.456	4.370.914	4.610.758
Totaal	**5.278.171**	**8.163.093**	**8.480.824**	**9.497.832**	**9.468.452**	**9.805.987**
Invoer	73.000	105.057	144.000	215.593	200.639	213.635
Uitvoer	26.000	46.824	55.300	104.985	118.915	214.648
Saldo (invoer — uitvoer)	+ **47.000**	+ **58.233**	+ **88.700**	+**110.608**	+ **81.724**	— **1.013**
Door Belgische netten overgenomen energie	**5.325.171**	**8.221.326**	**8.569.524**	**9.608.440**	**9.550.176**	**9.804.974**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Die toegenomen productie werd ten dele door de gestegen afzet in het binnenland en gedeeltelijk door de ruimere uitvoer opgeslorpt.

In 1953 namen de Belgische netten 2 % meer op dan in 1951 en 84 % meer dan in 1938. Die aangroei steekt scherp af tegen de geringe toeneming van de steenkolenafzet, die sedert 1938 met slechts 2 % (700.000 t) is gestegen. Nochtans is de opwaartse tendens van het electriciteitsverbruik tijdens beide laatste jaren merkelijk vertraagd en bleef ze achteruit op de evolutie in het buitenland.

Voor het eerst sedert de oorlog werd een uitvoersaldo geboekt. Tijdens de laatste maanden van het jaar kregen de Belgische centrales de gelegen-

(1) Het specifiek netto-verbruik van alle brandstoffen, in kcal/kWh uitgedrukt, door de centrales die voor de distributie produceren en de gemeenschappelijke zelfvoortbrengers, liep tussen 1949 en 1953 met 11,7 % terug, d.i. van 4.111 tot 3.628 kcal/kWh.

heid het door de onvoldoende regenneerslag verwekte deficit van de Duitse en Franse waterkrachtstations bij de passen.

3. — *Cokes.*

Daar de gietijzerproductie in de meeste landen van het Westeuropese vasteland in 1953 merkelijk terugliep en de aanwending van cokes buiten de hoogovens blijft afnemen, is zowel de binnenlandse als de buitenlandse vraag naar cokes sterk gedaald. Ze overtrof toch nog in aanzienlijke mate de afzet tijdens de jaren 1949 en 1950.

Hoewel in België 12 % minder gietijzer werd geproduceerd dan in 1952, werden de aankopen van alle categorieën cokes door de ijzer- en staalnijverheid slechts met 8 % ingekrompen. Ze nam nog steeds 32 % meer op dan in 1949. De andere verbruikers, daarentegen, kochten 5 % minder cokes dan in 1952 en 22 % minder dan in 1949. Het aandeel van de leveringen

Hoogovencokesbalans

(duizenden tonnen)

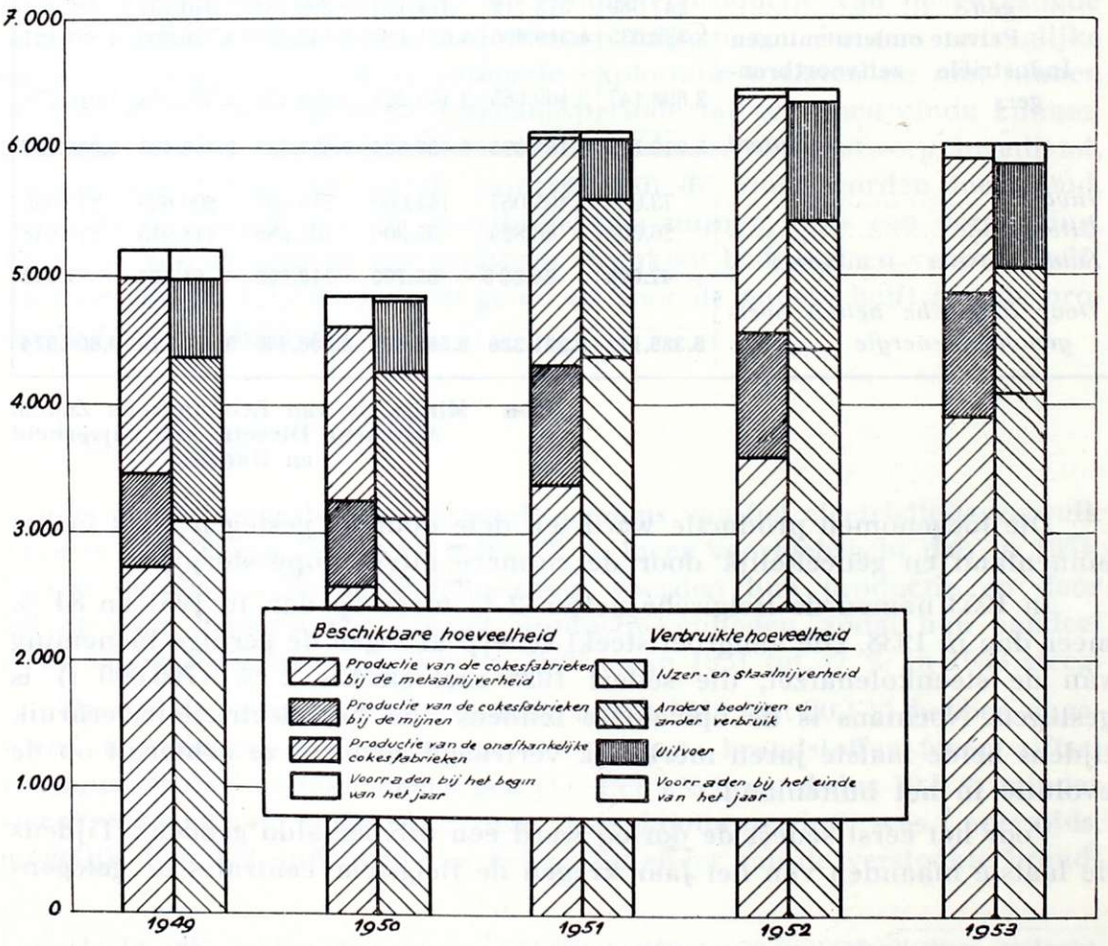

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

aan de ijzer- en staalnijverheid in de totale binnenlandse cokesafzet steeg bijgevolg van 75,2 % in 1949 over 84,0 % in 1952 tot 83,6 % in 1953.

De uitvoer liep ten opzichte van 1952 met 14 % terug, vooral wat de verzendingen naar de andere landen van de E.G.K.S. betreft, die met 33 % verminderden.

De uitvoer is dus meer afgenomen dan de binnenlandse afzet, hoewel in het buitenland de gietijzerproductie over het algemeen minder terugliep dan in België en in een paar landen zelfs toenam.

De Belgische cokes zijn duur, wat hun afzet bemoeilijkt. Dit is het rechtstreeks gevolg van de hoge prijs van de cokesgruiskolen. Hoewel het openstellen van de gemeenschappelijke markt de onderscheidene prijzen van de cokesgruiskolen dichter naar elkaar toe heeft gebracht, konden zij toch niet gans genivelleerd worden.

De Hoge Autoriteit liet in Juni (1) de Belgische cokesfabrieken dan ook toe voor hun leveringen in België, Luxemburg en Noord-Frankrijk lagere zoneprijzen aan te rekenen, die niet hoger zouden zijn dan die, tegen dewelke andere producenten door het openstellen van de eenheidsmarkt in die streken kunnen afzetten. In November werd dit stelsel ten dele verlengd (2).

Die maatregel heeft het de Belgische cokesfabrieken mogelijk gemaakt cokes te kunnen blijven afzetten op een gedeelte van hun traditionele afzetmarkten, die binnen het gebied van de E.G.K.S. liggen. Dit heeft nochtans niet kunnen beletten dat de uitvoer naar de zes landen meer is teruggelopen dan de afzet in de niet aangesloten landen.

Omwille van de verminderde vraag, werd de cokesproductie ten opzichte van 1952 met 7 % tot 5.953.000 t ingekrompen. Er werd echter nog steeds 19 % meer cokes voortgebracht dan in 1949. De voorraden verdubbelden en bereikten 200.000 t bij het einde van 1953.

Vooral de typisch conjunctuurgevoelige onafhankelijke cokesfabrieken moesten hun productie inkrimpen en wel met 58 %, d. i. 778.000 t. De cokesfabrieken, die tot de metaalnijverheid behoren, slaagden er daarentegen in hun productie met 9 % op te voeren en namen 66 % van de totale productie van hoogovencokes voor hun rekening, tegen 56 % in 1952 en 55 % in 1949.

Voor deze cokesproductie werden 7.753.000 t steenkool aangewend. Hoewel de totale hoeveelheid ingeschoten steenkool 590.000 t minder bedroeg dan in 1952, werden nochtans 42.700 t meer ingevoerde cokesgruiskolen verwerkt, zodat het aandeel van de ingeschoten uitheemse steenkool in het totaal steenkoolverbruik van 14 % in 1949 en 1952 tot 16 % in 1953 steeg.

---

(1) Beslissing nr 34/53 van 4 Juni 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.*, 2e jaargang, nr 8, 9 Juni 1953).

(2) Beslissing nr 39/53 van 20 October 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.*, 2e jaargang, nr 12, 27 October 1953).

1. — *Gas* (1).

In tegenstelling met de evolutie tijdens de voorgaande jaren, liepen zowel de productie van voor verkoop beschikbaar gas als de hoeveelheid

Gasproductie (a)

(duizenden kubieke meters)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Productie der gasfabrieken :					
Overheidsbedrijven en verenigingen van gemeenten (b)	1.866	2.186	745	569	559
Private maatschappijen (b)	44.296	28.472	14.090	12.702	12.666
Productie der cokesfabrieken :					
Overheidsbedrijven (b)	76.173	67.817	66.627	66.930	62.962
Private maatschappijen :					
Productie bestemd voor de openbare verdeling (b)	679.031	620.926	691.997	685.642	688.060
Productie bestemd voor rechtstreekse levering aan de nijverheid (c)	830.372	728.300	904.960	920.953	898.839
Productie der steenkolenmijnen (b)	1.300	14.983	45.104	84.506	105.753
Totaal van het in België geproduceerd gas	**1.633.038**	**1.462.684**	**1.723.523**	**1.771.564**	**1.768.839**
Invoer	1.144	1.432	450	2.568	5.763
Uitvoer	22.349	21.241	26.421	23.723	28.399
Totaal van het in België beschikbaar gas	**1.611.833**	**1.442.875**	**1.697.552**	**1.750.409**	**1.746.203**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Deze statistiek heeft betrekking op het gas dat door de pyrogeendistillatie in de gas- en cokesfabrieken wordt voortgebracht en waaraan gebeurlijk watergas, luchtgas, restgas der scheikundige synthese, hoogovengas en methaangas worden toegevoegd. Zij omvat eveneens de productie van methaan, rechtstreeks voortkomend uit de steenkolenmijnen, alsmede vloeibaar gemaakt petroleumgas in leidingen vervoerd, welke gassen voor de openbare voorziening bestemd zijn. Onderhavige statistiek slaat niet op de hoeveelheden watergas, luchtgas, restgas, hoogovengas, methaan- of vloeibaar gas, die buiten de producerende fabriek worden vermengd met gas, voortkomend van de pyrogeendistillatie der steenkolen, uitgenomen die welke rechtstreeks aan het openbaar net worden geleverd. Zij omvat niet het door de cokesfabrieken voortgebrachte of afgenomen gas (steenkolengas of ander), dat voor eigen behoeften wordt aangewend, nl. voor ovenverwarming, enz. De gasvolumes, voortgebracht door de cokesfabrieken en de steenkolenmijnen, werden herleid tot 4.250 kcal, 0°C, 760 mm Hg.

(b) Productie volledig voor de openbare verdeling bestemd.

(c) Productie bestemd voor de rechtstreekse leveringen van de cokesfabrieken aan andere afdelingen van de vennootschappen, waaraan de betrokken cokesfabrieken toebehoren, of aan andere juridisch onafhankelijke nijverheidsvennootschappen.

(1) Deze ontleding van de productie en van het verbruik van gas slaat enkel op het gas, dat door rechtstreekse of onrechtstreekse steenkooldistillatie werd verkregen, alsmede op het mijngas en op de kleine hoeveelheden door leidingen gestuwd petroleumgas. Het eigen verbruik van de gas- en cokesfabrieken werd in deze ontleding niet opgenomen. Voor een uitgebreider omschrijving, zie voetnota (a) van de tabel *Gasproductie.*

Openbare gasdistributie

(duizenden kubieke meters)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
A. *Beschikbaar gas :*					
1. In België ingevoerd	1.144	1.432	450	2.568	5.763
2. Aan gashouders onttrokken ...	84	58	19	198	67
3. In de gasfabrieken voortgebracht (netto-productie) :					
a. Ovengas	85.496	83.535	76.953	77.802	66.012
b. Integraal, water-, armgas ...	36.839	21.689	10.831	7.291	5.894
4. Door cokesfabrieken rechtstreeks geleverd	92.838	89.243	92.465	89.033	84.985
5. Door tussenkomst der transportmaatschappijen geleverd ...	586.193	584.193	688.200	724.167	733.142
Totaal	**802.594**	**780.153**	**868.918**	**901.059**	**895.868**
B. *Verdeeld gas :*					
6. Aan de verbruikers in België geleverd :					
Gewone afnemers	459.444	423.124	434.291	433.607	429.147
Industriële afnemers	139.892	140.194	205.872	215.413	205.449
Bijzondere contracten of tarieven	57.676	63.971	65.156	68.658	74.566
Openbare verlichting	19.172	19.909	19.734	17.711	15.227
Openbare diensten en gebouwen	10.882	11.826	12.922	14.877	15.750
Totaal	**687.066**	**659.024**	**737.975**	**750.266**	**739.107**
7. Niet verkocht gas : Eigen verbruik en verlies	93.064	99.852	104.313	127.051	128.326
8. Totale distributie in België (6 + 7)	**780.130**	**758.876**	**842.288**	**877.317**	**867.433**
9. Uit België uitgevoerd	22.349	21.241	26.421	23.723	28.399
10. Totaal gedistribueerd (8 + 9)	**802.479**	**780.117**	**868.709**	**901.040**	**895.833**
Aan gashouders toegevoegd ...	115	36	209	19	35

Bron : Verbond der Gasnijverheid.

in België verdeeld gas licht terug (0,2 %). Ten opzichte van 1949 werd nochtans globaal meer gas geproduceerd en verbruikt (8,3 %). Het aandeel van de onderscheidene categorieën producenten en consumenten in de totale gaseconomie is echter tijdens de jongste vijf jaren merkelijk gewijzigd.

De gasfabrieken brachten steeds minder voort, hoewel de daling in 1953 geringer was dan tijdens de voorgaande jaren. Sommige fabrieken werden stilgelegd. Bovendien was het omwille van de zachte weersgesteldheid niet nodig de watergasgeneratoren van Vorst en Hoboken in werking te stellen. In 1953 was nog slechts 0,7 % van de totale, nuttige gasproductie van de gasfabrieken afkomstig, tegen 2,8 % in 1949. In de cokesfabrieken

ging in 1953 de lagere voortbrenging van gas samen met de geringere cokesproductie. Nochtans werd er nog 4 % meer gas voortgebracht dan in 1949, maar hun aandeel in de totale gasvoorziening liep echter van 97,1 % tot 93,3 % terug; deze vermindering ging echter gepaard met het toenemend opvangen van mijngas; hoewel hiermede pas in 1949 begonnen werd, bestond in 1953 reeds 6 % van de totale gasproductie uit mijngas.

De gasvoorziening door de Overheid liep terug, ten opzichte van die door private maatschappijen.

In 1953 werd ongeveer 43 % van het voortgebrachte gas aan de openbare verdeling geleverd. In hoeveelheid nam het hiertoe beschikbare gas over dezelfde periode met 11,7 % toe. De meeste verdelingsorganismen kopen het gas bij een der transportmaatschappijen, waarvan de activiteit ook in 1953 aangroeide, zodat ze reeds 81,8 % van het totaal voor verdeling in aanmerking komend gasvolume voor hun rekening namen, tegen slechts 73,0 % in 1949. De netten van Savgaz en van Distrigaz werden in 1953 met elkaar verbonden.

De rechtstreekse leveringen aan de industriëlen door de cokesfabrieken, de transportmaatschappijen en de verdelers overtreffen ruimschoots de andere leveringen; ze bedragen ongeveer 62 % van al het voortgebrachte gas en groeiden sedert 1949 sterk aan. Ook de leveringen tegen verminderde prijs door de verdelingsorganismen aan de gezinnen, de zelfstandige arbeiders en de handelaars namen toe, terwijl de gewone afnemers iets minder betrokken. Hoewel ook de industriëlen steeds meer gebruik maken van petroleumderivaten, is de concurrentie van die producten, en vooral van het petroleumgas, bijzonder scherp wat de aankopen der gewone afnemers betreft, vooral op de buiten en in de gemeenten, die niet bij het net zijn aangesloten.

5. — *Petroleum.*

De vraag naar petroleumproducten blijft in de ganse wereld aangroeien. Niet enkel het vervoer heeft een toenemende behoefte aan petroleumproducten, doch ook, en vooral, de industrie en het gezinsverbruik. Ze vervangen immers steeds meer de vaste brandstoffen voor verwarming en drijfkracht. Bovendien worden ze steeds meer aangewend als grondstof voor de scheikundige nijverheid en zijn ze ook op dit gebied rechtstreekse concurrenten voor sommige soorten steenkool. In de Verenigde Staten van Amerika worden reeds bijna de helft van de scheikundige producten uit petroleum vervaardigd (o. m. kunstvezels, detergentia, plastics, synthetische meststoffen, benzol, toluol, oplosmiddelen, enz.).

Ook het Belgisch verbruik neemt vlug toe, vooral sedert de lichte inkrimping in 1950. De vraag naar halfzware en zware oliën, in het bijzonder, steeg sterk tijdens beide jongste jaren, hoewel het peil van de industriële activiteit merkelijk lager bleef dan in 1951. Ook hieruit kan worden afgeleid dat de brandstoffenbehoeften steeds meer door vloeibare petroleumproducten, ten nadele van steenkool, worden bevredigd. Uit het aangroeiend verbruik van petroleumgas blijkt dezelfde tendens; in 1953 verstookt zelfs een Antwerpse electriciteitscentrale butaan.

Productie van petroleum en zijn derivaten

(duizenden eenheden)

OMSCHRIJVING	Eenheid	1949	1950	1951	1952	1953
Verwerkte hoeveelheid :						
Ruwe petroleum	ton	340	449	996	2.660	3.213
Productie :						
Lichte oliën	kilolit.	81,8	100,5	221,7	731,0	942,1
Halfzware oliën	kilolit.	12,3	11,2	14,7	76,7	102,3
Stookoliën :						
Fuel-oil	ton	131,0	143,4	394,7	1.290,5	1.339,6
Gas-oil	ton	72,2	96,6	192,5	476,7	791,4
Smeeroliën	ton	6,8	6,1	4,7	4,3	5,0
Residuën niet vloeibaar op 50°	ton	54,6	80,4	81,2	85,1	88,2
Petroleumgas	ton	—	—	—	3,0	16,0
Invoer (a) *:*						
Lichte oliën	ton	555,5	684,2	740,5	606,5	551,1
Halfzware oliën		—	—	—	48,5	55,3
Stookoliën :						
Fuel-oil	ton	656,7	792,3	1.264,9	855,7	761,3
Gas-oil	ton	347,5	342,5	437,9	502,1	479,6
Smeeroliën	ton	109,8	145,5	165,5	133,5	119,1
Residuën niet vloeibaar op 50°	ton	1,8	0,3	0,4	0,5	3,3
Petroleumgas	ton	8,9	20,6	34,1	53,7	66,6
Uitvoer (a) *:*						
Ruwe petroleum	ton	0,1	—	16,5	6,8	—
Lichte oliën	ton	0,9	32,0	31,5	266,7	283,7
Halfzware oliën	ton	—	2,0	1,4	27,0	41,0
Stookoliën :						
Fuel-oil	ton	272,5	218,7	547,2	1.233,6	1.231,7
Gas-oil	ton	89,4	59,4	62,9	323,2	321,9
Smeeroliën	ton	53,7	63,3	81,6	53,7	54,7
Residuën niet vloeibaar op 50°	ton	1,1	—	0,1	0,6	0,2
Petroleumgas	ton	—	—	—	1,6	..
Leveringen voor het binnenlands verbruik (b) *:*						
Auto- en vliegtuigbenzine	ton	625,0	756,0	852,0	848,0	900,0
White spirit en speciale benzine	ton	22,0	22,0	20,0	20,0	21,0
Kerosine	ton	33,0	38,0	58,0	80,0	107,0
Gas/Diesel-oil	ton	561,0	608,0	776,0	822,0	881,0
Fuel-oil	ton	319,0	513,0	860,0	689,0	789,0
Smeeroliën	ton	78,0	101,0	115,0	77,0	81,0
Teer	ton	29,0	45,0	70,0	68,0	78,0
Petroleumgas	ton	8,5	19,0	34,0	53,0	69,0

Bronnen : Ministerie van Financiën, Bestuur der Douanen en Accijnzen.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) B.L.E.U.
(b) Exclusief bunkeroliën.

Binnenkort zal waarschijnlijk ook het verbruik van petroleum als grondstof in België sterk stijgen. In 1954 werd een vennootschap opgericht, om in het Antwerpse een petrochemische industrie op te richten.

Die stijgende behoeften in de ganse wereld brengen mee dat het aantal raffinaderijen toenemen en hun productiecapaciteit voortdurend uitgebreid wordt. Bovendien worden ze steeds meer in de verbruikscentra opgericht. Ook België heeft daaruit voordeel gehaald. Terwijl vóór de oorlog slechts een paar kleine raffinaderijen, die slechts weinig verwerkte producten afleverden, in België waren opgericht, werd in 1951 in het Antwerpse aan een nieuw petroleumdok een eerste grote raffinaderij gebouwd, gevolgd door een tweede in 1953, terwijl reeds werken aan gang zijn om eerstgenoemde nog sterk uit te breiden.

Het op dreef komen van die nieuwe raffinaderijen heeft de hoeveelheid verwerkte ruwe petroleum in 1953 tot het tienvoudige van die van 1949 opgevoerd. De productie van de meeste soorten olie is in een gelijkaardige mate aangegroeid.

6. — *Energiebalans.*

Voor zover het energieverbruik met een voldoende nauwkeurigheid kan worden gemeten, was het, in kcal omgerekend, tijdens het jaar 1953 wat lager dan in 1952 en 1951, maar overtrof het peil van 1949 en 1950.

Het aandeel van de vaste brandstoffen in het totale energieverbruik nam van jaar tot jaar af, ten gunste, vooral, van dat der vloeibare en, in mindere mate, der gasvormige brandstoffen. Het aandeel van de electrische energie bleef stationnair; nochtans nam het in 1953 wel toe, daar het stijgend electriciteitsverbruik gepaard ging met een sterke daling van het totale energieverbruik, ten gevolge van de terugloop van het zichtbare steenkoolverbruik.

De wederzijdse verhoudingen ondergingen weinig wijzigingen, per bedrijfssector beschouwd. Het aandeel der « andere industrieën » blijft nochtans afnemen, ten gunste van dat van de gezinnen, het vervoer en de ijzer- en staalnijverheid.

De technische vooruitgang inzake aanwending der onderscheidene energiebronnen en vervanging van vaste brandstoffen door vloeibare of gasvormige, brengt dikwijls een groter nuttig effect der verstookte calorieën mee; de aangroei van het aantal verbruikte calorieën tijdens de jongste jaren is dan ook geringer dan de toeneming van het totale nuttig effect (1). Het in calorieën uitgedrukte energieverbruik is dus over de vijfjarige periode minder gestegen dan het verloop van de economische bedrijvigheid had

(1) Marchal, G.-H. — Bilan énergétique de la Belgique. Jaren 1949 tot 1952 (*Annalen van het Mijnwezen*, 1951, Deel L, nr 6, blz. 830-839; *ibid*, 1952, deel LI, nr 6, blz. 836-848; *ibid*, 1954, deel LIII, nr 1 blz. 47-67).

Energiebalans (a)

VERBRUIKSSECTOREN	Soorten van energie (10^{12} kcal)					Percentage van het totale energieverbruik
	Brandstoffen			Electrische energie	Totaal	
	Vaste (b)	Vloeibare	Gasvormige			
	JAAR 1949 (c)					
Verbruik in de gezinnen (d)	44,47	1,60	1,96	0,65	48,68 (e)	31,55 (e)
Openbare besturen (d)	1,10		0,13	0,07	1,30	0,84
Transport	13,50	7,60	—	0,26	21,36	13,84
IJzer- en staalnijverheid ...	16,75	1,10	8,66	0,91	27,32	17,71
Bindingsbedrijven ..... Overige industrieën	43,63	4,90	2,36	4,74	55,63	36,06
Totaal	**119,45**	**15,20**	**13,11**	**6,63**	**154,29**	**100,00**

Erratum. — Bladzijde 73, tabel « Energiebalans ». De gegevens betreffende het jaar 1949 vervangen door de onderstaande :

	Jaar 1949 (c)					
Verbruik in de gezinnen (d)	44,47	1,60	1,96	0,65	48,68	32.88
Openbare besturen (d) ...	1,10		0,13	0,07	1,30	0,88
Transport	13,50	7,60	—	0,26	21,36	14,43
IJzer- en staalnijverheid ..	13,76	1,10	5,33	0,91	21,10	14,25
Bindingsbedrijven ..... Overige industrieën	43,63	4,90	2,36	4,74	55,63	37,57
Totaal . . .	**116,46**	**15,20**	**9,78**	**6,63**	**148,07**	**100,00**
Percentage van het totaal.	78,65	10,26	6,60	4,48	100,00	—
Percentage van het totaal ...	69,03	17,96	7,92	5,09	100,00	—

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Deze samengevatte energiebalansen vermelden de verschillende soorten van verbruikte energie, ofwel onder hun oorspronkelijke vorm, zoals de steenkool, ofwel na omvorming, zoals het gas en de electriciteit. Daar het niet altijd mogelijk was, bij het berekenen van de verschillende onderdelen van deze balansen vaste statistische gegevens te gebruiken, moesten sommige ramingen gedaan worden. Vermits de schattingsbasis voor de drie jaren gelijkaardig is, zijn de drie balansen vergelijkbaar; er dient nochtans te worden opgemerkt, dat de ramingen voor 1949 minder volledig zijn dan de andere, hoewel het verschil weinig belangrijk is. Het voornaamste verschil bestaat in het feit dat het vloeibaar petroleumgas niet in de tabel voor 1949 voorkomt.

(b) Deze kolom komt ongeveer overeen met het rechtstreekse steenkoolverbruik, behalve voor de ijzer- en staalnijverheid.

(c) Verbeterde cijfers met het oog op de overeenstemming met de berekeningsmethoden die na 1949 werden toegepast.

(d) Wat het zichtbaar verbruik van bruinkoolagglomeraten en vloeibare brandstof betreft, was het niet mogelijk een onderscheid te maken tussen het verbruik in de gezinnen en dat in de openbare besturen.

(e) Met inbegrip van het verbruik van steenkoolagglomeraten en vloeibare brandstof door de openbare besturen.

(f) Exclusief het verbruik van vloeibare brandstof door de ijzer- en staalnijverheid.

laten vermoeden. Hierbij moet de aandacht worden gevestigd op de zeer zwakke stijging van het electriciteitsverbruik, ondanks het hoog thermisch rendement, de soepelheid bij de aanwending en de geringe loonuitgaven die er mee gepaard gaan.

Uit die evolutie blijkt de tendens tot bezuiniging op de uitgaven voor energie, vooral in de industrie. De bezuiniging neemt een dubbele vorm aan : enerzijds, wordt het nuttig effect der aangewende energie tot het uiterste opgevoerd (thermisch rendement der ovens, enz.) en de verspilling tegengegaan; anderzijds, doet men steeds meer beroep op goedkopere energiebronnen. Beide strekkingen komen duidelijk in de gegevens der energiebalans tot uiting, hoewel de hoge loonuitgaven dikwijls leiden tot het vervangen van de mens door de machine.

§ 2. — METAALNIJVERHEID

De evolutie van de productie van ijzer en staal, van halfafgewerkte non-ferro producten en van metaalfabrikaten verloopt merkelijk anders dan die van ruwe non-ferro metalen.

Eerstgenoemde sectoren hebben zeer scherp de weerslag van de Koreacyclus ondervonden. Zowel de stijgende als de dalende phase heeft het productietempo en de prijsevolutie zeer sterk beïnvloed. Pas na de eerste helft van 1953 kwam de terugloop tot stilstand. Uiteindelijk heeft de productie in 1953 een hoger peil bereikt dan in 1949, behalve misschien wat de metaalfabrikaten betreft, waarvan de verzendingen in gewicht slechts amper het peil van 1949 overtroffen, terwijl bovendien de werkgelegenheid in deze bedrijfstak teruggelopen is. De verscheidenheid in de activiteit der diverse sectoren en de onvolledigheid der statistieken laten echter geen juiste en algemene beoordeling van de evolutie in deze bedrijfstak toe.

De productie van ruwe non-ferro metalen verliep veel geleidelijker. Tijdens de opgaande conjunctuur werd het productietempo geremd door het tekort aan bepaalde ertsen en ruw metaal, terwijl daarna de aankooponthouding der particuliere verbruikers grotendeels door de Amerikaanse aankopen voor strategische voorradvorming gecompenseerd werd. Toen de Amerikaanse strategische voorraadvorming vertraagde, traden de particuliere verbruikers weer in de markt. Alles samen was de fundamentele tendens der totale productie dus licht opwaarts gericht en overtrof ze in 1953 het peil van 1949 met 7,5 %.

1. — *IJzer- en staalnijverheid.*

In België is de staalafzet tijdens het jaar 1953 meer teruggelopen dan in de andere Europese landen; in sommige dezer landen steeg de eigen productie, ten nadele van de invoer. De Belgische ijzer- en staalnijverheid is veel conjunctuurgevoeliger dan die in talrijke andere landen, terwille van de grote afhankelijkheid van de uitvoer. Meer dan de helft van het in België voortgebrachte staal wordt immers in het buitenland afgezet. Doch ook

de binnenlandse afzet ondergaat hevige schommelingen, daar sommige sectoren van de metaalverwerkende nijverheid in overwegende mate voor de uitvoer werken.

Medio 1953 heeft de tijdens het eerste kwartaal van 1952 begonnen terugloop van de conjunctuur het dieptepunt bereikt. Vooral tijdens de eerste maanden van 1953 namen de kopers een afwachtende houding aan daar ze van het openstellen van de eenheidsmarkt een prijsdaling verwachtten. Fei-

IJzer- en staalproductie
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Gietijzer	Ruw staal	Afgewerkt staal
1929	4.040	4.009	3.115
1937	3.804	3.777	2.890
1938	2.426	2.212	1.762
1948	3.929	3.853	3.069
1949	3.749	3.782	2.968
1950	3.695	3.732	2.926
1951	4.868	4.990	3.878
1952	4.790	5.000	3.749
1953 (a)	4.217	4.396	3.358

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

(a) Voorlopige cijfers volgens de maandreeksen (Nationaal Instituut voor de Statistiek).

telijk werden de prijzen op een hoger peil aangepast. Bij het einde van het jaar, echter, werden de noteringen door de concurrentie naar omlaag gestuwd, toen tevens de aankopen begonnen toe te nemen.

Over het ganse jaar genomen, is de gietijzerproductie in 1953 dan ook 12 % beneden het peil van 1952 gebleven, en 15 % beneden dat van 1951; ze was echter nog steeds 15 % hoger dan in 1949. Bij het einde van 1953 waren er 42 hoogovens in werking, tegen 50 bij het einde van 1952 en gemiddeld 40 in 1949.

Hoewel de totale productie van ruw staal een gelijkaardige evolutie volgde, is de wederzijdse verhouding van de productie van Thomas- en Martinstaal ten gunste van laatstgenoemde sterk gewijzigd. Terwijl de productie van Thomasstaal met 13 % ten opzichte van 1952 en met 15 % tegenover 1951 terugliep, werd het peil van 1949 met slechts 12 % overtroffen. Die van Martinstaal is daarentegen blijven stijgen en wel van 438.700 t in 1949 over 610.700 t in 1951 tot 667.300 t in 1953, zodat het aandeel van de productie der Martin-ovens in de totale staalproductie van 11,6 % in 1949 tot 15,2 % in 1953 aangroeide.

De productie van afgewerkt staal liep minder terug, nl. met 10 % ten opzichte van 1952 en overtrof het peil van 1949 met 13 %. In 1953 nam de productie van dikke platen, breed bandstaal en gegalvaniseerde, verlode en vertinde platen zelfs nog toe, evenals die van gelaste pijpen.

De uitvoer van afgewerkt staal uit de B.L.E.U. daalde ten opzichte van 1952 met 8 % naar gewicht en met 29 % naar waarde. Ten opzichte van 1949 was de uitvoer van afgewerkt staal echter nog 23,2 % hoger dan in 1949, wat scherp afsteekt met de buitenlandse afzet van speciaal gietijzer, die stationnair bleef. De Verenigde Staten en West-Duitsland waren de voornaamste afnemers, ten gevolge van het aanzuiveren van de in 1952 opgedragen bestellingen. De afzet in Nederland, dat de derde plaats bekleedt, liep weer terug, omwille van de groeiende productie in eigen land. Na het op gang komen van de Westeuropese eenheidsmarkt groeide geleidelijk het aandeel van de E.G.K.S.-landen in de totale afzet.

De verminderde activiteit in de ijzer- en staalnijverheid voerde het gemiddeld aantal arbeiders van 49.300 in 1952 tot 47.000 terug. De invoer van ertsen en van schroot bleef in de B.L.E.U. nochtans toenemen; na het openstellen van de eenheidsmarkt werd meer Frans erts gekocht. De aankopen van cokes en steenkool liepen daarentegen merkelijk terug. Nochtans nam de cokesaanvoer naar verhouding minder af dan de gietijzerproductie, daar tijdens de beschouwde vijfjarige periode het verbruik van hoogovencokes per geproduceerde eenheid gietijzer een lichte stijging vertoont, ten gevolge van het smelten van minder rijke ertsen en het afnemend aandeel van schroot in de totale hoeveelheid ingeschoten ferro-grondstof.

Uit de fundamenteel stijgende tendens van de gietijzer- en de staalproductie, gepaard met het toegenomen cokesverbruik per geproduceerde

IJzer- en staalproductie

(1938 = 100)

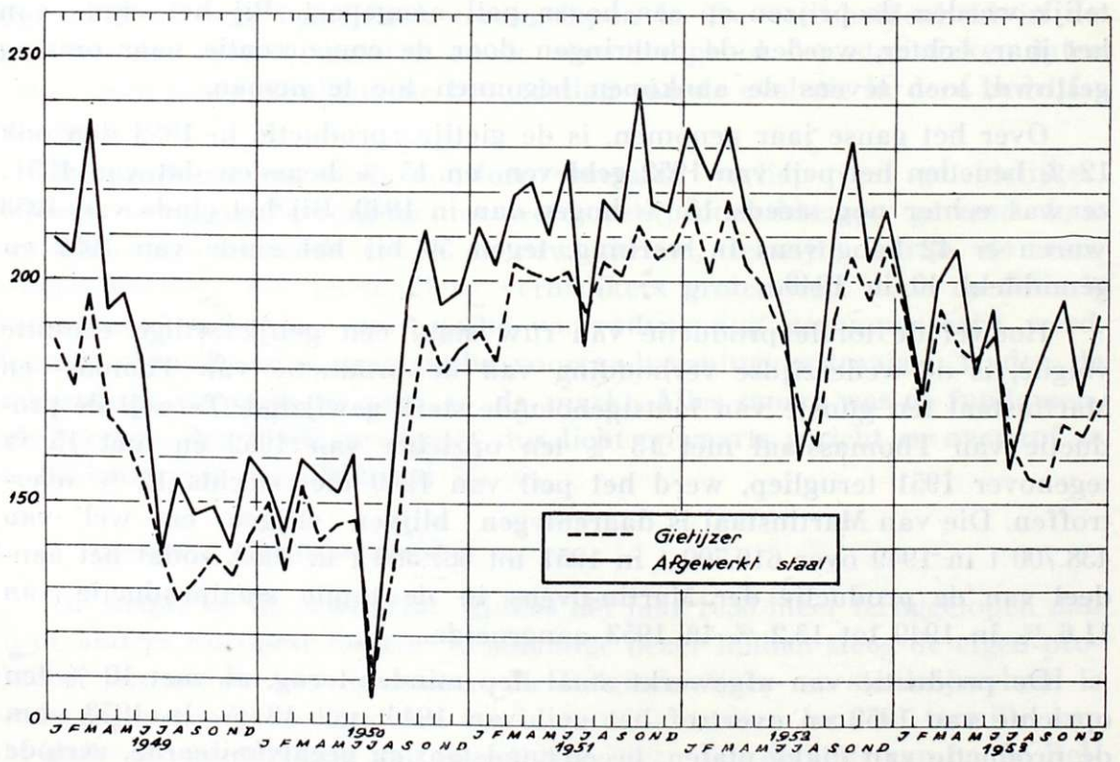

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van ijzer- en staalproducten (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
IJzererts	9.091.648	8.293.525	10.807.786	11.058.826	11.862.388	2.238	1.477	2.297	3.527	3.500
Schroot	330.326	396.332	263.230	188.083	275.972	377	359	583	601	478
Ruw gietijzer	76.265	85.648	119.098	227.496	175.452	234	173	386	868	519
IJzerlegeringen	68.965	59.688	101.022	102.638	63.323	452	341	812	1.143	677
IJzer en staal, geslagen, getrokken of gewalst	70.213	79.628	69.983	73.714	174.802	668	642	817	971	1.389
	UITVOER									
Ruw gietijzer	21.702	26.780	40.898	12.987	22.005	68	57	144	57	64
IJzer en staal, geslagen, getrokken of gewalst	3.433.580	3.266.010	4.674.419	4.583.286	4.189.584	18.039	12.420	30.157	33.112	23.042

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

eenheid gietijzer, blijkt het groeiend belang van de ijzer- en staalnijverheid voor de Belgische steenkolenafzet. Indien de cokesafzet in hoeveelheid steenkool wordt omgerekend, kan immers het aandeel van de steenkool, onder vorm van dikke en kleine cokes aan de hoogovens geleverd, in 1953 op 20 % van de totale binnenlandse steenkolenleveringen worden geraamd, tegen minder dan 16 % in 1949.

2. — *Non-ferro metalen.*

a) *Ruwe metalen.*

De globale productie van non-ferro metalen volgt doorheen de jaarlijkse schommelingen een opgaande lijn, doch is er nog niet in geslaagd het peil van 1938 weer te bereiken, daar de stijging van de productie van koper en tin onvoldoende was om het achterblijven van de andere metalen te compenseren. Meestal is dit het gevolg van het oprichten van raffinaderijen en smelterijen in de ertslanden sedert het begin van de tweede wereldoorlog. Het aandeel van de Belgische productie van non-ferro metalen in de wereldproductie is dan ook van 8,9 % in 1938 tot 6,5 % tijdens de laatste vijf jaren gedaald.

Productie van non-ferro metalen

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951	1952	1953
Ruwe producten :						
Zink	229.200	176.568	177.326	200.886	186.799	193.427
Koper	131.000	133.441	137.239	142.149	146.720	150.332
Lood	102.200	79.304	62.094	70.646	75.423	76.351
Tin	9.400	10.408	10.372	10.025	10.184	9.848
Aluminium	1.580	2.230	1.691	1.409	1.401	1.506
Diversen	9.600	3.675	4.694	4.883	4.530	4.683
Totaal	**482.980**	**405.626**	**393.416**	**429.998**	**425.057**	**436.147**
Halffabrikaten (a) :						
Totaal	**149.595**	**134.060**	**156.724**	**197.644**	**156.091**	**153.994**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Sedert 1 Januari 1951 werd de publicatie van de detailgegevens geschorst.

In 1950 en 1951 heeft de onvoldoende aanvoer van de meeste ertsen en ruwe metalen belet dat de Belgische industrie in volle mate van de hoge prijzen heeft kunnen profiteren. Toen achteraf een ruimere voorziening mogelijk werd, waren de prijzen van sommige non-ferro metalen reeds sterk gedaald; koper en aluminium bleven echter betrekkelijk duur. Kwantitatief echter bleef de uitvoer in 1953 amper beneden het peil van 1952 dat een na-oorlogs maximum was.

De koperproductie is van jaar tot jaar blijven stijgen. De uitvoer nam nog sterker toe door het weer in de markt treden van buitenlandse par-

Invoer van non-ferro metalen (a)

(Ertsen, ruwe metalen en werken daarvan)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Ertsen :										
Kopererts	5.316	5.629	6.807	1.220	590	36	58	50	11	8
Looderts (zelfs zilverhoudend)	99.090	83.066	98.314	127.136	106.087	676	505	860	1.194	893
Zinkerts	376.891	403.692	452.627	498.941	359.186	799	1.159	1.854	2.057	634
Mangaanerts	—	45.826	113.669	126.574	112.939	—	60	104	203	183
Tinerts	12.076	13.050	12.291	13.105	14.549	841	942	1.361	1.300	1.122
Ruwe metalen :										
Aluminium	8.574	10.837	15.409	13.591	13.475	150	167	366	363	310
Koper	162.703	174.201	168.097	182.032	167.944	3.223	3.893	4.934	6.264	5.853
Tin	1.298	1.528	2.078	1.334	1.517	127	145	300	158	173
Lood	35.195	37.074	35.515	21.629	23.181	495	492	762	397	302
Werken :										
in aluminium	3.101	4.538	5.030	4.427	4.498	170	243	340	351	351
in koper	2.615	5.625	3.249	2.929	5.438	197	305	328	331	436

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Productie van de voornaamste non-ferro metalen

Ruwe producten

Voortschrijdende driemaandsgemiddelden

(1938 = 100)

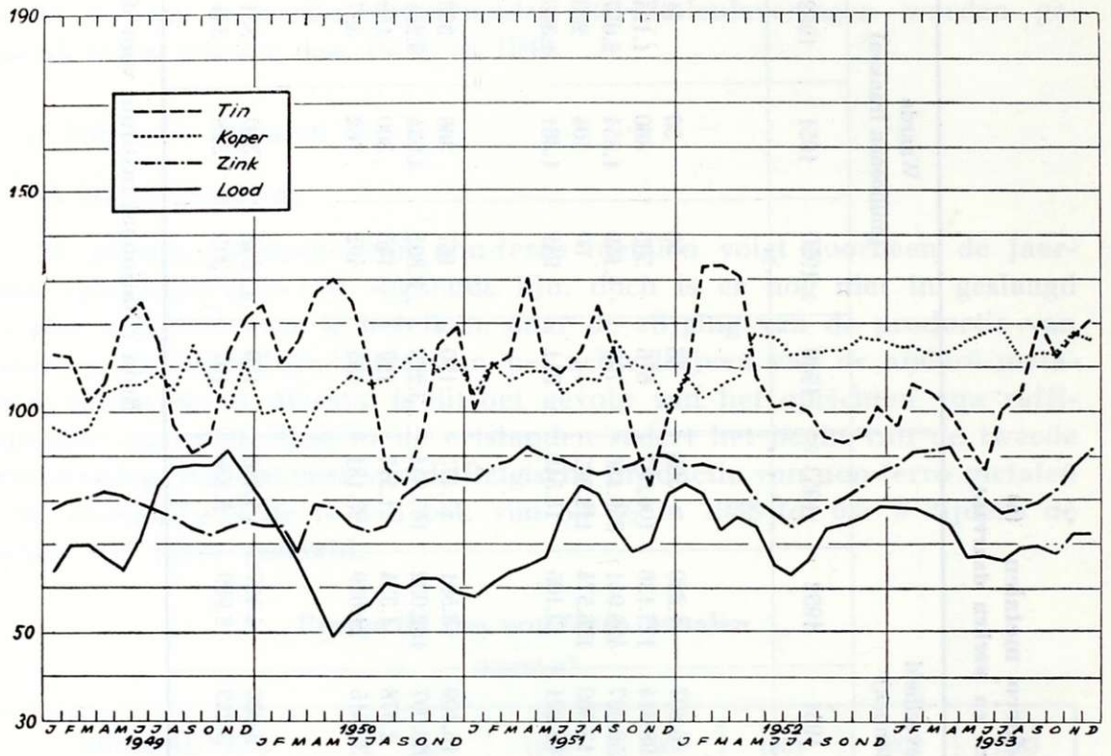

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

ticuliere verbruikers, terwijl de Belgische industrie eveneens ten dele de verkooponthouding der Chileense producenten heeft bijgepast.

Ondanks de langdurige staking in de zinkfabriek te Rotem, overtrof ook de zinkproductie het peil van 1952, hoewel ze nog beneden dat van 1951 bleef. De uitvoer bleef naar gewicht op het hoge peil van 1952, doch liep naar waarde zeer sterk terug; de gemiddelde uitvoerprijs was zelfs lager dan in 1949, nl. 11,5 F per kg, tegen 13,8 F in 1949 en 25,8 F in 1951, toen slechts betrekkelijk weinig zink voor uitvoer beschikbaar was.

Hoewel de loodproductie sedert 1950 van jaar tot jaar is toegenomen, kon nochtans het productiecijfer van 1949 niet weer bereikt worden. De looduitvoer liep naar gewicht en nog meer naar waarde terug. Evenals voor zink, daalde de uitvoerprijs tot beneden het peil van 1949, nl. 13,3 F tegen 16,2 F, nadat in 1951 zelfs 22,5 F bekomen was.

De tinproductie was daarentegen weer afgenomen en bleef merkelijk beneden het peil van 1949. Dank zij een leveringsakkoord met lange looptijd tegen vaste prijs, dat met de U.S.A. gesloten werd, kon de gemiddelde uitvoerprijs ongeveer op het peil van 1952 worden behouden, doch naar hoeveelheid liep de uitvoer terug.

De gezamenlijke productie van de andere non-ferro metalen (antimoon, cadmium, cobalt, nikkel, enz.) was eveneens hoger dan tijdens het voor-

Globale productie van de non-ferro metalen

Voortschrijdende driemaandsgemiddelden

(1938 = 100)

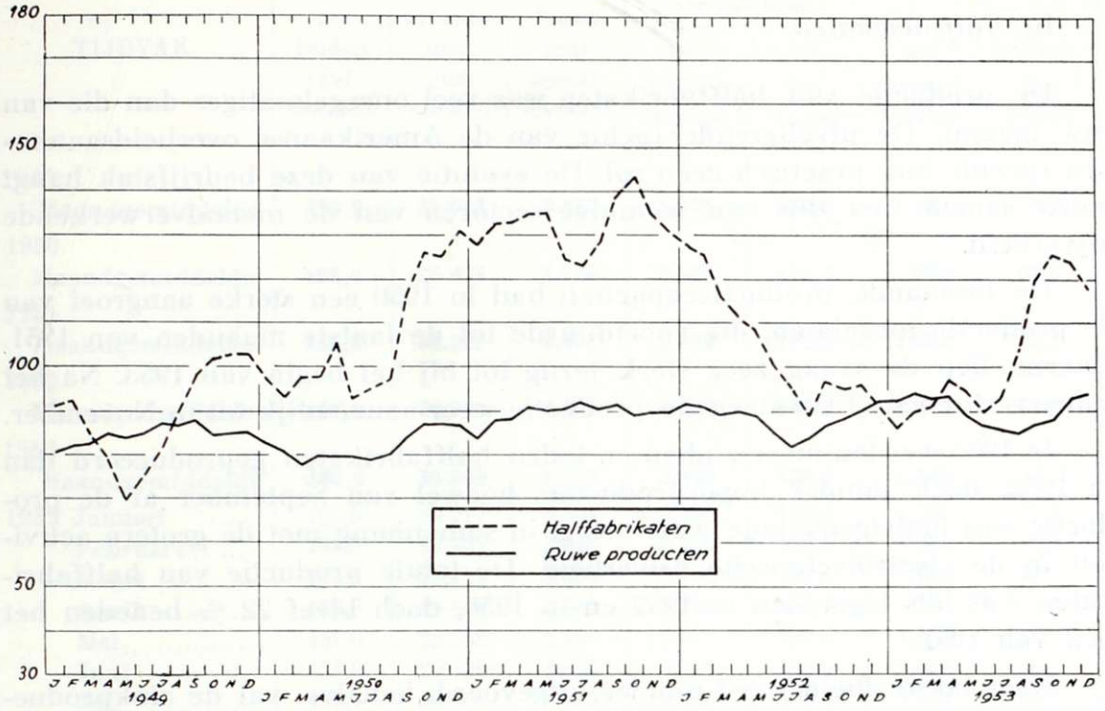

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uitvoer van non-ferro metalen (a)

(Ruwe metalen en werken daarvan)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Ruwe metalen :										
Koper	134.925	127.446	108.567	123.041	132.055	2.738	2.942	3.421	4.365	4.555
Tin	10.393	10.489	8.849	10.311	9.437	1.024	1.007	1.299	1.357	1.125
Lood	48.425	45.678	49.532	60.886	50.266	786	664	1.114	1.208	667
Zink	111.033	121.104	99.776	124.396	124.856	1.531	1.762	2.575	2.558	1.436
Werken :										
in aluminium	2.543	3.452	6.968	6.832	6.295	108	139	356	347	274
in koper	27.795	35.854	39.168	34.429	31.332	852	1.127	1.991	1.916	1.420
in lood	4.105	7.194	8.351	3.809	3.490	94	118	220	99	57
in zink ...	8.509	13.135	22.027	12.014	14.496	154	251	735	341	212

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) B.L.E.U.

gaande jaar en overtrof ruimschoots het peil van 1949. Nochtans werd nog niet de helft van de productie van 1938 bereikt.

b) *Halffabrikaten.*

De productie van halffabrikaten was veel onregelmatiger dan die van ruw metaal. De nivellerende factor van de Amerikaanse overheidsaankopen speelde hier practisch geen rol. De evolutie van deze bedrijfstak hangt nauw samen met die van sommige sectoren van de metaalverwerkende nijverheid.

De bestaande productiecapaciteit had in 1950 een sterke aangroei van de productie toegelaten, die voortduurde tot de laatste maanden van 1951. Daarna liep de vraag zeer sterk terug tot bij het begin van 1953. Na het zomerverlof van 1953 steeg de productie weer aanzienlijk tot in November.

In 1953 werden meer zinken en loden halffabrikaten geproduceerd dan in 1952, doch minder koperproducten, hoewel van September af de productie van laatstgenoemde weer steeg, in samenhang met de grotere activiteit in de electrotechnische nijverheid. De totale productie van halffabrikaten was iets lager dan in 1952 en in 1950, doch bleef 22 % beneden het peil van 1951.

Naar hoeveelheid werd minder uitgevoerd, behalve wat de zinkproducten betreft; naar waarde liep alle uitvoer sterk terug. De invoer van halffabrikaten nam toe, vooral wat werken van koper betreft, waarvan de aankopen in het buitenland naar gewicht met 86 % toenamen, doch nog niet het uitzonderlijk hoog cijfer van 1950 bereikten.

3. — *Metaalverwerkende nijverheid.*

a) *Algemeen overzicht.*

Samen met de ijzer- en staalnijverheid, heeft de metaalverwerkende nijverheid in 1952 en 1953 de volle klap van de conjunctuuromslag gekregen. Hoewel het bedrag der verzendingen niet veel terugliep ten gevolge van het afleveren der vroegere orders, nam dat der bestellingen sterk af, terwijl de nieuwe orders tevens tegen zeer lage prijs, soms zelfs beneden kostprijs, werden opgenomen. Sedert April, en vooral sedert September 1952, bleef het bedrag der orders beneden dat der verzendingen. Dit bracht dan ook een inkrimping van de werkgelegenheid mee.

Na het zomerverlof trad er echter een lichte verbetering in. Vooral het binnenland gaf meer orders door. Daar de aankooponthouding inzake de verbruiksgoederen ten einde liep en de activiteit in de meeste bedrijfstakken weer toenam, traden de Belgische industriëlen weer voor uitrustingsgoederen in de markt, te meer daar ze van de gunstiger conjunctuur gebruik maakten om hun mechanisatie-inspanning krachtdadig voort te zetten. Bovendien gaven de Belgische en Kongolese spoorweg- en binnenscheepvaartmaatschappijen belangrijke orders door, terwijl het op gang komen

Metaalverwerkende nijverheid

TIJDVAK	Aantal arbeiders (duizenden)	Aantal arbeidsuren (duizenden)	Bestellingen (miljoenen franken)	Totale verzendingen		Uitvoer	
				Miljoenen franken	Duizenden tonnen	Miljoenen franken	Duizenden tonnen
1949							
Maandgemiddelde	**170,0**	**31.643**	**2.530**	**3.286**	**137,6**	**1.325**	**54,6**
1950							
Maandgemiddelde	**152,4**	**28.475**	**2.879**	**2.905**	**131,2**	**996**	**47,7**
1951							
Maandgemiddelde	**165,5**	**31.279**	**4.402**	**3.830**	**156,5**	**1.588**	**65,9**
1952							
Maandgemiddelde	**167,6**	**30.547**	**4.409**	**4.127**	**149,0**	**1.578**	**58,8**
1953							
Maandgemiddelde	**160,4**	**28.968**	**3.543**	**3.849**	**138,7**	**1.530**	**57,2**
1953 Januari	163,8	29.217	3.304	3.593	126,9	1.306	45,9
Februari	161,5	29.107	3.246	3.503	128,1	1.234	49,2
Maart	163,6	29.427	3.839	3.702	131,1	1.253	49,7
April	163,3	29.825	3.684	3.798	136,8	1.386	51,6
Mei	161,0	29.252	3.448	3.967	139,8	1.547	58,4
Juni	158,9	29.156	3.396	3.981	135,7	1.496	53,7
Juli	159,7	28.482	3.085	4.035	136,8	1.744	63,1
Augustus	160,0	28.327	3.246	3.746	139,1	1.474	57,8
September	159,6	28.849	3.451	3.844	142,8	1.392	58,9
October	158,2	28.451	3.660	4.766	159,8	2.157	72,2
November	158,4	28.886	4.064	4.016	141,3	1.677	61,0
December	157,2	28.636	4.091	4.234	145,7	1.690	64,3

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).

van de televisie de electrotechnische industrie begunstigde en de activiteit in de automontagefabrieken bleef aangroeien. Het totaalbedrag der buitenlandse orders bleef nagenoeg ongewijzigd.

Globaal genomen zijn zowel de invoer als de uitvoer van metaalwaren in 1953 naar gewicht licht afgenomen, hoewel ze nog merkelijk het peil van 1949 en 1950 overtroffen; naar waarde was de terugloop veel sterker.

In sommige sectoren was de Nederlandse concurrentie nog zeer scherp en werd slechts weinig verzacht door de Beneluxprotocollen. Daarentegen heeft de metaalwerkende nijverheid een krachtige inspanning gedaan om op sommige markten beter door te dringen. Hiertoe werden prospectiereizen naar Latijns-Amerika en naar Belgisch-Kongo ingericht en werd met succes deelgenomen aan de beurzen van Mexico, Milaan en Toronto.

De activiteit verschilde echter ten zeerste naargelang van de onderscheidene sectoren van deze zeer heterogene bedrijfstak en hing samen, enerzijds, met de algemene tendens van de wereldconjunctuur en, anderzijds, met enkele specifieke factoren, die zowel de binnenlandse afzet als

de uitvoer hebben gekenmerkt. Ook was de evolutie van 1952 tot 1953 niet steeds dezelfde als de algemene tendens van de activiteit in die sectoren sedert 1949.

Ten opzichte van 1952 daalde het gewicht der totale verzendingen met 7 %. De grotere afzet van wapens en munitie, van drijfkrachtmachines, pompen en ventilatoren, van vervoermaterieel en nog enkele andere producten kon niet opwegen tegen de verminderde leveringen van de staal- en ijzergieterijen en van de draadtrekkerijen. Ook werden minder metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf, bruggen en zware ketels, producten der electrotechnische industrie, enz. verzonden.

De stijging van de afzet van vervoermaterieel en van wapens en munitie gold vooral de binnenlandse markt, terwijl de uitvoer meestal terugliep. Voor de producten der electrotechnische industrie, waarvoor de buitenlandse concurrentie zeer scherp bleef, nam de binnenlandse markt minder op, terwijl de uitvoer steeg.

Ten opzichte van 1949 zijn echter enkele kenmerkende verschuivingen gebeurd. Vooreerst valt de sterke aangroei van de activiteit der automontagewerkplaatsen op, waardoor niet enkel de binnenlandse markt in ruimere mate voorzien werd, doch die het ook mogelijk maakte de uitvoer van autovoertuigen te verdubbelen. De stijgende productie en uitvoer van schepen zijn hoofdzakelijk het gevolg van het afleveren van belangrijke bestellingen, die bij het begin van de Korea-boom werden genoteerd, en geven geen aanduiding nopens de huidige tendens, althans wat de leveringen aan

Metaalverwerkende nijverheid
Bestellingen en verzendingen
Voortschrijdende driemaandsgemiddelden
(millioenen franken)

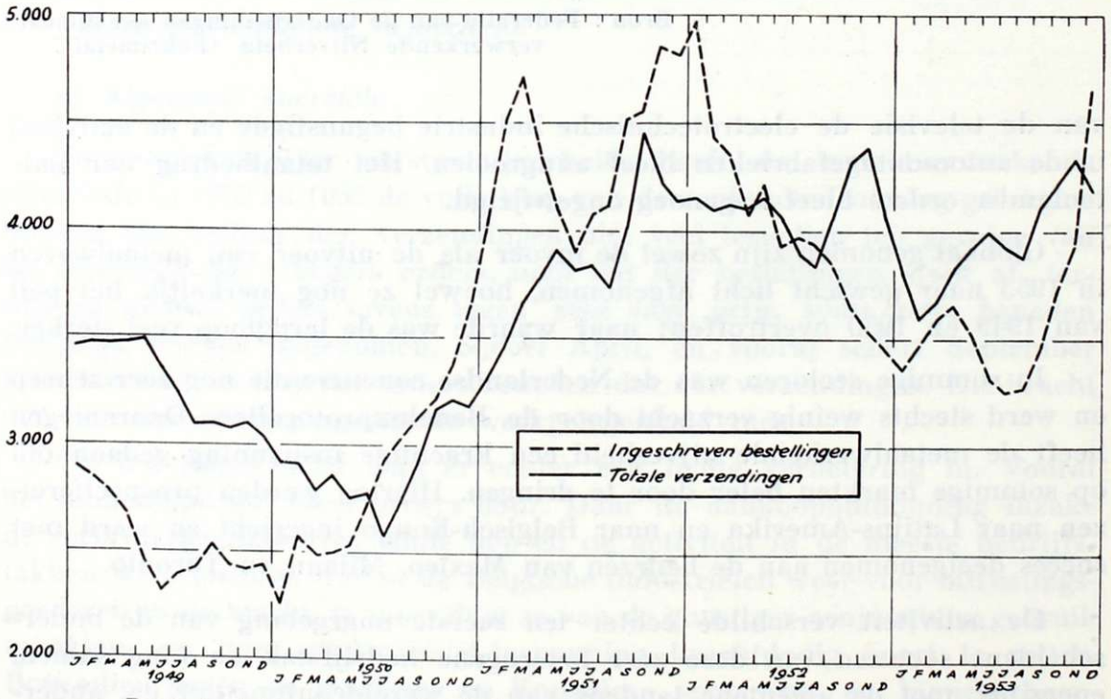

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).

Invoer van de voornaamste metaalwaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Diverse producten :										
Werken van ijzer en staal (b)	36.648	56.333	80.038	80.150	83.290	918	1.161	1.642	1.938	1.978
Gereedschap	2.958	3.224	3.993	4.006	3.499	273	269	352	380	339
Wetenschappelijke instrumenten en toestellen	545	542	552	598	707	348	359	446	519	595
Horlogemakerswerk	519	690	652	586	598	546	302	308	347	294
Machines en toestellen :										
Electrische machines en toestellen (c)	16.759	17.999	18.938	22.251	22.128	2.059	2.287	2.592	3.026	3.173
Krachtmachines, stoomketels, turbines, pompen, enz.	9.117	11.862	12.991	14.510	14.906	578	753	785	1.025	980
Locomobielen (d)	3.889	6.849	7.426	7.963	7.649	133	220	319	365	348
Werktuigmachines	5.776	6.233	6.479	7.558	7.784	424	424	505	647	757
Textielmachines	9.332	8.246	7.518	7.924	7.445	649	493	493	556	512
Naai-, borduur- en breimachines	2.209	2.271	2.258	2.409	2.101	334	355	360	376	325
Machines voor de voedingsmiddelenindustrie	428	570	654	377	589	42	55	68	44	67
Landbouwmachines	8.064	8.335	8.460	7.811	6.271	227	236	293	272	231
Andere machines, mechanische toestellen en onderdelen (e)	43.658	57.939	65.526	73.710	86.603	2.891	3.653	3.925	4.665	5.379
Totaal machines en toestellen	**99.232**	**120.304**	**130.250**	**144.513**	**133.348**	**7.337**	**8.476**	**9.340**	**10.976**	**11.772**
Vervoermaterieel :										
Rijwielen	1.892	2.704	2.573	2.346	2.063	158	183	182	166	148
Motorrijwielen, enz. (f)	511	973	2.180	3.308	3.977	71	110	271	419	482
Autovoertuigen (f)	99.240	114.855	113.855	118.782	105.640	3.972	4.260	4.950	6.154	5.662
Schepen en vaartuigen (f)	59.077	35.107	72.782	66.222	68.400	355	293	621	663	760
Wapens en munitie	1.738	1.414	3.491	5.633	4.836	38	48	118	382	618

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) B.L.E.U.
(b) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, boutwerk, keukengerei, enz.
(c) Inclusief radiotoestellen, huishoudelijke electro-apparaten, electrische draden en kabels, enz.
(d) Inclusief landbouwtractoren.
(e) Weegtoestellen, kantoormachines, tapkranen, kogellagers, tandraderen, vliegwielen, enz.
(f) Inclusief onderdelen, motoren, enz.

Uitvoer van de voornaamste metaalwaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Diverse producten :										
Werken van ijzer en staal (b)	312.598	307.205	473.190	424.718	317.975	3.943	3.001	6.088	5.792	4.093
Gereedschap	3.819	2.916	3.404	3.901	2.785	170	134	148	186	145
Machines en toestellen :										
Electrische machines en toestellen (c)	30.607	26.258	36.256	36.632	42.618	2.517	2.301	3.257	3.603	3.257
Krachtmachines, stoomketels, turbines, enz.	9.924	10.627	12.918	13.661	12.382	501	508	498	662	606
Locomobielen (d)	143	231	288	288	201	3	8	6	7	7
Werktuigmachines	9.115	9.382	15.260	14.582	13.330	566	529	892	1.064	928
Textielmachines	10.173	10.183	11.808	7.479	7.094	708	624	732	484	406
Naai-, borduur- en breimachines	169	170	314	264	172	22	26	45	29	25
Machines voor de voedingsmiddelenindustrie	265	302	290	239	269	31	41	40	37	37
Landbouwmachines	2.541	2.663	3.175	2.769	3.104	85	89	128	121	132
Andere machines, mechanische toestellen en onderdelen (e)	46.290	38.886	43.556	45.738	47.110	1.977	1.559	1.812	2.136	2.124
Totaal machines en toestellen	**109.227**	**98.702**	**123.865**	**121.652**	**126.280**	**6.410**	**5.685**	**7.410**	**8.143**	**7.522**
Vervoermaterieel :										
Locomotieven en tenders (f)	15.566	1.945	3.397	5.275	2.184	373	78	172	222	168
Rijtuigen en wagens voor spoor- en tramwegen (g)	194.204	22.155	34.854	72.376	78.038	3.578	443	579	1.210	1.487
Rijwielen	3.587	4.586	6.272	4.700	3.106	216	252	396	286	178
Motorrijwielen, enz. (h)	146	234	511	508	300	19	28	47	69	49
Autovoertuigen (h)	11.762	12.331	27.721	25.511	24.627	346	542	1.318	1.544	1.357
Schepen en vaartuigen (h)	49.789	35.212	68.512	67.294	52.756	1.203	739	1.435	2.018	1.847
Wapens en munitie	4.646	4.683	4.156	5.724	5.644	979	1.335	1.311	1.881	2.673

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) B.L.E.U.
(b) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, bouten, keukengerei, enz.
(c) Inclusief radiotoestellen, huishoudelijke electro-apparaten, electrische draden en kabels, enz.
(d) Inclusief landbouwtractoren.
(e) Hef- en transporttoestellen, weegmachines en -toestellen, kantoormachines, tapkranen, kogellagers, tandwielen, vliegwielen, enz.
(f) (g) Inclusief de wederuitvoer, na herstelling of montage, van rollend materieel herkomstig uit het buitenland : 18.857 t en 251 millioen frank in 1951; 17.381 t en 301 millioen frank in 1952; 11.204 t en 244 millioen frank in 1953.
(h) Inclusief onderdelen, motoren, enz.

het buitenland betreft; de bouw van tankschepen voor binnenlandse rekening werd echter wel door de oprichting van petroleumraffinaderijen in de hand gewerkt. Ook de zware ketelmakerij heeft uit de bouw der raffinaderijen veel voordeel gehaald. De wapenproductie is sterk gestegen, ten gevolge van de wederbewapeningsinspanning. Wat het spoorweg- en trammaterieel betreft, kunnen deze twee tendenzen worden onderscheiden. In 1949 werd grotendeels de laatste hand gelegd aan de belangrijke bestellingen, die na de oorlog doorgegeven werden, en hetzij de herstelling van door de oorlog beschadigd spoorwegmaterieel, hetzij de vervanging van het vernietigde materieel opdroegen; in 1950 daalden de verzendingen tot een zeer laag peil; sedertdien is het echter geleidelijk toegenomen, daar de meeste spoorwegmaatschappijen, en vooral de Belgische, tot een ver doorgedreven modernisatie van hun materieel overgingen, zowel wat de rijtuigen als, en vooral, wat het tractiematerieel betreft; de omschakeling van stoomtractie naar electrische of dieseltractie heeft trouwens aan de producenten de gelegenheid geboden een totale omschakeling van hun productieapparaat door te voeren.

Alles samen genomen bleef tijdens de laatste drie jaren de uitvoer van de producten der bij Fabrimétal aangesloten ondernemingen naar waarde practisch ongewijzigd, terwijl de binnenlandse afzet, na de stijging in 1952 tot het peil van 1951 terugkeerde. De stijgende eenheidswaarde van de verzendingen tijdens de laatste twee jaren is het gevolg van het afleveren van vroeger geboekte bestellingen, vooral van die, welke een hoge toegevoegde waarde bezitten.

Doorheen die schommelingen bleef het aandeel van de uitvoer in de totale verzendingen tamelijk stationnair. Naar gewicht was dit aandeel echter belangrijker dan naar waarde, vooral sedert 1952. Naar waarde bedroeg de uitvoer 36,8 % van de totale verzendingen in 1953, tegen 36,3 % in 1952 en 38,2 % in 1949. Naar gewicht steeg het aandeel van de uitvoer van 39,7 % in 1949 over 39,5 % in 1952 tot 41,2 % in 1953.

b) *Activiteit per sector.*

De activiteit in de *staalgieterijen* bleef ongeveer onveranderd. De prijzen liepen terug, omwille van de scherpe internationale concurrentie. Deze prijsdaling werd slechts ten dele gecompenseerd door de lagere prijs voor schroot, sedert de E.G.K.S. in werking trad. Het buitenland legde zware invoerbeperkingen op.

In de *ijzergieterijen* liep de productie terug. Het aantal arbeiders daalde er met 1.100 (bijna één zesde). Ook voor deze sector was het openstellen van de eenheidsmarkt gunstig, hoewel de Belgische gietijzer- en schrootprijzen nog steeds van de buurlanden overtreffen. De Nederlandse concurrentie blijft zeer scherp, ondanks het industrieel protocol van 24 Juli 1953.

Ook in de *draadtrekkerijen* was de evolutie ongunstig, vooral wat de primaire producten betreft. Sommige buitenlandse afzetgebieden werden

Metaalverwerkende nijverheid

Totale verzendingen

Maandgemiddelden (tonnen)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Staalgieterijen	5.974	4.305	6.044	6.279	6.063
IJzergieterijen	9.771	9.383	10.461	9.960	8.433
Draadtrekkerijen	26.499	30.543	42.219	35.662	28.899
Smederij, perswerk, zwaar drijfwerk en aanverwante bedrijven	10.920	9.136	11.925	12.484	12.151
Plaatbewerking en verscheidene metaalbewerkingen	19.021	23.074	26.850	19.916	20.262
Metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf	8.557	8.686	9.567	8.669	7.683
Bruggen, vakwerken, zware ketelmakerij	10.952	15.293	14.211	16.606	14.784
Scheepsbouw	2.368	2.091	1.997	2.397	3.765
Spoorweg- en trammaterieel	19.594	4.200	4.847	8.195	8.779
Auto's, rijwielen, vliegtuigbouw en aanverwante bedrijven	3.167	4.491	4.215	4.881	5.137
Drijfkrachtmachines, compressoren, pompen, ventilatoren en andere machines	1.150	1.000	1.068	1.085	1.675
Werktuigmachines en aanverwante bedrijven	2.548	2.010	2.392	2.113	1.826
Verscheidene mechaniekbouwwerken	1.252	1.310	1.986	1.912	1.536
Hijs-, vervoer- en weegapparaten	2.166	1.757	1.894	2.131	2.297
Toestellen en installaties voor verscheidene industrieën	4.318	3.947	4.295	4.626	4.774
Electrotechnische industrie	9.158	9.381	11.722	11.086	10.326
Fijnmechaniekbouw	149	133	194	180	179
Draagbare wapens en munitie	29	484	573	775	1.580
Totaal	**137.596**	**131.224**	**156.462**	**148.957**	**138.665**

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimétal).

gesloten, hetzij om protectionistische redenen, hetzij omwille van betalingsmoeilijkheden, doch ook het binnenland kocht minder. Het aantal arbeiders nam met één tiende af.

De sector *smederij, perswerk, zwaar drijfwerk* boekte 15 % minder bestellingen. De boutenfabrieken ondergaan een scherpe structurele crisis en sommige ondernemingen werden definitief gesloten. De aanwending van bouten wordt immers steeds meer door lassen vervangen.

De *plaatbewerking* onderging zeer sterk de invloed van de Nederlandse, Duitse en Oostenrijkse concurrentie. Hoewel na de conferentie te Knokke in 1952 tussen de Belgische en Nederlandse producenten van *geëmailleerde waren* een prijsovereenkomst was bereikt, duurde het prijsverschil grotendeels voort en bleef de toestand ongunstig. De *kachelfabrikanten* poogden tot een akkoord met de Nederlandse producenten te geraken, doch ook hier is de toestand ernstig geworden. Hoewel de productie van *metalen meubelen* bij het begin van het jaar licht toenam, daalde ook hier achteraf de activiteit omwille van de Nederlandse con-

currentie. Tegen het Oostenrijks *eetgerei*, dat in België zeer goedkoop verkocht werd, konden beschermingsmaatregelen worden verkregen.

Ook in de sector *bruggen, gebinten en zware ketelmakerij* nam de activiteit af. Er werden bijna geen *metalen bruggen* meer gebouwd; de architecten verkiezen steeds meer betonnen bouwwerken, terwijl ook de inkrimping van de openbare werken een nadelige weerslag op de bestellingen uitoefende. Ook de *ketelmakerij* werkte op sterk verminderde kracht, behalve in de ondernemingen die bestellingen kregen van de petroleumraffinaderijen. De verminderde vraag hangt enigszins samen met de verder doorgedreven omschakeling inzake het brandstofverbruik. De electriciteitscentrales, tenslotte, vragen minder *stoomgeneratoren*, daar de stijging van het electriciteitsverbruik sterk is verzwakt en de productiecapaciteit de vraag reeds merkelijk overtreft.

De buitenlandse orders aan de Belgische *scheepsbouw- en scheepsherstellingswerven* liepen met 40 % terug. Einde 1953 hadden nochtans sommige grote *scheepstimmerwerven* nog werk voor drie jaar. De werven voor *vissersloepen* liggen daarentegen stil. Ook voor de *binnenscheepvaart* staat weinig op stapel, behalve voor de Kolonie; sommige werven hebben geen bestellingen meer, andere aanvaardden orders tegen zeer lage prijzen.

De activiteit in de ondernemingen die *spoorweg- en trammaterieel* produceeren, was onregelmatig. De buitenlandse bestellingen bedroegen nog slechts één vierde van wat tijdens het voorgaande jaar werd geboekt, omwille van de scherpe buitenlandse concurrentie, die dikwijls overheidssteun geniet. Nooit sedert de oorlog was het peil der buitenlandse orders zo laag. De binnenlandse orders waren echter driemaal zo hoog, ten gevolge van het op gang brengen van de gedeeltelijke omschakeling door de N.M.B.S. van stoomtractie naar electrische en dieseltractie. Deze omschakeling gaf trouwens aanleiding tot het voortbrengen van nieuwe soorten locomotieven door firma's die vroeger enkel stoomlocomotieven fabriceerden. Naar goederenwagens was echter nog steeds geen vraag.

De *automontagebedrijven* zetten steeds meer wagens af, hoewel de maatregelen, die door de Regering met betrekking tot de verplichte montage werden getroffen, bij het einde van het jaar nog maar weinig die toestand hebben beïnvloed. Een paar ondernemingen hebben voor het Ministerie van Landsverdediging kunnen werken en verdubbelden hun afzet. Dit had trouwens een gunstige weerslag op de activiteit van de fabrieken die wisselstukken en autotoebehoren produceren. De productie van koetswerk steeg met 90 %, vooral door de grote vraag vanwege het Ministerie van Landsverdediging. Voor de productie van aanhang- en kipwagens was de toestand echter minder gunstig.

De fabrieken van *motorfietsen* ondergingen steeds zwaarder de weerslag van de stijgende invoer en de moeilijker uitvoer. De gunst van de cliëntele gaat trouwens steeds meer naar het scooter-type, dat tot voor kort uitsluitend uit het buitenland kwam.

De *fietsennijverheid* verkocht naar waarde 42 % minder in het buitenland. In Belgisch-Kongo vooral werd door het Verenigd Koninkrijk en Duitsland een gedeelte van de tijdens de voorgaande jaren op de Belgische producenten verloren markt terug veroverd. De Belgische fabrikanten zoeken een compensatie in de productie van bromfietsen. De productie van wisselstukken en van toebehoren voor fietsen liep nog meer terug, door de grote invoer en de marktbescherming in het buitenland.

De verkoop van *kinderkoetsen* liep zeer sterk terug.

De *vliegtuigbouw* heeft een zeer gunstig jaar gekend. Onder meer werden er reactiemotoren besteld.

Het buitenland bestelde voor 57 % minder *drijfkrachtmachines*. De binnenlandse markt vroeg er 30 % meer. Alles samen nam de activiteit af. Ook de buitenlandse vraag naar *compressoren* liep met 40 % terug, terwijl de binnenlandse markt onveranderd bleef. De orders voor *pompen* liepen voor binnen- en buitenland terug.

De *werktuigmachines voor metaalbewerking* boekten het laagste orderbedrag sedert 1948. Vooral de buitenlandse vraag liep sterk terug. Ook naar machines voor *houtbewerking* en naar *gereedschap* was veel minder vraag.

Het gestegen productietempo in de textielnijverheid en de inspanningen tot het opvoeren van de productiviteit in die bedrijfstak deden de bestellingen van *textielmachines* aangroeien, vooral tijdens de tweede helft van het jaar. De verzendingen bereikten daarentegen een zeer laag peil ten gevolge van de aankooponthouding in 1952 die met de toenmalige depressie in de textielnijverheid samenging en door het sluiten van de Braziliaanse markt.

Er worden steeds minder *koppelingen* en *raderwerken* verkocht. Dit houdt eveneens verband met de verdere omschakeling van de stoommachine naar de electromotor.

De vraag naar *laspijpen* is weer merkelijk toegenomen.

De binnenlandse markt verminderde haar bestellingen voor *hijstoestellen* met 25 %. De *toestellen voor het versjouwen van goederen* worden steeds goed afgezet, daar de inspanningen om de productiviteit op te voeren in grote mate er toe leiden het verplaatsen van de goederen binnen de onderneming te mechaniseren. Nochtans is de concurrentie in deze sector zeer scherp.

Er worden steeds minder *weegtoestellen* verkocht. De *toestellen voor extractieve bedrijven* worden in Centraal-Afrika goed afgezet. De Belgische mijnen, daarentegen, hebben eerder wat minder bestellingen doorgegeven.

De achteruitgang inzake activiteit van de ondernemingen die *koelinstallaties* fabriceren duurt voort.

De fabrieken van *landbouwmachines* werkten slechts op halve kracht. Het buitenlands protectionisme hindert de afzet.

De *electrotechnische industrie* was tot Juli verplicht arbeiders af te danken. Daarna verbeterde de toestand. Terwijl in 1952 de bestellingen sterk afgenomen waren, stegen ze in 1953 tot een toppeil. De invoer neemt echter ook toe. Vooral de productie van uitrustingsgoederen liep terug, die van verbruiksgoederen bleef op hetzelfde peil. De grote bouwbedrijvigheid bevorderde de afzet van de kleine electriciteitsinstallaties, die bij de bouwwerken te pas komen. Door de steeds stijgende productie van de automontagefabrieken, nam de afzet van accumulatoren toe. Het op dreef komen van de televisie in België bevorderde de afzet van toestellen en toebehoren. De electronische industrie kreeg bovendien door bestellingen vanwege het Ministerie van Landsverdediging de gelegenheid zich vertrouwd te maken met het produceren van radartoestellen.

De activiteit in de *fijnmechaniekbouw* liep met 10 % terug.

In de *wapennijverheid,* tenslotte, bleef de activiteit stijgen. Er werden voor 35 % meer draagbare wapens afgezet. De niet gemechaniseerde ondernemingen ontmoetten echter steeds grotere moeilijkheden. Deze troffen vooral de wapenmakers met de hand.

§ 3. — SCHEIKUNDIGE NIJVERHEID

Deze bedrijfstak omvat een massa zeer verscheidene activiteiten. Er behoren zowel zware chemische producten toe, zoals zwavelzuur en meststoffen, als meer bewerkte producten, zoals parfumerieën, pharmaceutische specialiteiten en producten voor fotografie.

De terugloop van de activiteit tijdens de tweede helft van 1952 duurde voort tot het einde van het eerste kwartaal van 1953. Daarna steeg de productie van sommige scheikundige producten tamelijk sterk, zodat globaal genomen het algemeen peil van de chemische productie in 1953 hoger lag dan in 1952. De werkgelegenheid nam echter weer licht af.

Invoer van de voornaamste voor de chemische nijverheid bestemde grondstoffen (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Industrieel zout .	301.509	315.425	434.918	328.883	383.938	72	56	81	67	75
Ruwe zwavel	88.272	63.112	59.783	40.286	30.209	106	80	125	69	51
IJzerkies	313.494	326.282	411.046	324.689	256.819	169	150	301	267	196
Ruwe phosphaat	353.443	397.885	458.061	354.691	330 490	203	223	378	311	230
Rubber	15.686	18.169	25.090	19.952	22.570	234	486	1.328	625	526

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Invoer van chemische producten (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Eigenlijke chemische producten (inclusief de niet als drank dienende alcohol)	117.226	203.353	254.786	181.797	232.883	1.032	1.470	2.121	1.625	1.729
Bereide geneesmiddelen	1.187	2.209	2.624	2.248	2.299	372	451	628	621	759
Meststoffen (inclusief metaalslakken)	928.403	1.068.601	1.025.375	1.094.740	1.292.208	1.401	1.489	1.242	1.423	1.681
Zeep	1.533	6.248	11.105	7.033	11.695	22	104	207	161	232
Parfumerieën en cosmetische artikelen ...	7.791	11.239	12.495	12.901	9.630	213	314	420	397	321
Verf, kleurstoffen en vernis	17.147	25.612	29.665	23.943	29.298	493	701	839	614	748
Rubberwaren	6.594	10.857	11.899	11.113	11.531	379	573	796	746	733

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uitvoer van chemische producten (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Eigenlijke chemische producten (inclusief de niet als drank dienende alcohol)	415.369	442.121	488.777	374.465	363.363	1.138	1.151	2.420	2.028	1.707
Bereide geneesmiddelen	480	796	984	1.111	1.171	110	159	303	296	446
Meststoffen (inclusief metaalslakken)	2.137.838	2.325.563	2.759.060	2.186.664	2.662.638	3.689	3.937	4.807	4.008	4.304
Teeroliën	48.557	64.229	74.919	89.261	65.082	137	220	407	378	204
Verf, kleurstoffen en vernis	25.420	32.331	40.825	19.211	21.543	492	554	1.033	463	413
Buskruit en andere springstoffen	2.998	3.069	2.009	2.349	2.260	108	138	142	155	115
Lucifers	5.160	6.459	6.861	5.373	6.516	120	156	170	144	173
Producten voor cinematografie en fotografie (exclusief de chemische producten)	3.911	5.866	6.722	6.047	7.489	583	830	1.200	1.163	1.397
Rubberwaren	4.278	6.566	11.481	8.318	10.171	267	331	896	608	604

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Over het algemeen zijn echter de verkoopprijzen laag gebleven. De internationale concurrentie was zeer hard, vooral vanwege West-Duitsland, dat over goedkopere steenkool, gas en electriciteit beschikt en waar de meeste ondernemingen een grotere productiecapaciteit bezitten of vertikaal geïntegreerd zijn, wat gunstig inwerkt op de verlaging van de kostprijs. Bovendien werd de Belgische uitvoer nog steeds sterk gehinderd door de invoerbeperkingen, die door sommige landen getroffen werden.

De totale invoer is dan ook, zowel naar hoeveelheid als naar waarde, toegenomen. De uitvoer, daarentegen, was belangrijker naar gewicht, maar de prijzen daalden sterk. Vooral de sterke aangroei van de verzendingen naar de Verenigde Staten valt op.

Wat de uitvoer der onderscheidene producten betreft, werden vooral meer fotografische producten, pharmaceutische producten, zeep en gelijkaardige producten, kleur- en verfstoffen en vernissen, meststoffen, lucifers en rubberwaren in het buitenland afgezet.

Ook de invoer van geneesmiddelen, zeep, kleurstoffen, rubberwaren en van de producten, die tot de eigenlijke chemische producten gerekend worden, nam toe.

1. — *Organische scheikunde.*

De pekproductie is merkelijk gestegen; ten gevolge van het inkrimpen van de invoer met 45 % en de verdriedubbeling van de uitvoer, sloeg het belangrijke invoeroverschot in een licht uitvoersaldo om.

Door de lagere activiteit van de cokesfabrieken daalde de teerproductie. Ook werden ruim 30 % minder teeroliën voortgebracht.

De sterk toegenomen activiteit van de textielnijverheid heeft de binnen- en buitenlandse vraag naar kleurstoffen sterk doen toenemen zodat hun productie met ongeveer 75 % verhoogde.

De voortbrenging van plastische stoffen bleef sterk toenemen en was reeds vier maal hoger dan in 1948/1949. Zowel de binnenlandse als de buitenlandse markt nam meer op, doch ook de invoer groeide licht aan.

2. — *Minerale scheikunde.*

De zwavelzuurproductie bleef eens te meer practisch op hetzelfde peil.

Omwille van de gestegen activiteit in de glasindustrie en in de rayonnijverheid nam de productie van natriumderivaten toe.

De hogere productie van kunstvezels dreef de voortbrenging van zwavelkoolstof op.

De productie van stikstofmeststoffen, die tijdens de tweede helft van 1952 sterk teruggelopen was, steeg weer vanaf de maand Maart 1953, zodat er globaal in 1953 meer voortgebracht werd dan in 1952. Het binnenland nam meer op en de uitvoer steeg. Bovendien krompen de voorraden merkelijk in.

Voor de fosfaatmeststoffen verschilt de toestand ten zeerste naargelang van hun aard. De productie van superfosfaten liep weer met

Productie in sommige takken der scheikundige nijverheid
(duizenden tonnen)

TIJDVAK	Stikstofnijverheid		Ruwe teer	Motorbenzol
	Primaire stikstof (a)	Samengestelde meststoffen (b)		
1949 Maandgemiddelde	14,2	4,9	14,8	1,7
1950 Maandgemiddelde	13,1	4,8	13,8	0,8
1951 Maandgemiddelde	16,0	6,2	17,0	0,7
1952 Maandgemiddelde	15,8	7,3	17,6	1,7
1953 Maandgemiddelde	15,2	7,6	16,8	2,2
1953 Januari	12,5	14,5	18,2	3,5
Februari	11,0	13,4	16,2	2,5
Maart	14,9	13,7	17,7	2,3
April	15,8	3,6	17,0	2,3
Mei	16,3	0,5	17,7	2,1
Juni	15,5	1,5	16,9	2,0
Juli	14,9	2,9	16,5	1,7
Augustus	15,4	4,8	16,0	2,0
September	14,3	9,3	15,7	1,9
October	16,3	6,8	16,7	1,9
November	17,3	7,6	15,9	1,8
December	18,0	13,3	16,8	2,2

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) In 1000 t N.

(b) In 1000 t goederen.

meer dan de helft terug : reeds verleden jaar werd een even sterke achteruitgang vastgesteld. De voortbrenging van Thomasslakken, daarentegen, bleef practisch op hetzelfde peil, terwijl die van bicalciumfosfaat toenam.

Ook de vervaardiging van kalimeststoffen is toegenomen.

Ten opzichte van 1948/1949 vallen wel zeer belangrijke verschuivingen op.

De productie van ruw fosfaat is bijna gans weggevallen.

Hoewel de totale productie der halffabrikaten bijna de helft hoger was dan in 1948/1949, is de toestand zeer ongunstig geworden voor vele industrieën, zoals bv. voor die welke lithopoon, zinkoxyde, bijtende kali, calciumcarbide, loodmenie en geraffineerde zwavel voortbrengen. De productie van bijtende soda was echter de helft hoger en die van chloorwaterstof werd verdrievoudigd.

De evolutie van de voortbrenging van afgewerkte producten onderging veel minder schommelingen. Het peil van 1948/1949 werd met slechts 15 % overtroffen; behalve wat de kalksuperfosfaten betreft, werd voor alle sectoren een hoger peil bereikt, doch vooral voor kaliumsulfaat.

3. — *Diverse scheikunde en rubbernijverheid.*

De activiteit in de fotografische industrie is weer zeer sterk opgegaan. De uitvoer steeg trouwens met 24 % naar gewicht en met 20 % naar waarde. De toenemende aanwending van de fotografie, zowel in het bedrijfsleven als door particulieren, waarbij ook met het op dreef komen van de televisie in België en in andere landen moet worden rekening gehouden, drijft de bedrijvigheid in deze industrie steeds verder op.

De zeepproductie nam toe. De voorraden, die in 1950 en 1951 door de particulieren waren aangelegd, geraakten opgebruikt, zodat de kopers weer in de markt traden. Nochtans is de algemene tendens van het zeepverbruik in de industrieel gevorderde landen neerwaarts georiënteerd, door het toenemend gebruik van synthetische reinigingsstoffen (detergentia).

Ook de luciferproductie steeg, ten gevolge van de uitputting der voorraden.

De daling van de invoer van textielhulpstoffen en de zeer sterke stijging van de uitvoer gingen gepaard met een hogere productie.

In de andere sectoren bleef de bedrijvigheid practisch ongewijzigd.

Zo met de sterke aangroei van de activiteit in de industrie van foto- en cinematografische producten geen rekening wordt gehouden, zou de bedrijvigheid in de sector van de diverse scheikundige producten, ondanks de toeneming in 1953, nog ongeveer 5 % beneden het peil van 1948/1949 gebleven zijn.

De productie van rubberbanden, tenslotte, bleef nagenoeg ongewijzigd.

§ 4. — PAPIERNIJVERHEID

De herneming, die bij het einde van 1952 in de papiernijverheid werd vastgesteld, duurde in 1953 voort. De papierprijzen bleven tamelijk laag tot September/October; daarna gingen ze op toen de grondstoffennoteringen stegen.

Hoewel de productie in 1953 merkelijk hoger was dan in 1952 en tijdens de periode 1948/1949, vooral wat de andere papiersoorten dan krantenpapier betreft, is het aantal arbeiders met een duizendtal gedaald. Dit moet grotendeels worden toegeschreven aan het sluiten van twee fabrieken waar hoofdzakelijk krantenpapier werd geproduceerd. Thans wordt de totale Belgische fabricage van krantenpapier verzekerd door één enkele geïntegreerde firma die tegelijk papierstof en ruw papier voortbrengt.

Papierproductie
(tonnen)

JAARTAL	Krantenpapier	Andere papiersoorten	Totaal
1938	44.244	141.300	185.144
1939	47.304	203.100	250.404
1947	45.028	196.595	241.623
1948	43.546	202.706	246.252
1949	49.818	204.926	254.744
1950	61.652	235.884	297.536
1951	60.497	266.287	326.784
1952	52.807	203.413	256.220
1953	52.990	226.858	279.848

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Ook in de papierverwerkende nijverheid nam de activiteit toe, evenals in de grafische industrie.

Die groeiende activiteit in de papiernijverheid is het gevolg van een grotere vraag in de ganse wereld. De algemene evolutie van het papierverbruik, en wel vooral van krantenpapier en van verpakkingspapier, is opwaarts georiënteerd.

Ten gevolge van de lage grondstoffenprijzen tijdens het grootste gedeelte van 1952 en 1953 daalde de relatieve waarde van de invoer; de totale waarde van de invoer van papier, karton en papierproducten is nochtans gestegen. Een gelijkaardige prijsevolutie onderging de toegenomen uitvoer.

Papierproductie
(1938 = 100)

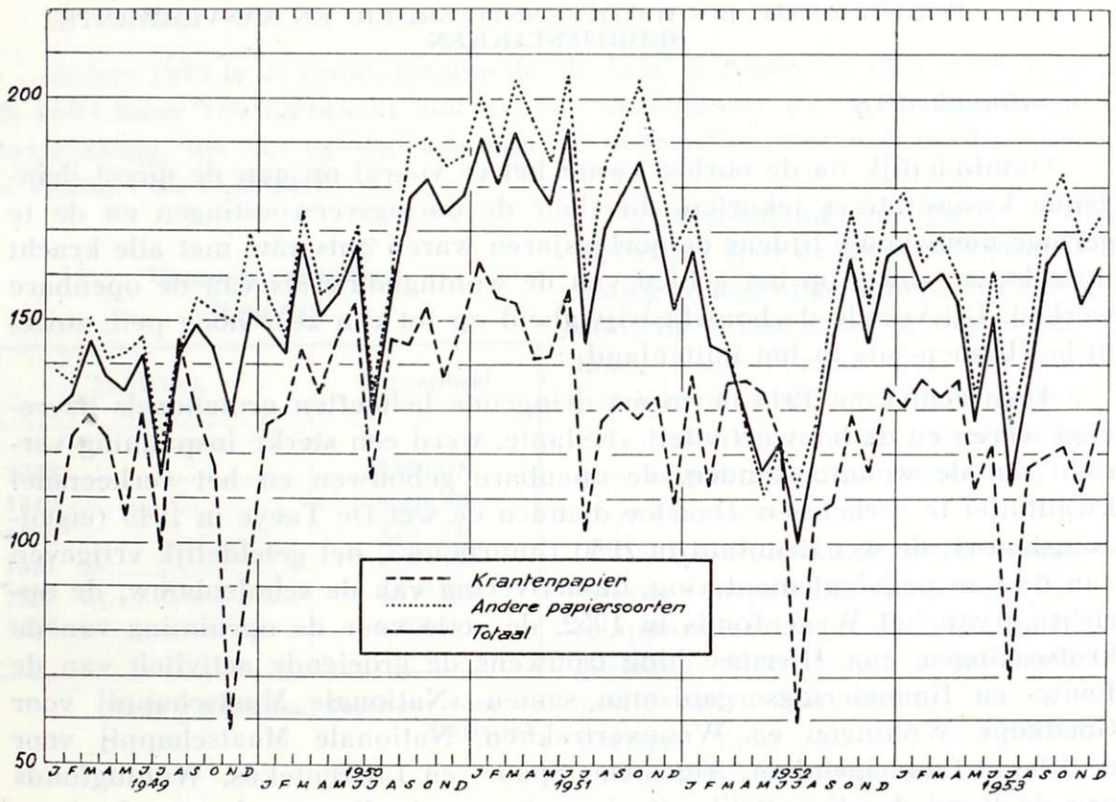

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Papierindustrie en grafische nijverheid

Invoer en uitvoer (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
Houtpulp	157.660	193.699	205.695	140.787	156.084	640	779	1.703	1.091	895
Papier en karton	87.566	122.190	133.693	116.404	156.035	799	1.060	1.889	1.394	1.493
Papier- en kartonwaren	2.867	5.854	6.691	6.659	7.537	98	155	222	208	216
Producten der grafische kunst	7.237	10.002	10.337	11.559	13.266	415	512	594	673	735
	UITVOER									
Papier en karton	31.377	43.108	84.630	55.486	66.945	420	457	1.475	730	660
Papier- en kartonwaren	2.157	3.002	7.914	4.239	5.131	59	70	223	133	132
Producten der grafische kunst	3.358	4.585	5.896	7.517	10.052	218	273	375	446	508

(a) U.E.B.L. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

§ 5. — BOUWBEDRIJF, BOUWSTOFFENNIJVERHEID EN AANVERWANTE BEDRIJFSTAKKEN

1. — *Bouwbedrijf.*

Onmiddellijk na de oorlog kwam het er vooral op aan de meest dringende kwantitatieve tekorten, die door de oorlogsverwoestingen en de te geringe nieuwbouw tijdens de oorlogsjaren waren ontstaan, met alle kracht in te lopen, zowel op het gebied van de woningbouw als van de openbare werken. Dit voerde de bouwbedrijvigheid op tot een zeer hoog peil, zowel in het binnen- als in het buitenland.

Toen echter na 1948 de meest dringende behoeften grotendeels bevredigd waren en de bouwactiviteit verslapte, werd een sterke inspanning verricht om de woontoestanden, de openbare gebouwen en het verkeersnet kwalitatief te verbeteren. Daartoe dienden de wet De Taeye in 1949 (eigendomsbouw), de wet Brunfaut in 1950 (huurbouw), het geleidelijk vrijgeven van de huurprijsreglementering, de activering van de scholenbouw, de oprichting van het Wegenfonds in 1952, de actie voor de opruiming van de krotwoningen, enz. Hiermee hing trouwens de groeiende activiteit van de bouw- en financieringsorganismen samen (Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken, Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom, Algemene Spaar- en Lijfrentekas, Woningfonds van de Bond der Kroostrijke Gezinnen) evenals die van de verzekerings- en de immobiliënmaatschappijen.

Dit bracht de bouwactiviteit in 1950 dan ook tot een zeer hoog peil. Het aantal voltooide woningen steeg van 28.700 in 1949 tot 35.483 in 1950.

In 1951 werden slechts 25.158 woningen voltooid, en 26.462 in 1952. In 1953 werd een sterke vooruitgang geboekt, daar er 31.151 nieuwe woningen klaarkwamen. De stijging betrof meer de woningbouw met eigen middelen (eventueel geholpen door de premiën van de wet De Taeye), dan de woningbouw door de nationale organismen of met behulp van de leningen die ze toestaan. Het aandeel van laatstgenoemde groep dat 69 % bedroeg in 1951 en 71 % in 1952, daalde tot 67 % in 1953.

De activiteit in de overheidssector bleef daarentegen door de budgetaire spanning beperkt en was in 1953 zelfs nog iets minder dan in 1952, daar de hogere uitgaven voor burgerlijke bouwwerken de inkrimping van de uitgaven voor de militaire bouwwerken en de verkeersmiddelen niet gans konden compenseren.

2. — *Bouwstoffennijverheid.*

Door de drukke binnen- en buitenlandse woningbouw werd de productie van de meeste bouwmaterialen tot een hoog peil opgevoerd. Voor sommige sectoren echter, en vooral voor de groef- en baggerproducten, bleef de toestand minder gunstig, hetzij omwille van de structurele achteruitgang van de aanwending van bepaalde groefproducten, hetzij ten gevolge van de buitenlandse concurrentie, hetzij, tenslotte, omwille van het beperkt volume van de bouwwerken ten laste van de Overheid.

a) *Cement.*

Sedert 1949 is de cementproductie elk jaar gestegen. In 1953 werd ruim de helft meer voortgebracht dan in 1938, ondanks de bijzonder diepe winterinzinking, die het gevolg was van de ongunstige weersomstandigheden in Januari en Februari.

Cementproductie
(tonnen)

JAARTAL	Hoeveelheid
1938	3.000.000
1949	2.924.998
1950	3.557.231
1951	4.395.434
1952	4.110.865
1953	4.626.051

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Die toenemende productie werd niet enkel door de groeiende binnenlandse vraag opgenomen, doch ook door de ruime afzet in het buitenland. Vooral naar het Verenigd Koninkrijk werd veel meer verzonden, zodat dit land de tweede afnemer is geworden, na Nederland, en vóór Belgisch-Kongo.

Ten gevolge van de sterk doorgevoerde concentratie van het productieapparaat is de productiviteit sterk gestegen. Het aantal arbeidsuren, nodig om 1 ton cement voort te brengen, nam van 2,83 in 1950 tot 1,96 in 1953 af, dit is met 31 %.

De stijgende tendens van de cementproductie is het gevolg van de toenemende aanwending van beton, cementtegels en cementagglomeraten in

In- en uitvoer van cement, werken van steen, glas en ceramiek (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
Holglas	6.046	12.630	19.023	21.554	22.114	118	164	221	235	234
Werken van marmer, gips, cement en steen	11.760	25.490	53.916	87.389	105.704	157	71	119	160	157
Plateel- en porseleinwerk	7.487	11.813	13.711	16.651	18.257	190	246	280	315	324
Pannen, bakstenen, tegels, pijpen, andere dan van plateel of porselein	72.809	173.031	149.976	157.582	162.856	198	211	247	285	324
	UITVOER									
Cement	1.083.921	1.235.463	1.889.962	1.462.845	1.864.635	737	700	1.177	937	1.145
Spiegelglas	23.404	38.912	50.440	31.616	51.544	346	548	769	539	856
Vensterglas	72.688	97.461	140.245	85.551	129.826	461	570	884	584	873
Holglas	18.717	17.685	37.627	19.454	18.977	328	278	454	309	269
Werken van marmer, gips, cement en steen	66.453	78.877	112.687	99.131	122.776	254	285	428	436	507
Plateel- en porseleinwerk	11.316	10.681	16.046	14.089	11.518	152	122	184	151	111
Pannen, bakstenen, tegels, pijpen, andere dan van plateel of porselein	126.053	80.066	98.102	112.813	167.616	145	126	102	133	128

(a) B.L.E.U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Cementproductie
(1938 = 100)

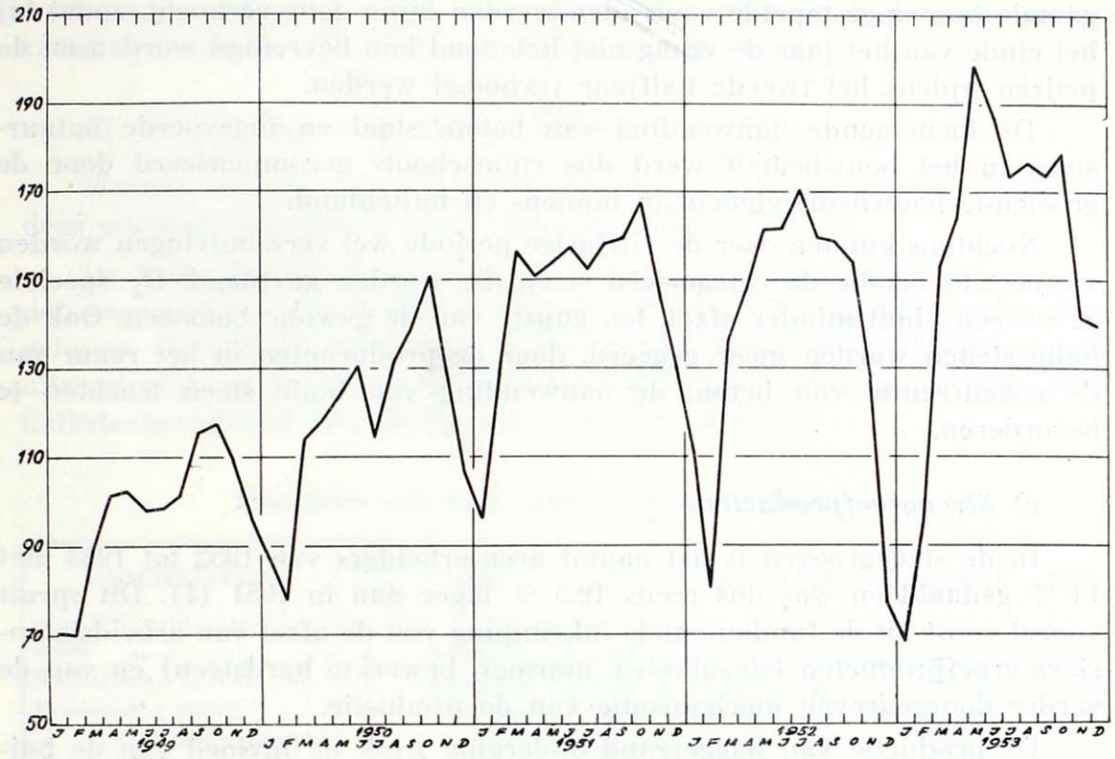

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

de woningbouw en van de voorkeur die beton geniet voor de openbare werken.

b) *Kleiproducten.*

Ondanks de hinder, die de baksteenproductie tijdens de wintermaanden ondervond, ten gevolge van de ongunstige weersgesteldheid en de overstromingen, werden meer bakstenen afgezet dan in 1952, zonder dat nochtans opnieuw de cijfers van 1947, 1948 en 1951 werden bereikt. Tijdens de tweede helft van het jaar werkte de baksteennijverheid op volle kracht.

Productie van de kleinijverheid

OMSCHRIJVING	Eenheid	1949	1950	1951	1952	1953
Gewone baksteen van alle formaat	1.000 st.	1.896.954	1.831.692	2.335.049	2.028.546	2.068.326
Gevelsteen	1.000 st.	181.140	172.097	166.058	137.155	143.720
Draineerbuizen	t	5.768	4.484	12.735	17.507	12.691
Kabeldeksels	t	13.696	21.785	18.500	22.324	17.497
Holle gewelfstenen	t	158.594	156.173	212.484	219.537	240.866
Andere holle stenen ..	t	46.886	32.941	33.988	45.857	57.997

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zowel het binnenland als de uitvoer namen meer baksteen op. Vooral naar het Verenigd Koninkrijk werd meer verzonden. De tijdens het voorgaande jaar opgestapelde voorraden werden bijna gans verkocht, zodat bij het einde van het jaar de vraag niet helemaal kon bevredigd worden en de prijzen tijdens het tweede halfjaar verhoogd werden.

De toenemende aanwending van beton, staal en ingevoerde natuursteen in het bouwbedrijf werd dus ruimschoots gecompenseerd door de groeiende bouwbedrijvigheid in binnen- en buitenland.

Nochtans kunnen over de vijfjarige periode wel verschuivingen worden vastgesteld inzake de categorieën steen die worden gevraagd. De speciale gevelsteen vindt minder afzet, ten gunste van de gewone baksteen. Ook de holle stenen worden meer gegeerd, daar de producenten in het raam van de concurrentie van beton, de aanwending van holle steen trachten te bevorderen.

c) *Steengroefproducten.*

In de steengroeven is het aantal uren-arbeiders van 1952 tot 1953 met 14 % gedaald en was dus reeds 19,5 % lager dan in 1951 (1). Dit spruit vooral voort uit de fundamentele inkrimping van de afzet van arbeidsintensieve groefproducten (straatkeien, marmer, bewerkte hardsteen) en van de verder doorgedreven mechanisatie van de productie.

De productie van baggerzand onderging sterk de invloed van de buitenlandse concurrentie.

Productie der steengroeven

OMSCHRIJVING	Eenheid	1951	1952	1953
Porfier	t	3.015.752	3.131.978	2.864.080
Hardsteen (ruw)	m³	193.547	185.235	195.342
Marmer :				
blokken	m³	8.284	6.050	5.765
platen van 20 mm	m²	543.952	486.525	449.882
breuksteen, puin en snuisterijen	t	77.150	51.339	24.487
Zandsteen :				
breuksteen, puin en diversen	t	1.709.371	1.539.659	1.252.974
straatstenen en mozaïek	t	32.681	28.343	16.568
Groefzand	t	3.218.568	2.689.251	2.994.802
Producten der leisteengroeven	t	13.146	12.110	12.802
Baggerzand	t	159.647	215.303	184.800
Grint	t	1.059.704	875.012	1.144.177

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Deze statistiek van het Nationaal Instituut voor de Statistiek slaat op 411 aangevers. Er zijn geen vergelijkbare cijfers voor de voorgaande jaren beschikbaar.

De zandgroeven, daarentegen, konden hun productie opvoeren. De lichte vermindering van de productie van zand voor de ijzernijverheid en voor het bouwbedrijf werd ruimschoots gecompenseerd door de grotere vraag vanwege de glasnijverheid en diverse afnemers.

d) *Kalk, kalksteen en kalkderivaten.*

Hoewel verwant met de bouwnijverheid, wordt een groot gedeelte van deze producten in andere bedrijfstakken aangewend.

De kalkproductie liep merkelijk terug, daar minder kalkfosfaten werden voortgebracht en de activiteit in de ijzer- en staalnijverheid was teruggelopen. De kalksteenproductie is daarentegen toegenomen. Indien met het uitzonderlijk cijfer van 1951 geen rekening wordt gehouden, doorloopt de kalksteenproductie een regelmatig opgaande tendens.

Productie van kalk, kalksteen en kalkderivaten

OMSCHRIJVING	Eenheid	1938	1949	1950	1951	1952	1953
Kalk	t	1.228.093	1.545.525	1.262.626	1.683.465	1.635.429	1.497.832
Kalksteen	t	1.896.208	1.378.592	1.677.593	2.349.971	1.742.723	1.961.048
Dolomiet : ruwe	t	116.824	103.727	152.722	191.752	178.423	186.197
witgegloeide	t	132.817	219.024	161.485	167.842	214.278	198.871
Pleisterkalk	t	37.985	30.873	29.890	27.944	26.936	31.851
Pleisterkalkagglomeraten	m³	..	666.616	928.582	1.029.648	1.112.149	1.279.915
Kunstmatige hydraulische kalk	t	36.768	20.683	16.991	14.474	12.901	15.208
Natuurlijk calciumcarbonaat (a)	t	36.981	24.960	43.012	223.559	234.407	217.701
Neergeslagen calciumcarbonaat	t	13.685	43.741	31.547	70.795	55.519	49.945
Fosfaten	t	52.338	44.643	50.846	129.065	58.983	35.896

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Vanaf 1951 heeft deze rubriek betrekking op 14 aangevers, tegenover 8 voorheen.

De productie van witgegloeid dolomiet onderging de weerslag van de geringere activiteit in de ijzer- en staalnijverheid.

De hoge activiteit inzake woningbouw had een stijging van de fabricage van pleisterkalk en van pleisterkalkagglomeraten tot gevolg. Terwijl de pleisterkalkproductie echter amper het peil van 1949 overtreft en ver beneden dat van 1938 bleef, is de agglomeraatproductie sedert 1949 verdubbeld.

De productie van calciumcarbonaat en van fosfaten is merkelijk teruggelopen.

e) *Ceramische producten.*

De concurrentiepositie van deze nijverheid blijft zeer zwak, vooral wat de producten betreft, die niet met de bouwnijverheid verband houden.

Productie van de ceramische industrie

OMSCHRIJVING	Eenheid	1936/1938	1949	1950	1951	1952	1953
Delving van grondstoffen	t	159.648	233.490	198.885	411.220	539.280	588.253
Plateelvaatwerk	t	8.936	8.948	7.335	7.054	5.171	4.443
Werken van porselein	t	1.748	2.737	2.426	2.989	2.276	1.868
Bekledingstegels	m²	909.332	1.005.648	971.097	1.212.233	1.366.189	1.092.191
Bevloeringstegels in halve zandsteen	m²	..	173.315	201.291	243.838	261.379	221.568
Vuurvaste producten	t	177.452	198.449	155.341	169.896	149.675	108.597
Bouwpannen en toebehoren	t	175.360	159.150	190.790	196.163	184.466	179.407
Slijpstenen	t	596	907	856	1.050	932	980
Schuurpapier en schuurlinnen	m²	1.400.000	802.554	821.857	866.743	727.384	796.204
Bouwceramiek	t	2.444	3.664	5.754	7.364	7.539	8.262
Aardewerk	t	12.072	10.276	8.491	7.244	7.843	7.405

Bron : Federatie der Belgische Ceramische Nijverheid.

Terwijl de productie van bouwceramiek is blijven stijgen, liep die van bekledingstegels en kiezelachtige producten sterk terug, en verminderde het aantal arbeiders met 15 %. Voor de bekledingstegels werden de lage cijfers der eerste drie kwartalen gedeeltelijk goedgemaakt door een veel gunstiger laatste kwartaal. De productie van kiezelachtige producten en fabriekstegels blijkt een ernstige crisis door te maken.

Ook de productie en de prijzen van vaatwerk liepen terug, vooral van plateelvaatwerk, ten gevolge van de scherpe buitenlandse concurrentie. De fabricage van plateelvaatwerk daalde sedert 1949 tot op minder dan de helft, terwijl de invoer bijna verdrievoudigde en de uitvoer nog geen derde beliep van die in 1949. De productie van porseleinvaatwerk, hoewel in 1953 teruggelopen, overtrof nochtans het peil van 1949. De invoer, ongeveer even hoog als in 1952, bedroeg het dubbele van die van 1949, terwijl de uitvoer met vijf zesde daalde. Sedert 1 Juli 1953 werd de invoer van plateel- en porseleinvaatwerk dan ook gecontingenteerd. Een fabriek werd tijdelijk gesloten, terwijl in de andere ondernemingen krachtige inspanningen tot rationalisatie der productie en tot reorganisatie van de handelsmethoden werden verricht, hiertoe geholpen door kredietfaciliteiten.

Ook de aardewerkproductie liep van jaar tot jaar terug, ten gevolge van de stijgende buitenlandse concurrentie. Sommige fabrieken werden gesloten, andere drastisch gerationaliseerd.

De productie van vuurvaste producten, tenslotte, daalde eveneens sterk, ten gevolge van de concurrentie der ingevoerde producten en de geringere vraag. De inkrimping van het binnenlands verbruik, dat tamelijk belangrijk is, spruit voort uit de betere kwaliteit der vuurvaste producten en de meer rationele aanwending, die tot gevolg heeft dat ze langer meegaan.

f) *Glasnijverheid.*

In 1953 was de toestand merkelijk gunstiger dan in 1952; sedert de oorlog werd enkel in 1951 meer glas voortgebracht. Nochtans bleef zowel de productie van plaat- als die van holglas nog merkelijk beneden het peil van 1938, daar verscheidene vooroorlogse buitenlandse afnemers ofwel zich tot andere leveranciers hebben gewend ofwel zelf een glasnijverheid hebben opgericht en door invoerbeperkingen beschermd. Een zeer belangrijk gedeelte van de binnenlandse productie wordt nochtans nog steeds in het buitenland afgezet.

De sterk doorgedreven rationalisatie en concentratie van de plaatglasnijverheid heeft deze industrie toegelaten haar afzet in het buitenland op te voeren. De uitvoer is ten opzichte van 1952 met meer dan de helft gestegen en met bijna 9 % ten opzichte van 1949. De stijgende tendens van de autoproductie en de groeiende bouwbedrijvigheid hebben de productie van plaatglas gunstig beïnvloed. Vooral bij het begin van het jaar waren de Amerikaanse aankopen zeer hoog.

Glasproductie
(1938 = 100)

JAARTAL	Plaatglas	Holglas
1949	53,1	86,3
1950	75,0	92,4
1951	93,7	120,7
1952	56,8	86,6
1953	86,4	88,8

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Glasnijverheid

Productie en personeelsterkte
(1938 = 100)

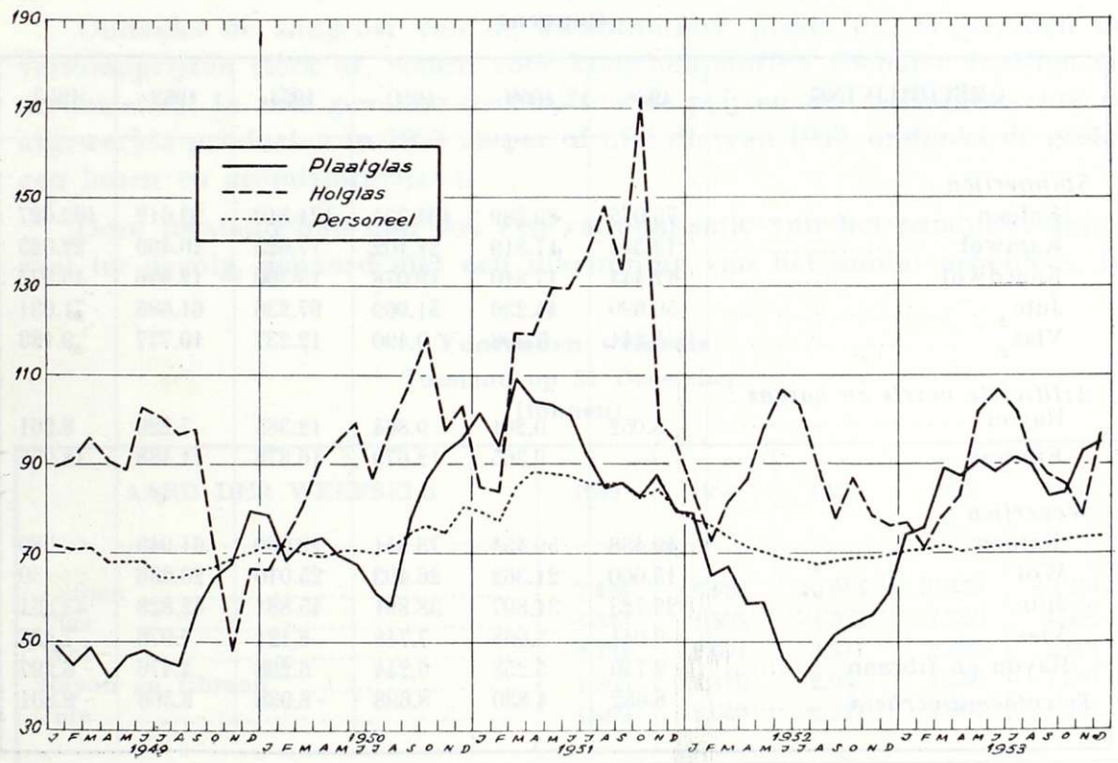

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Voor de holglasnijverheid was de toestand niet zo gunstig. De buitenlandse concurrentie op de traditionele markten, enerzijds, vooral vanwege Nederland en West-Duitsland en, anderzijds, de invoerbeperkingen in sommige landen, die traditioneel in België holglas kochten, hebben de productie geremd, hoewel ze toch iets hoger was dan in 1952 en in 1949, doch beneden het peil van 1950 en 1951 bleef. De invoer vertoont een steeds stijgende tendens, terwijl de uitvoer opnieuw afnam. Er werden enkele ondernemingen gesloten.

§ 6. — TEXTIELNIJVERHEID

1. — *Algemeen overzicht.*

De hevige schommelingen, waaraan de Belgische textielproductie van 1949 tot 1952 onderhevig was, werden van einde 1952 af veel zachter; de activiteit nam sindsdien geleidelijk toe. Indien geen rekening wordt gehouden met die korte golven, die werden veroorzaakt door buitengewone omstandigheden, zoals het openstellen van de Nederlandse markt in 1949, de massale aankopen bij het uitbreken van de oorlog in Korea en de aankooponthouding die er op volgde, blijkt de fundamentele evolutie van de textielproductie licht opwaarts gericht. De productiestijging, die tijdens de tweede helft van 1952 werd ingezet, bracht in 1953 het jaarcijfer voor bijna alle textielsectoren merkelijk boven het peil van 1949 zonder dat dit het gevolg was van uitzonderlijke omstandigheden.

Textielproductie

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951	1952	1953
Spinnerijen :						
Katoen	75.075	89.689	104.334	121.510	93.612	103.627
Kamwol	13.344	17.819	21.102	17.623	16.499	22.023
Kaardwol	12.444	17.810	19.078	15.700	12.976	15.373
Jute	50.690	44.236	51.969	67.236	61.686	71.681
Vlas	8.241	7.398	9.490	12.237	10.777	9.123
Artificiële vezels en garens :						
Rayon	5.052	9.261	9.864	12.385	7.229	8.261
Fibraan	—	9.365	12.679	16.878	11.488	18.955
Weverijen :						
Katoen	49.488	59.454	73.541	79.089	61.949	66.589
Wol	15.600	21.362	26.403	25.010	20.236	24.250
Jute	29.723	31.897	38.891	45.881	42.828	43.861
Vlas	9.041	5.068	7.748	8.121	7.976	7.433
Rayon en fibraan	2.740	5.258	6.244	6.298	4.476	6.297
Tricotagenijverheid	8.652	4.830	8.698	8.938	8.566	8.801

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Textielproductie

Spinnerijen

Voortschrijdende driemaandsgemiddelden

(1938 = 100)

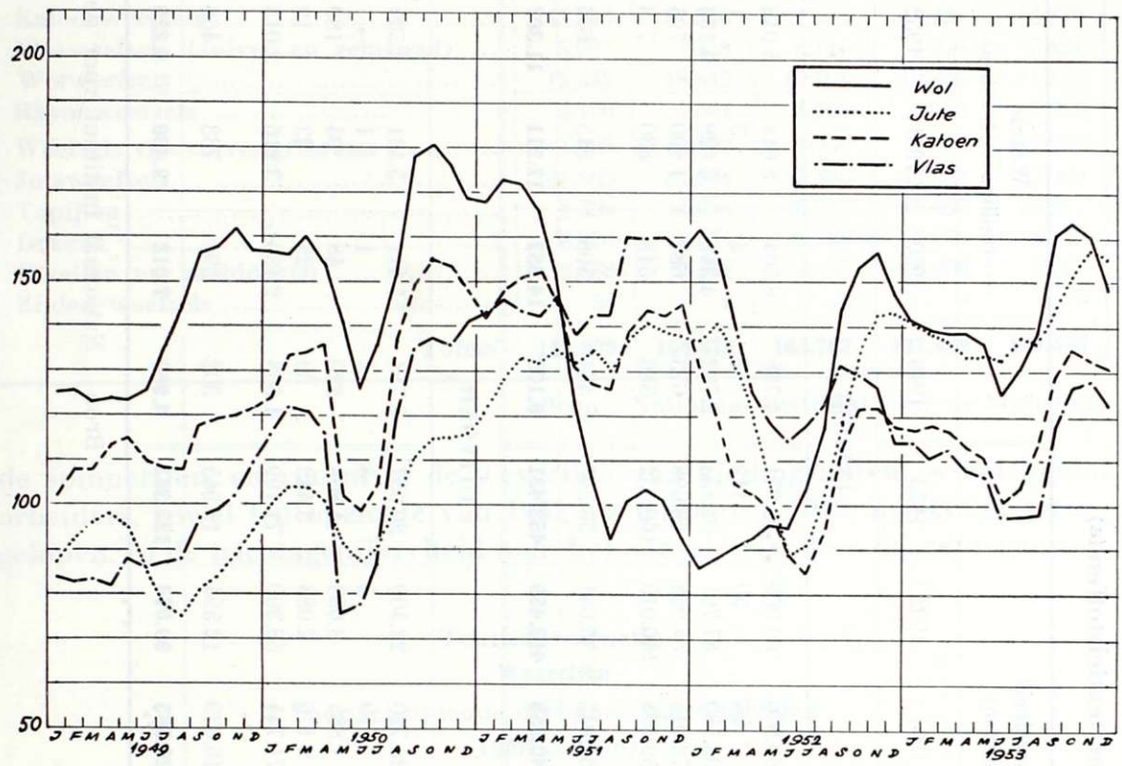

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ondanks de aangroei van de kwantitatieve productie, brokkelden de verkoopprijzen sterk af, vooral voor katoenen stoffen (behalve tapijten en meubelstof). In vele gevallen overtroffen de prijzen der halfafgewerkte of afgewerkte producten in 1953 amper of niet die van 1949, ondanks de gestegen lonen en grondstofprijzen.

Deze toestand had dan ook een rationalisatie van het productie-apparaat tot gevolg, gepaard met een inkrimping van het aantal arbeiders. In

Voorraden weefsels

Toestand op 31 December

(tonnen)

AARD DER WEEFSELS	1949	1950	1951	1952	1953
Katoen	7.426	6.928	10.984	10.430	10.234
Vlas	1.343	1.305	1.314	1.510	1.492
Wol	2.731	2.691	3.377	2.883	2.901
Rayon en fibraan	1.365	1.410	2.056	1.946	1.687
Jute	1.460	2.049	2.227	1.866	1.649

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van textielstoffen (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
Wol (b)	104.724	122.882	69.966	69.069	98.971	4.788	8.504	8.644	4.943	7.828
Zijde (c)	25	118	54	20	119	2	3	3	1	9
Katoen (d)	86.255	114.772	103.580	87.791	91.853	2.792	4.348	5.629	4.189	3.579
Jute (e)	42.837	47.430	72.915	54.928	66.698	673	687	1.290	795	657
Hennep en vlas (f)	105.583	135.702	159.498	166.010	160.432	386	519	830	773	721
Andere textielvezels (abaca, sisal, coco, enz.)	30.836	36.072	34.945	35.641	35.348	464	596	815	606	510
Totaal	**370.260**	**456.976**	**440.958**	**413.459**	**453.421**	**9.105**	**14.657**	**17.211**	**11.307**	**13.304**
	UITVOER									
Wol (b)	30.787	37.826	28.720	22.400	29.957	2.758	4.411	5.431	2.539	3.835
Zijde (c)	7	40	19	4	3	2	1	1	—	—
Katoen (d)	5.913	1.348	1.885	3.693	1.805	220	48	94	189	68
Jute (e)	2.342	2.809	2.176	2.083	3.442	30	25	23	19	25
Hennep en vlas (f)	54.867	70.465	71.744	58.300	71.199	1.668	2.136	3.216	2.013	1.967
Andere textielvezels (abaca, sisal, coco, enz.)	9.968	13.651	16.039	12.594	16.945	302	391	733	466	511
Totaal	**103.884**	**126.139**	**120.583**	**99.074**	**123.351**	**4.980**	**7.012**	**9.498**	**5.226**	**6.406**

(a) B.L.E.U. (volgens de naamlijst van de Overeenkomst van Brussel).
(b) Gewassen en ongewassen wol, wolafval, rafelwol, gekaarde en gekamde wol.
(c) Vlokzijde, bourrette, kammeling en afval van zijde, watten van zijde.
(d) Ruwe katoen en katoenen watten.
(e) Ruwe, gezwingelde en gekamde jute, werk en afval.
(f) Ruwe, gezwingelde en gekamde hennep en vlas, werk en afval.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Productie der weverijen

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Katoenweefsels	45.586	57.546	61.485	45.233	46.370
Vlasweefsels (zuiver en gemengd)	5.067	7.748	8.121	7.976	7.421
Wolweefsels	15.435	18.842	15.408	10.869	11.162
Rayonweefsels	4.166	4.362	4.365	3.078	4.008
Weefsels van zuivere fibraan	1.093	1.882	1.934	1.373	2.268
Juteweefsels	31.505	37.901	45.286	42.388	43.060
Tapijten	9.809	14.094	16.012	15.435	23.215
Dekens	8.276	8.074	9.269	7.998	8.720
Dweilen en vaatdoeken	2.888	3.956	3.869	3.096	3.218
Zijden weefsels	54	9	6	3	6
Totaal	**123.879**	**154.414**	**165.782**	**137.449**	**149.448**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

de spinnerijen, en vooral in de weverijen van kledingstoffen, is het aantal arbeiders, zowel ten opzichte van 1952 als tegenover 1949, merkelijk teruggelopen. In de tricotagenijverheid nam het aantal arbeiders daarentegen toe.

Textielproductie

Weverijen

Voortschrijdende driemaandsgemiddelden

(1938 = 100)

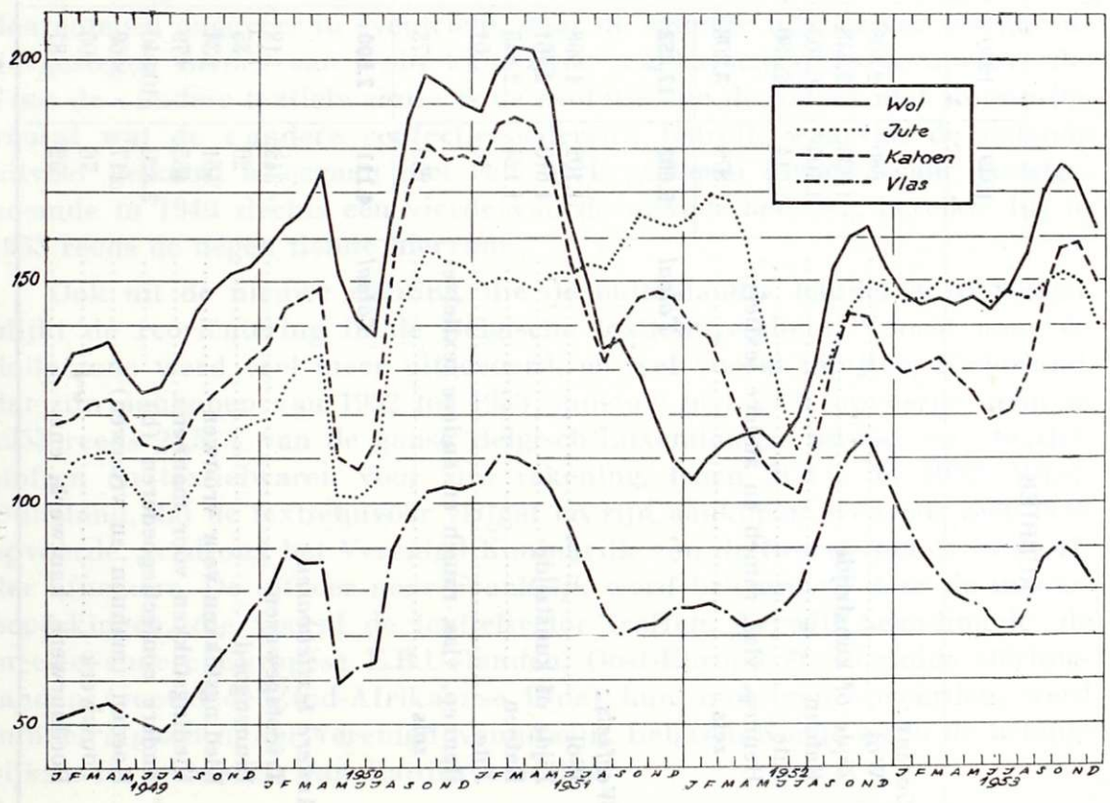

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Invoer van textielwaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Garens :										
Wol	680	2.868	2.383	1.710	2.547	122	548	628	269	400
Zijde of kunstzijde	1.334	2.848	2.400	1.845	2.573	218	429	413	334	484
Katoen	1.104	6.103	6.123	995	1.432	192	567	686	185	195
Jute	14	2.130	1.221	1.002	199	1	49	33	17	3
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	1.870	3.303	2.506	2.350	2.821	86	155	176	150	160
Totaal	**5.002**	**17.252**	**14.633**	**7.902**	**9.572**	**619**	**1.748**	**1.936**	**955**	**1.242**
Weefsels :										
Wol	1.102	1.958	2.329	2.591	3.200	320	478	700	633	775
Zijde of kunstzijde	1.610	2.761	3.760	4.343	5.214	659	852	1.098	1.093	1.130
Katoen	1.124	2.445	2.413	2.119	2.308	259	468	534	407	455
Jute	16	61	220	109	42	1	2	8	4	—
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	259	275	328	342	504	9	11	15	17	25
Totaal	**4.111**	**7.500**	**9.050**	**9.504**	**11.268**	**1.248**	**1.811**	**2.355**	**2.154**	**2.385**
Andere textielwaren :										
Tricotagewaren	342	518	530	704	718	334	424	438	396	420
Linnengoed	26	35	84	112	123	30	33	44	48	47
Kledingstukken voor vrouwen	461	434	472	624	646	267	263	311	355	393
Kledingstukken voor mannen	455	479	517	796	861	153	181	240	307	280
Andere confectiegoederen (b)	3.820	10.940	9.547	8.542	10.586	108	259	341	395	281
Hoeden (mannen en vrouwen)	117	166	101	50	35	44	58	50	38	40
Touwwerk	76	105	175	130	209	6	8	12	8	10
Borduurwerk, kantwerk, enz.	52	87	79	59	91	87	106	118	122	156

(a) B. L. E. U.
(b) Dassen, korsetten, bretels en dergelijke artikelen, zakken, dekkleden, enz.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Die licht stijgende tendens van de globale productie is echter niet algemeen voor elke sector. Terwijl de productie van kledingstoffen en dekens stationnair bleef of terugliep, naargelang van de aard van de gebruikte grondstof, steeg over het algemeen de activiteit in de spinnerijen, de tricotagenijverheid en vooral in de ondernemingen die tapijten, dweilen, vaatdoeken of meubelstof weven.

De buitenlandse handel in textielwaren wordt steeds drukker. De Belgische productie wordt in toenemende mate door het buitenland opgenomen.

Het tekort dat aldus voor de voorziening van de doorheen de kortlopende schommelingen tamelijk stationnair blijvende markt is ontstaan, werd bevredigd door een ruimere invoer. Die invoer slaat vooral op goedkopere waren terwijl de uitvoer steeds meer op kwaliteitsproducten steunt. De landen met een jonge textielindustrie of met lager loonpeil blijken immers bij voorkeur serieproducten voort te brengen. Geleidelijk wordt dan ook in de Belgische textielnijverheid een verschuiving naar het meer bewerkte en het betere product vastgesteld.

Dit blijkt niet enkel uit de evolutie van de productie der verschillende sectoren der textielindustrie, doch ook uit de geleidelijke wijziging die de textieluitvoer doorheen de schommelingen van de jongste vijf jaren heeft ondergaan. De uitvoer van weefsels en van de groep « andere textielwaren », met uitzondering van de rubriek « andere confectiegoederen », is veel meer gestegen dan de garenuitvoer; in 1953 werden zelfs minder katoengarens in het buitenland afgezet dan in 1952 en in 1949.

De invoer van weefsels is daarentegen naar absolute waarde veel minder toegenomen dan de uitvoer. De balans van de garenhandel bleef daarentegen ongeveer in evenwicht, daar de ruimere uitvoer van jutegarens de gestegen invoer van wol-, kunstzijde- en katoengarens compenseerde. Voor de « andere textielwaren » is de evolutie van de balans niet zo gunstig, vooral wat de « andere confectiegoederen » betreft, waarvan de dalende uitvoer gepaard is gegaan met een sterk gestegen invoer; waar laatstgenoemde in 1949 slechts een vierde van de uitvoer bedroeg, bereikte hij in 1953 reeds de negen tiende hiervan.

Ook uit de nieuwe richting, die de buitenlandse handel is uitgegaan, blijkt de reoriëntering in de Belgische textielnijverheid. Vooral naar de dollarzone werd veel meer uitgevoerd, en wel vooral tapijten. Nederland, dat zijn aankopen van 1952 tot 1953 opnieuw met 29 % opvoerde, nam in 1953 reeds 24,5 % van de ganse Belgisch-Luxemburgse uitvoer van textielstoffen en textielwaren voor zijn rekening, tegen 21,4 % in 1952. West-Duitsland, dat de textielinvoer vrijgaf en zijn aankopen eveneens met 29 % opvoerde, verdrong het Verenigd Koninkrijk van de tweede plaats in de rij der afnemers. De uitvoer naar Frankrijk werd belemmerd door de invoerbeperkingen, die vooral de textielsector troffen. Terwijl Scandinavië, de meeste andere Europese E.B.U.-landen, Oost-Europa en sommige sterlinglanden (vooral de Zuid-Afrikaanse Unie) hun aankopen opvoerden, werd minder afgezet in het Verenigd Koninkrijk, Belgisch-Kongo en in de belangrijkste invoerlanden van Latijns-Amerika.

Terwijl ook de invoer van garens en afgewerkte textielproducten uit

Uitvoer van textielwaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Garens :										
Wol	10.559	12.088	8.216	7.057	10.940	2.008	2.437	2.548	1.585	2.498
Zijde of kunstzijde	4.647	5.338	7.295	4.722	5.212	583	537	862	506	452
Katoen	22.551	18.113	25.952	22.236	21.471	1.520	1.345	2.625	1.826	1.546
Jute	8.816	8.554	11.630	9.744	12.920	233	208	357	253	246
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	4.879	5.504	9.689	5.003	5.975	356	418	801	472	336
Totaal	**51.452**	**49.597**	**62.782**	**48.762**	**56.518**	**4.700**	**4.945**	**7.193**	**4.642**	**5.078**
Weefsels :										
Wol	7.228	12.083	11.274	9.752	15.116	1.241	2.442	2.696	1.804	2.689
Zijde of kunstzijde	766	2.083	2.852	2.171	3.595	193	410	599	405	622
Katoen	24.344	34.119	37.140	29.611	32.916	2.242	3.574	4.804	3.198	3.107
Jute	12.227	21.732	27.909	25.973	22.409	361	624	1.058	911	498
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	2.487	5.102	4.813	4.053	4.730	371	626	737	527	540
Totaal	**47.042**	**75.119**	**83.988**	**71.560**	**78.766**	**4.408**	**7.676**	**9.894**	**6.845**	**7.456**
Andere textielwaren :										
Tricotagewaren	748	1.432	1.189	946	1.239	282	543	598	481	656
Linnengoed	840	3.559	3.718	2.098	2.308	154	515	641	339	328
Kledingstukken voor vrouwen	80	250	351	208	172	68	141	147	120	107
Kledingstukken voor mannen	551	1.239	1.498	980	1.096	77	250	281	152	127
Andere confectiegoederen (b)	14.822	10.102	12.705	11.367	11.759	501	354	671	520	411
Hoeden (mannen en vrouwen)	138	273	193	233	152	82	126	100	103	90
Touwwerk	2.097	1.743	3.873	2.769	5.872	65	55	149	95	137
Borduurwerk, kantwerk, enz.	285	475	332	175	336	32	57	43	27	34

(a) B. L. E. U.
(b) Dassen, korsetten, bretels en dergelijke artikelen, zakken, dekkleden, enz.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Nederland en West-Duitsland voortdurend vorderingen maakt, zodat sedert 1952 Nederland de voornaamste leverancier is geworden, daalde het aandeel van het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, de Verenigde Staten en India.

De verminderde invoer uit het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland, die vooral kwaliteitsproducten afzetten, evenals de gestegen invoer uit Nederland, Duitsland en een paar andere landen, die inzonderheid op seriegoederen tegen lage prijzen slaat, is een bewijs te meer voor genoemde verschuiving naar het betere product.

Sommige invoerproducten werden in 1952 en 1953 aan zo lage prijzen afgezet, dat er dan ook een paar invoerbeperkende maatregelen moesten worden getroffen, onder meer voor bedrukte stoffen en nylonkousen, waarvoor minimumprijzen werden gesteld.

Ten opzichte van de invoer uit Nederland, dat reeds in 1952 aan sommige takken van de Belgische textielnijverheid ernstige moeilijkheden berokkende, werden voor een paar producten lichte invoerbeperkingen opgelegd. Het geldt vooral rayonweefsels, charmeuseartikelen en tapijten in harde vezels.

2. — *Overzicht per sector.*

a) *Katoen.*

De productie van de spinnerijen en de weverijen was in 1953 hoger dan in 1952 en in 1949, zonder dat nochtans het peil van 1950 en 1951 werd bereikt. De productie van kledingstoffen liep zelfs sedert 1951 sterk terug. De voorsprong van de garenproductie werd in 1953 versterkt, ten gevolge van de stijgende vraag naar garens vanwege de Belgische fabrikanten van tapijten, meubelstoffen en dweilen.

De garenuitvoer liep daarentegen verder terug en was reeds lager dan in 1949, terwijl de invoer zowel tegenover 1952 als ten opzichte van 1949 toenam, zonder nochtans het peil van de Korea-boom te bereiken. De prijzen waren echter zeer laag.

De weefseluitvoer was in 1953 merkelijk hoger dan in 1952 en in 1949. Terwijl de uitvoer naar Nederland, die tot einde 1952 steeds was toegenomen, in 1953 een weinig afnam en de Franse markt gesloten bleef, werd de uitvoer naar de dollarmarkt, sommige gebieden van de Franse Unie en de andere E.B.U.-landen merkelijk opgevoerd.

De hogere uitvoer moet enkel op rekening van fluweel en tapijten worden geschreven, waarvan de afzet in het buitenland sterk aangroeide, terwijl de uitvoer van alle andere katoenen stoffen ten opzichte van 1952 met 9 % terugliep en slechts het indexcijfer 95 (1937 = 100) heeft bereikt.

Ten gevolge van de hevige mededinging, werden de weefselprijzen niet meer berekend op basis van de schommelingen der noteringen van katoen of katoengarens. Ze werden dikwijls beïnvloed door de noodzakelijkheid de voorraden op te ruimen of een minimum-productietempo in stand te houden.

b) *Wol.*

De uiteenlopende evolutie van de activiteit in de spinnerijen en de

weverijen is voor de wolnijverheid nog veel sterker dan voor de katoenindustrie.

De productie van kledingstoffen nam in 1953 slechts licht toe ten opzichte van het voorgaande jaar en bereikte enkel twee derde van het peil van 1949 en 1950; ook de dekenproductie liep terug. Daarentegen namen de tricotagenijverheid en de tapijtenindustrie veel meer garens af, terwijl ook de uitvoer van weef- en tricotagegarens tot een recordcijfer steeg.

Dit is echter niet de enige verschuiving. Ook de wederzijdse verhoudingen tussen de productie van kamwol en die van kaardwol werden sedert de oorlog merkelijk gewijzigd. Terwijl de productie van kamwol in 1953 tot een recordpeil steeg, bleef die van kaardwol, hoewel hoger dan in 1952, toch beneden het peil der voorgaande jaren. Bovendien overtrof in 1938 de productie van kamwol die van kaardwol met slechts 7,2 %; in 1953 bedroeg het verschil echter reeds 47,2 %. Deze uiteenlopende evolutie blijkt, samen te hangen met de verschuivingen inzake buitenlandse afzetgebieden, met de tendens tot het gebruiken van lichtere wollen kledingstukken en, tenslotte, met de stijgende handel in Beneluxverband, die aanleiding geeft tot een toenemende specialisatie, daar Nederland vooral weefsels in kaardwol levert en België kamwolweefsels.

Zowel de invoer als de uitvoer van weefsels zijn sterk gestegen. De uitvoer klom tot een recordcijfer, dat ruim het dubbele bedroeg van de hoeveelheid van 1949, ten gevolge, vooral, van de grote tapijtenuitvoer en van het afleveren van een bestelling voor het Nederlandse leger.

De invoer steeg tot het drievoudige van het peil van 1949, doch bereikte nog maar één vijfde van de uitvoer.

De prijzen bleven tamelijk laag. Terwijl de noteringen van ruwe wol in 1953 gemiddeld met 46 % de prijzen van 1949 overtroffen, bedroeg de stijging van de gemiddelde garenprijs slechts 38 % en die van de weefsels 21 % (1).

c) *Vlas.*

In 1953 werden meer vlasgarens gesponnen dat tijdens het zeer ongunstige jaar 1949, doch veel minder dan in 1951; de prijzen zijn merkelijk lager dan bij het begin van 1950. De toestand is nog veel ongunstiger voor de weverijen.

De moeilijkheden waartegen de Belgische vlasnijverheid worstelt, komen slechts voor een klein gedeelte voort uit de gewijzigde smaak der verbruikers. De voornaamste reden ligt in buitenlandse maatregelen, en vooral vanwege Frankrijk, die zowel de voorziening in ruw vlas als de afzet van garens en vooral van weefsels hinderen.

Terwijl vroeger een belangrijk gedeelte van het strovlas uit Frankrijk werd betrokken heeft de Franse Regering aan die toestand een einde gemaakt door de uitbreiding van de eigen vlasverwerkende nijverheid met behulp van subsidies in de hand te werken. Nederland heeft geleidelijk het aldus

(1) Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven.

onstane tekort gedeeltelijk kunnen bijvullen. Het grondstoftekort dat door de onvoldoende Franse uitvoer was ontstaan, verwekte een schaarstepsychose die een weerslag had op de prijs van het strovlas.

Daarenboven hebben sommige landen, onder meer Frankrijk en Brazilië, aan de invoer van Belgische garens en weefsels strenge beperkingen opgelegd, terwijl tevens de Franse, gesubsidieerde uitvoer een toenemende concurrentie voert op de traditionele afzetgebieden.

Enkel naar de Verenigde Staten nam de uitvoer toe en bedroeg in 1953 reeds 60 % van de totale buitenlandse afzet.

d) *Hennep en harde vezels.*

Ook de hennepnijverheid kampt met grote moeilijkheden. De productie liep sedert de oorlog van jaar tot jaar terug en bedroeg in 1953 nog slechts 32 % van het peil dat tijdens de jaren 1937/1938 werd bereikt.

Italië, dat de voornaamste leverancier van ruwe hennep is, heeft een stelsel van dubbele prijzen ingevoerd om zijn eigen verwerkende industrie te steunen. De uitvoerprijzen zijn er veel hoger dan die voor de eigen markt, wat aan de Italiaanse hennepverwerkers een belangrijk prijsvoordeel bezorgd.

De productie van garens en touw in harde vezels is blijven stijgen, doch bleef nog merkelijk beneden het vooroorlogse peil. Het openstellen van de Amerikaanse markt heeft het hervatten van de uitvoer naar de U.S.A. mogelijk gemaakt.

e) *Jute.*

De productie van jutegarens steeg in 1953 tot een recordcijfer. De sterk aangegroeide binnenlandse afzet compenseerde ruimschoots de geringere uitvoer.

Vooral de Belgische tapijtennijverheid nam veel meer jutegarens op, doch ook de juteweverij kende in 1953 een drukke activiteit; hoewel het peil van 1951 niet meer bereikt werd, overtrof de productie van 1953 met ruim een derde die van 1949 en met bijna de helft die van 1938.

f) *Rayon en fibraan.*

Na de crisis die deze sectoren in 1952 en tijdens de eerste maanden van 1953 teisterde, is de productie van Juli af sterk gestegen. De totale productie van rayongaren overtrof in 1953 het peil van 1952 met 14 %, maar bereikte niet dat der voorgaande jaren. De fibraanproductie steeg met 65 % tot een recordpeil. De helft van de rayonfabricage en 70 % van het voortgebrachte fibraan werden uitgevoerd. De prijzen bleven echter meestal laag, ten gevolge van de internationale concurrentie.

De totale weefselproductie was even hoog als in 1951. Ook hier was de toestand ongunstiger voor rayonweefsels, waarvan de voortbrenging beneden het vooroorlogse peil bleef. De buitenlandse concurrentie was vooral scherp voor weefsels in zuivere rayon, waarvan de invoer sterk

toenam. De productie van gemengde weefsels verliep echter gunstiger. Bij het einde van 1953 werden belangrijke Russische bestellingen geboekt, zodat de totale uitvoer van rayonweefsels in 1953 met 40 % gestegen was. De invoer van bedrukte weefsels uit andere landen dan Nederland werd in 1953 gecontingenteerd, terwijl tussen Belgische en Nederlandse garen- en weefselproducenten particuliere overeenkomsten werden gesloten, die een lichte beperking van de concurrentie tot gevolg hadden.

g) *Tricotagenijverheid.*

In de meeste sectoren van de tricotagenijverheid steeg de productie. Vooral voor bovengoed werden hogere cijfers geboekt.

De uitvoer van tricotagewerk nam in 1953 merkelijk toe, doch bleef beneden het peil van 1950. Ook de invoer gaat geleidelijk op.

Over het algemeen wordt een verschuiving vastgesteld van rayon- naar nylonproducten.

§ 7. — VOEDINGSMIDDELENINDUSTRIE

De voedingsmiddelenindustrie omvat zeer verschillende bedrijfstakken, die elk in een eigen richting evolueren.

Daar de activiteit van deze bedrijfstak hoofdzakelijk door de binnenlandse markt wordt bepaald, zijn in- en uitvoer betrekkelijk weinig belangrijk. Nochtans dient wel de stijgende Nederlandse concurrentie te worden vermeld.

Afgezien van de weerslag van het opheffen van bepaalde beperkingen die tot in 1948 aan het verbruik waren opgelegd, van de aankoopgolf in

Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsmiddelenindustrie
(tonnen)

OMSCHRIJVING	1938	1949	1950	1951	1952	1953
Brouwerijen :						
Aangegeven grondstoffen	190.159	133.579	139.547	143.557	149.289	148.694
Margarinenijverheid :						
Productie van margarine	62.000	68.547	65.123	69.316	73.659	75.190
Maalderijen :						
Meelproductie	807.463	776.040	755.932	767.065	786.374	754.588(a)
Suikerfabrieken en suikerraffinaderijen :						
Totale productie (ruw)	193.049	339.532	443.660	268.463	325.149	408.308
Productie van suiker in de raffinaderij	224.944	164.890	172.469	188.594	191.638	197.268

(a) Voorlopig cijfer.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Financiën.
Algemene Vereniging der Belgische Molenaars.

Invoer van voedingswaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Bereid of ingelegd vlees (inclusief spek, ingelegd pluimvee en ingelegd wild)	4.432	3.891	5.631	5.139	5.468	165	166	214	206	215
Vis en schaaldieren (bereid of niet bereid)	53.556	60.511	60.930	61.970	64.832	702	798	675	773	794
Ruwe en geraffineerde suiker	75.755	65.904	99.778	89.808	80.383	268	227	382	508	488
Suikergoed	2.648	5.944	7.093	8.703	9.286	86	137	169	198	211
Bereide cacao	14.689	14.203	16.239	18.268	18.175	445	570	674	572	625
Ruwe cacao	2.743	4.476	3.414	2.837	3.296	104	156	140	123	138
Bereidingen met meel of met zetmeel	1.955	2.626	2.644	4.376	6.226	41	63	71	106	140
Bereidingen van groenten en fruit	18.659	18.884	20.366	21.237	21.377	271	281	302	341	327
Mout, stijfsel en producten van de meelindustrie	47.048	62.754	75.157	68.719	51.163	199	255	356	341	245
Oliehoudende zaden	188.116	191.365	290.389	244.796	137.432	1.129	1.321	2.455	1.894	959
Plantaardige en dierlijke vetten en oliën ...	110.365	137.466	132.625	118.431	138.509	1.244	1.763	2.525	1.536	1.570
Veekoeken	31.259	159.502	142.909	197.307	156.491	99	518	553	750	604
Wijn	43.779	46.686	48.901	49.784	48.322	650	669	709	730	684

(a) B. L. E. U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uitvoer van de voornaamste producten der voedingsmiddelenindustrie (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Bereid of ingelegd vlees (inclusief spek, ingelegd pluimvee en ingelegd wild)	3.259	11.595	9.390	7.511	3.835	134	429	511	322	203
Vis en schaaldieren (bereid of niet bereid)	11.926	6.215	6.705	8.509	12.243	132	112	120	119	136
Ruwe en geraffineerde suiker	76.264	185.976	162.933	82.948	237.071	459	1.358	1.458	736	1.385
Bereide cacao	1.883	2.928	2.372	2.515	1.782	77	139	117	125	93
Bereidingen met meel of met zetmeel	1.339	4.035	14.267	11.058	9.437	37	106	378	298	260
Bereidingen van groenten en fruit	9.211	8.480	16.080	11.138	11.350	134	122	259	177	161
Mout, stijfsel en producten van de meelindustrie	38.046	58.905	70.852	74.349	98.890	296	437	574	633	592
Plantaardige en dierlijke vetten en oliën ...	50.928	61.719	105.558	123.393	86.081	903	1.007	2.460	2.085	1.227
Veekoeken	34.108	14.505	67.385	54.139	43.230	87	57	322	232	184

(a) B. L. E. U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

1950-1951 en de aankooponthouding, die er op volgde, ondergaat het binnenlands verbruik van jaar tot jaar geen belangrijke wijzigingen, hoewel over de vijfjarige periode wel een tendens kan worden vastgesteld. Deze is over het algemeen neerwaarts georiënteerd voor de graan-, meel- en suikerwaren en voor de meeste conserven, de productie van dranken, voedingsoliën, margarine en zuivelproducten.

In de graansector domineerde de dalende tendens. De productie van tarwemeel nam geleidelijk af, daar de stijgende levensstandaard een vermindering van het broodverbruik teweegbrengt. De productie van maïsstijfsel liep enigszins terug, ten gevolge van de afnemende uitvoer. Daarentegen is de productie van glucose en malt merkelijk gestegen door de ruimere afzet in het buitenland.

De dalende productie van meelwaren werd gedeeltelijk door de verhoogde invoer, hoofdzakelijk uit Nederland, veroorzaakt en gedeeltelijk door de invoerbeperkingen die door de traditionele afzetgebieden, onder meer het Verenigd Koninkrijk, werden getroffen.

Hoewel het binnenlands suikerverbruik merkelijk afgenomen is, kon de suikerproductie, die ten gevolge van de gunstige oogst in 1953 merkelijk gestegen was, in het buitenland afgezet worden.

Ook de productie van chocolade en suikergoed is in 1953 licht toegenomen, hoewel nog steeds minder suikergoed werd voortgebracht dan in 1949.

In de sector der drankenbereiding nam de productie der voornaamste dranken, bier, spuitwater en limonade sedert 1949 merkelijk toe. Er werden daarentegen opnieuw heel wat minder cider, vruchtensap en wijn, genever, likeuren en aperitieven voortgebracht.

Terwijl de productie der groenteconserven sedert 1949 stationnair bleef, is daarentegen de productie van vlees-, vis- en fruitconserven in 1953 licht afgenomen, ten gevolge van de verminderde uitvoer.

De zuivelproductie, vooral wat boter, kaas en ingedikte melk betreft, vertoont een sterk opwaartse tendens. Het stelsel der minimumprijzen voor de invoer uit Nederland van boter en verdampte melk, evenals de productietoelagen voor kaas, melkpoeder, gesuikerde en ingedikte melk, hebben de inlandse productie bevorderd.

De margarineproductie is sedert 1950 regelmatig gestegen. De productie van ruwe oliën liep in 1953 terug, daar het uitvoerpeil van 1951 en 1952 niet kon behouden blijven. De productie van gezuiverde oliën, daarentegen is sedert 1949 merkelijk aangegroeid.

§ 8. — DIAMANTNIJVERHEID

De moeilijkheden in de diamantnijverheid zijn blijven voortduren. De werkgelegenheid blijkt doorheen de seizoenschommelingen stationnair te zijn gebleven, terwijl opnieuw meer werkloze diamantarbeiders de bedrijfstak hebben verlaten. De invoer van ruw diamant blijkt opnieuw afgenomen te zijn, terwijl de uitvoer van geslepen diamant, daarentegen, merke-

lijk schijnt toegenomen te zijn. Trouwens, voor het eerst sedert 1949 overtrof de waarde van de uitvoer van geslepen diamanten de waarde van de invoer van ruw, althans voor zover de statistieken een juist beeld geven van de werkelijkheid. De invoer nam af door de geringere aankopen van « outside »-goederen. De uitvoer naar de Verenigde Staten van Amerika nam toe; die naar het Verenigd Koninkrijk, hoewel licht gedaald, bleef merkelijk boven de cijfers van 1950 en 1951.

De klachten over het protectionisme ten gunste van de buitenlandse centra en over de moeilijke voorziening in geschikt ruw bleven voortduren. De afnemende productie in Zuid-Afrika en de uitputting van de voorraden, die tijdens de oorlog opgeslagen waren, zouden hieraan niet vreemd zijn.

In- en uitvoer van diamant

(millioenen franken)

TIJDVAK	Invoer		Uitvoer	
	Ruw diamant	Geslepen diamant	Geslepen diamant	Ruw diamant
1949 Maandgemiddelde	88,1	—	105,9	—
1950 Maandgemiddelde	195,5	16,4	185,0	2,5
1951 Maandgemiddelde	250,6	15,1	234,0	2,6
1952 Maandgemiddelde	225,2	6,1	207,3	2,5
1953 Maandgemiddelde	212,8	11,6	228,5	10,5
1953 Januari	315,5	2,1	307,6	5,8
Februari	298,9	22,7	240,0	11,6
Maart	222,1	7,9	228,5	7,1
April	192,9	13,5	203,9	13,8
Mei	119,3	5,6	196,0	12,0
Juni	124,3	11,8	258,6	9,2
Juli	160,2	13,1	240,0	8,8
Augustus	202,6	13,7	128,2	3,6
September	172,6	13,2	233,9	9,9
October	253,6	15,1	277,9	10,3
November	255,0	11,4	196,7	14,7
December	236,8	8,9	230,5	19,4
Jaartotaal	**2.553,8**	**139,0**	**2.741,8**	**126,2**

Bron : Diamond Office (Antwerpen).

Ten gevolge van de onregelmatige werkgelegenheid wordt het steeds moeilijker geschoolde arbeiders ter beschikking te hebben, vooral in het Antwerpse. Er zijn bijna geen jongeren, die nog het beroep aanleren, zodat de helft der diamantarbeiders reeds meer dan 55 jaar oud is.

§ 9. — DIVERSE INDUSTRIEËN

1. — *Huiden- en ledernijverheid, schoennijverheid.*

Sedert de oorlog doorloopt de huiden- en ledernijverheid een structurele achteruitgang, die onder meer slaat op het verbruik van zwaar leder. Enerzijds, komt die toestand voort uit de toenemende aanwending van vervangingsstoffen, zoals rubber, crêpe, plastische stoffen en, in mindere mate, textielwaren, enz., zowel voor de productie van schoenen en technische artikelen, als voor het vervaardigen van marokijnwaren. Anderzijds, spelen ook de veranderde productiemethoden, mode, enz. hierin een belangrijke rol. Door de toenemende omschakeling van centraal aangedreven werktuigmachines naar machines met ingewerkte electromotoren of door het toenemend gebruik van de tandradkoppeling neemt de aanwending van grote drijfriemen steeds af; de sterke terugloop van het gebruik van paardentractie en van paardrijden vermindert het ermede samengaande lederverbruik; het leger maakt minder gebruik van lederen uitrustingsonderdelen, enz.

Deze structurele achteruitgang gaat bovendien gepaard met een toenemende invoer van lederwaren en het teloorgaan van traditionele afzetgebieden.

In 1953 is de productie van zwaar leder opnieuw met 22 % gedaald en bedroeg nog slechts 40 % van het peil dat in 1938 werd bereikt.

Hoewel de productie van licht leder in 1953 met 3 % is toegenomen, verloopt de algemene productietendens in dezelfde richting als die van zwaar leder, hoewel de terugloop minder sterk is; in 1953 werd nog 57 % van de hoeveelheid van 1938 voortgebracht, doch iets meer dan in 1949.

Ook voor het licht leder wordt een groeiend verbruik van substitutieproducten waargenomen, o. m. van textielproducten, van plastische stoffen en van rubber, terwijl de hoeveelheid leder per leren voorwerp (bvb.

Productie van afgewerkt leder

JAARTAL	Zwaar leder (tonnen)			Licht leder (duizenden vierkante voeten)
	Zoolleder	Technisch leder	Totaal	
1938	. .	. .	13.200	61.512
1949	6.763	1.475	8.238	34.674
1950	6.559	1.228	7.787	42.122
1951	6.701	1.491	8.192	37.008
1952	5.371	1.438	6.809	34.373
1953	4.111	1.218	5.329	35.215

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van huiden, leder en lederwaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
Ruwe, gezouten, gelooide en hard gedroogde vellen; ruwe pelterijen	19.273	25.401	18.862	20.031	19.724	739	1.038	1.198	775	871
Bereide en bewerkte pelterijen	187	240	284	249	187	157	180	237	234	225
Leder	3.010	4.443	3.422	4.129	3.471	376	568	535	437	454
Schoenen van leder	971	1.354	1.390	1.833	1.852	141	193	253	325	319
Handschoenen van leder	7	17	29	18	17	28	42	55	43	45
Andere lederwaren	77	180	141	160	181	44	68	82	95	103
	UITVOER									
Ruwe, gezouten, gelooide en hard gedroogde vellen; ruwe pelterijen	2.105	6.148	8.838	8.506	12.404	91	222	455	291	391
Bereide en bewerkte pelterijen	82	92	246	154	137	49	75	153	100	84
Leder	5.082	6.764	5.669	4.486	5.634	283	375	434	346	431
Schoenen van leder	329	592	549	580	786	88	109	135	119	142
Handschoenen van leder	14	32	42	45	65	38	66	83	68	92
Andere lederwaren	173	238	236	165	160	92	110	137	87	81

(a) B. L. E. U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

lederen schoenen) afneemt. Tenslotte worden ook door de mannen minder hoeden gedragen, wat het gebruik van hoedenleder sterk heeft ingekrompen.

De productie van zwaar overleder was merkelijk toegenomen tijdens de eerste vier maanden van het jaar. Daarna verminderde opnieuw de activiteit, vooral naar het einde van het jaar toe.

Voor het licht overleder, dient na de inzinking van 1952 een lichte verbetering te worden vermeld in 1953, ten gevolge van een betere weerstand tegen de buitenlandse concurrentie en de grotere vraag naar lederen handschoenen vanwege Nederland.

De algemene tendens van de ledernijverheid komt ook tot uiting in de schoenproductie. De productie van gans lederen schoenen nam met 10 % af; die van schoenen en pantoffels, welke niet gans uit leder vervaardigd zijn, steeg met 12 %, doch in absolute waarde compenseerde deze aangroei niet de achteruitgang voor de gans lederen schoenen.

De Belgische producenten werken ver beneden hun productiecapaciteit. De buitenlandse concurrentie, vooral vanwege Nederland, is zeer groot, zowel ten gevolge van de lage lonen, als door de over het algemeen ver doorgedreven productiviteit en mechanisatie. Zo de structuur van de Belgische schoennijverheid dikwijls de fabricage van een beter artikel toelaat en dichter aansluit bij de vereisten van de mode, dan drijft ze de prijs er van te veel op om tegen het buitenlandse seriewerk te kunnen concurreren. Nadat de Nederlandse producenten ten gevolge van een akkoord in het Bijzonder Beneluxcomité hun uitvoer naar België tot 80.000 paar schoenen per maand beperkt hebben, werd de moeilijke toestand der Belgische schoenfabrikanten enigszins verlicht.

Ondertussen werd een inspanning tot het opvoeren van de productiviteit ingezet. De Regering heeft de oprichting van de Belgische Dienst Opvoering Productiviteit, die met Amerikaanse fondsen opgericht werd, gesteund.

De schoenfabrikanten beginnen zich toe te leggen op een standaardisering van hun artikelen. Vele kleine, marginale bedrijven werden er echter ondertussen toe genoopt hun exploitatie stop te zetten. Het aantal arbeiders is dan ook met 6 % gedaald, terwijl de totale schoenproductie met slechts 5 % afnam.

Vele zelfstandige ambachtslieden hebben eveneens het werk moeten neerleggen. In de schoennijverheid is dus een concentratieproces begonnen, maar is nog ver van voldoende gevorderd.

2. — *Tabak.*

Vergeleken met vóór de oorlog worden in België veel meer sigaretten gerookt, ten nadele van het verbruik van andere tabaksartikelen. Bovendien wordt de luxesigaret steeds meer terzijde gelaten voor de volkssigaret, wat niet enkel een sterke inkrimping van de Belgische productie van luxesigaretten heeft meegebracht, doch tevens de sigaretteninvoer, die onmiddellijk na de oorlog zeer hoog opgelopen was, van jaar tot jaar deed afnemen. De verhoging van de heffingen op ingevoerde sigaretten is hier

trouwens ook niet vreemd aan. De sigarettenuitvoer, die onbeduidend was in 1949 en daarna zeer sterk aangroeide, door de ruimere uitvoer naar Duitsland en Nederland, liep in 1952 sterk terug, doch nam in 1953 weer licht toe door de belangrijker aankopen van Nederland en Australië.

Zowel de productie als de invoer van sigaren en sigarillo's namen tijdens de jongste jaren merkelijk toe. De verlaging van de accijnsrechten, met het doel de sigarennijverheid te helpen, heeft het verbruik gestimuleerd; dit is echter niet gans ten goede gekomen aan de Belgische nijverheid, aangezien de invoer uit Nederland is gestegen; de verkoopprijzen bleven bovendien zeer laag, zodat de crisis in de sigarennijverheid grotendeels voortduurt. Hoewel in 1953 de sigarenproductie met 20 % het peil van 1952 en met 14 % dat van 1949 overtrof, werd nog niet de helft van de vooroorlogse productie bereikt. Vooral de productie van sigarillo's nam, ingevolge de lagere accijnsrechten, merkelijk toe. In 1953 was ze een zesde hoger dan in 1952 en overtrof ze het peil van 1949 met 56 %, wat niet belet heeft dat er nog steeds 13 % minder vervaardigd werd dan tijdens de periode 1937/1939.

In- en uitvoer van ruwe en bewerkte tabak (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
Ruwe tabak	19.071	21.463	24.622	21.526	21.451	633	737	985	881	908
Sigaren en sigarillo's	53	81	147	265	288	24	30	55	102	113
Sigaretten	268	205	162	130	130	40	30	23	16	17
Andere tabak (inclusief tabaksextracten)	216	98	82	99	74	12	6	7	8	7
	UITVOER									
Ruwe tabak	926	917	2.973	398	223	2	7	169	15	4
Sigaren en sigarillo's	62	56	52	43	82	21	13	15	15	23
Sigaretten	40	1.231	1.157	711	792	4	115	116	78	84
Andere tabak (inclusief tabaksextracten)	24	1.128	926	293	480	2	66	52	20	4

(a) B. L. E. U. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Terwijl de productie van rooktabak van 1950 tot 1952 tamelijk stabiel bleef, op ongeveer 20 % beneden het vooroorlogse peil, daalde de productie er van terug in 1953.

De productie van andere tabakssoorten is blijven teruglopen (zie tabel blz. 125).

3. — *Hout.*

Terwijl de productie en het verbruik van gezaagd loofhout tijdens de jongste jaren doorheen de schommelingen van de Korea-boom licht

Tabaksindustrie

Verwerkte hoeveelheden

(tonnen)

OMSCHRIJVING	1937/1939	1949	1950	1951	1952	1953
Sigaren	1.593	644	591	670	611	733
Sigarillo's	1.827	902	882	997	1.202	1.407
Sigaretten	6.860	11.713	11.877	11.250	10.761	10.839
Rooktabak	14.914	10.460	11.474	11.722	11.577	10.990
Andere tabakssoorten	388	230	207	201	192	151
Totaal	**25.582**	**23.949**	**25.031**	**24.840**	**24.343**	**24.120**

Bronnen : Belgisch-Luxemburgs Verbond der Tabakverwerkende Industrieën (1937/1939).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

afnamen, groeiden de invoer en vooral de uitvoer in 1953 aan en waren ze merkelijk belangrijker dan tijdens de periode 1948/1949.

De leveringen van binnenlands mijn- en papierhout en van gezaagd naaldhout stegen in 1953 opnieuw merkelijk boven het peil van het voorgaande jaar, zodat de invoer in 1953 op een zeer laag peil terugviel en de uitvoer sterk aangroeide. Het binnenlands verbruik van papierhout steeg merkelijk boven het peil, bereikt tijdens de periode 1948/1949, ten gevolge van de productiestijging in de papier- en in de rayonnijverheid; in de mijnen neemt de concurrentie van betonnen en ijzeren stutbalken toe. De binnenlandse afzet van naaldhout en dwarsliggers liep eens te meer terug.

Omzet in de houtverwerkende nijverheid (a)

RUBRIEK	Aantal uren-arbeiders (duizenden)		Omzet in waarde (millioenen franken)	
	1952	1953	1952	1953
Meubels	26.158	26.093	1.797	1.879
Zetels	4.718	4.091	315	293
Schrijnwerkerij	5.406	4.817	436	426
Houten vaatwerk	4.182	4.005	312	296
Kaders, lijsten, schaverijen	1.258	1.490	83	96
Kurk	372	348	61	63
Mandenmakerij en rotan	865	862	53	57
Klompennijverheid	881	728	47	39
Borstelnijverheid	1.613	1.578	191	198
Kisten- en tonnennijverheid	4.404	4.340	373	373
Parket	933	920	101	91
Geplakt hout en geperste panelen	2.921	2.762	298	300
Totaal	**53.711**	**52.034**	**4.067**	**4.111**

(a) Inrichtingen met 25 of meer arbeiders. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van hout en houtwaren (a)

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (millioenen franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER									
Alle houtsoorten, zelfs gezaagd	891.042	1.058.715	1.039.593	953.167	615.049	1.990	2.302	2.779	2.491	2.045
Meubelen van hout	657	1.553	2.837	4.145	4.309	23	55	108	165	171
Andere werken van hout	6.573	10.020	11.735	11.284	12.340	171	245	332	384	373
	UITVOER									
Alle houtsoorten, zelfs gezaagd	77.840	171.476	318.342	200.078	216.463	188	294	597	392	395
Meubelen van hout	468	379	680	398	395	18	14	26	16	20
Andere werken van hout	4.002	4.833	5.980	5.880	7.229	119	102	104	111	131

(a) B. L. E. U.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De vervaardiging van halfafgewerkte producten, en vooral van houtvezelplaten, bleef stijgen.

De crisis in de sector der afgewerkte producten duurde daarentegen voort. Vooral de meubelnijverheid had te kampen tegen de groeiende invoer, die voornamelijk slaat op gestandaardiseerde meubelen uit Nederland en West-Duitsland, terwijl ook de uitvoer afnam. De uitvoer van andere werken van hout is daarentegen blijven toenemen, hoewel de eenheidsprijs sterk daalde, terwijl ook de invoer van jaar tot jaar klom.

Het aantal uren arbeiders is in de ondernemingen van de houtverwerkende nijverheid, die minstens 25 arbeiders tellen, van 1952 tot 1953 met 1,7 millioen teruggelopen.

De Belgische houtverwerkende nijverheid, en vooral de meubelnijverheid, heeft te veel een ambachtelijk karakter behouden. Het vakmanschap der arbeiders, de goede kwaliteit en de exclusieve modellen van de meubels en andere producten kan het grote prijsverschil met het buitenlands seriewerk niet compenseren. Er worden thans wel inspanningen gedaan om de rationalisatie der bedrijven op te voeren.

AFDELING III. — WATERVOORZIENING [1]

Sedert 1 October 1951 wordt een statistiek opgemaakt over het waterverbruik in de ondernemingen die ten minste vijf arbeiders tellen en tot nijverheidstakken met groot waterverbruik behoren. Het doel van deze statistiek is de evolutie te volgen van het waterverbruik in België; deze studie is thans nog niet mogelijk, vermits men slechts beschikt over de gegevens van 1952 en 1953.

(1) Voor het begrip, de draagwijdte en de verantwoording van de statistiek, zie *De Belgische Economie in 1951*, op. cit., blz. 96.

Raming van het waterverbruik in de nijverheid tijdens het jaar 1953

Herkomst en localisatie

(duizenden kubieke meters)

BESTUURLIJK ARRONDISSEMENT	Hoeveelheid water afkomstig				Totaal
	uit één of meerdere putten	uit een waterloop of een kanaal (a)	van de openbare distributie	andere herkomst	
Antwerpen	4.603	9.149	3.100	110	16.962
Mechelen	1.726	25.678	403	88	27.895
Turnhout	2.425	3.457	117	1.684	7.683
Brussel	8.332	116.041	4.118	986	129.477
Leuven	4.946	12.470	794	16	18.226
Nijvel	7.206	17.001	269	3.966	28.442
Brugge	1.197	8.130	292	—	9.619
Diksmuide	115	736	—	—	851
Ieper	245	152	74	11	482
Kortrijk	2.822	2.739	470	142	6.173
Oostende	143	47.002	153	4	47.302
Roeselare	1.050	4.010	276	113	5.449
Tielt	729	1.597	—	36	2.362
Veurne	41	894	35	—	970
Aalst	1.467	17.512	292	3	19.274
Dendermonde	1.520	2.007	41	18	3.586
Eeklo	987	1.282	79	—	2.348
Gent	3.578	36.089	932	49	40.648
Oudenaarde	1.138	337	298	244	2.017
Sint-Niklaas	1.241	330	72	5	1.648
Aat	890	1.753	46	121	2.810
Charleroi	2.449	163.452	1.703	7.485	175.089
Bergen	7.427	46.228	426	4.051	58.132
Zinnik	4.820	8.418	217	1.626	15.081
Thuin	512	1.050	48	837	2.447
Doornik	3.632	898	58	61	4.649
Hoei	534	1.732	66	28	2.360
Luik	10.638	349.396	1.494	7.010	368.538
Verviers	1.727	4.788	2.939	519	9.973
Borgworm	1.163	3.029	5	460	4.657
Hasselt	7.257	9.056	63	1.202	17.578
Maaseik	1.923	2.287	13	5	4.278
Tongeren	5.381	84.597	16	—	89.994
Aarlen	24	16.853	27	27.537	44.441
Bastenaken	35	6	4	—	45
Marche-en-Famenne	10	—	4	—	14
Neufchâteau	61	—	9	5	75
Virton	22	520	2	3	547
Dinant	50	53	31	8	142
Namen	7.605	17.287	300	1.150	26.342
Philippeville	33	265	27	18	343
Het Rijk	**101.754**	**1.018.281**	**19.313**	**59.601**	**1.198.949**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief het koelwater van de electrische centrales afkomstig uit een waterloop of een kanaal.

Raming van het waterverbruik in de nijverheid tijdens het jaar 1953

Herkomst en bestemming

(duizenden kubieke meters)

BEDRIJFSTAK	Hoeveelheid water afkomstig				Totaal
	uit één of meerdere putten	uit een waterloop of een kanaal	van de openbare distributie	andere herkomst	
Mijnen	16.943	153.562	675	17.522	188.702
Cokes- en gasfabrieken	334	9.271	128	40	9.773
Electriciteitsbedrijven (a)	194	1.072	407	11	1.684
IJzer- en staalnijverheid	10.330	324.637	1.112	29.521	365.600
Scheikundige nijverheid	12.970	365.325	2.464	3.687	384.446
Rubbernijverheid	2.449	4.369	253	208	7.279
Textielbereiding	1.951	2.739	249	191	5.130
Textielveredeling	5.605	8.298	2.730	287	16.920
Glasnijverheid	484	16.379	472	493	17.828
Kleinijverheid	941	376	90	46	1.453
Groeven en kalknijverheid	815	1.965	152	2.897	5.829
Ceramische nijverheid .	333	172	155	38	698
Olieraffinaderijen en margarinefabrieken .	1.182	19.649	386	—	21.217
Stokerijen	1.143	6.589	264	4	8.000
Bereiding van andere dranken	10.753	2.499	3.602	630	17.484
Voedingsmiddelenind.	20.002	36.179	5.559	933	62.673
Papiernijverheid	14.448	63.394	503	2.971	81.316
Ledernijverheid	877	1.806	112	122	2.917
Totaal	**101.754**	**1.018.281**	**19.313**	**59.601**	**1.198.949**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief het koelwater uit een waterloop of een kanaal.

HOOFDSTUK III

VERKEER

§ 1. — VERVOER PER SPOOR

A. — *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.*

1. — *Verkeer.*

Het commercieel vervoer van goederen bij wagenladingen door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen is in 1953 verder afgenomen, zij het in mindere mate dan het jaar tevoren. Het aantal gepresteerde tonkilometers daalde met 5,7 % en het aantal vervoerde tonnen met 6,4 %, zodat de gemiddeld door één ton afgelegde weg steeg van 91,9 km in 1951 en 1952 tot 92,6 km in 1953.

Als oorzaak van deze evolutie kan hier vooreerst verwezen worden naar de weliswaar lichte, doch vrij algemene daling van de activiteit in die bedrijfstakken die traditioneel het meest beroep doen op de diensten van de spoorweg : kenschetsend is de evolutie van de productie van cokes, gietijzer en ruw staal, waarvoor grote hoeveelheden steenkolen en ijzererts dienen te worden aangevoerd, van de verzendingen door de metaalverwerkende nijverheid en van de productiecijfers der steengroeven. Bovendien blijkt zich een verschuiving te hebben voorgedaan in de verdeling zelf van het vervoer tussen de spoorweg, de waterweg en het wegverkeer vermits, zoals verder uiteengezet, de activiteit van de binnenscheepvaart in 1953 is toegenomen en het aantal vrachtwagens, vooral zware, en hun transportcapaciteit is aangegroeid.

Totaal vervoer van goederen bij wagenladingen

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

JAARTAL	Duizenden tonnen	Millioenen tonkilometers
1938 (a) ...	74.037	5.496
1949 (b) ...	60.130	5.669
1950 (b) ...	60.659	5.462
1951 (b) ...	72.091	6.628
1952 (b) ...	66.012	6.114
1953 (b) ...	61.803	5.721

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Inclusief het vervoer van de « Nord-Belge ».
(b) Exclusief het militair vervoer.

Overschouwt men de evolutie van het totale goederenverkeer bij wagenladingen sedert 1949, dan blijkt het jaar 1951 een duidelijk afgetekende top te vertonen, gevolgd door een geleidelijke teruggang, die evenwel nog niet gaat tot het peil van 1949 of 1950. Bij nadere ontleding blijkt het

binnenlands verkeer het sterkst te zijn afgenomen en in 1953 zelfs beneden het niveau van 1950 en van 1949 te vallen, wat niet het geval is in de overige sectoren. Bij de invoer is de teruggang veel minder sterk, terwijl, wat de uitvoer betreft, de spoorweg zijn activiteit sedert 1949 voortdurend heeft zien toenemen. De cijfers van het doorvoerverkeer benaderen in 1953 weer het peil van 1951. Bovenstaande gegevens verklaren grotendeels de stijging in 1953 van de gemiddelde afstand waarover een ton goederen door de spoorweg getransporteerd wordt, evolutie welke blijkbaar gedeeltelijk ook te wijten is aan een overschakelen, door de ondernemingen, van spoorwegverkeer op wegverkeer.

Vervoer van goederen bij wagenladingen volgens de aard van het vervoer
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

JAARTAL	Binnenland	Invoer	Uitvoer	Transito	Totaal
	Absolute cijfers (duizenden tonnen)				
1938 (a)	46.286	21.039		6.712	74.037
1949 (b)	38.258	10.141	6.404	5.327	60.130
1950 (b)	39.191	9.182	7.049	5.237	60.659
1951 (b)	45.265	12.318	8.085	6.423	72.091
1952 (b)	40.271	11.903	8.155	5.683	66.012
1953 (b)	35.929	10.632	8.897	6.345	61.803
	Toe- of afneming van het vervoer (percenten t. o. v. het vorige jaar)				
1949	— 5,5	— 14,2	+ 0,7	+ 3,0	— 5,9
1950	+ 2,4	— 9,5	+ 10,1	— 1,7	+ 0,9
1951	+ 15,5	+ 34,2	+ 14,7	+ 22,6	+ 18,6
1952	— 11,0	— 3,4	+ 0,9	— 11,5	— 8,4
1953	— 10,8	— 10,7	+ 9,1	+ 11,6	— 6,4

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Inclusief het vervoer van de « Nord-Belge ».
(b) Exclusief het militair vervoer.

Het verkeer van stukgoed neemt, na een hoogtepunt in 1950, voortdurend af en is ook in 1953 verder gedaald tot 709.000 t en 66 millioen tonkilometer. In tegenstelling met het verkeer bij wagenladingen, waar het peil van vóór de oorlog grosso modo kon behouden worden, is het transport van stukgoed bijna op de helft teruggevallen (gemiddeld 1.270.000 t en 120 millioen tonkilometer tijdens de periode 1936/1938). Op dit terrein doet de concurrentie van het wegverkeer zich echter zeer sterk gevoelen.

Ingevolge de hoger vermelde daling van het goederenverkeer zijn de ontvangsten van de spoorwegmaatschappij uit dien hoofde in 1953 teruggelopen tot 6.724 millioen frank, tegen 7.019 millioen frank in 1952 en 6.880 millioen frank in 1951. De gemiddelde ontvangst per tonkilometer, die van 0,94 F in 1951, dank zij de algemene tariefverhoging van 1 Juli 1952,

Vervoer van goederen bij wagenladingen

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

(duizenden tonnen)

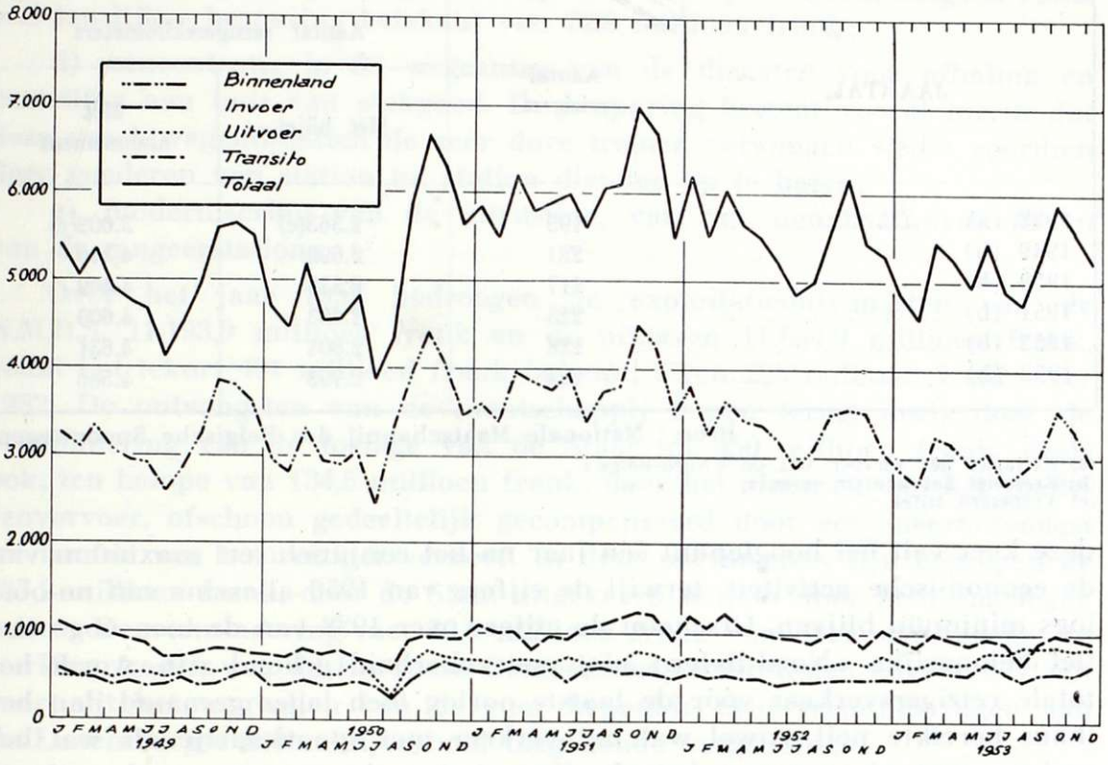

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

was gestegen tot 1,01 F in 1952, is bovendien een weinig teruggelopen tot 1,003 F in 1953, zulks grotendeels ingevolge het wegvallen van het stelsel waarbij de Belgische Staat de spoorwegmaatschappij vergoedde voor de aan de Luxemburgse metaalnijverheid toegestane tariefvermindering.

Het reizigersverkeer van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen is in 1953 eveneens teruggelopen, zij het minder sterk dan het goederenvervoer : het aantal vervoerde reizigers daalde met 1,3 %; in reizigerskilometers uitgedrukt ging het verkeer met slechts 0,2 % achteruit, zodat de gemiddeld door een reiziger afgelegde weg een weinig steeg. Aan de voortdurende stijging van de verhouding van het aantal reizigerskilometers tegen verminderd tarief in het totaal reizigersverkeer werd in 1953 een einde gesteld : ingevolge enkele relatief onbelangrijke beperkingen in het genot der tariefvermindering daalde deze verhouding van 79,8 % in 1952 tot 78,6 % in 1953. De verhouding van het verkeer tegen volle prijs steeg met 5,5 %, vergeleken met de cijfers van 1952. De ontvangsten uit het reizigersverkeer (ontvangsten uit het vervoer van bagage niet inbegrepen) namen zelfs toe van 3.271 millioen frank in 1952 tot 3.418 millioen frank in 1953, doch deze verhoging is nog grotendeels te danken aan de tariefverhoging van 1 Juli 1952.

Overschouwt men de evolutie van het reizigersverkeer over de laatste vijf jaren, dan blijkt 1952 in de weinig bewogen evolutie een topjaar. Ook

Reizigersvervoer

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

(millioenen eenheden)

JAARTAL	Aantal reizigers	Aantal reizigerskilometers	
		Met biljet	Met abonnement
1938 (a)	195	2.363(c)	3.602(c)
1949 (b)	221	2.699	4.419
1950 (b)	217	2.578	4.469
1951 (b)	225	2.653	4.600
1952 (b)	228	2.804	4.631
1953 (b)	224	2.798	4.583

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Exclusief het vervoer van de « Nord-Belge ».
(b) Exclusief het militair vervoer.
(c) Verbeterd cijfer.

deze keer valt het hoogtepunt één jaar na het conjunctureel maximum van de economische activiteit, terwijl de cijfers van 1950 alleszins een na-oorlogs minimum blijven. Ofschoon de cijfers over 1938 van de toen nog relatief belangrijke « Nord-Belge » niet met zekerheid gekend zijn, wordt het totale reizigersverkeer vóór de laatste oorlog toch lager geraamd dan het thans bereikte peil, zowel wat het verkeer met spoorkaartje als wat het verkeer met abonnement betreft. Voor het verkeer met spoorkaartje is zulks ongetwijfeld een gevolg van de hogere levensstandaard der bevolking, en dit niettegenstaande de enorme verhoging van het aantal autovoertuigen, terwijl de stijging in het tweede geval op een verhoogde mobiliteit der arbeidskrachten kan wijzen.

2. — *Spoorwegpolitiek.*

Het in 1949 door de Minister van Verkeerswezen goedgekeurde plan tot financiële sanering van de N.M.B.S. werd in 1953 verder afgewerkt. Met de bedoeling de exploitatieuitgaven te beperken en terzelfder tijd toch de kwaliteit van de aangeboden diensten op te voeren werden in 1953 vooral volgende maatregelen genomen :

a) beperking van het aantal personeelsleden, mits naleving van de bepalingen van het statuut. Aldus kon het aantal personeelsleden van de maatschappij in 1953 met 5.154 eenheden verminderd worden en bedroeg het gemiddeld aantal tijdens dit jaar 81.086 eenheden. In 1949 beliep dit aantal nog 91.686 eenheden;

b) omschakeling van stoomtreinen op electrische treinen op enkele zeer drukke lijnen of op motortreinen of autobusdiensten op weinig drukke lijnen. De geëlectrificeerde diensten Brussel-Antwerpen en Brussel-Charleroi zijn reeds in gebruik. Brussel-Oostende en Brussel-Leuven volgen in 1954, terwijl aan Leuven-Luik, Leuven-Ottignies en Brussel-Aarlen gewerkt wordt. Op 31 December 1953 was het grootste deel van de vereiste electrische locomotieven reeds besteld;

c) voortzetting van de vereenvoudiging der exploitatie van 2.000 km spoorlijnen op de 5.000 km van het net. Op 31 December 1953 was deze vereenvoudiging reeds doorgevoerd op 1.300 km spoorlijnen, hetgeen reeds een jaarlijkse besparing betekent van 72,8 millioen frank;

d) concentratie in 39 wegcentra van de diensten voor afhaling en bestelling aan huis van stukgoed. De besparing bestaat vooral hierin dat deze vrachtwagendiensten de zeer dure treinen vervangen welke voordien deze goederen van station tot station dienden op te halen;

e) modernisering van de uitrusting, van het signalisatiesysteem en van de rangeerstations.

Over het jaar 1953 bedroegen de exploitatieontvangsten van de N.M.B.S. 11.193,9 millioen frank en de uitgaven 11.684,9 millioen frank, zodat het tekort 491 millioen frank beloopt, tegen 220 millioen frank over 1952. De ontvangsten van de maatschappij liepen terug, deels door de vermindering van de toelage van de Staat tot 450 millioen frank, deels ook, ten belope van 134,5 millioen frank, door het afnemen van het goederenvervoer, ofschoon gedeeltelijk gecompenseerd door een meerontvangst uit hoofde van het reizigersverkeer. In deze ontvangsten zijn begrepen de 287,2 millioen frank, door de Staat uitgekeerd wegens door hem opgelegde lasten. De vermindering met 33,9 millioen frank van deze som, na het in werking treden van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, vloeit voort uit het wegvallen van de voor bepaalde tariefverminderingen aan de Luxemburgse metaalnijverheid toegekende vergoeding.

De uitgaven van de maatschappij namen in 1953 met 165 millioen frank af : zulks is hoofdzakelijk te danken aan een vermindering van de personeelsuitgaven en aan een beperking van het steenkolenverbruik. Nochtans stegen, naast diverse kleine posten, de uitgaven voor pensioenen en de financiële lasten in 1953. Ten einde de moeilijkheden van de N.M.B.S. tegemoet te komen verleende de Staat, van 1 Maart 1953 af, uitstel voor de betaling van de verkeersbelasting.

In tegenstelling met de algemene verwachting heeft het in werking treden van het Verdrag betreffende de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal de N.M.B.S. niet de voorziene voordelen bijgebracht. De verhoging der tarieven voor de betrokken goederen kon het wegvallen van de hoger vermelde vergoeding door de Staat niet compenseren. Bovendien is dit met een tariefverhoging belaste verkeer thans sterker onderhevig aan de concurrentie.

Niettegenstaande de financieel ongunstige resultaten van de exploitatie — het cumulatief tekort van de maatschappij bedraagt 1.640,9 millioen frank — kan toch gewezen worden op enkele gunstige tekenen. Terwijl toch de personeelsuitgaven meer dan 6/10 van de totale uitgaven vertegenwoordigen, is de vermindering van het aantal personeelsleden per millioen verkeerseenheden belangwekkend : van 7,2 in 1949 daalde deze coëfficiënt tot 6,1 in 1953. Per 1.000 bruto-tonkilometers werd in 1949 nog 72,81 kg steenkolen verbruikt, tegen slechts 69,09 kg in 1953. De gemiddelde bezetting der reizigerstreinen steeg van 144 in 1949 en na een daling tot 138 in 1950 tot 146 in 1953. Ook het rendement der goederentreinen kon verhoogd

worden van gemiddeld 688 t lading in 1949 en slechts 677 t in 1950 tot 709 t in 1953. De verbetering van al deze cijfers in 1953 is van speciaal belang, daar de omvang van het goederenverkeer verder terugliep, hetgeen er op wijst dat de sedert 1949 gevolgde politiek reeds vruchten begint af te werpen.

B. — *Buurtspoorwegen.*

1. — *Verkeer.*

Grosso modo bleef het aantal reizigers, vervoerd door de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, de laatste drie jaren ongeveer op het zelfde peil (de schommelingen bereikten niet eens 1,3 %). Het cijfer van 1950 blijft een na-oorlogs minimum en sluit de dalende tendens af van de eerste jaren na de oorlog, tendens die wellicht het gevolg was van het geleidelijk weer op peil brengen van de andere verkeersmiddelen. Evenals op de spoorweg is het reizigersverkeer van de buurtspoorweg in 1951 de hoogte ingegaan, doch hier bleef de daling nadien uit en wordt het peil van 1938 nog ver overtroffen.

Totaal vervoer

Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen

JAARTAL	Aantal reizigers (millioenen)	Goederenvervoer	
		Duizenden tonnen	Millioenen tonkilometers
1938	194	4.174	70
1949	288	3.775	44
1950	267	3.993 (a)	42
1951	282	3.835	39
1952	279 (a)	2.931	31
1953	283	2.314	24

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

(a) Verbeterd cijfer.

Bij nader toezicht blijken zich evenwel tussen de verschillende door de maatschappij aangewende vervoermiddelen belangrijke verschuivingen te hebben voorgedaan. Sedert 1953 zijn de stoomdiensten volledig opgeheven, de cijfers van de electrische diensten en van de motorspoordiensten daalden voortdurend van respectievelijk 244 millioen reizigers en 25 millioen reizigers in 1949 tot respectievelijk 203 millioen en 13 millioen reizigers in 1953, terwijl het aantal reizigers, vervoerd per autobus (autobusdiensten met hoge kapitalen en vervangingsautobusdiensten samen) opliep van 18 millioen in 1949 tot 66 millioen in 1953. Grotendeels zijn deze verschuivingen het gevolg van de verwezenlijkte omschakeling, maar bovendien volgde een hogere verkeersdrukte bijna steeds de betere aanpassing van de aan de cliëntele aangeboden diensten door de uitbreiding van het autobusverkeer.

Het vervoer van goederen door de buurtspoorwegen is, na een conjuncturele stijging in 1950, sterk afgenomen. De oorzaak hiervan ligt, eensdeels, in het opgeven van verschillende spoorlijnen door de maatschappij, waarbij de wegcentra van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen het verkeer van stukgoed trachten over te nemen en, anderdeels, in de verscherpte concurrentie van het vrachtwagenvervoer. Bij nader onderzoek is immers gebleken dat ook daar, waar de goederendiensten bleven bestaan, hun activiteit sterk terugliep, o.m. bij het vervoer van suikerbieten. Bovendien is ook de gemiddelde rit van een ton goederen, die in 1938 nog 16,8 km bedroeg, gedaald tot 11,5 km in 1949 en tot 10,5 km in 1953.

De ontvangsten van de maatschappij, die sedert 1947, o.m. ook door opeenvolgende tariefverhogingen, waarvan de laatste op 3 Augustus 1951 plaats had wat betreft het reizigersverkeer, op 2 Juli 1952 wat betreft het goederenverkeer, aanhoudend gestegen waren, namen in 1953 weer af, doch deze daling wordt meer dan gecompenseerd door een nog sterkere inkrimping van de uitgaven, met als gevolg daarvan een verhoging van de winstmarge. Slechts 16 van de 139 lijnen of netten sloten dat jaar nog met verlies.

2. — *Buurtspoorwegpolitiek.*

De ver doorgedreven rationalisatie, welke de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen sedert de oorlog heeft ondernomen, werpt thans vruchten af, zoals reeds uit de hoger aangehaalde cijfers blijkt. Deze rationalisatie was trouwens noodzakelijk : de unitaire exploitatieuitgaven zijn voortdurend gestegen en de exploitatieontvangsten dekken een steeds kleiner wordend aantal werkdagen van het personeel (veruit de belangrijkste post onder de uitgaven). Terzelfder tijd bleven de algemene tarieven op het peil van 1951, zodat het streven naar een hogere productiviteit een dwingende eis blijft. In dit verband wordt de vraag gesteld of de maatschappij misschien niet verder dient te gaan in haar politiek, de spoorlijnen te vervangen door autobusdiensten. Immers, het batig saldo van de inkomsten boven de exploitatieuitgaven bedroeg in 1953 voor de spoorlijnen slechts 2,51 % van de ontvangsten, tegen 5,36 % voor de autobusdiensten, terwijl de autobusdiensten in vele gevallen dan nog werden ingelegd om deficitaire spoorlijnen te vervangen. De mogelijkheid op deze wijze deficitaire lijnen weer financiëel rendabel te maken is echter afhankelijk van verschillende omstandigheden, waaronder de densiteit en de regelmatige spreiding van het verkeer in de tijd de voornaamste zijn. Spitsverkeer, geconcentreerd binnen een beperkte tijdruimte (vooral verkeer van arbeidskrachten), kan niet rationeel verwerkt worden door autobusdiensten. Vandaar dat de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen er toe genoopt wordt beide verkeersmiddelen, tram en autobus, in gebruik te houden, terwijl zij zich blijft inspannen haar diensten aan de eisen van tijd en plaats zo goed mogelijk aan te passen.

§ 2. — BINNENSCHEEPVAART

1. — *Verkeer.*

Niettegenstaande de lichte teruggang der productie in bijna alle nijver-

heidstakken welke voor de binnenvaart van belang zijn, is het verkeer langs de waterweg in 1953 belangrijk gestegen. De hoeveelheid vervoerde goederen nam met 18,7 % toe; doch, uitgedrukt in tonkilometers groeide het verkeer slechts met 15,9 % aan, zodat de gemiddelde afstand, waarover de goederen worden vervoerd, daalde van 85,7 km in 1952 tot 83,7 km in 1953, althans wat de in het binnenland afgelegde weg betreft.

Binnenvaart
Totaal vervoer

JAARTAL	Vervoerde tonnen (duizenden)	Tonkilometers (millioenen)
1938 (a) ..	33.718	2.939
1949	30.540	2.629
1950	36.279	2.998
1951	41.649	3.474
1952	39.547	3.389
1953	46.945	3.928

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
(a) Raming.

De oorzaak van deze lichte daling ligt in de relatief sterkere toeneming van het binnenlands verkeer : de vervoerde hoeveelheid steeg hier met 24,6 % in 1953, terwijl, behalve voor het doorvoerverkeer, de toeneming veel zwakker was, ofschoon helemaal niet onbelangrijk.

Uit de ontleding van de structuur van het vervoer naar de aard der getransporteerde goederen blijkt de stijging in 1953 algemeen te zijn geweest, behalve voor het vervoer van ertsen, dat met 13,1 % terugliep. Wat de geografische verdeling van het verkeer betreft, schijnen bijna alle waterwegen

Binnenvaart
Indeling volgens de aard van het vervoer

JAARTAL	Binnenland	Invoer	Uitvoer	Transito	Totaal
	Absolute cijfers (duizenden tonnen)				
1938 (a)	12.352	7.697	7.954	5.710	33.718
1951	18.841	12.799	9.090	919	41.649
1952	17.127	12.275	9.229	914	39.546
1953	21.339	13.947	10.524	1.134	46.945
	Toe- of afneming van het vervoer (percenten t. o. v. het vorige jaar)				
1951	+ 9,3	+ 17,8	+ 24,4	+ 6,2	+ 14,8
1952	— 9,1	— 4,1	+ 1,5	— 0,6	— 5,1
1953	+ 24,6	+ 13,6	+ 14,0	+ 24,1	+ 18,7

(a) Raming.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Binnenvaart

Vervoerde goederen

(duizenden tonnen)

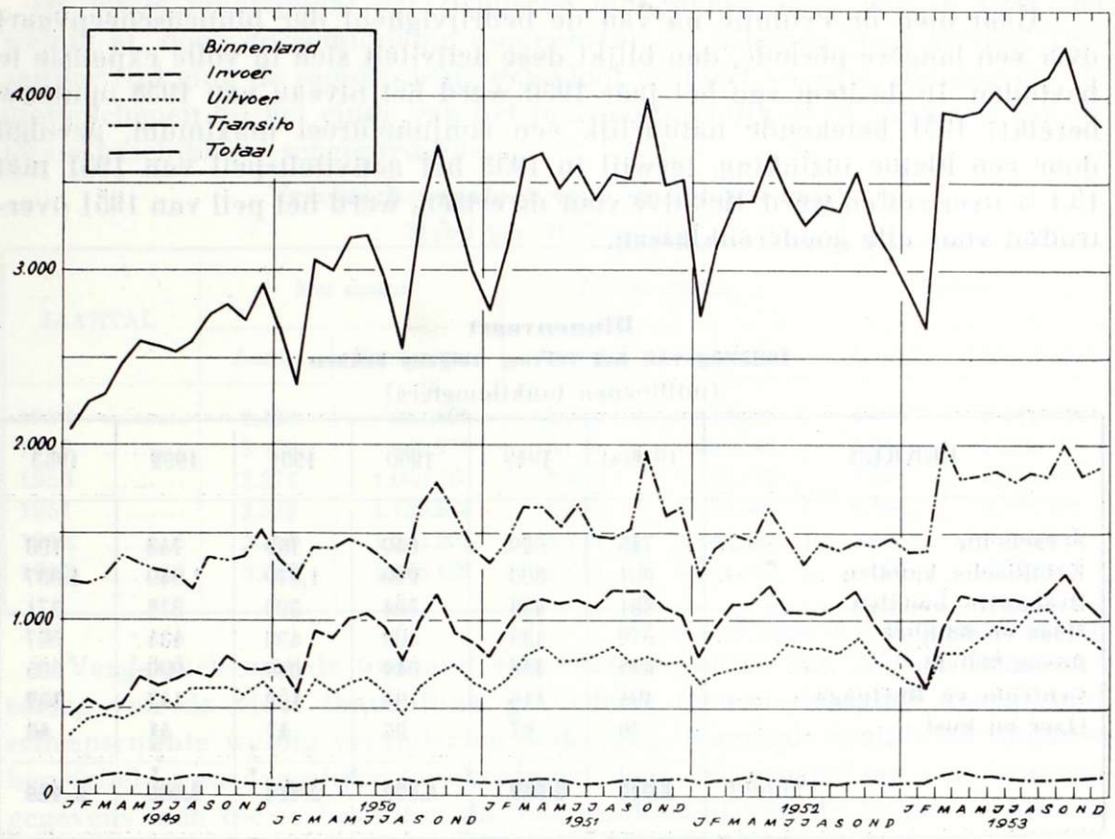

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Binnenvaart

Indeling van het vervoer volgens de aard der goederen

(millioenen tonkilometers)

AARD DER GOEDEREN	1938 (a)	1949	1950	1951	1952	1953
Voedingswaren en landbouwproducten	251	202	243	242	245	258
Vaste brandstoffen	1.083	965	947	1.052	1.095	1.145
Ertsen	221	175	215	240	267	232
Metaalproducten	125	102	133	190	185	292
Bouwmaterialen	801	356	402	452	374	486
Steengroefproducten		389	550	655	627	796
Textiel- en lederproducten	458	8	9	9	8	9
Scheikundige producten		179	246	342	292	345
Nijverheidsvetten en -oliën		86	114	159	179	210
Allerhande		167	138	133	114	155
Totaal	**2.939**	**2.629**	**2.998**	**3.474**	**3.389**	**3.928**

(a) Benaderende cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

een toeneming van het verkeer te hebben gekend, de Brabantse kanalen uitgezonderd. Het sterkst steeg de activiteit op de Kempische kanalen en wel met 28,6 %.

Gaat men de evolutie na van de bedrijvigheid der binnenscheepvaart over een langere periode, dan blijkt deze activiteit zich in volle expansie te bevinden. In de loop van het jaar 1950 werd het niveau van 1938 opnieuw bereikt; 1951 betekende natuurlijk een conjunctureel maximum, gevolgd door een kleine inzinking, terwijl in 1953 het activiteitspeil van 1951 met 13,1 % overtroffen werd. Behalve voor de ertsen, werd het peil van 1951 overtroffen voor alle goederenklassen.

Binnenvaart

Indeling van het vervoer volgens bekken

(millioenen tonkilometers)

BEKKEN	1938(a)	1949	1950	1951	1952	1953
Zeeschelde	745	529	640	759	743	793
Kempische kanalen	851	803	920	1.070	1.040	1.337
Brabantse kanalen	281	283	324	390	378	371
Maas en Samber	378	433	400	436	434	567
Boven-Schelde	544	438	546	620	606	665
Centrum en Borinage	104	116	133	152	147	152
IJzer en kust	36	27	35	47	41	43
Totaal	**2.939**	**2.629**	**2.998**	**3.474**	**3.389**	**3.928**

(a) Benaderende cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Per bekken gezien trekt vooral de sterke ontwikkeling van het verkeer op de Kempische kanalen de aandacht, d.w.z. hoofdzakelijk op het Albertkanaal. Wel blijkt uit de evolutie van het verkeer dat een hele tijd nodig is vóór een nieuwe waterweg op bevredigende wijze benut wordt.

2. — *Binnenscheepvaartpolitiek.*

Het programma op lange termijn, dat ten doel heeft de belangrijkste havens en industriële centra van het land met elkaar te verbinden door een net van waterwegen met een doorlaatvermogen van ten minste 1.350 t, werd ook in 1953 verder afgewerkt. Enkele van deze werken zijn thans zo ver gevorderd dat men hun afwerking binnen afzienbare tijd mag verwachten, zodat de zeer grote investeringen, welke te lang onproductief zijn gebleven, zullen renderen. In dit geval bevinden zich de modernisering van de Maas, het Netekanaal en de ringvaart te Gent. Andere ondernemingen, als het kanaal Nimy-Blaton en de modernisering van de waterweg van Brussel naar Charleroi zullen nog heel wat meer tijd vragen.

De reglementering, toegepast door de Dienst voor Regeling der Binnenvaart, werd in 1953 niet essentieel gewijzigd, doch, zoals tijdens de voorgaande jaren, werd er naar gestreefd de toepassing er van zo soepel mogelijk te maken. Het peil der vrachtgelden onderging dezelfde seizoenwijzigingen

als tijdens het voorgaande jaar. Gedurende het laatste kwartaal werden de vrachtgelden voor bepaald vervoer op een vastgestelde reisweg evenwel verlaagd.

De totale tonnenmaat der Belgische binnenvloot nam ook in 1953 een weinig af, doch de gemiddelde tonnenmaat der schepen steeg verder. Terzelfder tijd ging de motorisering der vloot evenwel vooruit, zodanig dat de motorschepen bij het einde van het jaar gezamenlijk 55 % innamen van de totale beschikbare scheepsruimte.

Vrachtschepenvloot voor de binnenvaart

Stand per 31 December

JAARTAL	Met motor		Zonder motor		Totaal	
	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat	Aantal	Tonnenmaat
1938	2.138	563.892	4.774	1.872.908	6.912	2.436.800
1949	3.132	962.970	3.015	1.365.747	6.147	2.328.717
1950	3.374	1.060.760	2.857	1.303.810	6.231	2.364.570
1951	3.539	1.139.538	2.655	1.228.900	6.194	2.368.438
1952	3.656	1.203.209	2.426	1.142.398	6.082	2.345.607
1953	3.822	1.288.182	2.183	1.051.680	6.005	2.339.862

Bron : Ministerie van Verkeerswezen.

Vergeleken met de toestand van 1949 en vooral van 1938 is de motorisering van de vloot thans flink gevorderd, terwijl de totale beschikbare scheepsruimte weinig verandering onderging. Niettegenstaande de onnauwkeurigheid van dergelijke berekeningen, laat de vergelijking van bepaalde gegevens toch toe te besluiten dat het rendement van de Belgische binnenvloot sterk is gestegen tussen 1949 en 1953. Ongetwijfeld laat de motorisering der schepen toe, mits een relatief kleine investering, de transportcapaciteit van de vloot belangrijk te verhogen. Deze evolutie verklaart tevens waarom zo weinig behoefte bestaat aan nieuwbouw om het groeiend verkeer te kunnen verwerken.

§ 3. — WEGVERVOER

1. — *Verkeer.*

Ofschoon sedert 1952 geen tellingen van het wegverkeer meer werden ondernomen, kan, op grond van de tellingen van 1949 en 1952, de aangroei van de verkeersdrukte in 1953 op ongeveer 12 % worden geraamd. Sedert 1949 zou de toeneming van de verkeersdrukte dan iets meer dan de helft bedragen.

De evolutie van het aantal in gebruik zijnde motorrijtuigen kan niet gevolgd worden aan de hand van de beschikbare statistieken. De totnogtoe gepubliceerde statistiek, opgesteld door het Ministerie van Financiën, betrof de in de loop van het jaar aangevraagde vergunningen. Een nieuwe statistiek werd sedertdien uitgewerkt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek en geeft het aantal bij het einde van het jaar in gebruik zijnde voertuigen, zodat beide reeksen niet met elkaar kunnen vergeleken worden. Bij het einde van 1952 (1) waren er aldus in België in totaal 675.877 motorrij-

(1) De gegevens over 1953 zijn nog niet beschikbaar.

tuigen, waarvan 319.932 personenauto's en huurrijtuigen, 3.069 autobussen, 204.328 motorrijwielen, 147.306 vrachtwagens van alle afmetingen en 1.242 voertuigen waarvan de aard niet werd vastgesteld.

Indien het vervoer van goederen per vrachtwagen uitbreiding neemt, dan kan zulks enerzijds worden toegeschreven aan de toeneming van het aantal zware vrachtwagens die het vervoer van alle soorten goederen over grote afstand goedkoper kunnen verzekeren, en anderzijds aan de verhoging, van 10 km tot 25 km van de afstandsbeperking van de beperkte vergunningen, toegepast in 1951, die, naast een verbetering van het rendement der voertuigen, een belangrijke aangroeiing van het vervoer voor rekening van derden op korte en gemiddelde afstand tot gevolg had. Het aantal beperkte vergunningen (telkens geldig voor één enkele vrachtwagen) steeg van 6.657 in 1949 tot 10.217 in 1953, terwijl het aantal vrachtwagens met vergunning voor vervoer in gans België integendeel terugliep van 9.114 einde 1949 tot 8.764 einde 1952, om in de loop van 1953 te stijgen tot 8.862 bij het einde van het jaar.

2. — *Wegennetpolitiek.*

Voor rekening van het speciaal en tijdelijk Wegenfonds, opgericht bij de wet van 11 Juli 1952 (1), werden in de loop van het jaar 1953 verbintenissen aangegaan ten belope van 738.266.000 F, hetgeen, gevoegd bij die, aangegaan in 1952, het bedrag op 1.050.014.000 F brengt. Uit deze cijfers blijkt hoe de aangegane verbintenissen de hoogte ingaan, terwijl toch het programma uitgaven voorziet ten belope van 26 milliard frank, te verdelen over 15 jaar, of gemiddeld iets meer dan 1.700 millioen frank per jaar. Trouwens, een te grote vertraging in de voltooiing van het aangevatte programma veroorzaakt een relatieve verhoging der financiële lasten, terwijl toch gedeeltelijk uitgevoerde werken veelal weinig nut opleveren.

Daarbuiten heeft de Staat in 1953 nog 364.455.000 F uitgegeven voor onderhoudswerken aan delen van het wegennet, niet begrepen in het programma van het Wegenfonds, voor verbetering van bestaande wegen 47.098.000 F en voor herstel van oorlogsschade aan het wegennet 110.741.000 F, waarvan 50.991.000 F voor reeds eerder aanbestede herstellingen.

De totale lengte der Rijkswegen, met inbegrip van de autosnelwegen, bedroeg 9.595 km op 31 December 1953, waarvan 15,0 % met bekleding in cementbeton (tegen 14,4 % in 1952), 4,1 % in asfaltbeton (tegen 3,9 %), 22,4 % keibestrating met een of andere bekleding (tegen 22,1 %), 23,4 % tarmacadam (tegen 23,1 %), 6,6 % keibestrating met fundering (tegen 6,6 %), 17,6 % keibestrating zonder fundering (tegen 18,9 %), 8,8 % mozaïek (tegen 8,6 %) en 2,1 % diverse verharding (tegen 2,4 % in 1952). De verhouding minderwaardige bekledingen is dus in 1953 teruggelopen.

§ 4. — ZEESCHEEPVAART

1. — *Verkeer.*

In verhouding tot het totaal scheepvaartverkeer in de haven van Antwerpen, bedroeg het aandeel der onder Belgische vlag varende schepen in

(1) *Belgisch Staatsblad* van 28 September 1952.

1953, 4,6 % wat het aantal schepen betreft en 5,9 % wat hun tonnenmaat betreft, tegen 6,1 % tijdens beide voorgaande jaren. Hieruit volgt dat de tonnenmaat der Belgische schepen gemiddeld iets hoger ligt dan die der schepen onder vreemde vlag.

Belgische koopvaardijvloot

Stand per 1 Januari

OMSCHRIJVING	Jaartal	Stoom-schepen	Motor-schepen	Totaal
Aantal schepen	1938	76	16	92
	1949	52	39	91
	1953	40	51	91
	1954	39	51	90
Belgische bruto-tonnenmaat	1938	266.344	79.979	346.323
	1949	216.467	175.511	391.978
	1953	200.257	236.786	437.043
	1954	191.005	229.130	420.135
Belgische netto-tonnenmaat	1938	182.620	53.861	236.481
	1949	156.170	122.970	279.140
	1953	148.242	167.256	315.498
	1954	141.752	163.722	305.474

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen.

De samenstelling der Belgische vloot is nagenoeg onveranderd gebleven in 1952, maar de omvang der bestellingen is nog licht gegroeid : 15 vrachtschepen metende 87.400 Tdw en 4 tankschepen metende 99.000 Tdw, hetgeen een totale aangroei zal betekenen met 186.400 Tdw aan nieuwe scheeps-

Aard der schepen van de Belgische vloot

OMSCHRIJVING	1 Januari 1953		1 Januari 1954	
	Aantal eenheden	Brutotonnenmaat, volgens de Belgische berekening der tonnenmaat (in tonnen)	Aantal eenheden	Brutotonnenmaat, volgens de Belgische berekening der tonnenmaat (in tonnen)
Gemengde passagiersschepen	5	53.844	5	53.844
Gemengde vrachtschepen	27	194.222	26	174.576
Vrachtschepen	50	117.496	52	137.192
Fruitvrachtschepen	1	3.057	1	3.057
Tankschepen	8	68.424	6	51.466

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen.

ruimte. Ingevolge het lage peil der vrachtprijzen waren 6 kleine vrachtschepen met een gezamenlijke bruto-tonnenmaat van 5.264 t opgelegd op 1 Januari 1954.

Vergelijkt men de samenstelling der Belgische vloot op 1 Januari 1954 met die van vijf jaar vroeger, dan blijkt het aantal schepen wel nagenoeg gelijk te zijn gebleven, doch de verhouding tussen het aantal stoomschepen en motorschepen is precies omgekeerd. Bovendien is de gezamenlijke brutotonnenmaat van deze vloot met 7,2 % gegroeid en, wat belangrijker is, gedeeltelijk vernieuwd. Bijna 2/3 van de totale beschikbare tonnenmaat behoort tot schepen, niet ouder dan 10 jaar.

In 1953 zijn de vrachtprijzen verder teruggelopen tot een peil hetwelk dat van 1950 benadert. De vergelijking wordt evenwel bemoeilijkt door het feit dat het belangrijkste indexcijfer voor de vrachtprijzen, berekend door de « United Kingdom Chamber of Shipping », werd gewijzigd op grond van een nieuw onderzoek naar de structuur van de wilde vaart. Wel evolueerden de oude en de nieuwe reeks, beide op basis van 1952, grosso modo in dezelfde zin. Van Januari tot December 1953 beliep de daling 14,5 %, tegen 43 % over 1952.

Indexcijfer van de vrachtprijzen voor de wilde vaart (a)
(1952 = 100)

MAAND	Oude reeks		Nieuwe reeks	
	1951	1952	1952	1953
Januari ...	137,3	148,2	146,4	79,3
Februari ...	148,9	142,2	140,6	80,0
Maart	163,3	124,5	122,4	83,2
April	159,9	98,9	108,4	85,6
Mei	184,3	100,3	105,8	82,2
Juni	161,8	89,6	91,2	73,8
Juli	162,4	81,6	73,5	75,8
Augustus ...	135,0	71,6	71,2	73,9
September .	150,5	78,7	76,3	73,9
October . .	172,2	85,2	84,9	77,5
November .	156,3	89,2	88,0	73,8
December .	152,4	89,3	83,7	71,5
Jaarindexcijfer	**157,0**	**100,0**	**100,0**	**77,5**

Bron : Chamber of Shipping, London.
(a) Vrachtprijzen in ponden gesteld, tankschepen uitgesloten.

Het volume van het zeetransport is in 1953 op een zeer laag peil teruggevallen, vooral tijdens de laatste zes maanden van het jaar. Belangrijke vrachten dienden evenwel nog naar Japan te worden vervoerd, waaronder steenkolen uit Noord-Amerika, doch een retourvracht ontbrak hier zeer dikwijls. Bovendien werd het wegvallen van de graanuitvoer uit Noord-Amerika slechts gedeeltelijk gecompenseerd door de graanexport uit de Rio de la Plata-streek en de aankopen van suiker door het Verenigd Koninkrijk.

In deze omstandigheden is het niet verwonderlijk dat, enerzijds, meer en meer schepen werden opgelegd en, anderzijds, zeer weinig nieuwe bestellingen werden geplaatst. De scheepsbouw was evenwel nog zeer actief in 1953 ingevolge de vroeger ontvangen bestellingen. Voor de exploitatie van oude schepen worden de vooruitzichten alvast zeer ongunstig.

2. — *Politiek.*

Gezien de ongunstige vooruitzichten voor de exploitatie van zeeschepen hebben de Belgische scheepswerven in 1953 niet veel nieuwe bestellingen

kunnen boeken. Het Fonds voor het Uitreden en het Aanbouwen van Zeeschepen kende geen enkel nieuw krediet toe, terwijl de N.M.K.N. in samenwerking met de A.S.L.K. dertien kredieten toekende aan visserijrederijen ten belope van 10.895.000 F.

§ 5. — HAVENBEDRIJVIGHEID

1. — *Haven van Antwerpen.*

Niettegenstaande de algemene teruggang van de bedrijvigheid der zeescheepvaart is het aantal schepen, dat de haven van Antwerpen aandeed, in 1953 verder gestegen tot een nooit gekende hoogte : 13.010 schepen, met een gezamenlijke netto-tonnenmaat (Belgische meetwijze) van 30.460.000 t zijn de haven binnengelopen, tegen 11.756 schepen metende 28.027.000 t in 1952 en 11.425 schepen metende 26.505.000 t in 1951, het jaar van de Koreaboom. Voor het eerst in de geschiedenis van de haven overtrof de gezamenlijke tonnenmaat der motorschepen die der stoomschepen en bereikte 16,3 millioen ton, tegen slechts 13,2 millioen ton in 1952. De gemiddelde tonnenmaat der binnengevaren schepen bedroeg in 1953 iets minder dan het jaar tevoren : 2.341 t, tegen 2.384 t.

Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Zeevaart		Binnenvaart		Spoorweg	
	Lossen	Laden	Lossen	Laden	Lossen	Laden
1938 (a) ...	11.873	11.706	4.589	4.412	1.792	380
1949 (b) ...	11.310	8.540	2.326	2.157	1.245	600
1950 (b) ...	10.445	10.801	4.167	2.180	1.560	287
1951 (b) ...	15.138	14.026	4.853	3.556	1.665	410
1952 (b) ...	15.653	11.820	4.214	4.014	875	307
1953 (b) ...	14.417	13.767	4.691	3.946	1.168	301

(a) Netto-gewicht.
(b) Bruto-gewicht.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Deze toeneming van het aantal schepen die de haven binnenlopen, is grotendeels toe te schrijven aan het groeiend aantal regelmatige scheepvaartlijnen die Antwerpen aandoen en waarvan het aantal bij het einde van het jaar 230 bedroeg. Geen enkele Europese haven biedt dergelijke keuze van regelmatige afvaart naar de meest verscheidene havens, hetgeen trouwens van Antwerpen de stukgoedhaven bij uitstek maakt.

In tegenstelling met wat zich het jaar tevoren heeft voorgedaan, is de hoeveelheid goederen welke te Antwerpen van zeeschepen werd gelost in 1953 teruggelopen, doch de uitvoer over zee is belangrijk gestegen, zodanig zelfs dat de totale goederenomzet der haven tot 28.184.000 t klom, tegen 27.473.000 t in 1952 en 29.164.000 t in 1951. Vergeleken met de cijfers van

Zeeverkeer in de haven van Antwerpen

(duizenden tonnen)

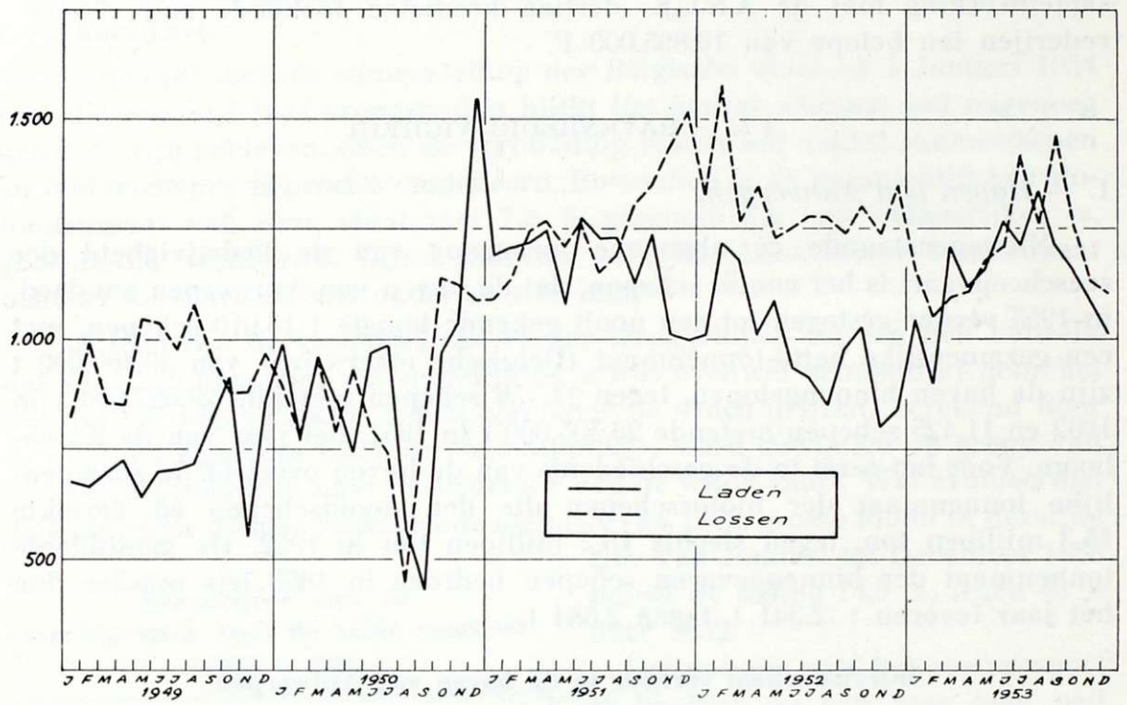

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

vóór de Korea-boom — respectievelijk 19.850.000 t en 21.246.000 t in 1949 en 1950 — en zelfs van vóór de oorlog — 23.579.000 t in 1938 — is de omzet de laatste jaren uiterst bevredigend. Buiten de omstandigheid dat de economische bedrijvigheid zich in België op een relatief hoog peil kon handhaven, is deze toestand ongetwijfeld ook het gevolg van de hogere transportbehoeften der Belgische nijverheid. Zulks is des te duidelijker, daar de doorvoer langs de haven van Antwerpen niet alleen relatief doch ook in absolute cijfers in 1953 lager lag dan in 1938, speciaal voor de doorvoer naar overzee. Veel meer dan vóór de oorlog is de haven thans afhankelijk van de activiteit der industrie in het binnenland.

In dit verband is de industrialisatie van het havengebied zelf natuurlijk uiterst belangrijk : vandaar dat de autoriteiten het oprichten van nieuwe ondernemingen, zoals de twee vóór enkele jaren gebouwde petroleumraffinaderijen, ten volle hebben gesteund. Het stijgend aantal regelmatige scheepvaartlijnen stelt het probleem der ligplaatsen en heeft alvast het graven van een zesde sas nodig gemaakt, de Boudewijnsluis, die het gelijktijdig versassen van vier schepen van 10.000 t zal mogelijk maken en waarschijnlijk in 1955 zal klaarkomen.

Ook de uitrusting zelf van de haven werd voortdurend aangepast en gemoderniseerd, terwijl aan een particuliere onderneming toelating verleend werd een nieuw droogdok te graven.

Een laatste belangrijk punt, dat echter de bevoegdheid der havenautoriteiten te buiten gaat, doch voortdurend hun aandacht gaande houdt,

is de uitbouw der verbindingswegen met het binnenland, o.m. de verbetering van het kanaal naar Charleroi, waaraan thans druk gewerkt wordt.

2. — *Haven van Gent.*

In de loop van het jaar 1953 hebben 1.878 schepen met een gezamenlijke netto-tonnenmaat (Belgische meetwijze) van 1.396.000 t de haven van

Internationaal verkeer in de haven van Gent
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Zeevaart		Binnenvaart		Spoorweg	
	Lossen	Laden	Lossen	Laden	Lossen	Laden
1938	2.287	1.045	2.036	1.526	198	280
1949	1.589	725	981	414	110	91
1950	1.296	885	1.406	518	217	97
1951	1.548	991	1.766	857	220	48
1952	1.557	936	1.604	646	59	73
1953	1.402	915	1.414	554	70	49

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zeeverkeer in de haven van Gent
(duizenden tonnen)

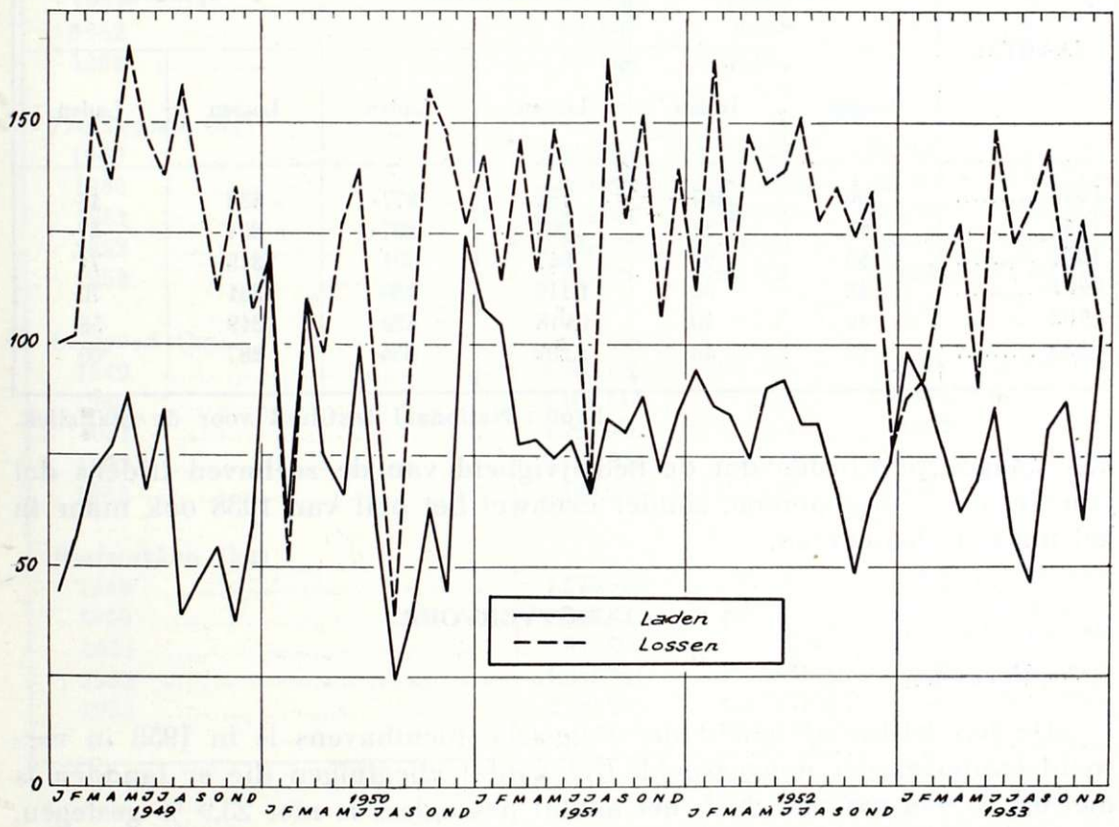

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Gent aangedaan, tegen 1.886 schepen metende 1.509.000 t in 1952 en 1.849 schepen metende 1.498.000 t in 1951. Ofschoon nieuwe regelmatige lijnen tot stand kwamen, is de haven van Gent toch veel meer afhankelijk van de trampvaart, zodat deze lichte achteruitgang nog niet verontrustend mag genoemd worden.

Ook het goederenverkeer in de zeehaven is een weinig afgenomen. De totale goederenomzet bedroeg 2.317.000 t in 1953, tegen 2.493.000 t in 1952 en 2.539.000 t in 1951, hetgeen toch nog ongunstig afsteekt tegen de 3.332.000 t van 1938. Grotendeels is dit verschil te wijten aan het wegvallen van een belangrijk gedeelte van het doorvoerverkeer met Frankrijk.

Niettegenstaande de onzekerheid welke nog bestaat betreffende de modernisering van de zeesluizen te Terneuzen, werd toch de havenuitrusting te Gent zelf gemoderniseerd en uitgebreid tijdens de voorbije jaren en werd reeds een aanvang gemaakt met de aanpassing van het zeekanaal op Belgisch grondgebied.

3. — *Haven van Brussel.*

Evenals tijdens de voorgaande jaren werd de bedrijvigheid van de haven van Brussel steeds gehinderd door de nog niet volledig herstelde oorlogsschade, al werden heel wat vorderingen gemaakt in 1953. Toch kan

Internationaal verkeer in de haven van Brussel
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Zeevaart		Binnenvaart		Spoorweg	
	Lossen	Laden	Lossen	Laden	Lossen	Laden
1938	196	167	752	377	339	45
1949	49	21	764	297	251	47
1950	55	22	947	501	318	71
1951	42	39	1.112	430	351	70
1952	49	40	1.018	429	319	58
1953	63	43	1.209	655	287	60

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

hier aangestipt worden dat de bedrijvigheid van de zeehaven tijdens dat jaar verder is toegenomen, zonder evenwel het peil van 1938 ook maar in het minst te benaderen.

§ 6. — LUCHTVERVOER

1. — *Verkeer.*

De handelsbedrijvigheid der Belgische luchthavens is in 1953 in versneld tempo verder aangegroeid. Het aantal vliegtuigen die er landden is met 8,4 % toegenomen, doch het aantal passagiers is met 23,9 % gestegen, tegen 8,6 % in 1952. De hoeveelheid vrachtgoed nam met 20,3 % toe, tegen

8,4 % in 1952, de hoeveelheid reisgoed met 13,3 %, tegen 6,3 % het jaar tevoren, doch de hoeveelheid langs de Belgische luchthavens vervoerde poststukken klom, na de zeer sterke verhoging met 29,5 % in 1952, met slechts 3,1 %.

Vergeleken met het jaar 1949 is de ontwikkeling wel zeer sterk geweest : terwijl het aantal vliegtuigen toenam met iets meer dan een derde, is het aantal passagiers nagenoeg verdubbeld.

Handelsverkeer in de Belgische luchthavens (a)

OMSCHRIJVING	Vluchten			
	Regelmatige	Speciale (b)	Op aanvraag	Totaal
Vliegtuigen (eenheden)				
1949	17.673	1.727	2.173	21.573
1950	17.721	1.546	2.543	21.810
1951	19.763	1.086	2.613	23.462
1952	22.370	1.353	3.324	27.047
1953	24.989	1.875	2.464	29.328
Passagiers (eenheden)				
1949	227.586	10.332	9.467	247.385
1950	247.099	7.608	7.820	262.527
1951	301.955	10.275	7.843	320.073
1952	330.208	8.075	9.524	347.717
1953	397.580	25.289	8.011	430.880
Vrachtgoed (kg)				
1949	4.218.214	1.185.673	842.455	6.246.342
1950	6.303.960	1.414.214	1.024.951	8.743.125
1951	7.135.804	940.348	644.602	8.720.754
1952	7.120.042	1.448.413	860.418	9.449.073
1953	9.444.566	1.241.170	678.562	11.364.298
Reisgoed (kg)				
1949	4.090.705	197.827	152.434	4.440.966
1950	4.468.147	127.275	136.672	4 732.034
1951	4.923.686	177.994	139.232	5.240.912
1952	5.142.804	139.500	186.484	5.569.788
1953	5.729.658	431.624	146.981	6.308.263
Poststukken (kg)				
1949	1.274.514	25.332	6.642	1.306.488
1950	1.294.334	59.725	45.632	1.399.691
1951	1.637.309	121.653	50.871	1.809.833
1952	1.844.321	421.862	77.992	2.344.175
1953	2.123.243	215.357	78.643	2.417.243

Bronnen : Ministerie van Verkeerswezen.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Deze statistiek omvat het totaal vervoer, dit is zowel bij aankomst als bij vertrek.
(b) Buiten de voorziene dienstregeling gedane vluchten door maatschappijen die regelmatige lijnen exploiteren.

Luchtverkeer van de SABENA

JAARTAL	Afgelegde kilometers	Vervoerde reizigers	Reizigers-kilometers	Vrachtgoed (tonkilometers)	Poststukken (tonkilometers)	Totaal aantal tonkilometers	Ladings-coëfficiënt (percentage)
1938	3.331.249	34.110	18.083.116	405.340	432.244	2.645.895	47,0
1949	13.727.365	168.604	234,827,449	6.359.954	1.274.903	30.407.363	62,1
1950	16.239.588	195.466	270.625.532	11.756.417	1.658.010	40.943.184	67,2
1951	19.181.048	260.674	308.582.645	19.336.285	2.304.640	52.481.334	72,6
1952	21.243.303	277.028	377.134.558	16.471.698	3.155.391	57.176.133	72,8
1953	25.253.817	375.185	514.084.560	18.579.504	3.738.992	73.327.394	69,5

Bronnen : Ministerie van Verkeerswezen.
SABENA.

Ook de activiteit van de SABENA is, na een vertraagde groei in 1952, tijdens het jaar 1953 sterk toegenomen. Terwijl haar vliegtuigen 18,9 % meer kilometers aflegden, groeide het aantal vervoerde passagiers met 35,4 % en het aantal reizigerskilometers met 37,2 % aan, zodat de gemiddelde reis per passagier steeg tot 1.375 km, tegen 1.361 km een jaar tevoren. Hoofdzakelijk is deze verhoging te danken aan de aangroeiing, met 46 %, van het reizigersverkeer op de dienst naar Noord - Amerika. Het vervoer van vrachtgoed steeg, na de daling met 14,8 % in 1952, met 12,5 %, terwijl het vervoer van poststukken met 18,5 % toenam.

Vergelijkt men de activiteit, door de luchtvaartmaatschappij aan de dag gelegd in 1953, met het peil van 1949, dan blijken het aantal afgelegde kilometers met 84,0 %, het aantal passagiers met 122,5 %, het vervoer van vrachtgoed met 192,1 % en het vervoer van poststukken met 193,2 % te zijn toegenomen.

Ook in 1953 is de SABENA er in geslaagd haar kostprijs verder te verlagen. Van 1 October 1953 af exploiteert de maatschappij een net van helicopterdiensten, dat Brussel verbindt met enkele belangrijke centra in binnen- en buitenland. In 1953 werden reeds 3.833 passagiers per helicopter vervoerd en 427.277 reizigerskilometer gepresteerd. De ladingscoëfficiënt bedroeg evenwel slechts 46,8 %. Algemeen verwacht men een belangrijke ontwikkeling van dit nieuwe verkeersmiddel op vluchten van gemiddelde afstand, waar de commerciële snelheid van de helicopter groter is dan die van het gewone vliegtuig.

De ontvangsten bereikten de som van 1.630 millioen frank, hetgeen een verhoging met 17,1 % betekent tegen-

over het dienstjaar 1952. Toch diende de Staat financieel tussen te komen voor een bedrag van 23 millioen frank. De SABENA is er weliswaar in geslaagd haar kostprijs te drukken, doch de gemiddelde ontvangst per tonkilometer daalde sterker, hetgeen toegeschreven wordt aan de invoering van de toeristenklasse op het Europese net en op de lijn België-Kongo : de critische ladingscoëfficiënt, waarbij ontvangsten en uitgaven in evenwicht staan, is gestegen van 70,3 % in 1952 tot 71,2 % in 1953.

Tenslotte heeft de « Société Belge du Transport par Air » (SOBELAIR) haar activiteit voortgezet, welke bestaat in onregelmatige vluchten van toeristische aard tussen België en het Oosten van Belgisch-Kongo.

2. — *Luchtvaartpolitiek.*

Het aangaan van bilaterale akkoorden werd in 1953 voortgezet door het afsluiten van een overeenkomst met Libanon, terwijl onderhandelingen werden aangevat met Japan en met Oostenrijk.

Samen met vijf andere luchtvaartondernemingen heeft de SABENA deelgenomen aan de oprichting van een studiecentrum, met opdracht alle maatregelen te onderzoeken welke van aard zijn de exploitatie der luchtlijnen efficiënt te maken en de samenwerking tussen de verschillende luchtvaartmaatschappijen te verbeteren.

Van April 1953 af heeft de SABENA de toeristenklasse ingevoerd op haar luchtvaartlijnen in Europa in uitvoering van de besluiten der conferentie van de « International Air Transport Association » (I.A.T.A.) te Genève en heeft ze op eigen initiatief dit stelsel uitgebreid tot enkele diensten naar Belgisch-Kongo en in Afrika. Dit stelsel heeft ongetwijfeld in grote mate bijgedragen tot de sterke verhoging van de cliëntele in 1953, doch is tevens een der oorzaken geweest van het financieel onevenwicht der exploitatierekening.

Na door het vervoer van poststukken ondervinding te hebben opgedaan in de exploitatie van helicopterdiensten, is de SABENA er toe overgegaan, zoals reeds vermeld, een aantal helicopterdiensten in te richten voor het vervoer van passagiers, de eerste gelijkaardige diensten op het Europese vasteland.

§ 7. — TELEFOON EN TELEGRAAF

In 1953 is het gebruik van de telefoon steeds drukker geworden, doch het telegramverkeer neemt verder af, zij het met vertraging. Aldus wordt een evolutie voortgezet welke kort na de laatste wereldoorlog inzette : toeneming van het aantal aansluitingen op het telefoonnet en van het aantal telefoontoestellen en stijging van het aantal telefoongesprekken, doch daartegenover staat een onafgebroken afneming van het telegramverkeer, vooral in het binnenland.

Van einde 1949 tot einde 1953 steeg het aantal aansluitingen op het telefoonnet met 18,0 % en het aantal gebruikte toestellen met 19,6 %, zodat

het aandeel der particulieren en der kleine ondernemingen een weinig afnam tegenover dat der grote ondernemingen en der bestuursorganen. Het totaal aantal telefoongesprekken klom van 447 millioen in 1949 tot 536 millioen in 1953, wat een aangroeiing met 19,5 % betekent, doch het hierin begrepen aantal gesprekken met het buitenland steeg binnen dezelfde tijdspanne met 53,1 %; hieruit blijkt wel dat het gebruik der bestaande toestellen niet drukker geworden is, doch ook dat het telefoneren naar het buitenland meer en meer gebruikelijk wordt.

Hiertegenover staat echter de afneming van het telegraafverkeer : van 8.697.000 in 1949 liep het aantal telegrammen terug tot 7.972.000 in 1953 (— 8,3 %), doch dat met het buitenland bleef nagenoeg op hetzelfde peil (— 0,1 %).

De Regie van Telegraaf en Telefoon heeft tijdens de laatste jaren een merkwaardige inspanning geleverd om haar net geheel te moderniseren, ten einde aldus het verkeer sneller en gemakkelijker te laten verlopen. De automatisering van het telefoonnet is thans reeds ver gevorderd.

HOOFDSTUK IV

DISTRIBUTIE

De sector distributie die sterk door de Korea-gebeurtenissen werd beïnvloed, schijnt in 1953 opnieuw zijn stabiliteit te hebben bereikt.

Een feit dat misschien van meer diepgaande invloed is dient eveneens te worden vermeld, namelijk de sterke toeneming van de concurrentie. Deze komt op een drievoudige manier tot uiting : in de verhoging van het aantal faillissementen, dat in 1953 voor de eerste maal sedert de oorlog het peil van 1938 bereikt; in de snellere toeneming van het aantal tewerkgestelde arbeiders dan van het aantal ondernemingen en, tenslotte, in de voortdurende stijging van het aantal ontbonden vennootschappen.

§ 1. — INDELING DER DISTRIBUTIEONDERNEMINGEN

1. — *Handelsondernemingen.*

Alleen de tellingen, waarvan de laatste plaats had op 31 December 1947, geven het juiste aantal handelsondernemingen weer. Slechts het totaal aantal werkgevers, die onder de maatschappelijke zekerheid vallen, vormt een indicatief bestanddeel. Volgens deze bron (waarvan de reeks vergelijkbare gegevens nog zeer beperkt is) is er een stabilisering sedert 1950 of misschien een lichte stijgende tendens; men constateert inderdaad van 1949 tot 1953 een verhoging met 7 % van het aantal werkgevers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen.

Merkwaardiger is de stabiliteit welke van 1949 tot 1953 kenmerkend is voor de indeling der ondernemingen volgens de aard der verkochte goederen. Alleen de groep der werkgevers, die producten van de voedingsmiddelenindustrieën, de visvangst en de landbouw verkopen, geeft zowel in percentage als in absoluut aantal een daling aan.

Er wordt een eveneens suggestieve stabiliteit vastgesteld bij de verdeling tussen de economische sectoren van de arbeiders uit de handel die onder de maatschappelijke zekerheid vallen. Van 1949 tot 1953 verminderde het relatief belang van de groep der producten van de voedingsmiddelenindustrieën, de visvangst en de landbouw, zoals dit ten andere ook voor de werkgevers het geval is. Daarentegen is vooral de groep ruwe en bewerkte metalen toegenomen.

Handelsondernemingen

Werkgevers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen

(stand op 31 December)

HANDELSTAK	1949		1950		1951		1952		1953	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Verkoop van producten der hierna vermelde bedrijfstakken :										
Landbouw	1.262	7	1.304	7	1.299	7	1.521	8	1.535	8
Mijnen, groeven en graverijen	2.307	12	2.325	12	2.330	12	2.297	12	2.281	11
Voedingswarenbereiding, visserij en landbouw (producten bestemd voor onmiddellijk verbruik)	5.239	28	5.311	28	5.266	27	5.156	26	5.280	26
Tabaksindustrie	146	1	140	1	143	1	143	1	146	1
Chemische nijverheid	1.208	6	1.262	7	1.284	7	1.290	6	1.332	7
Hout- en meubelnijverheid, bouwbedrijf (incl. verhuring)	830	4	870	5	863	4	890	4	923	4
Papiernijverheid	318	2	337	2	357	2	359	2	358	2
Polygrafische bedrijven (incl. verhuring)	370	2	372	2	373	2	375	2	390	2
Huiden- en lederindustrie	753	4	761	4	750	4	751	4	760	4
Textiel- en kledingindustrie alsook die van modeartikelen (incl. verhuring)	2.939	16	3.046	16	3.036	15	3.112	16	3.145	16
Ceramische industrie en glasnijverheid	180	1	193	1	200	1	197	1	206	1
Nijverheid der onbewerkte en bewerkte metalen	1.898	10	2.050	11	3.161	11	2.220	11	2.320	11
Kunstambacht en precisiebedrijven	856	5	923	5	951	5	992	5	1.053	5
Handel in allerlei waren	412	2	412	2	458	2	381	2	353	2
Totaal	**18.718**	**100**	**19.310**	**100**	**19.501**	**100**	**19,684**	**100**	**20.082**	**100**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Handelsondernemingen

Werknemers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen

(stand op 31 December)

HANDELSTAK	1949		1950		1951		1952		1953	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Verkoop van producten der hierna vermelde bedrijfstakken :										
Landbouw	4.681	4	4.856	4	5.008	4	5.490	4	5.536	4
Mijnen, groeven en graverijen	9.346	7	9.697	7	9.729	7	9.595	7	9.415	7
Voedingswarenbereiding, visserij en landbouw (producten bestemd voor onmiddellijk verbruik)	28.763	22	28.699	21	28.569	20	29.031	20	29.886	20
Tabaksindustrie	527	—	497	—	533	—	540	1	562	—
Chemische nijverheid	9.104	7	8.951	7	10.309	8	10.086	7	10.531	7
Hout- en meubelnijverheid, bouwbedrijf (incl. verhuring)	3.665	3	4.232	3	4.536	3	4.549	3	4.686	3
Papiernijverheid	1.807	1	1.885	1	1.962	1	1.935	1	1.885	1
Polygrafische bedrijven (incl. verhuring)	2.150	2	2.230	2	2.176	2	2.236	2	2.321	2
Huiden- en lederindustrie	3.012	2	3.141	2	3.232	2	3.299	2	3.268	2
Textiel- en kledingindustrie alsook die van modeartikelen (incl. verhuring)	14.248	11	14.833	11	14.743	10	14.881	10	15.277	11
Ceramische industrie en glasnijverheid	1.359	1	1.573	1	1.486	1	1.521	1	1.593	1
Nijverheid der onbewerkte en bewerkte metalen	15.069	11	16.634	12	18.454	13	18.783	13	19.099	13
Kunstambacht en precisiebedrijven	5.359	4	5.653	4	6.444	5	7.385	5	7.384	5
Handel in allerlei waren	32.891	25	34.259	25	33.466	24	34.788	24	34.784	24
Totaal	**131.981**	**100**	**137.140**	**100**	**140.647**	**100**	**144.119**	**100**	**146.227**	**100**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Handelsondernemingen

Werkgevers en werknemers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen

EINDE MAAND	Werkgevers		Werknemers	
	Aantal	% t. o. v. 31 December 1945	Aantal	% t. o. v. 31 December 1945
1945 December	12.168	100	89.895	100
1949 Juni	18.629	153	128.595	143
December	18.718	154	131.981	147
1950 Juni	18.755	154	131.029	146
December	19.310	159	137.140	153
1951 Juni	19.574	161	138.376	154
December	19.501	160	140.647	156
1952 Juni	19.784	163	139.865	156
December	19.684	162	144.119	160
1953 Juni	19.820	163	142.468	158
December	20.082	165	146.227	163

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Handelsondernemingen

Werknemers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen

(stand op 31 December)

OMSCHRIJVING	Loontrekkenden			Weddetrekkenden			Algemeen totaal
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	
1945 Aantal	39.459	8.902	48.361	20.660	20.964	41.624	89.895
Percentage	44	10	54	23	23	46	100
1949 Aantal	47.117	13.763	60.880	33.482	37.619	71.101	131.981
Percentage	36	10	46	25	29	54	100
1950 Aantal	49.106	13.739	62.845	34.676	39.619	74.295	137.140
Percentage	36	10	46	25	29	54	100
1951 Aantal	50.496	13.591	64.087	35.773	40.787	76.560	140.647
Percentage	36	10	46	25	29	54	100
1952 Aantal	50.410	14.649	65.059	36.472	42.588	79.060	144.119
Percentage	35	10	45	25	30	55	100
1953 Aantal	50.786	14.673	65.459	37.286	43.482	80.768	146.227
Percentage	35	10	45	25	30	55	100

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

2. — *Bedrijvigheid der vreemdelingen in de distributiesector.*

Er weze aan herinnerd dat de vreemdelingen die zich in België als zelfstandige arbeiders vestigen houder moeten zijn van de beroepskaart voor vreemdelingen afgeleverd door het Ministerie van Middenstand (1). De kaart heeft een geldigheidsduur van 2 jaar en is hernieuwbaar.

De jongste beschikbare statistieken betreffende de toestand op 1 Januari 1953; zij omvatten de hernieuwingen welke vóór deze datum ingingen, zelfs indien de materiële aflevering van de kaarten later heeft plaats gehad (2).

Het aantal geldige kaarten op 1 Januari 1953 bedraagt 16.964.

Beroepskaarten voor vreemdelingen

Geographische spreiding

PROVINCIE	Toestand per 1 Januari 1953	
	Aantal	Percentage
In België woonachtig :		
Antwerpen	3.591	22
Brabant	6.192	37
West-Vlaanderen ...	699	4
Oost-Vlaanderen	836	5
Henegouwen	1.813	11
Luik	1.908	12
Limburg	709	4
Luxemburg	408	3
Namen	353	2
Totaal	**16.459**	**100**
Niet in België woonachtig :		
Met toelating tot verblijf	476	
Met toelating tot reizen	29	
Totaal	**16.964**	

Bron: Nationaal Instituut voor de Statistiek.

a) *Geografische indeling.*

De bedrijvigheid der vreemdelingen blijft grotendeels getotaliseerd in Brabant en in de provincie Antwerpen, nl. 59 % van het totaal. Onder de getelde nationaliteiten blijven de Nederlanders, houders van een beroepskaart voor vreemdelingen het talrijkst met 27 % van het totaal of 4.436 kaarten, waarvan 1.971 algeleverd in de provincie Antwerpen en 808 in Brabant. De Fransen komen op de tweede plaats met 16 % of 2.620 kaarten, waarvan 1.108 afgeleverd in de provincie Brabant en 615 in Henegouwen. Vervolgens komen de Polen met 15 % en de Italianen met 13 %. Deze vier nationaliteiten vertegenwoordigen tezamen 71 % van het totaal.

(1) Koninklijk besluit nr 62 van 16 November 1939 (Belgisch Staatsblad van 27 en 28 November 1939). Voor de loon- en weddetrekkenden wordt de machtiging om zich in het land te vestigen afgeleverd door het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg; zij wordt toegekend onder de vorm van een arbeidsvergunning. De vreemdelingen die geen ambacht of beroep uitoefenen, alsook de leurhandelaars vallen niet onder de toepassing van de reglementering betreffende de beroepskaarten. De vreemdelingen die met personeel werken en dientengevolge werkgevers zijn, worden opgenomen in de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(2) Statistiek betreffende de houders van een beroepskaart voor vreemdelingen (*Statistisch bulletin*, nr 11, November 1953, blz. 1782-1792).

b) *Uitgeoefende economische bedrijvigheden.*

Een vreemdeling mag, terwijl hij slechts één kaart bezit, verschillende activiteiten uitoefenen. Het aantal bedrijvigheden bereikt aldus 21.010 eenheden voor 16.964 geldige beroepskaarten.

Beroepskaarten voor vreemdelingen
Economische bedrijvigheden volgens de aard van het beroep

OMSCHRIJVING	Absolute cijfers	%
Detaillisten	6.210	30
Ambachtslieden	1.488	7
Ambachtslieden-detaillisten	1.457	7
Tussenpersonen en handelsreizigers	1.348	6
Beheerders	1.199	6
Exporteurs-groothandelaars	1.116	5
Groothandelaars-detaillisten	1.038	5
Groothandelaars	787	4
Andere bedrijvigheden	6.367	30
Totaal	**21.010**	**100**

Bron: Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De kleinhandel en het ambacht vertegenwoordigen 44 % van de bedrijvigheden uitgeoefend door vreemdelingen, die als zelfstandige arbeiders in het Rijk gevestigd zijn: 2.539 zijn in Brabant gevestigd, 1.821 in Henegouwen, 1.467 in de provincie Antwerpen. Wat de nationaliteiten betreft, worden deze bedrijvigheden van ambachtsman, van kleinhandelaar en van ambachtsman-kleinhandelaar verdeeld over 1.825 voor de Fransen en 1.821 voor de Nederlanders. Deze laatsten bezitten veruit het belangrijkste aantal als groothandelaars, groothandelaars-detaillisten, importeurs en/of exporteurs-groothandelaars, tussenpersonen en handelsreizigers, met 1.032 bedrijvigheden op 4.078 en slechts 540 voor de Fransen.

Beroepskaarten voor vreemdelingen
Indeling volgens de aard der bedrijvigheid

OMSCHRIJVING	Aantal	Percentage
Verkoop van textielproducten, kledingstukken en mode-artikelen	2.139	10
Verkoop van voedingswaren voor onmiddellijk verbruik	2.087	10
Hotels, restaurants, drankhuizen	1.965	9
Landbouw	1.256	6
Vervaardiging en herstelling van kledingstukken (excl. schoeisel)	1.191	6
Verkoop van kunst- en precisieartikelen	1.069	5
Totaal	**9.707**	**46**
Diversen	11.303	54
Algemeen totaal	**21.010**	**100**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

3. — *Leurhandel.*

Op 1 Januari 1954 waren er 52.983 leurhandelaars in het bezit van een geldige kaart, tegen 50.977 op 1 Januari 1952 en 52.801 op 1 Januari

1950. Het is niet uitgesloten dat dit aantal groter was in de loop van iedere periode van twee jaar, want de kaarten met een geldigheidsduur van minder dan twee jaar of vervallen vóór 1 Januari zijn niet in de statistiek opgenomen.

De verhoging van het aantal leurhandelaars tussen 1952 en 1954 is verdeeld over alle categorieën, mannen en vrouwen, Belgen en vreemdelingen, maar vooral voor de vrouwen.

De verdeling van de geldige kaarten wijst op een localisering in de drie provinciën waar de bevolkingsdichtheid het grootst is. Nochtans is de rangschikkingsorde er van gewijzigd : in 1950 kwamen de meeste leurhandelaars voor in Brabant, in 1952 in de provincie Antwerpen en in 1954 in Oost-Vlaanderen.

Wat Oost-Vlaanderen betreft, dient naast het element bevolkingsdichtheid, het geografisch element, hetwelk terzelfder tijd de spreiding van de woonplaats en het vervoer oplegt, te worden vermeld : de distributie is er aldus gekenmerkt door een dubbel structureel karakter.

Overigens bevestigt de aard van de leurhandel dit standpunt. Inderdaad, de kaarten worden afgeleverd voor drie soorten leurhandel, naargelang deze gedreven wordt op de openbare markten, op de openbare weg, of van deur tot deur. Het hoogst aantal kaarten voor de verkoop op de openbare markten treft men aan in de provincie Brabant met 4.899 eenheden op 1 Januari 1954. Daarentegen, is de handel van deur tot deur het belangrijkst in West-Vlaanderen met 1.280 eenheden, vervolgens in Oost-Vlaanderen met 905 eenheden op 1 Januari 1954; de samenvoeging van dit soort leurhandel met de andere twee geeft voor West-Vlaanderen 1.603 eenheden, hetgeen met een kleiner totaal aantal leurhandelaars, meer representatief is dan de 1.604 eenheden in de provincie Antwerpen. De derde plaats van de groep wordt ingenomen door Oost-Vlaanderen met 1.563 eenheden.

In het algemeen blijkt uit de drie statistieken van 1950, 1952 en 1954 een duidelijke en stijgende voorkeur voor de bedrijvigheden welke volgens verschillende vormen van leurhandel uitgeoefend worden, hetzij twee, hetzij drie verschillende variëteiten; het aantal van deze activiteiten met verschillende vormen bedraagt respectievelijk 32 %, 38 % en 42 % van het aantal activiteiten uitgeoefend op 1 Januari van elk der drie jaren 1950, 1952 en 1954.

De kaarten worden niet ieder jaar afgeleverd voor de verkoop van dezelfde producten : in 1950 en 1954 verschilt de bedrijvigheid der Belgen inzake leurhandel van die der vreemdelingen. De machtigingen voor de Belgen zijn het talrijkst voor de verkoop van fruit, groenten en bloemen, zowel op de openbare markten, als op de openbare weg en van deur tot deur; vervolgens komen de kaarten afgeleverd voor de verkoop op de openbare markten van textielwaren, andere dan confectie-kledingstukken. De vreemdelingen hebben machtigingen bekomen voor de drie vormen van leurhandel tezamen naar orde van afnemende belangrijkheid,

vooreerst voor de verkoop van consumptieijs, vervolgens voor de verkoop van fruit, groenten en bloemen.

§ 2. — OPRICHTING EN OPHEFFING VAN DISTRIBUTIEONDERNEMINGEN

De statistieken waarover men beschikt om de oprichting en de opheffing van de distributieondernemingen te volgen, hebben geen enkele verbetering ondergaan en blijven onvoldoende. De gegevens betreffende de inschrijvingen in het handelsregister, de statistieken der handelsvennootschappen, de faillietverklaringen en de aanvragen tot faillissementsvoorkomend akkoord kunnen nochtans dienaangaande enkele aanwijzigingen verstrekken (1).

1. — *Handelsregister.*

Inschrijvingen en schrappingen in het handelsregister

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953		
	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Eenmans-zaken	Vennoot-schappen	Totaal
Hoofdinschrijvingen (a) :							
Hof van Beroep te							
Brussel	20.340	20.164	19.600	19.440	18.533	1.773	20.306
Gent	10.382	10.206	9.690	9.423	9.400	465	9.865
Luik	7.848	7.610	7.157	7.260	7.478	369	7.842
Totaal	**38.570**	**37.980**	**36.447**	**36.123**	**35.411**	**2.602**	**38.013**
Schrappingen ingevolge opheffing van de handelszaak, afstand, overdracht of overlijden :							
Hof van Beroep te							
Brussel	23.288	20.606	21.987	20.917	19.338	514	19.852
Gent	12.309	11.035	11.802	10.754	10.497	100	10.597
Luik	7.296	6.281	7.001	6.576	5.956	81	6.037
Totaal	**42.893**	**37.922**	**40.790**	**38.247**	**35.791**	**695**	**36.486**
Verschil	—4.323	+ 58	—4.343	—2.124	— 380	+1.907	+1.527

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Inclusief de hoofdinschrijvingen wegens overname van geschrapte of overgedragen handelszaken, ingevolge afstand, overdracht, overlijden, enz.

(1) Daar voor de inschrijvingen in en de schrappingen uit het handelsregister, evenals voor de faillietverklaringen en voor de aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord, de statistieken gesteund zijn op het juridisch begrip van handelsonderneming, is het hier niet mogelijk de distributieondernemingen van de andere af te scheiden.

De inschrijvingen in en de schrappingen uit het handelsregister hebben van 1945 tot 1947 een positief saldo gegeven. Sedert 1948, tijdstip waarop de statistiek een onderscheid maakt tussen eenmanszaken en vennootschappen is dit saldo negatief.

Handelsregister

Inschrijvingen en schrappingen van eenmanszaken

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Hoofdinschrijvingen (a) :					
Hof van Beroep te Brussel	18.597	18.355	18.093	17.768	18.533
Hof van Beroep te Gent	9.965	9.736	9.307	8.968	9.400
Hof van Beroep te Luik	7.528	7.332	6.896	6.949	7.478
Totaal	**36.090**	**35.423**	**34.296**	**33.685**	**35.411**
Schrappingen ingevolge opheffing van de handelszaak, afstand, overdracht of overlijden :					
Hof van Beroep te Brussel	22.823	20.139	21.547	20.402	19.338
Hof van Beroep te Gent	12.239	10.942	11.729	10.666	10.497
Hof van Beroep te Luik	7.223	6.202	6.926	6.517	5.956
Totaal	**42.285**	**37.283**	**40.202**	**37.585**	**35.791**
Verschil	—6.195	—1.860	—5.906	—3.900	— 380

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Inclusief de hoofdinschrijvingen wegens overname van geschrapte of overgedragen handelszaken, ingevolge afstand, overdracht, overlijden, enz.

Handelsregister

Inschrijvingen en schrappingen van vennootschappen

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Hoofdinschrijvingen (a) :					
Hof van Beroep te Brussel	1.743	1.809	1.507	1.672	1.773
Hof van Beroep te Gent	417	470	383	455	465
Hof van Beroep te Luik	320	278	261	311	364
Totaal	**2.480**	**2.557**	**2.151**	**2.438**	**2.602**
Schrappingen ingevolge opheffing van de handelszaak, afstand, overdracht of overlijden :					
Hof van Beroep te Brussel	465	467	440	515	514
Hof van Beroep te Gent	70	93	73	88	100
Hof van Beroep te Luik	73	79	75	59	81
Totaal	**608**	**639**	**588**	**662**	**695**
Verschil	+1.872	+1.918	+1.563	+1.776	+1.907

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van de Handel.

(a) Inclusief de hoofdinschrijvingen wegens overname van geschrapte of overgedragen handelszaken, ingevolge afstand, overdracht, overlijden, enz.

Het is nochtans positief gebleven voor de vennootschappen, zonder dat het surplus van de in het handelsregister ingeschreven vennootschappen ieder jaar zodanig was dat het deficit van de inschrijvingen der eenmanszaken werd gecompenseerd.

De oorzaak van deze aanhoudende terugloop van het aantal eenmanszaken moet voor de eerste jaren worden gezocht in fiscale beweegredenen. Talrijke ambachtslieden (naaisters, electriciens, mecaniciens, enz.) welke zich, eens de vijandelijkheden geeindigd, voor eigen rekening hadden gevestigd, hebben vastgesteld dat het statuut van handelaar hun een zwaardere fiscale last oplegde; sommigen hebben misschien zelfs de inschrijving in het handelsregister laten vallen zonder hun ambachtsbedrijvigheid stop te zetten. Naderhand schijnt er hier wel een sanering van de sector te hebben plaats gehad.

2. — *Evolutie bij de handelsvennootschappen.*

Voor de oprichtingen van vennootschappen alsmede voor de kapitaalverhogingen en -verminderingen, en voor de ontbindingen van vennootschappen geven de statistieken, wat de distributiesector betreft, twee rubrieken aan, enerzijds, de kleinhandel en, anderzijds, de groothandel en buitenlandse handel.

Een voor beide groepen gemeenschappelijk kenmerk bestaat er in dat het maximum van het aantal ontbindingen in 1953 is gelegen; sedert het einde van de oorlog is bovendien dit cijfer voortdurend gestegen. Het gemiddeld bedrag van het kapitaal der ontbonden vennootschappen geeft voor iedere groep twee periodes : vooreerst aanhoudende stijging van 1945 tot 1948 voor de kleinhandel en van 1945 tot 1949 voor de groothandel; vervolgens, tot 1953, ongelijke schommelingen doch met een absoluut bedrag dat voor de groothandel altijd kleiner is dan tijdens de eerste periode.

Bij de oprichtingen van vennootschappen gaat het in de kleinhandel vooral om personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid; dit staat ten andere in verband met het meer persoonlijk karakter van deze bedrijvigheid, alsook met de omvang van de ondernemingen.

In 1953 is het aantal opgerichte personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, op twee eenheden na, gelijk aan het recordaantal van 1947; nochtans ligt het gemiddeld nominaal kapitaal (230.000 F), 26 % hoger dan in 1947; het hoogste bedrag werd in 1948 genoteerd, nl. 246.000 F.

In de groothandel heeft bij de oprichtingen geen enkele vorm van vennootschap een blijvende voorrang.

Voor de beide groepen, kleinhandel en groothandel, is het gemiddeld nominaal kapitaal hoger voor de naamloze vennootschappen dan voor de personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid; bovendien is dit gemiddeld nominaal kapitaal merkelijk hoger in de groothandel.

Belgische en Kongolese handelsvennootschappen met hoofdbedrijf in België

(duizenden franken)

OMSCHRIJVING	Oprichtingen van vennootschappen						Netto-kapitaal-verhogingen	Ontbindingen van vennootschappen door vereffening en samensmelting	
	Naamloze en commanditaire vennootschappen op aandelen		Personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid		Tezamen		Netto nominaal bedrag	Tezamen	
	Aantal	Nominaal kapitaal	Aantal	Nominaal kapitaal	Aantal	Nominaal kapitaal		Aantal	Kapitaal
Kleinhandel :									
1945	48	13.405	196	30.056	244	43.461	5.117	49	7.440
1946	31	15.420	194	27.437	225	42.857	22.079	55	8.886
1947	113	70.622	273	49.582	386	120.204	10.768	78	17.018
1948	52	23.465	142	34.943	194	58.408	116.206	69	12.029
1949	62	39.656	141	20.022	203	59.678	309.745	70	9.992
1950	116	26.825	201	22.245	317	49.070	251.897	84	25.755
1951	44	12.218	188	33.261	232	45.479	60.830	77	12.937
1952	48	15.585	236	49.295	284	64.880	146.133	82	12.936
1953	49	23.325	271	62.318	320	85.643	19.920	102	15.764
Groothandel en buitenlandse handel :									
1945	126	111.334	245	69.918	371	181.252	17.169	43	26.880
1946	309	253.109	430	120.012	739	373.121	164.589	88	57.471
1947	308	315.078	271	88.442	529	403.520	1.302.032	101	65.514
1948	433	283.795	377	130.206	810	414.001	221.270	104	67.893
1949	377	363.382	238	79.754	615	443.136	361.569	136	102.267
1950	303	260.208	231	69.124	534	329.332	264.432	141	61.803
1951	191	146.110	259	90.321	450	236.431	626.999	142	45.618
1952	180	150.382	358	147.244	538	297.626	494.671	147	89.013
1953	148	114.313	314	118,493	462	232.806	239.412	168	102,974

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

3. — *Faillissementen en faillissementsvoorkomende akkoorden.*

Sedert 1949 blijven, niettegenstaande een lichte achteruitgang in 1952, het aantal faillietverklaringen en het aantal aanvragen tot faillissementsvoorkomend akkoord stijgen.

Voor het eerst sedert de oorlog overtreft het aantal faillietverklaringen het cijfer van 1938. Ten opzichte van 1949 is de stijging het grootst in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel.

Deze beweging, die niet alleen op de detailhandel maar wel op de ganse distributiesector slaat, schijnt enigszins gelijke tred te houden met de voortdurende vermindering van het aantal in het handelsregister ingeschreven eenmanszaken.

Faillietverklaringen en aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord

OMSCHRIJVING	Faillietverklaringen (a)						Aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord					
	1938	1949	1950	1951	1952	1953	1938	1949	1950	1951	1952	1953
Hof van Beroep te Brussel	417	266	306	370	340	443	158	67	66	69	55	78
Hof van Beroep te Gent	149	80	107	153	156	153	56	22	36	51	30	30
Hof van Beroep te Luik	89	77	96	103	99	111	51	48	49	48	50	53
Het Rijk	**655**	**423**	**509**	**626**	**595**	**707**	**265**	**137**	**151**	**168**	**135**	**161**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De cijfers van bovenstaande tabel stemmen niet altijd overeen met die van de werkelijk behandelde faillissementen, opgenomen in de gerechtelijke statistiek.

§ 3. — OMZETCIJFERS

De bedrijvigheid in de distributiesector vertoont volgens de indexcijfers van de omzet in de handelsgroepen, waarvoor statistieken zijn gepubliceerd, weinig wijzigingen, zoniet een globale licht stijgende tendens.

In totaal, schijnen de voedingswaren meer gekocht te zijn ten nadele van andere door de verbruikers gevraagde producten.

1. — *Verkoop van voedingswaren.*

Het omzetcijfer van de groothandelaars in kruidenierswaren met zelfstandig cliëntele stijgt van 1949 tot 1953. Deze stijging moet vergeleken worden met de evolutie van het jaarindexcijfer der kleinhandelsprijzen voor voedingswaren : het netto-indexcijfer, dat beter de bedrijvigheid van

de sector weergeeft, bedraagt aldus 100 voor 1948, 99 voor 1949, 113 voor 1950, 105 voor 1951, 104 voor 1952, 109 voor 1953.

Indexcijfer van de omzet der groothandelaars in kruidenierswaren met zelfstandige cliëntele

(1948 = 100)

TIJDVAK	1948 (a)	1949 (a)	1950 (a)	1951 (a)	1952 (a)	1953 (a)
Januari	98	88	86	121	104	106
Februari	87	82	81	113	98	100
Maart	105	97	95	103	97	109
April	109	95	89	91	104	110
Mei	99	98	87	93	110	109
Juni	96	100	95	94	104	113
Juli	97	91	160	88	111	121
Augustus	103	100	126	105	111	119
September	109	100	148	110	109	117
October	103	84	89	103	109	108
November	91	98	79	104	98	106
December	101	105	109	101	124	127
Het jaar	**100** (b)	**94**	**104**	**102**	**106**	**112**

Bronnen : Nationale Federatie van de Verdelers-Grossiers in Voedingswaren.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) *Aantal getelde firma's :*
in 1948 : 46 voor het maandindexcijfer, 48 voor het jaarindexcijfer;
in 1949 : 47 voor het maandindexcijfer, 46 voor het jaarindexcijfer;
van 1950 tot 1952 : 50 voor het maandindexcijfer, 50 voor het jaarindexcijfer;
in 1953 : 49 voor het maandindexcijfer, 49 voor het jaarindexcijfer.
(b) De gezamenlijke omzet der in 1948 getelde firma's bedraagt 1.229 millioen frank.

In de kleinhandel vertoont het jaarindexcijfer 4 % verhoging voor de coöperaties, dit zijn distributieorganismen waarvoor het aandeel van de verkoop van voedingswaren belangrijker is dan voor de andere verkoopswijzen in de kleinhandel. Dit zelfde indexcijfer vertoont minder dan 1 % stijging voor de warenhuizen met veelvuldige afdelingen en minder dan 3 % voor de kettingwinkels (voedingswaren). De warenhuizen schijnen aldus een gedeelte van de voorsprong, welke zij onmiddellijk na de oorlog op de andere handelsvormen hadden behaald, te verliezen. Op basis van 1936/1938 = 100 bedraagt het jaarindexcijfer voor de verkoop van verbruiksgoederen 391 voor de coöperaties, 587 voor de warenhuizen en 415 voor de kettingswinkels.

2. — *Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes.*

Ten opzichte van 1952 verminderen de ontvangsten van het Zegel voor 1953 met 6 % en staan aldus op het peil van 1951. Deze vermindering van de ontvangsten ten opzichte van het vorige jaar is in 1953 beperkt tot negen maanden : de drie andere maanden, September, October en December,

geven integendeel voor het Zegel hogere ontvangsten dan tijdens de overeenkomstige maanden in 1952.

Bij de verklaring van deze bewegingen in de nominale ontvangsten dient met de prijzen rekening te worden gehouden : zo is respectievelijk

Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes

(millioenen franken)

MAAND	1949	1950	1951	1952	1953		
	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Absolute cijfers	Overeenstemmende maand van 1952=100	
						Bruto-indexcijfer	Netto-indexcijfer (a)
Januari	1.475	1.494	1.646	1.818	1.657	91	102
Februari	1.420	1.266	1.620	1.892	1.721	91	102
Maart	1.453	1.219	1.678	1.715	1.573	92	100
April	1.396	1.221	1.812	1.822	1.618	89	97
Mei	1.316	943	1.711	1.733	1.645	95	102
Juni	1.285	1.345	1.631	1.918	1.617	84	88
Juli	1.235	1.414	1.576	1.697	1.672	98	103
Augustus	1.272	1.585	1.531	1.885	1.653	88	93
September	1.461	1.520	1.671	1.532	1.625	106	111
October	1.561	1.804	1.728	1.728	1.751	101	106
November	1.395	1.656	1.805	1.964	1.925	98	103
December	1.644	1.666	1.718	1.707	1.744	102	106
Het jaar	**16.913**	**17.133**	**20.127**	**21.411**	**20.201**	**94**	**101**
Indexcijfer van de groothandelsprijzen	370	388	471	444	414		

Bronnen : Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Het netto-indexcijfer is gelijk aan het bruto-indexcijfer gedeeld door het indexcijfer der groothandelsprijzen.

voor 1950 en 1951 de stijging met 5 en 27 % van de groothandelsprijzen, ten opzichte van 1949 = 100, te vergelijken met de stijging der ontvangsten van het Zegel met 1 % en met 19 %, waaruit voor deze twee jaren een terugloop van de activiteit zou kunnen afgeleid worden. Daarentegen, doet voor 1952 en 1953, steeds op basis 1949 = 100, de stijging met 20 % en 12 % van de groothandelsprijzen, vergeleken met de verhoging van de ontvangsten met 27 en 19 %, een toeneming van de activiteit uitkomen.

§ 4. — KREDIET AAN DE DISTRIBUTIE

Zoals tijdens de vorige jaren is de Nationale Kas voor Beroepskrediet (1), gespecialiseerd in het krediet aan de middenstand, het enig kredietorganisme dat in de opgave van haar activiteit sommige gegevens over het krediet aan de distributie afzonderlijk weergeeft.

Ingevolge de verhoging, in April 1952, van het plafond der verbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet stijgt het aantal en het globaal bedrag van de in 1953 toegestane kredieten zodanig dat zij het cijfer van 1950 overtreffen.

In de stijgende evolutie van de bedrijvigheid der Kas vormt het jaar 1951 een onderbreking.

Van 1952 tot 1953 verhogen de toegestane kredieten met meer dan 1/3. Deze verhoging komt, onder de vier categorieën, bijna volledig ten goede van het beroepskrediet (2). Voor deze laatste groep is het bedrag gestegen van 611.980.000 F in 1952 tot 860.696.000 F, dit is van 83 % van het totaal toegestane krediet in 1952 tot 87 %. De groot- en kleinhandel komt in de groep van het beroepskrediet tussen voor 121.396.000 F in 1952, dit is 19,83 %; in 1953 bedraagt dit aandeel 175.823.000 F of 20,43 %.

De Nationale Kas voor Beroepskrediet blijft dus 1/5 van het beroepskrediet voor het krediet aan de distributie voorbehouden.

Nationale Kas voor Beroepskrediet

Verstrekte kredieten

JAAR-TAL	Aantal	Duizenden franken	
		Totaal bedrag	Gemiddeld bedrag
1948	5.866	530.186	90,4
1949	5.528	576.348	104,3
1950	5.568	760.299	136,5
1951	3.830	502.737	131,3
1952 (a)	5.159	735.458	142,5
1953	6 572	988.981	150,5

Bron : Nationale Kas voor Beroepskrediet.

(a) Verhoging van het plafond der verbintenissen.

(1) Zie 3e deel, hoofdstuk II. — *Geld en Krediet*, blz. 241.

(2) De andere groepen zijn het krediet voor ambachtsmaterieel, het krediet aan geteisterde schippers en het krediet wegens oorlogsschade aan roerende goederen.

HOOFDSTUK V

TOERISME

Het belang van het toerisme is hoofdzakelijk gelegen in de nieuwe mogelijkheden die het creëert op het gebied van de werkverschaffing en deviezenaanbreng en in de verhoging van de algemene welstand door het kanaliseren van een gedeelte van het nationaal inkomen naar doorgaans economisch minder begunstigde streken.

De eerste jaren van de na-oorlogse periode (1) waren gekenmerkt door een sterke vermindering van de toeristische bedrijvigheid ingevolge de wisselbeperkingen en de veranderingen in de economische structuur waardoor de koopkracht en de eisen van de gemiddelde toerist grondig gewijzigd werden. De evolutie, die zich bij de cliëntele heeft voorgedaan, noopte inderdaad de hotelnijverheid tot zekere aanpassingen en investeringen, die gelet op het familiaal en seizoenkarakter van deze industrie financiële problemen deden oprijzen inzonderheid met betrekking tot het verlenen van goedkoop krediet op lange termijn.

Ingevolge de versoepeling van de wisselbeperkingen en ook door de inspanningen der hotelhouders om hun inrichtingen aan de nieuwe eisen van de cliëntele aan te passen en hun prijzen te verlagen, deed zich sinds 1949 een gunstige kentering voor, die haar hoogtepunt bereikte in 1953, toen zelfs het vooroorlogse peil werd overtroffen.

Er mag eveneens gewezen worden op de geleidelijke aangroei van het aantal Amerikaanse toeristen en op de vermeerdering van de dollarontvangsten die er uit voortvloeiden, waardoor het wegvallen van de rijke vooroorlogse cliënten wel enigzins wordt gecompenseerd.

§ 1. — ECONOMISCH BELANG VAN HET TOERISME

1. — *Werkgelegenheid en investeringen.*

De hotelnijverheid en aanverwante bedrijven zijn hoofdzakelijk van familiale aard (2) vermits meer dan 90 % der ondernemingen geen be-

(1) Van 1945 tot 1948.

(2) Volgens de telling van 1947 waren er toen op een totaal van 80.504 ondernemingen slechts 5 % met bezoldigd personeel; einde 1953 waren er ongeveer 9 %.

zoldigd personeel in dienst hebben. Op 30 Juni 1953 waren 5.685 bedrijven met 23.321 werknemers bij de R.M.Z. aangesloten, tegen respectievelijk 4.632 en 21.437 in 1949. Het aantal helpers bleef practisch ongewijzigd en overtreft nog steeds de 25.000 personen. Hierbij dienen de in de autocarondernemingen en andere toeristische diensten tewerkgestelde personen te worden gevoegd, waarvan echter geen statistieken gehouden worden. Volgens het Commissariaat-Generaal voor Toerisme mag het totaal aantal personen werkzaam in de bedrijven met toeristisch karakter op meer dan 150.000 personen worden geraamd.

Ook aangaande de investeringen zijn geen gegevens beschikbaar, behoudens de sinds 1949 in het kader van de wet van 1 October 1947 betreffende de oorlogsschade (1) aan 338 hotels toegekende vergoedingen overeenstemmend met een schadebedrag van 375 millioen frank (waarde 1939).

Einde 1953 werden meer dan 4.500 inrichtingen geteld waarvan nagenoeg de helft als hotel erkend werden, tegen 4.195 in 1947. Hiervan zijn er ongeveer 35 % gelegen in de kuststreek, 26 % in de Ardennen en de Maasstreek, 18 % in de kunsthistorische steden en 21 % in de overige streken van het land.

Er dient eveneens melding te worden gemaakt van de geleidelijke uitbouw en aangroei van de andere toeristische bedrijven, zoals de autocarondernemingen, de casino's, de kursaals, de thermale stations, de renbanen, enz., die belangrijke investeringen vergden.

2. — *Deviezenaanbreng.*

De deviezenontvangsten door tussenkomst van de aangenomen banken bedroegen 1.764 millioen frank, tegen 1.431 millioen frank het vorige jaar. Ingevolge de wijzigingen van de uitgevaardigde maatregelen in verband met de toekenning van deviezen voor toeristische doeleinden door sommige aan België grenzende landen en de mogelijkheid biljetten te verhandelen op de vrije markt zijn deze cijfers echter niet meer vergelijkbaar met die van de vorige jaren.

Zo zijn bijvoorbeeld, ondanks de verhogingen van het aantal overnachtingen, de door tussenkomst van de aangenomen banken gemaakte dollarontvangsten lichtjes verminderd; zij bedroegen 286 millioen frank, tegen 292 millioen frank in 1952. De werkelijke ontvangsten zijn evenwel aanzienlijk hoger, gelet op het feit dat belangrijke hoeveelheden bankbiljetten op de markt verhandeld werden aan licht voordeliger koersen dan voor de cheques. Een zelfde verschijnsel deed zich voor met de Zwitserse frank.

Op basis van het aantal overnachtingen der vreemdelingen zijn de deviezenontvangsten van 1949 tot 1953 meer dan verdubbeld, ze stegen

(1) De wetten van 1 October 1947, 25 Mei 1951, 1 Augustus 1952 en 31 Juli 1953 betreffende het herstel der oorlogsschade aan private goederen werden geordend door het koninklijk besluit van 30 Januari 1954 *(Belgisch Staatsblad* van 19 Februari 1954).

van 1,4 milliard frank tot meer dan 3 milliard frank (1). Hiervan zou de hotelnijverheid (2) 43 % en het binnenlands verkeer 14 % ontvangen hebben, zodat er ongeveer 40 % aan vermaak en locale handel toekwam. Deze cijfers bevestigen het groot belang van het toerisme voor de regionale economie en voor de vermakelijkheidsbedrijven.

Ook de uitgaven voor toerisme zijn verminderd, zij bedroegen naar de raming van de betalingsbalans nog slechts 2.874 millioen frank, tegen 3.182 millioen in 1952. De overnachtingen der Belgen in het buitenland zouden dus afgenomen zijn. Ingevolge deze vermindering der uitgaven, gepaard gaande met een vermeerdering der ontvangsten, is het deficit op de betalingsbalans onder de rubriek « toerisme » van 1.759 millioen frank in 1952 teruggevallen op 1.110 millioen frank in 1953 (3).

§ 2. — TOERISTISCHE BEDRIJVIGHEID

1. — *Financiële resultaten van het hotelbedrijf.*

De gunstige kentering begonnen in 1949 (4) heeft aangehouden en bereikte een hoogtepunt in 1953 dat voor de hotelnijverheid als een recordjaar wordt beschouwd. Het aantal overnachtingen is met meer dan 13 % toegenomen ten opzichte van het vorige jaar (5), vooral ingevolge de toeloop van vreemdelingen waarvan het aantal overnachtingen met ongeveer 20 % is gestegen.

De stabilisatie van de prijzen in de Belgische hotelnijverheid, terwijl Frankrijk, Zwitserland, Italië en zelfs Nederland hun prijsniveau moesten verhogen, ligt aan de basis van deze wederopleving van het toerisme.

De ongunstige faam van de hoge prijzen, die het Belgisch hotelwezen onmiddellijk na de oorlog had verworven en die mede oorzaak was van de minder gunstige resultaten van 1948 tot 1951, schijnt verdwenen.

Thans kan de Belgische hotelnijverheid opnieuw wedijveren met het buitenland. Inderdaad uit een studie, die door het Commissariaat-Generaal voor Toerisme werd gemaakt, blijkt dat de prijs van een gemiddeld pension in 82,4 % van de inrichtingen lager is dan 200 F en in 79 % van de ondernemingen zelfs minder dan 175 F. Welnu voor de Rijnstreek bedraagt deze prijs 180 F, in het Verenigd Koninkrijk 140 F, in Nederland 160 tot 175 F, in Italië 150 F en in Zwitserland zelfs meer dan 200 F. Slechts in Oostenrijk zijn de prijzen nog merkelijk lager vermits 125 F niet eens wordt bereikt.

---

(1) Er werd eveneens rekening gehouden met het feit dat er gedurende dit jaar enigszins minder verteer werd gemaakt door de vreemde toeristen.

(2) Inclusief hotels, restaurants en drankhuizen.

(3) Het deficit dat 1.316 millioen bedroeg in 1949, bereikte 2.081 millioen frank in 1951.

(4) Het jaar 1948 was catastrofaal ingevolge de door het buitenland uitgevaardigde wisselbeperkingen, de afschaffing van de volksvacantiekaart en de ongunstige weersomstandigheden.

(5) In 1952 was er reeds een toeneming van 25 % vergeleken met 1951.

Indeling der overnachtingen volgens het land van gewone verblijfplaats (a)

LAND VAN GEWONE VERBLIJFPLAATS	1939	1949		1950		1951		1952		1953	
	Duizenden eenheden	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (1939 = 100)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (1939 = 100)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (1939 = 100)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (1939 = 100)	Duizenden eenheden	Verhoudingscijfer (1939 = 100)
Buitenland :											
Groot-Brittannië	383	264	68,9	262	68,4	411	107,3	448	117,0	535	139,6
Frankrijk	294	190	64,6	232	78,9	322	109,5	365	124,1	497	169,0
Nederland	572	197	34,4	213	37,2	276	48,3	302	52,8	336	58,7
Duitsland (b)	187	(c)		(c)		60	32,1	98	52,4	168	90,0
Zwitserland	39	43	110,3	38	97,4	50	128,2	50	128,2	55	141,0
Verenigde Staten	43	91	211,6	111	258,1	122	283,7	174	404,6	189	440,0
Andere landen	310	331	106,8	330	106,5	390	125,8	403	130,0	428	138,0
Totaal	**1.828**	**1.116**	**61,0**	**1.186**	**64,9**	**1.631**	**89,2**	**1.840**	**100,7**	**2.208**	**100**
België	(d)	**3.480**		**3.709**		**4.821**		**6.197**		**6.926**	
Algemeen totaal		**4.596**		**4.895**		**6.452**		**8.037**		**9.134**	

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

(a) In de statistiek zijn enkel de personen opgenomen die in België tegen vergoeding logeerden.
(b) Na de oorlog uitsluitend West-Duitsland.
(c) Opgenomen in de statistiek « Andere landen ».
(d) Vóór de oorlog werden alleen die personen geteld welke hun gewoon verblijf in den vreemde hadden.

Zoals tijdens de vorige jaren bleken de Engelsen nog steeds de beste cliënten van het hotelwezen te zijn met 24 % van de overnachtingen en met een gemiddelde verblijfsduur van 3 à 4 dagen. De overnachtingen der Fransen zijn toegenomen tot 22 % en het is niet uitgesloten dat zij in de toekomst die der Britten zullen overtreffen (1). Ook de Duitsers hebben de weg naar de Belgische hotels teruggevonden en het aantal overnachtingen bedroeg reeds 167.523, dat is meer dan 8 % van het totaal, de gemiddelde verblijfsduur bedroeg 2 à 3 dagen. Het relatief belang van de Nederlandse en Noordamerikaanse cliëntele bleef ongewijzigd.

België wordt dus opnieuw het traditionele verlofland voor zijn naburen en komt meer en meer in de gunst van de Amerikanen.

Het is overigens opvallend dat, ondanks de massale toeloop van buitenlandse toeristen, het relatief belang van de toeristische streken ongewijzigd is gebleven. De kuststreek handhaaft zich op 63 %, gevolgd door de kunsthistorische steden (20 %) en de Ardennen en Maasstreek (11 %).

Het valt op dat de grote meerderheid der Engelsen en Fransen hun voorkeur geven aan de kust, dat de Nederlanders de Ardennen verkiezen, waar zij 50 % van de buitenlandse cliëntele uitmaken; daarentegen verblijven 80 % van de Duitsers en Amerikanen in de kunsthistorische steden.

Het jaar 1953 is dan ook uitstekend geweest voor al de toeristische streken, wat op een harmonieuze uitbouw en ontwikkeling van het toerisme gedurende de laatste jaren terugwijst.

Er dient nochtans te worden opgemerkt dat het « Belgisch vreemdelingenverkeer » nog grotendeels afhankelijk is van het seizoen. Inderdaad, 3/4 van het aantal overnachtingen worden nog steeds geboekt gedurende de periode Juni - September, alhoewel het aantal overnachtingen der vreemdelingen buiten het seizoen geleidelijk aangroeit (2). Daarenboven

Spreiding der overnachtingen

TIJDVAK	Belgen		Vreemdelingen		Totaal	
	Thrift season (a)	Seizoen (b)	Thrift season (a)	Seizoen (b)	Thrift season (a)	Seizoen (b)
1947/'51	23,2 %	76,8 %	47,0 %	53,0 %	29,2 %	70,8 %
1951/'52	18,9 %	81,1 %	40,0 %	60,0 %	23,7 %	76,3 %
1952/'53	21,0 %	79,0 %	46,5 %	63,5 %	24,7 %	75,3 %

Bron : Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

(a) Dit zijn vooral de toeristische « weekends » en gebeurtenissen die buiten het eigenlijke seizoen gelegen zijn.
(b) Van 1 Juni tot 30 September.

(1) Vóór de oorlog waren de Fransen steeds de beste cliënten met 31 % der overnachtingen.

(2) Door de uitbreiding van het weekend-toerisme dank zij de inspanningen van de hotelhouders.

Hotelnijverheid

Raming der ontvangsten

TOERISTENSTREEK	1949		1950		1951		1952		1953	
	Bedrag (millioenen franken)	%	Bedrag (millioenen franken)	%	Bedrag (millioenen franken)	%	Bedrag (millioenen franken)	%	Bedrag (millioenen franken)	%
Kuststreek	334	42,0	352	41,6	495	45,6	624	44,8	720	44,5
Kunsthistorische steden	326	40,8	328	38,8	403	37,0	493	35,3	553	34,2
Maasstreek	20	2,5	21	2,5	30	2,8	37	2,6	47	2,8
Ardennen	71	8,9	90	10,6	98	9,0	154	11,0	179	11,0
Andere toeristenstreken	46	5,8	55	6,5	61	5,6	86	6,3	120	7,5
Totaal	**797**	**100,0**	**846**	**100,0**	**1.087**	**100,0**	**1.394**	**100,0**	**1.619**	**100,0**

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

en in tegenstelling met de vooroorlogse periode, toen de gewone toerist voor de ganse duur van zijn verlof pension nam in eenzelfde hotelinrichting, is de mobiliteit van de toerist vergroot. De gemiddelde verblijfsduur in de hotelinrichtingen is dan ook merkelijk ingekort.

Er moet eveneens gewezen worden op de moeilijkheden die de exploitatie van de grote hotels oplevert, zodat vele van deze inrichtingen, inzonderheid aan de kust, tot appartementswoningen worden omgebouwd. De financiële middelen van de doorsneetoerist zijn inderdaad beperkter dan vóór de oorlog, ingevolge de wijzigingen in de structuur van de naoorlogse economie en inzonderheid door de nivellering van de inkomsten; de mogelijke cliëntele voor dergelijke inrichtingen is dus fel geslonken.

Wat het financieel aspect betreft, mag gewezen worden op een verhoging van de ontvangsten met ongeveer 225 millioen frank ten opzichte van het vorige jaar, zegge 16 %, zodat de totale opbrengst, inclusief die van de restaurants, op ongeveer 2,5 milliard frank mag geraamd worden. Gedurende de laatste vijf jaren is de opbrengst van het hotelwezen dus meer dan verdubbeld. Ook de opbrengst van de verhuring der gemeubelde villa's en appartementen is voortdurend toegenomen en mag voor 1953 op een minimum van 30 millioen frank worden geraamd, tegen 24 millioen frank in 1952.

Behoudens buitengewone en onvoorziene omstandigheden mogen de vooruitzichten van het hotelwezen dan ook als zeer gunstig worden beschouwd.

2. — *Invloed op het verkeer.*

In tegenstelling met het aantal overnachtingen is het reizigersverkeer van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, dat aan het toerisme mag toegeschreven worden, lichtjes teruggelopen, zowel wat het aantal vervoerde personen als wat het aantal reizigerskilometers betreft.

De ontvangsten zijn nochtans lichtjes gestegen en mogen op 524 millioen frank worden geraamd (1). Deze toeneming vloeit hoofdzakelijk voort uit de beperking van de aan sommige categorieën van reizigers toegekende verminderingen (2), alsmede aan een verhoogde bijpassing van de Staatstussenkomst in de gratis verleende spoorreizen.

Het is opvallend dat het vervoer per spoor de laatste jaren steeds minder in de gunst staat van het toeristisch publiek hetwelk bij voorkeur gebruik maakt van autocars. Daarenboven werd ook door de uitbreiding van het autopark aan het spoor een groot deel van zijn traditionele cliëntele, en nog wel de best betalende, onttrokken (3). Verder weze aangestipt

---

(1) Volgens het Commissariaat-Generaal voor Toerisme dienen inderdaad ten minste de 2/7 van het gewoon reizigersverkeer aan het toerisme te worden toegeschreven.

(2) Van kracht sedert 10 Januari 1953.

(3) Vandaar de afschaffing van de eerste klas op de gewone verkeerslijnen vanaf 1 Juli 1952.

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer (a)
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
(maandgemiddelden)

JAARTAL	Reizigers			Reizigers/km			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (millioenen eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (c)	
		Duizenden eenheden	% t.o.v. de niet toeristische periode		Millioenen eenheden	% t.o.v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t.o.v. de niet toeristische periode
1949 ...	5.613	6.871	122	188	296	157	127.891	182.383	143
1950 ...	5.565	6.001	108	192	260	138	122.667	167.125	136
1951 ...	5.769	6.399	111	193	278	144	122.042	176.707	145
1952 ...	5.891	6.712	114	203	295	145	126.785	183.446	144
1953 ...	5.751	6.373	111	207	285	137	135.442	187.984	138

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Exclusief de reizigers met abonnement.
(b) Gans het jaar, exclusief de periode Juni-September.
(c) Periode Juni-September.

dat zich tijdens de laatste jaren een sterke voorkeur ten gunste van de excursiereizen heeft ontwikkeld.

Alleen door een verhoging van het comfort en van de snelheid der verbindingen, samen met de toekenning van gevoelige reducties, aan al degenen die hun verlof buiten de topperiode willen doorbrengen, zal de N.M.B.S. het verder afbrokkelen van haar toeristische cliëntele kunnen voorkomen en zal ze daarenboven zelfs nieuwe lagen van de bevolking, die nu weerhouden worden door de betrekkelijk hoge vervoerkosten, tot het reizen kunnen overhalen.

Hetzelfde geldt voor de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen, waarvan de ontvangsten uit hoofde van toerisme op 244 millioen frank mogen geraamd worden (1).

Alhoewel het toeristisch verkeer over het ganse jaar verder teruggelopen is, dient er te worden aangestipt dat het aantal vervoerde personen en de ontvangsten gedurende het seizoen lichtjes vermeerderd zijn. De door de buurtspoorwegen gedane inspanning (2) om de diensten aan te

(1) Deze ontvangsten bedroegen respectievelijk 264 millioen en 246 millioen frank in 1951 en 1952. Ingevolge de tariefverhogingen van 19 Februari en 3 Augustus 1951 en van 1 Juli 1952 zijn deze resultaten practisch niet vergelijkbaar met die van 1949 en 1950, zegge 235 millioen en 223 millioen frank.

(2) Door de electrificatie van de voor personenvervoer zeer drukke lijnen en de vervanging van de andere lijnen door autobusdiensten.

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer (a)

Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen

(maandgemiddelden)

JAARTAL	Vervoerde personen			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden eenheden)	Toeristisch seizoen (c)		Periode met beperkt toeristenverkeer (b) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (c)	
		Duizenden eenheden	% t. o. v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t. o. v. de niet toeristische periode
1949	16.308	16.828	103	66.067	73.575	111
1950	15.316	15.481	101	64.011	67.832	106
1951	14.878	15.528	104	65.682	74.757	114
1952	15.110	15.719	104	69.644	76.038	109
1953	15.252	16.108	105	68.949	76.141	110

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

(a) Exclusief de reizigers met abonnement.
(b) Gans het jaar, exclusief de periode Juni-September.
(c) Periode Juni-September.

passen aan de eisen van de cliëntele zijn dus niet tevergeefs geweest. Ook de toekenning, in samenwerking met de N.M.B.S., van grotere reducties aan de verlofgangers buiten de topmaanden Juli-Augustus zou de resultaten gunstig beïnvloeden.

De activiteit van het wegverkeer blijft dus een stijgende tendens vertonen en het aantal autocars neemt nog geregeld toe.

Het aantal exploitanten met vergunning steeg van 860 in 1949 tot 918 in 1953 en het gemiddeld aantal autocars in bedrijf van 1.302 tot 1.788 gedurende dezelfde periode.

Ook de afgelegde afstand is aanzienlijk toegenomen, daar aan de hand van de ingezonden reiswijzers de afgelegde afstand reeds de 30 millioen kilometer overtreft, tegen 22 millioen kilometer in 1949. Hiervan werden meer dan 1/4 op vreemd grondgebied afgelegd (1).

De conventionele raming van de ontvangsten steeg dienvolgens tot 360 millioen frank (2), tegenover 240 millioen in 1949. De effectieve ontvangsten overtreffen echter de 500 millioen frank, daar steekproeven hebben uitgewezen dat de werkelijk afgelegde afstand ongeveer 40 % hoger ligt dan die welke op de reiswijzers is aangeduid.

(1) In deze statistieken werd geen rekening gehouden met de door de vreemde autocars in België afgelegde afstand.

(2) Berekend op grond van 12 F per kilometer.

De activiteit van de dienst Oostende-Dover is ook aanzienlijk toegenomen, vermits het aantal reizigers met ongeveer 114.000 eenheden is gestegen van 528.633 in 1952 tot 642.585 in 1953, waarvan 171.385 reizigers buiten seizoen, tegenover 342.950 in 1949, zodat de bedrijvigheid van deze dienst op 5 jaar bijna verdubbeld is.

De ontvangsten stegen tot meer dan 118 millioen frank (1).

Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer
Paketboten Oostende-Dover
(maandgemiddelden)

JAARTAL	Reizigers			Ontvangsten		
	Periode met beperkt toeristenverkeer (a) (eenheden)	Toeristisch seizoen (b)		Periode met beperkt toeristenverkeer (a) (duizenden franken)	Toeristisch seizoen (b)	
		Eenheden	% t.o.v. de niet toeristische periode		Duizenden franken	% t.o.v. de niet toeristische periode
1949.....	13.086	59.565	455	4.385	14.340	327
1950.....	15.430	67.399	437	4.177	12.565	301
1951.....	18.018	83.400	463	4.829	13.706	284
1952.....	19.396	93.366	481	4.735	16.609	350
1953.....	21.423	117.800	546	5.818	17.998	309

Bron : Ministerie van Verkeerswezen.

(a) Gans het jaar, exclusief de periode Juni-September.
(b) Periode Juni-September.

De politiek van weekend-toerisme heeft dus het reizigersverkeer gedurende de maanden met beperkte toeristische activiteit gunstig beïnvloed en bijgedragen tot de seizoenverlenging.

§ 3. — SOCIAAL TOERISME

Het aantal rechthebbenden op het betaald verlof (2) is in 1953 lichtjes teruggelopen en bedroeg 1.847.845 personen tegen 1.864.386 het voorgaande jaar. De uitgekeerde bijdragen, daarentegen, bedroegen 4.567 millioen frank, hetzij een vermeerdering van 15 millioen frank.

De gemiddelde uitgekeerde bijdragen stegen dus van 1.550 F per

(1) In 1949 bedroegen de ontvangsten 82.774.000 F; ingevolge de internationale concurrentie was het echter niet mogelijk de tarieven aan te passen, zodat de toeneming der ontvangsten minder aanzienlijk is dan die van het aantal vervoerde personen.

(2) Loon- en weddetrekkenden aangesloten bij de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid en bij het Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers en gelijkgestelden.

persoon in 1949 tot 2.270 F in 1953 (1); hieruit mag worden afgeleid dat het economisch belang van het sociaal toerisme steeds toeneemt.

Het ligt verder in de bedoeling van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme, door een verhoging van het comfort van de vacantiehuizen en -centra, de rechthebbenden op betaalde verlofdagen aan te sporen hun vacantie tenminste in dergelijke inrichtingen door te brengen. Deze inrichtingen hebben inderdaad een opvoedkundige rol te vervullen ten aanzien van de rechthebbenden op betaald verlof en zijn een middel om hen er toe te brengen een volwaardig gebruik van de verleende vacantie te maken.

Het sociaal toerisme wordt steeds door vier grote problemen beheerst.

1. — *Logementsverschaffing tegen billijke prijzen.*

Er werden in 1953, zoals de vorige jaren, voor een bedrag van 15 millioen frank subsidies toegekend voor de oprichting of de uitbreiding van de vacantiehuizen en -centra.

Het aantal overnachtingen in de inrichtingen voor volksvacantie is dan ook belangrijker geworden, maar nog niet in die mate dat hun logementsaccommodatie volledig aangewend wordt.

Buiten de topmaanden Juli en Augustus, wanneer belanghebbenden moesten geweigerd worden, was de toeloop echter volstrekt onbeduidend. Door een betere spreiding van het verlof zou het dan ook mogelijk worden de pensionprijzen te verlagen, waardoor deze inrichtingen in het bereik zouden komen van een groter aantal belanghebbenden.

Hetzelfde verschijnsel deed zich voor in de hotels die hun medewerking aan het sociaal toerisme hadden toegezegd. Er dient inderdaad te worden opgemerkt dat 160 hotels accommodatiegelegenheid aanbieden die in het bereik ligt van de cliëntele voor het sociaal toerisme (2). Hiervan zijn er 70 met 867 kamers gelegen in de Ardennen, 55 met 1.300 kamers aan de kust en 35 met 498 kamers gelegen in de overige toeristische streken.

2. — *Spreiding van het betaald verlof.*

De spreiding van het verlof blijft dan ook het voornaamste van de 4 grote problemen die het sociaal toerisme beheersen, zodat een billijke oplossing, die zowel de belangen van de economie als die van de verlofgangers en van de toeristische ondernemingen zou verzoenen, dient gezocht te worden.

Zulks werd o.a. beaamd op de Internationale Conferentie van de Arbeid die in Juni 1953 te Genève haar 36e zittijd hield.

---

(1) Deze bijdragen beliepen 1.689, 1.810 en 2.240 F respectievelijk voor de jaren 1950, 1951 en 1952.

(2) Volledig pension voor 125 - 140 F.

Inrichtingen voor volksvacantie

OMSCHRIJVING	Aantal inrichtingen					Accommodatie					Overnachtingen				
	1949	1950	1951 (a)	1952 (a)	1953 (a)	1949	1950	1951 (a)	1952 (a)	1953 (a)	1949	1950	1951 (a)	1952 (a)	1953 (a)
Vacantiehuizen en -centra	34	35	29	28	30	2.952	3.048	3.694	4.223	5.502	127.199	147.390	188.417	222.407	268.993
Jeugdherbergen	39	36	38	41	43	2.130	2.225	2.609	2.857	3.230	99.720	120.300	129.890	135.171	147.372
Natuurvrienden-huizen	14	15	17	23	23	803	860	850	1.035	1.077	23.144	24.798	28.221	40.758	55.071
Wandelhemen	33	34	31	29	28	1.126	1.260	1.321	1.225	1.196	59.563	57.520	46.615	45.516	65.450
Totaal	**120**	**120**	**115**	**121**	**124**	**7.011**	**7.393**	**8.474**	**9.340**	**11.005**	**309.626**	**350.008**	**393.143**	**443.852**	**536.886**

Bron : Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

(a) Ingevolge het koninklijk besluit van 23 Januari 1951 betreffende het verlenen van toelagen tot bevordering van de arbeidersvacantie en het volkstoerisme (*Belgisch Staatsblad* van 1 Februari 1951) werden nog alleen de inrichtingen die aan de gestelde vereisten beantwoorden in deze statistiek opgenomen.

3. — *Transport tegen verminderde prijzen.*

Door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen wordt ten behoeve van de verlofgangers heen- en terugbiljetten 3e klas tegen verminderde prijs afgeleverd met een geldigheidsduur van 20 dagen. Zulks blijkt echter onvoldoende als tegemoetkoming, gelet op het gering aantal personen die van deze faciliteit gebruik maken. Het toekennen van belangrijker reducties aan de vacantiegangers buiten de topperiode zou wellicht aan de spoorweg een nieuwe cliëntele kunnen aanbrengen.

4. — *Sparen voor de vacantie.*

De mogelijkheid het sparen voor de vacantie door Staatstussenkomst aan te moedigen ligt ter studie. Ondertussen werden door verscheidene werknemersorganisaties reiskassen opgericht die op een zeker succes mogen bogen.

DERDE DEEL

Financiën, Geld en Krediet

HOOFDSTUK I

OVERHEIDSFINANCIËN

AFDELING I. — STAATSFINANCIËN

§ 1. — ALGEMENE BUDGETAIRE TOESTAND

1. — *Uitvoering der begrotingen sinds 1949.*

De uitvoering der begrotingen gedurende de jongste vijf jaar werd gekenmerkt door de sterke inslag der internationale gebeurtenissen : deels, doordat de Belgische economie sterk afhankelijk is van de wereldeconomie en, deels, wegens de internationale verbintenissen, die België tijdens deze periode heeft aangegaan.

Het globaal tekort op de begroting van het dienstjaar 1949, groot 16.686 millioen frank, is in hoofdzaak te wijten aan het hoog bedrag der uitgaven voortvloeiende uit de oorlog; maar daarnaast dient te worden vermeld dat de eerste belangrijke teruggang van de wereldeconomie, tijdens deze periode, eveneens de economische bedrijvigheid in België aantastte. De algemene begrotingspolitiek en de algemene begrotingstoestand werden in merkelijke mate door deze omslag beïnvloed; de fiscale ontvangsten gingen achteruit en sommige uitgaven, o.a. voor sociale zekerheid, dienden te worden opgevoerd. De afwikkeling der begrotingsoperaties voortvloeiende uit de oorlog is de belangrijkste factor in de vermindering van het algemeen begrotingstekort in 1950, met 9.727 millioen frank. De uitgaven voortvloeiende uit de oorlog daalden namelijk met 11 milliard frank van het ene jaar tot het andere.

Het uitbreken van het conflict in Korea bracht evenwel de internationale factor veruit op de voorgrond en de begrotingscijfers weerspiegelen het effect van het wederbewapeningsprogramma en van de hierop volgende schommelingen der wereldconjunctuur.

De sterke opleving van de economische bedrijvigheid en de hausse der prijzen bracht een scherpe verhoging van het rendement der belastingen met zich. In 1951 werd tevens het stelsel der vervroegde stortingen ingesteld, die in dat dienstjaar 8.003 millioen frank aan de Schatkist opbrachten. Aldus vertoonden de belastingontvangsten op de begroting

Uitvoering der begrotingen van 1949 tot 1953 per dienstjaar (a)

(millioenen franken)

DIENSTJAAR (c)	Gewone begroting (b)			Buitengewone begroting									Algemeen totaal		
				Eigenlijke buitengewone begroting (d)			Investeringen met Marshall-hulp en uitgaven met het tegenwaardefonds der E.R.P.-hulp			Muntsaneringsoperaties (e)					
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1949	66.855	70.992	— 4.137	551	12.190	—11.639	—	1.823	— 1.823	6.278	5.365	+ 913	73.684	90.370	—16.686
1950	63.318	63.024	+ 294	4.836	13.294	— 8.458	101	124	— 23	5.583	4.358	+ 1.225	73.838	80.800	— 6.962
1951	76.753	66.713	+10.040	365	15.497	—15.132	7	36	— 29	5.999	4.593	+ 1.406	83.124	86.839	— 3.715
1952	77.637	76.438	+ 1.199	1.581	24.478	—22.897	1.189	50	+ 1.139	2.161	—	+ 2.161	82.568	100.966	—18.398
1953	76.829	77.197	— 368	2.608	16.096	—13.488	87	1.035	— 948	—	—	—	79.524	94.328	—14.804

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Voorlopige gegevens volgens de comptabiliteit op 31 Juli 1954.
(b) Omvat eveneens de ontvangsten en uitgaven voortvloeiend uit de oorlog.
(c) Voor de dienstjaren 1949 en 1950, bruto-ontvangsten; sinds het dienstjaar 1951, netto fiscale ontvangsten.
(d) Met uitsluiting van het provenu der geconsolideerde leningen en van de opbrengst der muntsaneringslening; inbegrepen zijn de uitvoering der Bretton-Woods-akkoorden en van het te Parijs op 7 September 1949 afgesloten Betalings- en Compensatieakkoord, en het provenu van de herwaardering van de goudvoorraad bij de N.B.B.
(e) Bij de ontvangsten werden opgeteld het provenu der speciale en buitengewone belastingen; in de uitgaven werd de buitengewone aflossing der muntsaneringslening opgenomen.

voor 1951 een meeropbrengst van ongeveer 13.485 millioen frank. Dientengevolge kon op de gewone begroting voor dit dienstjaar een recordexcedent van 10.040 millioen frank worden bereikt, hetwelk in ruime mate bijdroeg tot de financiering van het nadelig saldo op de buitengewone begroting, dat 13.755 millioen frank beliep.

Het begrotingsprogramma voor 1952 werd door de belangrijke toeneming der uitgaven gekenmerkt. Deze stegen van 86.839 millioen frank voor het dienstjaar 1951 tot 100.967 millioen frank op de begroting voor 1952, dit is een aangroei van 14.128 millioen frank. Dit verloop werd bewerkt door de vermeerdering der militaire uitgaven, de loonaanpassingen, de grotere uitkeringen voor sociale zekerheid en door de uitkering van een bijkomende steun aan de vier grote steden.

Het wederbewapeningsprogramma bereikte pas zijn hoogtepunt tijdens het dienstjaar 1952; de kredieten voorzien op de begroting van het Ministerie van Landsverdediging stegen van 13,3 milliard frank in 1951 tot 24,1 milliard frank in 1952. Dit was de sterkste toeneming in één jaar. Dank zij de verdere verbetering der gewone fiscale ontvangsten werden de lopende uitgaven in 1952 nog volledig gedekt. Het excedent van 1.199 millioen frank op de gewone begroting werd aangewend tot gedeeltelijke bestrijding van het recorddeficit van 19.597 millioen frank op de buitengewone begroting.

Laatstgenoemd tekort leidde bij het einde van 1952 tot ernstige thesauriemoeilijkheden. Gebrek aan voldoende liquiditeiten deed de Regering er toe besluiten de kredieten op de buitengewone begroting van 1953 te beperken tot 20,6 milliard frank en de uitvoering van deze begroting op de financieringsmogelijkheden af te stemmen. Bovendien werden de in 1952 nog uit te voeren programma's en de gedurende het eerste kwartaal van 1953 uit te voeren verbintenissen — zowel in de burgerlijke als in de militaire sector — met de helft verminderd.

De ontwikkeling van de begrotingstoestand in 1952 beantwoordde aan een aanbeveling uitgedrukt door de O.E.E.S. in 1951. Met het doel de belangrijke excedenten op haar E.B.U.-rekening weg te werken, werd aan de B.L.E.U. gevraagd haar monetaire politiek te verzachten.

2. — *Toestand der begroting voor het dienstjaar 1953.*

De stabilisatie der wereldeconomie in 1952 uitte zich vooral in een baisse der grondstoffenprijzen en in een verzwakking van de internationale vraag. In West-Europa adopteerden enkele belangrijke landen terzelfder tijd een strenge geldpolitiek als voorbereiding op het herstel van de algemene omwisselbaarheid der munten.

Deze factoren bewerkten in België een daling van de binnenlandse groothandelsprijzen, van de binnenlandse productie en van de uitvoer; zij uitten zich in de begrotingstoestand in de vorm van lagere inkomsten, voornamelijk uit hoofde van de omzetbelasting.

Niettegenstaande belangrijke kapitaalaantrekkingen bleef de kaspo-

sitie der Schatkist gedurende het eerste semester van 1953 ernstig; zij verbeterde enigszins in de loop van het tweede semester. Aldus kon de « blokkering » der begroting wat verzacht worden.

Volgens nog voorlopige cijfers blijkt dat uiteindelijk het globaal tekort op de begroting voor 1953 ongeveer 3.595 millioen frank kleiner is dan het jaar tevoren. Dit resultaat werd bekomen door de sterke vermindering van de buitengewone uitgaven.

De gewone begroting voor 1953 was practisch in evenwicht, zij sloot met een nadelig saldo van 368 millioen frank; in 1952 leverde zij nog een batig slot op van 1.199 millioen frank. De gewone ontvangsten daalden van het ene dienstjaar tot het andere met 808 millioen frank, maar bij de interpretatie van deze vermindering dient in aanmerking te worden genomen dat de opbrengst der speciale belasting op minerale oliën intussen naar de buitengewone rekening werd overgebracht en dat enkele belastingverhogingen in 1953 werden doorgevoerd. De gewone uitgaven stegen terzelfder tijd met 759 millioen frank.

Het saldo op de eigenlijke buitengewone rekening slonk van 22.897 millioen frank in 1952 tot 13.488 millioen frank in 1953, d.i. met 9.409 millioen frank.

Dit deficit zou nog geringer geweest zijn indien de Overheid niet het hoofd had dienen te bieden aan enkele bijkomende speciale uitgaven : de hulpverlening aan de in Februari door overstroming geteisterde gebieden en de deelneming van de B.L.E.U. aan de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Desondanks verminderden de eigenlijke buitengewone uitgaven met ongeveer 8.382 millioen frank, enerzijds, in hoofdzaak in verband met geringere uitgaven voor defensie en openbare werken en, anderzijds, ten gevolge van de overboeking der terugbetalingen op de muntsaneringslening naar de gewone begroting van de Staatsschuld.

De ontvangsten op de eigenlijke buitengewone begroting stegen van 1.581 millioen frank in 1952 tot 2.608 millioen frank, vooral als gevolg van de reeds vermelde overboeking van de speciale belasting op de benzine.

Tijdens het verlopen dienstjaar bereikten de uitgaven, gefinancierd met Marshall-gelden of met het tegenwaardefonds der E.R.P.-hulp, 1.035 millioen frank; de overeenkomstige ontvangsten werden geboekt in 1952.

Uit dit bondig overzicht blijkt dat in de jongste vijf jaar een merkelijk tekort op de algemene, en meer speciaal op de buitengewone begroting werd geregistreerd. De budgetaire politiek zorgde er evenwel voor dat het nadelig slot binnen aanvaardbare grenzen bleef in overeenstemming met de vereisten voor het behoud van het monetair evenwicht en de buitenlandse koopkracht van de munt. Het nastreven van dergelijke doeleinden, samen met een politiek van hoge tewerkstelling, stelde zware eisen aan de opstelling van de begroting. Deze taak werd verder bemoeilijkt door het labiel karakter van de internationale conjunctuur, die wegens haar sterke weerslag op de Belgische economie, een grote flexibiliteit vergde in de uitvoering der begroting.

3. — *Uitvoering der begrotingen per kalenderjaar.*

Het globaal saldo der begrotingen per dienstjaar vertoont soms een belangrijk verschil met het saldo opgeleverd door de uitvoering der begrotingen, zonder onderscheid van dienstjaar, per kalenderjaar; maar de veranderingen van deze saldi zijn meestal in dezelfde richting.

Aldus blijkt dat het globaal begrotingstekort voor het kalenderjaar 1953 nog 18.367 millioen frank beliep en, in vergelijking met het overeenkomstige saldo van 1952, slechts 1.043 millioen frank lager lag; de begrotingstekorten per dienstjaar duiden een veel sterkere terugloop aan.

a) *Uitvoering der gewone begrotingen.*

De gewone begrotingsverrichtingen liepen in 1953 uit op een tekort van 2.706 millioen frank; in 1952 werd op de rekening der lopende transacties nog een overschot geboekt van 844 millioen frank. Bijgevolg bedroeg de omslag, van het ene jaar tot het andere, 3.550 millioen frank. Deze factor speelde dus een belangrijke rol in het verloop der overheidsfinanciën in 1953, in tegenstelling met de aanduiding der begrotingsresultaten per dienstjaar. De jaargegevens wijzen op een sterkere teruggang der ontvangsten dan de begrotingsresultaten per dienstjaar.

De fiscale ontvangsten daalden in 1953 met 3.523 millioen frank op 67.746 millioen frank, ingevolge het lagere rendement van de nationale crisisbelasting en van het Zegel en de met het Zegel gelijkgestelde taxes, alsmede ingevolge de inkrimping van de vervroegde belastingstortingen en de bedragen verkregen op de afgesloten dienstjaren. Terzelfder tijd slonken de niet fiscale ontvangsten met 534 millioen frank op 6.805 millioen frank. In totaal verminderden in 1953 de gewone inkomsten met 4.067 millioen frank.

Terloops moge hier opgemerkt worden dat, sinds het dienstjaar 1951, de netto-bedragen der gewone ontvangsten worden aangegeven; voordien werden de globale ontvangsten, ongeacht de eventuele terugbetalingen, op de begroting geregistreerd.

Toenemende uitgaven voor lopende defensiekosten en de nieuwe regeling inzake aflossing der muntsaneringslening zijn in hoofdzaak verantwoordelijk voor het behoud van het hoge peil der gewone uitgaven op 74.257 millioen frank.

b) *Uitvoering der buitengewone begroting.*

Voorheen werd reeds vermeld dat de uitvoering van de buitengewone begroting voor 1953 werd afgestemd op de financieringsmogelijkheden. Ingevolge het groeiend tekort op de lopende rekening in 1953, werd een grote inspanning geleverd om de uitgaven op de buitengewone dienst te besnoeien.

Uitvoering der begrotingen van 1949 tot 1953 per kalenderjaar

(millioenen franken)

JAARTAL	Gewone begroting (a)					Buitengewone begroting (b)			Algemeen totaal		
	Ontvangsten			Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven (d)	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
	Fiscale (c)	Niet fiscale	Totaal								
1949	55.348	5.930	61.278	69.670	— 8.392	6.593	15.523	— 8.930	67.871	85.193	— 17.322
1950	58.098	8.758	66.856	63.051	+ 3.805	10.943	20.556	— 9.613	77.799	83.607	— 5.808
1951	69.646	8.440	78.086	66.987	+ 11.099	6.234	19.786	— 13.552	84.320	86.773	— 2.453
1952	71.279	7.339	78.618	77.774	+ 844	4.864	25.118	— 20.254	83.482	102.892	— 19.410
1953	67.746	6.805	74.551	74.257	— 2.706	3.577	19.237	— 15.660	78.128	96.494	— 18.367

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Omvat de ontvangsten en uitgaven voortvloeiende uit de oorlog.
(b) Met uitsluiting van het provenu der geconsolideerde leningen.
(c) Voor de jaren 1949 en 1950, bruto-ontvangsten; sinds het jaar 1951, netto fiscale ontvangsten.
(d) Met inbegrip van de uitvoering der Bretton-Woods-akkoorden en van het te Parijs op 7 September 1949 afgesloten Betalings- en Compensatieakkoord.

Het nadelig saldo op de buitengewone dienst slonk van 20.254 millioen frank in 1952 tot 15.660 millioen frank in 1953; dit is een afneming met 4.594 millioen frank. Deze inkrimping werd tot stand gebracht niettegenstaande de vermindering van de buitengewone ontvangsten met 1.287 millioen frank voortvloeiend uit de afwikkeling der muntsaneringsoperaties.

Muntsaneringsbelastingen
(millioenen franken)

JAARTAL	Ontvangsten
1949	5.601
1950	6.090
1951 (a)	5.888
1952 (a)	2.897
1953 (a)	73

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Vanaf 1951, netto-opbrengsten.

In 1952 brachten de speciale belastingen in verband met de muntsanering nog 2.897 millioen frank aan de Schatkist op; in 1953 daalde deze opbrengst tot 73 millioen frank. Zij vertoonden bijgevolg een inkrimping van 2.824 millioen frank. Maar de Schatkist genoot een drietal bijzondere inkomsten :

— zij ontving in de loop van het jaar meer dan 900 millioen frank als vroegtijdige aflossing door Nederland van de in 1949 afgesloten consolidatielening, groot 1.900 millioen frank;

— de overboeking naar de buitengewone begroting voor 1953 van de speciale belasting op de lichte minerale oliën, die 1.114 millioen frank opbracht;

— een bijdrage van meer dan 1 milliard frank werd geleverd door het M.S.A., ter financiering van de uitgaven in verband met het tegenwaardefonds der E.R.P.-hulp.

De buitengewone uitgaven lagen in 1953 nog hoger dan in 1949, maar beneden die van de jaren 1950 tot 1952. Zij bereikten nog 19.237 millioen frank, hetzij 5.881 millioen frank minder dan in 1952. Het grootste deel van deze vermindering, ongeveer 4 milliard frank, betrof de rekening der Staatsschuld, nl. in verband met de afwikkeling van de buitengewone muntsaneringsoperaties. De overige inkrimpingen hadden vooral betrekking op de uitgaven voor nationale veiligheid en voor openbare werken.

§ 2. — FISCALE POLITIEK

1. — *Directe belastingen.*

De wetgeving inzake directe belastingen onderging in 1953 geen belangrijke wijzigingen; de getroffen maatregelen werden meestal geïnspireerd door de zorg tegemoet te komen aan enkele specifieke toestanden.

Aldus kent de wet van 14 Februari 1953 (1) bepaalde fiscale vrij-

(1) *Belgisch Staatsblad* van 15 Februari 1953.

stellingen toe aan de personen, die een bijdrage leverden, tussen 1 Februari en 1 April, aan het Nationaal Rampenfonds van het Rode-Kruis van België of aan het gemeentebestuur van de door de overstromingen geteisterde steden en gemeenten.

Een wet van 27 Juli 1953 (1) voorziet een gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsbelasting op de winsten, die aangewend worden voor het verstrekken van aanvullende leningen aan het personeel van de onderneming voor de bouw of de aankoop van een woning. De reeds bestaande wetgeving voorzag een gelijkaardige vrijstelling voor de winsten besteed voor de aanbouw van arbeiderswoningen.

Het koninklijk besluit van 3 April 1953 (2) houdt enige verzachting in van de inkomstenbelasting op de slijterijen van gegiste dranken. De nieuwe regeling bepaalt dat de jaarlijkse taxe op de gevestigde slijterijen wordt afgeschaft, maar dat de openingstaxe voor elke nieuwe slijterij voortaan het drievoudige zal bedragen van de jaarlijkse huurprijs der voor slijterij gebezigde lokalen.

Een aanvullingswet van 7 Juli 1953 (3) regelt de belastingverplichtingen op de looninkomsten, die door toedoen van de Overheid of door een geschil niet onmiddellijk worden uitbetaald. Tenslotte, werden nog enkele wijzigingen aangebracht aan het stelsel der inkomstenbelastingen op de levensverzekeringen (4).

Bij de verkeersbelastingen kunnen de van kracht zijnde voorwaarden tot vrijstelling van deze belasting op landbouwtractoren enigszins verruimd worden door de wet van 22 Juni 1953 (5), die bepaalt dat de gestelde circulatiegrens onder zekere omstandigheden mag verwijd worden.

2. — *Douane- en accijnsrechten.*

De instelling van de gemeenschappelijke markt voor steenkolen en staal vergde tal van wettelijke en reglementaire maatregelen. Hieruit voortspruitende aanpassingen van het tarievenstelsel op de invoer werden geregeld door twee koninklijke besluiten van 24 April 1953 (6). Deze besluiten voorzien o.m. dat de producten van de gemeenschap vrij zijn van elk invoerrecht indien ze betrokken worden uit een lidstaat of uit een grondgebied in Europa waarvoor een deelnemende staat de buitenlandse belangen behartigt. Invoerrechten blijven o.m. verschuldigd volgens het Benelux-tarief indien de producten uit derde landen komen en bestemd zijn voor verbruik in één der Benelux-landen en voor zover de invoer in dat geval de door de Minister van Economische Zaken vastgestelde contingenten niet overschrijdt. Valt de import buiten het contingent of wer-

(1) *Belgisch Staatsblad* van 14 Augustus 1953.
(2) *Belgisch Staatsblad* van 4 April 1953.
(3) *Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1953.
(4) Wet van 10 November 1953 *(Belgisch Staatsblad* van 3 December 1953).
(5) *Belgisch Staatsblad* van 28 Juni 1953.
(6) *Belgisch Staatsblad* van 27 en 28 April 1953.

den de goederen niet met het bovenvernoemde doel ingevoerd, dan worden zij onderworpen aan het nieuwe tarievenstelsel dat uitgevaardigd werd door de hogervermelde besluiten.

Een tijdelijke vrijstelling van het invoerrecht is eveneens toegestaan op de invoer van sommige categorieën naaldhout (1) en van coils bestemd voor het walsen van bepaalde ijzeren of stalen platen (2).

Ter uitvoering van de Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Douaneovereenkomst werden nieuwe bepalingen uitgevaardigd voor de raming van de waarde der aan invoerrechten onderworpen producten (3). Het zoëven genoemde tarief werd eveneens gewijzigd door het koninklijk besluit van 19 Maart 1953 (4), met het doel, op aanvraag van één der partijen, een bijkomende protectie te kunnen instellen voor sommige industriële sectoren of om een technische aanpassing der toltarieven mogelijk te maken.

3. — *Registratierechten.*

Ingevolge de omslag der betalingsbalans met de E.B.U.-zone werd de overdrachttaxe op de uitvoer sinds 26 Februari 1953 afgeschaft (5). Met ingang van 16 Maart 1953 werd de overdrachttaxe op de invoer verhoogd, ten einde een gelijkschakeling te bekomen van de fiscale lasten op de nationale fabrikaten en halffabrikaten en op de ingevoerde producten (6). Deze verhogingen, toegelaten door artikel 1 van de wet van 16 Juni 1932, zijn evenwel niet toepasselijk op de invoer van koopwaren, oorspronkelijk en herkomstig uit het Groothertogdom Luxemburg (7).

Striktere contrôlemaatregelen werden ingesteld door de wet van 27 Juli 1953 (8) met het doel de belastingontduiking tegen te gaan, vooral inzake zegelrechten en hiermede gelijkgestelde taxes.

Op 10 November 1953 werd een nieuwe wet gestemd (9) tot wijziging van de artikelen 48 en 54 van het Wetboek der successierechten, alsmede van artikel 131 van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten. De nieuwe beschikkingen voorzien ruimere abattementen voor de be-

---

(1) Koninklijk besluit van 2 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 7 Maart 1953).

(2) Koninklijk besluit van 24 April 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 27 en 28 April 1953).

(3) Koninklijk besluit van 16 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Juli 1953).

(4) *Belgisch Staatsblad* van 25 Maart 1953.

(5) Koninklijk besluit van 24 Februari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Februari 1953).

(6) Koninklijk besluit van 11 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 14 Maart 1953). Koninklijk besluit van 30 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 April 1953). Koninklijk besluit van 29 April 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Mei 1953).

(7) Koninklijk besluit van 13 October 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 19 en 20 October 1953).

(8) *Belgisch Staatsblad* van 16, 17 en 18 Augustus 1953.

(9) *Belgisch Staatsblad* van 21 November 1953.

rekening der rechten aangaande erfenissen in rechte linie en hogere tarieven voor erfenissen in zijlinie.

Bij koninklijk besluit van 14 December 1953 (1) werd de forfaitaire belasting op de suikerbietleveringen aan de suikerfabrieken gedurende de periode gaande van 15 September 1953 tot 31 Maart 1954 met een derde verminderd.

§ 3. — BELASTINGONTVANGSTEN

De gewone belastingontvangsten kenden tijdens het kalenderjaar 1953 een merkelijke terugloop; zij bereikten in totaal 67.746 millioen frank, dit is 3.533 millioen frank minder dan in 1952. Deze vermindering is toe te schrijven aan de achteruitgang van het rendement der directe belastingen en der registratierechten. De inkrimping der inkomsten bij de douane- en accijnsrechten is te wijten aan een begrotingstechnische operatie, namelijk de overboeking naar de buitengewone begroting van de opbrengst, voor het dienstjaar 1953, voortvloeiende uit de verhoging van het accijnsrecht op lichte minerale oliën en die, in 1953, 1.114 millioen frank opbracht. Dientengevolge mag aangenomen worden dat de structuur der belastingontvangsten in 1953 geen belangrijke wijzigingen heeft ondergaan

Gewone fiscale ontvangsten per kalenderjaar zonder onderscheid van dienstjaar

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951 (a)	1952 (a)	1953 (a)
	Millioenen franken				
Directe belastingen	24.098	26.455	33.843	32.761	30.811
Douane- en accijnsrechten	11.460	11.793	12.453	13.675	12.977(b)
Registratierechten	19.790	19.850	23.350	24.843	23.958
Totaal	**55.348**	**58.098**	**69.646**	**71.279**	**67.746**
	Percenten van het totaal				
Directe belastingen	43,5	45,5	48,6	46,0	45,5
Douane- en accijnsrechten	20,7	20,3	17,9	19,2	19,4
Registratierechten	35,8	34,2	33,5	34,8	35,4
Totaal	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Sinds het jaar 1951, netto-ontvangsten.
(b) Niet inbegrepen de opbrengsten voor het dienstjaar 1953 voortspruitend uit de verhoging van het accijnsrecht op lichte minerale oliën (wet van 26 Juli 1952, *Belgisch Staatsblad* van 1 en 2 September 1952), die naar de buitengewone begroting overgeheveld werden en 1.114 millioen frank belopen.

(1) *Belgisch Staatsblad* van 20 December 1953.

Belastingontvangsten van de Staat
(millioenen franken)

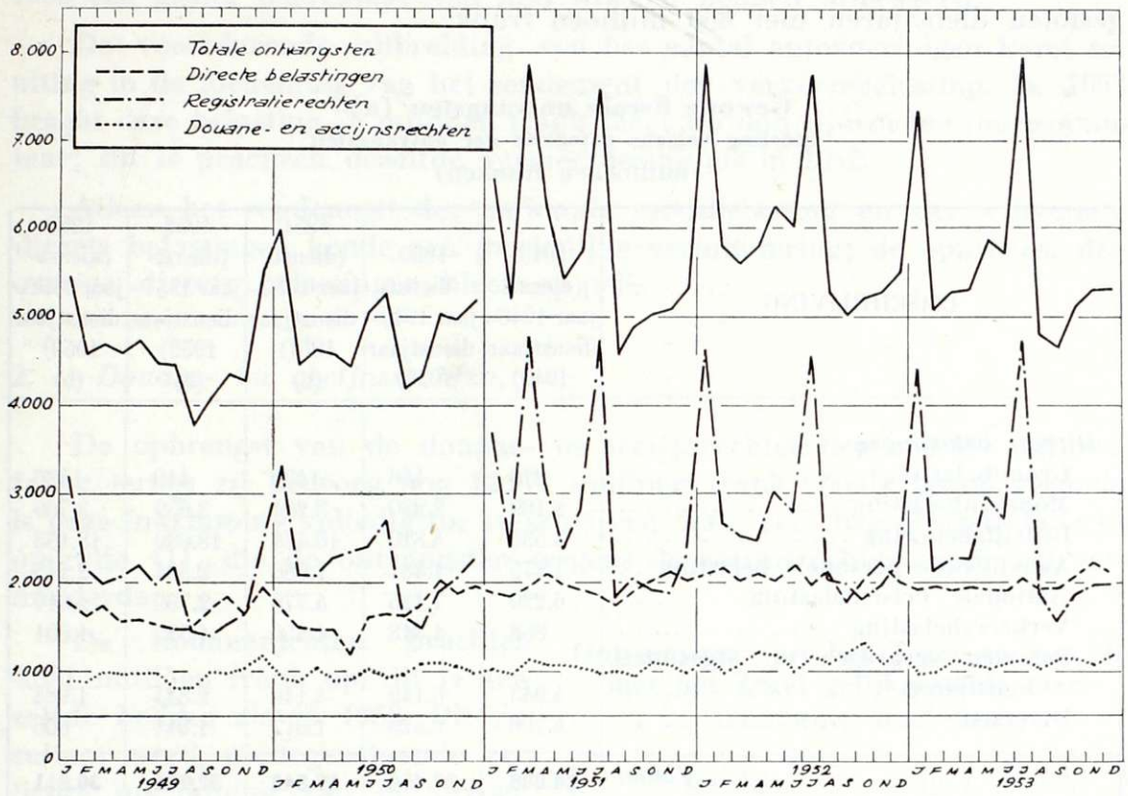

Bron : Ministerie van Financiën.

en dat zij eveneens geen merkelijke verschillen vertoont met de toestand in 1949. Het blijkt een kenmerk van het Belgisch belastingstelsel te zijn dat de zogenaamde indirecte belastingen iets meer dan de helft van de globale belastinginkomsten verzekeren.

1. — *Directe belastingen.*

In 1953 bereikte de opbrengst der directe belastingen 30.811 millioen frank, dit is 1.950 millioen frank minder dan tijdens het voorgaande jaar en 3.032 millioen frank minder dan in het recordjaar 1951.

De achteruitgang in 1953 kan in de eerste plaats aan de vermindering der vervroegde belastingstortingen worden toegeschreven. Bij hun instelling in 1951 brachten deze betalingen 8.003 millioen frank op; in 1952 bedroegen zij nog 3.117 millioen frank en in 1953 slonken zij verder tot 2.462 millioen frank.

De terugloop sinds 1952 van het rendement der directe belastingen is eveneens toe te schrijven aan de mindere opbrengst van de sommen verkregen op de afgesloten dienstjaren; dank zij de hervorming van de belastingaanslag en een bijzondere inspanning is de administratie er stilaan in geslaagd de afwikkeling der belastingverplichtingen te bespoedigen. In de loop van het jaar 1953 werden trouwens enkele nieuwe be-

schikkingen getroffen om de vertraging inzake belastingheffing op te slorpen. Dientengevolge slonken in 1953 de sommen verkregen op de afgesloten dienstjaren met 860 millioen frank.

Gewone fiscale ontvangsten (a)
Indeling volgens categorie der ontvangsten
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949 (dienstjaar 1948–dienstjaar 1949)	1950 (dienstjaar 1949–dienstjaar 1950)	1951 (dienstjaar 1950–dienstjaar 1951) (b)	1952 (dienstjaar 1951–dienstjaar 1952) (b)	1953 (dienstjaar 1952–dienstjaar 1953) (b)
Directe belastingen :					
Grondbelasting	270	456	432	440	436
Mobiliënbelasting	2.169	2.280	3.204	3.659	3.709
Bedrijfsbelasting	3.535	4.816	16.434	18.089	18.153
Aanvullende personele belasting	1.275	1.481	1.686	2.394	2.245
Nationale crisisbelasting	6.220	7.125	4.778	2.769	2.017
Verkeersbelasting	888	1.318	1.456	1.525	1.601
Sommen verkregen op afgesloten dienstjaren	4.943	6.149	4.146	2.844	1.984
Diversen	4.798	2.829	1.617	1.041	666
Totaal	**24.098**	**26.454**	**33.843**	**32.761**	**30.811**
Douane- en accijnsrechten :					
Douanerechten	3.332	3.975	4.353	4.383	4.381
Accijnsrechten	7.106	7.032	7.268	8.511	7.685
Verbruikstaxe	753	668	700	692	673
Diversen	269	118	132	89	238
Totaal	**11.460**	**11.793**	**12.453**	**13.675**	**12.977**
Registratierechten :					
Registratierechten	1.780	1.928	2.040	2.189	2.353
Zegel en met Zegel gelijkgestelde taxes	16.887	16.846	20.088	21.395	20.201
Diversen	1.123	1.077	1.222	1.259	1.404
Totaal	**11.790**	**19.851**	**23.350**	**24.843**	**23.958**
Algemeen totaal	**55.348**	**58.098**	**69.646**	**71.279**	**67.746**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Per kalenderjaar, zonder onderscheid van dienstjaar.
(b) Sinds het jaar 1951, netto-ontvangsten.

In het algemeen, mag aangenomen worden dat de opbrengst der verschillende belastingcategorieën bevredigend bleef. Het is zelfs verwonderlijk dat zij na hun belangrijke expansie in 1951, niet sterker zijn teruggelopen; de opbrengst der mobiliënbelasting was in 1953 zelfs 50 millioen frank hoger dan in 1952, niettegenstaande de stabilisatie van de economi-

sche bedrijvigheid, die zich sindsdien heeft ingezet. Dit verloop vindt wellicht een gedeeltelijke verklaring in het feit dat de ondernemingen in 1953 een groter percentage van hun winsten hebben uitgekeerd.

De voortdurende uitbreiding van het aantal autovoertuigen komt tot uiting in de toeneming van het rendement der verkeersbelasting. In 1953 bracht deze belasting 76 millioen frank meer op dan tijdens het voorgaande jaar; dit is practisch dezelfde vermeerdering als in 1952.

Alleen het rendement der nationale crisisbelasting en der « diverse » directe belastingen kende een merkelijke vermindering; de opbrengst der overige directe belastingen bleef op peil.

2. — *Douane- en accijnsrechten.*

De opbrengst van de douane- en accijnsrechten liep met 698 millioen frank terug; zij bedroeg nog 12.977 millioen frank. Zoals hoger vermeld is deze inkrimping volledig toe te schrijven aan een begrotingstechnische operatie (1), die de ontvangsten wegens de accijnsrechten artificieel verminderde.

De douanerechten brachten 4.381 millioen frank op, dit is hetzelfde bedrag als in 1952. Dit resultaat werd, niettegenstaande een lichte inkrimping van de invoer, dank zij enkele in de loop van het jaar doorgevoerde tariefverhogingen, verwezenlijkt.

Het rendement der verbruikstaxe daalde met 19 millioen frank, ontwikkeling die verband houdt met de bestendige vermindering van het bier- en alcoholverbruik.

Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes
(millioenen franken)

MAAND	1952	1953
Januari	1.816,3	1.660,6
Februari	1.892,1	1.705,7
Maart	1.714,8	1.572,7
April	1.821,7	1.622,8
Mei	1.733,2	1.644,6
Juni	1.918,3	1.617,3
Juli	1.696,6	1.672,3
Augustus	1.885,2	1.635,6
September	1.531,8	1.648,2
October	1.727,5	1.752,4
November	1.964,1	1.924,5
December	1.693,1	1.744,1
Totaal	**21.394,8**	**20.201,0**

Bron : Ministerie van Financiën.

3. — *Registratierechten.*

In totaal bezorgden deze rechten aan de Schatkist 23.958 millioen frank ontvangsten, dit is 885 millioen frank minder dan in 1952; deze terugloop is het gevolg van een vermindering met 1.194 millioen frank van de opbrengst der zegelrechten en van de hiermede gelijkgestelde taxes. Het rendement van deze rechten onderging de weerslag van de daling der groothandelsprijzen en van een lichte terugloop der economische activiteit; het werd eveneens gedrukt door de afschaffing, einde

(1) Overdracht van de additionele belasting op de lichte minerale oliën naar de buitengewone begroting.

Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes.
Industriële productie
(1949/1953 = 100)

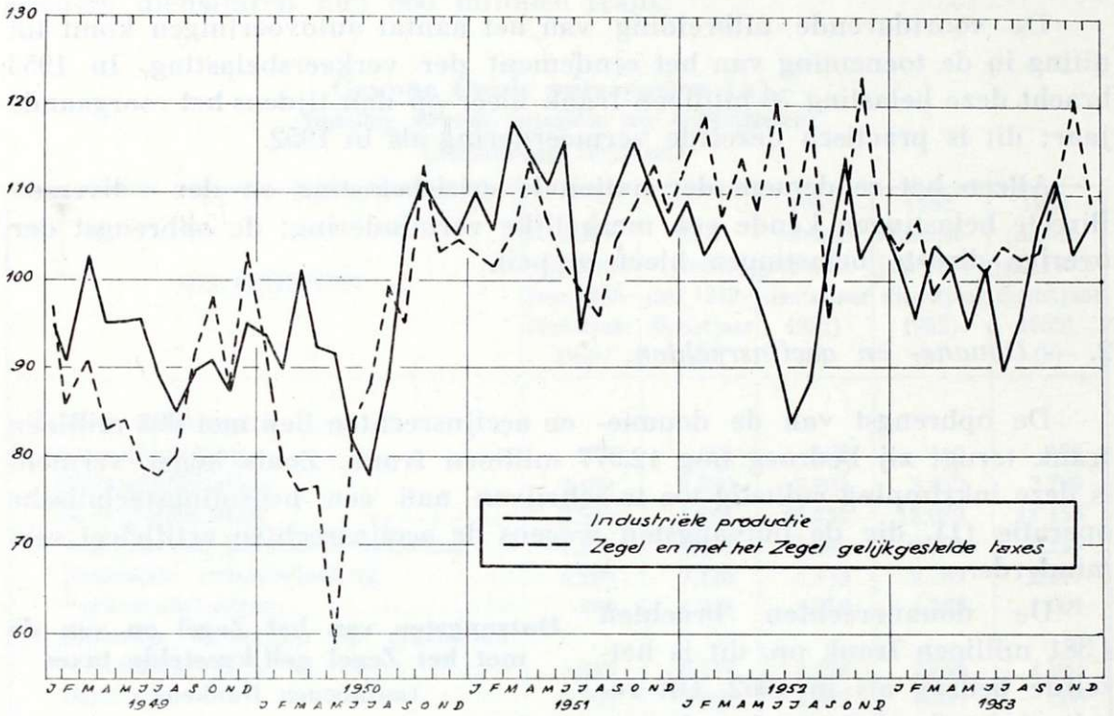

Bronnen : Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Februari, van de overdrachttaxe op de uitvoer. De werking van deze factoren werd niet geneutraliseerd door de aanpassing van de overdrachttaxe op de invoer in Maart en de instelling van de strengere contrôlemaatregelen in Juli.

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt waren de ontvangsten uit hoofde van zegelrechten en van met het Zegel gelijkgestelde taxes bijzonder laag in de eerste helft van het jaar. In het laatste kwartaal van het jaar, daarentegen, overtroffen zij de inkomsten van dezelfde periode in 1952. Niettemin waren in 1953 de globale ontvangsten 1,2 milliard frank lager dan in 1952.

De eigenlijke registratierechten bereikten een nieuw hoogtepunt met een opbrengst van 2.353 millioen frank, dit is 164 millioen frank meer dan in 1952.

§ 4. — EVOLUTIE DER STAATSSCHULD

Het verloop der Staatsschuld — globaal en in haar belangrijke componenten — geeft een aanduiding omtrent de wijze waarop de Schatkist het grootste deel van het begrotingstekort tijdens de beschouwde periode heeft weten te financieren.

In 1953 liet de uitvoering der begrotingen een totaal tekort van 18.367

millioen frank, wat de Schatkist voor ernstige thesauriemoeilijkheden plaatste. Zij zag zich verplicht belangrijke nieuwe schuldverbintenissen aan te gaan, zodat de totale schuld van de Staat met 15.949 millioen frank of 6 % steeg. Dit was de sterkste aangroei in de laatste vijf jaar.

Volgens de absolute cijfers bereikte de toeneming der totale binnenlandse schuld 13.031 millioen frank, terwijl die van de verplichtingen tegenover het buitenland 2.818 millioen frank beliep. Relatief beschouwd, bleek het accres van laatstgenoemde schuld evenwel het grootst : zij klom met 15,4 %, terwijl de binnenlandse verplichtingen met 5,2 % vermeer-

Staatsschuld (a)

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	31 Dec. 1949	31 Dec. 1950	31 Dec. 1951	31 Dec. 1952	31 Dec. 1953
Binnenlandse schuld :	**235.605**	**231.135**	**238.373**	**247.210**	**260.231**
Directe binnenlandse schuld :	205.313	201.512	208.014	215.785	227.031
Geconsolideerde schuld	110.725	104.549	106.551	119.197	130.564
Op halflange termijn	36.177	36.734	33.893	27.859	29.735
Op korte termijn	58.411	60.228	67.570	68.729	66.732
Indirecte binnenlandse schuld : ...	11.111	11.014	10.916	12.115	11.987
Geconsolideerde schuld	9.021	8.924	8.826	8.725	8.624
Op halflange termijn	2.090	2.090	2.090	3.390	3.363
Particulier tegoed op postrekeningen	19.181	18.609	19.443	19.210	21.223
Buitenlandse schuld :	**16.491**	**17.227**	**15.854**	**18.869**	**21.687**
Directe buitenlandse schuld :	15.539	—	—	—	—
Geconsolideerde schuld	13.288	13.037	12.768	13.357	13.667
Op halflange termijn	1.748	1.250	1.400	3.341	2.567
Op korte termijn	503	1.995	758	1.251	4.542
Indirecte geconsolideerde buitenlandse schuld :	952	945	928	920	911
Algemeen totaal	**252.096**	**248.362**	**254.227**	**265.979**	**281.928**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Exclusief de uit de oorlog 1914-1918 voortvloeiende intergeallieerde schuld, groot 21,3 milliard frank.

derden. Dientengevolge werd de structuur der totale Staatsschuld als volgt gewijzigd : het aandeel van de buitenlandse schuldverbintenissen in de totale schuld steeg van 7,1 % op 31 December 1952 tot 7,7 % op 31 December jl.; het overeenkomstig percentage van de binnenlandse schuld slonk terzelfder tijd met 0,6 %, namelijk van 92,9 % tot 92,3 %. Dit verloop is minder gunstig, daar de lasten verbonden aan de verplichtingen tegenover het buitenland in de toekomst enigszins op de betalingsbalans zullen drukken.

In 1953 leverden nochtans de buitenlandse leningen, naast de financiële hulp aan de Staat, een flinke bijdrage voor de instandhouding der monetaire reserves van de Nationale Bank van België.

Staatsschuld
(milliarden franken)

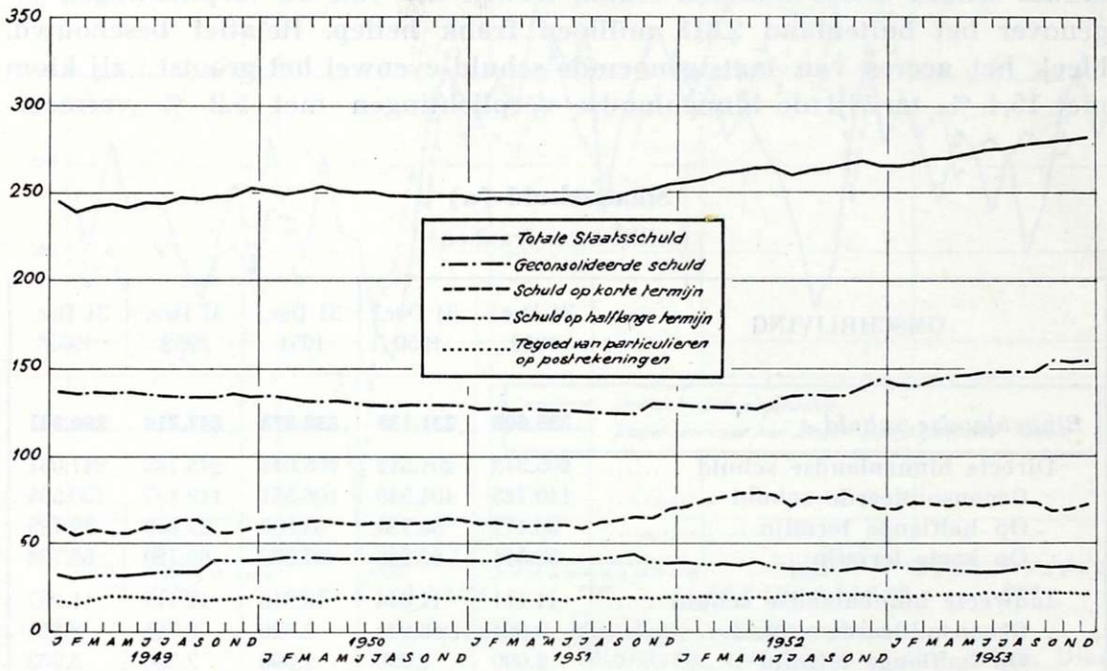

Bron : Ministerie van Financiën.

Dank zij de ruimere voorziening der kapitaalmarkt konden de meeste gelden aangetrokken worden door uitgifte van langlopende leningen. Verder liet de Schatkist de omwisseling toe van een deel der kortlopende schuld tegen Schatkistcertificaten met halflange looptijd, zodat een zekere consolidatie werd bewerkt van de binnenlandse verplichtingen, in tegenstelling met de buitenlandse schuld, waar de kortlopende kredietopnemingen relatief het meest stegen.

De sterke kapitaalaantrekking van de Staat had een gunstige invloed op de economische activiteit, voor zover deze kapitalen niet aan de investeringen in de particuliere sector werden onttrokken om door de Staat voor consumptie-doeleinden te worden gebruikt.

1. — *Binnenlandse schuld.*

Deze omvat de schuldverbintenissen welke door de Staat zelf werden aangegaan, evenals het bedrag der leningen, waaraan de Overheid haar waarborg inzake terugbetaling en rentelasten heeft toegekend, en het tegoed der particulieren op postrekeningen.

a) *Directe binnenlandse schuld.*

Op het jaarultimo bedroeg de eigenlijke binnenlandse Staatsschuld

227.031 millioen frank en vertoonde, in vergelijking met hetzelfde tijdstip in 1952, een toeneming van 11.246 millioen frank of 5,2 %.

Hoger werd reeds vermeld dat de bedragen, die de Schatkist in 1953 op de binnenlandse markt verkreeg — het particulier tegoed op postrekeningen buiten beschouwing gelaten — werden verstrekt in de vorm van lang- en halflanglopende leningen. Hun opbrengst werd gedeeltelijk aangewend tot vermindering der kortlopende schuldverbintenissen. Bijgevolg klom de geconsolideerde schuld met 11.367 millioen frank of 9,5 % tot 130.564 millioen frank; de verbintenissen op halflange termijn vermeerderden met 1.876 millioen frank of 6,7 % tot 29.735 millioen frank, terwijl de kortlopende schuld daalde met 1.997 millioen frank of 2,9 % tot 66.732 millioen frank.

De vermeerdering der geconsolideerde schuld is in hoofdzaak toe te schrijven aan de uitgifte van drie consolidatieleningen, die voor een totaalbedrag van 14.374 millioen frank op de begroting werden ingeschreven. De effecten van deze leningen konden slechts verworven worden door betaling in speciën. Daarnaast werd de beschouwde post nog opgevoerd, enerzijds, met 8 millioen frank door de uitgifte van een eerste reeks 4 % obligaties der geünifieerde schuld, als terugbetaling van oorlogsschade 1914-1918, en, anderzijds, met 5 millioen frank door de emissie van effecten der muntsaneringslening.

Het verschil tussen de nominale waarde dezer uitgiften en de werkelijke toeneming der geconsolideerde schuld, namelijk iets meer dan 4 milliard frank, is aan de contractuele aflossingen en terugbetalingen toe te schrijven.

Het verloop der halflange en dat der kortlopende binnenlandse Staatsschuld stonden nauw met elkaar in verband, omwille van de nieuwe beschikkingen die met betrekking tot de dekkingscoëfficiënten der banken werden getroffen. Deze instellingen werden op 1 Februari en 1 Mei gemachtigd, telkens voor een bedrag van 592 millioen frank, kortlopende Schatkistcertificaten om te wisselen tegen effecten met een langere looptijd van respectievelijk 3 en 2 jaar. Gelijkaardige omzettingen werden toegelaten, eerst op 1 Augustus en daarna op 1 November. Zij vertegenwoordigden elk een omwisseling van Schatkistcertificaten ten bedrage van 1.176 millioen frank, met eveneens een respectieve looptijd van 3 en 2 jaar. In totaal bedroeg deze conversie bijgevolg 3.536 millioen frank.

Daarnaast nam de Staat de Schatkistcertificaten over welke geëmitteerd werden door de Emissiebank van Brussel. De effecten van deze instelling werden elk voor hun nominale waarde omgeruild tegen Schatkistcertificaten met 3 jaar looptijd en 3,5 % interest. Aldus werden voor nominaal 141,5 millioen frank effecten omgeruild.

De terugbetaling van vervallen Schatkistcertificaten bewerkte evenwel dat de verhoging van de directe binnenlandse schuld op halflange termijn beperkt bleef tot het hierboven genoemd bedrag, namelijk 1.876 millioen frank.

Naast de conversieoperaties werden de kortlopende schuldverbinte-

nissen van de Staat beïnvloed door, enerzijds, een vermindering met respectievelijk 50 en 300 millioen frank van het bedrag der Schatkistcertificaten overgemaakt aan de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling en aan de uitvoerders en, anderzijds, door een vermeerdering met ongeveer 2 milliard frank der bij de Nationale Bank opgenomen voorschotten.

b) *Indirecte binnenlandse schuld.*

De binnenlandse schuld gewaarborgd door de Staat kende een inkrimping van 128 millioen frank : de geconsolideerde post slonk met 101 millioen frank en de schuld op halflange termijn verminderde met 27 millioen frank. Beide bewegingen zijn toe te schrijven aan de amortisatiebetalingen door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

c) *Tegoed van particulieren op postrekeningen.*

Tengevolge van de toeneming der particuliere tegoeden op postrekeningen, kreeg de Staat bij het jaareinde tijdelijke beschikking over ongeveer 2.013 millioen frank additionele geldmiddelen. Het verloop van dit tegoed staat gedeeltelijk in verband met de stijging van de geldvoorraad en getuigt voor het overige van de toegenomen liquiditeit der economie.

2. — *Buitenlandse schuld.*

Een tweetal opnemingen op door de E.C.A. aan de Belgische Staat toegestane leningen verhoogden de geconsolideerde buitenlandse schuld met 310 millioen frank tot 13.667 millioen frank. De schuld op halflange termijn slonk daarentegen met 774 millioen frank tot 2.567 millioen frank, einde December 1953, door aflossingsstortingen op twee dollarleningen. Veruit de belangrijkste bewegingen der buitenlandse schuld werden geregistreerd in die op korte termijn, welke in totaal steeg met 3.391 millioen frank tot 4.542 millioen frank. Dit is het hoogste cijfer door deze schuld bereikt in de periode gaande van 1949 tot 1953. Een additionele reeks van Schatkistcertificaten voor een bedrag van 565 millioen frank kon geplaatst worden bij de Bank voor Internationale Betalingen te Bazel. Twee leningen werden opgenomen door banken in het buitenland : in Nederland voor 561 millioen frank en in Zwitserland voor 572 millioen frank. Tenslotte werden voor 1.496 millioen frank Schatkistcertificaten overhandigd aan de Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi tegen betaling in dollars.

De indirecte buitenlandse schuld daalde met 9 millioen frank ten gevolge van terugbetalingen door de N.M.B.S. op haar geconsolideerde schuld in Zwitserland en Nederland.

AFDELING II. - PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De economische rol der provinciën en gemeenten mag niet onderschat worden : volgens hun gezamenlijke begrotingen gaven zij in 1953 meer dan 20 milliard frank uit; het regionaal karakter van deze uitgaven is daarbij van groot belang.

Sinds de hervorming van hun financieel regime in 1948, hebben de provinciën, en vooral de gemeenten, ernstige moeilijkheden gekend om het hoofd te kunnen bieden aan het stijgend verloop hunner uitgaven. Dit probleem dreigde nog steeds in 1953, niettegenstaande de flinke saneringsmaatregelen, die door de provinciën en gemeenten sinds 1948 werden getroffen. De financiële toestand der gemeenten blijft het meest onzeker; die der provinciën verbeterde merkelijk.

§ 1. — PROVINCIALE FINANCIËN

Het tekort op de « eigenlijke » provinciale begrotingen voor het dienstjaar 1953 bedroeg 130,3 millioen frank, dit is 99,9 millioen frank minder dan op de begrotingen van het voorgaande dienstjaar. Deze inkrimping is te danken aan het feit dat de ontvangsten van het ene dienstjaar tot het andere een sterkere toeneming kenden dan de uitgaven. Eerstgenoemde klommen met 215 millioen frank, terwijl de uitgaven slechts stegen met 115 millioen frank.

Het begrotingstekort vermeerderde in Oost-Vlaanderen en in Limburg, de twee provinciën waarvan de budgetaire programma's in 1952 zich met

Provinciale begrotingen voor 1952 en 1953 (a)
(duizenden franken)

PROVINCIE	Ontvangsten		Uitgaven		Saldo	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
Antwerpen	258.873	317.481	308.905	312.488	— 50.032	+ 4.993
Brabant	282.435	304.928	307.575	323.465	— 25.140	— 18.537
West-Vlaanderen ..	109.965	149.377	135.825	158.715	— 25.560	— 9.338
Oost-Vlaanderen ...	171.837	168.586	180.516	186.786	— 8.679	— 18.200
Henegouwen	301.242	335.688	341.725	362.978	— 40.483	— 27.290
Luik	219.553	254.444	253.607	275.918	— 34.054	— 21.474
Limburg	188.904	207.835	192.337	221.014	— 3.433	— 13.178
Luxemburg	54.988	58.380	76.879	74.740	— 21.891	— 16.360
Namen	55.114	57.131	75.799	72.090	— 20.685	— 14.959
Totaal	**1.642.911**	**1.857.850**	**1.873.168**	**1.988.194**	**— 230.257**	**— 130.344**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Directie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

(a) Begrotingen voor het « eigenlijke » dienstjaar.

het kleinste tekort afsloten. De financiën der overige provinciën evolueerden naar een groter evenwicht : de begroting van de provincie Antwerpen wijst zelfs een overschot aan van 4.993 duizend frank; in 1952 registreerde zij een deficit van ongeveer 50 millioen frank. Sinds 1949 werd het begrotingstekort het sterkst gereduceerd in de provinciën Antwerpen, Brabant, Oost- en West-Vlaanderen.

1. — *Inkomsten der provinciën.*

De provinciën trekken het grootste deel van hun inkomsten uit de provinciale belastingen en uit het Fonds der Provinciën.

Vermoedelijke opbrengst van de provinciale belastingen, voor alle provinciën samen, volgens de begrotingen van 1952 en 1953

(duizenden franken)

AARD DER BELASTINGEN	Dienstjaar	
	1952 (a)	1953
Opcentimes op de cedulaire inkomstenbelastingen	140.597	179.197
Andere provinciale belastingen	246.818	312.597
Totaal	**387.415**	**491.794**

(a) Verbeterde cijfers.

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Directie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

Verdeling van het Fonds der Provinciën

(duizenden franken)

PROVINCIE	1953						1952
	Bevolking	Wegen en openbare werken	Openbaar onderwijs	Schuld	Speciaal fonds	Totaal	Totaal
Antwerpen	23.708	14.287	48.999	10.781	10.876	108.650	115.229
Brabant	33.277	22.362	45.275	4.709	13.639	119.262	115.494
West-Vlaanderen	18.437	14.414	33.550	1.639	8.877	76.917	68.527
Oost-Vlaanderen	22.523	14.978	40.699	4.029	8.022	90.252	90.546
Henegouwen	22.662	19.687	68.161	10.597	9.854	130.971	134.672
Luik	17.834	9.938	36.937	10.906	9.776	85.391	87.917
Limburg	8.520	5.780	16.009	2.547	5.949	38.805	38.364
Luxemburg	3.950	9.167	6.778	3.468	6.664	30.027	23.726
Namen	6.589	9.087	5.992	1.724	5.093	28.485	28.562
Totaal	**157.500**	**119.700**	**302.400**	**50.400**	**78.750**	**708.750**	**703.037**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Directie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de fiscale ontvangsten der provinciën voor het dienstjaar 1953 met 104 millioen frank vermeerderden en 492 millioen frank bereikten of 26,5 % der totale begrotingsinkomsten. Deze toeneming is in hoofdzaak toe te schrijven aan het feit dat vier provinciën hun opcentimes op de grondbelasting hebben verhoogd en dat meerdere provinciën in soms merkelijke verhoudingen de aanslagvoet van hun speciale belastingen hebben opgevoerd of nieuwe belastingen hebben geheven.

In 1953 bedroeg het Fonds der Provinciën 708,8 millioen frank, dit is 3,8 millioen frank meer dan in 1952. De verdeling van dit Fonds onderging geen belangrijke wijziging.

2. — *Uitgaven der provinciën.*

De uitgaven gingen een weinig achteruit in Namen en Luxemburg, in de andere provinciën werden zij daarentegen opgevoerd; het meest in de provinciën Limburg, West-Vlaanderen, Luik, Henegouwen en Brabant.

Verdeling van sommige provinciale uitgaven in 1952 en 1953
(duizenden franken)

AARD DER UITGAVEN	Dienstjaar		
	1952	1953	Van 1949 tot en met 1953
Wegen en openbare werken	293.929	306.142	1.542.046
Openbaar onderwijs	706.384	740.583	3.298.453
Schuld	239.150	260.410	915.856
Totaal	**1.239.463**	**1.307.135**	**5.756.355**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Directie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

Het grootste deel der provinciale uitgaven werd besteed aan het openbaar onderwijs; deze post slorpte meer dan de helft van de globale uitgaven op. In 1953 stegen deze uitgaven met ongeveer 34 millioen frank, terwijl die voor wegen en openbare werken en voor de schuld met respectievelijk 12,2 en 11,3 millioen frank aangroeiden.

§ 2. — GEMEENTEFINANCIËN

Indien het saldo van de vroegere dienstjaren buiten beschouwing wordt gelaten, kan vastgesteld worden dat het tekort op de gezamenlijke begroting der steden en gemeenten slonk van 3.207 millioen frank in 1952 tot 2.515 millioen frank in 1953. De vier grote steden kwamen in dit de-

ficit tussen voor 764 millioen frank of 30 % van het totaal; het deficit der gemeenten bereikte 1.751 millioen frank. In vergelijking met 1952 vertoonden deze tekorten een inkrimping van respectievelijk 288 en 404 millioen frank.

Zoals bij de provinciën werd dit verloop bewerkt door een sterkere toeneming van de ontvangsten dan van de uitgaven. Uit deze ontwikkeling mag, volgens het jaarverslag van het Gemeentekrediet van België, niet geconcludeerd worden dat de financiële toestand der gemeenten verbeterde. Uit een detailstudie van dit organisme blijkt namelijk dat het aantal gemeenten, die thesauriemoeilijkheden kenden, groter was in 1953 dan in 1952.

1. — *Inkomsten der gemeenten.*

De gemeentelijke inkomsten komen voor het grootste deel voort uit het Fonds der Gemeenten, uit het Gemeentefonds voor Openbare Onderstand, uit de opcentimes op de grondbelasting en uit speciale toelagen van de Staat.

a) *Gewone ontvangsten.*

De bij het Gemeentekrediet van België gecentraliseerde ontvangsten der gemeenten daalden in 1953 met 203 millioen frank. Zij bedroegen, in totaal 8.433 millioen frank. Deze lichte inkrimping is uitsluitend toe te schrijven aan de achteruitgang der fiscale inkomsten, meer in het bijzonder van de achterstallige belastingopbrengsten met betrekking tot het dienstjaar 1948 en vroegere dienstjaren.

Gemeentelijke ontvangsten gecentraliseerd bij het Gemeentekrediet

(millioenen franken)

JAARTAL	Fonds der Gemeenten en Fonds voor Openbare Onderstand	Aandeel in de belastingontvangsten van de Staat	Terugbetaling van de buitengewone oorlogsuitgaven	Hulp aan de met schulden belaste gemeenten	Totaal
1949	5.042	3.911	—	179	9.132
1950	4.841	3.213	248	—	8.302
1951	5.179	3.402	238	32	8.851
1952	5.339	2.852	—	445	8.636
1953	5.518	2.432	38	445	8.433

Bron : Gemeentekrediet van België.

Het gezamenlijke bedrag, uitgekeerd in 1953 door het Fonds der Gemeenten en door het Gemeentefonds voor Openbare Onderstand, overtreft met 179 millioen frank de overeenkomstige bijstand in 1952. Deze ver-

meerdering is te wijten aan de uitkering in 1953 van een tranche der dotatie van het Fonds der Gemeenten voor het dienstjaar 1952. De dotatie van het zoëven genoemde Fonds bleef ongewijzigd op 4.179 millioen frank (1), terwijl die van het Gemeentefonds voor Openbare Onderstand met 5 millioen frank werd verhoogd (2). Deze gewone dotatie zal in de komende vier jaren met hetzelfde bedrag vermeerderd worden.

Op de Staatsbegroting voor het dienstjaar 1952 werd een krediet van 40 millioen frank voorzien (3) tot terugbetaling van de buitengewone oorlogsuitgaven der gemeenten. In 1953 werd hierop 37,7 millioen frank uitgekeerd. De Staatstoelagen aan de met schuld belaste gemeenten bleef onveranderd op 400 millioen frank. Dit bedrag werd onder de vier grote steden verdeeld.

Gemeentelijke opcentimes op de grondbelasting

OPCENTIMES	Aantal gemeenten	
	1952(a)	1953
0 tot 200	539	431
201 tot 300	636	493
301 tot 400	722	752
401 tot 500	662	827
501 tot 600	108	149
601 en meer	2	14
Totaal	**2.669**	**2.666**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken, Algemene Directie der Provinciale en Gemeentelijke Financiën.

(a) Verbeterde cijfers.

In 1953 werden door talrijke gemeenten maatregelen getroffen met het doel hun inkomsten op te voeren : zoals uit nevenstaande tabel blijkt, bevatten de nieuwe beschikkingen belangrijke verhogingen van de opcentimes op de grondbelasting.

Desondanks daalden de fiscale ontvangsten met 420 millioen frank op 2.432 millioen frank of 44,1 % der gewone inkomsten. De hervorming der gemeentefinanciën, die het voorwerp was van de wet van 24 December 1948 (4) deed, in feite, de fiscale inkomsten der gemeenten dalen door de afschaffing van hun opcentimes op de mobiliën- en bedrijfsbelasting.

b) *Buitengewone ontvangsten.*

De buitengewone ontvangsten der gemeenten kunnen niet afgezonderd worden van diegene uitgekeerd aan de provinciën en diverse organismen waarvan de werking aansluit bij die van de locale besturen.

---

(1) Koninklijk besluit van 24 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Augustus 1953).

(2) Wet van 17 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Augustus 1953).

(3) Wet van 26 Juli 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 20 Augustus 1952).

(4) Wet van 24 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Januari 1949), gewijzigd door het besluit van de Regent van 27 September 1949 (*Belgisch Staatsblad* van 29 September 1949), de koninklijke besluiten van 18 September 1950 (*Belgisch Staatsblad* van 29 September 1950) en 10 October 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 26 October 1951) en door de wetten van 25 Juli 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Augustus 1952) en 17 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Augustus 1953).

In 1953 bereikten de buitengewone inkomsten der locale besturen (1) 5.158 millioen frank, dit is 115 millioen frank meer dan tijdens het voorgaande jaar. Deze gelden worden in hoofdzaak aangewend voor de financiering der investeringsuitgaven. Het merendeel er van wordt opgenomen door de gemeenten en door de diverse organismen.

Leningen en toelagen aan de locale besturen

(millioenen franken)

JAARTAL	Kredietverstrekking door het Gemeentekrediet	Toelagen van de Staat	Totaal
1952	2.539	2.503	5.042
1953	2.565	2.592	5.157

Bron : Gemeentekrediet van België.

Deze ontvangsten werden verkregen door kredietopeningen voor 2.565 millioen frank bij het Gemeentekrediet van België en door toelagen van de Staat voor een bedrag van 2.592 millioen frank.

2. — *Uitgaven der gemeenten.*

De begrotingscijfers duiden aan dat voor het dienstjaar 1953 de eigenlijke uitgaven der gemeenten, in vergelijking met het dienstjaar 1952, een aangroei van 568 millioen frank vertoonden en dat zij 18.970 millioen frank beliepen.

Zoals bij de buitengewone ontvangsten, kunnen de investeringen der gemeenten niet afgescheiden worden van die der provinciën. Voor deze twee locale besturen worden de investeringsuitgaven in 1953 door het Gemeentekrediet van België (2) op ongeveer 7 milliard frank geraamd, dit is 36,9 % van hun totale uitgaven. In 1952 zouden zij ongeveer 6,5 milliard frank of 35,3 % der totale uitgaven hebben bereikt.

In 1953, gingen de uitgaven voor wegenbouw, slachthuizen en voor het gemeentelijk en provinciaal domein achteruit, terwijl die voor water- en electriciteitsdistributie, evenals die voor sportterreinen en gebouwen een weinig vermeerderden. De aangroei der investeringsuitgaven is gering, maar wijst niettemin op een bestendige inspanning vanwege de locale besturen om het peil hunner investeringen te handhaven. Immers de toeneming werd gerealiseerd niettegenstaande de blokkering door de Staat van sommige kredieten, die hun dienden te worden uitbetaald.

(1) De intercommunale verenigingen, de commissies van Openbare Onderstand, de kerkfabrieken, enz... inbegrepen.

(2) *Gemeentekrediet van België. Dienstjaar 1953. Verslagen van de Raad van Beheer en van het Comité voor Toezicht aan de Algemene Vergadering der Aandeelhouders van 31 Maart 1954.* Brussel, 1954, blz. 27.

HOOFDSTUK II

GELD EN KREDIET

AFDELING I. – ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE MONETAIRE EN FINANCIËLE POLITIEK

Tijdens het jaar 1952, en meer in het bijzonder tijdens het tweede halfjaar, was de economische wereldconjunctuur enigszins achteruitgegaan. De daaruit voortvloeiende daling van de Belgische industriële productie had een minder intensieve aanwending teweeggebracht van de liquide middelen die ter beschikking van het nationaal bedrijfsleven staan.

De einde 1953 begonnen productieherleving heeft, in het algemeen, de ruime voorziening op de geld- en kapitaalmarkt niet gestoord. De geleidelijke vermindering van het bedrag der afhoudingen op de uitvoer, de toeneming van de buitenlandse overheidsschuld en de toeneming van het binnenlandse krediet hebben zowel voor de Schatkist als voor de particuliere sector een nieuwe expansie van de betalingsmiddelen tot gevolg gehad. De omloopsnelheid van de bankrekeningen verminderde enigszins, terwijl die van de postrekeningen verhoogde. Daarenboven zijn de grondstoffenvoorraden op een relatief laag peil gebleven, daar de onzekere vooruitzichten van de wereldconjunctuur de industriëlen op dit gebied tot voorzichtigheid aangezet hebben. De overtollige liquiditeiten der ondernemingen vloeiden terug naar de banken. De inschrijvingen op de door deze banken uitgegeven kasbons en hun deposito's met een looptijd van meer dan 1 maand namen toe; daarentegen hield de expansie van de zichtdeposito's op.

Ingevolge deze evolutie konden de banken de termijn van hun kredieten verlengen; dank zij een beslissing van de Bankcommissie, konden ze namelijk een gedeelte van hun kortlopende Schatkistcertificaten door certificaten op halflange termijn vervangen. Bovendien namen de voorschotten in lopende rekeningen, die minder liquide zijn dan het handelspapier, merkelijk toe. Er deed zich evenwel, vanaf het tweede halfjaar, een lichte contractie voor van het volume der op de daggeldmarkt in verrekening aangeboden kapitalen. Het daggemiddelde van de daggeldleningen was in 1953 lager dan het vorige jaar.

Daar ten opzichte van de relatieve stabilisering van de vraag naar krediet het aanbod van kapitalen overvloedig bleef, heeft deze lichte inkrimping op de geldmarkt de aanhoudende daling van de rentetarieven niet belemmerd. Dientengevolge zijn de noteringen van de overheidsfondsen regelmatig verbeterd; van het ene jaar tot het andere heeft het Rentenfonds zijn portefeuille door verkoop van rentefondsen aan het publiek kunnen verlichten en zijn daggeldleningen op de markt buiten verrekening kunnen verminderen.

De Overheid heeft overigens, naar haar beste vermogen, de tendens tot daling van de geldprijs bevorderd. De duur van de Staatsleningen werd verlengd, terwijl de rentetarieven werden verminderd. Op 28 October bracht de Nationale Bank, overeenkomstig de door haar gevoerde politiek, de discontovoet van 3 tot 2 ¾ % terug. Ingevolge deze vermindering, de vierde na de verhoging opgelegd door de uit de Korea-gebeurtenissen voortvloeiende spanning, kwam de discontovoet op het laagste peil sedert 1946 te liggen.

De dalende tendens van de kapitaalrente, welke trouwens overheersend is in de meeste geïndustrialiseerde landen van de wereld, levert het bewijs dat de ingevolge de Korea-oorlog ontstane vrees voor inflatie, alsook het gevaar voor een ontwikkeling der overdreven en speculatieve kredietaanvragen, zijn weggevallen.

Deze tamelijk algemene verlaging van de geldprijs was overigens in 1953 wenselijk, daar de conjunctuur, niettegenstaande het tamelijk hoog verbruikspeil, een dalende tendens vertoonde.

De verlaging van de rentevoet kan, weliswaar in beperkte mate, de weerslag van de financiële lasten op de industriële kostprijzen gunstig beïnvloeden op het ogenblik dat de concurrentie, inzonderheid op de buitenlandse markten, de verkoopprijzen in sterke mate drukt. Maar deze maatregel is nog nuttiger in de mate dat hij de industriëlen in staat stelt gelden te ontlenen met het oog op de ontwikkeling van hun investeringen, hetgeen het beste middel uitmaakt om de productiekosten te verminderen.

Nochtans het beroep van de private sector op de kapitaalmarkt vertoonde in 1953 een contractie ten opzichte van de vorige jaren. Wellicht is deze contractie het gevolg van de onzekere conjunctuurstand; maar toch moet men, zoals in de loop van de voorgaande jaren, het gebrek aan belangstelling vanwege het publiek voor rechtstreekse investeringen in het zakenleven betreuren. Dit gemis aan belangstelling, dat evenwel niet eigen is aan de Belgische economie, drukt zeer scherp het verlangen uit bij de investeerders, vóór alles, plaatsingszekerheid te zoeken zowel voor de interesten als voor de hoofdsom, zelfs indien daarvoor een gedeelte van het rendement moet worden opgeofferd. Het steeds stijgend belang van het volksspaarwezen en van de levensverzekering in de vorming van het totale spaarvolume is ten dele oorzaak van deze psychologische houding ten opzichte der investeringen. Net zoals de particuliere spaarder, geven de spaarkassen en de verzekeringsmaatschappijen een voorkeur aan de

niet speculatieve beleggingen. Het kleine spaarwezen is overigens dikwijls niet meer dan het aanleggen van een tijdelijke reserve bestemd om het hoofd te bieden aan uitzonderlijke of toevallige gebeurtenissen; om deze reden verkiest deze spaarvorm de plaatsingen die zonder verlies vlug mobiliseerbaar zijn. Ten einde te beantwoorden aan deze eisen, zijn de geldopnemende instellingen verplicht een toenemend gedeelte in kortlopende effecten en wissels te beleggen. Zo kan in zekere mate de toevloed van geldmiddelen op de geldmarkt verklaard worden, alsook de steeds hoger wordende deelneming van de zowel openbare als private financiële organismen op de markt van de handelswissels en de bankaccepten.

In tegenstelling met de aandelen der vennootschappen, verlenen de overheidsleningen aan de afnemer al de door de kleine spaarder gewenste voordelen. Het is dus niet te verwonderen dat deze effecten afzet vinden en dat de diverse overheidsleningen zowel in 1952 als in 1953 doorgaans vlug konden afgesloten worden, ondanks de buitengewone omvang van deze leningen.

Wegens de aarzeling van de industriëlen zich in schulden te steken om te investeren en van het publiek om participaties in het zakenleven op te nemen, is de Staat tussengekomen om de oprichting van nieuwe of de uitbreiding van bestaande bedrijven te bevorderen.

Krachtens de wet van 7 Augustus 1953 werd het bedrag, waartoe de Regering zich mag verbinden om de voorschotten van de parastatale kredietinstellingen te waarborgen met het oog op de ontwikkeling van nieuwe industrieën, op 3 milliard frank gebracht.

De balans van de lopende betalingen van de B.L.E.U. was deficitair en kon dus niet meer zoals in 1952 een oorzaak van expansie van de geldvoorraad uitmaken. Nochtans veroorzaakte de omzetting in Belgische franken van de opbrengst der door de Schatkist in het buitenland geplaatste leningen de uitgifte van nieuwe betaalmiddelen. Daarenboven ligt het deficit van de lopende transacties aan de basis van de gedeeltelijke opslorping der aan de E.B.U. toegestane kredieten. Deze uiteenlopende evolutie versterkte de metallieke dekking van de frank.

AFDELING II.
GELDVOORRAAD EN WISSELRESERVES

§ 1. — EVOLUTIE VAN DE GELDVOORRAAD

Tijdens de eerste maanden van 1953 bleef de geldvoorraad ongeveer stabiel en verhoogde vanaf de maand Mei tot in September. Deze evolutie loopt evenwijdig, enerzijds, met de uit het toeristische seizoen voortvloeiende liquiditeitsbehoeften en, anderzijds, met de verhoging van de buitenlandse Staatsschuld op korte en halflange termijn, nl. van 3.072 millioen

Verloop van de geldvoorraad

Toestand einde maand
(millioenen franken)

MAAND	Chartaal geld			Giraal geld				Algemeen totaal
	Biljetten en munten van de Schatkist	Biljetten van de Nationale Bank van België	Totaal (a)	Rekeningen-courant bij de Nationale Bank van België (a) (b)	Post-rekeningen (a) (b)	Zichtrekeningen in Belgische franken bij de particuliere banken en parastatale instellingen (a) (b)	Totaal (a) (b)	
1948 December	4.503	84.861	88.488	2.251	18.654	40.668	61.573	150.061
1949 December	4.118	87.890	91.040	1.531	20.204	43.149	64.884	155.924
1950 December	4.770	88.599	92.290	988	19.201	42.752	62.941	155.231
1951 December	5.433	94.967	99.089	674	20.079	47.938	68.691	167.780
1952 December	5.506	97.784	102.001	681	19.781	50.659	71.121	173.122
1953 Januari	5.523	97.466	101.645	476	20.026	49.804	70.306	171.951
Februari	5.504	97.939	102.095	691	20.351	48.835	69.877	171.972
Maart	5.472	97.297	101.440	534	20.107	49.760	70.401	171.841
April	5.489	97.908	102.110	519	19.546	49.118	69.183	171.293
Mei	5.490	97.802	101.930	570	20.154	49.469	70.193	172.123
Juni	5.498	98.393	102.582	591	21.127	49.918	71.636	174.218
Juli	5.564	100.846	105.064	523	20.605	48.982	70.110	175.174
Augustus	5.601	100.504	104.803	480	20.500	49.146	70.126	174.929
September	5.631	100.072	104.445	509	21.421	50.387	72.317	176.696
October	5.619	99.896	104.191	517	20.369	49.484	70.370	174.561
November	5.606	99.626	103.869	568	20.641	50.373	71.582	175.451
December	5.623	101.592	105.924	625	21.403	51.426	73.454	179.378

(a) Na aftrekking van de kassaldi der bankinstellingen.
(b) Tegoeden toebehorend aan ingezetenen.

Bron : Nationale Bank van België.

frank, einde April, tot 7.168 millioen frank einde September (1). Rekening houdend met deze schuld van de Schatkist tegenover het buitenland, was de uit de verlofperiode voortspruitende expansie van de geldvoorraad vrij beperkt.

Geldvoorraad ter beschikking van het Belgisch bedrijfsleven

Toestand einde kwartaal

(milliarden franken)

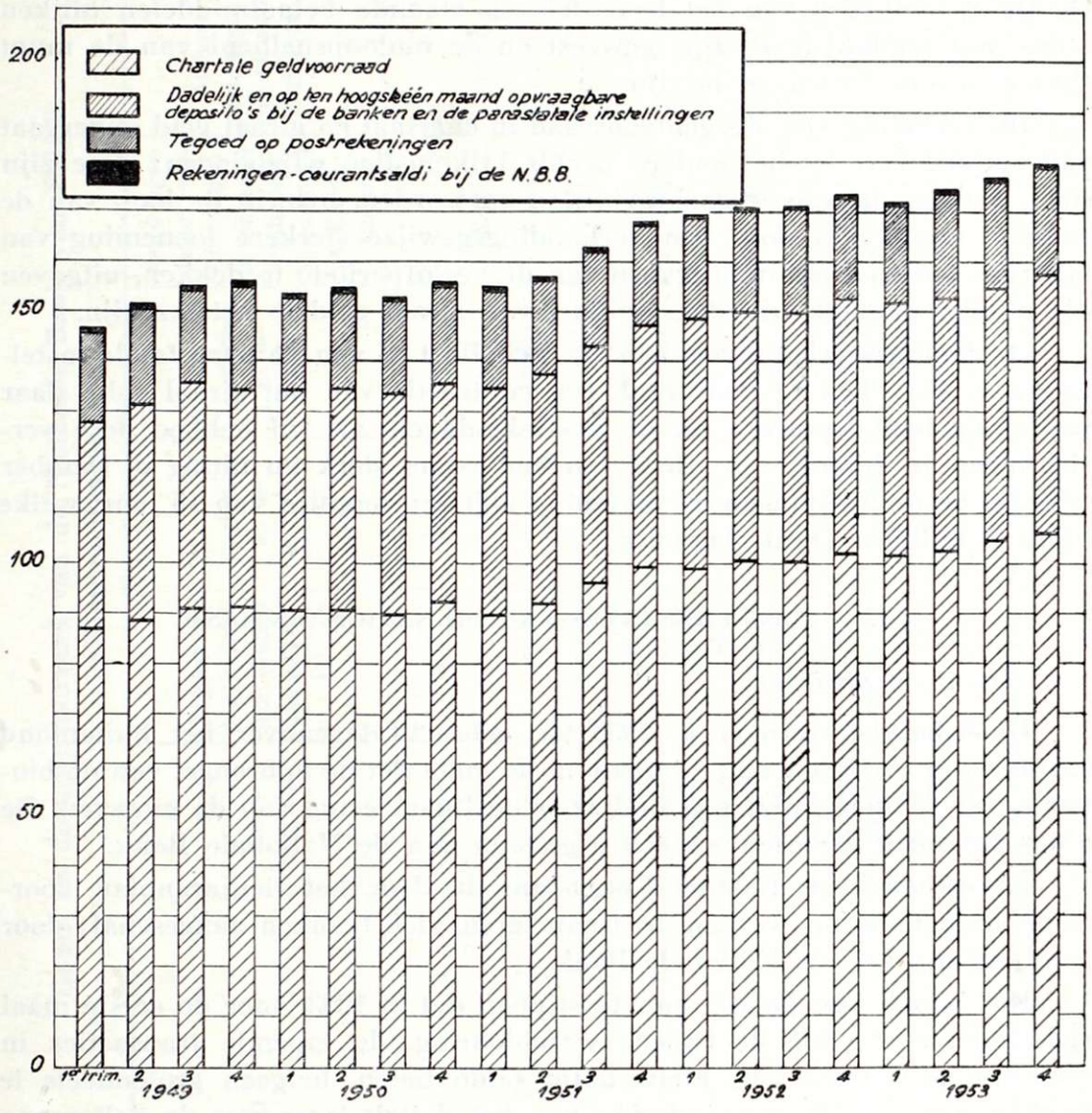

Bron : Nationale Bank van België.

De uitgifte van een Staatslening, begin October, veroorzaakte een inkrimping van de geldvoorraad ten belope van 2,2 milliard frank, maar de

(1) De schuld van de Schatkist ten opzichte van het buitenland verhoogde slechts weinig in de loop van de laatste jaren : tussen einde 1949 en einde 1953 steeg de buitenlandse overheidsschuld met slechts 5 milliard frank, waarvan het grootste gedeelte in 1953.

gewone eindejaarsstijging bracht de geldvoorraad op 179.378 millioen frank, tegen 173.122 millioen einde 1952. Uiteindelijk bedroeg de toeneming dus 6,2 milliard frank, tegen 5,4 milliard in 1952.

Deze expansie, welke zich voordeed in een periode van prijsdaling en productiestabilisatie, verhoogde nog de liquiditeit van de geldmarkt ten opzichte van het vorige jaar. Er werden terug kasvoorraden aangelegd. Daar ten opzichte van de koopwaren het geld enigszins in waarde toenam, is het ook niet uitgesloten dat de thesaurisatie eveneens sterker is geweest. De ter beschikking van het bedrijfsleven staande betaalmiddelen blijken aldus wel voldoende te zijn geweest en de omloopsnelheid van de munt lijkt trouwens vertraagd te zijn.

De verdeling van de geldvoorraad in chartaal en giraal geld ondergaat van het ene jaar tot het andere slechts bijkomstige wijzigingen; deze zijn soms het gevolg van seizoeninvloeden en worden, bvb. in de loop van de zomer, veroorzaakt door een verhoudingsgewijze sterkere toeneming van biljetten, bestemd om de uitgaven van de verlofperiode te dekken, uitgaven die minder gemakkelijk door middel van giraal geld te betalen zijn.

De leningsverrichtingen van de Schatkist of van de parastatale instellingen veroorzaken in hoofdzaak een contractie van het giraal geld, daar vooral de bankdeposito's en de postrekeningen, als rol hebben deze verrichtingen te financieren. Deze tendens kwam sterk tot uiting in October 1953 bij de inschrijvingen op de lening met een looptijd van 15 jaar, welke bijna 7 milliard frank bereikte.

§ 2. — WISSELRESERVES VAN DE NATIONALE BANK

1. — *Goud en deviezen.*

De Schatkist werd er in 1953 toe gebracht tegenover het buitenland schulden in deviezen aan te gaan in de mate dat de opbrengst van de binnenlandse leningen niet volstond voor de financiering van de uitgaven. De aldus bekomen deviezen werden afgestaan aan de Nationale Bank.

Bovendien heeft Belgisch-Kongo om de door het tienjarenplan voorziene buitengewone werken te financieren, zich franken aangeschaft door goudverkoop aan de Nationale Bank.

Het is ook van belang aan te stippen dat in 1953, voor de eerste maal sedert het einde van de tweede wereldoorlog, de lopende transacties in omwisselbare munt een klein batig saldo lieten, hetgeen grotendeels te danken was aan de vermindering van het deficit tegenover de dollarzone en, voor het overige gedeelte, aan de onzichtbare transacties en de verkopen aan de niet-dollarlanden, welke in deze munt werden betaald.

In totaal steeg het tegoed in goud en omwisselbare deviezen met 3.077 millioen frank.

2. — *Financiering van de aan de E.B.U. toegestane kredieten.*

De financiering van de aan de Europese Betalingsunie buiten quotum toegestane kredieten werd tijdens het grootste deel van het jaar beheerst

Goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank van België

(millioenen franken)

MAAND	Goud-voorraad	Tegoed op het buitenland (buiten akkoorden) (a)	Vordering op de E. C. A.	Vordering op de E.B.U.	Netto-tegoeden of -verplichtingen in bilaterale betalingsakkoorden met de E.B.U.-landen	Andere netto-tegoeden of -verplichtingen	Totaal van de goud- en deviezen-reserves	Verloop van de goud- en deviezen-reserves (b)
1949 December	30.579	1.459	2.255	—	5.976		40.269	—
1950 December	29.367	1.057	2.202	—1.812	5.722	— 1.287	35.249	— 9.991 (c)
1951 December	31.771	177	—	15.202	4.056	— 977	50.229	+ 14.842 (d)
1952 December	35.181	1.431	—	14.951	167	1.787	53.517	+ 3.288
1953 Januari	35.448	851	—	14.920	196	1.689	53.104	— 413
Februari	35.069	727	—	14.843	183	1.736	52.558	— 546
Maart	35.078	651	—	14.765	— 483	1.589	51.600	— 958
April	34.493	734	—	14.358	— 606	1.546	50.525	— 1.075
Mei	34.767	823	—	13.909	— 37	1.488	50.950	+ 425
Juni	34.778	976	—	13.914	132	997	50.797	— 150
Juli	35.041	1.952	—	13.799	— 501	1.203	51.494	+ 697
Augustus	35.766	2.116	—	13.550	— 411	1.109	52.130	+ 636
September	36.151	1.612	—	13.323	— 432	994	51.646	— 484
October	37.730	531	—	13.086	317	605	52.267	+ 621
November	38.796	753	—	13.231	422	499	53.701	+ 1.434
December	38.786	903	—	13.440	590	687	54.406	+ 705

Bron : Nationale Bank voor België.

(a) Hoofdzakelijk inwisselbare deviezen.
(b) Na uitschakeling van de herwaarderingen der goud- en deviezenreserves.
(c) Na uitschakeling van de herwaardering van de goudvoorraad (4.415 millioen), van de vordering op de E.C.A. (504 millioen) en andere deviezen (52 millioen)
(d) Na uitschakeling van de herwaardering van de vordering op de E.C.A. (642 millioen).

door de overeenkomst van 28 November 1952, waardoor de Nationale Bank de verplichting op zich had genomen een snede van 2.130 millioen frank kredieten te financieren boven het bedrag van 10.066 millioen frank, krediet dat de B.L.E.U. overeenkomstig het quotum, aan de E.B.U. moest toestaan. Feitelijk werd deze kredietsnede slechts gedeeltelijk gebruikt, daar de cumulatieve positie van de B.L.E.U. in de E.B.U. verminderde ingevolge verscheidene opeenvolgende maandelijkse nadelige saldi. Dientengevolge achtte de Nationale Bank het onnodig de speciale kredietsnede,

Schuldvordering van België op de E. B. U.

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	31 December 1950	31 December 1951	31 December 1952	31 December 1953
Totaal der schuldvordering	**— 1.812**	**15.202**	**14.950**	**13.440**
w. o. :				
Voorschotten zonder speciale provisie	—	10.066	10.066	10.623
Voorschotten met speciale provisie	—	5.136	3.871	2.817
Overeenkomst van 28 November 1952	—	—	1.013	—
Bedrag der voorschotten ten laste :				
van de Schatkist	—	4.057	—	—
van de exporteurs	—	1.079	3.871	2.817

Bron : Nationale Bank van België.

welke zij bereid was aan de Europese Betalingsunie toe te staan, op het oorspronkelijke bedrag te handhaven; het bedrag er van werd dan ook tot 1 milliard frank teruggebracht. Deze wijziging werd doorgevoerd op het ogenblik van de vernieuwing, op 7 October 1953, van de overeenkomst van 28 November 1952 (1). Rekening gehouden met de daling van de uitvoer stond de Regering terzelfder tijd een nieuwe vermindering (2) van 20 % toe op de afhoudingspercentages, en maakte bekend dat zij van zins was om de drie maand nieuwe verminderingstranches van 20 % toe te passen om zodoende de tijdelijke heffingen op de export naar de E.B.U.-landen tegen het einde van het jaar 1954 (3) volledig af te schaffen.

---

(1) Feitelijk was de overeenkomst van 28 November 1952 slechts voorzien voor de periode tot 30 Juni 1953, einddatum van het E.B.U.-akkoord. De conventie werd echter verlengd en bleef van toepassing tot 7 October 1953.

(2) Een voorgaande vermindering van de percentages met 20 % werd door het koninklijk besluit van 26 Juli 1952 toegestaan *(Belgisch Staatsblad* van 28 en 29 Juli 1952).

(3) Dit plan werd niet helemaal uitgevoerd. De tweede verlaging had plaats op 1 Februari 1954 en de voorafnemingen voortvloeiende uit het systeem der afhoudingen werden volledig afgeschaft in April 1954, dank zij de toepassing van een formule tot gedeeltelijke financiering van de E.B.U.-kredieten door de private banken.

In de loop van het laatste kwartaal gaven de E.B.U.-verrichtingen opnieuw aanleiding tot geringe overschotten ten voordele van de B.L.E.U. Verschillende bijzondere verrichtingen werkten overigens deze evolutie in de hand. Reeds begin Juni had de Belgische Regering bij de Nederlandse banken Schatkistbons met een looptijd van een jaar geplaatst voor een bedrag van 658 millioen frank, tegen 2 ¾ %, waarvan de opbrengst in gulden, langs de E.B.U. om, overdraagbaar was. Bovendien begon, vanaf 1 September en met een bedrag van 248,4 millioen frank per maand, de vervroegde terugbetaling langs dezelfde weg van de lening van 1,9 millioen frank, welke in 1950 door de Belgische Schatkist aan Nederland werd toegestaan ten einde de uitvoer van de B.L.E.U. naar dit land te financieren. De rekeningen van de B.L.E.U. bij de E.B.U. werden aldus in 1953 beïnvloed door voormelde verrichtingen ten belope van $658 + (248{,}4 \times 4) = 1.651{,}6$ millioen frank, waarvan het doel was ofwel de kredietopneming gedurende een deficitperiode te remmen ofwel ze te verhogen in het tegenovergestelde geval, ten belope van 825,8 millioen frank, d.i. 50 % van het totaal.

Bovendien verviel de eerste tranche van 500 millioen frank van de geconsolideerde lening, terugbetaalbaar in 5 jaar en toegestaan bij de vereffening van Juni 1952; deze tranche werd einde Juni door de E.B.U. vereffend.

Uiteindelijk had voor gans het jaar 1953 de B.L.E.U. een deficit van 2,5 milliard frank tegenover de E.B.U.; hiervan werd 1,5 milliard frank aangerekend op de toegestane kredieten, terwijl het saldo, namelijk 1 milliard frank, in goud of in dollars werd vereffend (1).

In tegenstelling met de voorgaande jaren heeft het financieringsmechanisme der E.B.U.-kredieten dus geen expansionistische weerslag op de de geldvoorraad gehad. De lopende tekorten hebben, integendeel, de contractie in de hand gewerkt, behalve in de mate waarin de afhoudingen op de uitvoer werden gedeblokkeerd, namelijk tot een beloop van 1.054 millioen frank.

AFDELING III. — GELDMARKT

§ 1. — DEPOSITOBANKEN

In 1950 en 1951 werd de bedrijvigheid der private banken beheerst door de plotselinge kredietexpansie wegens de toevloed van bestellingen in de industrie en de prijsstijging ingevolge het uitbreken van de vijandelijkheden in Korea; einde 1951 en in 1952 door het wederaanleggen van depo-

(1) De regel van 50 % in goud of dollars en 50 % kredieten werd toegepast, maar de terugbetaling van de eerste snede van 500 millioen frank verminderde het deficit in dezelfde verhouding. De regel der 50 % kwam slechts tussen in het saldo der verrichtingen na de vermelde verrekening, namelijk op 2 milliard frank.

Algemene staat der banken

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	31 December					Einde kwartaal			
	1948	1949	1950	1951	1952	1e kwartaal 1953	2e kwartaal 1953	3e kwartaal 1953	4e kwartaal 1953
ACTIEF									
Liquide middelen	10.567	10.305	12.300	13.522	13.054	11.991	11.453	11.522	13.440
Kredieten	52.723	54.686	56.463	64.180	69.820	72.089	70.809	72.082	72.937
aan de overheidssector ...	33.589	34.205	34.857	38.951	42.408	43.387	43.287	43.910	43.753
aan de particuliere sector	19.134	20.481	21.606	25.229	27.412	28.702	27.522	28.172	29.184
Diversen	6.681	6.863	9.322	12.661	16.546	15.048	14.450	14.262	14.692
waaronder geaccepteerde wissels	3.983	4.025	6.134	8.135	9.134	8.006	7.991	7.852	8.136
Totaal	**69.971**	**71.854**	**78.085**	**90.363**	**99.420**	**99.128**	**96.712**	**97.866**	**101.069**
PASSIEF									
Deposito's	49.486	52.678	53.571	58.804	64.251	65.266	65.370	66.680	67.431
op ten hoogste één maand (a)	45.487	47.347	47.693	53.143	57.509	57.263	57.830	58.724	58.967
op meer dan één maand	3.999	5.331	5.878	5.661	6.742	8.003	7.538	7.956	8.464
Eigen middelen	4.481	4.781	5.064	5.629	5.770	5.861	6.039	6.006	6.095
Diversen	16.004	14.395	19.450	25.930	29.399	28.001	25.303	25.180	27.543
waaronder :									
geaccepteerde wissels ...	3.983	4.025	6.134	8.141	9.134	8.006	7.991	7.852	8.136
obligaties en kasbons ...	31	132	272	557	955	1.096	1.206	1.490	1.921
Totaal	**69.971**	**71.854**	**78.085**	**90.363**	**99.420**	**99.128**	**96.712**	**97.866**	**101.069**
Herdisconteerde wissels (b)	4.168	3.339	8.543	7.526	7.902	7.355	6.915	6.585	8.025

Bron : Bankcommissie.

(a) Waaronder depositoboekjes (millioenen franken) : 5.823 einde 1949, 6831 einde 1950, 6.471 einde 1951, 7.647 einde 1952, 8.090 einde Maart 1953, 8116 einde Juni 1953, 8.346 einde September 1953 en 8.647 einde December 1953.

(b) Portefeuille van de Nationale Bank van België en van de parastatale instellingen bestaande uit de door de banken herdisconteerde wissels met uitsluiting van de handelswissels.

sito's wegens de excedenten van de betalingsbalans. In 1953 waren de voornaamste evolutiefactoren van de deposito's en van het krediet de geleidelijke deblokkering van de afhoudingen op de export en de Schatkistverrichtingen.

Zoals in elke periode van teruggang of stabilisatie in het bedrijfsleven heeft de lichte daling van de economische bedrijvigheid in 1952 bovendien de vermindering der goederenvoorraden en de ermede verband houdende wederaanlegging der kasvoorraden teweeggebracht; de verhoudingen in acht genomen, groeiden de zichtdeposito's minder aan dan de termijndeposito's; deze tendens hield aan tot in 1953. Ondertussen versterkte geleidelijk, ingevolge de wederbewapening, de overheidsvraag; deze droeg bij tot de handhaving, op een hoog peil, van het volume der aan de private sector toegestane kredieten, hetgeen de vorming van nieuwe deposito's in de hand heeft gewerkt.

1. — *Evolutie van de deposito's.*

De herleving van de economische bedrijvigheid in 1950 deed zich ten gevolge van de stakingen tijdens de maand Augustus in België later voor dan in de andere landen en de deposito's groeiden er slechts met 900 millioen frank aan, waarvan 545 millioen frank voor de deposito's op meer dan één maand.

Daarentegen, boekten de deposito's in 1951 en 1952 aanzienlijke verhogingen, namelijk 5,2 milliard en 5,4 milliard frank (1) wegens de excedenten van de betalingsbalans, hetgeen vooral gunstig was voor de vorming van deposito's op zicht en op ten hoogste één maand. De deposito's met een looptijd van meer dan één maand namen in 1951 slechts met 217 millioen frank toe. In 1952 verhoogden de deposito's op meer dan één maand met 1.081 millioen frank; deze aangroei deed zich echter vooral voor tijdens het tweede halfjaar.

Dit verloop kende een verdere ontwikkeling tijdens gans het jaar 1953. De deposito's verhoogden met ongeveer 3,2 milliard frank, waarvan 1 milliard voor de depositoboekjes (2) en 1.722 millioen voor de deposito's op meer dan één maand. Uiteindelijk zijn de eigenlijke zichtdeposito's slechts met 458 millioen frank toegenomen, bedrag dat vrij gering is wanneer men rekening houdt met het merkelijk hoger volume van deze categorie in vergelijking met de andere depositovormen. De vermindering van de voorkeur voor liquide middelen kwam bovendien tot uiting in het groeiend succes van de uitgiften van obligaties en kasbons door de banken; van 31 millioen frank in 1948 is het bedrag er van toegenomen tot 955 millioen, einde 1952, en tot 1.921 millioen frank, einde December 1953.

---

(1) Verminderd tot 4 milliard frank, zo men geen rekening houdt met de deposito's in het moederland van de Bank van Belgisch-Kongo, die in November 1952 in de Statistiek ware opgenomen.

(2) Het betreft hier de deposito's ingeschreven in boekjes waarover slechts kan beschikt worden ten belope van 5.000 F per periode van veertien dagen en — mits een vooropzeg van ten minste veertien dagen — ten belope van ten hoogste 50.000 F per periode van veertien dagen.

Over het algemeen ondergingen in 1953, van de ene maand tot de andere, de deposito's weinig verandering, behalve in drie gevallen. De stijging bij het einde van Maart hield wellicht verband met de vorming van tegoeden met het oog op de inschrijving op de lotenlening in 1953. De verhoging bij het einde van Juni staat in verband met de vorming van provisies met het oog op de betaling, in Juli, van de bijdragen aan de R.M.Z. en met de vervroegde belastingstortingen. Behalve aan deze verrichtingen is de merkelijke vermindering die zich in Juli voordeed, ook toe te schrijven aan de invloed der verlofperiode.

De toeneming in September werd in October opgevangen door de uitgifte van de Staatslening en de betaling der bijdragen aan de R.M.Z.

2. — *Evolutie der kredieten.*

Het aandeel van de overheidsfondsen in de kredietverlening der depositobanken nam in de loop van de tweede wereldoorlog toe; het daalde slechts weinig sedert het einde der vijandelijkheden, daar ingevolge de reglementering van 1946 betreffende de bankcoëfficiënten, de banken verplicht waren effecten die de Staatsschuld en vooral de kortlopende Staatsschuld vertegenwoordigen in portefeuille te houden. Ingevolge deze reglementering staat de waarde van de uit deze effecten gevormde portefeuille in verhouding tot het bedrag der deposito's.

De aan de overheidssector toegestane kredieten zijn hoger dan die welke aan de private sector verleend werden en bepalen ook de globale evolutie van het bankkrediet. Dit verloop houdt dus uiteindelijk verband met het tempo waarin de deposito's gevormd worden, deposito's die het bedrag van de kredietverlening aan de overheidssector bepalen. De werkelijke noodzakelijkheid tot krediet komt aldus slechts effectief in aanmerking bij de aanvragen uitgaande van de private sector (1). Hierbij is dus de affectatie van de voorgeschoten bedragen vóór hun toekenning bepaald; daarentegen worden de kredieten aan de overheidssector automatisch door de banken toegestaan, onafhankelijk van het feit of de Schatkist geldmiddelen nodig heeft of niet.

In 1950 bleven de aan de Staat door de banken toegestane kredieten, net zoals de deposito's, practisch onveranderd (+ 652 millioen frank).

In 1951 komt de sterke stijging van de deposito's, ten belope van 4.094 millioen frank, tot uiting in de voorschotten aan de overheidssector. Ondanks de stijging van de discontovoet in September 1950 en de inzake krediet getroffen maatregelen met het doel de speculatieve expansie van het bedrijfsleven te beletten, heeft de ontwikkeling van de productie inmiddels de kredietverlening aan de private sector met 3.623 millioen frank doen toenemen. In totaal verhoogden de kredieten met 7,7 milliard frank in 1951.

---

(1) De herdiscontomogelijkheden bij de N.B.B., bij het H.W.I. en bij de private herdisconteerders komen hierbij eveneens in aanmerking.

In 1952 bereikten de aan de overheidssector en aan de private sector toegestane bijkomende kredieten slechts 3,5 en 2,2 milliard frank.

In 1953, tenslotte, beliep de verhoging van de deposito's 3.180 millioen frank; zij werd ten belope van 42,3 % opgevangen door de kredieten aan de overheidssector, welke aldus van 42.408 millioen frank, einde 1952 tot 43.753 millioen, einde 1953, waren gestegen; in 1949 bedroegen deze kredieten 34.205 millioen frank.

Deze verhoging had vooral plaats tijdens het eerste kwartaal; vervolgens en tot het einde van het jaar waren de schommelingen gering. In de loop van het tweede halfjaar werd de op 23 Juni 1953 door de Bankcommissie uitgevaardigde uitvoeringsbeslissing, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 1 Augustus, van toepassing. Luidens deze beslissing, zijn de banken gemachtigd een gedeelte van hun kortlopenden Schatkistcertificaten om te zetten in certificaten op halflange termijn. De 4 phasen van deze verrichting werden als volgt vastgesteld : op 1 Augustus 1953, vervanging van 1.200 millioen frank Schatkistcertificaten door certificaten met een looptijd van drie jaar; op 1 November wordt het bedrag van 1.200 millioen frank Schatkistcertificaten met een looptijd van ten hoogste één jaar vervangen door certificaten met een looptijd van twee jaar; op 1 Februari

Kredieten van de particuliere banken aan het particulier bedrijfsleven

Toestand einde maand

(millioenen franken)

MAAND	Disconto handelspapier (a)	Voorschotten		Totaal
		Diverse debiteuren	Prolongaties en voorschotten op effecten (b)	
1949 December	7.450	12.328	703	20.481
1950 December	6.845	13.996	765	21.606
1951 December	9.498	14.958	773	25.229
1952 December	11.483	14.749	1.180	27.412
1953 Januari	12.013	14.590	1.103	27.706
Februari	10.290	15.465	1.197	26.952
Maart	11.900	15.481	1.321	28.702
April	11.435	15.688	1.412	28.535
Mei	10.478	16.184	1.369	28.031
Juni	10.063	16.125	1.334	27.522
Juli	9.485	16.824	1.391	27.700
Augustus	9.910	16.199	1.374	27.483
September	10.971	15.872	1.329	28.172
October	10.695	15.854	1.540	28.089
November	11.375	15.222	1.509	28.106
December	11.880	15.792	1.512	29.184

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Exclusief alle herdisconteerde wissels.
(b) Inclusief de speciale mobiliseringsverrichtingen (koninklijk besluit van 22 Maart 1952; *Belgisch Staatsblad* van 23 Maart 1952).

1954, uitwisseling van 600 millioen frank certificaten met een looptijd van vier en twaalf maanden tegen certificaten met een looptijd van drie jaar; op 1 Mei 1954, laatste snede van 600 millioen frank om te zetten tegen certificaten met een looptijd van twee jaar.

De eerste twee phasen van deze conversieverrichting brachten een vermindering mee van het totaal bedrag der bij de N.B.B. mobiliseerbare overheidseffecten ten voordele van de post « overheidsfondsen »; hierdoor verminderde het eerste bedrag, in de loop van het tweede halfjaar, met 2,6 milliard frank en steeg het tweede met 2 milliard frank. Intussentijd namen de deposito's, andere dan die op zicht, waaronder de depositoboekjes en de kasbons en obligaties, in totaal met 2,2 milliard frank toe. De conversieverrichting had dus plaats op een tijdstip waarop de liquiditeitsgraad van de banken terzelfder tijd als de opeisbaarheidsgraad der deposito's verminderde; hoewel het parallelisme van deze bewegingen zeer duidelijk is, werd, zonder rekening te houden met deze beschouwingen, de beslissing tot conversie genomen. Daar een belangrijk gedeelte van de kredieten aan de Staat tegen lagere tarieven dan die van de markt wordt toegestaan, beogen voormelde conversieverrichtingen vooral de rendabiliteit van de financiële instellingen te vrijwaren, rendabiliteit die aangetast

Herdiscontering van handelswissels door de particuliere banken

Toestand einde maand.
(millioenen franken)

MAAND	Bij de N.B.B.	Bij het H.W.I.	Bij de andere parastatale instellingen	Gedeeltelijk totaal	Bij andere herdisconterende instellingen	Algemeen totaal (a)
1949 December	1.104	1.995	240	3.339	765	4.104
1950 December	7.032	880	631	8.543	589	9.132
1951 December	4.873	1.659	994	7.526	1.800	9.326
1952 December	4.601	1.936	1.365	7.902	2.566	10.468
1953 Januari	3.502	1.588	1.331	6.421	2.943	9.364
Februari	4.530	1.852	1.336	7.718	3.091	10.809
Maart	4.089	1.924	1.342	7.355	2.347	9.702
April	3.556	1.760	1.363	6.679	3.131	9.810
Mei	4.210	1.622	1.377	7.209	3.316	10.525
Juni	4.293	1.499	1.123	6.915	3.107	10.022
Juli	4.804	1.596	1.188	7.588	3.029	10.617
Augustus	4.027	1.893	1.491	7.411	3.123	10.534
September	3.184	1.911	1.491	6.585	3.183	9.768
October	4.015	1.932	1.238	7.186	3.106	10.292
November	3.775	2.068	1.205	7.048	2.948	9.996
December	4.143	2.563	1.319	8.025	2.228	10.253

Bron : Bankcommissie.

(a) Deze bedragen zijn niet opgenomen in de rubriek handelswissels van de algemene staat der banken.

is door de aanhoudende verlaging van de discontovoet en, parallel daarmede, van de interesttarieven voor debiteuren.

De kredieten aan de private sector verhoogden met 1,7 milliard frank en bereikten, einde December, 29.184 millioen frank, tegen 27.412 millioen frank, einde 1952, en 20.481 millioen frank, einde 1949.

De toeneming in 1953 betreft vooral de voorschotten in rekening-courant opgenomen onder de rubrieken « diverse debiteuren » en « prolongaties en voorschotten op effecten »; daaronder vallen de voorschotten op de afhoudingen op de uitvoer naar de E.B.U.-landen, te weten 684 millioen frank einde December 1953, tegen 396 millioen frank einde December 1952.

Vóór 1953 sloeg de stijging van de kredieten aan de private ondernemingen in hoofdzaak op de portefeuille handelspapier.

In dit opzicht wijst de verdeling van de door de depositobanken herdisconteerde portefeuille op een enigszins regelmatig toenemende tussenkomst van de private herdisconteerders op dit gebied, tussenkomst die ongetwijfeld sterk bijdroeg tot het succes van de acceptenmarkt van het H.W.I. Deze instelling neemt ook meer en meer een belangrijker plaats in bij het herdisconto, terwijl het beroep op de Nationale Bank zich naar absolute waarde schijnt te stabiliseren (1).

§ 2. — HERDISCONTERING- EN WAARBORGINSTITUUT

Sedert het einde van de tweede wereldoorlog, en meer in het bijzonder tijdens de periode 1949-1953, onderging de markt van het kortlopend krediet de stijgende invloed van het Herdiscontering- en Waarborginstituut. De tussenkomst van deze instelling was vooral beslissend in de snelle ontwikkeling van het stelsel der accepten bij de export en bij de import. Deze verrichtingen zijn gedeeltelijk gefinancierd door de voorlopig niet gebruikte en als daggeldleningen geplaatste liquide middelen van de instellingen voor kortlopend krediet.

Tamelijk belangrijke bedragen, die niet tot andere doeleinden kunnen gebruikt worden en bovendien dreigen inactief te blijven, net zoals de opgepotte geldmiddelen, bevorderen, langs de daggeldmarkt « in verrekening » om, de ontwikkeling van de algemene economische bedrijvigheid. Sommige parastatale instellingen verstrekken ook daggeld ten belope van een gedeelte hunner liquide middelen, welke dan bij de Nationale Bank op de zgn. markt « buiten verrekening » worden samengebracht; op deze markt is het Rentenfonds de voornaamste geldopnemer. De niet aangewende saldi worden ook afgestaan aan het H.W.I.

---

(1) Nochtans moeten de statistieken voorzichtig geïnterpreteerd worden daar de banken soms het door het H.W.I. op de markt gebracht handelspapier zouden kunnen beschouwen als bij deze instelling herdisconteerd; maar in dat geval zou de tussenkomst van de financiële organismen belangrijker zijn dan door de statistiek wordt weergegeven.

De op de daggeldmarkt bekomen beschikbare gelden zijn nochtans onvoldoende om de door het H.W.I. gehouden markt van het handelspapier te voorzien. Maar financiële instellingen hebben het H.W.I. in zijn taak geholpen door meer en meer het herdisconto van handelspapier te aanvaarden als voorlopige plaatsing. Dit is de functie van het zgn. « privaatdisconto » waar het handelspapier even gemakkelijk verhandeld wordt als de effecten op de effectenbeurs.

Uiteindelijk is het H.W.I. slechts gedwongen een gedeelte van zijn portefeuille bij de Nationale Bank te herdisconteren tijdens een periode gedurende dewelke de op de geldmarkt bekomen liquide middelen onvoldoende zijn om de wissels te herdisconteren, welke niet door het privaatdisconto zijn opgenomen.

Practisch wordt het herdisconto van het H.W.I. voor eigen rekening dus bepaald door de stand van de kasgelden bij de banken.

Volgende tabel geeft duidelijk de weerslag aan van het call-money op de portefeuille van het H.W.I. en toont bovendien aan dat deze twee bedragen parallel verlopen met een bestendig verschil van circa 100 miljoen frank.

Herdiscontering- en Waarborginstituut
Daggeldleningen, portefeuille en herdisconto bij de Nationale Bank in 1953
Toestand einde maand
(millioenen franken)

MAAND	Bedrag van de portefeuille handelswissels	Daggeldleningen	Bedrag der herdisconteerde wissels
Januari	3.274	3.177	659
Februari	3.766	3.666	2
Maart	2.264	2.162	1.272
April	2.414	2.322	373
Mei	2.899	2.803	2
Juni	2.409	2.305	1.545
Juli	1.726	1.620	3.004
Augustus	2.554	2.467	2.338
September	2.211	2.099	2.569
October	2.223	2.108	2.466
November	2.602	2.487	1.283
December	2.498	2.371	2.714

Bron : Herdiscontering- en Waarborginstituut.

Door alleen wissels te disconteren, welke niet rechtstreeks door het Emissie-instituut kunnen aangekocht worden, heeft het Herdiscontering- en Waarborginstituut het in België bestaand kredietapparaat op gelukkige wijze aangevuld, waarbij een ver doorgedreven interconnectie onder de verschillende raderwerken van dit apparaat verzekerd is.

Er dient verder te worden aangehaald dat de daggeldmarkt in zekere mate de verbinding tot stand brengt tussen, enerzijds, de geldmarkt op korte termijn en, anderzijds, de markt op halflange en lange termijn; gespe-

Daggeldmarkt

Daggemiddelden

(millioenen franken)

TIJDPERK	Totaal der kapitalen « on call »	Uitgeleende gelden		Opgenomen gelden		
		door verrekenende instellingen	door nietverrekenende instellingen	door het H.W.I. voor eigen rekening	door het Rentenfonds	door andere instellingen
1949	5.147	2.567	2.580	1.854	2.793	500
1950	4.160	2.424	1.736	2.069	1.776	315
1951	5.384	2.806	2.578	2.538	2.561	285
1952	5.796	3.153	2.645	3.043	2.534	219
1953	5.391	3.071	2.320	2.843	2.153	395
1953 1ste trimester...	5.733	3.243	2.490	3.127	2.221	385
2e trimester...	5.133	3.161	1.972	2.678	2.061	394
3e trimester...	5.155	2.658	2.497	2.594	2.097	464
4e trimester...	5.533	3.235	2.298	2.968	2.229	336

Bron : Nationale Bank van België.

Voornaamste determinanten van de tendens op de geldmarkt

(millioenen franken)

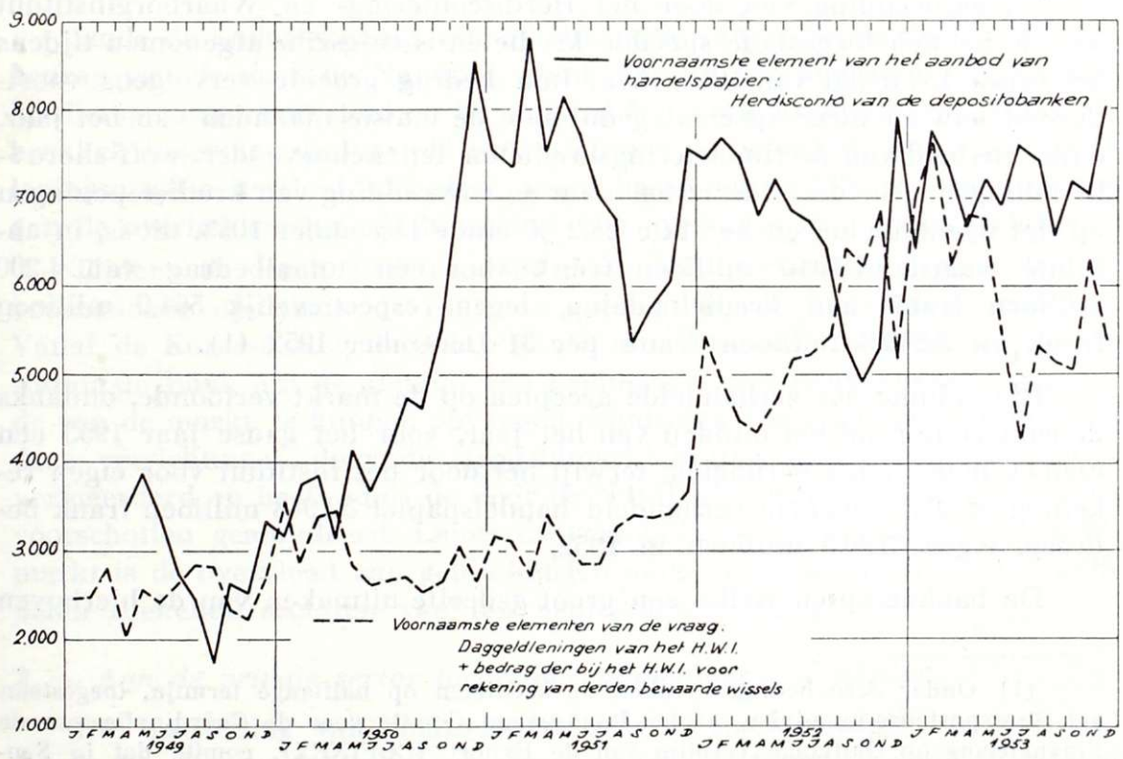

Bronnen : Bankcommissie.
Herdiscontering- en Waarborginstituut.

cialiseerde instellingen in deze beleggingen, zoals de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet komen inderdaad hetzij als geldopnemer, hetzij als geldschieter op deze markt tussen. Door op deze markt van de private of openbare sector de tijdelijk beschikbare overschotten op te nemen of het tijdelijk geldtekort in deze sectoren te verhelpen, kunnen de markten in verrekening en buiten verrekening de onverwachte schommelingen, waaraan soms de ene of de andere van beide kapitaalmarkten onderworpen zijn, verzachten.

Het daggemiddelde van de op de daggeldmarkt verhandelde kapitalen bedroeg 5.391 millioen frank in 1953, tegen 5.796 millioen frank in 1952; nochtans, daar het Rentenfonds gemiddeld slechts 2.153 millioen frank ontleende, tegen 2.534 millioen in 1952, heeft het H.W.I. op sommige ogenblikken beroep moeten doen op de daggeldmarkt buiten verrekening. Tenslotte, zijn de daggeldleningen verminderd in de loop van het tweede halfjaar; het jaarlijks daggemiddelde daalde aldus van 3.043 millioen frank in 1952 tot 2.843 millioen frank in 1953. Bij deze inkrimping van het aanbod van daggeldkapitalen, welke het bedrag van de H.W.I.-portefeuille beïnvloedde, kwam nog, eveneens in de loop van het tweede halfjaar, een tamelijk belangrijke contractie van de vraag naar handelspapier op de markt van het privaatdisconto tot uiting, terwijl het aanbod er van constant bleef. Het H.W.I. zag zich dus verplicht het bedrag van zijn bij de Nationale Bank herdisconteerde wissels te verhogen, terwijl dit herdisconto practisch onbestaande was bij het einde van sommige maanden van het eerste halfjaar.

De aanwending van door het Herdiscontering- en Waarborginstituut aan de banken toegestane speciale kredieten is enigszins afgenomen tijdens het eerste kwartaal van 1953, maar hun bedrag groeide vervolgens voortdurend aan en meer speciaal gedurende de laatste maanden van het jaar, onder invloed van de financieringskredieten ten behoeve der « off-shore »-bestellingen. Om dezelfde reden nam de aanwending van kredietopeningen op dat ogenblik toe en bereikte 28,2 % einde December 1953, dit is, in absolute waarde, 1.194,7 millioen frank voor een totaalbedrag van 4.200 millioen frank aan kredietopening, tegen respectievelijk 561,9 millioen frank en 3.849,3 millioen frank per 31 December 1952 (1).

Het volume der verhandelde accepten op de markt vertoonde, ondanks de contractie rond het midden van het jaar, voor het ganse jaar 1953 een nieuwe maar lichte verhoging, terwijl het door het Instituut voor eigen rekening of als makelaar verhandeld handelspapier 32.948 millioen frank bedroeg, tegen 31.010 millioen in 1952.

De bankaccepten welke een groot gedeelte uitmaken van de hierboven

---

(1) Onder deze bedragen vallen de kredieten op halflange termijn, toegestaan aan de exporteurs na advies van het Raadgevend Comité voor de Coördinatie van de Financiering op Halflange Termijn van de Export (COFINEX), comité dat in September 1952 werd opgericht. Einde 1953 was de daartoe beschikbaar gestelde kredietsnede van 500 millioen slechts ten belope van 100 millioen frank aangewend.

vermelde bedragen, werden ten belope van 98 % aan het Instituut aangeboden, d.i. voor 23.480 millioen frank.

De lichte vermindering van dit bedrag ten opzichte van het vorige jaar zou toe te schrijven zijn aan de achteruitgang, naar waarde, van de Belgisch-Luxemburgse buitenlandse handel in 1953.

Dank zij de verscheidenheid van de discontotarieven heeft het Instituut in 1953 een politiek voortgezet welke tot doel heeft de buitenlandse handel van België aan te wakkeren. Tenslotte, ingaande op de algemene verlagingstendens van de geldrente en ingevolge een vanaf 13 Mei ingevoerde koppeling aan de tarieven van de Nationale Bank, zijn de discontotarieven van het H.W.I. op 22 October met 0,25 % verlaagd voor de effecten met een looptijd van meer dan 120 dagen.

§ 3. — DAGGELDMARKT BUITEN VERREKENING

De daggeldmarkt buiten verrekening werd in 1953 enigszins beïnvloed door de wijzigingen in verband met de betaling der sociale bijdragen aan de R.M.Z.; op deze bijdragen dienen voortaan maandelijks voorschotten van 25 % te worden gestort. De ontvangsten van de R.M.Z. ondergaan dus niet meer de kwartaalhoogtepunten welke zich volgens het vroegere stelsel voordeden; de aanbreng van deze instelling op de markt buiten verrekening werd aldus in zekere mate geregulariseerd.

§ 4. — NATIONALE BANK VAN BELGIË

1. — *Aan de overheidssector toegestane binnenlandse kredieten.*

Sinds de ondertekening van de conventie van 14 September 1948 is het bedrag van de door de Nationale Bank aan de overheidssector toegestane kredietopening vastgesteld op 10 milliard frank. De kredietmarge, welke afbrokkelt ingevolge de lopende behoeften van de Schatkist, wordt bij iedere leningsuitgifte hersteld. Om deze reden bereikten in 1953 de voorschotten aan de overheidssector, einde maand, een minimum in Juni en October.

Tijdens de jaren 1949 en 1950 waren de parastatale organismen de voornaamste opnemers der aan de overheidssector toegestane kredieten. Vanaf de Korea-oorlog deed het Rentenfonds inzonderheid beroep op de Nationale Bank om de afstand van belangrijke overheidsfondsen, uitgaande van de markt, te kunnen opvangen. Sindsdien werd de financiering van deze verrichtingen door de daggeldmarkt buiten verrekening geleidelijk vermeerderd en heeft soms de door de N.B.B. aan deze instelling toegestane voorschotten geannuleerd. Langs de verschillende uitwegen van de geldmarkt is de overvloed aan geldmiddelen aldus naar alle naar liquide middelen zoekende sectoren van het bedrijfsleven gegaan.

2. — *Aan de private sector toegestane binnenlandse kredieten.*

De vaststelling van coëfficiënten door de Bankcommissie in 1946 had tot doel en tevens tot gevolg de kredietmarkt in te zetten voor de bestrijding van de inflatie. Hoewel de conjuncturele terugloop van 1949, hen

voldoende liquide middelen bezorgde, zagen de banken, van op het ogenblik dat de vijandelijkheden in Korea begonnen, zich verplicht een belangrijk gedeelte van hun portefeuille te herdisconteren om het hoofd te kunnen bieden aan de plotse stijging der kredietaanvragen van hun cliëntele. De portefeuille handelspapier van de Nationale Bank steeg zodoende van 1.643 millioen frank einde September 1949 tot 12.033 millioen frank einde Maart 1951. Op dat ogenblik financierde het Emissie-instituut 1/3 van het totaal der aan de private sector toegestane kredieten; het Instituut werd er ingevolge deze kredietexpansie toe gebracht meer dan 10 milliard frank netto-wisselreserves af te staan, hetzij ongeveer een vierde van het in September 1949 bereikte totaalcijfer.

De kredietpolitiek was dus tijdens deze periode zeer soepel : ze kan slechts in een gans relatieve betekenis als beperkend worden bestempeld. Wanneer de betalingsbalans een overschot begon te vertonen, heeft de toeneming van de deposito's de private banken in de mogelijkheid gesteld hun portefeuille handelspapier sterk uit te breiden; daar de conjunctuur-

Kredieten van de Nationale Bank van België aan de overheidssector

Toestand einde maand

(millioenen franken)

MAAND	Schatkist-certificaten	Ander overheids-papier	Papier uitgegeven door instellingen waarvan de verbintenissen door de Staat gewaarborgd zijn	Totaal
1949 December	6.250	38	3.064	9.352
1950 December	3.945	191	4.530	8.666
1951 December	6.460 (a)	69	1.824	8.353
1952 December	6.035	225	445	6.705
1953 Januari	6.280	103	—	6.385
Februari	7.595	133	—	7.728
Maart	7.780	39	—	7.819
April	8.625	4	793	9.422
Mei	8.570	31	—	8.601
Juni	5.960	49	853	6.862
Juli	7.495	48	183	7.726
Augustus	8.770	145	35	8.950
September	8.895	70	345	9.310
October	5.645	67	779	6.491
November	6.485	97	446	7.028
December	7.960	70	—	8.040

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Waarvan 4.057 millioen frank tot dekking van de kredieten, buiten het quotum door België toegekend aan de E.B.U. op 31 December. Op 27 September 1951, had de Schatkist 283 millioen frank uit dien hoofde ontvangen; einde October en einde November 1951 beliepen zij ongeveer 1.600 millioen frank.

verslapping terzelfder tijd de stabilisatie van de kredietvraag teweegbracht, verminderden de globale kredieten van de Nationale Bank aan het private bedrijfsleven, einde November 1952, tot 4.425 millioen frank, terwijl zij in Maart 1951 nog 12.603 millioen bedroegen.

Kredieten van de Nationale Bank van België aan de particuliere sector

Toestand einde maand

(millioenen franken)

MAAND	Handelspapier (a)	Voorschotten op overheidsfondsen (b)	Totaal
1949 December	4.006	371	4.377
1950 December	10.930	757	11.687
1951 December	8.890	345	9.235
1952 December	9.152	560	9.712
1953 Januari	5.887	604	6.491
Februari	6.154	616	6.770
Maart	6.958	573	7.531
April	5.398	757	6.155
Mei	5.712	999	6.711
Juni	7.281	1.057	8.338
Juli	9.154	1.336	10.490
Augustus	7.558	1.360	8.918
September	6.932	1.073	8.005
October	7.734	1.063	8.797
November	6.266	726	6.992
December	8.320	948	9.268

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Het herdisconto van de banken en van het Herdiscontering- en Waarborginstituut inbegrepen.
(b) De voorschotten tot mobilisering der speciale rekeningen inbegrepen.

De gewone stijging bij het jaarultimo, welke deze kredieten einde 1952 op 9,7 milliard frank had gebracht, werd grotendeels tijdens de eerste maanden van 1953 opgeslorpt, vermits de overvloed aan daggeld in verrekening bijna volledig het herdisconto van het H.W.I. bij het Emissie-instituut uitschakelde. Het relatief schaars worden van het daggeld, dat terzelfder tijd tot uiting kwam als de contractie van de vraag naar handelspapier op de markt van het privaatdisconto, alsook de op de bankdeposito's met het oog op de verlofperiode gedane afhalingen, de betalingen voor de maatschappelijke zekerheid en de vervroegde betaling van de bedrijfsbelasting hebben een nieuwe stijging van de N.B.B.-kredieten aan de private sector teweeggebracht. De voorschotten op overheidsfondsen kwamen voor ongeveer 1/3 in dit stijgend verloop tussen. Dit omstreeks het midden van het jaar tot stand gekomen toppunt, dat gedeeltelijk werd beïnvloed door seizoenfactoren, werd gevolgd door een nieuwe terugloop welke evenwel minder sterk was dan die tijdens het eerste kwartaal. Zo blijkt in 1953 de tendens van de door de Nationale Bank aan private sector toegestane kredieten enigszins onduidelijk. De cijfers voor het eerste halfjaar zijn evenwel, gemiddeld, lager dan die tijdens dezelfde periode van het vorige jaar,

Handelswissels van de Nationale Bank

Indeling volgens herkomst

Toestand einde maand

PERIODE	H.W.I.	Particuliere banken	Direct disconto	Totaal
1949 December	1.872	1.104	1.030	4.006
1950 December	1.784	7.032	2.114	10.930
1951 December	2.448	4.873	1.569	8.890
1952 December	2.974	4.601	1.577	9.152
1953 Januari	659	3.502	1.726	5.887
Februari	2	4.530	1.622	6.154
Maart	1.272	4.089	1.597	6.958
April	373	3.556	1.469	5.398
Mei	2	4.210	1.500	5.712
Juni	1.545	4.293	1.443	7.281
Juli	3.004	4.804	1.346	9.154
Augustus	2.338	4.027	1.193	7.558
September	2.569	3.184	1.179	6.932
October	2.466	4.015	1.253	7.734
November	1.283	3.775	1.208	6.266
December	2.714	4.143	1.463	8.320

Bronnen : Herdiscontering- en Waarborginstituut.
Bankcommissie.
Nationale Bank van België.

terwijl die voor het tweede halfjaar hoger zijn. De vraag naar krediet bij de Nationale Bank schijnt zich dus in 1953 eerder gestabiliseerd te hebben na een bijna ononderbroken inkrimping tijdens de vorige twee jaren.

Ingevolge deze relatieve stabiliteit, heeft de Nationale Bank haar discontovoet op 29 October van 3 tot 2,75 % verlaagd. De rentevoet toepasselijk op de mobilisering van de speciale rekeningen, die de afhoudingen op de uitvoer naar de E.B.U.-landen weergeven, werd vanaf 8 October van 3,5 tot 3 % verminderd; deze rentevoet werd in overeenstemming gebracht met de verlaging van de discontovoet bij het einde van dezelfde maand. Deze voorschotten hebben overigens nooit zeer hoge bedragen bereikt, daar het maximum einde October geboekt werd, namelijk 556 millioen frank.

§ 5. — GLOBALE AAN HET BEDRIJFSLEVEN TOEGESTANE KREDIETEN

De aan het bedrijfsleven toegestane kredieten namen aanhoudend toe sedert 1949, jaar tijdens hetwelk de lichte economische recessie de vordering er van had geremd. De aangroei in 1953 was grotendeels een gevolg van de jaarlijkse vervaldag. Uit de vergelijking van November 1952 (110.988 millioen) met November 1953 (111.786 millioen) komt duidelijk de stabilisatie tot uiting, na een lichte expansie tijdens de zomerperiode.

De gewone gevolgen van de jaarlijkse vervaldag werden trouwens in 1952 geneutraliseerd door de uitgifte van een Staatslening in December, welke de door de Nationale Bank aan de Schatkist toegestane voorschotten

Kredieten aan het bedrijfsleven

Toestand einde maand

(millioenen franken)

MAAND	Aan de overheidssector door de (het)					Aan de gemengde sector door de Nationale Bank	Aan de particuliere sector door de (het)				Eindtotaal
	Nationale Bank (a)	Particuliere banken	Dienst der Postchecks (b)	Totaal	Disconto Trekkingsrechten I.M.F. door N.B.B.	Nationale Bank (a)	Nationale Bank	Particuliere banken (c)	Herdiscontering- en Waarborginstituut (c)	Totaal	
1948 December ...	4.839	33.589	17.507	—	55.935	3.546	5.865	19.143	2.170	27.169	86.650
1949 December ..	6.288	34.205	19.174	—	59.667	3.064	4.377	20.481	2.004	26.862	89.593
1950 December ...	4.136	34.857	18.605	—	57.598	4.530	11.687	21.606	2.044	35.337	97.465
1951 December ...	6.529 (c)	38.951	19.443	—	64.923	1.824	9.235	25.229	2.859	37.323	104.070
1952 November ...	8.470	43.178(d)	20.246	1.726	73.620	116	4.425	29.032	3.795	37.252	110.988
December	6.260	42.408	19.210	2.492	70.370	445	9.712	27.412	2.596	39.720	110.535
1953 Januari	6.385	43.544	19.576	2.492	71.997	—	6.491	27.706	3.274	37.471	109.468
Februari	7.728	42.688	19.899	2.492	72.807	—	6.770	26.952	3.766	37.488	110.295
Maart	7.819	43.387	19.721	2.492	73.419	—	7.531	28.702	2.264	38.497	111.916
April	8.629	43.242	19.315	2.492	73.678	793	6.155	28.535	2.414	37.104	111.575
Mei	8.601	42.772	19.792	2.492	73.657	—	6.711	28.031	2.899	37.641	111.298
Juni	6.009	43.287	20.667	1.994	71.957	853	8.338	27.522	2.409	38.269	111.079
Juli	7.543	43.192	20.486	1.994	73.215	183	10.490	27.700	1.726	39.916	113.314
Augustus	8.915	43.205	20.361	1.994	74.475	35	8.918	27.483	2.554	38.955	113.465
September ...	8.965	43.910	20.914	1.994	75.783	345	8.005	28.172	2.211	38.388	114.516
October	5.712	44.914	20.346	1.994	72.966	779	8.797	28.089	2.223	39.109	112.854
November	6.582	44.536	20.528	1.994	73.640	446	6.992	28.106	2.602	37.700	111.786
December	8.040	43.753	21.223	1.994	75.010	—	9.268	29.184	2.498	40.950	115.960

(a) In het kader van de overeenkomst van 14 September 1948 waarbij als hoogtegrens 10 milliard frank werd voorzien. De geconsolideerde schuldvordering van de Nationale Bank blijft practisch ongewijzigd en is in deze tabel niet opgenomen, evenmin als het nationaal overheidspapier met een looptijd van meer dan vijf jaar, dat in het bezit is van de Nationale Bank. Deze posten beliepen respectievelijk 35.000 millioen en 865 millioen frank, einde 1948, en 34.660 millioen en 1.790 millioen frank, einde 1953.

(b) Vrije tegoeden.

(c) Exclusief de herdisconteerde wissels.

(d) De rekeningen van de zetels in het moederland van de Bank van Belgisch-Kongo, die het koloniaal rechtsstatuut aannam, zijn sedert einde October opgenomen in de gezamenlijke staat der Belgische banken.

(e) Waarvan 4.057 millioen frank tot dekking van de kredieten, buiten het quotum door België toegekend aan de E.B.U. op 31 December. Op 27 September had de Schatkist 283 millioen frank uit dien hoofde ontvangen; einde October en einde November beliepen zij ongeveer 1.600 millioen frank.

Bronnen : Nationale Bank van België.
Bankcommissie.
Herdiscontering- en Waarborginstituut.
Dienst der Postchecks.

verminderden. Daarentegen hadden de uitgifte van een lening door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in Januari 1954 en de vervroegde betaling der bedrijfsbelasting de banken er toe aangezet, einde 1953, tegoeden aan te leggen met het oog op deze stortingen en om hun herdisconto bij de Nationale Bank te verhogen.

Vanaf 1952 omvatten de aan de Staat toegestane kredieten het disconto van trekkingsrechten op het I.M.F.; deze kwamen voort van de in Juni 1952 bij de E.B.U. vereffende schuldvordering.

AFDELING IV. — KAPITAALMARKT

De kapitaalmarkt heeft in 1953 nieuwe uitgiften opgenomen voor een bijna even belangrijk bedrag als tijdens het voorgaande jaar. Volgens de eerste ramingen waren de delgingen van leningen geringer en zouden aldus de intekeningen in vers geld 28 milliard frank hebben belopen, tegen 26,2 milliard in 1952, dit is namelijk 7 % meer (1).

De Staat en de ondergeschikte overheidsinstellingen waren, zoals gewoonlijk, aan de basis van deze belangrijke activiteit, vermits naar aanleiding van leningen ze gezamenlijk meer dan 21 milliard frank vers geld ontvingen, tegen 15,7 milliard in 1952. Indien rekening wordt gehouden met de verrichtingen van het Rentenfonds, dan bereikten de uitgiften van de Overheid tegen speciën 21,9 milliard frank in 1953, tegen 16,4 milliard in 1952 (2).

Daarentegen is, in vergelijking met 1952 het beroep van de particuliere sector op de kapitaalmarkt tamelijk sterk teruggelopen; deze evolutie werd niet veroorzaakt door een ontoereikend aanbod van kapitalen, maar vloeit vooral voort uit een vermindering van de vraag ingevolge de minder nauwkeurige vooruitzichten met betrekking tot de economische conjunctuur, gepaard gaande met een nogal aanzienlijke inkrimping der voorraden.

Zoals tijdens de voorgaande jaren, hebben de openbare kredietinstellingen, die een belangrijk deel van de besparingen tot zich trekken, ruimschoots bijgedragen tot de uitbreiding der investeringen. De wet van 7 Augustus 1953 (3) zou op dit gebied een nieuwe vlucht kunnen geven aan deze bijzondere vorm van tussenkomst. De uitvoeringsmaatregelen van voornoemde wet zijn vervat in het koninklijk besluit van 12 October 1953 (4) en bepalen dat de Staat zijn waarborg kan verlenen wanneer industriële of ambachtelijke ondernemingen, met het oog op de verbetering of de vermeerdering van hun uitrusting, bij een officiële kredietinstelling om een voorschot verzoeken, hoewel ze niet de vereiste waarborgen kunnen

---

(1) *Verslag over de verrichtingen en de toestand van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Jaar 1953* — Brussel, 1954, blz. XXIX.

(2) *Ibid.*, blz. XXXII.

(3) *Belgisch Staatsblad* van 12 October 1953.

(4) *Belgisch Staatsblad* van 12 October 1953.

geven die gewoonlijk voor dergelijke verrichtingen worden gevergd. De met dit doel door de Staat verleende waarborgen kunnen in totaal 3 milliard frank bereiken; daarenboven kan, zo de noodwendigheden het vereisen, dit plafond bij koninklijk besluit met 1 milliard worden verhoogd.

Deze beschikkingen kunnen de bedrijvigheid van bepaalde kredietinstellingen, inzonderheid van de N.M.K.N en van de N.K.B.K., bevorderen. Blijft echter af te wachten in welke mate de ondernemingen, die de gewoonte hebben aangenomen het grootste gedeelte van hun aankopen van nieuw materieel door autofinanciering te dekken, zullen geneigd zijn schulden aan te gaan in het kader van de uitvoering van deze wet (1). Aan de autofinanciering zijn echter nadelen verbonden waarop reeds meermaals werd gewezen : ze begunstigt de gevestigde industrieën, kan aanleiding geven tot de overmatige uitrusting van sommige sectoren en ontmoedigt de aandeelhouders doordat het ter vergoeding van het kapitaal voorbehouden aandeel wordt verminderd.

In de industrieën waarin de normale rendabiliteit zwak is, voorziet genoemde wet bovendien de toekenning van subsidies aan de kredietverlenende instellingen ten einde de last van de rente op 4 % terug te brengen (2).

Deze subsidie, die het moet mogelijk maken de kostprijs van de ontleende kapitalen te verlagen, kan de oprichting bevorderen van ondernemingen die zich op de massaproductie toeleggen van goederen welke een zeer beperkte winstmarge laten en waarvan de verkoopprijs zeer laag is; door de mogelijkheid te vergroten om nieuwe afzetgebieden te vinden, kan deze maatregel in bepaalde gevallen de tewerkstelling van talrijke arbeidskrachten, einddoel van de wet van 7 Augustus, met zich brengen.

§ 1. — ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTEKAS

De cyclus van hoogconjunctuur, die in 1950 een aanvang nam, kwam vooreerst tot uiting door een overdreven vraag naar verbruiksgoederen bestemd om vóór de prijsstijging, die de particulieren verwachtten, huishoudelijke voorraden aan te leggen.

Deze vraag van speculatieve aard gaf nu juist aanleiding tot de hausse, welke ze wilde voor zijn, en verliep grotendeels in het nadeel van de vorming van nieuwe spaardeposito's.

Het halfjaarlijks overschot van de stortingen op de terugbetalingen bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, dat gemiddeld 1,1 milliard frank beliep in 1949, was in de loop van de tweede helft van 1950 verdwenen (3) ; het bedroeg slechts 44,6 millioen in de loop van het eerste halfjaar van 1951.

---

(1) De Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid verklaart in haar jongste verslag : « Tot op heden heeft het bedrijfsleven slechts in vrij beperkte mate aanspraak gemaakt op de voordelen van de wet dd. 7 Augustus 1953 ». (*Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid. Jaarlijkse verslagen. Boekjaar 1953.* Brussel, 1954, blz. 6).

(2) *Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid...* 1953, op. cit., blz. 5.

(3) Het overschot van de afhalingen beliep voor deze periode 10.129.000 F.

Doordat de vooruitzichten betreffende de evolutie van de kleinhandelsprijzen veranderd zijn ingevolge de daling van de grondstoffenprijzen, werden sindsdien de in 1952 aangelegde voorraden stilaan verbruikt en werden de spaardeposito's hervat. Het halfjaarlijks overschot bereikte in de loop van het tweede halfjaar van 1952 een maximum met 2,6 milliard frank, dit is 436 millioen frank per maand. Vervolgens is het enigszins afgenomen, daar de uitputting van de voorraden aanleiding gaf tot een lichte herneming van de vraag naar verbruiksgoederen, vraag welke zich gedurende gans het jaar 1953 op een bevredigend peil handhaafde. In de loop van 1953 bereikte het overschot van de stortingen bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas slechts 3.587 millioen frank, tegen 4.799 millioen in 1952, hoewel de deposito's op het peil van het voorgaande jaar bleven; de afhalingen daarentegen namen toe. Naast de hierboven aangestipte oorzaken van deze evolutie, kan de toeneming van de afhalingen voortvloeien uit de omzetting van de spaardeposito's bij de A.S.L.K. in Staatsfondsen, omzetting die mag toegeschreven worden aan het herhaald beroep van de

Algemene Spaar- en Lijfrentekas

Evolutie van het particuliere sparen

(duizenden franken)

TIJDVAK	Verschil (a)	Gekapitaliseerde interesten	Globaal tegoed (b)
1949			
Eerste semester	1.107.041		
Tweede semester	1.152.830		
Totaal	**2.259.871**	814.930	30.359.942
1950			
Eerste semester	1.225.004		
Tweede semester	— 10.129		
Totaal	**1.214.875**	892.958	32.467.775
1951			
Eerste semester	44.564		
Tweede semester	1.070.141		
Totaal	**1.114.705**	929.765	34.512.245
1952			
Eerste semester	2.181.633		
Tweede semester	2.617.239		
Totaal	**4.798.872**	1.064.050	40.375.167
1953			
Eerste semester	1.806.290		
Tweede semester	1.780.965		
Totaal	**3.587.255**	1.216.982	45.179.403

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(a) Overschot der stortingen op de terugbetalingen.
(b) Toestand per 31 December van elk jaar, gekapitaliseerde interesten inbegrepen.

Schatkist op de kapitaalmarkt en die volledig beantwoordt aan de huidige geestesgesteltenis van het publiek dat er naar streeft de terugbetalingstermijn van de deposito's te verlengen (1).

Rekening gehouden met de fondsen die haar werden toevertrouwd in het kader van haar aanverwante bedrijvigheden, beheerde bij het einde van 1953 de Algemene Spaar- en Lijfrentekas 75,3 milliard frank kapitalen, waaronder 56,2 milliard van de Spaarkas en 16,6 milliard van de Lijfrentekas. De vordering van de beheerde kapitalen bedroeg aldus bijna 7 milliard frank voor gans het jaar 1953 en 23,1 milliard frank sinds einde 1949.

De belegging der fondsen in 1953 heeft het mogelijk gemaakt onder meer de kredieten aan de Staat met 2,2 milliard frank, de kredieten voor de bouw van goedkope en arbeiderswoningen met 2,4 milliard, de discontokredieten met 435 millioen, het landbouw-, ambachts- en beroepskrediet met 435 millioen en, tenslotte, het Dotatiefonds voor de Oorlogspensioenen met 676 millioen frank te verhogen.

Volgens de groepering, zoals die door de statuten van de instelling is bepaald, ziet de evolutie van de definitieve beleggingen van einde 1949 tot 1953 er schematisch uit als volgt : de directe Belgische Staatsfondsen of fondsen voor de Kolonie en de indirecte door de Staat of de Kolonie gewaarborgde effecten, inclusief die van de ondergeschikte besturen en van het Gemeentekrediet, zijn van 35 milliard tot 44 milliard frank gestegen; de por-

---

(1) Volgens de ramingen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas zou het totale spaarvolume van het Rijk 47,6 milliard frank bereikt hebben in 1953, tegen 50,8 milliard in 1952 en 42,0 milliard frank in 1951. De indeling van deze bedragen ziet er uit als volgt (milliarden franken) :

	1950	*1951*	*1952*	*1953*
Besparingen van particulieren :				
Deposito-sparen	4,1	5,4	11,0	9,9
Sparen door fondsvorming	4,5	5,8	6,4	6,4
Hypotheekleningen	1,9	2,6	2,7	2,7
Hypothecaire afbetalingen	2,8	3,5	4,2	5,0
Woningbouwinvesteringen	6,4	6,2	5,3	5,8
Intekeningen op emissies	7,2	6,5	11,5	9,2
Totaal	26,9	30,0	41,1	39,0
Ondernemingsbesparingen :				
Ingehouden winsten	9,8	12,0	9,7	8,6
Algemeen totaal	36,7	42,0	50,8	47,6

De stabiliteit van de economische activiteit samen met de lichte daling van de prijzen en de toeneming van het verbruik zouden ten dele oorzaak zijn van de vermindering van het spaarvolume in 1953 ; rekening gehouden met het prijsverloop is de koopkracht der besparingen in 1953 slechts iets geringer dan het vorige jaar. De relatief aanzienlijke vermindering der ondernemingsbesparingen zou een eerste uiting zijn van de tendens tot inkrimping van de autofinanciering. (*Verslag over de verrichtingen en de toestand van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, Jaar 1953.* Op. cit., blz. XXXVII).

Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas

(millioenen franken)

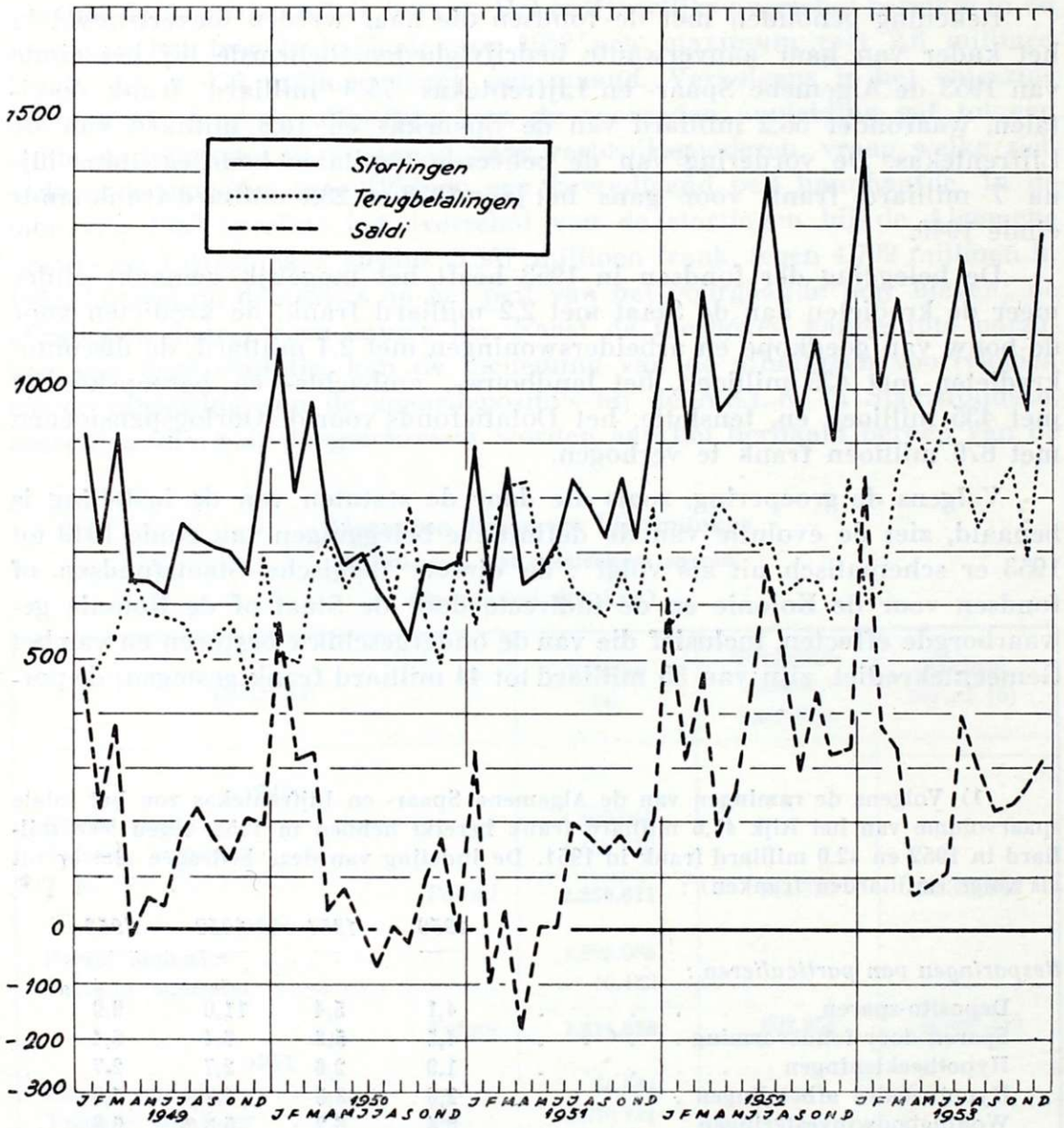

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

tefeuille obligaties van Belgische vennootschappen groeit aan van 4,4 milliard tot 5,0 milliard; de hypothecaire leningen van 1,3 milliard tot 2,6 milliard; de landbouwleningen zijn van 1,7 milliard tot 2,6 milliard toegenomen en de voorschotten aan de erkende vennootschappen voor woningbouw van 4,9 milliard tot 11,7 milliard frank.

De voorlopige beleggingen vermeerderden intussen van 2.763 millioen tot 8.225 millioen frank, ingevolge de aangroei van de portefeuille kortlopende Schatkistcertificaten, van de leningen op de daggeldmarkt en van de discontoverrichtingen. Einde 1953 bereikten deze verschillende posten respectievelijk 2.450 millioen, 1.383 millioen en 3.695 millioen frank. Einde

1949 kwamen eerstgenoemde posten niet in aanmerking; het daggeld bereikte gemiddeld 500 millioen in December; de discontoverrichtingen beliepen 2.216 millioen. Einde 1953 en ten opzichte van 31 December 1952 was de portefeuille Schatkistcertificaten die in de voorlopige beleggingen begrepen is, met ongeveer 400 millioen vermeerderd, terwijl de leningen « on call » met 388 millioen frank verminderd waren en nog slechts 1.383 millioen bereikten op 31 December 1953.

Gedurende de laatste jaren bestond dus de fundamentele tendens van de beleggingspolitiek der Algemene Spaar- en Lijfrentekas in de optimale bevordering van de woningbouw, terwijl verder een belangrijke plaats werd toegekend aan de Staatsfondsen. Door de vermeerdering van haar voorlopige beleggingen streefde de instelling er bovendien naar zich te beveiligen tegen eventuele onverwachte afhalingen vanwege haar cliëntele. In die mate was haar tussenkomst op de daggeldmarkt zeer belangrijk, zowel wat de discontoverrichtingen als wat de beleggingen « on call », vooral ten gunste van het Rentenfonds, betreft.

Rekening gehouden met de psychologische evolutie van de bevolking tegenover de industriële investeringen, zou het wellicht wenselijk zijn de mogelijkheid in overweging te nemen om de activiteit van de instelling, die tot nu toe op dit gebied tamelijk beperkt bleef, uit te breiden.

§ 2. — ANDERE PARASTATALE KREDIETINSTELLINGEN

1. — *Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.*

Gedurende het jaar 1953, heeft de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid het totaalbedrag van haar kredietverlening met 1.881 millioen frank ten opzichte van 1952 verhoogd. Deze aangroei geschiedde vooral ten gunste van de nieuwe industrieën en van de steenkolenmijnen.

Van einde 1949 tot einde 1953 is de totale kredietverlening van de Maatschappij gestegen van 6.733 millioen frank tot 12.956 millioen frank. Deze aanzienlijke vordering dient te worden toegeschreven ten belope van 2,0 milliard frank aan de gewone verrichtingen, van 1,9 milliard aan de hulpverlening ten behoeve van de nieuwe industrieën en aan de bijzondere investeringskredieten en van 1,6 milliard frank aan de faciliteiten die in het kader van het Marschall-plan aan de steenkolenmijnen werden verleend.

De voorlopige beleggingen, die 797 millioen frank bedroegen bij het einde van 1949, werden opgevoerd tot 1.344 millioen frank bij het einde van 1953, na in 1952 meer dan 2 milliard frank te hebben bereikt. Ze bestaan vooral uit handelspapier, waarvan een gedeelte bij het H.W.I. werd gedisconteerd, uit effecten die met beding van wederinkoop door het Rentenfonds werden afgestaan, uit Schatkistcertificaten en uit het bedrag van de daggeldleningen. Deze diverse activiteiten op de geldmarkt verzekeren, zoals reeds voor andere instellingen werd vermeld, een zekere connectie tussen de markt op lange termijn en die op korte termijn, waardoor de schommelingen waaraan deze laatste zou kunnen onderhevig zijn, ingevol-

ge de leningen van de N.M.K.N., voorlopig verzacht worden in de mate dat deze instelling haar liquiditeiten, in afwachting van hun definitieve aanwending, voorlopig belegt.

De gewone kredieten, die door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid worden verleend en die bij het einde van 1949 65,5 % van haar portefeuille uitmaakten, kwamen bij het einde van 1953 hierin nog slechts voor 54,5 % in aanmerking, d.i. in absolute cijfers 7.055 millioen frank, waarvan 587 millioen wegens voorschotten voor de financiering van de export.

De terbeschikkingstelling van de N.M.K.N. van een nieuwe reeks kredieten van de Marshall-fondsen, heeft de verruiming mogelijk gemaakt van de hulpverlening aan de steenkolenmijnen met het oog op de verbetering van hun uitrusting; deze kredieten bereikten bij het einde van 1953 1.580 millioen frank, tegen 722 millioen bij het einde van December 1952.

Zoals bij de toewijzing van de eerste reeks heeft de Overheid de voor de toekenning van deze kredieten vereiste voorwaarden bepaald.

De tussenkomst van de N.M.K.N. ten gunste van de nieuwe industrieën vermeerderde met 327 millioen frank en bereikte aldus 1.324 millioen frank bij het einde van 1953. Op dit ogenblik bleef van de opengestelde kredieten nog slechts 79 millioen frank op te nemen.

De maatregelen, die in 1953 genomen werden met het oog op de heroriëntering van de buitenlandse handel van de B.L.E.U., voorzagen de toekenning door de N.M.K.N. van kredieten tegen verlaagde rentevoet (3,5 %) voor de financiering van investeringsgoederen die uit de E.B.U.-landen werden ingevoerd. In 1953 werd een nieuw stelsel van bijzondere kredieten van kracht; het betreft hier kredieten tegen een rentevoet van 4,5 % voorbehouden aan de door het Ministerie van Economische Zaken aangegeven gedrukte bedrijfssectoren. De toepassing van deze maatregelen werd vastgelegd in de koninklijke besluiten van 23 Juli (1) en 20 December 1953 (2), door dit laatste besluit werd het totaalbedrag van deze kredieten tot 230 millioen frank beperkt.

De kredieten die de N.M.K.N. met eigen middelen heeft toegestaan voor de uitbouw van de koopvaardij- en vissersvloot en voor de scheepsbouw zijn nogmaals verminderd en bereikten slechts 167,6 millioen frank bij het einde van 1953, dit is 3,8 millioen frank minder dan tijdens het voorgaande jaar; de kredieten gefinancierd met de gelden, die door het Fonds voor het Uitreden en het Aanbouwen van Zeeschepen werden ter beschikking gesteld, beliepen daarentegen 166,4 millioen frank, tegen 107,5 millioen bij het einde van 1952.

Inzake herstelvoorschotten, tenslotte, werd ten belope van 189 millioen frank de vereffening voortgezet van de kredieten die op grond van de besluitwet van 30 November 1944 (3) aan particulieren werden verleend,

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 7 en 8 September 1953.
(2) *Belgisch Staatsblad* van 23 December 1953.
(3) *Belgisch Staatsblad* van 9 December 1944.

terwijl het bedrag der kredieten, geopend op grond van de wet van 1 October 1947 (1) met 253 millioen frank toenam om 1.284 millioen frank te bereiken. De kredieten ter aanvulling van de voorschotten op herstelvergoedingen bleven stationnair en waren bijgevolg niet aanzienlijk.

De N.M.K.N. kreeg ook opdracht kredieten tegen een rentevoet van 2,5 % te verlenen tot herstelling van de schade veroorzaakt door de overstromingen van 1 Februari 1953. Deze kredietverlening wordt gereglementeerd door de wetten van 23 en 24 Maart 1953 (2) en twee koninklijke uitvoeringsbesluiten van 30 Maart 1953 (3). Einde December bereikte het bedrag van deze kredieten 56,4 millioen frank. Bovendien waarborgt de Staat de kredieten wanneer de geldopnemer zelf geen voldoende waarborgen kan geven; hij draagt door het verlenen van een subsidie het verlies aan rente dat voor de geldschieter voortvloeit uit de verlaagde rentevoet.

2. — *Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet.*

De uiteenlopende tendenzen die tijdens de voorgaande jaren tot uiting kwamen in de respectieve evolutie der beide activiteitssectoren van het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, zijn in de loop van het jaar 1953 scherper tot uiting gekomen : het bedrag der kredieten betreffende de gewone verrichtingen is gestegen, terwijl dat voor de herstelkredieten een tamelijk aanzienlijke vermindering heeft ondergaan, hoewel dit laatste ongeveer vijfmaal zo belangrijk is gebleven als het eerstgenoemde.

Het Centraal Bureau is belast met de regularisatie bij de gewone verrichtingen van de rentevoet op de hypothecaire markten. Maar vermits de Staat geen subsidie of dotatie verleent om deze opdracht te vervullen (4), blijven de rentetarieven, die het Bureau voor zijn tussenkomst vraagt, voornamelijk in verhouding tot de kostprijs van de uitgeleende kapitalen. Overeenkomstig de door de Regering gevolgde politiek inzake verlaging van de geldprijs, heeft het Bureau echter de rentevoet voor de verrichtingen op vaste termijn van 6 tot 5,75 % en die voor de door zesmaandelijkse stortingen terugbetaalbare verrichtingen van 5,75 op 5,50 % teruggebracht. Gunstiger rentetarieven worden toegestaan wanneer de terugbetalingstermijn 5 jaar niet te boven gaat of wanneer de lening een bepaald bedrag niet overschrijdt.

a) *Gewone sector.*

Het totaalbedrag van de uit dien hoofde verleende kredieten, steeg van 374 millioen frank, einde 1952, tot 471 millioen frank, einde 1953; de ver-

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 10 October 1947 ; err. : *Belgisch Staatsblad* van 12 en 13 November 1948 en 5 Maart 1949 ; gewijzigd door de wet van 25 Mei 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Juli 1951).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 26 Maart 1953 en van 2 April 1953.

(3) *Belgisch Staatsblad* van 2 April 1953.

(4) *Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet. Verslag van de Raad van Beheer en van het College van Revisoren aan de Heer Minister van Financiën. Dienstjaar 1953.* Brussel, 1954, blz. 10.

meerdering bedraagt dus 97 millioen doordat in 1953 de talrijke beleggingen 148 millioen frank en de aflossingen en terugbetalingen 51 millioen beliepen. De belangrijkste inspanning van het Bureau betreft de kredieten aan de middenstand die ten opzichte van het voorgaande jaar een vordering van 47 millioen frank vertonen. De mobielmaking van hypothecaire schuldvorderingen geeft een toeneming van 11 millioen frank weer, terwijl het bedrag der onder de rubriek « nieuwe leningen » (1) gegroepeerde verrichtingen met 38 millioen frank is gestegen.

b) *Herstelkredieten.*

Het totaalbedrag der leningen die aan de geteisterden werden toegestaan door de vier instellingen (2), die met het verlenen van herstelkredieten belast zijn, bedroeg 5.179 millioen frank bij het einde van 1953; het hoogste bedrag werd bij het einde van 1949 bereikt met 6.346 millioen frank (3).

Het Centraal Bureau speelde een overwegende rol in de toekenning van deze kredieten; einde 1953 beliep zijn tussenkomst nog 2.889 millioen frank, tegen 3.135 millioen bij het einde van 1952 en 3.965 millioen bij het einde van 1949.

De vermindering van het totaalbedrag der beleggingen is te wijten aan de terugbetalingen, gedaan zowel door de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade als door de kredietnemers zelf. Het aantal kredietaanvragen voor het herstel van onroerende goederen beliep 2.356, tegen 3.211 in 1952; er werd 354 millioen frank uitgekeerd, tegen 602 millioen in 1952. De gevolgen van de wet van 6 Januari 1950 (4) betreffende de toekenning van voorschotten aan de geteisterden, die nog tot in 1952 merkbaar waren, bleven uit in 1953.

Bij het Bureau werden 71 aanvragen ingediend tot het bekomen van herstelkredieten voor de wedersamenstelling van voorraden, tegen 48 in 1952; de hiervoor toegekende kredieten bedroegen 4,6 millioen frank, tegen 3,6 millioen in 1952.

De tussenkomst van het Bureau in de kredietverlening aan de geteisterden door de overstromingen van 1 Februari 1953 was tamelijk beperkt.

3. — *Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet* (5).

De bedrijvigheid van het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet

---

(1) Onder deze benaming werden de kredietverrichtingen gegroepeerd die niet bij de vorige twee afdelingen kunnen worden gerangschikt, hetzij wegens de juridische vorm waarin de verrichting geschiedt, hetzij omdat deze verrichting niet beantwoordt aan de stipte voorwaarden van « middenstandskredieten ». (*Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet. Verslag... dienstjaar 1953,* op. cit., blz. 7).

(2) Namelijk : het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid, de Nationale Kas voor Beroepskrediet en het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.

(3) *Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet. Verslag... dienstjaar 1953,* op. cit., blz. 12.

(4) *Belgisch Staatsblad* van 19 Januari 1950.

(5) Zie eveneens 2e deel, hoofdstuk I. — *Landbouw en visvangst,* blz. 51.

is in 1953 nog toegenomen; het aantal kredietaanvragen steeg tot 4.740, hoewel het zich in de loop van de drie voorgaande jaren op circa 4.000 had gestabiliseerd. Dit is het hoogste cijfer dat sedert de oprichting van het Instituut werd bereikt.

Bij het einde van 1953 beliepen de uitstaande leningen in totaal 1.190 millioen frank, dit is 134 millioen meer dan een jaar tevoren. De leningen en voorschotten aan de geteisterden zijn in deze globale belegging voor 135 millioen frank begrepen.

Sedert einde 1949 is het netto-bedrag der kredietverlening met 235 millioen frank vermeerderd.

Intussentijd is het Instituut verplicht geweest zijn tussenkomst te beperken tijdens de door de Korea-boom veroorzaakte kredietschaarste, maar vanaf 1952 konden de zaken opnieuw normaal vooruitgaan.

Hoewel de kostprijs van de leningen te hoog blijft ten opzichte van het rendement der geleende kapitalen, heeft het Instituut met ingang van 1 September 1953 zijn rentevoet met 0,25 % verlaagd, zich hierbij schikkend naar de algemene politiek tot verlaging van de geldrente.

4. — *Nationale Kas voor Beroepskrediet.*

Het totaalbedrag der beleggingen en der kredietverbintenissen van de Nationale Kas voor Beroepskrediet is van 2.172 millioen frank, bij het einde van 1952, tot 2.608 millioen frank gestegen bij het einde van 1953.

De rechtstreeks door de instelling afgehandelde verrichtingen maakten 13,94 % uit van laatstgenoemd bedrag, dit is 363,6 millioen frank, tegen 366,3 millioen bij het einde van het voorgaande jaar.

In 1953 werden ten belope van 931 millioen frank nieuwe kredieten geopend, waarvan 433,8 millioen frank aangewend werd voor investeringen, inclusief de bouw en de inrichting van gebouwen, 168,9 millioen frank voor bedrijfskapitaal en 228,7 millioen frank voor de aankoop van bedrijfsgebouwen.

Bij de hierboven vermelde bedragen dient men de herstelkredieten te voegen waarvan de beleggingen en de verbintenissen 192,1 millioen frank bereikten per 31 December 1953, tegen 182 millioen einde 1952.

Verschillende in 1953 uitgegeven leningen hebben de posten van het terugvorderbaar kapitaal met ongeveer 200 millioen frank verhoogd, zodat het totaalbedrag 2.141 millioen frank bereikte. In dit bedrag zijn de deposito's begrepen die aan de Kas werden toevertrouwd en die sedert enkele jaren merkelijk vooruitgaan, vermits ze van 255 millioen frank bij het einde van 1950 tot 603,4 millioen zijn aangegroeid bij het einde van 1953.

Het aandeel van de door de Kas erkende banken in deze deposito's beloopt 50 %.

§ 3. — UITGIFTEN

1. — *Overheidssector.*

Zoals tijdens het voorgaande jaar heeft de ruime voorziening van de geld- en kapitaalmarkt de Overheid in staat gesteld in 1953 belang-

Emissies van de Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen

Groepering volgens de localisatie van hun hoofdbedrijf

(millioenen franken)

JAARTAL	Oprichting van vennootschappen			Kapitaal-verhoging			Obligatie-uitgiften		Uitgifte-premiën	Stortingen andere dan in geld		Nominaal bedrag der gezamenlijke emissies	Netto-emissies
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Nominaal bedrag		Inbreng in natura	Inlijving van reserves, herwaardering van de activa, aanbreng van schuldvorderingen		
	Belgische vennootschappen												
1949	2.213	1.866	1.665	743	8.208	7.953	66	1.782	4	1.289	6.848	11.857	3.267
1950	2.303	1.490	1.382	780	7.921	7.219	53	1.066	3	1.142	6.378	10.477	2.148
1951	1.836	1.425	1.261	799	6.196	5.731	92	2.563	113	1.019	4.205	10.184	4.443
1952	2.165	1.640	1.401	1.235	16.407	15.698	72	3.476	41	1.126	13.926	21.523	5.541
1953	2.209	1.736	1.546	647	2.924	2.593	73	1.496	20	1.207	1.794	6156	2.627
	Kongolese vennootschappen												
1949	123	1.022	698	48	629	552	7	126	1	467	356	1.777	554
1950	92	1.180	974	71	1.337	1.123	2	27	54	710	474	2.544	994
1951	181	2.836	1.779	62	1.673	1.411	2	70	11	1.177	567	4.579	1.526
1952	279	1.187	835	110	6.182	5.093	5	212	47	1.738	2.638	7.581	1.811
1953	253	1.047	785	103	2.185	1.480	4	130	8	299	260	3.362	1.844
	Totaal												
1949	**2.336**	**2.888**	**2.363**	**791**	**8.837**	**8.505**	**73**	**1.908**	**5**	**1.756**	**7.204**	**13.634**	**3.821**
1950	**2.395**	**2.670**	**2.356**	**851**	**9.258**	**8.342**	**55**	**1.093**	**57**	**1.852**	**6.852**	**13.021**	**3.142**
1951	**2.017**	**4.261**	**3.040**	**861**	**7.869**	**7.142**	**94**	**2.633**	**124**	**2.196**	**4.772**	**14.763**	**5.969**
1952	**2.444**	**2.827**	**2.236**	**1.345**	**22.589**	**20.791**	**77**	**3.688**	**88**	**2.864**	**16.564**	**29.104**	**7.352**
1953	**2.462**	**2.783**	**2.331**	**750**	**5.109**	**4.073**	**77**	**1.626**	**28**	**1.506**	**2.054**	**9.518**	**4.471**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

rijke leningen uit te geven; het totaalbedrag van deze leningen bereikte nagenoeg 20,9 milliard frank, tegen 25,7 milliard frank in 1952 (1). Hoewel tamelijk gevoelig, blijkt deze vermindering niet zo aanzienlijk te zijn, indien men rekening houdt met de aflossingen van leningen en met het saldo der verrichtingen van het Rentenfonds; de netto-uitgiften belopen dan 17,8 milliard in 1953, tegen 19,1 milliard in 1952 (2).

De drie Staatsleningen die in Maart, in Mei en in October werden uitgegeven bereikten een nominaal bedrag van 14.821 millioen frank; de lening van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in Februari bracht 1,5 milliard frank op. De Regie van Telegraaf en Telefoon gaf twee leningen uit, namelijk in April en in September, respectievelijk van 1 milliard en 600 millioen frank.

Het nominaal bedrag van de leningen op lange termijn, die in de loop van de laatste vijf jaren door de Overheid werden uitgegeven, bereikte in totaal nagenoeg 84 milliard frank.

2. — *Uitgiften van Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen.*

De statistieken betreffende de uitgiften van de handels- en nijverheidsvennootschappen blijken met enige vertraging door de schommelingen van de algemene economische bedrijvigheid te worden beïnvloed. Dit vloeit voort uit de tijd die gewoonlijk verstrijkt, vooreerst, tussen de conjunctuurherneming en de beslissing om tot investeren over te gaan en, vervolgens, tussen deze beslissing en de ingebruikneming van het materieel. Aldus zijn in 1950 de bedragen van de uitgiften verminderd onder invloed van de recessie van 1949, terwijl de herneming tijdens het tweede halfjaar slechts tot uiting komt in de cijfers van 1951. In 1953 deed zich eveneens een sterke terugloop voor, ondanks de verbetering van de industriële productie tijdens het tweede halfjaar.

Voor gans dit jaar viel het nominaal bedrag der uitgiften terug op 9.518 millioen frank, tegen 29.104 milllioen in 1952, een cijfer dat abnormaal gestegen was door de talrijke opnemingen van reserves in het kapitaal. De cijfers der voorgaande jaren waren niettemin hoger dan die van 1953, waarin de Belgische vennootschappen slechts voor 6 milliard frank tussenkomen, tegen 22 milliard in 1952 en 11,8 milliard in 1949. De uitgiften van de Kongolese vennootschappen bedroegen 3,4 milliard frank, wat slechts gunstig mag genoemd worden in vergelijking met die der jaren 1949 en 1951; zij blijven echter meer dan 50 % beneden die van 1952. Hun netto-uitgiften blijven enigszins toenemen in tegenstelling met die van de Belgische vennootschappen, die met 2.627 millioen frank slechts de helft van het bedrag van 1952 bereikten. Uit deze tegenstelling volgt een belangrijke toeneming van de Kongolese netto-uitgiften op de Belgische kapitaal-

(1) Inclusief de leningen van de N.M.K.N.

(2) Deze cijfers mogen niet vergeleken worden met die op blz. 232; laatstbedoelde cijfers werden op grond van een ruimere basis berekend.

markt (1). Deze evolutie moet nog beter tot uiting komen op de aandelenmarkt, vermits de netto-uitgiften van Belgische zijde, vooral bepaald worden door de tendens van het nominaal bedrag der uitgegeven obligaties.

Obligatie-uitgiften en netto-uitgiften der Belgische vennootschappen
Verloop ten opzichte van het voorgaande jaar

JAARTAL	Obligatie-uitgiften (millioenen franken)	Netto-uitgiften (millioenen franken)	Verhouding $\frac{2}{3}$
1	2	3	4
1950	— 716	— 1.119	64,0
1951	+ 1.497	+ 2.295	65,3
1952	+ 913	+ 1.098	83,2
1953	— 1.980	— 2.915	67,9

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

De obligatie-uitgiften voor rekening van Kongolese vennootschappen zijn daarentegen onbeduidend.

§ 4. — EFFECTENBEURZEN

1. — *Niet vast renderende waarden.*

Het jaar 1953 was gekenmerkt door een bijna ononderbroken stijging van de noteringen op de beurzen te Londen, Parijs en Amsterdam; te New York gaven de koersen tot het derde kwartaal een baissetendens weer en, tijdens het vierde kwartaal, een tamelijk sterke herneming. De evolutie van de noteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen schijnt nagenoeg niet door de buitenlandse beursnoteringen te zijn beïnvloed. De terugloop, die tijdens het voorgaande jaar werd waargenomen, heeft plaats gemaakt voor een relatieve stabilisering tijdens de eerste maanden van het jaar, waarop, in Mei en in Juni, een lichte daling volgde; gedurende het tweede halfjaar had de productieverhoging, waardoor de rendementsvooruitzichten gunstiger werden, een hausse van de koersen tot gevolg. Per slot van rekening is het algemeen indexcijfer met 3 % gestegen.

Naargelang van de rubrieken deden zich tegengestelde tendenzen voor; de koersen van de aandelen welke betrekking hebben op industrieën die op de binnenlandse markt zijn aangewezen, zijn doorgaans verbeterd, terwijl deze betrekking hebbende op de exportindustrieën verslechterd zijn. Aldus

(1) Het aandeel van Belgisch-Kongo in de totale netto-uitgiften is van 25 % in 1952 gestegen tot 41 % in 1953. De in 1951 en 1952 onderbroken vordering kent dus een krachtige herneming ; deze evolutie houdt verband met het feit dat het Kongolese bedrijfsleven zich gemakkelijker aan de schommelingen van de economische cyclus aanpast dan het Belgische bedrijfsleven waar de strakheid der kostprijzen deze aanpassingen ten zeerste vertraagt.

Indexcijfers der aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen

(1936/1938 = 100)

RUBRIEK	1948 4 Januari	1949 4 Januari	1950 3 Januari	1951 2 Januari	1952 2 Januari	1953				1954 2 Januari	Verloop van 3 Januari 1950 tot 2 Januari 1954 %
						5 Januari	1 Juni	3 Augustus	1 December		
Algemeen indexcijfer	155	145	169	185	250	235	232	244	242	242	+ 43,2
Verzekeringen, banken, beleggingsmaatschappijen	135	125	160	163	224	241	247	265	265	273	+ 70,6
Onroerende goederen, hypotheekmaatschappijen en hotelwezen	164	111	113	100	119	123	116	124	132	131	+ 15,9
Gas en electriciteit	99	95	145	147	198	189	194	202	212	217	+ 49,7
Waterdistributie	42	32	39	44	41	37	42	41	43	44	+ 12,8
Steenkolenmijnen en cokesovens	132	126	179	180	262	245	224	242	228	223	+ 24,6
Bouw- en aanverwante bedrijven	185	165	220	184	221	201	202	223	226	229	+ 4,1
Voeding	165	133	139	139	161	135	136	139	146	148	+ 6,5
Metaalnijverheid	165	168	171	167	227	202	193	195	183	183	+ 7,0
Zink, lood en mijnen	102	131	130	158	340	265	233	259	258	250	+ 92,3
Scheikundige producten	184	146	157	149	213	171	159	169	169	171	+ 8,9
Spiegelglasnijverheid	114	78	91	84	94	74	75	78	77	79	— 13,2
Glasnijverheid	196	121	166	120	101	85	80	85	95	93	— 44,0
Textiel- en zijdenijverheid	222	182	212	211	220	180	149	150	160	155	— 26,9
Spoorwegen en vervoer te water ...	227	186	190	220	275	290	299	307	306	318	+ 67,4
Tram- en buurtspoorwegen	78	68	72	60	74	71	71	73	75	78	+ 8,3
Tramwegen- en electriciteitstrusts	80	68	83	76	106	98	103	114	117	119	+ 43,4
Koloniale ondernemingen	242	251	284	378	501	470	458	472	472	464	+ 63,4
Plantages	71	50	63	51	88	64	57	59	54	51	— 19,0
Diversen	157	133	160	158	229	248	268	297	277	277	+ 73,1

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

werden hogere noteringen geboekt door de groepen verzekeringen, de banken, de beleggingsmaatschappijen; onroerende goederen, hypotheekmaatschappijen en hotelwezen; gas- en electriciteitsmaatschappijen; maatschappijen voor waterdistributie; bouwbedrijf en aanverwante bedrijven; voedingsmiddelen. De groep steenkolenmijnen en cokesovens maakt hierop een uitzondering, doordat, enerzijds, de activiteit dezer bedrijven nauw verbonden is met de metaalnijverheid en, anderzijds, de steenkolenvoorraden op de mijnterreinen belangrijk waren.

De beursnoteringen van de aandelen, behorende tot de groepen metaalnijverheid; zink, lood en mijnen; textiel- en zijdenijverheid brokkelden af. De koersen van de waarden der spiegelglas- en glasnijverheid volgden de algemene haussetendens, terwijl die van de groep scheikundige nijverheid het vroeger geleden verlies eenvoudig hebben goedgemaakt. De aandelen der koloniale ondernemingen, die gedurende gans het jaar nagenoeg koershoudend waren, zijn in December eveneens gedaald, om aldus een weinig beneden de koersen van het voorgaande jaar te liggen.

Indexcijfers van de aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen

Begin der maand

(1936/1938 = 100)

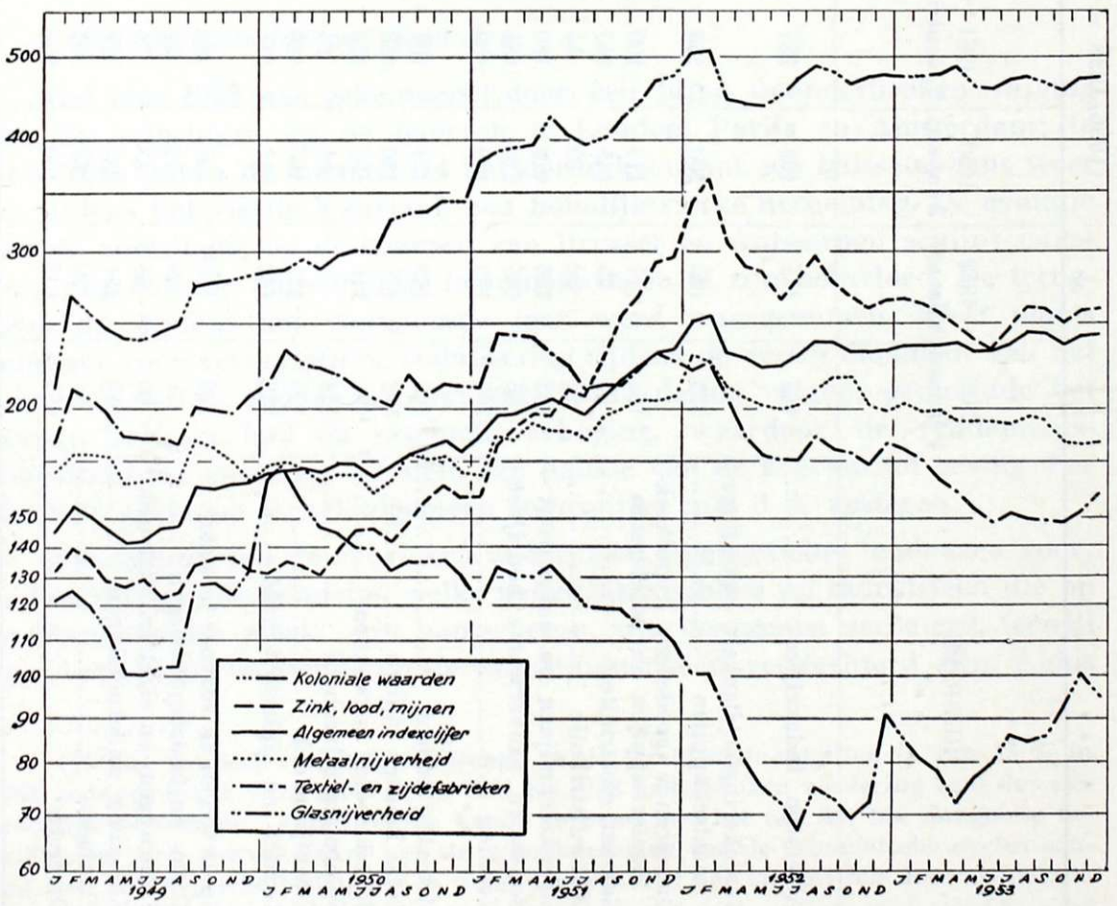

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ook de noteringen voor de groepen spoorwegen en vervoer te water, tram- en buurtspoorwegen en trusts zijn gestegen. In het algemeen deed er zich dus bij de beleggers een tendens voor om zich te dekken tegen de baisserisico's, die vooral de basisbedrijven treffen tijdens een periode van conjuncturele achteruitgang, ten voordele van de aandelen van de sectoren waarvan de afzetmogelijkheden stabieler zijn.

Het aantal effecten en het bedrag der kapitalen, die op de beurs van Brussel werden verhandeld, zijn gedurende het eerste halfjaar van 1953 gestegen ten opzichte van het tweede halfjaar van 1952; ze liepen vervolgens terug, maar bleven gedurende het tweede halfjaar op hetzelfde peil als tijdens de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar.

De beursverrichtingen, die aanzienlijk waren toegenomen tijdens de hausse van de Korea-boom, zijn sindsdien, zowel naar waarde als naar hoe-

Beurs van Brussel
Omzet

TIJDVAK	Aantal verhandelde effecten			Bedrag der verhandelde kapitalen (duizenden franken)		
	Aandelen	Obligaties	Totaal	Aandelen	Obligaties	Totaal
1949						
1e semester	4.019.861	94.285	4.114.146	3.398.641	85.267	3.483.908
2e semester	5.608.634	95.052	5.703.686	4.720.595	87.527	4.808.122
Totaal	**9.628.495**	**189.337**	**9.817.832**	**8.119.236**	**172.794**	**8.292.030**
1950						
1e semester	7.055.589	95.248	7.150.837	5.236.748	90.665	5.327.413
2e semester	7.678.787	96.049	7.774.836	6.461.695	88.976	6.550.671
Totaal	**14.734.376**	**191.297**	**14.925.673**	**11.698.443**	**179.641**	**11.878.084**
1951						
1e semester	9.884.003	105.027	9.989.030	8.971.163	97.384	9.068.547
2e semester	9.356.313	89.462	9.445.775	11.687.031	83.109	11.770.140
Totaal	**19.240.316**	**194.489**	**19.434.805**	**20.658.194**	**180.493**	**20.838.687**
1952						
1e semester	8.662.816	82.981	8.745.797	11.696.143	77.757	11.773.900
2e semester	6.126.724	75.968	6.202.692	7.948.176	72.270	8.020.446
Totaal	**14.789.540**	**158.949**	**14.948.489**	**19.644.319**	**150.027**	**19.794.346**
1953						
1e semester	6.441.984	67.850	6.509.834	8.463.147	65.376	8.528.523
2e semester	6.041.759	67.003	6.108.762	7.979.250	65.010	8.044.260
Totaal	**12.483.743**	**134.853**	**12.618.596**	**16.442.397**	**130.386**	**16.572.783**

Bron : Beurscommissie te Brussel.

veelheid verminderd, maar blijven tot nu toe op een hoger peil dan vóór deze gebeurtenissen. Dit is ook zo voor de noteringen van een groot aantal rubrieken. Van 3 Januari 1950 tot 2 Januari 1954 is het algemeen indexcijfer (1936/1938 = 100) gestegen van 169 tot 242, en geeft dus een vermeerdering met 43,2 % aan. De grootste hausse werd geboekt voor de rubriek der non-ferro metalenproducerende bedrijven, waarvan het indexcijfer tijdens bedoelde periode met 92,3 % is gestegen, nadat het in Januari 1952, met 161,5 % was toegenomen ten opzichte van de basisjaren 1936/1938. De effecten van de diverse bedrijven en van de verzekeringen, banken en beleggingsmaatschappijen waren respectievelijk 73,1 % en 70,6 % hoger genoteerd; hierop volgen de spoorwegen en het vervoer te water met 67,4 %, de koloniale ondernemingen met 63,4 %, de gas- en electriciteitsmaatschappijen met 49,7 %, de tramwegen- en electriciteitstrusts met 43,4 %, de steenkolenmijnen en cokesovens met 24,6 %. Tal van andere rubrieken vertonen een minder sterke hausse; zo boekten de bouwbedrijven slechts een meerwaarde van 4 %, maar reeds in Januari 1950 waren de noteringen van deze effecten na die van de koloniale ondernemingen het hoogst wat de weergave was van interessante rendementsvooruitzichten, een gevolg van de grote na de tweede wereldoorlog bij de wederopbouw heersende bedrijvigheid. Bovendien had de Regering bij het einde van 1949 in haar programma ter bestrijding van de recessie de uitvoering van grote werken en de bouw van goedkope woningen opgenomen.

Daarentegen hadden talrijke der hierboven opgesomde rubrieken toen af te rekenen met het feit dat de sectoren die door de conjuncturele terugloop werden gedrukt, niet meer in de gunst van het publiek stonden.

Sommige waarden vertonen belangrijke dalingen tussen 1950 en 1953; de beursindexcijfers van de glasnijverheid zijn namelijk met 44 % teruggelopen, die van de textielnijverheid, van de plantages en van de spiegelglasnijverheid respectievelijk met 26,9 %, 19 % en 13,2 %. De plantages ondervinden de weerslag van de politieke moeilijkheden in het Verre-Oosten. De koersen van de aandelen der textielnijverheid waren zeer hoog in 1950, doordat deze sector nauwelijks over een lichte « boom » heen was, die veroorzaakt werd door de nog recente openstelling van de Nederlandse grenzen voor de Belgische textielwaren. De glasnijverheid en de spiegelglasnijverheid kennen ongetwijfeld een structurele baisse, waarvan de oorzaak dient te worden gezocht in de terugloop van hun respectieve activiteit ingevolge de mededinging van de vervangingsproducten.

2. — *Vast renderende waarden.*

De spanning, die bij het einde van 1950 op de geld- en kapitaalmarkt werd waargenomen en die gedurende het grootste gedeelte van 1951 een verder verloop kende, is vervolgens progressief afgenomen in een klimaat van prijsverlaging. Deze ontspanning was het vertrekpunt voor de verbetering van de beursnoteringen der vast renderende waarden, verbetering die gedurende het jaar 1952 de overhand had. Dezelfde tendens werd in

Notering en rendement van de voornaamste obligatietypen

BEGIN DER MAAND	Notering					Rendement					Obligaties van vennootschappen		
	Geünifieerde schuld	Koloniale schuld 1936	Provincies, steden en gemeenten	Handels- en nijverheidsondernemingen		Geünifieerde schuld	Koloniale schuld 1936	Provincies, steden en gemeenten	Handels- en nijverheidsondernemingen		Gemiddelde beurswaarde	Gemiddeld nettorendement	Indexcijfer van de beurswaarde (3-1-1938 = 100)
	4 %	4 %	4 %	4 %	4,5 %	4 %	4 %	4 %	4 %	4,5 %			
1949 Januari ...	85,00	88,70	86,94	83,40	92,04	4,71	4,51	4,60	4,80	4,89	89,75	4,86	88,68
1950 Januari ...	89,60	88,10	91,10	88,91	96,90	4,46	4,54	4,39	4 50	4,64	94,70	4,62	93,57
1951 Januari ...	89,00	93,20	92,91	88,11	95,24	4,49	4,29	4,31	4,54	4,73	93,24	4,68	92,13
1952 Januari ...	87,05	92,35	89,93	87,57	94,12	4,60	4,33	4,45	4,57	4,78	92,47	4,72	91,36
1953 Januari ...	89,35	93,20	90,54	90,12	94,96	4,48	4,29	4,42	4,44	4,74	93,86	4,65	92,74
Februari ...	89,70	93,30	90,82	90,42	96,10	4,46	4,29	4,40	4,42	4,68	94,58	4,62	93,45
Maart	89,85	93,30	91,15	90,17	96,02	4,45	4,29	4,39	4,44	4,69	94,77	4,62	93,64
April	90,20	93,30	91,58	89,02	96,30	4,43	4,29	4,37	4,49	4,67	94,44	4,65	93,31
Mei	90,60	93,85	92,25	90,28	97,77	4,42	4,26	4,34	4,43	4,60	95,94	4,58	94,79
Juni	90,80	94,00	92,66	87,69	96,91	4,41	4,26	4,32	4,56	4,64	94,85	4,64	93,72
Juli	91,00	94.10	93,09	88,57	97,33	4,40	4,25	4,30	4,52	4,62	95,28	4,63	94,14
Augustus ...	91,20	94,10	93,39	89,37	98,94	4,39	4,25	4,28	4,48	4,55	96,57	4,57	95,42
September .	91,35	94,10	93,96	89,38	98,30	4,38	4,25	4,26	4,48	4,58	96,25	4,59	94,11
October ...	91,60	94,05	94,12	88,64	98,23	4,37	4,25	4,25	4,51	4,58	95,98	4,58	94,83
November .	91,65	94,05	94,17	88,65	97,61	4,36	4,25	4,25	4,51	4,61	95,48	4,63	94,34
December .	92,00	94,05	94,17	88,60	98,16	4,35	4,25	4,25	4,51	4,58	95,82	4,62	94,67
1954 Januari ...	92,35	94,05	94,34	89,23	98,44	4,33	4,25	4,24	4,48	4,57	96,11	4,62	94,96

Bron : Nationale Bank van België.

1953 waargenomen, spijt de productieherneming die zich bij het einde van het jaar voordeed.

De koers van 4 % geünifieerde schuld, die van 89,60 in Januari 1950 gedaald was tot 85,60 in Juli 1951, is sindsdien progressief gestegen om 92,35 te bereiken in Januari 1954. Op voornoemde data bedroeg haar rendement respectievelijk 4,46 %, 4,67 % en 4,33 %.

Het verloop van de overige obligatietypen was nagenoeg hetzelfde. Deze evolutie geeft een nauwkeurig beeld van de baissetendens van de geldrente die zich gedurende het jaar 1953 handhaafde, dank zij de overvloedige liquide middelen waarover het bedrijfsleven beschikte.

Notering van de voornaamste obligatietypen

Begin der maand
(Schijven van 100 F)

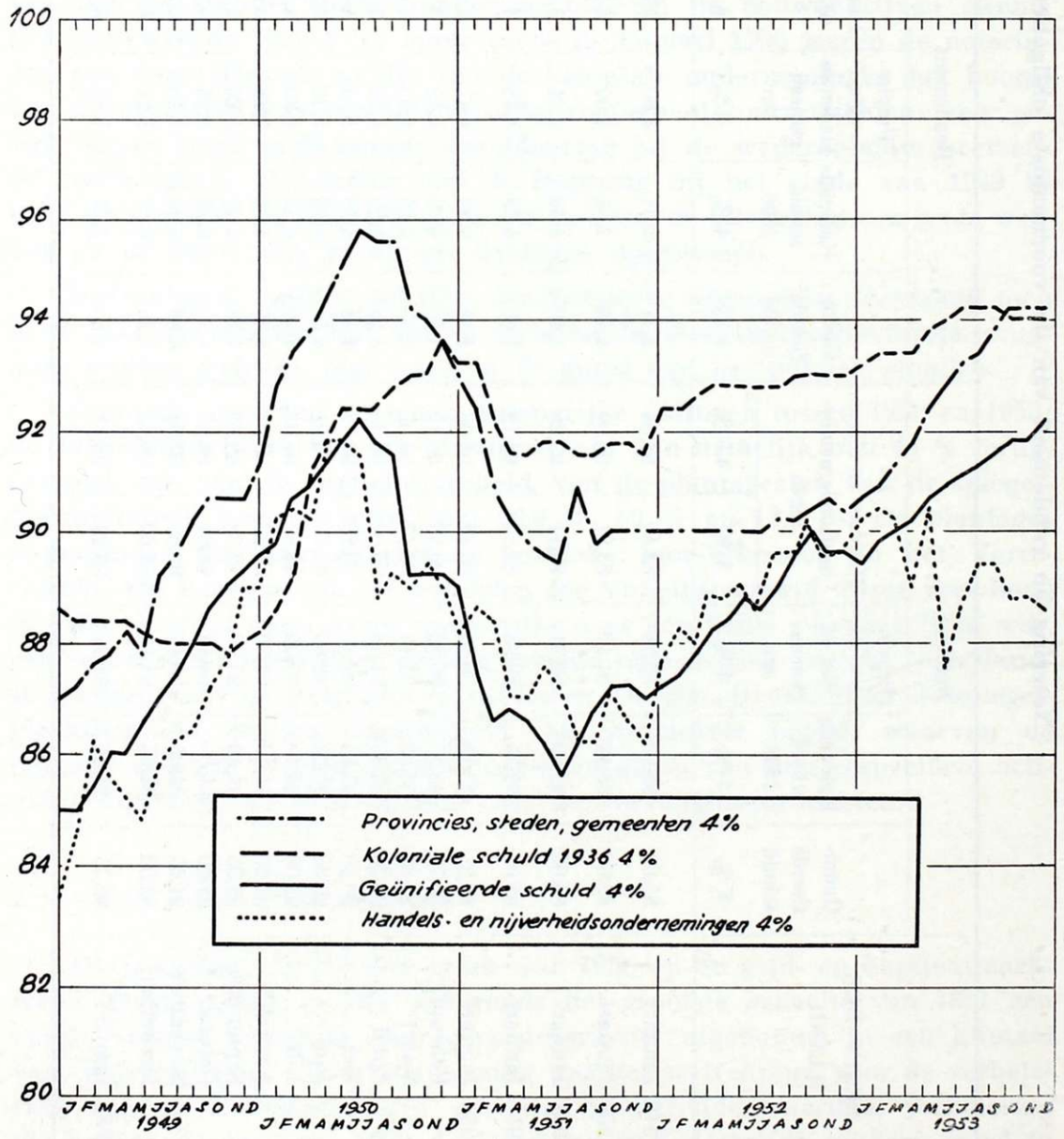

Bron : Nationale Bank van België.

De nochtans belangrijke uitgifte van nieuwe leningen door de Staat schijnt zelfs deze vordering in 1953 niet te hebben geremd; het Rentenfonds heeft trouwens zonder moeite het hoofd kunnen bieden aan de bijkomende verkoop van overheidsfondsen, die het op de markt heeft aangeboden op het ogenblik van de inschrijvingen. Het heeft bovendien zijn portefeuille met 580 millioen frank kunnen verminderen ten opzichte van het voorgaande jaar. Aldus is deze portefeuille ononderbroken geslonken sedert 31 December 1950, tijdstip waarop zij 5.872 millioen frank bedroeg. Dit bedrag kon enkel gefinancierd worden door een aanzienlijk beroep, nl. 4.133 millioen frank per 31 December 1950, op de leningen van de Nationale Bank, leningen die in mindering werden gebracht van de in de overeenkomst van 1948 voorziene marge van 10 milliard frank. De voortdurende vermindering van de portefeuille, enerzijds, en de belangrijker leningen op de daggeldmarkt buiten verrekening, die ruimer voorzien werd door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, anderzijds, hebben het vervolgens mogelijk gemaakt deze leningen af te lossen. Door de inkrimping van de portefeuille in 1953 werd het zelfs mogelijk de leningen op de markt buiten verrekening, waar intussen het aanbod van kapitalen was afgenomen, te verminderen.

Verrichtingen en portefeuille van het Rentenfonds in 1949, 1950, 1951, 1952 en 1953

OMSCHRIJVING	1949 31 December	1950 31 December	1951 31 December	1952 31 December	1953 31 December
Financiering der verrichtingen (millioenen franken) :					
— Daggeld	1.123	1.451	2.698	2.350	1.999
— Kasbons	2.487	4.133	1.562	344	120
(waaronder Nationale Bank)	(2.072)	(4.133)	(1.562)	(344)	(—)
— Diversen (a)	332	408	470	567	638
Totaal	**3.942**	**5.992**	**4.730**	**3.261**	**2.757**
Effectenportefeuille (b) (millioenen franken) :					
— Bedrag	3.879	5.872(d)	4.686(d)	3.112(d)	2.532(d)
— Evolutie per aankoop- en verkoopsaldi	— 760	+ 1.352(e)	— 276(e)	— 824(e)	— 580(e)
Percentage van de op de markt aangeboden of gevraagde effecten (c) :					
— Door het Fonds opgenomen	59,1	68,3	63,3	..	..
— Door het Fonds geleverd	61,0	59,0	64,2	..	..

Bron : Rentenfonds.

(a) « Reserves », « Voorschotrekening Nationale Bank », « Aankoop van effecten, te liquideren ».
(b) Nominale waarde.
(c) Tijdens het jaar.
(d) Rekening gehouden met de wederinkoopverrichtingen afgehandeld met instellingen van openbaar nut.
(e) Na aftrekking van de wederinkoopverrichtingen afgehandeld met instellingen van openbaar nut.

§ 5. — HYPOTHECAIRE INSCHRIJVINGEN

De hypothecaire inschrijvingen tot dekking van toegestane leningen beliepen in 1953, 17.592 millioen frank, tegen 15.201 millioen frank in 1952. Deze herneming is het gevolg van de grotere bedrijvigheid inzake woningbouw.

In zekere mate vloeit ze eveneens voort uit het feit dat de particulieren gedurende een periode van prijsverlaging gewoonlijk de voorkeur geven aan vast renderende beleggingen.

Sedert 1948, evolueerde trouwens het bedrag der hypothecaire inschrijvingen als volgt :

Evolutie van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen

(millioenen franken)

JAARTAL	Bedrag der inschrijvingen
1948	10.560
1949	13.129
1950	14.944
1951	12.292
1952	15.201
1953	17.592

Bron : Nationale Bank van België.

HOOFDSTUK III

VERZEKERINGEN

Onder de verschillende vormen van private verzekeringen maken slechts die welke onder wettelijke contrôle geplaatst zijn, het voorwerp uit van officiële statistieken. Deze verzekeringen wijzen voor de periode 1949-1953 op een aanhoudende ontwikkeling, behalve voor de kapitalisatieverrichtingen; het stijgingstempo vertraagde echter geleidelijk.

§ 1. — LEVENSVERZEKERINGEN

De nominale ontwikkeling van de levensverzekeringen hield aan van 1949 tot 1953, in zulke mate dat deze spaarvorm, die wegens de gevolgen van de oorlog en de muntdepreciatie was achteruitgegaan, zich thans naar reële waarde heeft hersteld.

In 1953 constateert men een zekere aarzeling, wat de ontwikkeling der groepsverzekeringen betreft, terwijl de individuele verzekeringen met hetzelfde tempo als tijdens het vorige jaar aangroeien.

Deze toeneming der nieuwe individuele verzekeringen heeft een normale verhoging van het bedrag der wiskundige reserves teweeggebracht. De terugloop der groepsverzekeringen heeft geen weerslag gehad op deze verhoging : de aard van deze soort verzekeringen leidt op zichzelf tot een stijging der wiskundige reserves, zelfs bij afwezigheid van nieuwe contracten.

1. — *Wiskundige reserves.*

De belangrijkheid van de maatschappijen voor levensverzekeringen wordt, van financieel standpunt uit, het best gekenmerkt door het bedrag der wiskundige reserves, dat de schuld van de maatschappijen tegenover hun verzekerden weergeeft.

De verhoging van de wiskundige reserves bleef aanhouden in de loop van de beschouwde periode. Zij is minder hoog voor de buitenlandse maatschappijen, nl. 13 % in 1950, 16 % in 1951, 14 % in 1952 en in 1953 voor de Belgische maatschappijen, tegen 11 % in 1950, 13 % in 1951, 12% in 1952 en in 1953 voor de buitenlandse maatschappijen.

De verdeling van de wiskundige reserves tussen Belgische en buitenlandse maatschappijen verliep als volgt : respectievelijk 70 en 30 % in

1938, 73 en 27 % in 1949 en in 1950, 73,5 en 26,5 % in 1951, 74 en 26 % in 1952 en in 1953.

Levensverzekeringen

Wiskundige reserves

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Belgische vennootschappen :					
Belgische franken	9.040,9	10.242,5	11.871,8	13.566	15.417
Vreemde munt (a)	9,3	8,7	(b)	(b)	(b)
Buitenlandse vennootschappen :					
Belgische franken	3.543,2	3.738,9	4.272,6	4.805	5.372
Vreemde munt (a)	33,5	29,9	(b)	(b)	(b)

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) Omgezet in Belgische franken.
(b) Omvat de reserves voor te regelen sinisters, de reserves voor de deelneming in de winsten, de verdelingsfondsen, alsook de reserves voor de contracten onderschreven in vreemde munt. De eerste drie posten komen niet voor in de reserves van 1949 en 1950; bij benadering kunnen ze geraamd worden op 50 millioen frank voor de Belgische maatschappijen en op 55 millioen frank voor de buitenlandse maatschappijen.

2. — *Ontvangen premiën.*

Zoals voor de wiskundige reserves houdt tijdens de beschouwde periode de toeneming van de ontvangen premiën aan met de grootste vordering in 1951. Zij is sterker voor de Belgische dan voor de buitenlandse maatschappijen. De totale toeneming ten opzichte van het vorige jaar bedraagt 12 % in 1950, 19 % in 1951, 13 % in 1952 en 9 % in 1953.

Levensverzekeringen

Geïnde premiën

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Belgische vennootschappen . .	1.748,8	1.939,1	2.360,5	2.639,0	2.885,9
Buitenlandse vennootschappen .	674,0	767,1	853,1	980,0	1.048,1

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

3. — *Waarden die de wiskundige reserves vertegenwoordigen.*

De verzekerden, welke een contract ondertekenen, vinden de tegenwaarde van de verplichting van de verzekeraar in de waarden die de wiskundige reserves vertegenwoordigen.

Sinds de oorlog geven de Belgische maatschappijen in het raam van de wettelijke bepalingen, een zeer duidelijke voorkeur aan de aandelen

Levensverzekeringen

Waarden tot dekking van de wiskundige reserves

(millioenen franken)

AARD DER WAARDEN	1949	1950	1951	1952	1953
Belgische vennootschappen :					
Belgische openbare effecten, effecten door de Belgische Staat gewaarborgd, effecten van vennootschappen door Belgisch-Kongo gewaarborgd	1.814,1	2.057,9	3.662,2	1.498,4	1.659,2
Obligaties Gemeentekrediet, Nijverheidskrediet, N.M.B.S., N.M.K.N., Belgische provincies en gemeenten	1.327,0	1.403,9		2.642,2	3.244,9
Obligaties Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	2.594,6	2.909,1	3.408,4	4.027,9	4.422,5
Andere obligaties van Belgische vennootschappen	0,2	—	—	—	—
Aandelen Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	346,0	634,1	670,0	924,3	1.106,4
Buitenlandse openbare effecten, effecten door vreemde staten gewaarborgd	47,1	65,9	50,3	52,7	96,3
Polisbeleningen	439,6	490,7	561,8	577,0	613,1
Onroerende goederen	357,5	417,0	441,7	522,3	554,5
Hypothecaire leningen	1.895,0	2.274,6	2.805,4	3.151,2	3.454,1
Gedisconteerde commissielonen	3,2	1,1	—	—	—
Speciën - diversen	15,6	129,6	312,5	260,4	408,9
Buitenlandse vennootschappen :					
Belgische openbare effecten, effecten door de Belgische Staat gewaarborgd, effecten van vennootschappen door Belgisch-Kongo gewaarborgd	1.682,7	1.825,9	2.545,3	1.443	1.577,5
Obligaties Gemeentekrediet, Nijverheidskrediet, N.M.B.S., N.M.K.N., Belgische provincies en gemeenten	635,8	691,9		1.372	1.569,0
Obligaties Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	159,6	209,1	295,1	373	368,4
Andere obligaties van Belgische vennootschappen	13,4	11,2			
Aandelen Belgische vennootschappen die sinds vijf jaar al hun verbintenissen hebben nagekomen	102,6	147,6	208,5	193	280,0
Buitenlandse openbare effecten, effecten door vreemde staten gewaarborgd	67,1	59,6	71,3	95	101,2
Polisbeleningen	180,2	203,0	230,3	242	261,3
Onroerende goederen	249,4	284,7	567,3	421	483,7
Hypothecaire leningen	248,6	317,4	343,6	661	795,6
Gedisconteerde commissielonen	13,6	10,6	—	—	—
Speciën - diversen	28,3	83,0	61,2	57	30,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

en obligaties van vennootschappen, waardoor de samenstelling van hun portefeuille meer de vóóroorlogse benadert. De buitenlandse maatschappijen blijven een proportioneel hoger aandeel aan Staatsfondsen besteden.

De hypothecaire leningen vertonen een veel sterkere toeneming bij de buitenlandse dan bij de Belgische maatschappijen. Deze aangroei is een gevolg van de activiteit die sedert enkele jaren door sommige buitenlandse maatschappijen op hypothecair gebied wordt ontwikkeld, terwijl zij vroeger deze beleggingsvorm practisch verwaarloosden.

§ 2. — KAPITALISATIE

De activiteit van de kapitalisatie-maatschappijen, welke sedert 1938 gereglementeerd is, was, ingevolge de overvloed aan kapitalen, intens rond het einde der vijandelijkheden. Sindsdien daalt ze regelmatig. De nieuwe contracten zijn weinig talrijk en de afkoop belangrijk.

Voor de bouwkapitalisatie betreffen deze gevallen van afkoop hoofdzakelijk vroegere contracten, waarvan het nominaal kapitaal zodanig is dat in de huidige omstandigheden de hypothecaire lening, waartoe ze normaal aanleiding zouden kunnen geven, onvoldoende is om het doel te verwezenlijken dat de contractant bij het afsluiten van het contract voor ogen had (nl. de aankoop of de bouw van een woning).

Kapitalisatieverrichtingen
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Geïnde premiën	**108,7**	**79,5**	**80,9**	**73,4**	**72,4**
Nominale waarde der onderschreven contracten :					
Zuivere kapitalisatie	1.224,0	1.057,9	972,9	1.016,3	981,8
Bouwkapitalisatie	695,2	491,1	333,1	259,7	206,6
Totaal	**1.919,2**	**1.549,0**	**1.306,0**	**1.276,0**	**1.188,4**
Wiskundige reserves :					
Zuivere kapitalisatie	289,3	287,2	302,2	317,0	333,6
Bouwkapitalisatie	138,2	115,2	103,0	91,9	84,7
Totaal	**427,5**	**402,4**	**405,2**	**408,9**	**418,3**
Waarborg	2,7	2,9	3,4	4,0	4,4
Algemeen totaal	**430,2**	**405,3**	**408,6**	**412,9**	**422,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

Kapitalisatieverrichtingen

Waarden tot dekking van de wiskundige reserves

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Belgische openbare effecten en waarden door de Staat gewaarborgd	91,2	85,9	82,1	84,8	96,7
Waarden door de Kolonie gewaarborgd	0,1	1,0	0,2	0,2	0,1
Obligaties parastatale instellingen	8,3	11,9	11,0	14,3	17,4
Obligaties provincies en gemeenten	6,1	5,4	9,8	9,5	9,5
Obligaties Belgische handelsvennootschappen	2,4	2,4	3,5	3,0	1,9
Aandelen Belgische handelsvennootschappen	—	—	—	—	—
Onroerende goederen	7,7	6,4	7,5	9,4	9,1
Hypothecaire leningen	288,0	281,8	276,9	269,3	268,6
Polisbeleningen	2,1	5,0	3,3	3,7	4,4
Speciën	1,3	0,1	2,0	1,3	3,3
Diversen (a)	31,4	21,4	14,2	19,8	12,8
Totaal	**438,6**	**421,3**	**410,5**	**415,3**	**423,8**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) De onder de rubriek *Diversen* opgenomen waarden bestaan hoofdzakelijk uit niet afgeloste aanwervingskosten.

§ 3. — HYPOTHECAIRE LENINGEN TOEGESTAAN DOOR DE PRIVATE ONDERNEMINGEN VOOR HYPOTHECAIRE LENINGEN

Het verschil tussen de nominale waarde der leningen en het reconstitutiefonds vormt het « te vereffenen saldo » van de lopende leningen bij de diverse maatschappijen. De te vereffenen saldi vertonen in 1953, vergeleken met die van 1952, enerzijds, voor de leningen met tussenkomst een vermindering van 0,87 % en, anderzijds, voor de leningen zonder tussenkomst een verhoging met 11 %. Nochtans dient te worden opgemerkt dat deze stijging van het te vereffenen saldo der leningen zonder tussenkomst, een vermindering van 12 % uitmaakt ten opzichte van de tijdens het jaar 1952 geboekte verhoging.

Uit deze vaststellingen mag evenwel niet worden afgeleid dat er zich een vertraging heeft voorgedaan in het afsluiten van nieuwe contracten door de hypotheek-maatschappijen; deze toestand vloeit inderdaad hoofdzakelijk voort uit de vervroegde terugbetalingen welke dit jaar zeer belangrijk waren.

Hypothecaire leningen

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Hypothecaire leningen met tussenkomst :					
Nominale waarde der leningen	**538,5**	**588,1**	**720,1**	**783,7**	**790,3**
Reconstitutiefonds	62,2	75,6	86,7	99,2	111,7
Waarborg	1,3	1,3	1,6	1,9	2,0
Totaal	**63,5**	**76,9**	**88,3**	**101,1**	**113,7**
Hypothecaire leningen zonder tussenkomst :					
Te vereffenen saldi	**7.815,3**	**9.116,2**	**10.825,7**	**12.372,7**	**13.743,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

Hypothecaire leningen met tussenkomst

Waarden tot dekking van de wiskundige reserves

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Belgische openbare effecten	9,5	10,9	11,9	13,0	14,8
Obligaties parastatale instellingen	0,3	0,9	0,5	2,4	1,5
Effecten door de Kolonie gewaarborgd	—	0,1	0,1	0,1	0,1
Obligaties provincies en gemeenten	0,7	0,8	1,8	1,3	2,0
Onroerende goederen	4,0	4,1	4,1	4,9	6,8
Hypothecaire leningen	50,0	61,7	73,4	83,9	92,3
Aandelen Belgische handelsvennootschappen	—	—	—	—	—
Diversen (a)	0,9	—	1,1	0,1	—
Speciën	—	—	—	—	—
Totaal	**65,4**	**78,5**	**92,9**	**105,7**	**117,5**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(a) De onder de rubriek *Diversen* opgenomen waarden bestaan hoofdzakelijk uit niet afgeloste aanwervingskosten.

§ 4. — VERPLICHTE VERZEKERING VAN DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID DER BEZOLDIGDE VERVOERDERS VAN PERSONEN EN VAN ZAKEN DOOR MIDDEL VAN AUTOVOERTUIGEN

De ontwikkeling van deze verzekeringsvorm vloeit voort uit het stijgend wegvervoer door middel van autovoertuigen : hetzij bezoldigd ver-

Verplichte verzekeringen der vervoerders met autovoertuigen in 1953

(duizenden franken)

OMSCHRIJVING	Openbare autobusdiensten, speciale autobusdiensten, autocardiensten	Taxi's en huurauto's	Vervoer van zaken voor rekening van derden	Vervoer van zaken voor eigen rekening
Rechtstreekse zaken :				
Aantal verzekerde voertuigen (a)	3.218	6.457	16.329	173.937
Uitgegeven premiën	48.291	33.911	115.634	587.520
Bedrag der betalingen in 1953 voor sinisters	26.827	24.543	78.175	317.015
Raming der nog te regelen sinisters	52.898	46.737	149.412	512.313
Reserves voor lopende risico's .	4.120	11.455	41.173	232.853
Betaalde commissielonen	8.078	5.558	19.793	122.357
Algemene onkosten	7.622	5.506	17.971	90.005
In herverzekering afgestane zaken :				
Afgestane premiën	10.804	9.775	42.935	215.450
Ontvangen commissielonen	2.946	2.799	11.757	64.365
Aandeel der herverzekeraars in de geregelde sinisters	7.586	8.321	33.971	119.529
Aandeel der herverzekeraars in reserve voor nog te regelen sinisters	25.783	18.610	76.400	217.527
Aandeel der herverzekeraars in reserve voor lopende risico's .	1.101	2.846	12.987	76.144
In herverzekering ontvangen zaken:				
Ontvangen premiën	5.592	2.475	7.011	16.575
Betaalde commissielonen	1.677	744	2.053	5.226
Aandeel in de geregelde sinisters	4.263	3.388	5.634	8.854
Aandeel in reserve voor nog te regelen sinisters	12.924	8.223	6.940	14.760
Aandeel in reserve voor lopende risico's	997	889	2.809	7.318

(a) Eenheden.

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

voer van personen, hetzij vervoer van zaken voor eigen rekening en voor rekening van derden (1).

In 1953 beliep het totaal van de ontvangen premiën 785.356.000 F, tegen 720.411.600 F in 1952, dit is een verhoging met 9 %.

De technische exploitatieresultaten zijn eveneens gunstiger.

Verplichte verzekering der vervoerders met autovoertuigen in 1953

Waarden tot dekking van de technische reserves

(duizenden franken)

OMSCHRIJVING	1952	1953
Belgische openbare effecten	209.525	242.902
Effecten door de Kolonie gewaarborgd	14.215	10.542
Parastatale instellingen	109.379	109.239
Parastatale kredietinstellingen	29.789	32.395
Provinciën en gemeenten	17.903	27.130
Buitenlandse openbare effecten	454	6.560
Onroerende goederen	32.906	33.107
Hypothecaire leningen	11.253	13.845
Obligaties van Belgische vennootschappen	36.192	35.870
Aandelen van Belgische vennootschappen	11.706	21.201
Speciën	43.903	50.937
Diversen	10.287	
Totaal	**527.512**	**583.728**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Inspectie der Verzekeringen.

(1) Zie *De Belgische Economie in 1951*, op. cit., blz. 232.

VIERDE DEEL

Prijzen en Inkomens

HOOFDSTUK ÉÉN

PRIJZEN

De Belgische prijspolitiek onderging weinig verandering. Toch werden de prijsstelsels inzake steenkolen en staal gewijzigd, doordat deze producten, ingevolge de invoering van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, aan de bevoegdheid van de Belgische Regering werden onttrokken.

Ten opzichte van het prijsverloop valt aan te stippen dat de daling van de Belgische groothandelsprijzen voor industriële producten in verzwakte mate verder doorging en dat de prijzen in de landbouw ook achteruit liepen, hoofdzakelijk in de sector der plantaardige producten. Daarentegen bleef het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen stabiel, voor zover de seizoenbewegingen buiten beschouwing worden gelaten.

Ten aanzien der concurrentiekracht van het bedrijfsleven is de tendens der Belgische prijzen, in het algemeen, in 1953 niet minder gunstig geweest dan de evolutie in het buitenland. In de meeste landen werd het prijsverloop immers gekenmerkt door een lichte daling van de groothandelsprijzen en een stabiliteit van de kleinhandelsprijzen. In West-Duitsland is het indexcijfer der kosten van levensonderhoud evenwel in 1953 verder gedaald.

In het licht der evolutie over de laatste vijf jaren blijkt dat vooral het gebrek aan een voldoende evenwicht tussen de Belgische en de Westduitse prijzen een gevaar voor de concurrentiekracht van het Belgische bedrijfsleven uitmaakte.

Niettegenstaande de diepere muntontwaarding in verschillende nabuurlanden is het peil der Belgische groothandelsprijzen, in dollars uitgedrukt, sedert 1948 meestal niet gestegen ten opzichte van de buitenlandse prijzen; tegenover bepaalde landen, o.a. de Verenigde Staten, waar geen muntontwaarding plaats vond, werd de Belgische positie zelfs verbeterd. Ten aanzien van de kleinhandelsprijzen zijn de verhoudingen niet even gunstig. Sommige landen hebben ten dele de voorsprong behouden, die zij zich bij de devaluatie van 1949 hebben bezorgd; deze landen zijn het Verenigd Koninkrijk, Nederland, maar vooral West-Duitsland. Waar het Belgische indexcijfer der kleinhandelsprijzen voor 1953 (September 1949 = 100), na inrekening van het devaluatiepercentage, 96 bedroeg (1), daalde het aangepaste indexcijfer der kosten van levensonderhoud in West-Duitsland tot 82.

(1) Op grond van een gelijkaardige berekening bedraagt het indexcijfer der groothandelsprijzen 101.

Prijs- en loonindexcijfers in enkele landen
(1950 = 100)

LAND	Indexcijfer der kleinhandelsprijzen of der levensduurte		Indexcijfer der groothandelsprijzen		Bruto-uurlonen (a)	
	Einde 1952	Einde 1953	Einde 1952	Einde 1953	Einde 1952	Einde 1953
België	111	111	111	106	116	118
Verenigde Staten van Amerika	111	112	106	107	118	123
Verenigd Koninkrijk	121	123	125	124	120	126
Frankrijk	131	128	130	127	150	153 (b)
West-Duitsland	110	107	121	116	125	130
Nederland	112	112	119	115	112	113

Bron : Organisatie voor Europese Economische Samenwerking.

(a) In de verwerkende nijverheid.
(b) September 1953.

AFDELING I. — PRIJSPOLITIEK

§ 1. — ALGEMENE ORIËNTERING

Op het plan van de wereldeconomie mag 1953 als een stabilisatieperiode worden beschouwd.

De dalende tendens van 1952 werd slechts in verzwakte mate voortgezet en ze maakte na het eerste halfjaar zelfs plaats voor een geringe versteviging van de markten. De schommelingen van de wereldprijzen waren dus veel minder sterk dan de voorgaande jaren.

De afbouw van het Belgisch prijsbeheersingsapparaat, dat gedurende de post-Koreaanse periode van prijsstijging was opgesteld, had reeds tijdens 1952 plaats gehad. Laatstgenoemd jaar was gekenmerkt geworden door de wederinvoering van het stelsel van de normale prijs ten aanzien van verschillende producten; tegelijkertijd bleven de basisbesluiten en de speciale maatregelen, die nodig zijn om het hoofd aan gebeurlijke moeilijkheden te kunnen bieden, gehandhaafd.

In 1953 werd aan de prijspolitiek niets essentieels gewijzigd.

Het bestaan van de Prijzencommissie werd opnieuw met één jaar verlengd (1). In verband met haar bedrijvigheid weze aangestipt dat haar besprekingen o.a. over de prijzen in de slagerijsector en de tarieven van de water- en electriciteitsverdeling hebben gelopen.

Bij het einde van 1953 bleven maximumprijzen van kracht voor brood, huisbrand, laagspanningselectriciteit, gas voor gezinsdoeleinden en phar-

(1) Tot 31 December 1953 bij koninklijk besluit van 9 December 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 14 December 1952); tot 31 December 1954 bij koninklijk besluit van 3 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Januari 1954).

maceutische specialiteiten; voor de tarieven van de spoorwegen, de buurtspoorwegen, de binnenscheepvaart, de trams, de taxi's en de autobussen en, tenslotte, voor de huurprijzen, nl. inzake huishuur-, pacht- en handelshuurovereenkomsten.

De politiek inzake landbouwprijzen heeft in 1953 weinig wijzigingen ondergaan. De landbouwproducten werden verder beschermd door het landbouwprotocol, de tuinbouwkalender en de richtprijzen, die gehandhaafd bleven voor de tarwe, de melk, de boter en de eieren. De regeling van de invoer was nog steeds een belangrijk middel tot het beïnvloeden van de landbouwprijzen. Ten opzichte van de varkensmarkt werd zij in het tweede halfjaar aangewend (1) om de stijging, voortvloeiende uit de omkeer van de varkenscyclus, tegen te gaan.

Buiten de landbouwsector bleef de prijspolitiek gericht op een zo groot mogelijke vrijlating van de werking van vraag en aanbod.

§ 2. — BIJZONDERE MAATREGELEN VAN DE BELGISCHE OVERHEID

Volgende maatregelen werden getroffen.

Bij het einde van 1952 waren de uitzonderingsbepalingen inzake huishuur opnieuw voor één jaar verlengd geworden. Ingevolge de nieuwe wet (2) was de maximum huurwaarde, welke de onroerende goederen mochten bezitten om onder de toepassing van de uitzonderingsmaatregelen te vallen, verlaagd. Voor de onroerende goederen met een huurwaarde hoger dan de nieuwe maxima, maar lager dan de maxima uit de voorgaande wet, werd een verlenging van de huurovereenkomst voorzien, mits de huurder zich verbond tot het betalen van een normale huurprijs. De verlenging werd ook toegestaan aan de huurders van onroerende goederen, liggende in gemeenten, die buiten de toepassing van de wet vallen ingevolge een eensluidend advies van de gouverneur der provincie, de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg van het rechtsgebied en de vrederechter van het kanton.

In Juli 1953 werd door een aanvullende wet (3) bepaald dat de verbintenis tot het betalen van een normale huurprijs recht gaf op een verdere verlenging van de huurovereenkomst tot 31 December 1954. Bij het einde van het jaar (4) werd laatstgenoemde verlenging geldend gemaakt tot 1955-1956.

In de loop van het jaar werd de huishuur in een aantal gemeenten van minder dan 20.000 inwoners vrijgegeven (5).

---

(1) **Invoer van varkens uit Nederland** door de Handelsdienst voor Ravitaillering.

(2) Wet van 29 December 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1952).

(3) Wet van 15 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 20-21-22-23 Juli 1953). Koninklijk besluit (samenordenend) van 21 September 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 27 September 1953).

(4) Wet van 28 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1953).

(5) **Koninklijke besluiten van 4 December 1952** (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1952), 17 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 23 en 24 Maart 1953), 25 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 29 Maart 1953), 31 Augustus 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 3 September 1953), 1 September 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 10 September 1953) en 28 September 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 2 October 1953).

De reglementering op de contrôle van de winstmarges bij de verkoop van rund- en varkensvlees werd afgeschaft (1). De vermelde producten werden aldus onderworpen aan het stelsel van de normale prijs, hetgeen ook gebeurde met het cement (2), waarvoor in 1952 opnieuw een maximumprijs was ingevoerd (3).

Voor de pharmaceutische specialiteiten werd een nieuwe reglementering uitgevaardigd, die een merkelijke prijsvermindering tot gevolg had (4).

Het stelsel der tweeërlei gasprijzen werd afgeschaft (5). Er werd een enkelvoudig tarief ingevoerd, dat 0,25 F lager was dan de vroegere « hoge prijs ». Voor een zeer gering aantal economisch zwakke verbruikers bleef de « lage prijs » evenwel gehandhaafd.

De luchtposttarieven werden verlaagd (6). Daarentegen werden de tarieven voor het reizigersvervoer in de Brusselse en Antwerpse agglomeraties verhoogd (7). Sommige gunsttarieven voor het spoorwegvervoer werden ingekrompen of afgeschaft (8); enkele nieuwe werden ingevoerd (9). Ook de tarieven van de binnenscheepvaart ondergingen sommige aanpassingen (10).

Een lichte prijsverlaging van de stikstofmeststoffen werd bekomen.

In samenwerking met de groepering der electriciteitsproducenten en -verdelers heeft de Overheid een nieuw tariefstelsel voor de laagspanningselectriciteit, het zgn. « nationaal tarief », uitgewerkt, om door een verlaging van de prijs te komen tot een uitbreiding van verbruik en productie. Het

---

(1) Ministerieel besluit van 13 November 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 15-16-17 November 1953).

(2) Ministerieel besluit van 14 September 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 21-22 September 1953).

(3) Ministerieel besluit van 23 Februari 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 27 Februari 1952).

(4) Ministerieel besluit van 14 Januari 1953, dat de prijzen van de pharmaceutische specialiteiten reglementeert (*Belgisch Staatsblad* van 16 Januari 1953); aanvullend ministerieel besluit van 27 Februari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Maart 1953); omzendbrief betreffende de toepassingsmodaliteiten van deze beide ministeriële besluiten (*Belgisch Staatsblad* van 1 Maart 1953).

(5) Ministerieel besluit van 28 April 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Mei 1953), tot wijziging van het ministerieel besluit van 25 November 1949 houdende bepaling van het prijsregime en vaststelling der maximumprijzen van het gas bestemd voor de openbare verdeling.

(6) Koninklijk besluist van 23 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 27 Juni 1953) over de bijtaksen te heffen op de luchtpostbriefwisseling in internationale dienst.

(7) Ministeriële besluiten van 23 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 25 Januari 1953) en van 28 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 30 December 1953).

(8) Bericht van de N.M.B.S. (*Belgisch Staatsblad* van 8 Januari 1953).

(9) Bericht van de N.M.B.S. (*Belgisch Staatsblad* van 30 December 1953).

(10) Ministerieel besluit van 29 September 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 October 1953) houdende vaststelling van de vrachten en huurprijzen alsmede hun toepassingsvoorwaarden voor elk door bemiddeling van de Dienst voor Regeling der Binnenvaart afgesloten bevrachtings- of huurcontract. Ministerieel besluit van 10 October 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 12 en 13 October 1953) tot wijziging van het voormelde.

nationaal tarief is niet verplichtend : de verbruikers kunnen het oude tarief behouden, indien zulks voor hen voordeliger uitvalt.

De Belgische reglementering inzake steenkool- en staalprijzen werd in overeenstemming gebracht met de maatregelen van de E.G.K.S.; ter wille van de eenheid komen ook de Belgische beschikkingen in volgende paragraaf ter sprake.

§ 3. — VERORDENINGEN VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL

De prijzen voor steenkolen, cokes, schroot, ijzererts en staal werden aan de bevoegdheid van de Regering onttrokken, doordat zij tot het domein van de Hoge Autoriteit der E.G.K.S. gingen behoren.

In de plaats van de Belgische reglementering op de steenkoolprijs af mijn (1) kwam, vanaf 15 Maart, een stelsel van maximumprijzen, dat door de Hoge Autoriteit werd ingesteld (2). Dit stelsel werd opgevat als een overgangsmaatregel naar de volledige vrijmaking.

De voor België vastgestelde prijzen kwamen neer op een geringe verlaging van de gemiddelde steenkoolprijs. Deze verminderde van 736 F per ton tot 718, d.i. 18 F minder; terwijl de nijverheidskolen iets goedkoper werden, werd de prijs van sommige soorten huisbrand evenwel verhoogd. De verlaging van de gemiddelde prijs werd mogelijk gemaakt dank zij het perekwatiefonds, waarvan de oprichting in het Verdrag was voorzien (3).

Op 1 November 1953 werden door de Hoge Autoriteit sommige wijzigingen aan de steenkoolprijzen aangebracht, ten einde tegemoet te komen aan bepaalde bezwaren van de Franse mijnen ten opzichte van de Belgische prijsschaal. Ingevolge deze wijzigingen werd de prijs van de cokesgruiskolen verlaagd, terwijl sommige magere steenkoolsoorten duurder werden; de gemiddelde prijs bleef echter ongewijzigd. Op 15 December 1953 werden tenslotte de meeste steenkolenmijnen uit het Luikse bekken gemachtigd een kwaliteitstoeslag van 40 F voor de anthracietkolen aan te rekenen.

Tot een vergelijking met de prijs van de buitenlandse kolen strekt de vaststelling dat de Belgische steenkool ongeveer op hetzelfde peil ligt als de Franse, maar duurder is dan de Duitse en de Nederlandse. Bovendien zijn de Belgische cokesgruiskolen ook duurder dan de Amerikaanse (loco België), waarvan de aankoopprijs voor de invoerder is afgenomen, ingevolge de daling van de vrachtprijs.

Naast de beschikkingen van de Hoge Autoriteit zij nog vermeld de

---

(1) Ministerieel besluit van 29 December 1951; het werd afgeschaft door het ministerieel besluit van 18 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 20 Maart 1953).

(2) Beschikking 6-53 van de Hoge Autoriteit (*Publicatieblad van de E.G.K.S.*, 2e jaarg., nr 4, 13 Maart 1953).

(3) Zie blz. 392 en 393.

beslissing der Belgische Overheid tot afschaffing, in Maart 1953, van de maximumprijzen ten opzichte van de verbruikers, behalve wat enkele zeer gevraagde kwaliteiten huisbrand betreft (1).

Ook in Maart werden de prijsschalen van de Belgische cokesfabrieken aan de Hoge Autoriteit overgelegd. De prijs voor de metallurgische cokes bedroeg volgens de goedgekeurde schaal 1.025 tot 1.040 F per ton. In afwijking op de algemene beschikkingen werden de Belgische cokesfabrieken echter gemachtigd lagere zoneprijzen aan te rekenen voor de verkoop aan Belgische, Luxemburgse en Noordfranse verbruikers.

Voor het schroot werden door de Hoge Autoriteit eveneens maximumprijzen bepaald (2). De werkelijk geldende prijzen daalden echter ver beneden de vastgestelde grensprijzen. Aan het einde van het jaar (3) werden deze verlaagd (4).

De inwerkingtreding van de gemeenschappelijke markt op 1 Mei 1953 heeft het prijsstelsel voor het staal gewijzigd.

In tegenstelling met de steenkolen werden voor het staal geen maximumprijzen bepaald. De prijzen werden dus vrijgelaten, maar de ondernemingen werden verplicht hun prijslijsten bij de E.G.K.S. bekend te maken. De Hoge Autoriteit behield zich echter het recht voor grensprijzen vast te stellen, zo dit noodzakelijk mocht blijken. Het akkoord dat tussen de Belgische staalproducenten en de Regering in 1951 was gesloten en waarbij de prijs van het handelsstaal voor de binnenlandse markt met ingang van 13 Juni 1951 tot slechts 4.200 F werd verhoogd, werd derhalve opgeheven. Ook verviel het ministerieel besluit volgens hetwelk de prijsverhogingen voor staal bij de Minister moesten worden aangegeven en gerechtvaardigd (5).

Na de officiële prijsvermindering van 5 %, welke de Duitse staalproducenten in September doorvoerden, werden echter door de overige E.G.K.S.-landen kortingen op de bekendgemaakte prijzen toegestaan. Tijdens de laatste maanden van het jaar stemden de werkelijke prijzen dan ook niet meer met de bekendgemaakte prijsschalen overeen. Om dit euvel te keer te gaan werd in Januari 1954 door de Hoge Autoriteit bepaald dat de staalproducenten gehouden zijn tot het bekendmaken van nieuwe prijsschalen, indien de werkelijke prijzen gemiddeld met 2,5 % verschillen van de bekendgemaakte. Op 1 Februari 1954 werd dienvolgens een nieuwe prijsschaal van kracht.

---

(1) Ministerieel besluit van 18 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 20 Maart 1953) houdende vaststelling van de maximumverkoopprijzen aan de verbruikers van steenkolen en steenkool- en bruinkoolagglomeraten.

(2) Beschikking 28-53 van de Hoge Autoriteit (*Publicatieblad van de E.G.K.S.*, 2e jaarg., nr 5, 15 Maart 1953).

(3) Beschikking 44-53 van de Hoge Autoriteit (*Publicatieblad van de E.G.K.S.* 2e jaarg., nr 14, 30 December 1953).

(4) Zij werden in Maart 1954 afgeschaft.

(5) Ministerieel besluit van 12 Mei 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 18 en 19 Mei 1953).

AFDELING II. — EVOLUTIE DER PRIJZEN

§ 1. — WERELDPRIJZEN

De wereldgrondstoffenprijzen zetten in 1953 hun daling voort, maar de terugloop was minder sterk dan in 1952. De teruggang was het gevolg van het feit dat de normalisatie van de marktverhoudingen verdere vooruitgang boekte. De terugkeer tot een beter marktevenwicht werd duidelijk geïllustreerd door het verdwijnen van de Internationale Grondstoffenconferentie. Op 30 September verviel haar laatste toewijzing; deze betrof nikkel. Voordien was het toewijzingenstelsel reeds afgeschaft voor koper, zwavel en molybdeen; voor zink, wolfram en kobalt was zulks nog vroeger gebeurd, nl. in 1952. De prijsdaling werd voorzeker bevorderd door het wederinstellen van vrije markten, vooral in Groot-Brittannië, o.a. voor de granen, het koper en het zink.

De dalende tendens, die kenmerkend is geweest voor 1953, heeft niet tot bij de jaarwende aangehouden; integendeel, tijdens de laatste maanden vertoonden de prijzen een vastere tendens. Niettemin bleven de meeste noteringen bij de jaarwisseling ruimschoots beneden het peil van het begin van 1953; cacao, koffie, thee en jute, o.a., maken hierop evenwel uitzonderingen uit.

Vooral de prijzen van de minerale producten liepen achteruit. De landbouwprijzen daalden, daarentegen, slechts weinig; de grote overschotten, waarover de uitvoerende landen beschikten, hebben dus weinig invloed gehad, hetgeen aan de prijssteunpolitiek der Amerikaanse Regering, bv. ten opzichte van tarwe en katoen, is toe te schrijven.

Globaal genomen daalden de prijzen van de non-ferro metalen. Ook de kopernoteringen liepen achteruit, hoewel zij op een betrekkelijk hoog peil bleven, ingevolge het aanzienlijk verbruik. Een belangrijk feit was de wederopening in Augustus van de vrije markt te Londen; deze gaf aanleiding tot een scherpe prijsdaling, die echter spoedig door een gedeeltelijk herstel van de prijzen werd gevolgd. Vanaf het begin van het jaar daalden de loodnoteringen, tot in Mei, waarna een stabilisatie intrad; bij het einde van het jaar werden de prijzen van Januari opnieuw benaderd. In Januari werd de Londense zinkmarkt terug vrij. Tijdens het eerste kwartaal zijn de zinkprijzen aanzienlijk gedaald; nadien bleven zijn op een laag peil voortschommelen, ingevolge de onvoldoende vraag. Op de tinmarkt deed zich een scherpe daling voor, die bij het einde van het jaar plaats maakte voor een lichte verbetering.

Bij de voedingsmiddelen was de evolutie zeer uiteenlopend. De tarweprijzen bewogen zich op een veel lager peil dan het voorgaande jaar. Zonder de prijssteunmaatregelen van de Amerikaanse Regering zouden zij verder zijn gedaald dan nu het geval is geweest. Het vernieuwde Internationale Tarweakkoord heeft weinig invloed op de wereldprijzen uitgeoefend, wegens de afzijdigheid van Groot-Brittannië en de terughoudendheid der landen, die het akkoord wel ondertekenden. De suikernote-

ringen liepen sterk achteruit, op een bepaald ogenblik zelfs tot beneden de minimumprijs die in de Internationale Suikerovereenkomst is voorzien. In tegenstelling met de tarwe en de suiker hebben de koffie en de cacao een zeer stevige marktpositie gehad.

Voor de textielproducten zijn de schommelingen veel geringer geweest dan in 1952. De wol is prijshoudend geweest, daar de productietoeneming door een vergroting van de vraag werd opgevangen. Niettegenstaande het hoge productieoverschot bleef de katoenprijs tamelijk vast, hetgeen aan de tussenkomst van de Amerikaanse Regering te danken was. Na de daling van 1952 is de marktpositie van de jute steviger geworden, vooral tegen het einde van het jaar.

Onder de overige landbouwproducten, tenslotte, heeft de rubber een zeer sterke prijsdaling ondergaan. Conferenties werden belegd om tot een prijsakkoord tussen producenten en consumenten te komen, maar een overeenkomst kon niet worden bereikt. Voor de huiden is de markt eveneens zwak geweest.

§ 2. — BELGISCHE GROOTHANDELSPRIJZEN

Overeenkomstig de tendens van de wereldmarkten daalden de Belgische groothandelsprijzen nog verder, hoewel in lichtere mate dan in 1952.

In December 1953 was het indexcijfer van de groothandelsprijzen der

Indexcijfers van de groothandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Nijverheids-producten	Landbouw-producten	Algemeen indexcijfer
1949 Gemiddelde	**361,0**	**407,5**	**369,9**
1950 Gemiddelde	**382,8**	**412,1**	**388,4**
1951 Gemiddelde	**476,4**	**451,5**	**471,3**
1952 Gemiddelde	**443,9**	**443,2**	**443,7**
1953 Gemiddelde	**410,9**	**429,7**	**414,5**
1953 Januari	420,2	433,1	422,7
Februari	417,0	425,9	418,8
Maart	415,7	430,3	418,6
April	410,1	427,0	413,4
Mei	410,3	425,1	413,2
Juni	409,7	433,3	414,3
Juli	408,9	429,2	412,9
Augustus	408,8	430,5	413,0
September	407,1	429,3	411,4
October	406,0	429,1	410,6
November	408,1	430,3	412,4
December	408,3	432,9	413,1

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

nijverheidsproducten 4 % lager dan een jaar tevoren; de daling heeft zich vooral tijdens het eerste halfjaar voorgedaan. De landbouwprijzen bleven, na de daling van Januari 1953, nagenoeg stabiel. Sedert midden 1952 ligt het indexcijfer der nijverheidsprijzen, evenals vóór de Koreaboom, op een lager peil dan dat der landbouwprijzen.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen

1936/1938 = 100)

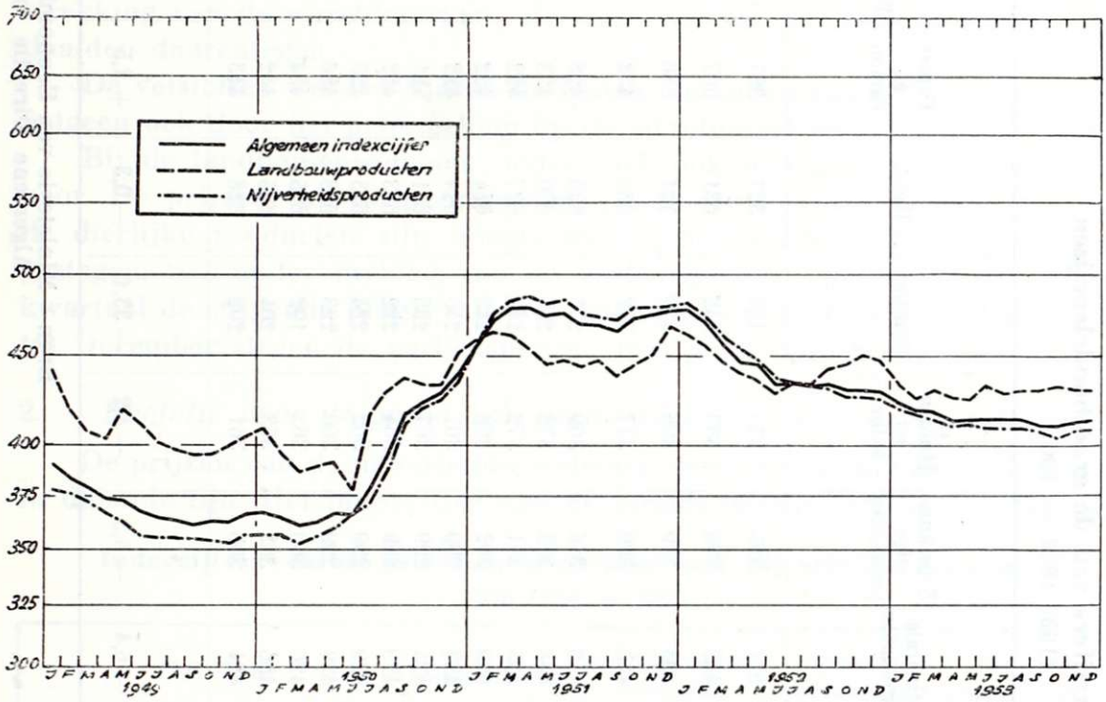

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

1. — *Evolutie per groep van producten.*

Alle partiële indexcijfers van de groothandelsprijzen daalden, behalve die van de bouwmaterialen en van de papierproducten.

De sterkste daling werd ondergaan door het groepsindexcijfer voor de rubber. Dit omvat alleen maar de ruwe rubber en zijn verloop stemt uiteraard overeen met de beweging van de wereldmarkt.

Bij de minerale producten is de daling hoofdzakelijk toe te schrijven aan de ertsen, sommige ruwe metalen en de steenkoolproducten; de prijzen van de steengroefproducten stegen daarentegen in lichte mate.

Het indexcijfer van de groep der metalen en metaalproducten nam, o.m. ingevolge de sterke daling van de non-ferro metalen, aanmerkelijk af; ook de prijzen van de ijzer- en staalproducten en van de producten der metaalverwerkende nijverheid daalden.

In de groep scheikundige producten bleef de prijs van de kunstmest-

Partiële indexcijfers van de groothandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

OMSCHRIJVING	Landbouwproducten van het dierenrijk	Landbouwproducten van het plantenrijk	Vetstoffen	Minerale producten	Scheikundige producten	Huiden en leder	Rubber	Hout	Papier en karton	Textielproducten	Bouwmaterialen	Metalen en metaalproducten
1949 December	384	425	355	371	285	373	177	527	337	375	403	321
1950 December	423	479	456	403	298	533	642	631	567	538	414	387
1951 December	443	493	467	484	379	396	479	721	686	480	437	492
1952 December	409	485	361	453	320	377	302	630	432	390	443	460
1953 Januari	383	486	355	446	316	369	277	630	428	385	443	455
Februari	375	480	355	438	312	372	265	630	423	384	443	450
Maart	377	486	361	435	311	372	248	627	422	386	443	446
April	373	484	346	429	302	368	243	624	422	386	443	436
Mei	366	489	348	427	299	367	245	624	422	391	445	437
Juni	371	501	337	425	299	367	233	621	421	388	445	437
Juli	391	468	333	429	299	364	222	623	422	387	445	434
Augustus	399	462	335	429	299	362	224	623	423	385	445	435
September	394	465	335	429	299	360	223	623	426	377	446	435
October	400	458	337	426	300	363	192	625	434	378	447	431
November	407	453	339	426	302	363	204	625	442	379	458	429
December	404	462	343	424	303	361	202	628	443	381	458	429
Verschil in % tussen December 1952 en December 1953	— 1,2	— 4,7	— 4,9	— 6,4	— 5,3	— 4,2	— 33,1	— 0,3	+ 2,5	— 2,3	+ 3,4	— 6,7

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

stoffen, afgezien van een inzinking in het midden van het jaar, nagenoeg gelijk.

De prijzen van schoeisel bleven stabiel, hoewel die van de huiden en het leder, vooral tijdens het tweede halfjaar, neerwaarts gericht waren.

Voor het hout waren de schommelingen eerder gering.

Het oplopen van de noteringen van papierstof heeft in September tot een prijsstijging van het papier en het karton geleid.

De textielproducten vertoonden tegenstrijdige tendenzen. De indexcijfers voor de wol- en voor de juteproducten stegen overeenkomstig de strekking van de wereldmarkten, die voor het vlas en voor de kunstvezels daalden daarentegen.

De vetstoffen werden tijdens de laatste maanden van het jaar duurder, hetgeen ook door het prijsverloop op de wereldmarkten werd veroorzaakt.

Bij de landbouwproducten deden zich ook uiteenlopende bewegingen voor. De prijzen van de plantaardige producten daalden verder; die van de dierlijke producten zijn integendeel in de tweede helft van het jaar gestegen, o.a. onder invloed van de varkensprijzen, welke in het tweede kwartaal de stijgende phase van hun driejarige cyclus bereikten. Van April tot December stegen de varkensprijzen met meer dan 20 %.

2. — *Evolutie naar de graad van verwerking der nijverheidsproducten.*

De prijzen van de nijverheidsproducten verliepen in het eerste halfjaar in dalende lijn. Het indexcijfer van de grondstoffenprijzen is van Decem-

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Grondstoffen	Halfafgewerkte producten	Afgewerkte producten	De drie groepen samen
1949 Gemiddelde	**381,7**	**372,4**	**341,0**	**361,0**
1950 Gemiddelde	**419,3**	**402,0**	**349,1**	**382,8**
1951 Gemiddelde	**548,0**	**517,3**	**411,3**	**476,4**
1952 Gemiddelde	**478,9**	**481,8**	**399,2**	**443,9**
1953 Gemiddelde	**424,2**	**444,1**	**380,9**	**410,9**
1953 Januari	439,4	455,2	385,7	420,2
Februari	434,7	450,6	384,3	417,0
Maart	432,3	451,2	382,5	415,7
April	425,9	441,9	379,6	410,1
Mei	426,1	444,3	378,5	410,3
Juni	424,6	442,2	379,2	409,7
Juli	422,8	440,1	379,9	408,9
Augustus	420,9	440,9	380,0	408,8
September	416,0	440,1	379,7	407,1
October	415,7	439,0	378,3	406,0
November	416,1	440,8	381,4	408,1
December	415,5	442,5	381,1	408,3

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

ber 1952 tot December 1953 met 8 % teruggelopen. Bij de halfafgewerkte producten was de daling minder sterk (4 %) en voor de afgewerkte producten mag bijna over een stabilisatie gesproken worden.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten

(1936/1938 = 100)

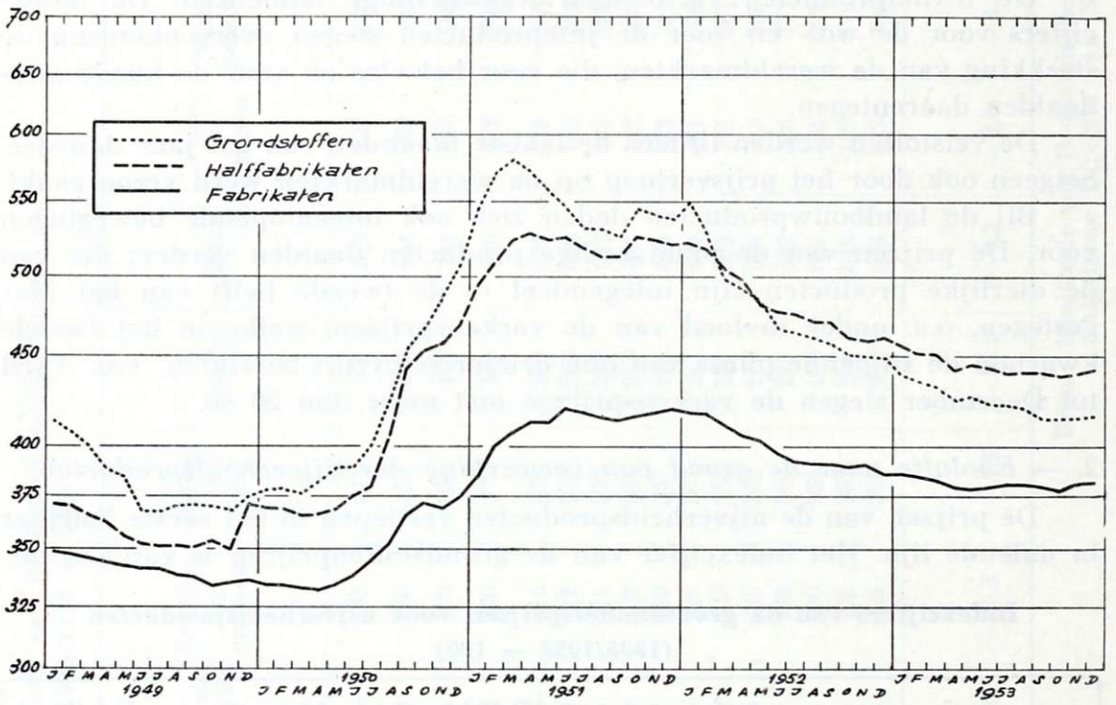

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

3. — *Prijzen der ingevoerde en inlandse producten.*

Het indexcijfer van de prijzen der ingevoerde producten is vooral tijdens het eerste halfjaar gedaald; nadien bleef het nagenoeg onveranderd. Dat van de ingevoerde landbouwproducten begon vanaf Juli te stijgen. Bij de ingevoerde nijverheidsproducten bleef de daling beperkt tot de eerste drie kwartalen.

De inlandse prijzen zijn vooral in het tweede halfjaar gedaald. Bij de nijverheid verliep de achteruitgang geleidelijk tot bij het begin van het vierde kwartaal; gedurende de laatste twee maanden was er, daarentegen, een lichte neiging tot stijging waar te nemen. De daling van het globaal indexcijfer der inlandse prijzen werd hoofdzakelijk veroorzaakt door de landbouwprijzen, en wel vooral door die van de voedergranen.

De gemiddelde prijs van de boter is iets lager geweest dan in 1952 (1),

(1) Voor het seizoen 1953/'54 bedroeg de richtprijs voor de boter nochtans gemiddeld 84,98 F vergeleken met 84,76 F in het voorgaande seizoen.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten (a)
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Nijverheids-producten	Landbouw-producten	De twee groepen samen
1949 Gemiddelde	**360,6**	**418,2**	**375,2**
1950 Gemiddelde	**392,2**	**450,5**	**407,0**
1951 Gemiddelde	**533,5**	**518,0**	**529,3**
1952 Gemiddelde	**476,2**	**489,9**	**479,7**
1953 Gemiddelde	**404,9**	**483,0**	**424,6**
1953 Januari	430,1	477,1	442,4
Februari	423,2	468,6	435,0
Maart	417,3	482,1	433,9
April	406,0	473,6	423,2
Mei	405,1	473,7	422,6
Juni	403,8	464,1	419,2
Juli	399,4	481,2	420,0
Augustus	397,5	494,9	421,8
September	393,6	500,9	420,1
October	393,2	492,5	417,9
November	396,1	490,2	419,6
December	393,9	497,1	419,5

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten worden berekend op grond van de noteringen voor de producten, die in het algemeen indexcijfer van de groothandelsprijzen zijn opgenomen.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse producten
(1936/1938 = 100)

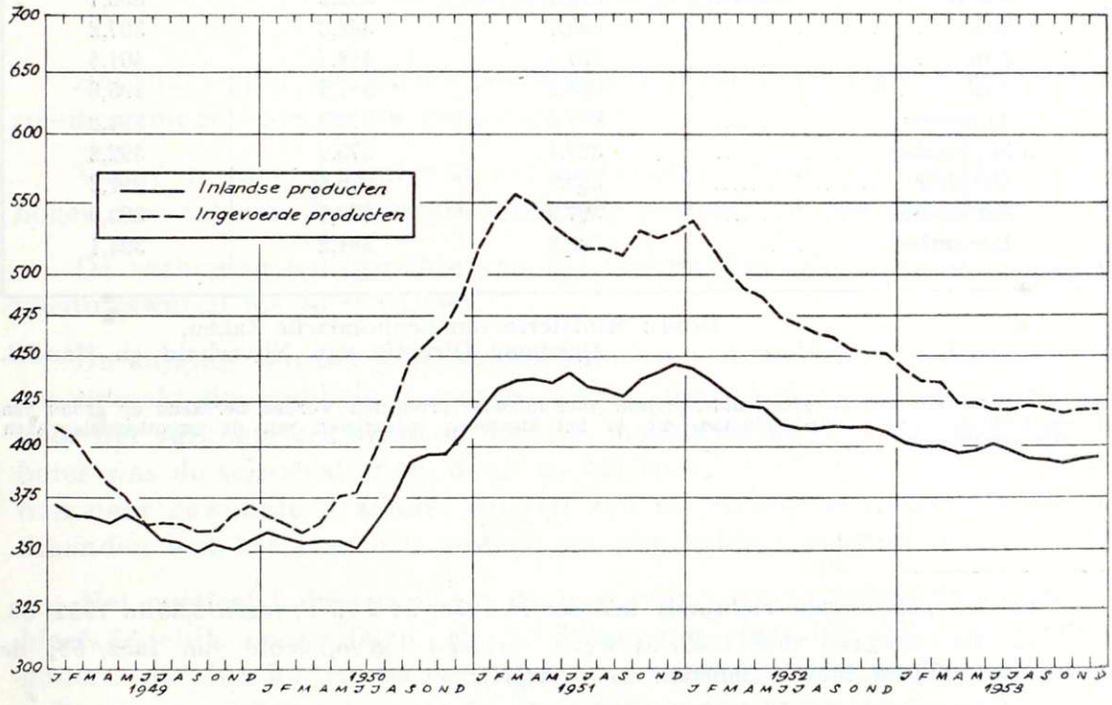

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

terwijl de gemiddelde prijs van de melk weinig verandering vertoonde tegenover het voorgaande jaar (1). De gemiddelde prijs van de eieren verminderde wegens de productiestijging en de daling van de maïsprijs (2). In tegenstelling met hetgeen gebeurde op de varkensmarkt onderging de prijs van de runderen weinig verandering.

Vanaf Juli waren de aardappelprijzen hoger dan die van de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar; zulks was te wijten aan het minder goede rendement, een gevolg van de weinig gunstige weersomstandigheden. De binnenlandse tarwe, tenslotte, is prijshoudend geweest, dank zij de richtprijzen (3).

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten (a)

(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Nijverheids-producten	Landbouw-producten	De twee groepen samen
1949 Gemiddelde	**352,0**	**383,8**	**359,3**
1950 Gemiddelde	**370,2**	**376,0**	**371,5**
1951 Gemiddelde	**443,9**	**405,7**	**434,4**
1952 Gemiddelde	**421,8**	**406,7**	**418,1**
1953 Gemiddelde	**399,2**	**387,6**	**396,4**
1953 Januari	404,4	392,6	401,6
Februari	402,7	390,0	399,6
Maart	402,6	390,7	399,7
April	398,1	392,2	396,7
Mei	398,7	392,6	397,2
Juni	397,9	412,7	401,4
Juli	398,2	387,2	395,6
Augustus	398,8	379,3	394,0
September	397,4	375,9	392,2
October	395,9	376,5	391,2
November	397,3	379,7	393,0
December	398,3	381,2	394,1

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten worden berekend op grond van de noteringen voor de producten, die in het algemeen indexcijfer van de groothandelsprijzen zijn opgenomen.

(1) De gemiddelde richtprijs bedroeg in 1953/'54 3,75 F, tegen 3,36 in 1952/'53.

(2) De richtprijs voor 1953/'54 werd verlaagd ten opzichte van 1952/'53; de werkelijke prijzen bleven beneden de richtprijs.

(3) De gemiddelde richtprijs voor de tarwe bleef in 1952/'53 gehandhaafd op het peil van de voorgaande jaren, nl. 470 F per 100 kg af boerderij.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse nijverheidsproducten

(1936/1938 = 100)

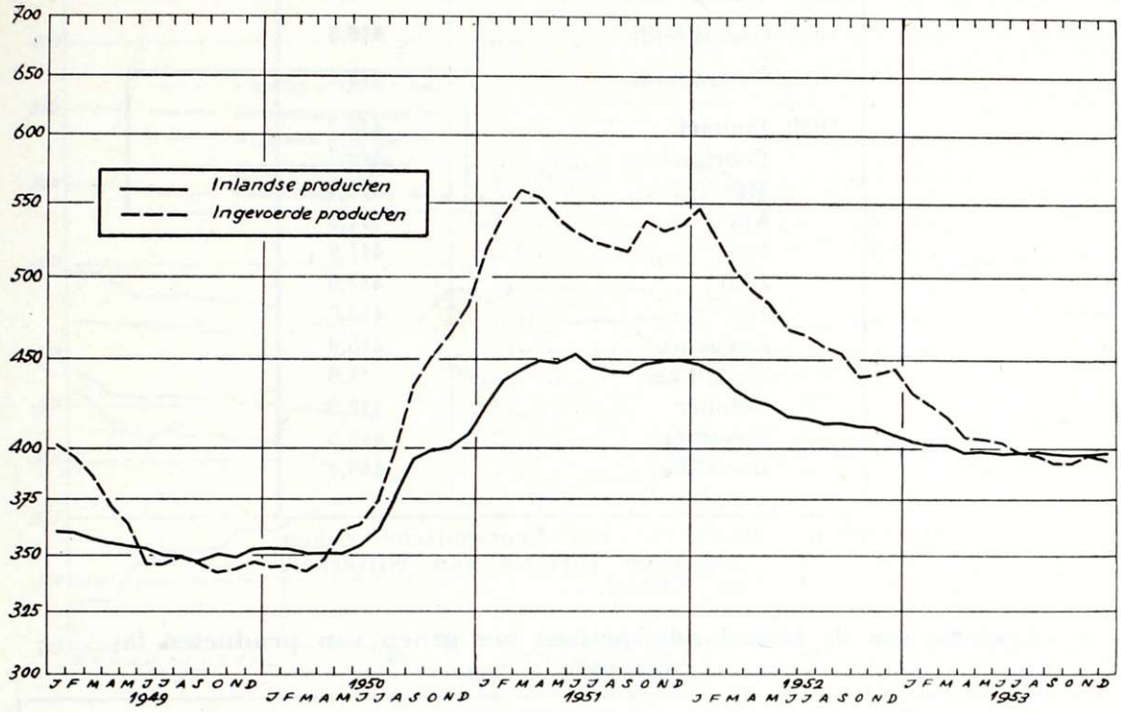

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

§ 3. — KLEINHANDELSPRIJZEN

Het indexcijfer der kleinhandelsprijzen bleef nagenoeg stabiel, de seizoenbewegingen niet te na gesproken.

Vanaf de maand Juni was het indexcijfer evenwel steeds een weinig hoger dan dat van de overeenstemmende periode van het jaar 1952.

De verhoging ten opzichte van het voorgaande jaar was aan sommige voedingswaren toe te schrijven.

De stijging van het groepsindexcijfer voor de eetbare producten werd veroorzaakt door enkele koloniale waren, zoals koffie en rijst, en verder door het varkensvlees alsmede door de aardappelen. Voor de eieren en de boter was de seizoenstijging, dank zij het zachte herfstweder, minder sterk dan naar gewoonte : zonder dit feit zou de verhoging tijdens de laatste maanden van het jaar een grotere omvang hebben aangenomen.

Het partieel indexcijfer van de niet voor voeding bestemde producten bleef feitelijk ongewijzigd. De weerslag van sommige stijgingen, onder andere die inzake steenkolen en wol, werd opgeheven door sommige dalingen, waaronder die van de katoenproducten, maar vooral die van de onderhoudsproducten.

Indexcijfer van de kleinhandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Indexcijfer
1949 Gemiddelde	**380,6**
1950 Gemiddelde	**377,3**
1951 Gemiddelde	**412,6**
1952 Gemiddelde	**416,3**
1953 Gemiddelde	**415,1**
1953 Januari	415,7
Februari	412,7
Maart	411,7
April	411,5
Mei	411,9
Juni	413,6
Juli	413,9
Augustus	415,9
September	418,6
October	418,3
November	419,3
December	418,4

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Evolutie van de kleinhandelsprijzen per groep van producten (a)
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Voedingswaren	Niet voor voeding bestemde producten			
		De drie groepen samen	Kleding en schoeisel	Verwarming en verlichting	Onderhoudsproducten
1949 Gemiddelde	**363,9**	**407,9**	**413,4**	**308,0**	**434,3**
1950 Gemiddelde	**353,8**	**413,7**	**427,7**	**330,0**	**419,9**
1951 Gemiddelde	**378,4**	**466,7**	**492,1**	**339,5**	**504,2**
1952 Gemiddelde	**392,1**	**452,8**	**475,3**	**352,9**	**469,8**
1953 Gemiddelde	**395,3**	**445,7**	**471,1**	**360,8**	**447,3**
1953 Januari	397,0	445,0	468,0	354,2	453,5
Februari	392,9	443,4	468,0	355,2	447,4
Maart	390,5	444,2	470,6	355,0	444,9
April	389,8	445,3	471,5	359,5	445,3
Mei	389,5	446,6	471,8	359,3	450,2
Juni	392,8	446,2	471,4	359,7	449,4
Juli	393,1	446,3	471,8	361,1	448,4
Augustus	396,2	447,0	472,4	362,8	449,0
September	400,1	446,9	472,2	364,8	448,0
October	399,9	446,3	472,1	365,4	445,2
November	401,5	445,8	471,7	366,3	443,7
December	400,4	445,3	471,2	366,4	442,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Indexcijfers berekend op grond van de gemiddelde prijzen voor het Rijk.

Indexcijfers van de kleinhandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

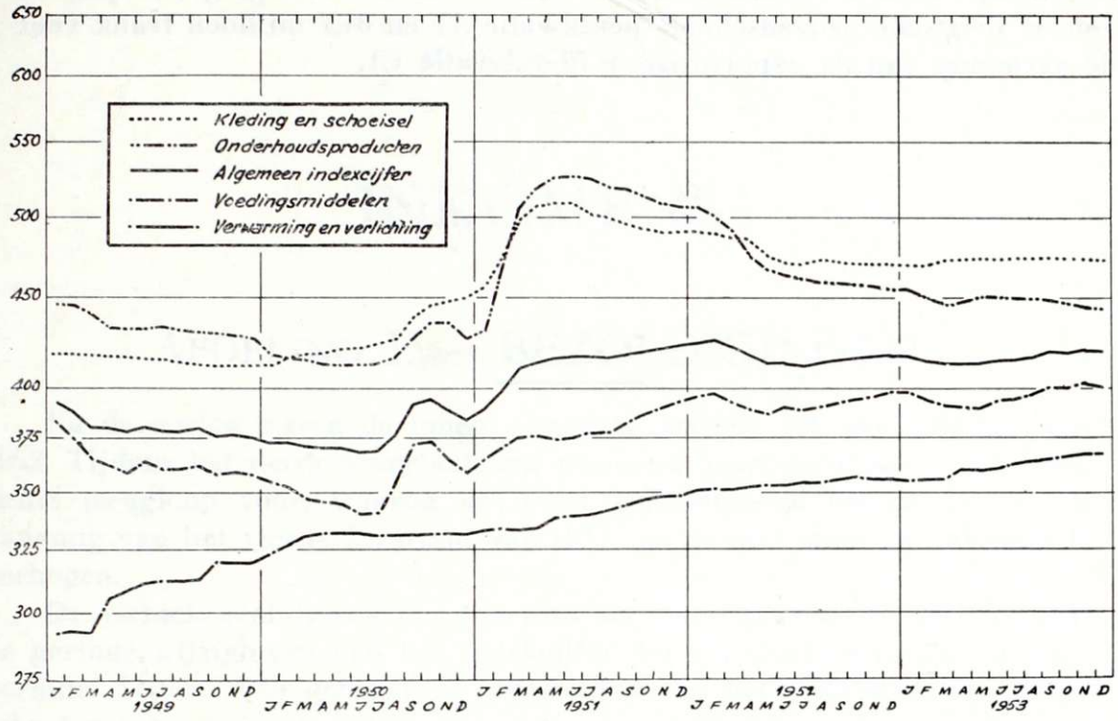

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

AFDELING III. — PRIJSSUBSIDIES

Tijdens het voorgaande jaar was nog slechts één prijssubsidie van kracht, nl. die voor de ingevoerde tarwe. Terwijl zij vanaf 1 Augustus 1952 sterk verminderd was, verviel ze volledig vanaf 1 Juli 1953.

De vergoeding voor het aanhouden van een veiligheidsvoorraad van tarwe bleef gehandhaafd. Hiervoor werd 93 millioen frank uitgekeerd.

Prijssubsidies voor voedingswaren en nijverheidsproducten (a)
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1951	1952	1953
Subsidies voor voedingswaren :			
inlandse	—	—	—
ingevoerde	858	302	59
Subsidies voor nijverheidsproducten	17	—	—
Totaal	875	302	59

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Werkelijk uitgekeerde bedragen.

De toelagen, die aan de steenkolennijverheid werden uitgekeerd door het perekwatiefonds der E.G.K.S., waarvan 50 % ten laste van de Belgische Schatkist, bedroegen 645,2 millioen frank voor de verlaging der prijzen van de Belgische prijzenschaal (perekwatie A) en 94,7 millioen frank voor de verlaging van de exportprijzen (perekwatie C).

HOOFDSTUK II

INKOMENS

AFDELING I. — BEZOLDIGINGEN

Na de oorlog waren de lonen opwaarts gericht tot het midden van 1952. Tijdens het derde kwartaal van genoemd jaar deed zich echter een lichte terugloop voor, waarna de lonen gestabiliseerd bleven tot bij de aanvang van het vierde kwartaal van 1953, om daarna opnieuw enigszins te verhogen.

De virtuele stabilisatie der lonen in het jaar 1953 staat in verband met de geringe wijzigingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen in deze periode. Sedert 1949 gebeurt de vaststelling van het merendeel der Belgische lonen weer volgens het vooroorlogse stelsel; hun beloop is door in paritaire commissies, vrij afgesloten collectieve overeenkomsten gekoppeld aan dat van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen. Weliswaar blijven de bij de wet vastgestelde loonminima (1) nog geldig, maar in feite missen deze elke betekenis, daar de conventionele minima toch hoger zijn.

De tussenkomst van de Regering blijft beperkt tot het eventueel verlenen, bij koninklijk besluit, van bindende kracht aan de door de genoem-

Evolutie der lonen met inbegrip van de sociale lasten (a)
(België = 100)

LAND	1938	Maart-April 1949	Februari-April 1952	Augustus-October 1952	Februari-April 1953	Augustus-October 1953
België	100	100	100	100	100	100
Nederland	142	76	58	59	60	60
Verenigd Koninkrijk	168	110	87	87	91	91
Frankrijk (b)	119	68	81	80	82	84
West-Duitsland	210	85	83	84	85	87

(a) Exclusief de mijnwerkers.
(b) Mannelijke arbeiders.

Bron : Verbond der Belgische Nijverheid.

(1) In zijn vergaderingen van 4 en 5 September 1950 heeft de Algemene Paritaire Raad de paritaire commissies de aanbeveling gegeven het minimumloon van de ongeschoolde arbeiders op 15 F per uur vast te stellen, bedrag dat op 16 F kan worden gebracht in de takken van bedrijf waar de economische toestand zulks toelaat.

de commissies getroffen beslissingen. Deze bekrachtiging werd in 1953 slechts voor een betrekkelijk gering aantal beslissingen verzocht.

Afgezien van Zwitserland, Zweden en Luxemburg, bezit België nog steeds het hoogste loonpeil van Europa. Evenals in 1952 is de arbeidskost in de buurlanden meer gestegen dan in België, uitzondering gemaakt evenwel voor Nederland waar de lonen nagenoeg stabiel bleven in 1953.

§ 1. — EISEN EN OVEREENKOMSTEN

Er waren weinig stakingen in 1953. Alles samen gingen, wegens staking, 412.000 arbeidsdagen verloren, vergeleken met 863.000 het voorgaande jaar. De bedrijfstakken waarin het grootste verlies aan arbeidsdagen werd genoteerd, zijn de metaalnijverheid, de steenkolennijverheid en de nijverheid der non-ferro metalen. In verband met de oorzaken der stakingen zij aangestipt dat 234.000 (1) verloren arbeidsdagen betrekking hadden op aanvragen om loonsverhoging, met inbegrip van de arbeidsconflicten over de verkorting van de werktijd met behoud van loon, de verbetering van de pensioenregeling en de toekenning van een eindejaarspremie.

Door de verschillende paritaire commissies samen werden 130 beslissingen getroffen; hierbij blijven buiten beschouwing die welke betrekking hebben op het jaarlijks verlof, de feestdagen, hun bevoegdheid en de loonstatistieken. Het merendeel dezer beslissingen behelsde de vaststelling van lonen en wedden en de koppeling ervan aan het indexcijfer. Een kleiner aantal liep over de toekenning van premies, het kort werkverzuim, de algemene arbeidsvoorwaarden en de classificatie van de beroepen. Een bijkomend verlof, de classificatie der gemeenten en de toekenning van een gewaarborgd weekloon maakten bij uitzondering het voorwerp van beslissingen uit.

Alles samen genomen werden weinig conventionele loonsverhogingen toegestaan. Het verloop van het indexcijfer der overeenkomstlonen, waarvan verder nog sprake, bewijst zulks (2).

§ 2. — VERLOOP DER BEZOLDIGINGEN

1. — *Algemeenheden.*

De Commissie voor Statistieken en Verhoudingscijfers der Lonen heeft haar werkzaamheden voortgezet, hierbij verder een beroep doende op de medewerking van de paritaire comité's. Tot dusver werden door genoemde Commissie geen cijfers gepubliceerd. Het onderzoek van het globaal verloop der bezoldigingen gebeurt derhalve aan de hand der globale indexcijfers van de Nationale Bank, alsmede der statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. In verband met laatstgenoemde statistieken zij er aan herinnerd dat het begrip « gemiddelde ver-

(1) In dit cijfer zijn niet begrepen de proteststakingen van korte duur, waaronder de loongeschillen tot een verlies van 42.000 werkdagen hebben geleid.

(2) Zie § 2. — *Verloop der bezoldigingen.*

dienste » vanaf het derde kwartaal van 1952 werd gewijzigd (1), wat medebrengt dat een vergelijking met een vroegere periode bezwaarlijk is. Ten einde een duidelijker inzicht in het algemeen verloop van de lonen te bekomen lijkt het gewenst ook een blik te werpen op het verloop van het indexcijfer der regelingslonen, dat ten behoeve van de Commissie voor Sociale Vraagstukken van de Raad voor de Economische Unie der Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-Unie werd opgemaakt.

Zoals reeds werd aangestipt onderging het algemeen peil van de lonen weinig wijzigingen sedert het tweede halfjaar van 1952. Het indexcijfer van de regelingslonen (31 December 1951 = 100), dat 100,4 in December 1952 bedroeg, verhoogde slechts tot 100,7 in December 1953. Niettegenstaande het uitblijven van grote wijzigingen is de vloed van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen op de lonen toch merkbaar in een lichte daling der regelingslonen na Februari, en in de iets belangrijker stijging vanaf September. Het indexcijfer van het gemiddelde uurloon, opgemaakt door de Nationale Bank (zie tabel blz. 284), is aan het einde van het jaar iets meer gestegen dan het indexcijfer der regelingslonen; zulks kan gedeeltelijk aan de eindejaarspremies worden toegeschreven.

2. — *Evolutie naargelang van de bedrijfstakken.*

Zijn de regelingslonen, globaal genomen, practisch gelijk gebleven, toch hebben zich in bepaalde bedrijfstakken zekere wijzigingen voorgedaan. Deze wijzigingen werden vooral teweeggebracht door de schommelingen van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen (1936/1938 = 100) rond de stand 415. Aldus bracht de daling beneden 415 een daling mee van de lonen in de papierindustrie, de textielnijverheid en de havens, terwijl de daarop volgende stijging boven 415 een loonsverhoging teweegbracht in de drie voornoemde bedrijfstakken, alsmede in de voedingsmiddelenindustrie. In het bouwbedrijf verminderden de regelingslonen vanaf Januari, en bleven zij nadien ongewijzigd. De belangrijkste bedrijfstakken, die sedert het tweede halfjaar van 1952 volstrekt geen wijzigingen in de regelingslonen ondergingen, zijn : de landbouw, de steenkolennijverheid, de metaalnijverheid, de grafische nijverheid, de houtnijverheid en de tabaksindustrie.

De bewegingen van de indexcijfers per bedrijfstak van de Nationale Bank stemmen niet volledig overeen met de evolutie van alle groepsindexcijfers der overeenkomstlonen. Het gebrek aan overeenstemming kan verklaard worden door wijzigingen in de personeelsbezetting der getelde bedrijven, met name voor het indexcijfer van het gemiddeld uurloon; bovendien is een verklaring te zoeken in de verlening van jaarpremies en in de wijziging inzake de activiteitsgraad.

Voor bijna alle bedrijfstakken ligt het indexcijfer der gemiddelde uurverdiensten in December 1953 hoger dan bij het einde van 1952. Uitzonderingen zijn het bouwbedrijf, de cokesnijverheid en de ijzer- en staalnijverheid; voor de laatste twee industrieën is de reden van de verlaging

(1) Zie *De Belgische Economie in 1952*, op. cit., p. 259.

Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid

Toestand in December

(1936/1938 = 100)

BEDRIJFSTAK	Gemiddeld uurloon		Lonen der geschoolde of gespecialiseerde arbeiders		Lonen der ongeschoolde of niet gespecialiseerde arbeiders	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
Cokesovens	520	507	449	446	452	449
Groeven, cementfabrieken, marmerbewerking	472	491	438	454	461	476
Metaalindustrie	496	500	467	465	475	476
IJzer- en staalindustrie	498	493	457	447	470	466
Industrie der non-ferro metalen	501	522	489	483	522	514
Gieterijen, machinebouw en metaalverwerking	493	501	468	473	466	475
Aardewerkfabrieken, steenbakkerijen	436	447	412	406	475	475
Glasnijverheid	464	469	452	458	432	432
Chemische nijverheid	500	510	470	477	441	445
Voedingsmiddelenindustrie	464	478	449	458	429	442
Textielnijverheid	494	513	492	515	487	506
Bouwbedrijf en openbare werken	472	459	461	458	458	456
Hout- en meubelbedrijf	483	487	444	446	482	486
Huiden- en ledernijverheid	449	458	456	461	414	424
Tabaksnijverheid	418	413	421	419	431	431
Papierfabrieken	464	494	472	489	430	452
Drukkerij en papiertransformatie	460	463	490	493	443	444
Kunst- en precisiebedrijven	479	484	451	462	486	495
Vervoer	453	458	..	..	..	..
Gas- en electriciteitsbedrijven	526	538	530	531	481	486
Algemeen indexcijfer	**485**	**493**	**469**	**475**	**468**	**475**

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Het algemeen indexcijfer omvat de lonen in de steenkolenmijnen.

in de afneming der bedrijvigheid te zoeken. De relatief sterkste verhoging wordt vertoond door de groep groeven, cementfabrieken en marmerbewerking.

3. — *Evolutie naar de graad van geschooldheid.*

Uit de indexcijfers van de Nationale Bank blijkt dat noch het uurloon van de geschoolde en gespecialiseerde industriearbeiders, noch dat van de ongeschoolde enige belangrijke wijziging heeft ondergaan. Weliswaar is het verschil tussen beide categorieën in sommige bedrijfstakken vergroot (ijzer- en staalnijverheid) ofwel verkleind (industrie der non-ferro metalen), maar deze wijzigingen zijn onbeduidend.

Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid
(1936/1938 = 100)

OMSCHRIJVING	Decem-ber 1952	Maart 1953	Juni 1953	Sep-tember 1953	Decem-ber 1953
Gemiddelde uurlonen	485	485	487	487	493
Geschoolde of gespecialiseerde werk-lieden	469	470	470	470	475
Niet geschoolde noch gespecialiseerde werklieden	468	468	470	469	475

Bron : Nationale Bank van België.

4. — *Evolutie naar kunne en naar sociale stand.*

De statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid vertonen eveneens weinig wijzigingen wat de lonen in de nijverheid en in de handel betreft.

In het vierde kwartaal van 1953 bedroeg de gemiddelde dagverdienste der arbeiders (1) in de nijverheid (zonder de mijnen) 194,4 F voor de mannen en 111,5 F voor de vrouwen, vergeleken met 194,5 F en 110,3 F in de overeenkomstige tijdspanne van 1952, en in de handel 171,3 F voor de mannen en 103,0 F voor de vrouwen, vergeleken met 170,0 F en 101,9 F in het vierde kwartaal van 1952.

De wijzigingen, die uit de bovenstaande cijfers blijken, bedragen nagenoeg 1 %. Voor de bedienden uit de nijverheid en de handel waren de veranderingen gelijkaardig. Alleen voor de mannelijke bedienden uit de nijverheid, (mijnen uitgezonderd) beliep de verhoging 2 %.

5. — *Evolutie van de totale loonsom.*

Het bedrag van de bruto-bezoldigingen over 1953 is weinig veranderd ten opzichte van het voorgaande jaar. De stijging der laatste jaren werd, practisch gesproken, onderbroken.

De bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid namen enigszins

(1) Vanaf 1 Juli 1953 werden, krachtens het koninklijk besluit van 15 Juni 1953 *(Belgisch Staatsblad* van 18 Juni 1953), andermaal wijzigingen gebracht aan het begrip « gemiddelde verdienste van de onder de maatschappelijke zekerheid vallende arbeiders ». Volgens genoemd besluit worden de dagen waarop het werk onderbroken wordt wegens het wettelijk jaarlijks verlof als gewone bezoldigde dagen aangezien. Voor het vierde kwartaal is de weerslag van deze begripswijziging gering, zodat de cijfers van 1953 met die van 1952 mogen worden vergeleken. Voor het derde kwartaal 1953 heeft de R.M.Z., na raming van het aantal verlofdagen, de cijfers aangepast om de vergelijking met de overeenkomstige periode van het voorgaande jaar mogelijk te maken.

toe en bedroegen 24,1 % van het volume der bruto-bezoldigingen. De stijging van de bijdragen werd teweeggebracht door het wegvallen van de bovengrens der afhoudingen ten opzichte van de stortingen voor het ouderdoms- en overlevingspensioen.

Totale aan de maatschappelijke zekerheid aangegeven loonsom

JAARTAL	Bruto-bezoldigingen (a) (milliarden franken)	Bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid (milliarden franken)	% der bijdragen t.o.v. de bruto-bezoldigingen
1948	80,7	20,0	24,8
1949	81,9	18,9	23,1
1950	85,7	19,3	22,5
1951	97,8	21,9	22,4
1952	100,6	24,0	23,9
1953	101,5	24,5	24,1

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) Inclusief de fiscale en sociale afhoudingen; exclusief de patronale bijdragen voor de maatschappelijke zekerheid.

6. — *Vergelijking van het huidige loonpeil met dat van vóór de oorlog.*

In December 1953 bedroeg het indexcijfer van de gemiddelde bezoldigingen in de nijverheid, zoals het door de Nationale Bank op basis van 1936/1938 berekend wordt, 493 tegen 485 in December 1952. Voor de ongeschoolde arbeiders werd als indexcijfer van het type-loon 475 berekend, tegen 468 bij het einde van het voorgaande jaar en voor de geschoolde en gespecialiseerde arbeiders 475, tegen 469. Het hoogste indexcijfer van de gemiddelde arbeidersbezoldigingen werd in de gas- en electriciteitsbedrijven genoteerd : 538; het laagste in de tabaksnijverheid : 413.

Volgens de berekeningen van het Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven, eveneens met 1936/1938 als basis, bereikte het indexcijfer van de arbeidskost aan het einde van het jaar 628 in de steenkolenmijnen en 573 in de andere bedrijfstakken, tegen respectievelijk 621 en 561 in December 1952.

Het door hetzelfde Instituut op dezelfde basis berekende sociale loon, dat naast de rechtstreeks uit de arbeid voortvloeiende netto-looninkomsten ook de gezinstoelagen en het bedrag van het betaald verlof bevat, bedroeg voor de kinderloze arbeiders 477 in December 1953, tegen 470 bij het einde van het voorgaande jaar; voor de gehuwde arbeiders met twee kinderen ten laste 540, tegen 533, en voor de gehuwde arbeiders met vier kinderen 576, tegen 570 in December 1952.

§ 3. — SOCIALE VOORDELEN

1. — *Wijzigingen aan de sociale voordelen.*

In afwachting van de goedkeuring van de wet houdende algemene hervorming van het stelsel der arbeiderspensionen (1), waarvan het wetsontwerp bij het begin van het jaar 1952 werd ingediend, werd, vanaf 1 Januari 1953, het aanvullend pension verhoogd met 1.000 F per jaar voor de gehuwde mannen, met 700 F voor de overige arbeiders en met 500 F voor de weduwen van 60 jaar (2). Voor de mijnwerkers werden de ouderdoms- en overlevingspensioenen alsmede de invaliditeitspensioenen terzelfder tijd gemiddeld met circa 4 % verhoogd (3). Het Toelagenfonds voor Bedienden werd zoals elk jaar belast met de uitkering van een bijkomende toelage (4). Daarenboven ontvingen de gerechtigden op een rentetoeslag, die geen aanvullend pensioen genieten, een toelage van 600, 400 of 300 F naargelang van de gebruikelijke categorieën (5). Een speciale premie van 5.000 F werd verleend aan de arbeiders die het Antwerpse havenbedrijf (6) en kolenbedrijf (7) verlaten op normale pensioenleeftijd.

De enige algemene maatregel inzake werkloosheid betreft de vaststel-

---

(1) De wet van 29 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1953) handhaaft voor de reeds gepensionneerde personen de op 1 Januari 1953 van kracht geworden pensioenschalen, namelijk 26.000 F voor de gehuwde arbeiders, 17.300 F voor de overige arbeiders en 13.000 F voor de weduwen. Ze voert een definitief stelsel in voor de arbeiders die zich thans in de aanvangsperiode van hun beroepsloopbaan bevinden en waarvoor het pensioen berekend wordt op 60 % van de verdiende gemiddelde lonen over een loopbaan van normale duur voor de gehuwde mannen wier echtgenote zelf geen pensioen geniet en op 45 % van voornoemde lonen voor de overige werknemers (het pensioen gaat in vanaf 65 jaar voor de mannen en 60 jaar voor de vrouwen met een verlaging van 5 jaar voor de werknemers die een ongezond beroep uitoefenen; het kan echter vroeger ingaan mits een vermindering met 7 % per jaar vervroeging). De wet stelt bovendien een overgangsstelsel in waarin bovengenoemde pensioenschalen eventueel, in verhouding, tijdelijk verhoogd worden met een supplement dat bepaald wordt in functie van de wijze van berekening in het definitief stelsel. De wet stelt het weduwenpensioen in, volgens dezelfde principes, naar rata van 30% van de gemiddelde lonen en de weduwentoelage, die aan bepaalde weduwen van minder dan 60 jaar wordt toegekend, naar rata van 25 % van het gemiddelde der lonen. Tenslotte voorziet de wet een aanpassingsvergoeding voor de weduwen en een toelage voor de wezen. Er dient verder te worden aangestipt dat de toepassing van deze wet geschorst werd door de wet van 28 Juni 1954 (*Belgisch Staatsblad* van 30 Juni 1954) waarbij het vroeger pensioenstelsel opnieuw werd ingevoerd en het bedrag van het pensioen voor de gehuwde gepensionneerde op 28.000 F werd gebracht.

(2) Koninklijk besluit van 17 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 19 en 20 Januari 1953).

(3) Koninklijk besluit van 28 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Februari 1953).

(4) Koninklijk besluit van 27 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 8 Februari 1953).

(5) Koninklijk besluit van 5 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 13 Juni 1953).

(6) Koninklijk besluit van 27 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 30 Januari 1953).

(7) Koninklijk besluit van 3 Februari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 8 Februari 1953).

ling van de refertelonen die dienen voor de bepaling der vergoedingen voor de gehuwde werkloze arbeiders (1). Het totaalbedrag van de bestaanszekerheidsvergoeding voor de arbeiders van de Antwerpse kolenhandel werd vastgesteld op 130 F voor de gehuwde werknemers en op 125 F voor de andere werknemers; voor de vrouwen werd dit bedrag met een derde verminderd (2).

De reorganisatie van het stelsel der verzekering tegen ziekte en invaliditeit, waarbij het zelfstandig beheer door de ziekenkassen wordt voorzien en een onderscheid wordt gemaakt tussen de prestaties van gezondheidszorg met voorrang en de aanvullende prestaties (3), gaf aanleiding tot de instelling van een technische commissie belast met het bestuderen van de criteria van omslag der verzekeringsontvangsten tussen de verschillende verzekeringsorganismen (4).

Het stelsel van de integrale vergoeding der arbeidsongevallen werd uitgebreid tot de ongevallen overkomen aan zeelieden (5) en tot de slachtoffers van beroepsziekten (6). Verschillende uitbreidingen van de verzekering tegen beroepsziekten werden doorgevoerd, namelijk inzake pneumoconosis (7) en silicose (8).

Het gezinsverlofgeld voor 1953 werd met 25 % verhoogd (9). Met betrekking tot het anciënniteitsverlof werden verschillende uitvoeringsmaatregelen genomen, waaronder de belangrijkste de berekening van de anciënniteit betreft (10).

De gezinsvergoedingen der zelfstandige arbeiders werden met 50 % verhoogd voor de eerste twee kinderen en met 100 % voor de volgende (11).

2. — *Verdeling van de sociale lasten.*

De wet van 29 December 1952 betreffende de arbeiderspensioenen (12) heeft de bijdrage voor deze sector verhoogd tot 7,5 % van de niet begrensde lonen (13); de vroegere bijdrage beliep 7 % van de begrensde lo-

---

(1) Ministerieel besluit van 10 November 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 14 November 1953).

(2) Koninklijk besluit van 10 Februari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 19 Februari 1953).

(3) Koninklijk besluit van 31 December 1952 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Januari 1953).

(4) Koninklijk besluit van 22 Mei 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Mei 1953).

(5) Wet van 7 April 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 19 April 1953).

(6) Wet van 22 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 1 Juli 1953).

(7) Koninklijk besluit van 28 Januari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 7 Februari 1953).

(8) Koninklijk besluit van 27 October 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 15, 16 en 17 November 1953).

(9) Koninklijk besluit van 28 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 31 Juli 1953).

(10) Koninklijk besluit van 30 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 3 Juli 1953).

(11) Koninklijk besluit van 4 Juli 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 9 Juli 1953).

(12) *Belgisch Staatsblad* van 1 Januari 1953.

(13) Deze wet was veeleer en overgangsmaatregel in afwachting dat de wet van 29 December 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1953) zou worden gestemd, dewelke een bijdrage van 4 % voor 1954, 4,25 % voor 1955 en 4,50 % met ingang van 1956 voorziet.

nen; zoals vroeger wordt de last bij gelijke delen door de werkgever en de werknemer gedragen.

Een belangrijke wijziging werd gebracht aan de wijze waarop de bijdragen door de werkgevers moeten worden betaald; de driemaandelijkse storting, die ten laatste anderhalve maand na het verstrijken van het kwartaal moest plaats hebben, onder voorbehoud van een vierde op dezelfde datum als provisie betaald voor het lopend kwartaal, werd door volgend stelsel vervangen : de stortingen moeten gedaan worden uiterlijk binnen de maand volgend op het verlopen kwartaal; bovendien zijn de werkgevers, die gewoonlijk ten minste vijf arbeiders tewerkstellen, er toe gehouden elke maand een voorschot te storten gelijk aan een vierde van het bedrag van de bijdragen van het voorgaande kwartaal. Daarenboven werd de interestvoet voor laattijdige betaling verhoogd, maar deze verhoging werd eenvormig op 10 % vastgesteld (1).

Door verschillende besluiten werden enkele bijzondere punten geregeld : het bedrag der bijdragen in de binnenscheepvaart (2), de forfaitaire bezoldiging voor bepaalde werknemers (3), de schalen van de voordelen in natura (4).

3. — *Incidentie van de sociale lasten.*

De incidentie van de sociale lasten wordt gewoonlijk berekend zonder rekening te houden met de datum van hun betaling; het invoeren van de verplichting, uit hoofde van voorschot, de betalingen maandelijks te doen maakt voor de ondernemingen een bijkomende last uit, maar de percentages, zoals deze werden berekend, ondergaan hierdoor geen wijzigingen. Deze zijn in 1953 beïnvloed door de verhoging van de bijdrage voor de arbeiderspensioenen; maar, ten opzichte van 1952, verminderde de last door het wegvallen van de dubbele betaling met betrekking tot het aanvullend verlof (5).

A. Voor het jaar 1953 bereikten de bijdragen de volgende percentages van de bezoldiging.

a) In het algemeen stelsel der arbeiders : 15,50 % van de begrensde lonen (4,50 % ten laste van de werknemer en 11,00 % ten laste van de werkgever), waarvan 6 % voor de ziekte en invaliditeit, 2 % voor de werk-

---

(1) Koninklijk besluit van 15 Juni 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 18 Juni 1953).

(2) Ministerieel besluit van 25 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 30-31 Maart 1953).

(3) Ministerieel besluit van 10 November 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 2 December 1953).

(4) Koninklijk besluit van 21 Maart 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Maart 1953)

(5) Doordat het stelsel van het aanvullend verlof in 1952 werd veralgemeend, hadden de ondernemingen in de loop van dit jaar gelijktijdig de last te dragen van het anciënniteitsverlofgeld, dat ze rechtstreeks hebben uitbetaald voor het verlof in 1952, en de bijdragen bestemd voor het verlofgeld voor 1953.

loosheid en 7,5 % voor de gezinsvergoedingen; 14,00 % van de totale lonen (respectievelijk 3,75 % en 10,25 %) waarvan 7,5 % voor de pensioenen en 6,50 % voor het verlof.

b) In het stelsel der bedienden : 25,25 % van de begrensde wedden (8,00 % ten laste van de werknemer en 17,25 % ten laste van de werkgever) waarvan 10,25 % voor de pensioenen, 5 % voor de ziekte en invaliditeit, 2 % voor de werkloosheid, 7,50 % voor de gezinsvergoedingen en 0,50 % voor het gezinsverlofgeld.

c) In het stelsel der mijnwerkers : 9,5 % van de begrensde bezoldigingen (1 % ten laste van de werknemer en 8,50 % voor de werkgever) waarvan 2 % voor de werkloosheid en 7,50 % voor de gezinsvergoedingen; 20 % van de totale bezoldigingen (respectievelijk 7 % en 13 %) waarvan 9 % voor de pensioenen, 6 % voor de ziekte en invaliditeit en 5 % voor het gewoon verlof; hierbij komt nog voor het bijkomend en aanvullend verlof een percentage dat verschilt voor de ondergrondse en de bovengrondse mijnwerkers (respectievelijk 3 % en 1,5 % van de niet geplafonneerde lonen).

B. De incidentie met betrekking tot het totaalbedrag der bruto-bezoldigingen die aan de verplicht verzekerden werden uitgekeerd, is sedert 1952 niet veranderd, behalve een verhoging van 0,23 % zowel ten laste van de werknemers als van de werkgevers, in het algemeen stelsel der arbeiders.

De incidentie op de bezoldigingen, die overeenstemmen met de effectieve arbeidsprestaties, bedraagt 7,7 % voor de arbeiders van het algemeen stelsel en 27,3 % voor hun werkgevers; 5,5 % voor de bedienden en 24,5 % voor hun werkgevers; 8 % voor de mijnwerkers en circa 40 % voor hun werkgevers (de globale lasten van de werkkrachten in de steenkolennijverheid werden geraamd op 143,8 % van de voor effectieve arbeidsprestaties uitbetaalde lonen) (1).

4. — *Oorsprong en verdeling der voor de maatschappelijke zekerheid aangewende geldmiddelen.*

De maatschappelijke zekerheid van de loon- en weddetrekkenden beschikte in de loop van de laatste vijf jaren over globale geldmiddelen die gemiddeld circa 30 milliard frank per jaar bedroegen; dit bedrag is evenredig met de stijging van de bezoldigingen progressief toegenomen. De stijging der bezoldigingen, samen met de afschaffing van de hoogtegrens of met de verhoging der bijdragen voor bepaalde sectoren, of nog met de verhoging van de hoogtegrens der getaxeerde bezoldigingen (in 1951) verklaren de aangroei van de bedragen, die door de werknemers en de werkgevers werden gestort. De tussenkomst van de Staat schommelde vooral naargelang van de behoeften der verschillende sectoren; de verhoging van

(1) Zie *Tweede Algemeen Verslag over de Werkzaamheden van de Gemeenschap (13 April 1953 - 11 April 1954)*. Luxemburg, 1954 (Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, Hoge Autoriteit).

Oorsprong der geldmiddelen van de maatschappelijke zekerheid (a)

(millioenen franken)

OORSPRONG	Stelsel	1949	1950	1951	1952	1953
Werknemers- en werkgeversbijdragen (b)	Mijnwerkers	3.104,1	2.727,3	2.826,3	3.303,6	3.245,6
	Andere (b)	15.503,7	16.358,6	19.032,1	20.530,7	21.568,2
Staatstussenkomst	Mijnwerkers	1.526,9	1.664,7	1.884,2	1.973,3	2.008,8
	Andere (c)	5.983,0	6.570,8	6.746,0	8.346,2	7.976,7
	Totaal	**26.117,7**	**27.321,4**	**30.487,8**	**34.153,8**	**34.799,3**

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
Nationaal Fonds voor Mijnwerkerspensioenen.
Hulp- en Voorzorgskas voor Zeelieden.

(a) Uitsluitend geldmiddelen van de innende organismen en Staatstussenkomst.
(b) Deze cijfers verschillen weinig van die welke opgenomen zijn in de tabel van bladzijde 286 en betrekking hebben op de aangegeven bijdragen; de cijfers in bovenstaande tabel hebben betrekking op de toegewezen bedragen.
(c) Arbeiders van het algemeen stelsel, bedienden, zeelieden van de koopvaardij.

Verdeling der geldmiddelen van de maatschappelijke zekerheid tussen de uitkerende organismen (a)

(millioenen franken)

VOORNAAMSTE SECTOREN	1949	1950	1951	1952	1953	
					Totaal	Waarónder Staatstussenkomst
Ouderdoms- en overlevingspensioenen	7.385,1	7.884,7	9.435,8	9.779,8	10.587,5	3.034,0
Ziekte en invaliditeit	5.369,0	5.232,8	5.956,8	6.437,6	6.392,9	1.448,4
Gezinsvergoedingen	3.777,5	5.319,8	6.061,9	6.499,6	6.682,7	600,0
Werkloosheid (b)	5.463,9	5.216,1	5.076,4	6.371,1	6.514,4	4.850,0
Verlof	3.081,4	3.176,9	3.449,0	4.559,1	4.568,3	—
Huishoudelijke wederuitrusting (c)	964,8	523,7	502,2	472,1	53,1	53,1

Bronnen : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
Nationaal Fonds voor Mijnwerkerspensioenen.
Hulp- en Voorzorgskas voor Zeelieden.

(a) Bovenstaande verdeling betreft de geldmiddelen die verschaft werden door de innende organismen en door de Staatstussenkomst, zijn hierin niet begrepen : de geldmiddelen uit hoofde van kapitaal en rente noch de diverse middelen. De bedragen in bovenstaande tabel stemmen niet noodzakelijk overeen met de uitgaven van de uitkerende organismen der maatschappelijke zekerheid.
(b) Inclusief de bestaanszekerheidsvergoedingen van de bouwvakarbeiders en van de zeelieden.
(c) Door de Staat in 1953 overgenomen dienst.

de Rijksbijdrage had inzonderheid betrekking op de opneming van de compensatievergoedingen en op de vergoeding voor de werkloosheid, waarvan het peil hoog bleef.

Afgezien van de huishoudelijke wederuitrusting, waarvan de dienst nog slechts het karakter heeft van een financiële vereffening, wordt de helft der globale geldmiddelen besteed aan twee sectoren die bijna uitsluitend de verzekerde bevolking welke onproductief geworden is, ten laste hebben; de ouderdoms- en overlevingspensioenen slorpen 30 % op van de totale middelen der maatschappelijke zekerheid, terwijl het aandeel van de werkloosheid, nagenoeg 20 % bereikt; dat van de gezinsvergoedingen bedraagt nauwelijks iets meer en dat van de sector ziekte en invaliditeit iets minder; tenslotte gaat 12 tot 13 % van de beschikbare bedragen naar de sector verlof, die technisch aan het stelsel van de sociale zekerheid is verbonden. De relatieve belangrijkheid van de uitgaven voor ziekte en invaliditeit en die voor werkloosheid zijn een weinig verminderd, doordat de bedragen der in deze beide sectoren verleende vergoedingen slechts in beperkte mate werden verhoogd. In de overige sectoren, daarentegen, waren de verhogingen belangrijker : namelijk die, zoals reeds herhaaldelijk werd aangestipt, van de pensioenen en de gezinsvergoedingen; deze gingen gepaard met een aanzienlijker tussenkomst van de Schatkist of met een verhoogde bijdrage van de belanghebbenden.

Vier vijfde van de Staats tussenkomst gaan naar de sectoren ouderdoms- en overlevingspensioenen en werkloosheid; deze tussenkomst bedraagt drie vierde van de aan laatstgenoemde sector bestede middelen.

5. — *Internationale akkoorden.*

Door de wet van 11 Februari 1953 (1) bekrachtigde België het Akkoord betreffende de sociale zekerheid van Rijnvarenden, door die van 3 Augustus 1953 (2) de Overeenkomst tussen België en Zwitserland inzake sociale zekerheid, en door die van 2 Juli 1953 (3) de Overeenkomst tussen België, Frankrijk en Italië betreffende de sociale zekerheid.

AFDELING II.
INKOMSTEN UIT VENNOOTSCHAPPEN

§ 1. — ALGEMEEN OVERZICHT

Rekening houdend met de manier waarop de statistieken van de inkomsten uit Belgische en Kongolese vennootschappen door het Nationaal

(1) *Belgisch Staatsblad* van 19 April 1953.
(2) *Belgisch Staatsblad* van 5 November 1953.
(3) *Belgisch Staatsblad* van 23 September 1953.

Instituut voor de Statistiek worden opgemaakt, stemmen de in 1953 opgenomen resultaten overeen met de in 1952 en tijdens de eerste maanden van 1953 tot stand gekomen handelsverrichtingen. Deze laatste werden beïnvloed door de daling van de groothandelsprijzen en van de prijzen der grondstoffen in de wereld, door de verslechtering van de ruilverhoudingen van de B.L.E.U. en door de achteruitgang van de industriële productie, die zich tijdens bedoelde periode met een zekere scherpte hebben geuit. Ook daalde voor de eerste maal sedert 1946 de totale netto-winst van de vennootschappen ten opzichte van het voorgaande jaar; zij bereikte nog slechts 21.488 millioen frank, tegen 23.699 millioen frank in 1952. Deze evolutie is des te meer betekenisvol daar het aantal getelde vennootschappen nog toenam. Ook overtrof het aantal met verlies wer-

Rendement van de Belgische en Kongolese vennootschappen op aandelen (a)
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1936/1938	1949	1950	1951	1952	1953	Toe- of afneming van 1952 tot 1953	
							Absolute cijfers	Percentages
Aantal getelde vennootschappen (b)	**7.494**	**9.929**	**11.005**	**11.634**	**12.166**	**12.846**	**+ 680**	**+ 5,53**
waaronder :								
met winst	5.748	6.952	7.547	8.912	9.325	9.071	— 254	— 2,72
met verlies ...	1.846	2.977	3.458	2.722	2.841	3.775	+ 934	+ 32,88
Eigen middelen	**63.952**	**171.416**	**182.915**	**191.632**	**207.010**	**222.482**	**+15.472**	**+ 7,47**
waaronder :								
gestort kapitaal	46.397	86.320	97.543	107.172	118.067	136.280	+18.213	+ 15,43
reserves	17.555	85.096	85.372	84.460	88.943	86.202	— 2.741	— 3,08
Exploitatie-uitkomsten :								
Netto-winstsaldo .	**4.537**	**12.160**	**12.422**	**19.043**	**23.699**	**21.488**	**— 2.211**	**— 9,33**
Winst	5.228	13.222	13.808	20.038	24.731	23.577	— 1.154	— 4,67
Verlies	691	1.062	1.386	995	1.032	2.089	+ 1.057	+102,42
Uitgekeerde brutodividenden	**3.651**	**7.494**	**8.433**	**10.799**	**12.991**	**13.130**	**+ 139**	**+ 1,07**
Percentage t. o. v. de eigen middelen :								
Netto-winstsaldo...	7,1 %	7,1 %	6,8 %	9,9 %	11,4 %	9,7 %		
Uitgekeerde dividenden	5,7 %	4,4 %	4,6 %	5,6 %	6,3 %	5,9 %		
Obligatieschuld	9.297	20.162	22.926	25.832	35.732	36.474	+ 6.727	+ 22,61
Bruto-interest op obligaties	476	825	1.035	1.216	1.267	1.500	+ 241	+ 19,14

Bronnen : Nationale Bank van België (jaren 1936/1938).
Nationaal Instituut voor de Statistiek (jaren 1949 en volgende).

(a) De statistiek voor 1936/1938, 1948 en 1949 is niet helemaal op dezelfde basis opgemaakt als die voor de volgende jaren. Bovendien, benevens de progressieve verhoging der vennootschappen, is het percentage der vennootschappen die werkelijk hun balans bekendmaken, veranderlijk.
(b) Eenheden.

kende bedrijven met 934 eenheden dat van 1952, terwijl dat der winstgevende vennootschappen met 254 eenheden verminderde.

De uitgekeerde bruto-dividenden, die nog slechts 5,9 % van de eigen middelen vertegenwoordigen, tegen 6,3 % in 1952, namen nochtans in absolute waarde toe en bereikten 13.130 millioen frank, tegen 12.991 millioen frank in 1952.

De hogervermelde uitkomsten werden opgemaakt zonder onderscheid van bedrijfszetel der getelde vennootschappen; zij kunnen, als dusdanig, beschouwd worden als een der bestanddelen die de inkomsten van het verworven fortuin in België vertegenwoordigen. Bij de interpretatie van deze resultaten dient nochtans rekening te worden gehouden met de stijging der incidentie van de er in opgenomen koloniale vennootschappen, en, dienvolgens, met de structurele en conjuncturele verschillen die tussen het Belgische en het Kongolese bedrijfsleven bestaan. Om juist te zijn moet de analyse van deze uitkomsten dus betrekking hebben op gesplitste bedragen.

§ 2. — RESULTATEN VAN DE VENNOOTSCHAPPEN MET BEDRIJFSZETEL IN BELGIË

De netto-winst van de vennootschappen met bedrijfszetel in België daalde in 1953 tot 13.899 millioen frank, tegen 16.276 millioen in 1952 en 13.988 millioen in 1951. Het cijfer van 1953 is dus gunstiger dan de uitkomsten voor de jaren 1948 en 1950 die gemiddeld ongeveer 9,2 milliard frank bedroegen.

De uitgekeerde bruto-dividenden daalden in 1953 slechts licht ten opzichte van 1952 en bleven zelfs hoger dan in 1951. Tijdens voornoemde drie jaren bedroegen deze dividenden respectievelijk 8.833 millioen, 9.161 millioen en 7.958 millioen frank.

Voor de jaren 1951 tot 1953 bereikten, in verhouding tot de eigen middelen, de netto-winst 8,57 %, 9,42 % en 7,59 %, en de uitgekeerde bruto-dividenden 4,88 %, 5,30 % en 4,83 %.

Rekening houdend met de mobiliënbelasting en met de onvastheid dezer inkomsten, blijkt het rendement der aandelen dus weinig hoog te zijn in vergelijking met dat der geünifieerde schuld, hetwelk als representatief voor de tendens van de prijs van het geld op lange termijn kan worden beschouwd. Hieraan dient echter te worden toegevoegd dat onder de getelde vennootschappen ook familiebedrijven voorkomen, waarin de bijzonderste aandeelhouders de leidende personeelsleden van de onderneming uitmaken; een gedeelte van de winst kan aldus de vorm aannemen van bezoldigingen in de plaats van dividenden (1). In deze mate geeft de statistiek van de resultaten der Belgische vennootschappen een verkeerd

(1) De oprichting van kleine naamloze vennootschappen werd sedert de bevrijding aangewakkerd om de op de zelfstandige beroepen toepasselijke hogere belastingaanslag te ontwijken.

Rendement van de Belgische en Kongolese vennootschappen op aandelen volgens de plaats van hun voornaamste bedrijvigheid

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Voornaamste bedrijvigheid																	
	In België						In Belgisch-Kongo						In het buitenland					
	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Aantal getelde vennootschappen (a)	8.747	9.655	10.665	11.277	11.757	12.396	178	184	256	276	331	370	94	90	84	81	78	80
waaronder :																		
met winst	6.578	6.729	7.278	8.608	8.988	8.711	159	158	208	241	277	302	72	65	61	63	61	58
met verlies	2.169	2.926	3.387	2.669	2.769	3.685	19	26	48	35	54	68	22	25	23	18	17	22
Eigen middelen	137.718	146.855	157.003	163.136	172.692	183.067	15.065	18.294	20.681	21.652	27.447	31.937	5.779	6.266	5.232	6.843	6.872	7.479
waaronder :																		
gestort kapitaal	56.108	72.086	81.983	89.203	95.974	109.464	9.986	10.957	12.708	14.375	18.292	22.980	3.289	3.276	2.852	3.594	3.801	3.836
reserves	81.610	74.769	75.020	73.933	76.718	73.603	5.079	7.338	7.973	7.277	9.155	8.957	2.490	2.989	2.379	3.249	3.071	3.643
Exploitatie-uitkomsten :																		
Netto-winstsaldo	9.161	9.074	9.371	13.988	16.276	13.891	2.129	2.789	2.865	4.705	6.668	6.564	287	298	185	350	755	1.033
Winst	9.787	10.089	10.620	14.755	17.174	15.721	2.135	2.808	2.904	4.746	6.732	6.768	301	325	284	538	825	1.088
Verlies	626	1.015	1.249	767	898	1.830	6	19	39	40	63	204	14	27	99	188	70	55
Uitgekeerde bruto-dividenden	4.955	5.605	6.448	7.958	9.161	8.833	1.386	1.735	1.877	2.605	3.418	3.838	144	153	108	236	412	458
Obligatieschuld																		
Bruto-interest op obligaties	16.492	19.378	21.760	24.842	28.658	35.201	116	560	575	602	1.059	1.219	279	278	277	274	29	53
	634	795	939	1.174	1.210	1.440	4	16	27	30	48	57	12	11	11	11	1	3

(a) Eenheden.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

beeld van de inkomsten uit het verworven fortuin. De uitkering van dividenden wordt meer en meer beperkt tot de grote vennootschappen die op de kapitaalmarkt moeten beroep doen en waarvan de effecten op de beurs worden genoteerd, terwijl bij de kleine en middelmatige vennootschappen, die men zou willen ontwikkelen om de werkloosheid op te slorpen, de vergoeding van de stille vennoten onbeduidend blijkt te zijn. Dit verklaart ten dele waarom het kapitaal dat op zoek is naar belegging in industriële waarden, de voorkeur geeft aan effecten van grote bedrijven. De voortdurende autofinanciering vormt daarenboven een factor tot kristallisatie van de bestaande nijverheidsstructuur.

Dienaangaande heeft men het dikwijls betreurd dat de autofinanciering nadeel berokkent aan de uitkering der dividenden en, dienvolgens, aan de marginale doeltreffendheid van het kapitaal. Het blijkt namelijk dat, vergeleken met de aangewende middelen, de winsten van de Belgische vennootschappen doorgaans hoger waren tijdens de jaren die op de jongste wereldoorlog volgden dan gedurende de jaren 1936/1938, laatste vooroorlogse periode tijdens dewelke de conjunctuur gunstig was. Daarentegen zijn, uitgedrukt op dezelfde manier, de dividenden bijna niet gestegen. Zodoende bedroeg het verschil tussen de netto-winstpercentages en die der dividenden 1,31 % in 1936/1938; van 1948 tot 1953 evolueerde het als volgt : 3,87 %, 2,30 %, 1,86 %, 3,69 %, 4,12 % en 2,76 %. Deze grote verschillen zijn gedeeltelijk te wijten aan de verhoogde fiscale lasten, maar blijven toch aanzienlijker dan vóór de jongste oorlog. Trouwens, het percentage van de onder de vorm van dividenden uitgekeerde winsten, hetwelk bijna 70 % bedroeg in 1936/1938, bereikte met 60,7 % in 1950 een hoogtepunt sedert het einde van de tweede wereldoorlog. Van 53,9 % in 1951 en 53,3 % in 1952 steeg het tot 56,2 % in 1953, waaruit dus blijkt dat de autofinanciering tijdens dit jaar minder belangrijk was.

§ 3. — RESULTATEN VAN DE BELGISCHE VENNOOTSCHAPPEN MET BEDRIJFSZETEL IN BELGISCH-KONGO

De meeste Belgische vennootschappen die hun bedrijvigheid in Belgisch-Kongo uitoefenen, beschikken over belangrijke actiemiddelen die in talrijke gevallen door openbare uitgiften verschaft werden. De aandelen van deze vennootschappen zijn meestal ter beurze genoteerd of, zoniet, maken zij deel uit van de portefeuille van beleggingsmaatschappijen die, zoals de gewone aandeelhouders, bij de uitkering van de dividenden geïnteresseerd zijn. De hogere winstcijfers van deze vennootschappen zijn waarschijnlijk te danken aan het feit dat zij hun activiteit uitoefenen in een minder ontwikkelde streek, waar zij, indien nodig, gemakkelijker dan de Belgische firma's tot interne reorganisaties kunnen overgaan, welke hen toelaten zich zeer vlug aan de talrijke conjunctuurwijzigingen aan te passen.

Zo is het te verklaren dat, met actiemiddelen die nauwelijks een zesde overtreffen van die der in België gevestigde vennootschappen, de Belgische vennootschappen met hoofdbedrijf in Belgisch-Kongo een netto-winstsaldo

Resultaten van de Belgische en Kongolese vennootschappen op aandelen

(percentages)

OMSCHRIJVING	Met hoofdbedrijf																	
	In België						In Belgisch-Kongo						In het buitenland					
	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Verhouding aantal vennootschappen met winst / aantal getelde vennootschappen	75,20	69,69	68,24	76,33	76,45	70,27	89,33	85,87	81,25	87,32	83,69	81,62	76,60	72,22	72,62	77,78	78,21	72,50
Verhouding netto-winstcijfer / eigen middelen	6,65	6,18	5,97	8,57	9,42	7,59	14,13	15,25	13,85	21,73	24,29	20,55	4,97	4,76	3,54	5,11	10,99	13,81
Verhouding uitgekeerde bruto-dividenden / eigen middelen	2,78	3,82	4,11	4,88	5,30	4,83	9,2	9,5	9,1	12,0	12,5	12,0	2,5	2,4	2,1	3,4	6,0	6,1
Verhouding uitgekeerde bruto-dividenden / gerealiseerde winsten	50,63	55,56	60,72	53,93	53,34	56,19	64,92	61,80	64,63	54,89	50,77	56,71	47,84	47,08	38,03	43,87	49,94	42,10
Verhouding bruto-interest op obligaties / bedrag der obligatieschulden	3,85	4,10	4,32	4,73	4,22	4,09	3,45	2,86	4,70	4,98	4,53	4,68	4,30	3,96	3,97	4,01	3,45	5,66
Verhouding bedrag der obligatieschulden / eigen middelen	11,98	13,20	13,86	15,23	17,26	19,23	0,77	3,06	2,78	2,78	3,86	3,82	4,83	4,44	5,29	4,00	0,43	0,71

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

van 6.564 millioen frank realiseerden, cijfer dat bijna de helft uitmaakt van de door eerstgenoemde vennootschappen verwezenlijkte winst. Niettegenstaande de blijvende inzinking van de prijzen der grondstoffen waarvan Belgisch-Kongo een belangrijke voortbrenger is, zijn de winsten nauwelijks verminderd en bedragen, naar absolute waarde, de uitgekeerde bruto-dividenden zelfs 12 % meer dan die van het vorige jaar.

Ten opzichte van de eigen middelen, die met circa 16 % toenamen, bereikten de uitkomsten 20,55 % in 1953, tegen 24,29 % in 1952, terwijl de dividenden 12 % bedroegen, peil dat sedert 1951 min of meer stabiel bleef. De autofinanciering is zeer uitgesproken, maar rekening gehouden met het percentage der uitgekeerde dividenden en hoewel de voor deze vennootschappen nodige kapitalen doorgaans op de Belgische markt, waar de geldrente zeer hoog is, werden bekomen, blijft de marginale doeltreffendheid van het kapitaal bevredigend. Daarom oefent zij een sterke aantrekkingskracht uit op de beschikbare gelden die men op de Belgische markt tracht te beleggen, wellicht ten nadele van de geldopneming der in het moederland gevestigde vennootschappen (1). Dit is ook één der redenen waarom de koloniale effecten op de Belgische beurzen zeer gunstige noteringen boeken.

Trouwens, tussen 1948 en 1950, blijkt de autofinanciering minder uitgesproken te zijn geweest bij de vennootschappen met hoofdbedrijf in Belgisch-Kongo, dan bij de vennootschappen met bedrijfszetel in België en dit niettegenstaande de door de eerste vennootschappen gerealiseerde grotere winsten. Deze toestand is echter naderhand gewijzigd, zoals blijkt uit de verhouding van de uitgekeerde bruto-dividenden tot de aangegeven winsten.

§ 4. — ONTLEDING DER RESULTATEN VOLGENS DE AARD VAN DE BEDRIJVIGHEID DER NAAMLOZE VENNOOTSCHAPPEN

Alle bedrijfssectoren werden niet op dezelfde wijze beïnvloed door de diverse uitingen van de conjuncturele terugloop die zich in 1952 en begin 1953 heeft voorgedaan. Sommige onder hen boekten zelfs grotere winsten dan het vorige jaar. Voor verscheidene rubrieken liep de evolutie der beursnoteringen op de tendens van de uitkomsten vooruit in die zin dat de sectoren, die op de bevoorrading van de binnenlandse markt gericht zijn, zowel hun rendement als hun beursnoteringen verbeterden. Dit is, bijvoorbeeld, het geval voor de banken, de financiële en immobiliënzaken (2) en de electriciteitsbedrijven.

De grootste achteruitgang deed zich echter voor bij de effecten van de groep der non-ferro metalen — welke nochtans het grootste rendement geven na die der banken —, bij die van de groothandel en de buitenlandse

(1) Zie derde deel, hoofdstuk II. — *Geld en krediet, blz. 244.*

(2) De aantrekkelijkheid van een grotere stabiliteit van het rendement heeft ook bijgedragen tot een verbetering der beursnoteringen in deze twee sectoren.

Rendementspercentages van de Belgische vennootschappen op aandelen
Indeling per bedrijfstak
(percentages)

NIJVERHEID	Verhouding van de netto-uitkomsten tot de eigen middelen				
	1949	1950	1951	1952	1953
Bankwezen	11,9	10,2	12,8	14,7	15,0
Financiële en immobiliënzaken	5,0	6,1	7,5	8,1	8,5
Groothandel en buitenlandse handel	10,9	9,5	15,5	13,3	7,9
Metaalverwerkende nijverheid	13,3	11,6	12,0	12,8	11,7
IJzer- en staalnijverheid	7,1	3,1	4,5	10,1	7,5
Industrie der non-ferro metalen	8,2	8,8	17,9	20,9	14,7
Textielnijverheid	5,0	3,3	9,7	5,1	0,04
Voedingsmiddelenindustrie	3,5	4,8	7,1	6,1	5,5
Electriciteit	5,4	6,4	7,7	8,3	8,6
Kolennijverheid	3,0	4,2	6,6	8,7	7,5

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

handel en, tenslotte, bij de effecten van de textielnijverheid. Voor deze laatste daalden de in verhouding tot de actiemiddelen uitgedrukte uitkomsten tot 0,04 %, tegen 5,1 % het voorgaande jaar. Het rendement van de metaalverwerkende nijverheid en van de steenkolenmijnen was, niettegenstaande de moeilijkheden welke zich in deze sectoren voordeden, nog zeer bevredigend in vergelijking met de voorgaande jaren.

VIJFDE DEEL

Investeringen en Verbruik

HOOFDSTUK I

INVESTERINGEN

De in onderhavig verslag opgenomen raming der investeringen in België blijft gesteund op het begrip « bruto-investeringen tegen werkelijke prijzen ».

Er werd echter reeds herhaaldelijk gewezen in de rapporten betreffende het probleem der investeringen (1) op een waarschijnlijk systematische onderschatting van de waarde der uitrusting die door diverse bedrijfstakken werd aangeschaft. De hierna vermelde gegevens zijn het resultaat van een eerste poging om de ramingen betreffende deze industriële investeringen te verbeteren. Zij blijven, zoals al die betreffende het verloop der investeringen in het algemeen, nog voor verbetering vatbaar, vooral op het gebied der chronologische evolutie. Zij hebben betrekking op een periode die loopt van 1950 tot 1953 inbegrepen, doch de cijfers betreffende laatstgenoemd jaar mogen slechts als voorlopig worden beschouwd.

De nieuwe methode heeft het belangrijk voordeel te steunen op een homogene en enige berekeningswijze. Ze komt inderdaad neer op de extrapolatie van bepaalde gegevens uit de balansen, die door de nijverheidsondernemingen in de bijlagen van het *Belgisch Staatsblad* werden gepubliceerd en die door de diensten van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas werden herzien en gegroepeerd.

De netto-investeringen worden berekend door vergelijking, van het ene jaar tot het andere, van de op het actief der balans ingeschreven rekening der vastgelegde middelen. De kosten voor het onderhoud en voor de vervanging der uitrusting wordt ondersteld gedekt te zijn door de afschrijvingen die in de loop van het jaar plaats vonden en waarvan het bedrag ingeschreven werd op het debet van de « winst- en verliesrekening ».

(1) *Vijfde, zesde, zevende en achtste rapporten betreffende het probleem der investeringen.* Brussel; 1950, 1951, 1952, 1953; (Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie).

Verdeling der investeringen van 1950 tot 1953

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING (a)	1950	1951	1952	1953
1. *Industrie :*				
Energie :				
Steenkolenmijnen	1.860	2.190	2.250	2.250
Water, gas, electriciteit :				
Particuliere sector	1.000	2.700	2.210	1.800
* Overheidssector	1.600	1.400	1.500	1.600
Metaalnijverheid :				
IJzer en staal	4.040	3.340	3.000	3.800
Non-ferro metalen	615	800	1.140	950
Metaalverwerkende nijverheid	3.285	3.810	4.100	4.400
Scheikundige nijverheid (inclusief petroleum)	1.780	2.670	3.430	3.220
Bouwbedrijf	1.870	1.190	1.050	1.200
Bouwstoffennijverheid	1.280	1.860	1.820	1.890
Textielnijverheid	2.810	2.400	2.740	2.740
Voedingsmiddelennijverheid	2.220	1.930	1.750	1.770
Andere industrieën :				
Hout	375	280	230	225
Tabak	40	100	140	110
Leder en huiden, bontwerk	160	240	190	190
Papier en grafische kunst	930	730	820	910
Diversen	335	360	430	445
Totaal Industrie (inclusief voertuigen)	**24.200**	**26.000**	**26.800**	**27.500**
Totaal Industrie	**22.385**	**24.050**	**24.790**	**25.440**
2. *Handel en ambacht*	**1.000**	**1.100**	**1.200**	**1.200**
3. *Landbouw*	**2.500**	**2.600**	**1.600**	**2.100**
4. *Transport en verkeerswezen :*				
* Nat. Maatsch. der Belgische Spoorwegen	3.118	2.727	3.066	3.525
* Nat. Maatsch. van Buurtspoorwegen	109	181	176	195
Stedelijk vervoer	65	135	116	144
Zeevervoer :				
* Staat	37	20	30	20
Koopvaardij- en zeevisserijvloot	458	380	336	181
* Havens van Antwerpen en Gent	455	365	588	125
Binnenscheepvaart	208	183	149	166
* Waterwegen (exclusief de havens van Antwerpen en Gent)	1.382	1.359	1.414	1.287
Wegvervoer	8.264	8.335	9.808	9.905
* Wegen	2.997	3.586	2.350	2.324
Luchtvaart :				
* Inrichtingen	140	143	145	133
Transportmaterieel	181	50	204	599
* Telegraaf en Telefoon	1.927	1.457	1.446	1.375
* Nationaal Instituut voor Radio-omroep	21	78	92	60
* Posterijen en Postchecks	47	30	24	110
Totaal Verkeerswezen (overheidssector)	**10.233**	**9.946**	**9.331**	**9.154**
Totaal Verkeerswezen (particuliere sector)	**9.176**	**9.083**	**10.613**	**10.995**
Totaal Verkeerswezen	**19.409**	**19.029**	**19.944**	**20.149**
5. *Gebouwen :*				
* Overheidsgebouwen	1.894	1.633	1.245	1.441
Particuliere woningen	16.200	14.600	13.860	15.954
Totaal Gebouwen	**18.094**	**16.233**	**15.105**	**17.395**
6. *Volksgezondheid :*				
* Overheidssector	630	550	783	798
Particuliere sector	120	100	354	300
Totaal Volksgezondheid	**750**	**650**	**1.137**	**1.098**
7. * *Landsverdediging*	1.664	4.362	9.171	8.431
8. * *Ondergeschikte besturen*	1.464	1.770	1.400	1.500
Algemeen totaal (overheidssector)	**17.485**	**19.661**	**23.430**	**22.924**
Algemeen totaal (particuliere sector)	**49.781**	**50.133**	**50.917**	**54.389**
Algemeen totaal	**67.266**	**69.794**	**74.347**	**77.313**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie en Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De met een asterisk aangeduide rubrieken behoren tot de overheidssector.

Om de investeringen van al de ondernemingen van een bepaalde nijverheidstak te ramen was het noodzakelijk een dubbele extrapolatie toe te passen. De eerste bestaat er in van het door de A.S.L.K. verschafte zeer ruim monster van balansen over te gaan tot de voor het ogenblik meest volledige staat, namelijk die welke door het Nationaal Instituut voor de Statistiek wordt opgesteld.

Na deze eerste aanpassing worden de opeenvolgende verschillen voortvloeiende uit de rekeningen van de vastgelegde middelen berekend en wordt de absolute waarde van de afschrijvingen met betrekking tot de beschouwde periode bepaald.

De tweede extrapolatie bestaat er in het gebied dat bestreken wordt door beide eerstgenoemde statistieken, die uitsluitend de ondernemingen onder de benaming van vennootschappen op aandelen omvatten, uit te breiden tot alle in het land bestaande ondernemingen. Deze verrichting steunt op de belangrijkheid van de personeelsterkte, zoals deze blijkt uit de gegevens die door de telling van 31 December 1947 worden verschaft. Ze houdt rekening met het feit dat, alle verhoudingen in acht genomen, de investeringen doorgaans in de grote ondernemingen belangrijker zijn dan in de kleine.

Uit het nazicht van de nieuwe gegevens, door middel van een globale berekening steunend op de statistieken van de productie en van de buitenlandse handel in uitrustingsgoederen, blijkt dat ze geenszins abnormaal zijn.

AFDELING I. — ALGEMENE KENMERKEN VAN DE EVOLUTIE DER INVESTERINGEN

De globale waarde der investeringen van het ganse bedrijfsleven bereikt van 1950 tot 1953 bedragen die schommelen tussen 67 en 77 milliard frank. De evolutie is gekenmerkt door een toeneming van 15 % tussen 1950 en 1953; de sterkste vordering doet zich voor van 1951 tot 1952 : wanneer 1950 als basis wordt genomen, bedraagt het indexcijfer 104 in 1951 en 111 in 1952.

De particuliere sector en de overheidssector droegen echter niet in dezelfde mate bij tot deze vordering. Tot in 1953, vloeide deze voort uit de toeneming van uitrustingsuitgaven van de overheidssector en uit de snelle aangroei van de investeringskosten voor de landsverdediging. Van 1952 tot 1953 liepen deze investeringen enigszins terug, terwijl de waarde van de door de particuliere sector aangeschafte uitrustingen toenam, inzonderheid door een merkelijke vordering van de particuliere woningbouw. Deze aan elk van de overheidssector en de particuliere sector eigen

zijnde bewegingen gaven aanleiding tot de volgende evolutie van het aandeel ten belope waarvan elk van voornoemde sectoren tussenkomt in de totale waarde van de investeringen : in 1950 werd 74 % van bedoelde waarde uitgegeven door de particuliere sector en 26 % door de overheidssector; in 1951, 71,8 % en 28,2 %; in 1952, 68,5 % en 31,5 %; in 1953, 70,3 % en 29,7 %. Het afgelopen jaar kende dus op dit gebied een hernieuwde inspanning van de private sector.

Wanneer echter rekening wordt gehouden met het algemeen verloop van de waarde der voorraden, van het ene jaar tot het andere, vermits de aangroei er van als een vermeerdering van de bruto-investeringen en de inkrimping er van als een « desinvestering » worden beschouwd, blijkt dat, steeds tegen werkelijke prijzen, deze nieuwe bedragen van 1950 tot 1953 een terugloop vertonen die evenwel geleidelijk kleiner wordt. Inderdaad, volgens de ramingen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas (1) bedroeg de aangroei der voorraden van alle ondernemingen samen 9,3 milliard frank in 1950, slechts 5,1 milliard in 1951, en nul in 1952, om plaats te maken voor een totale afneming met 3,1 milliard frank, ondanks de belangrijke voorraadvorming bij de steenkolenmijnen, zodat de globale bruto-investeringen, rekening gehouden met de voorraden, achtereenvolgens 76,5 milliard frank beliepen in 1950, 74,8 milliard 1951, 74,3 milliard in 1952 en 74,2 milliard in 1953.

Niettegenstaande de inkrimping van de voorraden tijdens het jaar 1953, vertoonde de autofinanciering van de vastgelegde middelen door de ondernemingen een lichte teruggang (2), ten gevolge van de vermindering der gunstige bruto-uitkomsten en het belang dat vaak gehecht wordt aan de jaarlijkse uitkering van een regelmatig dividend.

AFDELING II.
VERDELING VAN DE INVESTERINGEN

§ 1. — NIJVERHEID

De nieuwe raming van de investeringen in de verschillende bedrijfstakken geeft in totaal ongeveer 22,4 milliard frank in 1950 en 25,3 milliard frank in 1953. De thans aangenomen nieuwe ramingsmethode vergt dat van het totaalbedrag der investeringen in de nijverheid, dat uitgaande van de balansen berekend wordt, de waarde der door de verschillende

(1) *Aanvullende verslagen en beschouwingen bij het Verslag over de verrichtingen en de toestand van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas van België, Jaren 1950, 1951, 1952 en 1953.* Brussel; 1951, 1952, 1953 en 1954.

(2) *Verslag over de verrichtingen en de toestand van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas van België, Jaar 1953,* op. cit., blz. XXXVI.

bedrijfstakken aangekochte autovoertuigen afgetrokken wordt. Inderdaad, deze waarde is begrepen in de raming van de investeringen in transportmiddelen voor het wegvervoer onder de rubriek « Transport en Verkeerswezen ». Bij gebrek aan statistische gegevens, kan uit algemene aanwijzingen betreffende de structuur van de nijverheidsinvesteringen worden afgeleid dat de aankoop van autovoertuigen ongeveer 7,5 % uitmaakt van de totale waarde der investeringen in de nijverheid.

De evolutie van de gezamenlijke investeringen in de nijverheid is gekenmerkt door een voortdurende maar steeds langzamer vordering sedert 1950; van 1950 tot 1951 bedraagt ze 7,5 %, 3 % van 1951 tot 1952, 2 % van 1952 tot 1953. De meeste bedrijfstakken, behalve de ijzer- en staalnijverheid, boekten sedert 1952 geen vordering meer in hun investeringsinspanning, terwijl de groep electriciteit voor het eerst sedert het einde van de oorlog een kleiner cijfer te zien geeft dan tijdens de voorafgaande periode, die gekenmerkt was door een bestendige toeneming. In de mijnen blijft de investeringsinspanning op dezelfde hoogte.

1. — *Energie.*

Globaal beschouwd, treft men de belangrijkste investeringsinspanning in de sector energie in 1951 aan. Deze werd veroorzaakt door het recordcijfer dat tijdens dit jaar werd bereikt door de water-, gas- en electriciteitsmaatschappijen. In 1952 en 1953 verzwakt deze inspanning enigszins, maar ze overtreft nog heel wat die van 1950.

a) *Steenkolenmijnen.*

Uit de analyse van de balansen blijkt dat, ten opzichte van 1950, de uitrusting van de steenkolenmijnen in 1951 een merkelijke vordering en in 1952 een lichte toeneming vertoonde, om tijdens de laatste twee jaren geen vooruitgang meer te boeken. De hierna volgende gedetailleerde tabel geeft de cijfers aan van de Administratie van het Mijnwezen; zij verschillen van die welke op grond van de balansen werden berekend. Het was onmogelijk voor 1953 deze gegevens op dezelfde basis als tijdens de voorgaande jaren op te maken wegens het aanvaarden van een aan alle E.G.K.S.-landen gemeenschappelijk schema van het zogenaamd « beperkt programma ». Maar volgens dit nieuw schema is het mogelijk geweest een vergelijking te maken voor de jongste twee jaren : de investeringsinspanning was in 1953 geringer dan in 1952. Alleen de bekkens van het Centrum en van Luik blijken in de loop van het verstreken jaar meer te hebben geïnvesteerd dan gedurende het voorgaande jaar.

Beide bronnen wijzen er dus duidelijk op dat de investeringsinspanning zich, in de meest gunstigste zin beschouwd, heeft gestabiliseerd tijdens de jaren 1952 en 1953, nadat ze een merkwaardige uitbreiding had gekend in de loop van de voorgaande jaren. De wederuitrusting maakt thans plaats voor de rationalisatie van de ondergrondse bedrijfsinstallaties.

Investerings- en uitrustingsuitgaven in de steenkolenmijnen
(millioenen franken)

BEKKEN	Totale uitgaven			Uitgaven in het kader van het « beperkt programma »	
	1950	1951	1952	1952	1953
Borinage :					
Totale uitgaven	..	398	478	506	465
w.o. : uitgaven met het oog op de verhoging der productie	..	375	452		
Centrum :					
Totale uitgaven	..	259	325	300	338
w.o. : uitgaven met het oog op de verhoging der productie	..	239	307		
Charleroi :					
Totale uitgaven	..	528	693	608	569
w.o. : uitgaven met het oog op de verhoging der productie	..	443	571		
Luik :					
Totale uitgaven	..	292	274	271	283
w.o. : uitgaven met het oog op de verhoging der productie	..	229	229		
Kempen :					
Totale uitgaven	..	713	973	732	675
w.o. : uitgaven met het oog op de verhoging der productie	..	623	846		
Het Rijk :					
Totale uitgaven	**1.202**	**2.190**	**2.743**	**2.417**	**2.330**
w.o. : uitgaven met het oog op de verhoging der productie		**1.909**	**2.405**		

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Administratie van het Mijnwezen.

b) *Water, gas, electriciteit.*

De nieuwe ramingen tonen aan dat de globale investeringen in deze sector een toppunt bereikten in 1951. Steunend op de analyse van de balansen was het nog niet mogelijk voor elk van deze drie nijverheidstakken afzonderlijk de waarde van de elk jaar gedane uitrustingsinspanning te bepalen.

Aanwijzingen betreffende de jaarlijkse uitgaven voor de installaties nodig voor de electriciteitsproductie en -distributie worden verstrekt in de jaarverslagen van de Bedrijfsfederatie der Voortbrengers en Verdelers van Electriciteit in België. Na een belangrijke vordering in 1950, liepen

deze uitgaven in 1951 enigszins terug om in 1952 een toppunt te bereiken. In 1953, tenslotte, doet zich een belangrijke vermindering voor, waardoor de investeringswaarde beneden het in 1948 bereikte peil komt te liggen. De uitrusting van de productiesector beloopt nog slechts 58 % van de bedragen die in 1952 met hetzelfde doel werden uitgegeven. In de loop der laatste vier jaren geven de aan het transport en de distributie bestede bedragen weinig verandering te zien. Volgens dezelfde bron namen de private bedrijven in 1948 en 1949 meer dan 90 % van deze investeringen voor hun rekening, nog slechts 88,9 % in 1950, 89,2 % in 1951, 80,3 % in 1952 en 81,9 % in 1953. Het relatief aandeel van de overheidsbedrijven is tijdens de laatste twee jaren aanzienlijk toegenomen; hun absoluut aandeel bereikt een toppunt in 1952.

Investeringen van de verschillende sectoren van het electriciteitsbedrijf
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Productie van electrische energie	1.131	1.092	1.247	721
Hoogspanningstransport (30 kV en meer)	291	261	247	205
Hoogspanningsdistributie (2 à 3 kV)	245	245	315	304
Laagspanningsdistributie	421	456	537	536
Totaal	**2.088**	**2.054**	**2.346**	**1.766**

Bron : Bedrijfsfederatie der Voortbrengers en Verdelers van Electriciteit in België.

Wat de waterdistributie betreft, die in het kader van de nieuwe ramingen niet meer gerangschikt wordt in de groep « Transport en Verkeerswezen » maar wel onder de industriële bedrijven, is het mogelijk, rekening houdend met het bijna uitsluitend openbaar karakter van deze bedrijfstak, zich te houden aan de in de verslagen van het Gemeentekrediet van België verstrekte gegevens, volgens dewelke de waarde der investeringen in deze sector van 1950 tot 1952 op 900 millioen frank en in 1953 op 1.200 millioen frank mag worden geraamd.

Op grond van deze aanwijzingen en die van de Bedrijfsfederatie der Voortbrengers en Verdelers van Electriciteit in België werden de uitrustingsuitgaven voor water, gas en electriciteit grosso modo tussen de particuliere sector en de overheidssector verdeeld, waarbij een naar absolute waarde tamelijk constant deel, dat schommelt tussen 1.400 millioen frank en 1.600 millioen frank, aan de overheidsbedrijven wordt toebedeeld.

c) *Cokes.*

De op de analyse van de balansen steunende raming laat niet toe de cokesfabrieken los te maken van de ijzer- en staalbedrijven, waarvan ze meestal afhangen.

2. — *Metaalnijverheid.*

In de metaalnijverheid en in de metaalverwerkende nijverheid maakt de berekening van de investeringen op grond van de balansen der betrokken vennootschappen het mogelijk beter de werkelijke omvang, naar absolute waarde, te ramen van de voor de uitrusting van deze bedrijven gedane uitgaven. Deze laatste blijken de ramingen, die in de voorgaande verslagen werden vooropgezet, zowat driemaal te overtreffen.

a) *IJzer- en staalnijverheid.*

1950 is een recordjaar; in 1951 en 1952 doet zich een belangrijke terugloop voor, die in 1953 in een stijging omslaat. Hoewel de uitvoering van een dringend moderniseringsprogramma pas geëindigd is, werd een nieuwe uitrustingsinspanning nuttig geacht tijdens het afgelopen jaar.

b) *Nijverheid der non-ferro metalen.*

De nieuwe reeks cijfers toont aan dat de uitrusting van deze bedrijfstak tot in 1952 vooruitgaat; 1953 geeft echter een terugloop aan.

3. — *Metaalverwerkende nijverheid.*

De vorderingen van de investeringen in deze nijverheidstak zijn vooral belangrijk van 1950 tot 1951; vervolgens vertraagt het tempo en de uitrustingsuitgaven stabiliseren zich op iets meer dan 4 milliard frank. Voor 1953 dienen de belangrijke investeringen in de fabrieken voor automontage, in het electriciteitsbedrijf en in de electronische nijverheid te worden aangestipt.

4. — *Scheikundige nijverheid en petroleumnijverheid.*

Hoewel de belangrijkste werken op het gebied van de uitrusting der raffinaderijen in 1951 en begin 1952 geëindigd waren, hebben in 1952 de scheikundige fabrieken en de petroleumbedrijven gezamenlijk hun hoogste investeringscijfer bereikt. Het peil van 1953 benadert dicht dit recordcijfer.

5. — *Bouwbedrijf en bouwstoffennijverheid.*

De analyse van de balansen toont aan dat, inzonderheid voor deze bedrijfstak, het niveau der investeringsuitgaven heel wat hoger ligt dan uit de voorgaande enquêtes was gebleken. Het bedraagt voor de vier beschouwde jaren circa 3 milliard frank, terwijl 1950 het recordjaar en 1952 het minst gunstige jaar is.

De uitrusting van het bouwbedrijf bereikte in 1950 een recordwaarde van 1.870 millioen frank; vervolgens stabiliseerden de uitgaven zich op het niveau van 1.100 à 1.200 millioen frank. In de bouwstoffennijverheid nam de uitrusting aanzienlijk toe tussen 1950 en 1951; de waarde van deze uitrusting steeg tijdens bedoelde periode van 1.280 millioen tot 1.860 millioen frank, om het hoogtepunt van 1.890 millioen frank te bereiken

in 1953. Het is trouwens normaal dat deze evolutie tamelijk gelijke tred houdt met die der investeringen in gebouwen.

6. — *Textielnijverheid.*

De belangrijkste investeringsinspanning gedurende de periode van 1950 tot 1953 werd in de loop van 1950 gedaan; 1951 was minder gunstig, terwijl de volgende twee cijfers nagenoeg overeenstemmen met dat van 1950.

7. — *Voedingsmiddelenindustrie.*

De uitrustingsuitgaven van deze nijverheid namen sedert 1950 voortdurend af, inzonderheid in 1951 en 1952; in 1953 bleven deze uitgaven nagenoeg op het peil van 1952.

§ 2. — LANDBOUW

Een uitzonderlijke factor, waarvoor men geen equivalent vindt in de andere sectoren van het bedrijfsleven, die inzake investeringen worden onderzocht, laat zich gelden in de vorming van het bruto-landbouwkapitaal. Het betreft de veestapel, die zowel een productiegoed als een verbruiksgoed is. Wegens laatstgenoemde hoedanigheid is het mogelijk dat hij van het ene jaar tot het andere aan belangrijke waardeschommelingen blootgesteld is. Welnu in 1950 en 1951 hebben de landbouwers de door de oorlog gedunde veestapel terug op peil gebracht en soms nog verder uitgebreid. Dit verklaart de omvangrijke agrarische investeringen in de loop van deze beide jaren : respectievelijk circa 2.500 en 2.600 millioen frank, in welke bedragen de aangroei van de veestapel voor 817 millioen frank, dit is 1/3, en voor 762 millioen frank, dit is 30 %, begrepen is. In 1952, daarentegen, verminderde de waarde van de veestapel met 180 millioen frank. Deze naar verhouding feitelijk geringe waardevermindering was te wijten aan de afneming van het aantal melkkoeien, varkens en paarden en deed, doordat ze volgde op een belangrijke stijging in 1951, de totale waarde van de landbouwinvesteringen dalen tot ongeveer 1.600 millioen frank. Een nieuwe aangroei van de veestapel in 1953, ten belope van ongeveer 400 millioen frank brengt de globale waarde van het bruto-landbouwkapitaal terug op circa 2,1 milliard frank.

De evolutie van de totale waarde der investeringen wordt grotendeels bepaald door de schommelingen van het volume van de veestapel; inderdaad, de andere factoren geven geen belangrijke wijzigingen te zien : de aankoop van nieuw landbouwmaterieel bedroeg, in de loop van elk dezer vier jaren, 500 millioen frank; de bouwwerken, de werken ter verbetering van de teelten en de electrificatie veranderden, globaal beschouwd, eveneens zeer weinig van het ene jaar tot het andere.

Volgens de beschikbare inlichtingen, nochtans, nam de waarde van de nieuwe uitrusting in gebouwen en landbouwmaterieel regelmatig af sedert het jaar 1951, dat gekenmerkt was door een buitengewone investe-

ringsinspanning; maar de uitgaven voor werken ter verbetering van de teelten voor het in cultuur brengen van braakgronden en voor waterwerken zouden daarentegen toegenomen zijn.

De aankoop van landbouwmaterieel door de Belgische landbouw wordt geraamd op 500 millioen frank in 1953, tegen 534 millioen in 1952 en 582 millioen in 1951.

§ 3. — VERKEER

De jaarlijkse investeringsinspanning van de bedrijfstak « transport en verkeer » is gekenmerkt door het feit dat deze, in de loop van 1952 en 1953, bijna gelijkmatig over de particuliere en de overheidssector was verdeeld. Tijdens de voorgaande twee jaren was het aandeel van de overheidssector een weinig belangrijker : nagenoeg 55 %.

De particuliere investeringen en die van de Overheid evolueerden nochtans in tegengestelde zin, doordat zich voor elke sector verschillende mogelijkheden voordeden, ingevolge de Korea-boom en de bewapeningsinspanning.

Met betrekking tot de particuliere sector dient te worden vermeld dat de gebeurtenissen in Korea aanleiding hebben gegeven tot een buitengewone toeneming van de verkoop van autovoertuigen; welnu deze voertuigen maken op zichzelf reeds de negen tiende uit van de in deze sector geïnvesteerde waarde. In 1951 vermindert dit bedrag enigszins, doordat de aankopen van autovoertuigen zich stabiliseerden, om in 1952 terug de hoogte in te gaan; in 1953 trad een stabilisering in.

Daarentegen werd de bruto-kapitaalvorming in de overheidssector « transport en verkeer » vanaf 1951 vertraagd door de plotselinge toeneming van de behoeften aan militaire uitrusting. Hierdoor liep het aandeel er van in de totale waarde der investeringen van de bedrijfstak « transport en verkeer » terug van 55 % in 1950 tot 54 % in 1951 en tot 49 % in 1952 en 1953. Deze waarde bereikte een eerste hoogtepunt in 1950 met 20.300 millioen, liep in 1951 terug tot 19.900 millioen en bedroeg respectievelijk 20.800 en 21.300 millioen frank in 1952 en 1953.

1. — *Vervoer per spoor.*

a) *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding.*

Dank zij een goed opgesteld programma en de financiële autonomie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, ondervond de uitrusting van het normaalspoor niet de weerslag van de bewapeningsinspanning. Nadat het uitrustingstempo, zoals de meeste economische activiteiten van het land, beïnvloed werd door de buitengewone omstandigheden van 1950, liep het terug op een lager peil dan dat van 1949 zelf en hernam het vervolgens zijn vordering waardoor het met 3,5 milliard frank in 1953 een hoogtepunt bereikte.

Investeringen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en van het Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Wederopbouwuitgaven	493	345	281	656
Vernieuwingsuitgaven	1.592	1.392	1.563	1.519
Inrichtingsuitgaven (inclusief de uitgaven voor electrificatie)	610	594	684	722
Uitgaven voor de voltooiing der Noord-Zuid-verbinding	423	396	469	586
Uitgaven ingevolge afschaffing van overwegen en diverse werken	—	—	69	42
Totaal	**3.118**	**2.727**	**3.066**	**3.525**

Bronnen : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding.

b) *Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.*

In 1950 bedroegen de investeringsuitgaven van deze maatschappij slechts iets meer dan 100 millioen frank : het daaropvolgende jaar namen ze plotseling toe ingevolge de aankoop van rollend materieel. In 1952 werd deze stijging voortgezet, maar de uitrusting in spoorbanen en -materieel werd zodanig verminderd dat de globale investeringswaarde een terugloop boekte. Dank zij een belangrijker inspanning tot uitrusting van de spoorbanen en het op peil blijven der overige uitgaven, bereikte de bruto-kapitaalvorming in 1953 een recordcijfer van nagenoeg 200 millioen frank.

Investeringen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Hernieuwingsuitgaven	63	103	84	76
Vestigingsuitgaven	46	78	92	119
Totaal	**109**	**181**	**176**	**195**

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

c) *Stedelijk vervoer.*

Ook op dit gebied bereikte in 1953 de globale investeringswaarde een hoogtepunt, namelijk 144 millioen frank; 1952 vertoonde een terugloop met 116 millioen frank ten opzichte van 1951, een jaar dat gekenmerkt was door een plotselinge stijging met 135 millioen frank, tegen 65 millioen in 1950.

2. — *Scheepvaart.*

A. — *Zeescheepvaart.*

a) *Scheepvaartmaterieel.*

De investeringsinspanning op dit gebied neemt voordurend af en vermits de Staat hierin slechts een zeer gering aandeel heeft, zijn het de uitrustingsuitgaven van de koopvaardij- en van de visserijvloot die een belangrijke terugloop vertonen.

Investeringen bij de koopvaardij- en de zeevisserijvloot
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Koopvaardijvloot :				
Vernieuwing van de vloot	405	240	30	119
Uitbreiding van de vloot	2	70	300	15
Totaal	**407**	**310**	**330**	**134**
Zeevisserijvloot :				
Vernieuwing van de vloot	10	58	0	2
Uitbreiding van de vloot	41	12	6	45
Totaal	**51**	**70**	**6**	**47**
Totaal :				
Vernieuwing van de vloot	415	298	30	121
Uitbreiding van de vloot	43	82	306	60
Algemeen totaal	**458**	**380**	**336**	**181**

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Bestuur van het Zeewezen.

De investeringen met betrekking tot de Rijksvloot bereikten in 1953 nog slechts 20 millioen frank, dit is het laagste peil voor de laatste vier jaren, hetwelk reeds een eerste maal in 1951 werd bereikt.

b) *Havens van Antwerpen en Gent.*

De waarde der werken van burgerlijke bouwkunde en der uitrustingswerken, die aan 's lands twee voornaamste havens werden uitgevoerd, door tussenkomst zowel van de betrokken steden als van het Bestuur der Waterwegen, viel terug op het laagste peil dat sedert 1948 werd bereikt, namelijk 125 millioen frank, tegen 140 in 1948, 192 in 1949, 455 in 1950, 365 in 1951 en 588 in 1952. De verklaring van deze beweging zou te vinden zijn in de werken van burgerlijke bouwkunde, waarvan de belangrijkheid snel toenam in de loop van voornoemde jaren, om ten-

slotte 481 millioen frank in 1952 te bereiken; in 1953 zou hieraan nog slechts 82 millioen frank besteed zijn.

B. — *Binnenscheepvaart.*

a) *Scheepvaartmaterieel.*

De investeringen in vlottend materieel voor de binnenscheepvaart zijn sedert 1950, tijdens welk jaar ze naar waarde hun hoogste peil, namelijk 208 millioen frank, bereikten, tot een minimum van 149 millioen frank geslonken in 1952 en zijn in 1953 opnieuw gestegen tot 166 millioen frank, bedrag dat reeds in 1949 werd bereikt. De bouw van nieuwe schepen was niet zeer belangrijk in 1953 en in elk geval heel wat geringer dan van de normale vernieuwing van de vloot kon worden verwacht; bovendien was reeds op 1 Januari 1953 de door de oorlog geteisterde vloot practisch hersteld.

De modernisering van de vloot die voornamelijk bestaat in de motorisatie van bestaande schepen en die sinds verschillende jaren een aanvang nam, werd daarentegen in 1953 voortgezet; ze nam in de loop van dit jaar een nieuwe vlucht dank zij de aanmoediging door de Overheid. De kapitalen die hieraan werden besteed, bedragen 125 millioen frank.

b) *Waterwegen.*

De afbetalingen op de buitengewone begroting voor de uitrusting der waterwegen, met uitzondering van de havens van Antwerpen en Gent, na herziening van de in de voorgaande publicaties vermelde cijfers, beliepen 1.287 millioen frank in 1953, dit is minder dan tijdens de drie voorgaande dienstjaren. Het aandeel der burgerlijke bouwwerken was steeds overwegend; de waarde van de uitrusting bedraagt slechts 7 % van de totale waarde in 1953, tijdens welk jaar dit aandeel een der belangrijkste is, tegen 3 % in 1952. Bijgevolg is het de merkelijke daling van de waarde der burgerlijke bouwwerken in 1953, die deze evolutie heeft beïnvloed. Men dient echter rekening te houden met het feit dat een bijzonder krediet van 1.400 millioen frank moest toegekend worden om de schade te herstellen die veroorzaakt werd door de stormvloed van 1 Februari 1953.

Voor de waterwegen was op de buitengewone en gewone begroting voor het dienstjaar 1953 een bedrag van 1.974 millioen frank uitgetrokken. De aanwendingen bereikten 1.622 millioen frank, tegen 1.932 millioen in 1952, 2.009 millioen in 1951 en 2.045 millioen in 1950.

De vastgelegde kredieten bedragen 1.096 millioen frank voor de nieuwe immobilisaties, 176 millioen frank voor het herstel van oorlogsschade en 350 millioen frank voor de onderhoudswerken.

De belangrijkste reeds begonnen investeringswerken betreffen de bouw van de Boudewijnsluis te Antwerpen, de brug over de Schelde te Temse en het vak Hautrage-Blaton van het kanaal Nimy-Blaton-Péronnes, de

doorsteek van de waterscheiding tussen het stroomgebied van de Schelde en van de Maas op het kanaal Charleroi-Brussel en de bouw van de sluis 1 F te Marchienne-au-Pont.

Talrijke nieuwe werken werden ondernomen.

Op het kanaal Brussel-Charleroi werden de werken aan het tweede gedeelte van de doorsteek der waterscheiding — stroomopwaarts — toegewezen.

De graafwerken aan de toegangsgeulen tot de Boudewijnsluis werden aangevat en de electromechanische uitrusting van deze sluis wordt klaargemaakt. Onder de nieuwe werken kunnen ook worden aangestipt : de electrische uitrusting van de beweegbare overspanning van de wegbrug te Temse, de normalisering van de Haine, de electromechanische uitrusting van twee draaibruggen te Slijkens en de bouw van een nieuwe afwateringssluis te Boekhoute (Isabella-sluis), de verbreding van het kanaal Gent-Terneuzen tussen het Noorddok en het Sifferdok in de haven van Gent.

Een eerste gedeelte, Béthane-Surdent, van de watertoevoer Béthane-Seraing, die het water van de stuwdam te Eupen naar het industriegebied van Luik moet brengen, werd toegewezen. De uitrusting van het waterzuiveringsstation te Eupen werd voortgezet.

De strijd tegen de ontzanding van het strand ten Oosten van de havendam van Zeebrugge werd voortgezet door de herstellingswerken aan de golfbrekers n^r^ 51 te Heist en n^rs^ 1 en 3 te Duinbergen.

In het kader van het herstel van de oorlogsschade werd begonnen met de wederopbouw van het westelijk staketwerk te Nieuwpoort en van het laatste gedeelte van het oostelijk staketwerk te Blankenberge.

De definitieve wederopbouw van verscheidene bruggen verbeterde aanzienlijk de toestand op verschillende plaatsen van het wegen- en waterwegennet (1).

3. — *Wegvervoer.*

a) *Vervoermaterieel.*

Hoewel de uitgaven veroorzaakt door de aankoop van autovoertuigen in 1950 reeds zeer belangrijk waren en meer dan vier tiende van de gezamenlijke investeringen in de sector transport en verkeer uitmaakten, zijn ze in de loop van de daaropvolgende jaren nog voortdurend toegenomen.

(1) Vermelden we de brug over de Zeeschelde te Melle, de brug over de Leie te Wervik, de brug te Hermalle-sous-Argenteau over het Albertkanaal, de brug te Hamoir over de Ourthe, drie bruggen over de afleidingsvaart van de Leie (de « Stoktevijverbrug » te Ronsele, de « Duivekeetbrug » en de « Lindekensbrug » te Zomergem), drie bruggen over de Leopoldsvaart (de « Sint-Laureinsbrug » te Sint-Laureins, de « Sint-Jansbrug » te Sint-Jan-in-Eremo en de brug van de « Bellekensstraat » te Watervliet).

Investeringen in motorvoertuigen
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Personenauto's	5.438	5.534	6.589	7.435
Vrachtwagens	2.737	2.701	3.120	2.338
Autobussen en autocars	89	100	99	132
Totaal	**8.264**	**8.335**	**9.808**	**9.905**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van Handel en Nijverheid.

b) *Wegen.*

Na verbetering van de cijfers betreffende de werkelijke uitgaven van de Staat op het gebied van wegenbouw blijkt dat de gezamenlijke uitgaven van de overheidsdiensten voortdurend zijn verminderd sedert in 1951 een hoogtepunt werd bereikt. In de loop van bedoeld jaar werd, zowel door de Staat als door de ondergeschikte besturen, de belangrijkste investeringsinspanning gedaan. Vanaf 1952 ligt deze inspanning beneden het in 1950 bereikte peil. Merkwaardig is dat de eigenlijke Staatsuitgaven elk jaar lager komen te liggen dan die van de ondergeschikte besturen; het verschil is echter zeer gering, behalve in 1952, tijdens welk jaar op een totaalbedrag van 2.350 millioen frank uitgaven de Staat slechts voor 920 millioen frank tussenkwam. Terwijl in 1953 het aandeel van de ondergeschikte besturen verder afnam, werd dat van de Staat opnieuw belangrijker en bedroeg 1.130 millioen frank.

Over het aandeel der ondergeschikte besturen kan worden gezegd dat het doorgaans betrekking heeft op herstellings- en verbeteringswerken aan reeds bestaande wegen, veeleer dan op een uitbreiding van het wegennet (1).

4. — *Luchtvervoer.*

De investeringen in vliegtuigen en de uitrustingsuitgaven voor de luchthavens bereikten in 1953 een hoogtepunt met 732 millioen frank. Deze belangrijke vooruitgang, die reeds in 1952 een aanvang nam, na de kortstondige terugloop van 1951 ten opzichte van de voorgaande jaren, is uitsluitend te danken aan de immobilisaties van de SABENA. Inderdaad, de Regie der Luchtwegen liet, sedert 1949, jaarlijks voor een bedrag van nagenoeg 140 millioen frank werken uitvoeren.

(1) Zie *Gemeentekrediet van België. Dienstjaar 1953. Verslagen van de Raad van Beheer en van het Comité van Toezicht aan de Algemene Vergadering der Aandeelhouders van 31 Maart 1954.* Brussel, 1954, blz. 33.

5. — *Telegraaf en Telefoon.*

De uitgaven van de Regie van Telegraaf en Telefoon verminderden voortdurend sedert 1950, tijdens welk jaar de belangrijkste investeringsinspanning werd gedaan. De nieuwe immobilisaties hadden deze evolutie tot gevolg, behalve voor het jaar 1953, tijdens hetwelk de waarde der nieuwe investeringen opnieuw steeg, terwijl de bevoorradingsaankopen tot op de helft van het voorgaande jaar verminderden.

Immobilisatie-uitgaven van de Regie van Telegraaf en Telefoon
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Nieuwe immobilisaties	1.357	1.061	902	1.101
Voorraden (kabels, palen, draden, enz.)	519	381	524	255
Wederopbouwwerken (oorlogsschade)	51	15	20	19
Totaal	**1.927**	**1.457**	**1.446**	**1.375**

Bron : Ministerie van Verkeerswezen, Regie van Telegraaf en Telefoon.

Het aandeel der werken van burgerlijke bouwkunde schijnt opnieuw belangrijker te worden, hoewel het aanzienlijk afgenomen was sedert het in 1950 een toppunt bereikte. Inderdaad, het bedraagt meer dan 200 millioen frank in 1953, dit is 15 % van de gezamenlijke investeringen; deze cijfers waren respectievelijk 259 millioen en 18 % in 1952, 195 millioen en 13 % in 1951, 319 millioen en 16,5 % in 1950.

6. — *Posterijen en Postchecks.*

De investeringsuitgaven van het Bestuur der Posterijen, die sedert de oorlog nooit meer dan 50 millioen frank bedroegen, zijn in 1953 tot 110 millioen frank gestegen, tegen 24 millioen in 1952, 30 millioen in 1951 en 47 millioen in 1950. Deze plotselinge beweging werd veroorzaakt door een vermeerdering van het uitrustingsmaterieel, waarvan de waarde van 20 millioen frank in 1952 tot meer dan 100 millioen in 1953 is gestegen.

7. — *Radio-omroep.*

Het verloop van de investeringen van de diensten voor radio-omroep gaf van 1950 tot 1952 een vermeerdering te zien; hierop volgde een vermindering in 1953. Deze tendens wordt bepaald door de uitgaven voor de bouw van de zendstation te Waver-Overijse. Bedoelde uitgaven beliepen nog slechts 19 millioen frank in 1953, tegen 86 millioen in 1952 en 67 millioen in 1951.

§ 4. — GEBOUWEN

De verbeterde cijfers van de ramingen betreffende de investeringen in allerhande gebouwen, d.w.z. niet alleen in openbare en particuliere gebouwen, maar ook in landbouw-, nijverheids- en handelsgebouwen, waarvan de waarde opgenomen werd in de ramingen betreffende de landbouw, de nijverheid en de handel, geven in 1951 en 1952 een terugloop te zien, vervolgens een nieuw hoogtepunt in 1953. Inderdaad, deze totale waarde zou feitelijk 21,5 milliard frank belopen in 1950, 20,3 milliard in 1951, 18,7 milliard in 1952 en 21,6 milliard in 1953. Het Rijksindexcijfer van de kostprijs voor het bouwen is practisch van 1952 tot 1953 niet veranderd; bovenstaande cijfers blijken dus op een werkelijke toeneming van de bouwbedrijvigheid, te wijzen. Daarenboven is van 1950 tot 1953 dit indexcijfer met 9,5 % gestegen, zodat tegen de prijzen van 1950 de totale investeringen slechts 19,5 milliard frank zouden bedragen, tegen 21,5 milliard frank in 1950. In werkelijkheid zou dus het toppunt van de na-oorlogse activiteit in de loop van dit jaar bereikt zijn. De cijferreeks betreffende de in de loop van het jaar voltooide woningen bevestigt dit, want in 1953 werden 31.800 huizen gebouwd, tegen 35.500 in 1950.

De toeneming van de totale investeringen in 1952 en 1953 is gekenmerkt door het feit dat de vermeerdering zich voordeed in al de categorieën : woningen, openbare gebouwen, landbouw-, nijverheids- en handelsgebouwen. De huisvesting boekte de belangrijkste vordering, namelijk 19 %; vervolgens de nijverheidsgebouwen met 18 %; tenslotte de openbare gebouwen met 16 %.

In tegenstelling met de voorgaande jaren, tijdens dewelke de vermindering van de door de Staat aan niet strategische werken bestede kapitalen en de hausse van de kostprijs voor het bouwen de bouwactiviteit hadden geremd, hebben in 1953 de vermeerdering van de uitgaven voor openbare gebouwen en de baisse van de kostprijs aanleiding gegeven tot hogervermelde vorderingen.

1. — *Openbare gebouwen.*

In 1953 heeft de overheidssector bijna 1.500 millioen frank in gebouwen geïnvesteerd, tegen iets meer dan 1.200 millioen frank in 1952, 1.600 millioen in 1951 en ongeveer 1.900 millioen in 1950. De verbeterde cijfers van de uitbetalingen op de buitengewone begroting zijn lager dan die der eerste ramingen en op 31 December 1953 was 730 millioen frank afbetaald, tegen 645 millioen een jaar voordien; bovendien mag, volgens het Gemeentekrediet van België (1), de waarde der door de provincies en gemeenten uitgevoerde werken op 711 millioen frank worden geraamd, tegen 600 millioen frank in 1952.

---

(1) *Gemeentekrediet van België. Dienstjaar 1953. Verslagen van de Raad van Beheer en van het Comité voor Toezicht...*, op. cit., blz. 35 en 36.

Op de gewone en buitengewone begroting voor het dienstjaar 1953 was een globaal krediet van 1.158 millioen frank uitgetrokken voor het Bestuur der Gebouwen.

In totaal was bij het einde van 1953 een bedrag van 808 millioen frank werkelijk aangewend. Deze aanwendingen omvatten 23 millioen frank voor werken tot herstel van oorlogsschade aan de Rijksgebouwen.

De reeds vroeger begonnen grote werken werden voortgezet (1).

Het totaalbedrag der voor het Middelbaar Onderwijs verleende kredieten beloopt 350 millioen frank in 1953, en voor het overige onderwijs 97 millioen frank.

Bovendien werden een reeks diverse bouwwerken aangevangen : Rijkswachtkazernes, post- en belastingkantoren, een centrum voor kinderwelzijn, alsmede verschillende inrichtingen, scholen en athenaea.

2. — *Woningbouw.*

In 1953 is voor de eerste maal sinds 1950 het aantal voltooide gebouwen hoger dan tijdens het voorgaande jaar.

Van 1950 tot 1953 steeg, tegen werkelijke prijzen, de gemiddelde kostprijs der woonhuizen van 460.000 F tot 520.000 F, dit is een hausse van 13 %, terwijl het indexcijfer van de prijzen slechts een verhoging van 10 % te zien geeft. Dit schijnt er op te wijzen dat de gemiddelde waarde van de gebouwen enigszins is toegenomen, zonder dat het evenwel mogelijk is uit te maken of dit een gevolg is van de verhoging der gemiddelde afmeting der gebouwen of, voor een zelfde volume, van het feit dat de bouwmaterialen en de uitrusting van de constructies beter waren.

Bouw van nieuwe woonhuizen

OMSCHRIJVING	1950	1951	1952	1953
Aantal gebouwen voltooid tijdens het jaar ...	35.483	28.158	26.442	31.800
Werkelijke investeringen (millioenen franken)	16.200	14.600	13.860	16.427

Bron : Diensten van de Eerste-Minister, Administratie voor Economische Coördinatie.

Het verloop van de verbouwingswerken stemt nagenoeg overeen met dat van de investeringen in de nieuwbouw.

(1) Het betreft hier namelijk het Centrum voor Geophysica te Dourbes, de Universiteiten van Luik en van Gent, alsmede het academisch ziekenhuis in laatstgenoemde stad, het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen te Brussel, het Proefstation voor Veredeling der Planten te Gembloers, administratieve gebouwen te Brussel, het Centrum voor Virusproductie te Machelen, enz...

De tendens tot vermeerdering der investeringen in de woningbouw vindt men in 1953 niet terug in het aantal in de loop van het jaar uitbetaalde bouwpremiën. Dit aantal beliep 13.800 in 1953, tegen 15.000 in 1952, 17.200 in 1951 en 19.500 in 1950. Nochtans, bij het einde van 1953 konden 5.700 premiën, waarvoor de formaliteiten tot uitkering waren vervuld, niet op dit dienstjaar worden geboekt; indien hiermee rekening was gehouden, dan zou het werkelijk cijfer 19.500 bedragen zoals tijdens het recordjaar 1950.

§ 5. — VOLKSGEZONDHEID

De belangrijkste investeringsinspanning in verband met de volksgezondheid en de hygiëne werd in 1952 gedaan; die van 1953 staat er bijna mede gelijk. Het jaar 1951 gaf in de loop van de periode 1950-1953 het minimum te zien; sindsdien zijn de uitgaven van de particuliere sector verdrievoudigd en die van de overheidssector met ongeveer 40 % toegenomen.

In 1953 hebben de Rijkstoelagen en de leningen van het Gemeentekrediet de ondergeschikte besturen in staat gesteld voor 798 millioen frank te investeren. Hiervan werd 452 millioen frank uitgegeven voor de aanleg van rioleringen, de overwelving van rivieren, de sanering van valleien en de bouw van zuiveringsstations voor afvalwater, 91 millioen voor het aanleggen van speel- en sportpleinen en 255 millioen voor de bouw, de modernisering en de uitrusting van gast- en godshuizen, klinieken, kraaminrichtingen en medico-sociale centra. De particuliere sector heeft, zijnerzijds, 300 millioen frank besteed aan de bouw van verplegingsgestichten.

§ 6. — LANDSVERDEDIGING

Na een buitengewone toeneming van 1950 tot 1952 zijn voor de eerste maal, in 1953, de op de buitengewone begroting voorziene uitgaven voor herstel en uitbreiding van oorlogsmaterieel en militaire inrichtingen niet meer toegenomen. Ze bedroegen inderdaad 8.431 millioen frank, tegen 9.171 millioen in 1952 en slechts 1.664 millioen in 1950.

§ 7. — ONDERGESCHIKTE BESTUREN

De investeringsuitgaven, die door de ondergeschikte besturen werden gedragen en die onmogelijk bij de ene of de andere bedrijfstak kunnen gerangschikt worden, schommelen sedert 1950 steeds tussen 1.400 en 1.500 millioen frank, behalve in 1951, tijdens welk jaar de totale waarde er van 1.800 millioen frank benadert.

In 1953 zouden de vier grote steden, zoals tijdens het voorgaande jaar, 800 millioen frank hebben geïnvesteerd, terwijl de diverse uitgaven van de provinciën en gemeenten, waaronder namelijk de oorlogsschade, het herstel der door de overstromingen veroorzaakte schade en het aanleggen van kerkhoven voorkomen, 666 millioen frank belopen, tegen 590 millioen in 1952.

HOOFDSTUK II

VERBRUIK

Van de gezamenlijke producten die voor het opmaken van de planning der industriële productie in rekening komen, vertoonden tijdens de jaren 1948 tot 1953 het door de binnenlandse afzetgebieden opgenomen aandeel schommelingen, welke ten hoogste 10 % bedroegen. De tegenwaarde bestaat in het op de buitenlandse markten geleverde aandeel, dat, doorheen deze schommelingen, thans een stijgende tendens schijnt weer te geven.

Wat de detailverkoop betreft, was het verbruik der particulieren gekenmerkt door het aanleggen van voorraden ingevolge de Korea-gebeurtenissen in 1950; maar vanaf einde 1951 kreeg deze verkoop terug een normaal verloop. De aanhoudende tendens tot stijging van de vraag naar niet duurzame voedingswaren dient te worden vermeld.

AFDELING I.
VERBRUIK VAN NIJVERHEIDSPRODUCTEN

De Dienst Industriële Planning en Economische Expansie van het Ministerie van Economische Zaken geeft in zijn studiën jaarlijkse ramingen over de afzet in de industrie. Deze studiën lopen over verschillende stadia : bij het begin van een bepaald jaar worden ramingen opgesteld, waarbij wordt uitgegaan van bepaalde hypothesen betreffende de toekomstige algemene economische toestand; na zes maanden worden deze ramingen herzien en verbeterd; tenslotte, worden zij, na een tweede herziening, wanneer al de gebeurtenissen zich hebben voorgedaan, als « realisaties » vermeld. Deze laatste inlichtingen zijn, uit de aard der zaak zelf, slechts laat beschikbaar. Voor het jaar 1953 ontbreken zij nog steeds.

De opneming van industriële producten voor het verbruik wordt bepaald door de formule : productie + invoer = uitvoer + verbruik + voorraadwijziging (1). De waarde van de gezamenlijke producten van een sector, welke voor het overige bedrijfsleven beschikbaar zijn, houdt

(1) Voor de methode, zie *De Belgische Economie in 1951*, op. cit., blz. 305.

geen rekening met de transportkosten noch met de intermediaire commissielonen betreffende de verrichtingen tussen de industrieën.

De relatieve bijdrage der verschillende industriële groepen tot de vorming van het nationaal product schommelde volgens de jaren; zij daalde, bijvoorbeeld, voor de textielindustrie van ongeveer 16 % voor het gemiddelde der jaren 1948 en 1949 tot circa 12 % in 1952. Maar in de loop van deze jaren bleef het overwicht bij dezelfde drie groepen, nl., in dalende orde van belangrijkheid, de metaalverwerkende nijverheid, de mijnen en energie en de textielindustrie; de vierde en vijfde plaats worden ingenomen door de voedingsmiddelenindustrieën en de metaalnijverheid.

Ten opzichte van de totale waarde der producten nam de binnenlandse markt 68 % op voor het gemiddelde van de jaren 1948 en 1949, 67 % voor 1950, 59 % voor 1951, 61 % (1) voor 1952 en 62 % (2) voor 1953.

In 1953 bedroeg het aandeel van de binnenlandse voorziening tegenover de totale omvang van de ter beschikking van het bedrijfsleven staande producten 95 % voor de tabaksindustrie, 90 % voor de voedingswarenindustrie, alsook voor de houtnijverheid en aanverwante bedrijven, 89 % voor de papierindustrie, 87 % voor de groep mijnen en energie, 73 % voor de rubbernijverheid, 70 % voor de sector huiden en leder, 69 % voor de bouwstoffennijverheid, 68 % voor de metaalverwerkende nijverheid, 62 % voor de petroleumindustrie, 58 % voor de scheikundige nijverheid, 46 % voor de textielnijverheid, 34 % voor de metaalnijverheid en een gering percentage voor de diamantindustrie.

AFDELING II.
VERBRUIK DER PARTICULIEREN

§ 1. — INDEXCIJFER VAN DE VERKOOP VAN VERBRUIKSGOEDEREN

De verkoop aan particulieren is niet statistisch vastgelegd voor alle distributiesectoren : rechtstreekse gegevens over de activiteit der alleenstaande handelaren ontbreken volledig. De detailverkoop is slechts gekend voor sommige categorieën van grote distributieondernemingen.

Nominaal geven de gekende indexcijfers, van 1949 tot 1953, een verhoging van de verkoop weer : met 39 % in de coöperaties, 36 % in de warenhuizen met veelvuldige afdelingen en 15 % in de kettingwinkels (voedingswaren).

Tijdens dezelfde periode bedraagt de toeneming van het jaarindexcijfer der kleinhandelsprijzen 9 %. De coöperaties hebben dus een gedeelte

(1) Verbeterde cijfers.
(2) Voorlopige cijfers.

Verkoop van verbruiksgoederen
(1936/1938 = 100)

JAARTAL	Warenhuizen	Coöperaties	Kettingwinkels (voedingswaren)
1948	410	273	357
1949	432	282	360
1950	518	317	382
1951	568	351	406
1952	582	378	405
1953	587	391	415

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Nationale Bank van België.

Verkoop van verbruiksgoederen
(1936/1938 = 100)

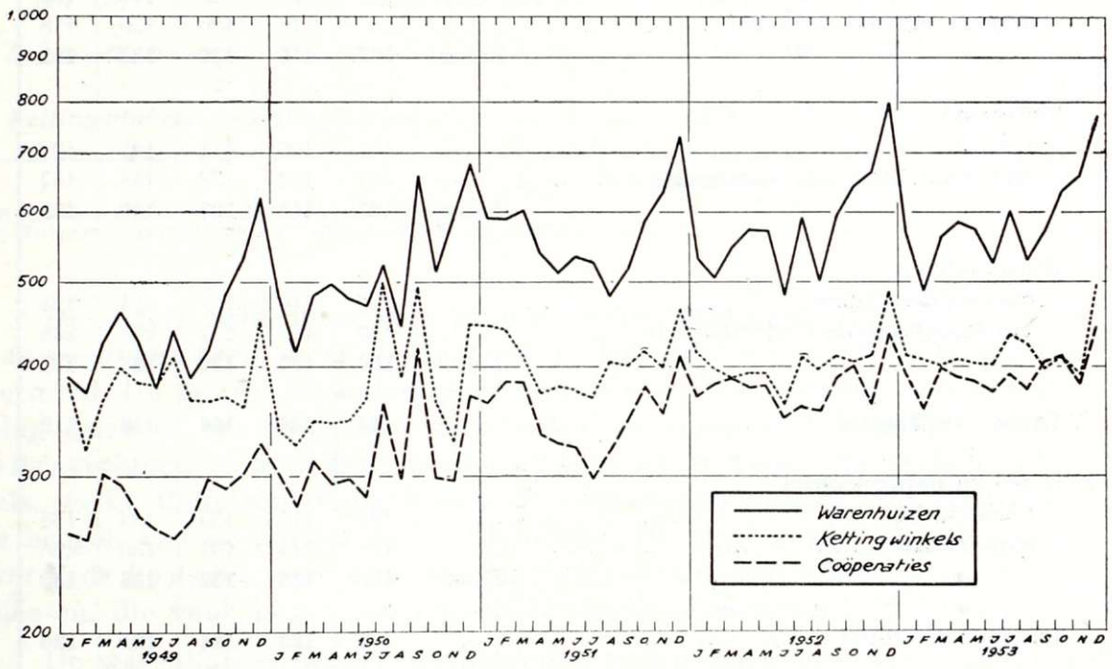

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

van het tijdens de oorlog verloren terrein ingewonnen, daar de aankoop van voedingswaren terug op hoog peil gekomen is vooral tijdens de laatste twee jaren. De grote distributieorganismen blijven dynamisch, terwijl de kettingwinkels nauwelijks hun betrekkelijk belang handhaven, misschien wel omdat hun verkooptechniek zich eerder met vertraging aan de omstandigheden van het ogenblik aanpast.

Verkoop van verbruiksgoederen

Indexcijfers per sector en per goederensoort

(maandgemiddelde 1948 = 100)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Warenhuizen (a) :					
Algemeen indexcijfer	**107**	**124**	**136**	**140**	**141**
Voedingswaren :					
bederfelijke	110	167	200	254	258
niet bederfelijke	107	152	164	129	136
restaurant	106	119	134	145	145
Totaal	**108**	**154**	**176**	**184**	**189**
Kleding :					
stoffen per meter	91	92	91	77	74
bovenkleding voor heren	100	114	127	134	150
bovenkleding voor dames	113	123	134	140	140
tricotagewaren, linnengoed, hemden, hoeden	..	130	139	145	146
garen, band, patronen	..	105	103	108	99
schoenen en pantoffels	..	126	112	129	122
diverse opschikartikelen	..	118	126	130	118
Totaal	**107**	**115**	**120**	**122**	**119**
Stoffering :					
textiel	101	106	114	105	102
meubelen, luchters, versiering	105	112	138	148	157
Totaal	**103**	**107**	**123**	**120**	**122**
Huishouden :					
huishoudartikelen	108	116	127	124	128
huishoudtoestellen, electriciteit	116	160	217	234	248
Totaal	**109**	**120**	**135**	**135**	**139**
Tabak, rookgerief	**114**	**106**	**100**	**112**	**110**
Boek- en papierhandel :					
boekhandel	107	117	135	133	136
papierhandel	104	114	131	136	136
Totaal	**105**	**123**	**132**	**135**	**136**
Parfumerie, toilet	**108**	**123**	**121**	**121**	**124**
Spelen, speelgoed, sport- en reisartikelen	**105**	**131**	**153**	**169**	**181**
Grote ondernemingen, gespecialiseerd in kleding :					
Heren	..	86	88	85	83
Dames	..	82	86	93	85
Ondergoed, bijkomende kledingstukken en opschikartikelen	..	101	99	100	96

(a) Warenhuizen, zonder beperking van het omzetcijfer, maar met uitsluiting van die welke gespecialiseerd zijn in confectie en trouwens in de volgende rubriek voorkomen.

Verkoop van verbruiksgoederen (vervolg)

Indexcijfers per sector en per goederensoort

(maandgemiddelde 1948 = 100)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Coöperaties :					
Algemeen indexcijfer	**104**	**117**	**130**	**139**	**144**
Bakkerij	102	106	115	124	123
Voedingswaren (exclusief de bakkerijen)	105	122	138	150	159
Kleding	87	102	108	104	98
Meubilering	109	106	136	155	149
Huishoudartikelen	104	108	126	144	144
Tabak	112	127	151	156	170
Boek- en papierhandel	136	157	193	190	198
Parfumerie, weeldeartikelen	99	110	116	110	102
Restaurant, tea-room	104	106	110	120	122
Diversen	131	146	150	166	179
Ondergoed, garen en band, alsook opschikartikelen (b)	**93**	**92**	**103**	**100**	**96**
Schoeisel (b)	**91**	**108**	**112**	**108**	**91**
Kettingwinkels (voedingswaren) (c)	**101**	**107**	**113**	**113**	**116**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(b) Het merendeel der getelde firma's zijn kettingwinkels.
(c) Volgens gegevens van de Nationale Bank van België.

De sedert 1949, meer dan proportionele toeneming van de verkoop van voedingswaren, meer speciaal van bederfelijke waren, dient te worden vermeld. De grote distributieorganismen hebben een voortdurende inspanning geleverd ten einde aan de cliëntele zo gevarieerd mogelijke kwaliteitsleveringen te bezorgen; tenslotte blijkt de verkoop van bereide schotels, welke thuis eenvoudig dienen te worden opgewarmd, een verlichting te beogen van de zorgen der huishoudster. In groot aantal klaargemaakt, wordt de kostprijs voor de bereiding van schotels met minder dure ingrediënten, die vaak nog moeten gestoofd worden, onvermijdelijk lager.

De warenhuizen hebben dit begrepen en worden reeds nagevolgd door ondernemingen van kleinere omvang. Overigens zijn hun eetmalen tegen matige prijzen slechts dank zij hetzelfde procédé mogelijk : de ontwikkeling van dergelijke verkoop, vermeld onder de rubriek « restaurant », wijst op een gelukkige evolutie in de gebruiken, waarbij het traditioneel pakje boterhammen door een warm eetmaal wordt vervangen.

Wegens het ontbreken van gegevens betreffende de detailverkoop in de eenmanszaken, is het moeilijk uit hetgeen voorafgaat een verbetering van de algemene levensstandaard af te leiden : de belangrijkheid der faillissementen, de verstarring van de verkoop in de kettingwinkels schijnt

eerder te wijzen op een nieuwe oriëntering in de talrijke interne distributiekringlopen.

In dit opzicht is de toeneming van de verkoop van huishoudelijke apparaten meer suggestief, hoewel ook hier voorbehoud dient te worden gemaakt, zoals het op gelijk peil blijven van de verkoop van huishoudartikelen, opgenomen onder dezelfde rubriek als de voorgaande, of de terugloop van de meubileringsstoffen.

Wat de kleding betreft, wordt de sterkste verhoging van de verkoop in de warenhuizen vastgesteld voor de artikelen « ondergoed voor mannen ». Daarentegen, is de verkoop van stoffen per meter sterk teruggelopen. De ontwikkeling van de verkoop van naar maat gemaakte confectiekleding schijnt grotendeels de oorzaak te zijn van dit dubbel verloop, wat, in totaal, een gunstige aanwijzing inzake verbetering van het levenspeil zou uitmaken dan vooreerst was gebleken. De aankoop van stoffen per meter vergt het confectionneren van kledingstuken, hetzij thuis, hetzij door een kleermaakster of kleermaker. In beide gevallen is de kostprijs tamelijk hoog : vandaar dat de verkoop van confectiekleding « pasklaar » niet meer gelijk staat met die van minderwaardige artikelen, maar wijst op goede kwaliteit en fijne snit; hierdoor is het succes van bedoelde verkoopsmethode verzekerd en betekent deze een nuttige verbetering voor iedereen.

Sinds vijf jaar neemt ook de verkoop van spelen, speelgoed, sporten reisartikelen toe. Zij tonen de meer en meer toenemende behoefte aan om een werkelijke ontspanning te vinden, nl. door verlof aan zee of op het platteland.

Verkoop van verbruiksgoederen in 1953

(maandgemiddelde 1948 = 100)

MAAND	Warenhuizen	Coöperaties	Kettingwinkels (voedingswaren)(a)
Januari	136	144	115
Februari	117	132	114
Maart	135	147	112
April	140	143	114
Mei	137	142	113
Juni	126	137	112
Juli	144	144	121
Augustus	127	138	118
September ...	137	149	111
October	152	151	115
November ...	158	140	109
December ...	185	163	138

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Volgens de Nationale Bank van België.

De aankoop van artikels van boek- en papierwinkels stijgen voortdurend, terwijl de aankoop van reukwerk en opschikartikelen, na een verhoging in 1950 zich practisch op hetzelfde peil handhaaft gedurende de laatste vier jaar. Tenslotte is voor tabak en rookartikelen de terugloop van de verkoop, ondanks de prijsstijgingen, te verklaren door een vermindering van de vraag.

Het seizoenverloop in de aankoop van verbruiksgoederen vertoont geen noemenswaardige bijzonderheden. Het is voorbarig afzonderlijke berekeningen te doen in dit verband, daar het aantal jaren waarop de statistiek slaat nog te beperkt is.

Nochtans was in 1953 het traditionele December-hoogtepunt minder sterk; daarentegen werd er in de maand Januari een grotere omzet geboekt dan gewoonlijk.

Verkoop van verbruiksgoederen in 1953

Voedingswaren (a)

(overeenstemmende maand in 1952 = 100)

MAAND	Maandindexcijfers van de verkoop van voedingswaren			Kleinhandelsprijzen (voedingswaren)	Door het indexcijfer der kleinhandelsprijzen verbeterde maandindexcijfers		
	Warenhuizen (b)	Coöperaties	Kettingwinkels		Warenhuizen	Coöperaties	Kettingwinkels
Januari	116	108	101	100	116	108	101
Februari	100	100	102	99	101	101	103
Maart	101	105	112	100	101	105	112
April	106	107	106	100	106	107	106
Mei	98	102	99	101	97	101	98
Juni	111	109	109	101	110	108	108
Juli	108	110	109	101	107	109	108
Augustus	106	106	108	102	104	104	106
September	101	106	107	102	99	104	105
October	100	106	99	102	98	104	97
November	97	108	108	102	95	106	106
December	96	106	103	101	95	105	102

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Exclusief de bakkerijen.
(b) Inclusief de restaurants.

§ 2. — VERBRUIK PER GOEDERENGROEP

1. — *Voedingswaren.*

Het verbruik van voedingswaren vertoont een zeer uiteenlopend verschil volgens de jaren; in 1950 had, ingevolge de Korea-gebeurtenissen, de

verkoop vooral betrekking op goederen waarvan de bewaring het gemakkelijkst is, zoals suiker, jam, enz.

Daarna kreeg de fundamentele tendens, sinds het einde van de vijandelijkheden in Europa, naar een grotere verscheidenheid opnieuw de bovenhand. Deze tendens blijkt te worden aangevuld met grotere behoeften aan bederfelijke voedingswaren.

Sedert 1949 neemt het verbruik van *vlees* in het land langzaam maar regelmatig toe. Het bedroeg 331.871 t in 1949 en 375.327 t in 1953, dit is per inwoner en per dag respectievelijk 105 g en 117 g.

De structuur van het *melk*verbruik benadert opnieuw die van vóór de oorlog. De melkleveringen (30 $_{0}/^{00}$ vetstoffen) van de landbouwers aan de melkerijen bedragen 1.107 millioen liter in 1949, 1.400 millioen liter in 1952 en 1.600 millioen liter in 1953.

Het verbruik van verse, gepasteuriseerde en gesteriliseerde melk, welke door de melkerijen aan particulieren wordt verkocht, beliep 319.178.000 liter in 1949, 352.572.000 liter (1) in 1952 en 347.485.000 liter in 1953. Daarentegen vertoont het verbruik van ingeblikte melk door de particulieren en de industrieën een uiteenlopend verloop, hetwelk, in totaal en rekening houdend met de voorraden, op een terugloop neerkomt.

De hoeveelheid voor consumptie aangegeven *suiker,* onderging sterke schommelingen van 1949 tot 1953. Zij boekt een maximum in 1950 met 260.971 t. Van 1951 tot 1953 was zij steeds lager dan in 1949 en voor 1953 (234.258 t) ligt zij 10 % beneden het recordcijfer van 1950. De voorraadvorming, ingevolge de Korea-gebeurtenissen, komt aldus duidelijk tot uiting.

De voor consumptie aangegeven hoeveelheid ruwe suiker bedroeg 4.961 t in 1949 en 2.271 t in 1953; voor het wit fabriekspoeder beliep zij respectievelijk 119.208 t en 119.372 t, terwijl voor de geraffineerde suiker 118.129 t en 112.615 t werden geboekt.

Het verbruik van *jam* is slechts sinds 1951 gekend door de verkoop van de diverse artikelen. Voor de eigenlijke jam bedraagt de verkoop 8.710 t in 1951, 8.708 t in 1952 en 7.148 t in 1953. Voor het geconfijt fruit, de vruchtenstroop en het in zijn natuurlijk voorkomen geconserveerd fruit beliep de verkoop 10.982 t in 1951, 9.117 t in 1952 en 8.051 t in 1953. Er schijnt een zeker parallelisme te bestaan tussen deze verkoop en de voor consumptie aangegeven hoeveelheid suiker.

De reeks vergelijkbare statistische gegevens voor de verkoop van *margarine* begint slechts in 1950. Van 1950 tot 1953 is er een aanhoudende toeneming en de verkoop stijgt van 65.123 t tot 74.747 t.

Het *boter*verbruik handhaaft zich op ongeveer 11,4 kg per inwoner, tegen 11,1 kg in 1949. Het aandeel van de Belgische productie vertoont een stijgend verloop : het neemt toe van 25.923 t in 1949 tot 41.000 t in 1953. De invoer neemt daarentegen af.

Het jaarlijks verbruik van *aardappelen* heeft van 1949 tot 1953 ook

(1) Verbeterd cijfer.

tamelijk grote schommelingen gekend. Het hoogtepunt wordt geboekt in 1950 met 23 millioen metrische quintalen, terwijl het peil 20 millioen metrische quintalen bedraagt voor 1949 en 19 millioen metrische quintalen voor 1953.

De consumptie van *brood* evolueerde verschillend : het hoogtepunt voor de meelproductie ligt niet in 1950, maar wel in 1952 met 786.374 t (1). De meelproductie bedraagt 776.040 t voor het jaar 1949 en 754.588 t voor het jaar 1953. In de loop van de vijf beschouwde jaren was de invoer van meel gering.

2. — *Dranken en tabakswaren.*

Het *bier*verbruik daalde van 1949 tot 1951 en nam daarna toe : het bedroeg 10.584.000 hl in 1949, verminderde tot 10.035.000 hl in 1951 en steeg vervolgens tot 10.332.000 hl in 1953 (2).

Nochtans stijgt de hoeveelheid door de brouwerijen voor het verbruik aangegeven grondstoffen : 133.579 t in 1949, 149.289 t in 1952 en 148.694 in 1953.

Het verbruik van alcohol blijft aanhoudend verminderen voor de consumptie-alcohol : van 117.013 hl in 1949 daalt het tot 95.789 hl in 1953. Het verbruik van industriële alcohol onderging jaarlijks kleine schommelingen : van 168.459 hl in 1949 stijgt de hoeveelheid tot een maximum van 169.179 hl in 1951 en daalt tot 121.809 hl in 1952 en 147.164 hl in 1953.

De invoer van *wijnen* en *druivenmost* schommelt van 424.000 hl in 1949 tot 449.000 hl in 1950, 470.000 hl in 1951, 480.000 hl in 1952 en 465.000 hl in 1953. Naar waarde, doet er zich in totaal een vermindering voor : 557.063.000 F in 1949 en 549.220.000 F in 1953. Het aandeel van Frankrijk blijft overwegend en betrekkelijk stabiel; dat van Chili neemt van 1949 tot 1953 regelmatig af en bedraagt 4.000 hl, ter waarde van 3.193.000 F.

Volgens de inning der accijnsrechten werd de consumptie van *verwerkte tabak* beïnvloed door de wijziging van het zgn. Benelux-taxatiestelsel op 15 April 1951 (3) : sindsdien vertoont het aantal verbruikte sigaren en sigarillo's een vordering, terwijl het aantal sigaretten blijkt te verminderen (4). De hoeveelheid verbruikte rooktabak stijgt om zo te zeggen regelmatig.

De totale inning van accijnsrechten op de verwerkte tabak bereikte een hoogtepunt in 1952 met 3.172.756.000 F, tegen 2.933.479.000 F in 1949 en 3.111.436.000 F in 1953. De verhoging van de geïnde accijnsrechten op de verwerkte tabak tussen de jaren 1949 en 1953 is het gevolg van twee tegengestelde bewegingen. De geïnde rechten op het verbruik van sigaren

(1) Verbeterd cijfer.

(2) Verbeterd cijfer voor 1952 : 10.286.000 hl.

(3) Zie *De Belgische Economie in 1951,* op. cit., blz. 313.

(4) Sigaren : 76.617.000 stuks in 1951 en 130.937.000 in 1953.
Sigarillo's : 310.643.000 stuks in 1951 en 443.286.000 in 1953.
Sigaretten : 8.543.061.000 stuks in 1951 en 8.210.925.000 in 1953.
Rooktabak : 9.862 t in 1951 en 10.007 t in 1953.

en sigarillo's dalen : zij verminderen respectievelijk van 160.252.000 F in 1949 tot 72.485.000 F in 1953 en van 168.620.000 F in 1949 tot 106.899.000 F in 1953. Ook de op het verbruik van rooktabak geïnde rechten daalt van 783.629.000 F in 1949 tot 644.147.000 F in 1953. Daarentegen, stijgt het bedrag der op het verbruik van sigaretten geïnde rechten van 1.820.978.000 F in 1949 tot 2.287.905.000 F in 1953, ondanks het geringer aantal verbruikte eenheden, hetgeen aldus de weerslag aangeeft van het nieuw Benelux-tarief waarbij het accijnsrecht voor sigaretten verhoogd werd en dat voor sigaren en sigarillo's verminderd werd.

3. — *Kleding en schoeisel.*

De verkoopindexcijfers van verbruiksgoederen (1) geven een verhoging aan zoniet algemeen dan toch voor de activiteit van de confectiebedrijven en een vermindering voor de verkoop van stoffen per meter. De hiernavolgende statistieken, uitsluitend gebaseerd op de hoeveelheid, bevestigen deze toeneming der behoeften, voornamelijk voor het schoeisel.

De productie van zwaar *zoolleder* beliep 6.763 t in 1949, tegen 6.559 t in 1950, 6.701 t in 1951, 5.371 t in 1952 en 4.111 t in 1953 : er is een regelmatige vermindering behalve voor 1951. Nochtans is de evolutie verschillend voor de productie van *schoenen* en *pantoffels;* hiervoor zijn slechts sedert 1950 statistieken beschikbaar. In 1950 werden 7.114.000 paar gans lederen schoenen vervaardigd; dit cijfer steeg tot 7.327.000 paar in 1951 en 8.257.000 paar in 1952 en daalde tot 7.433.000 paar in 1953. Het aantal andere dan gans lederen schoenen, bedroeg, met uitsluiting van door de fabrieken der rubberindustrie vervaardigde schoenen en pantoffels, 1.776.000 paar in 1950, 1.910.000 paar in 1951, 2.182.000 paar in 1952 en 2.451.000 paar in 1953, wat dus op een voortdurende stijging wijst. De overschoenen en blokschoenen boekten een productie van 17.000 paar in 1950, 31.000 paar in 1951, 14.000 paar in 1952 en 13.000 paar in 1953, dus met een hoogtepunt in 1951.

In 1950 werden 6.257.000 paar pantoffels vervaardigd, 5.767.000 in 1951, 6.025.000 in 1952 en 6.307.000 in 1953, jaar met het hoogste productiecijfer.

4. — *Andere producten.*

Het huishoudelijk verbruik van *gas* beloopt 459 millioen m³ voor 1949, 423 millioen voor 1950, 434 millioen voor 1951, 434 millioen voor 1952 en 429 voor 1953.

De hoeveelheid voor huisbrand bestemde Belgische en ingevoerde steenkolen (2), bedroeg 5.575.000 t in 1949, 6.786.000 t in 1950, 7.574.000 t in 1951, 6.294.000 t in 1952 en 6.497.000 t in 1953.

De productie van *luchtbanden voor fietsen* verliep als volgt (in duizenden eenheden): voor de buitenbanden 2.121 in 1949, 3.346 in 1950, 3.007 in 1951, 2.054 in 1952 en 2.140 in 1953; voor de binnenbanden 2.331 in 1949, 3.103 in 1950, 2.453 in 1951, 1.268 in 1952 en 1.575 in 1953. De hoogste cijfers werden dus in 1950 bereikt.

(1) Zie blz. 326 en 327.

(2) De steenkolen voor de mijnwerkers inbegrepen.

ZESDE DEEL

Buitenlandse economische betrekkingen

HOOFDSTUK I

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

De buitenlandse handel is, na bij het begin van het jaar weinig gunstig te hebben verlopen, geleidelijk verbeterd, zodanig zelfs dat voor gans het jaar 1953 een bevredigende uitkomst werd bereikt.

Het uitvoervolume ligt meer dan 30 % hoger dan vóór de oorlog (1). ten opzichte van deze periode blijft het aandeel van de B.L.E.U. in de werelduitvoer stationnair; het bedraagt circa 3,3 %. Dit resultaat is meldenswaardig, wanneer rekening wordt gehouden met de demografische evolutie, vermits de wereldbevolking veel sterker aangroeide dan die van de B.L.E.U.

Nochtans volgt de buitenlandse handel van de B.L.E.U. deze fundamentele expansietendens, waarbij zich zowel in neerwaartse als in opwaartse richting zeer levendige conjuncturele reacties voordoen, wegens de belangrijkheid en de internationale oriëntering van de ijzer- en staalnijverheid. De economische conjunctuur der jongste jaren heeft het aandeel van de ijzer- en staalnijverheid in de totale exportwaarde nog opgevoerd, zodanig dat deze conjuncturele gevoeligheid zich nog scherper aftekent dan vóór de oorlog. Daar de staalprijs onderworpen is aan zeer grote schommelingen, dient in het overwegend belang van de ijzer- en staalnijverheid terzelfder tijd de verklaring te worden gezocht waarom de uitvoerwaarde nog gevoeliger is dan de hoeveelheid.

De sinds het einde van de oorlog voorgekomen structurele wijzigingen, waarbij voor de export meer afgewerkte producten in aanmerking komen, schijnen zich nauwkeuriger af te tekenen en vertonen, zoals de economie van de ingevoerde grondstoffen, een progressieve aanpassing van het land aan de hogere productiekosten.

---

(1) Zie de volume-indexcijfers van de buitenlandse handel, die op basis van 1936/1938 = 100 door het Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven worden opgesteld *(Bulletin de l'Institut de Recherches Economiques et Sociales)*.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Speciale handel

MAAND	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)		Saldo (millioenen franken) (a)	Dekkingscoëfficiënt (percentage) (a)
	Invoer	Uitvoer	Invoer (a) (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)		
1936/1938 Maandgemiddelde	**2.868**	**1.912**	**2.019**	**1.859**	**— 160**	**92,1**
1949 Maandgemiddelde	**2.297**	**1.212**	**6.822**	**6.674**	**— 161**	**97,8**
1950 Maandgemiddelde	**2.484**	**1.365**	**8.153**	**6.902**	**— 1.251**	**84,7**
1951 Maandgemiddelde	**3.195**	**1.690**	**10.626**	**11.056**	**+ 430**	**104,0**
1952 Maandgemiddelde	**3.240**	**1.695**	**10.252**	**10.213**	**— 39**	**99,6**
1953 Maandgemiddelde	**3.297**	**2.055**	**10.094**	**9.414**	**— 680**	**93,3**
1952 Januari	3.095	1.619	10.652	11.293	+ 641	106,0
Februari	3.384	1.699	11.070	11.356	+ 286	102,6
Maart	3.226	1.685	10.558	11.847	+ 1.289	112,2
April	3.369	1.691	10.483	10.224	— 259	97,5
Mei	3.295	1.837	9.963	10.710	+ 747	107,5
Juni	3.050	1.766	8.959	9.638	+ 679	107,6
Juli	3.132	1.731	9.151	9.558	+ 407	104,4
Augustus	3.116	1.550	8.919	7.751	— 1.168	86,9
September	3.399	1.743	10.422	9.686	— 736	92,9
October	3.550	1.834	11.015	10.855	— 160	98,5
November	3.088	1.509	9.470	9.254	— 216	97,7
December	2.986	1.603	11.229	9.394	— 1.835	83,7
Totaal (b)	**38.885**	**20.337**	**123.023**	**122.550**	**— 473**	**99,6**
1953 Januari	2.696	1.570	9.953	9.556	— 397	96,0
Februari	2.650	1.496	9.018	8.326	— 692	92,3
Maart	3.170	2.018	10.782	9.614	— 1.168	89,2
April	3.308	1.811	9.893	9.242	— 651	93,4
Mei	3.317	1.965	9.601	9.121	— 480	95,0
Juni	3.535	2.320	9.710	9.535	— 175	98,2
Juli	3.606	2.062	10.126	9.057	— 1.069	89,4
Augustus	3.162	2.268	9.413	8.435	— 978	89,6
September	3.607	2.474	10.312	9.527	— 785	92,4
October	3.717	2.365	10.642	10.308	— 334	96,9
November	3.305	2.277	10.407	9.664	— 743	92,9
December	3.305	1.941	10.585	9.874	— 711	93,2
Totaal (b)	**39.378**	**24.567**	**120.442**	**112.259**	**— 8.183**	**93,3**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de subsidies bij het import : deze bereiken een maandgemiddelde van 55 millioen frank in 1949, van 32 millioen frank in 1950, van 57 millioen in 1951, van 30 millioen frank in 1952 en van 6 millioen frank in 1953 (voorlopige cijfers).

(b) De jaartotalen omvatten verbeteringen welke niet begrepen zijn in de maandcijfers, die als voorlopig dienen beschouwd te worden. Bovendien omvatten de jaartotalen en de maandgemiddelden, welke hiermede overeenkomen, niet alle verbeteringen die uiteindelijk aan de voorlopige cijfers voor elk jaar aangebracht worden.

Speciale handel van de B.L.E.U.

Hoeveelheid

(duizenden tonnen)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zoals op andere gebieden heeft het bedrijfsleven in de B.L.E.U. een groot aanpassingsvermogen, zowel inzake herverdeling van haar buitenlandse handel als inzake oriëntering van haar producten.

Uit de analyse van het handelsverkeer kan de doeltreffendheid van de Benelux, waar de expansie van het ruilverkeer aanhoudt, worden afgeleid; in dit raam van handelsvrijheid, stelde evenwel de terugloop van de uitvoer van sommige fabrikaten enkele zwakke punten voor 's lands bedrijfsleven in het licht.

Afgezien van de invloed van Benelux, blijkt de internationale handel, bij de invoer, de vooroorlogse geografische verdeling te benaderen, terwijl, bij de uitvoer, protectionistische maatregelen een sterke invloed uitoefenen. De uitvoerinspanningen op lange termijn zijn op de Kongolese markt geconcentreerd. In 1953 waren deze ook naar de U.S.A.-markt gericht. De B.L.E.U. heeft, overeenkomstig de in Europa tot stand gekomen algemene beweging, haar deficit met de dollarzone merkelijk verminderd, zonder nochtans te hebben bijgedragen tot de totale toeneming van de intra-Europese uitvoerhandel. Het structureel onevenwicht met de dollarzone, dat in 1952 verminderde, dank zij de daling van de vraag en de verbetering van het aanbod op de E.B.U.-markten, blijft dus afnemen, maar er stelde zich een nieuw probleem ingevolge het tot stand komen van een deficit met de E.B.U.-zone, waar het traditioneel excedent met deze zone de B.L.E.U. in staat stelde het deficit met de dollarzone te financieren. De vermin-

Speciale handel van de B.L.E.U.

Waarde

(millioenen franken)

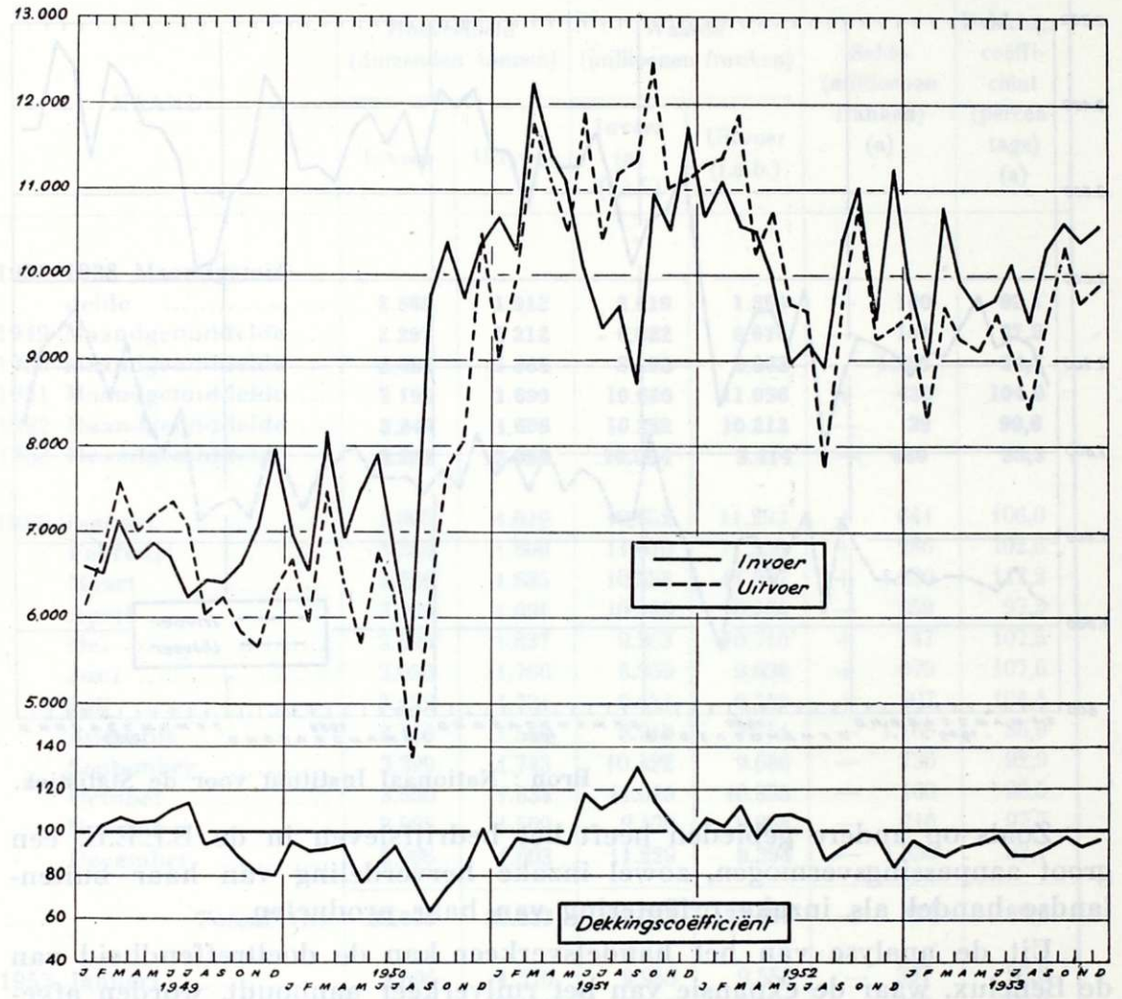

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

ring van het deficit tegenover de dollarzone viel dus op gelukkige wijze samen met het nadelig slot bij de E.B.U., maar bepaalde conjuncturele, en dientengevolge niet permanente factoren, hebben in dit verband een zeer belangrijke invloed gehad.

Kenmerkend voor het jaar is de uiteenlopende beweging van de hoeveelheid en van de waarde : terwijl er zich sedert verschillende jaren een toeneming van de verhandelde hoeveelheid voordoet, heeft de daling van de waarde, welke nog meer uitgesproken was voor de export dan voor de import, het deficit van de handelsbalans veroorzaakt door een verslechtering van de ruilverhoudingen teweeg te brengen.

Maar men kan dit eveneens als een normalisatie beschouwen, die na de uitzonderlijke omstandigheden van de Korea-boom, wegens de hogervermelde redenen, in de B.L.E.U. een grotere weerslag heeft gehad dan in de meeste partnerlanden.

AFDELING I. — HANDELSPOLITIEK

De B.L.E.U. heeft, na de oorlog, niet het hoofd moeten bieden aan de grote moeilijkheden waarmede andere landen hadden af te rekenen en welke in deze landen fundamentele wijzigingen vereisten op het gebied van de buitenlandse handel. Ook is haar politiek in de lijn gebleven van een traditie van vrijhandel welke gedeeltelijk zijn oorsprong vindt in haar afhankelijkheid ten opzichte van de buitenlandse betrekkingen. Verruimingsmaatregelen worden dus toegepast telkens de omstandigheden het toelaten. Na de invoering van een vereenvoudiging der administratieve formaliteiten, waarvan het belang niet mag worden onderschat, werd zowel voor de uitvoer als voor de invoer een nieuwe verruiming van de buitenlandse handel tot stand gebracht, samen met de geleidelijke toepassing van een krachtdadige verzachting van het stelsel der uit de dollarzone geïmporteerde producten (1).

Nochtans, ingevolge de moeilijkheden, die reeds in sommige sectoren tijdens het jaar 1952 tot uiting kwamen, was het noodzakelijk tijdelijk invoerbeperkingen op te leggen; zij hadden betrekking op sommige scheikundige en textielproducten, alsook op de tegen te lage prijzen uit de oostelijke landen ingevoerde goederen (2).

De in het kader van de E.G.K.S. genomen maatregelen worden nauwkeurig geanalyseerd in het hoofdstuk over de internationale economische samenwerking (3). Tijdens het jaar 1953 werd de gemeenschappelijke markt voor de in het Verdrag bepaalde producten ingesteld : de gemeenschappelijke markt voor kolen en ijzererts werd op 10 Februari 1953 geopend, die voor het schroot op 15 Maart en die voor het staal op 1 Mei.

Hoewel de concurrentie zich nog niet volledig kon uiten, heeft deze maatregel een sterke stijging van het handelsverkeer teweeggebracht, hetgeen een beeld geeft van de resultaten welke zouden kunnen bekomen

(1) Bij de uitvoer had de vrijmaking betrekking op volgende sectoren : cokes, herbruikt staal en diverse producten (Januari); verruiming van het transitoverkeer (Maart); ruwe aluminium (Maart en Augustus); naar de E.G.K.S. uitgevoerd schroot (Maart); naaldhout (April en October); halffabrikaten in nieuwzilver (April); betonijzer en ruwe huiden (Juli); ijzerdraaisel (September); anoden om te vernikkelen (October); diverse nikkelartikelen (December). Bij de invoer betrof de vrijmaking volgende groepen : progressieve vrijmaking van de uit de dollarzone herkomstige producten (Januari, Juli en December); afschaffing van de contingentering voor eetgerij en vorken (Januari), alsook voor porselein (December).

(2) De scheikundige producten welke het voorwerp uitmaakten van importbeperkingen zijn het kaliumkarbonaat en kaliumhydroxyde in Februari (het betreft een contrôle, daar de contingentering slechts vanaf Juni inging en uitsluitend voor de invoer uit Frankrijk), trichloorethyleen en tetrachloorethyleen in Maart, stikstofmeststoffen in Juli. Voor de textielsector dient de contingentering te worden vermeld in Augustus van de bedrukte weefsels in fibraan en rayon en in September de contrôle op de prijzen der nylonkousen. De beperkingen voor de producten uit het Oosten slaan op de scheikundige producten, de minerale producten, het leder en vooral de textielwaren.

(3) Zie 6e deel, hoofdstuk II, afdeling II. — *Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.*

worden door ook de integratie van andere sectoren door te voeren. Wat de B.L.E.U. betreft, is het ruilverkeer van de in het Verdrag bepaalde producten toegenomen, het ijzererts bij de invoer en het staal bij de uitvoer, wegens redenen van conjuncturele aard, nochtans uitgezonderd. De stijging met 41 % van de steenkooluitvoer is het gevolg van een speciale perekwatie waardoor voor bepaalde lidstaten de verkoopprijs werd verminderd.

De uitzonderlijke overschotten van de handelsbalans tussen Juni 1951 en Juli 1952 verdwenen totaal en maakten plaats voor het traditionele deficit dat het handelsverkeer van de B.L.E.U. kenmerkt. Deze overschotten hadden, in het kader van de E.B.U., de toepassing teweeggebracht van een aantal maatregelen om ze te verminderen. Twee maatregelen van financiële aard bleven bij het begin van het jaar nog van toepassing : de taxe en de afhoudingen bij de uitvoer. Dank zij het herstel van een normale toestand kon de uitvoertaxe in Februari 1953 definitief worden afgeschaft (1).

De afhoudingen werden behouden ten einde bij te dragen tot het verzekeren van een voldoende dekking voor de in 1951 en 1952 geaccumuleerde E.B.U.-schuldvorderingen. Nochtans is hun bedrag geleidelijk verminderd; het viel van 5 milliard frank in Augustus 1952 op 3,8 milliard einde 1952 en op 2,8 milliard einde 1953. Deze evolutie vloeit voort uit door de Regering toegepaste verminderingen, uit de daling van de uitvoer naar de E.B.U.-landen en uit de aan de tolnaamlijst aangebrachte wijzigingen welke noodzakelijk waren om deze lijst in overeenstemming te brengen met die van de E.G.K.S. De tussen de Schatkist en de Nationale Bank van België op 28 November 1952 gesloten overeenkomst voor de regeling van het probleem der afhoudingen werd feitelijk verlengd tot begin October 1953. De nieuwe regeling bestond in een verlaging van de door de Nationale Bank toe te stane speciale kredietmarge en een verplichting van de Regering om de afhoudingen vanaf November met 20 % te verminderen. Terzelfdertijd werden nieuwe verminderingen in het vooruitzicht gesteld. De invloed van deze maatregelen op het handelsverkeer is moeilijk te bepalen. Het wegvallen van de omstandigheden die deze maatregelen noodzakelijk hadden gemaakt, veronderstelde hun geleidelijke verzachting en hun intrekking. Er dient nochtans te worden vermeld dat, wegens de beoogde vermindering van het overschot in de schoot van de E.B.U., deze maatregelen, door het feit zelf, een bron drooglegde van deviezen welke vroeger voor de financiering van het deficit van de B.L.E.U. met de andere muntzones kon aangewend worden. In die zin is de tendens tot evenwicht in de schoot van de E.B.U. een factor van onevenwicht op het plan van de globale balans. Moest men de weg opgaan naar een belangrijk deficit van de E.B.U.-balans, dan zou het nodig zijn 's lands handelspolitiek te herzien.

---

(1) De uitvoertaxe werd ingesteld bij koninklijk besluit van 22 November 1951 (*Belgisch Staatsblad* van 24 November 1951) en afgeschaft bij koninklijk besluit van 24 Februari 1953 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Februari 1953).

De evolutie van de buitenlandse handel van de B.L.E.U. wordt bij de export rechtstreeks beïnvloed door de politiek van haar voornaamste partners. In dit verband hangt de belemmering van de exportexpansie van de B.L.E.U., tenminste voor sommige landen, meer van externe dan van interne oorzaken af. De toestand van de buitenlandse handel wijst er op dat de hogere productiekosten voor de uitvoer een minder grote handicap zijn geweest dan de door de partnerlanden opgelegde importbelemmeringen en de aan buitenlandse concurrenten toegestane artificiële hulp ter bevordering van de export.

Op het plan van de afschaffing van artificiële hulpverleningsmaatregelen bij de uitvoer werd geen enkel positief resultaat bekomen en de O.E.E.S., die dit probleem ter hand genomen heeft, bevindt zich nog altijd in het stadium van de voorbereidende studiën.

Op het gebied van de vrijmaking van het ruilverkeer zijn de resultaten meer bemoedigend, tenminste wat de landen betreft welke deel uitmaken van de O.E.E.S. In deze landen is voor de private handel het vrijmakingspercentage van 44 % gestegen tot 58 % in Maart en tot 70 % in October, op basis van 1948. Om deze toestand te consolideren en te verbeteren zou een grote inspanning tot vrijmaking moeten gedaan worden door Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Ondanks de belangrijkheid van de regeringshandel in deze twee landen, bereikte het vrijmakingspercentage er in October slechts respectievelijk 20 en 58 %. Het handhaven van een dergelijke toestand betekent voor de landen, welke een grote vrijmakingsinspanning leverden, een gevaar voor onevenwicht in het ruilverkeer welke de tot hiertoe gerealiseerde vordering in het gedrang kan brengen. De in October 1953 vrijgemaakte 70 % vormen een gemiddelde; voor de landbouwproducten bereikt dit percentage 61 %, voor de grondstoffen 74 % en voor de bewerkte producten 71 %. Het door de B.L.E.U. vrijgemaakte percentage, waarvan 95 % van de handel privaat is, bedraagt 87 %; 100 % van de grondstoffen zijn vrij, 93 % van de bewerkte producten en 61 % van de landbouwproducten en voedingsmiddelen. Wat de geografische verdeling van de vrijmakingen van de B.L.E.U. betreft, worden, wegens de landbouwprotectie, de zwakste percentages geboekt voor Ierland, Denemarken en Nederland (1).

Voor de landen, welke geen deel uitmaken van de O.E.E.S. is de toestand practisch onveranderd gebleven. De voornaamste vijf landen van de sterlingzone, welke geen lid zijn van de O.E.E.S., blijven hun invoer controleren, hoewel de B.L.E.U. unilateraal voor hun gebieden de voordelen van de vrijmaking op het plan van de O.E.E.S. heeft toegekend. Niettegenstaande de door de Verenigde Staten toegepaste hoge tarieven is de uitvoer sterk gestegen. De handel met het Oosten blijft gering, wegens de bij de uitvoer van strategische producten opgelegde beperkingen en de moeilijkheid tot het vinden van een compenserende invoer. De landen

(1) De in deze paragraaf aangehaalde cijfers hebben betrekking op de toestand zoals hij weergegeven wordt door de O.E.E.S. in October 1953.

van Latijns-Amerika hebben doorgaans hun beperkingen verzwaard, voornamelijk voor de eindproducten.

AFDELING II. — ALGEMEEN VERLOOP VAN DE SPECIALE HANDEL

§ 1. — UITEENLOPENDE EVOLUTIE VAN HOEVEELHEID EN WAARDE

De analyse van de buitenlandse handel van de B.L.E.U. in 1953 leidt tot een onderscheid tussen de beweging van de hoeveelheid en die van de waarde. Op de terugloop van de bedrijvigheid in 1952, volgde bij het begin van het jaar 1953 een vermindering van de *ingevoerde hoeveelheid;* daarna nam deze geleidelijk toe en bereikte niet alleen ten opzichte van 1952 maar ook tegenover de vorige jaren een hoger totaalcijfer. Daaruit vloeit voort dat de ingevoerde hoeveelheid sedert 1949 voortdurend stijgt; maar het stijgingstempo is in 1953 nochtans lager dan tijdens de vorige jaren.

De volume-indexcijfers, opgemaakt op basis van de tegen werkelijke prijzen berekende absolute waarde, geven deze kwantitatieve evolutie weer (1). Het indexcijfer voor 1953 vertoont een verhoging met 4 % ten opzichte van 1952. Deze stijging van het ingevoerde volume is in de eerste plaats toe te schrijven aan een verhoging met 15,6 % van de aankoop van uitrustingsgoederen en in de tweede plaats aan de verhoging met 5% van de invoer van grondstoffen. Voor de duurzame verbruiksgoederen neemt het ingevoerde volume slechts lichtjes toe, terwijl voor de niet duurzame verbruiksgoederen een vermindering wordt aangegeven.

De aankopen van investeringsgoederen blijven sedert 1949 toenemen en geven een beeld van de tot verbetering van het economisch apparaat gedane inspanningen. De toeneming van de grondstoffeninvoer is in 1953 aanzienlijker dan de herneming van de industriële activiteit; vooral de aankopen van ruwe textielstoffen zijn toegenomen en komen voor bijna de helft tussen in de waarde van deze invoer.

De besparing van de ingevoerde grondstoffen blijft een van de naoorlogse kenmerken; deze invoer staat op indexcijfer 105 ten opzichte van 1936/1938, terwijl de industriële activiteit het peil 122 bereikt. Bij de verklaring van deze toestand dient nochtans rekening te worden gehouden met het verminderd transitoverkeer in textielgrondstoffen, verkeer dat in 1936/1938 zeer belangrijk was.

De *uitgevoerde hoeveelheid* stijgt in 1953 in sterkere mate dan de ingevoerde en overtreft, voor de eerste maal sedert de oorlog, het gemiddelde peil van 1936/1938. De vordering nam van maand tot maand toe,

(1) De lichte daling, welke voor 1952 blijkt uit de gegevens van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, wordt door andere volume-indexcijfers niet weergegeven.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Indexcijfers van het volume en van de gemiddelde waarde bij de invoer en bij de uitvoer

OMSCHRIJVING	Volume					Gemiddelde waarde				
	1948=100									
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952 (a)	1953
A. *Invoer*	**98**	**112**	**122**	**121**	**126**	**95**	**99**	**120**	**116**	**110**
Grond- en hulpstoffen	102	120	126	119	125	93	104	131	124	115
Uitrustingsgoederen	99	104	124	134	155	103	107	106	117	109
Duurzame verbruiksgoederen	100	105	118	132	138	98	100	107	117	111
Niet duurzame verbruiksgoederen	93	108	105	109	101	87	75	86	87	90
B. *Uitvoer*	**108**	**123**	**149**	**138**	**151**	**100**	**90**	**120**	**120**	**101**
Grond- en hulpstoffen	107	120	148	130	142	96	89	122	123	99
Uitrustingsgoederen	116	89	114	129	119	120	102	105	117	117
Duurzame verbruiksgoederen	98	131	180	155	178	96	105	124	120	113
Niet duurzame verbruiksgoederen	122	218	246	192	227	98	100	114	104	106
C. *Ruilvoet* $= (\frac{B}{A})$						**105**	**91**	**100**	**103**	**92**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Vanaf 1952 werd de samenstelling van de steekproef, die tot basis heeft gediend voor de berekening van de indexcijfers, gewijzigd.

maar de seizoenterugloop was iets meer uitgesproken in December. Ten opzichte van 1952 stijgt het volume-indexcijfer voor de export met 9,4 %, ingevolge een aanzienlijke toeneming van de verkoop van duurzame verbruiksgoederen (+ 14,8 %) en van niet duurzame verbruiksgoederen (+ 18,2 %). De wijziging, welke ten opzichte van de vooroorlogse periode is ingetreden in de exportstructuur van de B.L.E.U. en waarbij deze meer naar de eindproducten is gericht, blijft zich dus aftekenen, zoals trouwens ook blijkt uit andere beschikbare indexcijfers. Deze oriëntering geeft de aanpassingsinspanning weer van het bedrijfsleven aan de diepgaande na-oorlogse wijzigingen in de structuur van de productiekosten ingevolge het aannemen van een hoog loonpeil.

De hoeveelheid uitgevoerde grondstoffen stijgt in mindere mate ten opzichte van 1952 (+ 9,2 %). De terugloop van de hoeveelheid uitgevoerde uitrustingsgoederen baart een zekere ongerustheid met betrekking tot de mededingende positie in deze groep van 's lands nijverheid;

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen (a)

GOEDERENGROEP	Millioenen franken				Percentage van het totaal															
	Alle producten				Ruwe producten				Producten die een eenvoudige bewerking ondergaan hebben				Producten die een meer gevorderde bewerking ondergaan hebben				Alle producten			
	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953
1. *Grond- en hulpstoffen* (b)	**19.107**	**52.677**	**82.973**	**80.482**	**47,8**	**35,9**	**34,7**	**34,2**	**24,2**	**21,8**	**25,5**	**24,3**	**6,9**	**6,8**	**7,2**	**8,0**	**78,9**	**64,5**	**67,5**	**66,5**
A. Voedingsmiddelenindustrie en tabak	2.654	7.972	10.049	9.080	10,3	9,6	7,6	7,0	0,7	0,2	0,6	0,5	—	—	—	—	11,0	9,8	8,2	7,5
B. Landbouw	1.712	3.626	5.061	5.073	4,2	3,0	2,1	2,2	2,8	1,3	2,0	2,0	—	—	—	—	7,0	4,3	4,1	4,2
C. Industrie (exclusief de voedingsmiddelenindustrie en de tabak) (b)	11.946	33.530	52.798	52.283	27,8	—	19,6	19,7	14,6	—	16,0	15,5	7,9	—	7,2	8,0	49,3	—	42,9	43,2
D. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	845	2.372	3.431	2.530	1,8	1,4	1,6	0,8	1,7	1,5	1,3	1,3	—	—	—	—	3,5	2,9	2,8	2,1
E. Brandstoffen en smeermiddelen	1.950	5.277	11.634	11.516	3,7	1,4	3,8	4,5	4,4	5,1	5,6	5,0	—	—	—	—	8,1	6,5	9,5	9,5

2. *Landbouw-, nijverheids- en handelsuitrusting en -outillage* (b) ...	**1.572**	**9.537**	**14.301**	**15.305**	—	**0,2**	**0,2**	**2,2**	—	—	—	—	**6,5**	**11,4**	**11,4**	**12,4**	**6,5**	**11,7**	**11,6**	**12,6**
3. *Duurzame verbruiksgoederen* (b)	**895**	**5.913**	**9.262**	**9.422**	—	—	—	—	—	—	—	—	**3,7**	**7,2**	**7,5**	**7,6**	**3,7**	**7,2**	**7,5**	**7,6**
4. *Niet duurzame verbruiksgoederen* (b)	**2.231**	**12.972**	**15.262**	**14.614**	**2,8**	**4,1**	**2,6**	**2,5**	**1,8**	**5,6**	**3,8**	**3,0**	**4,6**	**6,1**	**6,1**	**6,6**	**9,2**	**15,9**	**12,4**	**12,1**
A. Voedingsmiddelen, drank en tabak	1.565	10.277	10.479	9.409	2,8	4,1	2,6	2,5	1,8	5,6	3,8	3,0	1,9	2,8	2,2	2,3	6,5	12,6	8,5	7,8
B. Andere verbruiksgoederen (b)	666	2.695	4.783	5.205	—	—	—	—	—	—	—	—	2,7	3,3	3,9	4,3	2,7	3,3	3,9	4,3
5. *Andere goederen* (b)	**418**	**620**	**1.225**	**1.503**	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	**0,5**	**1,7**	**0,7**	**1,0**	**1,2**
Totaal	**24.223**	**81.719**	**123.023**	**121.128**	**50,6**	..	**37,5**	**36,9**	**26,0**	..	**29,3**	**27,3**	**21,7**	..	**32,2**	**35,1**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Volgens de naamlijst aangenomen door de Raad van de Volkenbond op 17 September 1935.

(b) Voor de jaren 1952 en 1953 werden enkele wijzigingen aangebracht opdat alle wapens en munitie onder de groep 5 *(Andere goederen)* zouden gerangschikt zijn. Ten opzichte van vóór de oorlog zijn deze gegevens dus niet volledig vergelijkbaar.

de daling bereikt inderdaad 8,4 % ten opzichte van het vorige jaar, terwijl het indexcijfer voor de uitvoer van uitrustingsgoederen minder hoog is dan in 1948.

Kortom, de kwantitatieve evolutie van het volume van de buitenlandse handel schijnt een getrouw beeld te geven van de economische toestand in het land. Sedert 1949 weerspiegelt de aanhoudende stijging van de invoer van uitrustingsgoederen de investeringsinspanning, terwijl de verhoging van de levensstandaard tot uiting komt in de constante toeneming, sedert 1949, van de aankoop van duurzame verbruiksgoederen. Bij de uitvoer geeft de stijgende hoeveelheid eindproducten meer de aanpassingsgraad weer van het bedrijfsleven aan het hoog loonpeil dan de eenvoudige toeneming welke doorgaans voor deze producten een lichte terugloop teweegbrengt. Het exportvolume wijst er op dat, ondanks de bestaande moeilijkheden, de B.L.E.U. zich wist te handhaven op de buitenlandse markten. Zoals blijkt uit de schommelingen van de waarden, ging deze handhaving overigens gepaard met prijsverminderingen die, op het niveau van de onderneming, kostprijsverlagingen hebben teweeggebracht.

Voor de waarde was de evolutie verschillend : ondanks de verhoging van de ingevoerde en van de uitgevoerde hoeveelheid dalen van 1952 tot 1953 de uit de uitvoer voortvloeiende totale ontvangsten en de uit de invoer voortspruitende totale uitgaven. Dit verschil is een gevolg van de terugloop der gemiddelde waarden.

De vermindering van de totale invoerwaarde is nochtans kleiner dan die voor de uitvoerwaarde; de gemiddelde invoerwaarde daalt trouwens slechts met 5,4 %. Deze afneming vloeit voort, enerzijds, uit een tamelijk eenvormige daling van de gemiddelde waarde der grondstoffen (— 7,8 %), der uitrustingsgoederen (—7,3 %) en der duurzame verbruiksgoederen (— 5,4 %) en, anderzijds, uit een lichte stijging van de gemiddelde waarde der niet duurzame verbruiksgoederen (+ 3,4 %). Uit het onderzoek van de gemiddelde waarden voor enkele ingevoerde producten blijkt dat de prijzen voor industriële grondstoffen zeer soepel aangepast zijn aan de daling, terwijl voor de voedingsmiddelen en dierlijke producten de gemiddelde waarden tamelijk vast zijn en soms zelfs een stijgende tendens vertonen.

De gemiddelde exportwaarde onderging van 1952 tot 1953 een veel sterkere daling, welke 18,8 % bereikt en de evolutie van haar bestanddelen is minder eenvormig. De daling slaat vooral op de grond- en hulpstoffen (— 24,2 %) en treft veel minder de duurzame verbruiksgoederen (— 6,1 %). Daarentegen zijn de niet duurzame verbruiksgoederen lichtjes opwaarts gericht (+ 1,9 %) en blijft de gemiddelde waarde van de uitrustingsgoederen ongewijzigd. Deze evolutie toont trouwens aan welk belang een oriëntering van de uitvoer naar meer afgewerkte producten voor het bedrijfsleven uitmaakt. Het onderzoek van de gemiddelde waarden voor enkele uitvoerproducten wijst op de verhoging welke geboekt werd door sommige uitrustingsgoederen en textielproducten, waarvan de markt

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen (a)

GOEDERENGROEP	Millioenen franken				Percentage van het totaal															
	Alle producten				Ruwe producten				Producten die een eenvoudige bewerking ondergaan hebben				Producten die een meer gevorderde bewerking ondergaan hebben				Alle producten			
	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953
1. *Grond- en hulpstoffen* (b)	**18.125**	**59.536**	**94.554**	**83.572**	**18,6**	**7,8**	**6,7**	**8,8**	**43,5**	**51,8**	**56,8**	**49,9**	**19,2**	**14,9**	**13,7**	**15,1**	**81,3**	**74,6**	**77,2**	**74,0**
A. Voedingsmiddelen-industrie en tabak ...	346	704	996	894	0,9	0,5	0,2	0.2	0,6	0,4	0,6	0,6	—	—	—	—	1,5	0,9	0,8	8,0
B. Landbouw	1.002	4.114	4.662	5.019	0,9	0,7	0,3	0,4	3,6	4,5	3,5	4,0	—	—	—	—	4,5	5,2	3,8	4,4
C. Industrie (exclusief de voedingsmiddelen-industrie en de tabak (b)	14.965	51.498	79.380	68.958	13,0	—	4,1	5,3	35,0	—	47,0	40,5	19,2	—	13,7	15,1	67,2	—	64,8	61,0
D. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	245	947	2.161	1.295	0,1	0,1	0,1	0,1	1,0	1,1	1,7	1,1	—	—	—	—	1,1	1,2	1,8	1,1
E. Brandstoffen en smeermiddelen	1.567	2.273	7.355	7.406	3,7	1,3	2,1	2,8	3,3	1,5	4,0	3,7	—	—	—	—	7,0	2,8	6,0	6,7
2. *Landbouw-, nijverheids- en handelsuitrusting en -outillage* (b) ...	**1.577**	**13.233**	**14.042**	**12.751**	**0,3**	**0,1**	—	—	—	—	—	—	**6,8**	**16,5**	**11,5**	**11,3**	**7,1**	**16,6**	**11,5**	**11,3**
3. *Duurzame verbruiksgoederen* (b)	**913**	**2.461**	**4.480**	**4.795**	—	—	—	—	—	—	—	—	**4,1**	**3,1**	**3,6**	**4,2**	**4,1**	**3,1**	**3,6**	**4,2**
4. *Niet duurzame verbruiksgoederen* (b)	**1.551**	**4.480**	**7.236**	**8.694**	**1,6**	**0,9**	**0,6**	**1,0**	**0,4**	**0,4**	**0,4**	**0,4**	**4,9**	**4,3**	**4,9**	**5,4**	**6,9**	**5,6**	**5,9**	**7,7**
A. Voedingsmiddelen, dranken en tabak ...	795	1.916	3.004	3.772	1,6	0,9	0,6	1,0	0,4	0,4	0,4	0,4	1,5	1,1	1,4	2,0	3,5	2,4	2,4	3,3
B. Andere verbruiksgoederen (b)	756	2.564	4.232	4.922	—	—	—	—	—	—	—	—	3,4	3,2	3,5	4,3	3,4	3,2	3,5	4,4
5. *Andere goederen* (b)	**145**	**79**	**2.238**	**3.154**	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	**2,4**	**0,6**	**0,1**	**1,8**	**2,8**
Totaal	**22.311**	**79.789**	**122.550**	**112.966**	**20,5**	..	**7,3**	**9,8**	**43,9**	..	**57,2**	**50,3**	**35,0**	..	**33,7**	**39,3**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

(a) Volgens de naamlijst aangenomen door de Raad van de Volkenbond op 17 September 1935.
(b) Voor de jaren 1952 en 1953 werden enkele wijzigingen aangebracht opdat alle wapens en munitie onder de groep 5 (*Andere goederen*) zouden gerangschikt zijn. Ten opzichte van vóór de oorlog zijn deze gegevens dus niet volledig vergelijkbaar.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

zeer actief was. De sterke daling van de gemiddelde uitvoerwaarde trof dus niet alle exportsectoren, maar is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de prijsinzinking van de grond- en hulpstoffen, welke sterker onder de invloed staan van de cyclische bewegingen dan de meer afgewerkte producten. Zij ondergaat vooral de invloed van de prijsdaling der ijzer- en staalproducten, daar de gemiddelde waarde voor ijzer en staal, enkel gesmeed, getrokken of gewalst, in de loop van het jaar met 30 % is verminderd.

Men mag dus niet de belangrijkheid van het verschil tussen de daling van de gemiddelde invoerwaarden (— 5,4 %) en van de gemiddelde uitvoerwaarden (— 18,8 %) overschatten. Om zich een juist oordeel te vormen, dient men met twee factoren rekening te houden. De eerste betreft de belangrijkheid van de ijzer- en staaluitvoer, waarvan de prijzen schommelen tussen zeer ruime grenzen; de invloed van de ijzer- en staalfactor verbergt tot op een zeker punt de tot stand gekomen structurele vooruitgang, te meer daar deze factor in de totale waarde een grotere plaats inneemt dan vóór de oorlog. Het ijzer en het staal vertegenwoordigen 22 % van de exportwaarde, in 1953, tegen 16 % in 1937. De tweede factor is het feit dat de Korea-boom het verschil tussen de gemiddelde export- en de gemiddelde importwaarden ten voordele van de B.L.E.U. aanzienlijk heeft verruimd. Gans de na-oorlogse conjunctuur was trouwens gunstig voor de uitvoerwaarde en, ten opzichte van de vooroorlogse periode, staat het indexcijfer van deze waarde in 1953 nog op een hoger peil dan dat van de invoerwaarde. Het verschil ten voordele van de uitvoerwaarde beloopt nog 5,5 %, terwijl het in 1952 het abnormale peil van 19,5 % bereikte. In dit opzicht geeft de evolutie van 1953 dus het einde aan van een uitzonderlijke toestand.

Kortom, ondanks de sterkere kwantitatieve expansie bij de export dan bij de import, daalt de totale waarde van de buitenlandse handel in grotere mate bij de uitvoer. De invloed van de prijsdaling sloeg vooral op de grondstoffen, terwijl de prijzen van de niet duurzame verbruiksgoederen evenzeer bij de invoer als bij de uitvoer stegen en die van de duurzame verbruiksgoederen zowel bij de uitvoer als bij de invoer lichtjes afnamen. Tenslotte dient te worden vermeld dat de gemiddelde waarde van de uitrustingsgoederen voor de export ongewijzigd is gebleven, terwijl bij de invoer deze waarde een daling van 7 % vertoonde.

§ 2. — INVLOED VAN DE UITEENLOPENDE EVOLUTIE VAN HOEVEELHEID EN VAN WAARDE OP DE HANDELSBALANS EN OP DE RUILVERHOUDINGEN.

De dalende evolutie van de waarde, welke meer uitgesproken was bij de uitvoer dan bij de invoer, geeft aanleiding tot twee gevolgen : het deficit van de handelsbalans en de verslechting van de ruilverhoudingen.

Na een bijna evenwichtige toestand in 1952, loopt de invoer met 2,6 milliard frank en de uitvoer met 10,3 milliard frank terug, waardoor de handelsbalans een deficit van 8,2 milliard frank vertoont. Het is de eerste maal dat zich een dergelijke toestand, welke sedert de Korea-gebeurte-

nissen als normaal kan beschouwd worden, voordoet. In 1950 inderdaad was het negatief saldo van de handelsbalans sterk verruimd ingevolge de bevoorradingsbehoeften, de prijsstijging der grondstoffen en de speculatieve factoren. In 1951 had de bewapeningsconjunctuur een uitzonderlijk positief saldo veroorzaakt, zodat de evenwichtstoestand in 1952 slechts kon bereikt worden dank zij de buitengewone positieve saldi, die zich tijdens het eerste halfjaar hadden opgehoopt. In 1953 komt men terug tot het traditionele deficit en daalt de dekkingscoëfficiënt tot iets boven het gemiddelde peil van 1936/1938; deze geringe verbetering is waarschijnlijk het gevolg van de exportstijging van fabrikaten.

De daling van de gemiddelde waarden, welke meer uitgesproken was bij de uitvoer dan bij de invoer, brengt eveneens de verslechting van de ruilverhoudingen teweeg. Om zich een juist beeld te vormen van het door de ruilverhoudingen bereikte peil in 1953 ten opzichte van de overige jaren, dient met drie factoren te worden rekening gehouden. De eerste betreft de overheersende invloed van de ijzer- en staalindustrie, waarvan de prijsdaling zeer sterk was en welke de invloed, die had kunnen uitgaan van andere factoren met minder plotselinge schommelingen, verbergt; de tweede ligt in de verhoging, tijdens het jaar 1953, van de hoeveelheid uitgevoerde ruwe minerale producten, welke meer dan vroeger de gemiddelde exportwaarde beïnvloedde; de derde factor is het feit dat de verbetering, welke men van de geleidelijke stijging van de uitvoer van fabrikaten kon verwachten, niet tot uiting is gekomen wegens de gelijktijdige vordering van de invoer dierzelfde categorie van producten. Terwijl de eerste twee factoren meer speciaal in 1953 een neerwaartse drukking uitoefenden, is de invloed van de derde factor minder accidenteel, daar de invoer van fabrikaten, vooral vanaf 1950, sterk toenam.

Deze drie factoren verklaren waarom de op vooroorlogse basis berekende indexcijfers niet de merkelijke verbetering weergeven, welke de oriëntering naar de uitvoer van fabrikaten moest teweegbrengen voor de ruilverhoudingen, te meer daar het indexcijfer van de gemiddelde eenheidswaarden der eindproducten voor de export hoger is dan voor de import (1).

AFDELING III. — EVOLUTIE VAN DE BESTANDDELEN VAN DE SPECIALE HANDEL

§ 1. — INVOER

In vergelijking met 1936/1938 vermindert geleidelijk, in de loop van de laatste jaren, het aandeel van de uitgaven bestemd voor de invoer van

(1) Zie de indexcijfers van het Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven. Op basis 1936/1938 = 100, staat het indexcijfer van de gemiddelde eenheidswaarden der ingevoerde fabrikaten op peil 330, terwijl dat der uitgevoerde producten het peil 434 bereikt.

ruwe producten; deze evolutie zette zich verder in 1953. Ten opzichte van de vooroorlogse periode is de vermindering zeer aanzienlijk; zij wordt gecompenseerd door de stijging van de uitgaven voor producten, die een meer gevorderde graad van bewerking hebben ondergaan. Zoals reeds vermeld, dient deze evolutie te worden gezien in het licht van de stijging der industriële productie. De vermindering van de aankoop van ruwe producten bij de invoer slaat op de landbouw- en industriesector, met uitzondering nochtans voor de brandstoffen en smeeroliën die, voornamelijk wegens de uitbreiding van de capaciteit der raffinaderijen, een vordering vertonen.

Ten opzichte van de vooroorlogse periode stijgt het aandeel aanzienlijk van de uitgaven bestemd voor de invoer van producten die een meer gevorderde graad van bewerking hebben ondergaan en dit voor alle sectoren, doch meer speciaal voor de duurzame verbruiksgoederen, alsook voor de uitrustings- en outillagegoederen bestemd voor de landbouw, de nijverheid en de handel. De structuurwijziging van de invoer tekent zich dus meer en meer af. De na de oorlog toegenomen belangrijkheid van de fabrikaten nam vanaf 1950 nog een verdere vlucht. Deze wijziging is het resultaat van een geheel van oorzaken; hieronder dienen te worden vermeld : de stijging van de levensstandaard, de behoefte aan een betere uitrusting, de politiek tot vrije invoer en de ontoereikendheid van de nationale industrie om zekere nieuwe behoeften te bevredigen. Daar het bedrijfsleven van de B.L.E.U. in de industriële sector, onder het stelsel van de vrije mededinging werkt, bestaat er een tamelijk sterk parallelisme tussen de exportcapaciteit voor de eindproducten en de mogelijkheid om op de nationale markt aan de buitenlandse concurrentie het hoofd te kunnen bieden. Welnu, de uitvoer van fabrikaten bevond zich in 1948 nog altijd op het vooroorlogse peil. Slechts vanaf 1951 kwam een duidelijker expansietendens tot uiting, maar zij had op verre na niet de draagwijdte van die voor de ingevoerde eindproducten, waarvan het indexcijfer (basis 1936/1938) 260 bereikte in 1953, tegen 160 voor de uitvoer.

De analyse van de invoer per goederengroep van 1952 tot 1953 toont aan dat doorgaans de invoer gekenmerkt wordt door een verhoging van de hoeveelheid en een minder evenredige verhoging van de waarde, behalve in de sectoren voedingsmiddelen, niet eetbare ruwe stoffen en brandstoffen, waar een daling van de globale waarde werd vastgesteld.

Voor de voedingsmiddelen bedraagt de daling 6,2 % in hoeveelheid en 10,1 % in waarde, waarvan de helft, namelijk ongeveer 1 milliard frank, toe te schrijven is aan de terugloop van de boterinvoer, terwijl de hoeveelheid ingevoerde margarine van het ene jaar tot het andere meer dan verdubbelde. De daling van de tarwe-invoer komt eveneens voor een belangrijk bedrag tussen, vermits de vermindering van de in voorraad gehouden hoeveelheid overeenstemt met 30 % lagere aankopen. Weliswaar stonden de voorraden bij het begin van het jaar op een hoog peil, dat de door de Regering vastgestelde minimumnormen ver overtrof.

De invoer van ruwe niet eetbare stoffen handhaaft zich, wat de hoeveelheid betreft, maar vermindert naar waarde. In deze sector dient de geslonken invoer van mijnhout te worden vermeld, ingevolge het hoge peil van de bij de producenten aangelegde voorraden en de belangrijkheid van het omgewaaid hout, de stijging van de invoer van weefsels en textielafval (+ 9,2 %), welke de bedrijvigheid van deze sector weergeeft, de toeneming van de ingevoerde hoeveelheid metaalhoudende ertsen (+ 4,8 %), welke samengaat met een merkelijke vermindering van de waarde (— 28,3 %).

Voor de invoer van brandstoffen wordt, in totaal, ondanks een lichte stijging van de hoeveelheid, een daling van de waarde geboekt. De waarde van ruwe en halfgeraffineerde petroleum stijgt met 28,5 %.

In de sector der scheikundige producten doet zich een toeneming van de ingevoerde hoeveelheid voor bij de anorganische scheikundige producten (+ 33,1 %), voor de kleurstoffen (+ 46,5 %) en de kunstmeststoffen (+ 24,8 %).

Bij de bewerkte artikelen stelt men een verhoging van de ingevoerde hoeveelheid vast voor het papier en het karton (+ 32,7 %), de textielgoederen (+ 20,4 %), de onedele metalen (+ 3,5 %) en de in metaal vervaardigde artikelen (+ 9,5 %).

Onder de diverse artikelen dient de stijging van de invoer van sanitaire toestellen, toebehoorten voor het zinkbedrijf, voor de chauffage en voor de verlichting (+ 23,3 %), meubelen en meubileringsartikelen (+ 4,9 %) te worden vermeld, alsmede een lichte invoerdaling voor schoeisel.

Kortom, bij de beoordeling van de toestand van de invoerhandel in 1953 dient van specifieke factoren te worden uitgegaan. De terugloop van de invoerwaarde vloeit voort uit een lichte algemene prijsdaling, welke gepaard gaat met een inzinking der noteringen voor de ertsen en sommige voedingswaren.

§ 2. — UITVOER

De uitvoer vertoont dezelfde structurele evolutie als de invoer, vermits de fabrikaten geleidelijk een belangrijker plaats innemen ten opzichte van de ruwe producten. De terugloop van de ruwe producten ten opzichte van de vooroorlogse periode is nochtans bij de export meer uitgesproken dan bij de import, voornamelijk omwille van de uitvoervermindering van grondstoffen voor de industrie. In een geïndustrialiseerd land is het inderdaad normaal dat de uitvoer van ruwe producten de tendens vertoont geleidelijk te worden vervangen door producten welke een zekere verwerking hebben ondergaan. Uit de statistieken blijkt trouwens dat, ten opzichte van de vooroorlogse periode, de verhouding van de uitgevoerde producten die een eenvoudige bewerking ondergaan hebben, aanzienlijk toenam. Bij de verklaring van deze wijziging dient nochtans rekening te worden gehouden met de vermindering van de kolenuitvoer, welke nog slechts 2,8 % van de totale waarde uitmaakt, tegen 4,9 % in 1937.

Belgisch-Luxemburgse
Uitvoer per
(benaderende

OMSCHRIJVING	Waarde (millioenen franken)				Percentage van de totale uitvoerwaarde			
	1949	1950	1952	1953	1949	1950	1952	1953
A. *IJzer- en staalnijverheid* .	**18.130**	**12.517**	**33.322**	**23.920**	**22,7**	**15,2**	**27,2**	**21,2**
1. Ruw ijzer en ruw staal	1.580	833	3.216	2.007	2,0	1,0	2,6	1,8
2. Halfafgewerkte producten (gewalst, gesmeed, getrokken) .	16.550	11.684	30.106	21.913	20,7	14,2	24,6	19,4
B. *Metaalverwerkende nijverheid*	**17.096**	**12.322**	**21.511**	**19.601**	**21,4**(h)	**14,9**	**17,6**	**17,4**
1. Gereedschap	139	134	186	145	0,2	0,2	0,2	0,1
2. Andere werken van ijzer en staal (a) ...	3.827	3.001	5.792	4.043	4,8	3,6	4,7	3,6
3. Ketels, machines, toestellen, enz.	3.629	3.260	4.543	4.377	4,5	3,9	3,7	3,9
(w.o. : werktuigmachines ...	(558)	(529)	(1.064)	(928)	(0,7)	(0,6)	(0,9)	(0,8)
textielmachines) ...	(700)	(624)	(484)	(406)	(0,9)	(0,8)	(0,4)	(0,4)
4. Electrische machines en toestellen	2.534	2.364	3.680	3.322	3,2	2,9	3,0	2,9
5. Vervoermaterieel	5.891	2.119	5.310	4.915	7,4	2,6	4,3	4,4
(w.o. : spoorwegmaterieel ..	(4.147)	(614)	(1.575)	(1.802)	(5,2)	(0,7)	(1,3)	(1,6)
autovoertuigen, rijwielen, enz.	(570)	(818)	(1.884)	(1.582)	(0,7)	(1,0)	(1,5)	(1,4)
vliegtuigen en schepen)	(1.174)	(687)	(1.851)	(1.531)	(1,5)	(0,8)	(1,5)	(1,4)
6. Wapens en munitie ...	988	1.335	1.881	2.673	1,2	1,6	1,5	2,4
7. Diversen (b)	88	109	119	126	0,1	0,1	0,1	0,1
C. *Non-ferro metalen*	**7.776**	**8.645**	**12.871**	**10.417**	**9,8**	**10,5**	**10,5**	**9,2**
1. Ruwe producten	6.562	6.998	10.160	8.444	8,3	8,5	8,3	7,5
2. Werken (c)	1.214	1.647	2.711	1.973	1,5	2,0	2,2	1,7
D. *Textielnijverheid*	**15.797**	**22.468**	**19.296**	**21.745**	**19,8**	**27,2**	**15,7**	**19,2**
1. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen	4.955	7.012	5.226	6.407	6,2	8,5	4,3	5,6
2. Garens	4.657	4.945	4.643	5.078	5,8	6,0	3,8	4,5
3. Weefsels	4.389	7.676	6.846	7.457	5,5	9,3	5,6	6,6
4. Andere afgewerkte producten (d)	1.796	2.835	2.581	2.803	2,3(h)	3,4(h)	2,1	2,5
E. *Chemische nijverheid* ...	**6.714**	**7.376**	**8.827**	**9.179**	**8,4**	**8,9**	**7,2**	**8,1**
1. Eigenlijke chemische producten	1.325	1.280	2.169	1.897	1,7	1,5	1,8	1,7
2. Fotografische prod., enz.	588	836	1.174	1.411	0,7	1,0	1,0	1,2
3. Meststoffen	3.685	3.943	4.016	4.307	4,6	4,8	3,3	3,8
4. Andere producten ...	1.116	1.317	1.468	1.564	1,4	1,6	1,2	1,4

(a) Buizen en verbindingsstukken, flenzen, brugdelen, geraamten, reservoirs, fusten, boutwerk, keukengerei, enz.

Economische Unie
nijverheidssector
indeling)

OMSCHRIJVING	Waarde (millioenen franken)				Percentage van de totale uitvoerwaarde			
	1949	1950	1952	1953	1949	1950	1952	1953
F. *Bereide voedingswaren, dranken, tabak*	**1.092**	**2.422**	**2.252**	**2.716**	**1,4**	**2,9**	**1,8**	**2,4**
(w.o. : bereide vleeswaren	(136)	(299)	(300)	(197)	(0,2)	(0,4)	(0,2)	(0,2)
suiker en suikergoed ...	(482)	(1.393)	(828)	(1.441)	(0,6)	(1,7)	(0,7)	(1,3)
deegwaren, enz.	(36)	(106)	(298)	(260)	(0,1)	(0,1)	(0,2)	(0,2)
groentenconserven) ...	(134)	(122)	(177)	(161)	(0,2)	(0,1)	(0,1)	(0,1)
G. *Diamantnijverheid*	**1.709**	**2.740**	**2.885**	**3.475**	**2,2**	**3,3**	**2,4**	**3,1**
H. *Steenkolenmijnen en cokesfabrieken*	**1.462**	**2.239**	**3.926**	**4.247**	**1,8**	**2,7**	**3,2**	**3,8**
I. *Petroleumindustrie*	**731**	**853**	**3.288**	**3.051**	**0,9**	**1,0**	**2,7**	**2,7**
J. *Diverse nijverheidstakken*	**4.728**	**5.432**	**6.833**	**7.907**	**5,9**(h)	**6,6**	**5,6**	**7,0**
1. Bouwmaterialen (e) ...	1.246	1.203	1.623	1.898	1,6	1,5	1,3	1,7
(w.o. cement)	(735)	(700)	(937)	(1.145)	(0,9)	(0,8)	(0,8)	(1,0)
2. Hout en werken van hout	296	371	486	516	0,4	0,4	0,4	0,5
3. Papier en werken uit papier (f)	709	848	1.388	1.373	0,9	1,0	1,1	1,2
4. Leder en lederwaren (g)	535	816	798	1.019	0,7	1,0	0,7	0,9
5. Rubber en rubberwaren	295	392	626	616	0,4	0,5	0,5	0,5
6. Ceramische producten	352	270	298	267	0,4	0,3	0,2	0,2
7. Glas	1.295	1.532	1.614	2.218	1,6	1,9	1,3	2,0
(w.o. : spiegelglas ..	(346)	(548)	(539)	(856)	(0,4)	(0,7)	(0,4)	(0,8)
vensterglas	(461)	(570)	(584)	(873)	(0,6)	(0,7)	(0,5)	(0,8)
holglaswaren)	(328)	(278)	(309)	(269)	(0,4)	(0,3)	(0,3)	(0,2)
Totaal (A tot J)	**75.235** (h)	**77.014** (h)	**115.011**	**106.258**	**94,3**	**93,3**	**93,8**	**94,1**
K. *Andere sectoren*	**4.554**	**5.557**	**7.539**	**6.708**	**5,7**(h)	**6,7**(h)	**6,2**	**5,9**
(w.o. : plantaardige producten	(1.682)	(2.207)	(2.007)	(2.250)	(2,1)	(2,7)	(1,6)	(2,0)
vetstoffen)	(901)	(1.006)	(2.085)	(1.227)	(1,1)	(1,2)	(1,7)	(1,1)
Algemeen totaal	**79.789**	**82.571**	**122.550**	**112 966**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(b) Wetenschappelijke instrumenten en toestellen, uurwerken.
(c) Inclusief zekere non-ferro metaalfabrikaten vervaardigd door de metaalverwerkende nijverheid (nagels, sloten, garnituren, enz.).
(d) Inclusief hoeden.
(e) Exclusief de bakstenen, dakpannen, buizen, enz., die onder de ceramische producten zijn gerangschikt.
(f) Inclusief de grond- en hulpstoffen bestemd tot het vervaardigen van papier.
(g) Inclusief onbereide vellen en lederen schoenen.
(h) Verbeterde cijfers.

De terugloop, welke in 1953 werd geboekt door de producten die een eenvoudige bewerking hebben ondergaan, is van conjuncturele aard en wordt verklaard door de afgenomen verkoop van ijzer- en staalproducten. De in 1953 vastgestelde lichte verschuiving ten voordele van de ruwe producten kan uitgelegd worden door de verhoging van de uitvoer van steenkolen, petroleum en bouwmaterialen; deze laatste ondergingen de invloed van de Europese boom in het bouwbedrijf.

In tegenstelling met de toestand welke zich voordoet bij de invoer, waar de ruwe producten en de producten die een meer gevorderde bewerking ondergaan hebben, de twee overheersende categorieën uitmaken, blijft het grootste gedeelte van de uitvoer van de B.L.E.U. bestaan uit producten die een eenvoudige bewerking ondergaan hebben, hetgeen eveneens verklaard wordt door de belangrijkheid van de ijzer- en staalindustrie. De oriëntering naar de uitvoer van fabrikaten tekent zich nochtans sedert 1951 nauwkeuriger af. Deze evolutie is des te meer meldenswaardig, daar ze zich voordeed ondanks een selectief protectionisme dat eerder ten nadele van de eindproducten werkte. De totstandkoming van een werkelijke Europese gemeenschappelijke markt zal ongetwijfeld deze gelukkige structurele tendens sterk aanwakkeren.

Ten aanzien van 1952 is de vermindering van de totale ontvangsten bij de export toe te schrijven aan de minder gunstige conjunctuur in bepaalde sectoren, terwijl de algemene oriëntering nochtans niet slecht was. De sectoren waarvoor men waardedalingen vaststelt, zijn de ijzer- en staalindustrie (— 39,3 %), de non-ferro metalen (— 23,5 %) en de metaalverwerkende nijverheid (— 9,7 %). De terugloop van de petroleumuitvoer (— 7,7 %) dient in verband te worden gebracht met het hoge peil van de in 1952 geboekte verkoop en er weze aan herinnerd dat de uitvoer van dit product, tegenover 1949, coëfficiënt vier overtrof.

Daarentegen stijgen, naar waarde, de verkoopcijfers voor de meeste andere exportsectoren : textielindustrie (+ 9,4 %), scheikundige nijverheid (+ 3,9 %), steenkolenmijnen en cokesfabrieken (+ 8,1 %), producten van de voedingsmiddelenindustrieën, dranken en tabak (+ 20,6 %), diamantindustrie (+ 20,4 %). Ondanks deze toeneming, vertegenwoordigt de diamantuitvoer nog maar 2,4 % van de totale waarde, tegen 6,3 % in 1937. In de diverse industrieën, waarvan de uitvoer met 15,7 % aangroeit, komen alle sectoren in de expansie tussen, behalve de ceramische producten en het tafelglas waarvan de uitvoer verder achteruitgaat, alsook de rubber en het papier waar het eerder gaat om een stabilisatie dan om een daling.

De totale uitvoer wordt dus sterk beïnvloed door de schommelingen in de verkoop van ijzer- en staalproducten. De expansie van de industrie der speciale staalsoorten, die een factor van stabiliteit had kunnen zijn, verkeert echter nog steeds in een beginstadium. Gelukkig nam de textieluitvoer, voornamelijk van fabrikaten, toe vanaf het ogenblik dat de ijzer- en staalindustrie een conjunctuurinzinking kende. De uitvoer der producten van de metaalverwerkende nijverheid verliep gunstig; de toeneming

had vooral betrekking op de halfafgewerkte en afgewerkte producten. Ondanks de in 1953 vastgestelde lichte terugloop, maakt deze uitvoer 16,5 % uit van de totale uitvoerwaarde, tegen 10,1 % in 1937. De exportvordering komt bovendien tot uiting bij talrijke nieuwe producten van de scheikundige nijverheid en van de voedingsmiddelenindustrie.

§ 3. — RUILHANDEL EN TRANSITOVERKEER

De ruilhandel maakt het mogelijk handelsverrichtingen te doen met landen die niet over voldoende Belgische deviezen beschikken, waarmede geen handelsakkoord bestaat of waarvoor het bestaande akkoord zekere tekorten vertoont.

Tijdens de jongste jaren nam de waarde van de ruilhandelsverrichtingen aanzienlijk toe : de afgeleverde vergunningen stijgen inderdaad van 1,7 milliard frank in 1951 tot 2,7 milliard frank in 1952 en tot 6,4 milliard in 1953. Bij deze cijfers dient rekening te worden gehouden met het prijsverloop, alsook met het feit dat de werkelijke realisatie van deze verrichtingen van land tot land verschilt en gemiddeld tussen 50 en 60 % van de toegestane machtigingen bedraagt.

De verrichtingen met de landen van het Oosten namen weinig toe, daar sommige beperkingen werden opgelegd; wegens het feit dat deze landen de prijzen bij de uitvoer artificieel laag houden, moeten de in moeilijkheid verkerende industriële sectoren tegen een abnormale concurrentie worden beschermd. Talrijke verrichtingen werden toegestaan met de landen van Zuid-Amerika, die een tekort aan Belgische franken kennen, maar zij hebben niet de verwachte resultaten afgeworpen.

De door de B.L.E.U. gevoerde politiek inzake transitoverkeer wordt breed opgevat, maar zij moet nochtans rekening houden met de door de financiële positie van de B.L.E.U. opgelegde eisen en met de weerslag van deze verrichtingen op de nationale industrie, gelet op de beperkte contingenten die sommige partnerlanden bij de invoer vastgesteld hebben. Het transitoverbod en het verbod tot wederuitvoer naar de E.B.U.-landen van buiten deze Unie aangekochte producten werden opgeheven.

De werkelijk tot stand gekomen verkopen zijn practisch op hetzelfde peil gebleven en verliepen als volgt : 6,9 milliard frank in 1951, 6,8 milliard in 1952 en 6,7 milliard in 1953. Bij de interpretatie van deze bedragen dient eveneens rekening te worden gehouden met het prijsverloop.

AFDELING IV. — GEOGRAFISCHE INDELING VAN DE SPECIALE HANDEL

§ 1. — LANDEN VAN HERKOMST

Benelux ter zijde gelaten, waar de gemeenschappelijke markt speciale voorwaarden voor de handelsexpansie tot stand brengt, vertoont de invoer

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer per land van herkomst

LAND VAN HERKOMST (a)	Waarde (millioenen franken)				Percentage van de totale uitvoerwaarde				Rangorde naar de waarde	
	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1953
1. Verenigde Staten van Amerika	2.111	14.762	18.070	12.438	8,7	18,1	14,7	10,3	3	4
2. Nederland	2.095	7.578	16.216	16.620	8,6	9,3	13,2	13,7	4	1
3. Duitsland (b)	2.750	5.634	13.461	15.165	11,4	6,9	10,9	12,5	2	2
4. Frankrijk (c)	3.217	8.101	12.451	13.405	13,3	9,9	10,1	11,1	1	3
5. Verenigd Koninkrijk	2.033	7.225	10.050	10.955	8,4	8,8	8,2	9,0	5	5
6. Belgisch-Kongo (d)	1.911	6.104	9.788	9.033	7,9	7,5	8,0	7,5	6	6
7. Canada (e)	601	2.398	4.425	2.907	2,5	2,9	3,6	2,4	11	10
8. Zweden	436	2.944	3.879	3.881	1,8	3,6	3,2	3,2	12	7
9. Zwitserland	271	3.494	3.194	3.037	1,1	4,3	2,6	2,5	15	9
10. Australië	836	2.655	2.847	3.646	3,5	3,3(g)	2,3	3,0	8	8
11. Koeweit	—	—	2.121	2.032	—	—	1,7	1,7	..	12
12. Italië	164	1.291	1.687	1.844	0,7	1,6	1,4	1,5	22	13
13. Indische Unie en Pakistan (f)	733	1.143	1.673	1.645	3,0	1,4	1,4	1,4	9	14
14. Brazilië	336	1.916	1.542	1.473	1,4	2,3	1,3	1,2	14	15
15. Noorwegen	244	603	1.362	1.051	1,0	0,7	1,1	0,9	17	16
16. Nederlandse Antillen	101	582	1.166	817	0,4	0,7	0,9	0,7	26	19
17. Argentinië	1.302	2.195	1.050	2.421	5,4	2,7	0,9	2,0	7	11
18. Finland	270	803	1.018	816	1,1	1,0	0,8	0,7	16	19
19. Irak	62	90	884	1.142	0,2	0,1	0,7	0,9	..	16
20. Spanje	123	566	852	718	0,5	0,6(g)	0,7	0,6	25	23
21. Zuid-Rhodesië	51	172	783	508	0,2	0,2	0,6	0,4	..	25
22. Philippijnen	19	53	775	293	0,1	0,1	0,6	0,2	..	27
23. Zuid-Afrikaanse Unie	168	677	729	846	0,7	0,8	0,6	0,7	21	19
24. Zuid-West-Afrika	13	224	719	586	0,1	0,3	0,6	0,5	..	24
25. Mexico	176	466	700	917	0,7	0,6	0,6	0,8	19	18
26. Peru	53	330	668	409	0,2	0,4	0,5	0,3	..	26
27. U.S.S.R.	721	248	579	836	3,0	0,3	0,5	0,7	10	19
28. Andere landen	3.426	9.465)	10.334	11.687	14,1	11,6(g)	8,3	9,6	..	..
Totaal	**24.223**	**81.719**	**123.023**	**121.128**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**		

(a) De landen zijn gerankschikt naar de orde van belangrijkheid der uitvoerwaarde in 1952.
(b) Oost- en West-Duitsland, maar zonder het Saargebied.
(c) Inclusief het Saargebied in 1951 en 1952.
(d) Exclusief Ruanda-Urundi.
(e) Inclusief New-Foundland.
(f) Ten einde de vergelijking met de vooroorlogse cijfers mogelijk te maken, werden de gegevens voor deze twee landen gegroepeerd.
(g) Verbeterde cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

een duidelijke tendens om de vooroorlogse localisatie te hernemen. Het verloop ontwikkelde zich in 1953 ten voordele van Duitsland, dat opnieuw zijn plaats op de markten inneemt, en van Frankrijk, dat nochtans op verre na zijn vroegere positie niet bereikt. Deze vorderingen hebben als voornaamste tegenhanger de daling van de import uit de U.S.A., ondanks de vrijmaking van de invoer uit de dollarzone. Het economisch herstel van Duitsland heeft ongetwijfeld een belangrijke rol gespeeld in de opslorping van het dollardeficit. Deze algemene tendens, die aan de leveranciers van de B.L.E.U. hun relatieve vooroorlogse belangrijkheid teruggaf, geldt nochtans niet voor de landen van het Oosten en van Latijns-Amerika. De handel met het Oosten blijft verlamd door politieke beperkingen. De oriëntering van de landen van Latijns-Amerika naar de dollarzone schijnt de vorm aan te nemen van een structurele wijziging, hetgeen een terugkeer tot de toestand van vóór 1938 bemoeiijkt. De invoer uit het Aziatisch vasteland neemt toe en ligt op een hoger peil dan vóór de oorlog.

Sedert de oprichting van de Benelux is de handelsexpansie met *Nederland* (1) heel wat belangrijker geworden dan met de andere landen. Tijdens de jongste jaren nam de invoer steeds toe, zodat in 1953 Nederland de eerste plaats bekleedde onder de leveranciers van de B.L.E.U.; sedert de beginperiode van de Benelux was Nederland overigens ook de eerste afnemer.

Nederland komt in 1953 voor 13 % tussen in de totale uitvoerwaarde. De importstijging ten opzichte van de vooroorlogse periode is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de aankoop van fabrikaten, terwijl het aandeel van de landbouwproducten en de voedingswaren, alsook van de grondstoffen of de eenvoudig bereide stoffen daalt. Een vrijmaking van het landbouwverkeer, in het kader van de Benelux, zou dus de interpenetratie der economieën versterken.

Ten opzichte van 1952 stijgt de totale invoer lichtjes naar hoeveelheid en naar waarde. Deze toeneming heeft betrekking op alle categorieën van producten, behalve op melk en zuivelproducten, waarvoor de vermindering aanzienlijk is. Onder de posten die een verhoging boeken, dienen sommige scheikundige producten te worden vermeld, alsmede het hout en de werken in hout, het papier en de papierverwerking, de textielproducten en het transportmaterieel.

Het aandeel van de fabrikaten in de totale invoerwaarde verhoogde met 16 % in 1953, tegen 4,2 % het vorige jaar, zonder nochtans in de Belgische industrie de in 1952 vastgestelde reacties te verwekken.

Duitsland (2) verhoogde geleidelijk zijn export en herneemt in 1953

(1) Voor een meer nauwkeurige studie, zie zesde deel, hoofdstuk II, afdeling III. — *Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie.*

(2) De globale cijfers betreffen de invoerhandel uit West- en Oost-Duitsland, daar het bedrag voor Oost-Duitsland slechts 2 % uitmaakt van dat voor West-Duitsland. Het omzetcijfer met Oost-Duitsland is nochtans meer dan verdubbeld ten opzichte van 1952. De gedetailleerde analyse werd gedaan op grond van de statistieken betreffende West-Duitsland.

de tweede plaats die het reeds vóór de oorlog onder de leveranciers van de B.L.E.U. innam.

Ten opzichte van 1952 verhoogde de waarde van de importhandel met 12,6 %; het gaat hier om een eenvoudige terugkeer tot de traditionele toestand. Algemeen beschouwd hebben alle sectoren aan de expansie deelgenomen, behalve de producten van het plantenrijk, het hout en de werken in hout, het papier en de papierverwerking; voor deze laatste twee takken schijnt de Nederlandse en de Franse concurrentie beslissend te zijn.

Frankrijk bekleedt de derde plaats onder de bevoorradingslanden van de B.L.E.U. Vóór de oorlog bezette dit land de eerste plaats en in 1952 de vierde. De invoerwaarde nam met ongeveer 1 milliard frank toe. Alle sectoren dragen bij tot deze vordering, behalve de producten van het plantenrijk, de producten van de voedingsmiddelenindustrieën (speciaal de dranken en de suiker), de rubber en de producten in rubber.

De *Verenigde Staten,* die voor de invoer sinds enkele jaren de eerste plaats innamen, komen thans op de vierde plaats; dit is een terugkeer naar de vooroorlogse toestand, net zoals dit voor Duitsland het geval is.

Het percentage van de invoer uit de Verenigde Staten ten opzichte van de totale import vertoont overigens sedert 1949 een dalende tendens, hoewel het in 1953 nog heel wat boven het vooroorlogse peil ligt. De vermindering van de invoerwaarde is zeer belangrijk; zij bereikte 30 %, dit is ongeveer 6 milliard frank en deed zich terzelfder tijd voor als de opheffing der invoerbeperkingen van de dollarzone. Deze terugloop heeft, met uitzondering voor enkele zeldzame gevallen, betrekking op alle sectoren, maar zij slaat vooral op de graangewassen, ingevolge de minder strenge politiek inzake het opslaan van voorraden en op de ruwe katoen wegens de prijsdaling op de niet gecontroleerde markten. Deze twee factoren, welke een grote invloed uitoefenden op de prijsdaling, zijn niet van blijvende aard. De stijging van de katoenaankopen in de Verenigde Staten na de Koreagebeurtenissen was nochtans kunstmatig, daar de in dit land toegepaste prijscontrôle minder hoge noteringen teweegbracht dan bij andere producenten. De tamelijk veralgemeende daling in de overige sectoren geldt zowel voor de hoeveelheid als voor de waarde; zij kan dus maar verklaard worden door de verhoging van een Europese productie, namelijk de Duitse, welke kwaliteiten kan leveren die de vroeger uit de U.S.A. betrokken goederen evenaren.

Het aandeel van het *Verenigd Koninkrijk* in de import van de B.L.E.U. is tijdens de jongste jaren stabiel gebleven. Er werden in 1953 verhogingen geboekt voor vetstoffen, scheikundige producten, papier en papierverwerking, wol, metalen (voornamelijk ijzer, gietijzer, staal, koper en lood), machines, electrisch materieel en transportmaterieel.

Belgisch-Kongo (1) bekleedde in 1953 inzake B.L.E.U.-invoer zijn vooroorlogse plaats. De lichte terugloop van de totale waarde is vooral toe te

(1) Voor een meer nauwkeurige studie, zie zevende deel. — *Economische betrekkingen van België met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Voornaamste invoerposten uit de Verenigde Staten

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1951	1952	1953	1953			
					1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Producten van het plantenrijk	**2.567**	**4.057**	**3.879**	**2.261**	**542**	**681**	**612**	**426**
w.o. : Fruit	521	362	354	368	47	129	129	63
Graangewassen	1.859	3.111	3.138	1.735	462	535	459	279
Zaden, enz.	150	512	319	103	23	6	2	72
Vetstoffen	**586**	**958**	**509**	**288**	**50**	**59**	**86**	**93**
Producten van de voedingsmiddelenindustrie	**812**	**1.225**	**877**	**794**	**160**	**195**	**213**	**226**
w.o. : Cacao en bereide cacao ...	83	178	113	52	11	13	9	19
Groentenconserven	159	148	168	142	18	29	45	50
Tabak	450	688	494	492	114	129	129	120
Minerale producten	**691**	**2.598**	**1.895**	**1.356**	**256**	**334**	**388**	**378**
w.o. : Zout, zwavel, enz.	137	155	105	78	7	35	10	26
Brandstoffen, enz.	534	2.296	1.657	1.167	223	273	345	326
Chemische producten	**874**	**1.360**	**1.097**	**942**	**198**	**227**	**245**	**272**
w.o. : Eigenlijke chemische producten	421	572	463	356	88	89	83	96
Pharmaceutische producten	89	196	181	237	37	51	71	78
Looi-extracten	195	260	146	179	36	45	39	59
Zeep, kaarsen, enz.	85	226	246	70	20	14	21	15
Huiden, leder, pelterijen, enz.	**163**	**288**	**149**	**121**	**38**	**30**	**23**	**30**
Rubber en rubberwaren	**132**	**162**	**127**	**91**	**19**	**25**	**24**	**23**
Hout, kurk en werken hiervan	**271**	**180**	**413**	**84**	**33**	**24**	**12**	**15**
w.o. : Hout en werken van hout	252	137	390	83	32	24	12	15
Papier en werken uit papier	**127**	**218**	**223**	**108**	**22**	**24**	**31**	**31**
Grondstoffen	41	67	94	15	—	1	7	7
Papier en karton en werken van papier en karton	53	121	100	62	14	15	17	16
Boeken	32	29	29	31	8	8	7	8
Textielstoffen en textielwaren	**2.067**	**3.021**	**2.825**	**1.171**	**434**	**272**	**184**	**281**
w.o. : Kunstzijde, enz.	116	181	107	112	29	27	23	33
Katoen	1.648	2.569	2.630	924	376	207	135	206
Tricotagegoederen	139	50	10	12	2	5	2	3
Kledingstukken, linnen, enz.	59	113	33	49	9	15	12	13
Edelstenen	**217**	**309**	**200**	**209**	**72**	**44**	**60**	**33**
Metalen en werken uit metaal	**767**	**1.236**	**977**	**809**	**153**	**202**	**191**	**263**
w.o. : IJzer, staal, enz.	503	548	644	512	118	142	94	158
Lood	176	497	286	211	21	43	82	65
Machines; electrisch materieel ...	**2.794**	**2.344**	**2.411**	**2.066**	**490**	**622**	**520**	**434**
Machines en toestellen	2.042	1.794	1.890	1.556	381	463	387	325
Electrisch materieel	752	549	521	510	109	159	133	109
Vervoermaterieel	**1.785**	**1.898**	**1.887**	**1.572**	**404**	**524**	**395**	**249**
w.o. : Autovoertuigen, rijwielen, enz.	1.621	1.767	1.789	1.273	301	419	348	205
Vliegtuigen, schepen	144	104	94	287	102	97	46	42
Wetenschappelijke instrumenten en toestellen	**158**	**184**	**187**	**195**	**47**	**48**	**51**	**49**
w.o. : Optische toestellen, enz.	131	129	129	116	29	30	31	26
Totaal	**14.011**	**20.038**	**17.656**	**12.067**	**2.918**	**3.311**	**3.035**	**2.803**
Andere waren	751	437	414	371	90	84	103	94
Algemeen totaal	**14.762**	**20.475**	**18.070**	**12.438**	**3.008**	**3.395**	**3.138**	**2.897**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

schrijven aan de invoer van ertsen, welke zowel naar hoeveelheid als naar waarde is afgenomen. De import van scheikundige producten is eveneens achteruitgegaan.

De invoer uit de *landen van Oost-Europa* neemt lichtjes toe, maar ligt heel wat lager dan vóór de oorlog; hij bedraagt 2,4 % van de totale invoerwaarde in 1953, tegen 9 % in 1937.

De invoer uit de *landen van Latijns-Amerika* staat op een weinig hoog peil, maar blijft niettemin heel wat hoger dan de uitvoer naar deze landen. Terwijl de invoer van de B.L.E.U. uit Latijns-Amerika 10,5 % bereikte van de totale invoer in 1935, bedraagt dit percentage nog slechts 6,9 in 1953. De invoer uit *Argentinië* is nochtans toegenomen.

Als een ander in het oog springend feit van het importverloop in 1953 dient de terugloop van de invoer uit *Canada* te worden vermeld, ingevolge de verminderde aankopen van graangewassen, en de stijging van de invoer uit *Australië* wegens de wolaankopen.

§ 2. — LANDEN VAN BESTEMMING

Ingevolge de door de B.L.E.U. toegepaste vrije invoerpolitiek kunnen de economische mechanismen hun rol vervullen; dit verklaart waarschijnlijk waarom de invoerhandel de neiging vertoont om, behalve voor de speciale gevallen van Latijns-Amerika en de landen van het Oosten, opnieuw dezelfde geografische indeling als vóór de oorlog in te nemen. De uitvoerhandel van de B.L.E.U., daarentegen, is veel meer onderworpen aan de invloed van de tussenkomsten der partnerlanden. Zo doet zich hier niet, zoals voor de invoer, een tendens voor tot benadering van de vooroorlogse geografische indeling. De meest betekenisvolle expansie op lange termijn is die van de verkopen op de Kongolese markt, die waarschijnlijk op verre na hun hoogtepunt nog niet bereikt hebben. De meest treffende ontwikkeling voor het jaar 1953 geldt de verkopen aan de Verenigde Staten, die, naar orde van belangrijkheid, het tweede afzetgebied van de B.L.E.U. worden. Nochtans weze opgemerkt dat deze expansie van de uitvoer naar de Verenigde Staten geen alleenstaand verschijnsel is; België neemt daaraan deel terzelfder tijd als talrijke Europese landen, ondanks de minder gunstige evolutie van de Amerikaanse conjunctuur tijdens het tweede halfjaar. De penetratiemogelijkheden op de Franse markt blijven kunstmatig beperkt, terwijl de op de markt van het Verenigd Koninkrijk geboekte vermindering beïnvloed werd door belangrijke conjuncturele factoren. De markten van Latijns-Amerika blijven gesloten, voornamelijk voor verbruiksgoederen; deze landen schijnen hun aankopen te doen in die landen welke een grotere bevoorradingszekerheid geven in oorlogsperiode; hierdoor wordt het volledig herwinnen van deze markten voor de toekomst verder problematisch. De uitvoer naar Azië neemt geleidelijk toe.

Nederland (1) blijft niet alleen het voornaamste afzetgebied van de

(1) Voor een meer nauwkeurige studie, zie zesde deel, hoofdstuk II, afdeling III. — *Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Uitvoer per land van bestemming

LAND VAN BESTEMMING (a)	Waarde (millioenen franken)				Percentage van de totale uitvoerwaarde				Rangorde naar de waarde	
	1936/1938	1949	1952	1953	1936/1938	1949	1952 (h)	1953	1936/1938	1953
1. Nederland	2.596	11.691	18.745	20.121	11,6	14,6	15,4	17,8	3	1
2. Verenigd Koninkrijk	3.105	7.470	13.588	8.785	13,9	9,4	11,2	7,8	2	5
3. Duitsland (b)	2.497	8.565	11.914	10.865	11,2	10,7	9,8	9,6	4	3
4. Verenigde Staten	1.641	4.186	9.213	11.544	7,4	5,2	7,5	10,2	5	2
5. Frankrijk (c)	3.749	5.915	9.096	9.062	16,8	7,4	7,5	8,0	1	4
6. Belgisch-Kongo (d)	344	3.412	7.065	6.447	1,5	4,3	5,8	5,7	11	6
7. Zweden	571	3.160	4.919	3.909	2,6	4,0	4,0	3,5	7	7
8. Zwitserland	566	2.856	3.841	3.012	2,5	3,6	3,2	2,7	8	9
9. Italië	269	2.515	3.413	3.713	1,2	3,2	2,8	3,3	14	8
10. Noorwegen	286	2.386	2.612	2.014	1,3	3,0	2,1	1,8	12	11
11. Denemarken	132	1.860	2.405	2.470	0,6	2,3	2,0	2,2	..	10
12. Brazilië	255	1.957	2.116	435	1,1	2,4(h)	1,7	0,4	15	26
13. Portugal	180	863	1.821	1.771	0,8	1,1	1,5	1,6	23	12
14. Turkije	39	222	1.587	1.172	0,2	0,3	1,3	1,0	..	16
15. Canada (e)	213	922	1.560	1.537	1,0	1,2	1,3	1,4	19	13
16. Ind. Unie en Pakistan (f)	392	1.713	1.464	1.508	1,8	2,1	1,2	1,3	10	14
17. Argentinië	743	2.127	1.208	248	3,3	2,7	1,0	0,2	6	27
18. Australië	108	447	1.144	616	0,5	0,6	0,9	0,5	..	23
19. Indonesië (Republ. van)	178	700	1.036	912	0,8	0,9	0,8	0,8	24	17
20. Joegoslavië	60	596	1.035	616	0,3	0,7	0,8	0,5	..	23
21. Finland	223	810	1.030	683	1,0	1,0	0,8	0,6	18	20
22. Zuid-Afrikaanse Unie (g)	253	1.113	1.019	1.296	1,1	1,4	0,8	1,2	17	15
23. Oostenrijk	69	738	985	771	0,3	0,9	0,8	0,7	..	18
24. Griekenland	50	806	897	704	0,2	1,0	0,7	0,6	..	20
25. Spanje	210	499	871	669	0,9	0,6	0,7	0,6	20	20
26. Egypte	254	778	827	588	1,1	1,0	0,7	0,5	16	23
27. U.S.S.R.	397	1.288	742	827	1,8	1,6	0,6	0,7	9	18
28. Andere landen	2.951	10.194	16.397 (h)	16.671	13,2	12.8(h)	13,1	14,8	..	..
Totaal	**22.311**	**79.789**	**122.550**(h)	**112.966**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**		

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De landen zijn gerankschikt naar de orde van belangrijkheid der uitvoerwaarde in 1952.
(b) Oost- en West-Duitsland, maar zonder het Saargebied.
(c) Inclusief het Saargebied in 1951 en 1952.
(d) Exclusief Ruanda-Urundi.
(e) Inclusief New-Foundland.
(f) Ten einde de vergelijking met de vooroorlogse cijfers mogelijk te maken, werden de gegevens voor deze twee landen gegroepeerd.
(g) Exclusief Zuid-West-Afrika.
(h) Verbeterde cijfers.

B.L.E.U., waardoor het aldus ten opzichte van de vooroorlogse periode in de plaats komt van Frankrijk, maar neemt ook een groter aandeel in de totale uitvoerwaarde in. Dit aandeel bereikt 17,8 %, tegen 15,4 % in 1952. De uitvoer van de B.L.E.U. naar Nederland volgt trouwens een gelijkaardige structurele evolutie als de invoer uit dit land : ten opzichte van de vooroorlogse periode is de verhoging een gevolg van het groter aandeel dat door de fabrikaten wordt ingenomen, terwijl dat van de grondstoffen of de eenvoudig bereide stoffen daalt. Sedert 1948 nemen deze grondstoffen nochtans geleidelijk een belangrijker plaats in, doch zonder de vooroorlogse verhouding te bereiken, terwijl de uitvoer van fabrikaten, sedert de tijdens de periode van 1948 tot 1950 bereikte maximumcijfers, ieder jaar veld verliest, ofschoon de gemiddelde waarde van de uitgevoerde fabrikaten gunstig evolueerde, behalve tijdens het jaar 1953. Er dient des te meer aandacht te worden besteed aan deze evolutie, daar de vrijhandel met Nederland de werkelijk zwakke punten van de economieën aan het licht brengt. De stijging met 7,3 % van de uitvoerhandel heeft betrekking op alle sectoren, met uitzondering van de textielstoffen en de werken daarvan, het schoeisel en de precisie-instrumenten. De waardedaling voor onedele metalen en werken daarvan is eenvoudig toe te schrijven aan het prijsverloop, daar de hoeveelheid met 3,4 % toenam.

Een andere diepgaande wijziging betreft het feit dat de *Verenigde Staten* de tweede cliënt wordt van de B.L.E.U. : de uitvoer naar dit land steeg met 25 %. Het zou van belang zijn te weten of deze expansie, waaruit een merkelijke vermindering van het dollardeficit voortvloeit, alleen maar toevallig is ofwel, integendeel, of de mogelijkheid bestaat dat deze handel zich in de toekomst handhaaft. Als toevallige factor kan de toeneming vermeld worden van de uitvoer van ijzer, gietijzer en staal, die voor ongeveer een milliard tussenkomt in de totale verhoging van 2,3 milliard frank. De werkstaking in de staalsector van de Verenigde Staten, tijdens de maanden Juni en Juli 1952, heeft ongetwijfeld een invloed op deze uitvoer gehad. Onder de meer permanente factoren weze genoteerd de gestegen uitvoer van alle producten, behalve die van levende dieren en producten van het dierenrijk, producten van het plantenrijk, vetstoffen, minerale producten en transportmaterieel. Nochtans blijkt de exportexpansie enigszins van uitzonderlijke aard te zijn geweest.

Duitsland (1) blijft naar orde van belangrijkheid het derde afzetgebied, ondanks een inkrimping van de uitvoerwaarde met bijna 1 milliard frank. Het in 1949 vastgestelde herstel, waardoor de uitvoer van de B.L.E.U. naar Duitsland ongeveer zijn vooroorlogse belangrijkheid bereikte, kende geen verder verloop. Men stelt zelfs een lichte verslechting vast in 1953, grotendeels te wijten aan de prijsinzinking voor onedele metalen en werken daarvan, waarvoor een sterke daling van de totale waarde geboekt werd, ondanks een lichte verhoging naar hoeveelheid, als-

(1) Zie voetnota 2 op blz. 357.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Voornaamste uitvoerposten naar de Verenigde Staten

(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1949	1952	1953	1953			
				1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Metalen en werken van metaal	**1.723**	**4.484**	**5.583**	**1.193**	**1.839**	**1.569**	**982**
w.o. : IJzer, gietijzer, staal	727	2.709	3.736	806	1.196	1.176	558
Tin	777	1.079	930	204	255	229	242
Zink	—	101	191	41	93	37	20
Zeldzame metalen	—	529	469	125	145	102	97
Edelstenen (diamant)	**991**	**1.268**	**1.459**	**361**	**407**	**328**	**363**
Textielwaren	**920**	**1.456**	**1.886**	**520**	**594**	**402**	**370**
w.o. : Kunstzijde	40	162	278	96	120	44	18
Wol, enz.	328	457	642	142	196	151	153
Katoen, enz.	149	191	272	68	87	59	58
Vlas, enz.	262	501	525	180	142	99	104
Kledingstukken, linnen, enz.	102	98	90	19	26	24	21
Chemische producten en aanverwante producten	**177**	**518**	**806**	**276**	**190**	**192**	**148**
w.o. : Eigenlijke chemische producten	83	155	203	42	46	67	48
Meststoffen	64	223	363	183	89	61	30
Fotografische producten, enz.	15	88	165	32	39	41	53
Minerale stoffen	**65**	**203**	**157**	**39**	**56**	**38**	**24**
w.o. : Teeroliën, enz.	56	169	98	18	37	27	16
Vetstoffen, enz.	**5**	**194**	**143**	**22**	**59**	**61**	**1**
Papier, boeken, enz.	**16**	**33**	**38**	**10**	**12**	**8**	**8**
Papier en werken uit papier ...	1	7	7	2	3	1	1
Boeken, enz.	15	26	31	8	9	7	7
Machines, electrisch materieel ...	**22**	**264**	**271**	**73**	**100**	**60**	**38**
Machines en toestellen	6	200	233	63	93	49	28
Electrisch materieel	16	64	38	10	8	10	10
Vervoermaterieel	**3**	**52**	**11**	**4**	**1**	**3**	**3**
Wapens en munitie	**61**	**181**	**256**	**47**	**75**	**59**	**75**
Pelterijen	**40**	**72**	**93**	**17**	**32**	**21**	**23**
Glas en glaswaren	**44**	**235**	**557**	**165**	**163**	**131**	**98**
Totaal	**4.067**(a)	**8.960**	**11.260**	**2.727**	**3.528**	**2.872**	**2.133**
Andere waren	119(a)	253	284	72	62	59	91
Totaal uitvoer	**4.186**	**9.213**	**11.544**	**2.799**	**3.590**	**2.931**	**2.224**

(a) Verbeterde cijfers.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

ook aan de daling van de export van vetstoffen en meststoffen. Bijna alle andere sectoren vertonen gunstige uitvoerresultaten.

De uitvoer naar *Frankrijk* is stationnair; dit land bekleedt de vierde plaats onder de cliënten van de B.L.E.U., terwijl het vóór de oorlog op de eerste plaats stond. Voor de uitvoer per product komt het uiteenlopend karakter van de hoeveelheid en van de waarde zeer sterk tot uiting. Speciaal te vermelden is de toeneming van de uitvoer der producten van het plantenrijk en de voedingsmiddelenindustrieën, van het transportmaterieel en van de minerale producten; deze laatste werden beïnvloed door de opening van de gemeenschappelijke markt van de E.G.KS.

De exportterugloop is het meest aanzienlijk voor het *Verenigd Koninkrijk*, hoewel dit land de vrijmaking van zijn handelsverkeer in de loop van het jaar nog vergrootte. Terwijl het in 1952 de tweede plaats bekleedde onder de cliënten, zoals in 1936/1938, komt dit land thans op de vijfde plaats. De vermindering is belangrijk en beloopt van het ene jaar tot het andere ongeveer 4,8 milliard frank. Sterke dalingen worden geboekt voor de uitvoer van vetstoffen en producten der voedingsmiddelenindustrie, van textielstoffen en werken daarvan, van onedele metalen en werken daarvan, alsook van wapens en munitie. Daarentegen blijken enkele sectoren van fabrikaten voordeel te hebben gehaald uit de vrijmaking van het ruilverkeer.

Belgisch-Kongo (1), dat vóór de oorlog de elfde plaats bekleedde onder de cliëntele van de B.L.E.U., handhaaft zich op de zesde plaats, ondanks een daling van zijn aankopen. De vermindering heeft betrekking op de scheikundige producten, de textielproducten, de metalen, de machines en toestellen. De stijging van de uitvoer van sommige uitrustingsgoederen toont de voortzetting aan van de investeringsinspanning, en de verhoging van de aankopen van sommige duurzame verbruiksgoederen geeft de mogelijkheid aan van nieuwe afzetgebieden in dit land, waar de industriële revolutie ingrijpt. Tevens dient de stijging te worden vermeld van de verkoop door de voedingsmiddelenindustrie, waarvan de exportpositie verbetert. De prospectie van de Kongolese markt is nochtans verre van geëindigd; drie vierde van de uitvoer bestaat nog uit ijzer- en staalproducten en producten der metaalverwerkende nijverheid.

De export naar de *landen van het Oosten* nam lichtjes af, ondanks de stijging van de import.

Behalve de hoger aangehaalde structurele redenen, beletten de moeilijkheden om handels- en betalingsakkoorden af te sluiten, het herstel van de uitvoer naar de landen van *Latijns-Amerika*. De uitvoer naar *Argentinië* en *Brazilië* wordt symbolisch en vertegenwoordigt nog slechts een klein deel van de B.L.E.U.-invoer uit deze landen. Twee kleine markten, *Venezuela* en *Columbia* bekleden nochtans een belangrijker plaats dan vóór de oorlog.

---

(1) Voor een meer nauwkeurige studie, zie zevende deel. — *Economische betrekkingen van België met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.*

Tenslotte weze de achteruitgang op de *Zwitserse markt* aangehaald, die hoofdzakelijk aan de daling van de verkoop van staal en non-ferro metalen is toe te schrijven; op de *Italiaanse markt* deed er zich een vordering voor.

AFDELING V. — HANDELSBALANS

In 1953 beliep het deficit van de handelsbalans 8,2 milliard frank. In vergelijking met de importwaarde bedraagt dit tekort 6,7 %, tegen 0,4 % in 1952, 15,3 % in 1950 en 2,4 % in 1949; in 1951 was er een surplus van 4,2 %. Er werd reeds uiteengezet dat het saldo van de handelsbalans voor de B.L.E.U. traditioneel een dergelijk deficit vertoont; de terugkeer er van wijst in zekere zin op de normalisatie van de buitenlandse handel na de Korea-gebeurtenissen.

Globaal beschouwd verbergt deze normalisatie nochtans diepgaande wijzigingen in de balansen per muntzone. De twee voornaamste wijzigingen zijn, enerzijds, de plotse vermindering van het deficit met de dollarzone en, anderzijds, het feit dat het traditioneel surplus met de E.B.U.-zone omsloeg in een deficit.

Wat de *dollarzone* betreft is het deficit van 13 milliard frank tot 2,3 milliard frank teruggelopen. De verschillende landen van deze zone komen in deze vermindering tussen, maar de voornaamste invloed gaat uit van de balans met de Verenigde Staten, waarvan het deficit met 8 milliard frank afneemt. Het handelsdeficit tegenover de dollarzone, dat sedert 1949 op een hoog peil stond, is dus teruggevallen tot een klein bedrag : het beloopt 1,9 % van de importwaarde, tegen 3,6 % in 1937. De in de afdeling over de geografische indeling van de speciale handel gedane analyse toonde aan dat deze omkeer in grotere mate een gevolg was van de vermindering van de invoer (— 30 %) dan van de uitvoerstijging (+ 25 %). Deze analyse heeft ook de invloed van de conjuncturele factoren op deze evolutie in het licht gesteld. Zo kan het misschien voorbarig zijn er uit af te leiden dat definitieve wijzigingen tot stand kwamen in de mededingingskracht der diverse muntzones en dat het behoud van deze toestand voor de toekomst tot de mogelijkheden behoort, ondanks het kwantitatieve en kwalitatieve herstel van de Europese productie. Deze oriëntering van het handelsverkeer had plaats zonder tussenkomst der Overheid, behalve de aan de exporteurs op het gebied van de marktprospectie en inzake krediet verleende hulp,

Het deficit van 4,9 milliard frank, dat in de plaats komt van het in 1952 met de *E.B.U.-zone* geboekte surplus van 8,2 milliard frank, stelt meer ingewikkelde problemen. Inderdaad, vóór de oorlog was het surplus op deze zone een van de elementen die het dekken van het dollardeficit mogelijk maakte. Overeenkomstig de fundamentele principes van de Europese Betalingsunie zou de tendens tot het gedeeltelijk handelsevenwicht met de E.B.U.-zone of, a fortiori, het te voorschijn komen van een blijvend defi-

cit, globaal beschouwd, een factor van onevenwicht van de handelsbalans kunnen uitmaken. Tijdens de jongste jaren toonde de B.L.E.U. een uitgesproken tendens om zich meer en meer op de E.B.U.-markten te bevoorraden, terwijl de verkopen aan deze zone steeds op een zelfde peil blijven en zelfs in 1953, in verhouding tot de totale export, een vermindering

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per muntzone in 1952 en 1953 (a)

(millioenen franken)

MUNTZONE	1952			1953		
	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo
I. *Dollarzone*	**27.161**	**14.156**	**—13.005**	**19.252**	**16.983**	**— 2.269**
1. Verenigde Staten van Amerika	18.070	9.213	— 8.857	12.438	11.544	— 894
2. Canada	4.425	1.560	— 2.865	2.907	1.537	— 1.370
3. Republieken van Latijns-Amerika (b)	3.565	2.511	— 1.054	3.177	2.374	— 803
4. Andere landen (c)	1.101	872	— 229	730	1.528	+ 798
II. *E.B.U.-zone* (d)	**77.910**	**86.239**	**+ 8.329**	**82.198**	**77.252**	**— 4.946**
III. *Derde-landen van de sterlingzone* (e)	**889**	**2.933**	**+ 2.044**	**1.639**	**2.978**	**+ 1.339**
IV. *Spanje en overzeese gebiedsdelen*	**885**	**963**	**+ 78**	**742**	**776**	**+ 34**
V. *Oost-Europa* (f)	**2.882**	**5.038**	**+ 2.156**	**2.928**	**4.534**	**+ 1.606**
VI. *Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi*	**9.808**	**7.207**	**— 2.601**	**9.056**	**6.607**	**— 2.449**
VII. *Andere republieken van Latijns-Amerika :*	**3.389**	**4.647**	**+ 1.258**	**5.277**	**1.858**	**— 3.419**
1. Argentinië	1.050	1.208	+ 158	2.421	248	— 2.173
2. Brazilië	1.542	2.116	+ 574	1.473	435	— 1.038
3. Andere landen (g)	797	1.323	+ 526	1.383	1.175	— 208
VIII. *Diverse zones* (h)	**99**	**1.367**	**+ 1.268**	36	**1.978**	**+ 1.942**
Algemeen totaal	**123.023**	**122.550**	**— 473**	**121.128**	**112.966**	**— 8.162**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Opdat de cijfers vergelijkbaar zouden wezen, werden de landen gegroepeerd op grond van de verdeling in muntzones einde 1952.
(b) Exclusief de landen van zone VII.
(c) Japan, Korea, Formosa, Philippijnen, Porto-Rico, Hawaï, enz.
(d) Voor nadere gegevens, zie tabel blz. 370 en 371.
(e) Saoedi-Arabië, Egypte, Anglo-Egyptisch Soedan, Syrië, Iran, enz.
(f) Inclusief Tsjechoslowakije en Oost-Duitsland.
(g) Chili, Columbia, Bolivia, Uruguay.
(h) Inclusief het scheepsproviand der vreemde schepen en de bezettingslegers in Duitsland.

Handel en saldo van de handelsbalansen der B.L.E.U. met de E.B.U. en de dollarzone

(millioenen franken)

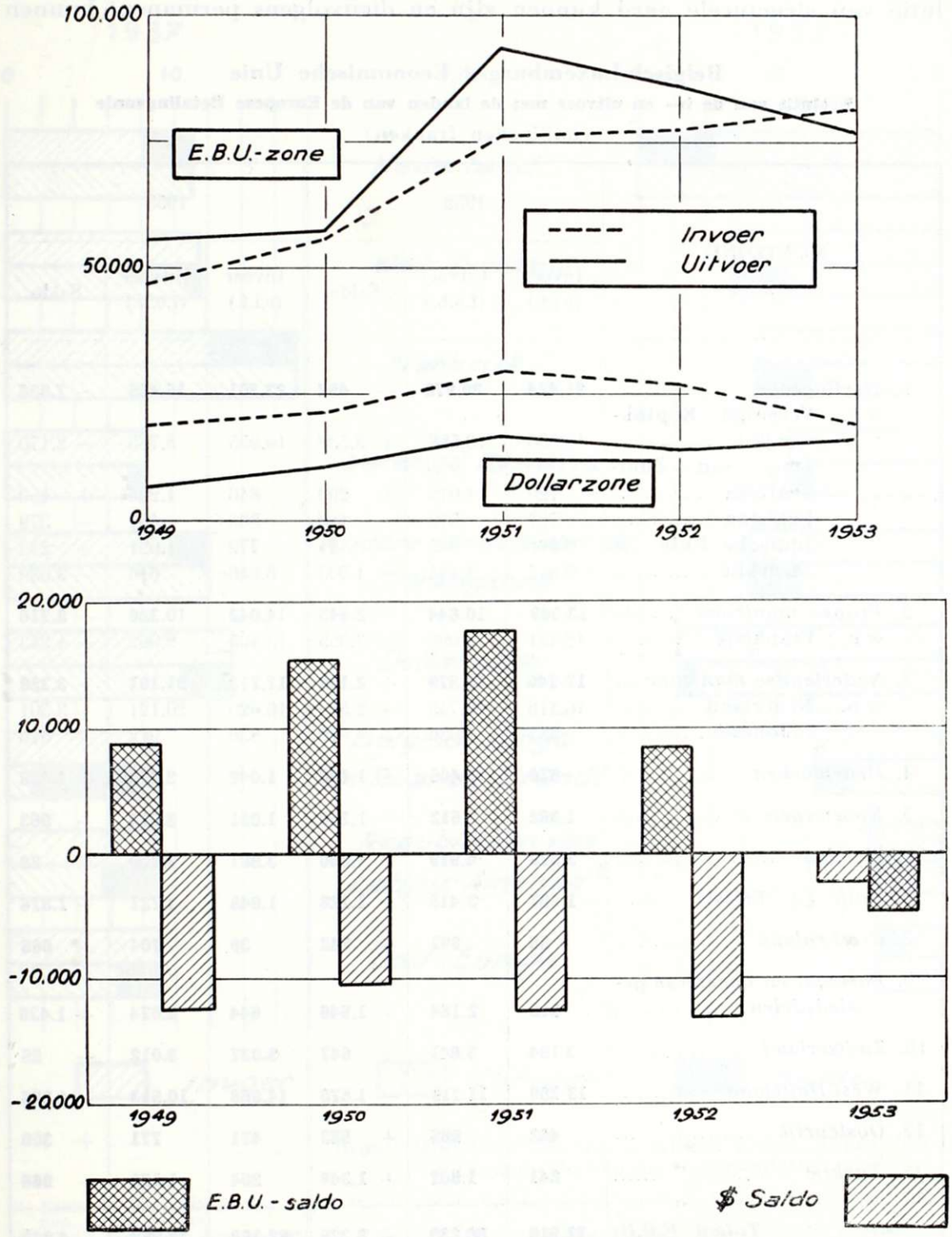

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

boeken, waardoor de omvang er van beneden het peil van 1937 valt. Bij de toeneming van de invoer uit de E.B.U.-zone is Benelux het determinerend element : ten opzichte van de vooroorlogse periode, is het groter aandeel van de B.L.E.U.-aankopen in de E.B.U.-zone toe te schrijven aan de stijging van de invoer uit Nederland. Ingevolge dit feit zou deze evolutie van structurele aard kunnen zijn en dienvolgens permanent kunnen

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Evolutie van de in- en uitvoer met de landen van de Europese Betalingsunie

(millioenen franken)

MUNTZONE	1952			1953		
	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo	Invoer (c.i.f.)	Uitvoer (f.o.b.)	Saldo
1. *Sterlingzone*	**21.424**	**20.972**	**— 452**	**23.301**	**15.465**	**— 7.836**
w.o. : Verenigd Koninkrijk	10.050	13.588	+ 3.538	10.955	8.785	— 2.170
Unie van Zuid-Afrika	729	1.019	+ 290	846	1.296	+ 450
Pakistan	707	519	— 188	866	487	— 379
Indische Unie	966	945	— 21	779	1.021	+ 242
Australië	2.847	1.144	— 1.703	3.646	616	— 3.030
2. *Franse muntzone*	**13.389**	**10.844**	**— 2.545**	**14.042**	**10.326**	**— 3.716**
w.o. : Frankrijk	12.451	9.096	— 3.355	13.405	9.062	— 4.343
3. *Nederlandse muntzone*	**17.740**	**19.879**	**+ 2.139**	**17.773**	**21.101**	**+ 3.328**
w.o. : Nederland	16.216	18.745	+ 2.529	16.620	20.121	+ 3.501
Indonesië	357	1.036	+ 679	336	912	+ 576
4. *Denemarken*	**570**	**2.405**	**+ 1.835**	**1.042**	**2.470**	**+ 1.428**
5. *Noorwegen*	**1.362**	**2.612**	**+ 1.250**	**1.051**	**2.014**	**+ 963**
6. *Zweden*	**3.879**	**4.919**	**+ 1.040**	**3.881**	**3.909**	**+ 28**
7. *Italië (+ Triëst)*	**1.687**	**3.415**	**+ 1.728**	**1.845**	**3.721**	**+ 1.876**
8. *Griekenland*	**55**	**897**	**+ 842**	**39**	**704**	**+ 665**
9. *Portugal en overzeese gebiedsdelen*	**618**	**2.164**	**+ 1.546**	**644**	**2.074**	**+ 1.430**
10. *Zwitserland*	**3.194**	**3.841**	**+ 647**	**3.037**	**3.012**	**— 25**
11. *West-Duitsland*	**13.289**	**11.719**	**— 1.570**	**14.868**	**10.513**	**— 4.355**
12. *Oostenrijk*	**462**	**985**	**+ 523**	**471**	**771**	**+ 300**
13. *Turkije*	**241**	**1.587**	**+ 1.346**	**204**	**1.172**	**+ 968**
Totaal E.B.U.	**77.910**	**86.239**	**+ 8.329**	**82.198**	**77.252**	**— 4.946**

Bron : Ministerie van Economische zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Handel en saldo van de handelsbalansen der B.L.E.U. met de voornaamste landen

(percentage van het totaal)

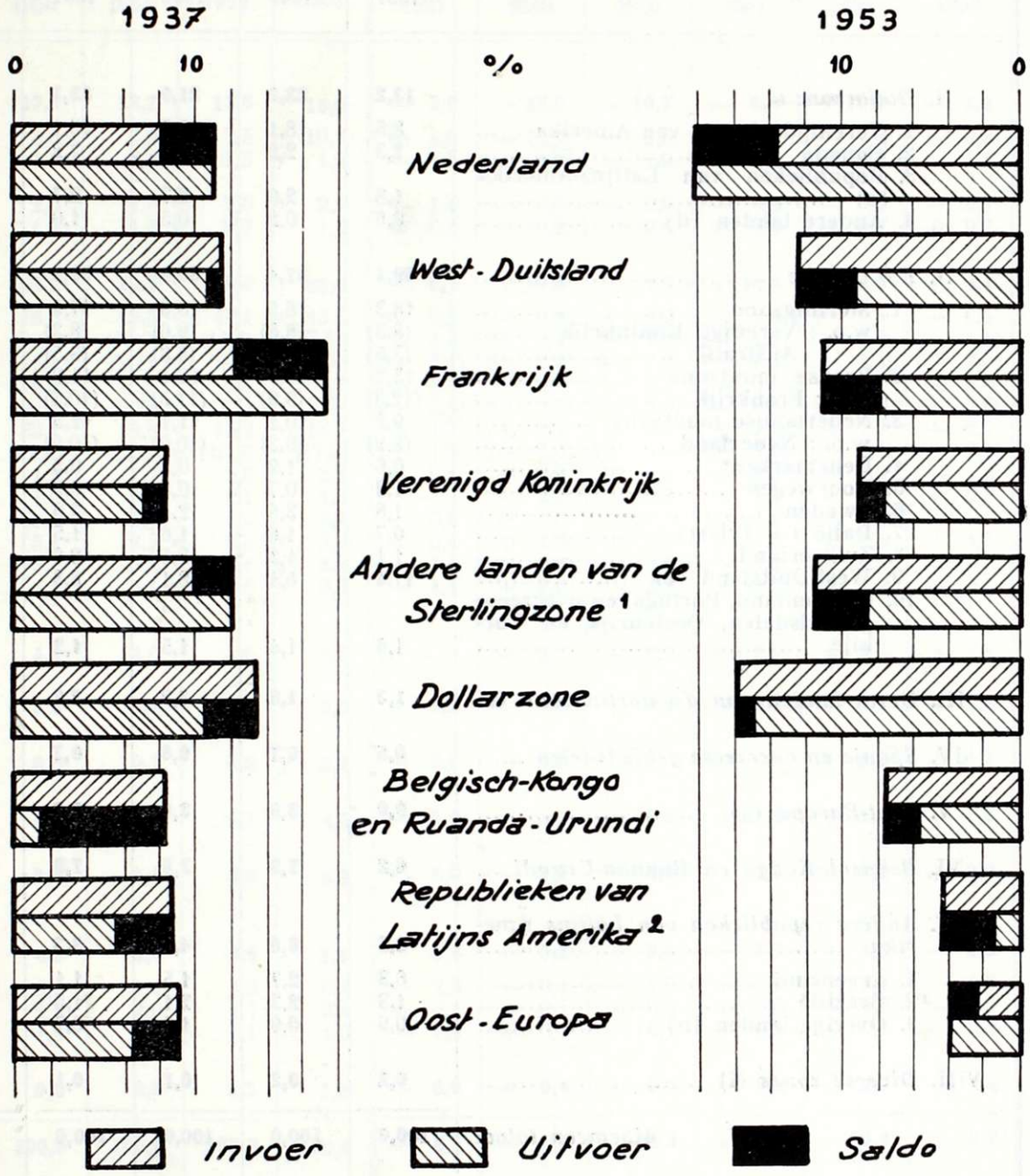

Bron : Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(1) Exclusief de derde-landen, nl. : Saoedi-Arabië, Egypte, Anglo-Egyptisch Soedan, Syrië, Iran, Libanon, Ethiopië, enz.
(2) Welke geen deel uitmaken van de dollarzone, nl. : Argentinië, Brazilië, Chili, Columbia, Bolivia, Uruguay.

Invoer, uitvoer en handelsbalans per muntzo

(Percentage v

MUNTZONE	Invoer (c.i.f.)					
	1937	1949	1950	1951	1952	1953
I. *Dollarzone :*	**13,2**	**23,2**	**21,9**	**23,1**	**22,1**	**15,9**
1. Verenigde Staten van Amerika	8,5	18,1	15,7	16,1	14,7	10,3
2. Canada	2,3	2,9	3,0	3,2	3,6	2,4
3. Republieken van Latijns-Amerika (c)	1,8	2,0	2,7	2,7	2,9	2,6
4. Andere landen (d)	0,6	0,2	0,5	1,0	0,9	0,6
II. *E.B.U.-zone*	**59,1**	**57,4**	**59,9**	**59,9**	**63,3**	**67,9**
1. Sterlingzone	18,3	16,5	18,6	17,9	17,4	19,2
w.o. : Verenigd Koninkrijk	(8,3)	(8,8)	(9,6)	(8,3)	(8,2)	(9,0)
Australië	(3,5)	(3,2)	(4,3)	(3,5)	(2,3)	(3,0)
2. Franse muntzone	13,2	10,9	12,1	11,0	10,9	11,6
w.o. : Frankrijk	(12,3)	(9,9)	(11,3)	(10,3)	(10,1)	(11,0)
3. Nederlandse muntzone	9,2	10,1	11,1	12,5	14,4	14,7
w.o. : Nederland	(8,2)	(9,3)	(10,0)	(10,9)	(13,2)	(13,7)
4. Denemarken	0,6	1,9	0,5	0,5	0,5	0,9
5. Noorwegen	1,2	0,7	0,5	0,9	1,1	0,9
6. Zweden	1,8	3,6	2,4	3,0	3,2	3,2
7. Italië (+ Triëst)	0,7	1,6	1,6	1,5	1,4	1,5
8. Zwitserland	1,1	4,3	3,5	2,6	2,6	2,5
9. West-Duitsland (e)	11,4	6,4	8,1	8,8	10,8	12,3
10. Griekenland, Portugal en overzeese gebiedsdelen, Oostenrijk en Turkije	1,6	1,4	1,5	1,2	1,1	1,1
III. *Derde-landen van de sterlingzone* (f)	**1,3**	**1,5**	**2,3**	**2,2**	**0,7**	**1,3**
IV. *Spanje en overzeese gebiedsdelen*	**0,5**	**0,7**	**0,6**	**0,7**	**0,7**	**0,6**
V. *Oost-Europa* (g)	**9,0**	**3,5**	**3,0**	**2,7**	**2,3**	**2,4**
VI. *Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi*	**8,2**	**7,5**	**7,6**	**7,9**	**8,0**	**7,5**
VII. *Andere republieken van Latijns Amerika*	**8,5**	**6,0**	**4,6**	**3,3**	**2,8**	**4,4**
1. Argentinië	6,3	2,7	1,5	1,1	0,9	2,0
2. Brazilië	1,3	2,3	2,1	1,5	1,3	1,2
3. Overige landen (h)	0,9	0,9	1,0	0,7	0,6	1,2
VIII. *Diverse zones* (i)	**0,2**	**0,2**	**0,1**	**0,1**	**0,1**	—
Algemeen totaal	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

(a) Opdat de vergelijking zou opgaan, zijn de landen gegroepeerd op grond van de verdeling in muntzones einde 1952.
(b) Percentage van de totale invoer.
(c) Exclusief de landen van zone VII.
(d) Japan, Korea, Formosa, Philippijnen, Porto-Rico, Hawaï, enz.
(e) Inclusief Oost-Duitsland in 1937.
(f) Saoedi-Arabië, Egypte, Anglo-Egyptisch Soedan, Syrië, Iran, Libanon, Ethiopië, enz.
(g) Inclusief Tsjechoslowakije en, behalve in 1937, Oost-Duitsland.
(h) Chili, Columbia, Bolivia, Uruguay.
(i) Inclusief het scheepsproviand der vreemde schepen en de bezettingslegers in Duitsland.
(j) Verbeterd cijfer.

Economische Unie

1937, 1949, 1950, 1951, 1952 en 1953 (a)

et totaal)

Uitvoer (f.o.b.)						Saldo (b)					
1937	1949	1950	1951	1952	1953	1937	1949	1950	1951	1952	1953
10,5	**8,4**	**13,1**	**12,7**	**11,6**	**15,0**	**— 3,6**	**— 15,0**	**— 10,7**	**— 9,8**	**— 10,6**	**— 1,9**
7,5	5,2	8,4	7,9	7,5	10,2	— 1,6	— 12,9	— 8,5	— 7,8	— 7,2	— 0,8
1,0	1,2	1,3	1,4	1,3	1,4	— 1,5	— 1,8	— 1,9	— 1,8	— 2,3	— 1,1
0,7	1,5	2,0	1,9	2,0	2,1	— 1,1	— 0,5	— 0,9	— 0,8	— 0,9	— 0,7
1,3	0,5	1,4	1,6	0,7	1,3	+ 0,6	+ 0,2	+ 0,6	+ 0,6	— 0,2	+ 0,7
70,4	**69,8**	**68,9**	**70,9**	**70,4**	**68,4**	**+ 5,3**	**+ 10,8**	**— 1,5**	**+ 14,0**	**+ 6,8**	**+ 4,1**
19,2	15,9	12,6	18,5	17,1	13,7	— 0,8	— 0,8	— 8,0	+ 1,4	— 0,4	— 6,5
13,2(j)	(9,4)	(7,8)	(10,0)	(11,1)	(7,8)	+ 4,3	(+ 0,3)	(— 3,0)	(+ 2,1)	(+ 2,9)	(— 1,8)
(0,5)	(0,6)	(1,0)	(2,1)	(0,9)	(0,5)	(— 3,1)	(— 2,3)	(— 2,7)	(— 1,3)	(— 1,4)	(— 2,5)
18,6	8,1	10,2	10,1	8,8	9,1	+ 3,8	— 3,0	— 3,4	— 0,5	— 2,1	— 3,0
(17,2)	(7,4)	(9,3)	(9,2)	(7,4)	(8,0)	(+ 3,4)	(— 2,3)	(— 3,5)	(— 0,8)	(— 2,7)	(— 3,6)
12,0	15,6	23,1	18,8	16,2	18,7	+ 1,7	+ 5,1	+ 8,5	+ 7,1	+ 1,7	+ 2,7
(11,0)	(14,7)	(22,4)	(17,9)	(15,3)	(17,8)	(+ 1,9)	(+ 5,0)	(+ 9,0)	(+ 7,8)	(+ 2,1)	(+ 2,9)
0,5	2,3	1,2	1,7	2,0	2,2	— 0,1	+ 0,4	+ 0,5	+ 1,4	+ 1,5	— 1,2
1,3	3,0	1,0	1,8	2,1	1,8	—	+ 2,2	+ 0,3	+ 1,0	+ 1,0	+ 0,8
2,6	4,0	2,8	4,0	4,0	3,4	+ 0,6	+ 0,3	—	+ 1,2	+ 0,8	—
1,2	3,2	3,1	2,1	2,8	3,3	+ 0,4	+ 1,5	+ 1,0	+ 0,6	+ 1,4	+ 1,5
2,4	3,6	3,7	3,8	3,1	2,7	+ 1,1	— 0,8	— 0,4	+ 1,4	+ 0,5	—
10,9	10,5	6,8	6,1	9,6	9,3	— 1,4	+ 3,8	— 2,3	— 2,5	— 1,3	— 3,6
1,7	3,6	4,4	4,0	4,6	4,2	—	+ 2,1	+ 2,2	+ 2,9	+ 3,5	+ 2,8
3,3	**3,2**	**3,3**	**2,6**	**2,4**	**2,6**	**+ 1,7**	**+ 1,5**	**+ 0,4**	**+ 0,5**	**+ 1,7**	**+ 1,1**
1,1	**0,7**	**0,8**	**0,7**	**0,8**	**0,7**	**+ 0,6**	**— 0,1**	**—**	**—**	**+ 0,1**	**+ 0,1**
6,6	**6,7**	**4,8**	**3,8**	**4,1**	**4,0**	**— 3,0**	**+ 3,1**	**+ 1,1**	**+ 1,2**	**+ 1,8**	**+ 1,3**
1,6	**4,3**	**3,8**	**4,1**	**5,9**	**5,9**	**— 6,8**	**— 3,2**	**— 4,3**	**— 3,7**	**— 2,1**	**— 2,0**
5,7	**6,4**	**4,8**	**4,6**	**3,8**	**1,6**	**— 3,3**	**+ 0,3**	**— 0,6**	**+ 1,5**	**+ 1,0**	**— 2,8**
3,7	2,7	0,6	1,4	1,0	0,2	— 2,9	— 0,1	— 1,0	+ 0,4	+ 0,1	— 1,8
1,3	2,4	2,8	2,0	1,7	0,4	— 0,1	+ 0,1	+ 0,3	+ 0,6	+ 0,5	— 0,8
0,7	1,3	1,3	1,2	1,1	1,0	— 0,3	+ 0,3	+ 0,1	+ 0,5	+ 0,4	— 0,2
0,8	**0,7**	**0,5**	**0,6**	**1,1**	**1,8**	**+ 0,6**	**+ 0,4**	**+ 0,3**	**+ 0,5**	**+ 1,0**	**+ 1,6**
100,0	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**— 8,5**	**— 2,4**	**— 15,3**	**+ 4,2**	**— 0,4**	**— 6,7**

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

worden; zij werd tot hiertoe gecompenseerd door de exportexpansie, maar in dit opzicht is de toestand niet gestabiliseerd, vermits de landbouwproducten in Benelux-verband nog niet werden vrijgemaakt. Uit de evolutie van de uitvoer naar de E.B.U.-landen gedurende de jongste jaren en de vergelijking met 1937 blijkt de belangrijke invloed op de B.L.E.U.-handel van de door de Franse zone opgelegde beperkingen; deze zone neemt nog slechts 8 % van de totale export voor haar rekening, tegen 17,2 in 1937. Deze vermindering wordt maar zeer gedeeltelijk goedgemaakt door de afgenomen invoer uit dezelfde zone, nl. van 13,2 % in 1937 tot 11,6 % in 1953. Het nadeel dat hieruit volgt voor de B.L.E.U. is groot, hoewel de voordelen van de gemeenschappelijke Benelux-markt een zekere compensatie uitmaken.

Zo men, rekening houdend met de wijzigingen die zich in 1953 hebben voorgedaan, de positie van de B.L.E.U. nagaat, stelt men vast dat de omkeer van de E.B.U.-balans hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de stijging van het deficit met de sterlingzone (met overheersende invloed van het Verenigd Koninkrijk en van Australië), met West-Duitsland en met Frankrijk. De verbetering met één milliard frank t.o.v. Nederland ter zijde gelaten, zijn de schommelingen der gedeeltelijke balansen met de andere E.B.U.-landen weinig belangrijk. Alleen Italië geeft een klein positief resultaat.

Voor de *andere muntzones* zijn de wijzigingen op verre na niet zo belangrijk als voor de voornaamste twee gedeeltelijke balansen. De toeneming van het deficit der handelsbalans met de landen van Latijns-Amerika, welke geen deel uitmaken van de dollarzone, is nochtans niet te veronachtzamen; zij vloeit voort uit een gestegen invoer uit Argentinië en een verminderde export naar dit land en naar Brazilië. Terwijl de invoer uit deze republieken tijdens het jaar 1953 merkelijk stijgt, is de uitvoer van de B.L.E.U. naar deze landen tot een onbeduidend bedrag afgenomen.

De lichte vermindering van het batig saldo met de derde-landen van de sterlingzone is toe te schrijven aan de invoertoeneming. Het batig saldo met Spanje en zijn overzeese gebiedsdelen, alsook met de landen van Oost-Europa liep eveneens terug. De balans met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi blijft deficitair.

AFDELING VI. — BETALINGSBALANS

Tijdens het jaar 1951 en ook nog begin 1952 gaf de betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (1) belangrijke overschotten, dank zij het batig saldo uit de verrichtingen met de partners van de Europese Betalingsunie.

---

(1) Voor nadere gegevens zie : Betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie over 1953 (*Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting, Nationale Bank van België;* XXIXe jaar, vol. II, n^{r} 1, Juli 1954. blz. 11-29).

Balans van de internationale betalingen der B. L. E. U. in 1952 en 1953

(millioenen franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)		Debet (uitgaven)		Saldo (credit + of debet —)	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
I. Lopende transacties :						
A. « *Zichtbare* » *transacties :*						
1. *Goederentransacties (f.o.b.)*	**120.286**	**108.939**	**108.833**	**106.346**	**+11.453**	**+ 2.593**
a) In- en uitvoer (a)	109.736	97.964	102.650	99.814	+ 7.086	+ 1.850
b) Driehoeksverrichtingen (b) .	6.881	7.722	5.483	5.747	+ 1.398	+ 1.975
c) Veredelingsverkeer .	3.669	3.253	700	785	+ 2.969	+ 2.468
2. *Niet-monetair goud* ...	**683**	**757**	**562**	**566**	**+ 121**	**+ 191**
Totaal A (1 + 2)	**120.969**	**109.696**	**109.395**	**106.912**	**+11.574**	**+ 2.784**
B. « *Onzichtbare* » *transacties*						
3. *Diensten*	**23.428**	**24.602**	**28.095**	**27.702**	**— 4.667**	**— 3.100**
a) Vervoer	6.277	7.824	11.200	10.336	— 4.923	— 2.512
(bruto-vrachten, inkomsten der havens, enz.)	(5.459)	(7.091)	(11.200)	(10.336)	(— 5.741)	(— 3.245)
(scheepsvoorraden)	(818)	(733)	(—)	(—)	(+ 818)	(+ 733)
b) Verzekeringspremiën en -uitkeringen	840	728	1.075	714	— 235	+ 14
c) Reizen en toerisme	1.431	1.764	3.182	2.874	— 1.751	— 1.110
d) Grensarbeiders, vreemde arbeiders en andere arbeidsvergoedingen	2.365	2.433	1.653	1.680	+ 712	+ 753
e) Regeringstransacties, niet elders vermeld	2.190	1.466	1.377	2.346	+ 813	— 880
f) Inkomsten uit kapitaal (overheidskapitaal inbegrepen) ...	4.944	4.592	4.109	3.824	+ 835	+ 768
g) Diverse diensten ...	5.381	5.795	5.499	5.928	— 118	— 133
(korting en commissieloon)	(2.085)	(2.461)	(2.233)	(2.379)	(— 148)	(+ 82)
(huurgeld voor speelfilms)	(279)	(330)	(958)	(1.484)	(— 679)	(— 1.154)
(patenten en auteursrechten)						
(E. G. K. S. - transacties)	—	(387)	—	(245)	—	(+ 142)
(andere diensten) .	(3.017)	(2.617)	(2.308)	(1.820)	(+ 709)	(+ 797)
4. *Schenkingen*	**1.068**	**1.372**	**469**	**741**	**+ 599**	**+ 631**
a) Fondsen van migranten, giften, steungelden (c) ...	668	1.222	469	741	+ 199	+ 481
b) Herstelleveringen (d)	—		—		—	
c) Overheidsschenkingen	(e) 400	(e) 150	—	—	+ 400	+ 150
Totaal (3 + 4)	**24.496**	**25.974**	**28.564**	**28.443**	**— 4.068**	**— 2.469**

(vervolg op blz 375)

Ingevolge het geleidelijk herstel van het monetaire evenwicht van deze partners en het einde van de periode van hoog-conjunctuur zijn deze overschotten verdwenen. Voor het jaar 1953 in zijn geheel genomen, sloot de betalingsbalans van de B.L.E.U. met een totaal deficit van 1.593 millioen frank, ondanks de lichte herleving welke zich in de verkopen bij het einde van het jaar voordeed.

Zo men de financiële verrichtingen van de Overheid met het buitenland als financieringsverrichtingen had geboekt en niet als te financieren verrichtingen, zou dit saldo deficitair geweest zijn ten belope van 2.898 millioen frank, daar de door de Regering aangegane leningen aanleiding gaven tot tamelijk belangrijke ontvangsten.

De eerste opvatting geeft feitelijk het saldo van de verrichtingen die de evolutie van de wisselreserves beïnvloeden; deze verminderden dus met 1.593 millioen frank. De B.L.E.U.-schuldvordering op de E.B.U. nam met 1,5 milliard frank af; de wijzigingen van de andere posten dekten elkaar min of meer; de goudvoorraad steeg nochtans met circa 3,6 milliard frank.

§ 1. — LOPENDE TRANSACTIES

In 1953 liet de balans der lopende transacties van de B.L.E.U. slechts een gunstig saldo van 315 millioen frank, tegen 7.506 millioen in 1952, vermits het batig saldo op de zichtbare verrichtingen verminderde van 11.574 millioen tot 2.784 millioen frank, terwijl het saldo der onzichtbare verrichtingen, welke verbeterden, nog slechts een deficit van 2.469 millioen frank gaf, tegen 4.068 millioen in 1952.

De goederentransacties en inzonderheid de terugloop met 12 milliard frank van de ontvangsten uit de export verklaren de vermindering van het batig saldo der zichtbare transacties. Het saldo der betalingen van de uitvoer en van de invoer, berekend op f.o.b.-basis, vertoont overigens een deficit van 1.850 millioen frank, tegen een batig saldo van meer dan 7 milliard frank in 1952.

De evolutie van de ruilverhoudingen welke in 1953, evenzeer als in 1952, voor de Belgisch-Luxemburgse economie ongunstig was, verklaart deze verslechtering. Inzonderheid de basisproducten welke een belangrijk deel uitmaken van de verkoop aan het buitenland, ondergingen sterke prijsdalingen, waardoor de gemiddelde exportwaarde voor grond- en hulpstoffen met ongeveer 17 % verminderde. Ondertussen daalde de gemiddelde waarde der ingevoerde producten slechts met circa 3 %.

Daarentegen verbeterde het batig saldo voortvloeiende uit de zogenaamde « driehoeksverrichtingen » en steeg van 1.398 millioen tot 1.975 millioen frank; de ontvangsten bedroegen 7.722 millioen frank, tegen 6.881 millioen frank in 1952 en de uitgaven 5.747 millioen frank, tegen 5.483 millioen frank. Deze evolutie geeft de tendens weer van de als doorvoer toegelaten handelstransacties die talrijker waren dan tijdens het vorige jaar. Het saldo is nochtans heel wat lager gebleven dan dat van 1951, ingevolge de door de betalingsakkoorden opgelegde beperkende voorwaar-

Balans van de internationale betalingen der B.L.E.U. in 1952 en (vervolg)

(millioenen franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)		Debet (uitgaven)		Saldo (credit + of debet —)	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
C. *Totaal der lopende transacties (A + B)*	**145.465**	**135.670**	**137.959**	**135.355**	**+ 7.506**	**+ 315**
(waaronder : goederen en diensten = 1 + 2 + 3)	(144.397)	(134.298)	(137.490)	(134.614)	(+ 6.907)	(— 316)
II. Vergissingen en weglatingen	. .	. .	. .	. .	**+ 773**	**+ 30**
III. Transacties op de kapitaalrekening :						
A. *Particuliere kapitalen* ...	**4.743**	**6.588**	**6.903**	**9.350**	**— 2.160**	**— 2.762**
a) Vereffening en vorming van investeringen in het buitenland	2.934	4.059	(f) 4.065	(g) 6.563	— 1.131	— 2.504
b) Vorming en vereffening van particuliere investeringen in de B.L.E.U.	1.809	2.529	2.838	2.787	— 1.029	— 258
B. *Overheidskapitalen*	**13.989**	**8.348**	**7.223**	**7.524**	**+ 6.766**	**+ 824**
1. *Op lange termijn :*						
a) Leningen door en aan het buitenland	(h) 3.701	1.473	(i) 150	800	+ 3.551	+ 673
b) Aflossingen	—	(j) 994	(k) 1.668	(k) 1.325	— 1.668	— 331
c) Terugbetalingen ...	—	—	—	—	—	—
d) Andere transacties .	—	—	—	—	—	—
Totaal	**3.701**	**2.467**	**1.818**	**2.125**	**+ 1.883**	**+ 342**
2. *Op korte termijn :*						
a) Verplichtingen tegenover centrale banken en andere buitenlandse organismen (Schatkistbons)	6.120	1.781	515	3.075	+ 5.605	— 1.294
b) Verplichtingen tegenover internationale organismen (I.M.F., B.I.B. en I.B.R.D.)	3.958	2.317	4.340	2.201	— 382	+ 116
c) Andere transacties	210	1.783	550	123	— 340	+ 1.660
Totaal	**10.288**	**5.881**	**5.405**	**5.399**	**+ 4.883**	**— 482**
C. *Totaal der transacties op de kapitaalrekening (A + B)*	**18.732**	**14.936**	**14.126**	**16.874**	**+ 4.606**	**— 1.938**
IV. Totaal saldo der lopende transacties en der transacties op de kapitaalrekening (vergissingen en weglatingen inbegrepen)					**+12.885**	**— 1.593**

(vervolg op blz. 377)

den, die nog steeds de totstandkoming van dergelijke verrichtingen belemmeren. De daling der prijzen en der winstmarges heeft ook enigszins de vermindering der ontvangsten uit deze transacties in de hand gewerkt.

Het veredelingsverkeer dat, zoals de vorige jaren, vooral betrekking heeft op de bewerking van uit Belgisch-Kongo herkomstige ertsen en nonferro metalen door de raffinaderijen, gaf slechts een overschot van 2.468 millioen frank, tegen 2.969 millioen frank in 1952.

De inkrimping van het deficit op de onzichtbare transacties van de B.L.E.U. kende in 1953 een verder verloop, maar zij was nochtans veel zwakker dan in 1952. Zoals de vorige jaren is deze evolutie toe te schrijven aan de ongunstige saldi der voor transport- en toerismekosten gedane betalingen.

Wat vooreerst het vervoer betreft, liep het deficit terug tot 2.512 millioen frank, tegen 4.923 millioen in 1952, vermits de ontvangsten uit bruto-vrachten en de havenontvangsten van 5.459 millioen tot 7.091 millioen frank stegen. Rekening houdend met de ingevoerde hoeveelheid, geeft deze verbetering de intensiever aanwending van de Belgische haveninstallaties aan. Naar het schijnt is de lichte daling van de uitgaven toe te schrijven aan een nieuwe terugloop van de vrachtprijzen tijdens het verslagjaar.

De verhoging der ontvangsten, welke verband houden met de toeristische uitgaven en de gelijktijdige vermindering der uitgaven, gaven aanleiding tot een daling met 641 millioen frank van het deficit op deze post, hetwelk aldus 1.110 millioen frank bedraagt.

Zoals reeds vroeger vermeld geven de betalingsstatistieken in dit verband een onvolledig beeld van de ontvangsten en uitgaven, daar de cijfers alleen de transacties weergeven welke door bemiddeling van de banken en de aangenomen wisselagenten uitgevoerd worden, met uitsluiting van de verrichtingen in op de vrije markt verhandelde biljetten. Dientengevolge kan de geleidelijke opheffing door de vreemde landen van de maatregelen die de aanwending van hun munt beperken, inzonderheid voor toeristische doeleinden, de voormelde cijfers in een zeer variabele maar progressieve verhouding beïnvloeden. Het is daarom gewaagd zelfs maar bij benadering het verloop van de ontvangsten en uitgaven, uit hoofde van de verplaatsingen der Belgisch-Luxemburgse onderhorigen naar het buitenland en omgekeerd, te ramen.

Onder de diverse diensten worden ook de ontvangsten en uitgaven opgenomen welke toe te schrijven zijn aan de financiële beschikkingen van het Verdrag der Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. Deze sloten met een batig saldo van 142 millioen frank ten voordele van de B.L.E.U.

De ontvangsten voortvloeiend uit diverse door de E.G.K.S. in de B.L.E.U. betaalde bestuurskosten bedroegen 387 millioen frank. De uitgaven, welke 245 millioen frank bereikten, komen voort van het aandeel van België in de door de Hoge Autoriteit gedane heffingen op de productie van de onder de E.G.K.S. vallende industrieën.

Balans van de internationale betalingen der B.L.E.U. in 1952 en 1953 (vervolg)

(millioenen franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)		Debet (uitgaven)		Saldo (credit + of debet —)	
	1952	1953	1952	1953	1952	1953
V. Dekking van het totaal saldo: netto-beweging van de goud- en deviezenreserves der banken					**+12.885**	**— 1.593**
1. Goud-incasso					+ 3.410	+ 3.593
2. Afrekeningen in de betalingsakkoorden					— 3.876	+ 262
3. Afrekeningen buiten de betalingsakkoorden					+ 3.774	— 1.257
4. Financiële regelingen					+ 231	— 476
5. Vordering van de B.L.E.U. op de E.B.U.					— 251	— 1.511
6. Private Belgische en Luxemburgse banken					+ 9.597	— 2.204

Bron : Nationale Bank van België, Afdeling Studiën en Documentatie.

(a) Inclusief de ruilhandel, geraamd op 918 millioen frank in 1952 en op 1.345 millioen frank in 1953. Zijn eveneens in de invoer (debet) begrepen : de goederen betaald door « Government procurement » en de « herstelleveringen ».

(b) Deze post dekt alle transacties, verricht door inwoners van België en Luxemburg en bestaande in de aankoop van vreemde producten, bestemd om als dusdanig aan derde-landen te worden verkocht Deze goederen worden niet noodzakelijk over het grondgebied van de B.L.E.U. doorgevoerd.

(c) Inclusief de schenkingen van het Bestuur der Kolonie (2 millioen frank in 1952).

(d) Werd ook op de debetzijde bij de goedereninvoer geboekt.

(e) Officiële giften vanwege het M.S.A. (onvoorwaardelijke giften en wederzijdse bijstand).

(f) Waaronder 1.030 millioen frank investeringen in Belgisch-Kongo.

(g) Waaronder 1.303 millioen frank investeringen in Belgisch-Kongo.

(h) Staatslening van 50 millioen U.S.A.-dollars bij de Export-Importbank.
Staatslening van 50 millioen Zwitserse frank.
Lening van 100 millioen Kongolese frank door de Sabena geplaatst bij de « Caisse d'Epargne du Congo Belge et du Ruanda-Urundi ».
Voorafnemingen in dollars op de lening van 520 millioen frank bij de I.B.R.D.

(i) Lening door de Belgische Schatkist toegestaan aan 'Ruanda-Urundi.

(j) Aflossing op de lening toegestaan aan Nederland.

(k) Aflossing door de Overheid op leningen in het buitenland.

§ 2. — TRANSACTIES OP DE KAPITAALREKENING

De transacties op de kapitaalrekening sloten in 1953 met een deficit van 1.938 millioen frank, tegen een batig slot van 4.606 millioen in 1952 en een tekort van 4.266 millioen in 1951. De gunstige evolutie van 1952 was volledig toevallig en nominaal; zij vloeide voort uit bewegingen van kortlopende overheidskapitalen, welke toenamen ten gevolge van de boekhoudkundige regularisatieverrichtingen die bij de oprichting van de Centrale Bank voor Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi plaats hadden. Om deze reden daalde het overschot van de ontvangsten uit overheidskapitalen van 6.766 millioen frank in 1952 tot 824 millioen frank in 1953.

De overheidskapitalen op lange termijn brachten minder op, daar de Schatkist minder leningen plaatste dan het voorgaande jaar. De delgingen van vroegere leningen beliepen 1.325 millioen frank, tegen 1.668 millioen; een in deze rubriek opgenomen ontvangst van 994 millioen frank betreft het in 1953 terugbetaalde gedeelte van de lening van 1,9 milliard frank welke in 1950 door de Belgische Schatkist aan Nederland werd toegestaan. Maar de belangrijkheid van de delgingen ten laste van België veroorzaakte een netto-uitgave van 331 millioen frank. Het overschot van de ontvangsten der kortlopende overheidskapitalen verminderde van 4.883 millioen frank tot 482 millioen frank, daar de netto-verplichtingen tegenover de centrale banken met 1.294 millioen (1) afnamen, terwijl zij met 5.605 millioen frank aangroeiden ingevolge de hiervoren uiteengezette regularisatieverrichtingen. Bij de inkrimping van de ontvangsten uit deze verrichtingen voegde zich een verhoging van de uitgaven uit hoofde van de terugbetaling van Schatkistcertificaten waarop vroeger door de Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi en de koloniale Schatkist werd ingetekend, ten belope van 3.075 millioen frank. De ontvangsten kwamen vooral voort uit de intekening door de Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi, op Schatkistcertificaten in U.S.A.-dollars ten belope van 1,5 milliard frank.

De ontvangsten welke afkomstig zijn van de internationale organismen, namelijk 2.317 millioen frank, omvatten alleen de opbrengst van de kortlopende leningen welke door de Schatkist bij de Bank voor Internationale Betalingen werden geplaatst om in de lopende behoeften van de Schatkist te voorzien. De ten voordele van dezelfde organismen gedane uitgaven betreffen de terugbetalingen aan de Bank voor Internationale Betalingen van kortlopende leningen welke aan de Schatkist of aan overheidsinstellingen werden toegestaan.

De bewegingen van particuliere kapitalen sloten met een nadelig saldo van 2.762 millioen frank, tegen 2.160 millioen in 1952. De afstand van Belgische kapitalen voor investeringen in het buitenland steeg van 4.065 millioen tot 6.563 millioen frank, maar de Belgische desinvesteringen in het buitenland bereikten 4.053 millioen frank in 1953, tegen 2.934 mil-

(1) Dit deficit geeft feitelijk de verhoging aan van de verplichtingen tegenover de Kolonie.

Verloop en financiering van de globale betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Jaren 1949 tot 1953

(milliarden franken)

POSTEN	1949	1950	1951	1952	1953
A. Te financieren saldi (a) :					
1. Goederentransacties	+ 7,4	— 4,7	+ 19,1	+ 11,6	+ 2,8
2. Onzichtbare transacties op goederen en diensten	— 3,1	— 5,8	— 8,9	— 4,7	— 3,1
3. Totaal der transacties op goederen en diensten (3 = 1 + 2)	**+ 4,3**	**— 10,5**	**+ 10,2**	**+ 6,9**	**— 0,3**
4. Particuliere kapitaalbewegingen	+ 0,8	+ 5,0	— 1,4	— 2,2	—2,8
5. Particuliere schenkingen en herstelleveringen	+ 0,6	— 1,1	+ 0,6	+ 0,2	+ 0,5
6. Aflossing van buitenlandse schulden	— 2,3	— 1,1	— 2,0	— 1,7	—0,3(c)
7. Vergissingen en weglatingen	— 0,3	— 0,2	—	+ 0,9	—
8. *Totaal te financieren saldo* (8 = 3 + 4 + 5 + 6 + 7) ...	**+ 3,1**	**— 15,7**	**+ 7,4**	**+ 4,1**	**— 2,9**
B. Financieringsverrichtingen :					
9. Leningen op lange termijn (b)	+ 3,2	— 1,3	+ 1,6	+ 3,5	+ 0,7
10. Leningen op korte termijn (b)	— 1,2	+ 3,3	— 2,4	+ 4,9	+ 0,5
11. Overheidsschenkingen	—	—	+ 1,1	+ 0,4	+ 0,1
12. *Totaal* (12 = 9 + 10 + 11)	**+ 2,0**	**+ 2,0**	**+ 0,3**	**+ 8,8**	**+ 1,3**
13. Netto-verloop der wisselreserves van het bankwezen (b) ...	— 5,1	+ 13,7	— 7,7	— 12,9	+ 1,6
a) in de betalingsakkoorden	(+ 2,8)	(+ 3,2)	(— 15,0)	(+ 4,1)	(+ 1,2)
b) buiten de betalingsakkoorden	(— 4,7)	(+ 4,9)	(+ 9,7)	(— 13,6)	(+ 4,0)
c) goud-incasso	(— 3,2)	(+ 5,6)	(— 2,4)	(— 3,4)	(— 3,6)
14. *Totaal der financieringsverrichtingen* (14 = 12 + 13) ...	**— 3,1**	**+ 15,7**	**— 7,4**	**— 4,1**	**+ 2,9**

Bron : Nationale Bank van België, Afdeling Studiën en Documentatie.

(a) Overschot der ontvangsten +; overschot der uitgaven —.
(b) Toeneming der schuldvorderingen en tegoeden, afneming der verbintenissen —; afneming der schuldvorderingen en tegoeden, toeneming der verbintenissen +.
(c) Inclusief 994 millioen frank door Nederland terugbetaald (O.E.E.S.-lening).

lioen frank in 1952. Als saldo vertoonden de bewegingen van Belgische particuliere kapitalen met het buitenland een netto-uitgave van meer dan 2,5 milliard frank in 1953, tegen 1.131 millioen frank in 1952.

De particuliere buitenlandse investeringen in de B.L.E.U. bedroegen 2.529 millioen frank, tegen 1.809 millioen frank in 1952. Dit gunstig verloop werd niet tegengewerkt door een verhoging van deze desinvesteringen : deze bereikten 2.787 millioen frank in 1953, tegen 2.838 millioen frank in 1952.

§ 3. — FINANCIERING VAN HET TOTALE SALDO

De in vorige paragrafen beschreven verrichtingen lieten een globaal deficit van 1.593 millioen frank, dat gefinancierd werd door de schommelingen van de hierna behandelde wisselreserves van het bankwezen.

Tijdens het jaar 1953 verminderde de schuldvordering van de B.L.E.U. op de E.B.U. met 1.511 millioen frank, terwijl de andere tegoeden in betalingsakkoorden met 262 millioen frank verhoogden. De tegoeden van de Belgische en Luxemburgse particuliere banken en de tegoeden buiten betalingsakkoorden bij de N.B.B. verminderden respectievelijk met 2.204 millioen frank en 1.257 millioen frank. Daarentegen nam de goudvoorraad toe tot ongeveer deze twee bedragen tezamen, namelijk 3.593 millioen frank.

§ 4. — FINANCIERING VAN HET SALDO DER BELANGRIJKSTE DEELBALANSEN

1. — *Balans der betalingen in goud en in dollars.*

De balans der betalingen in goud en in dollars van de B.L.E.U. sloot in 1953 met een totaal deficit van 0,9 milliard frank tegen 10,8 milliard in 1952. Deze gunstige evolutie is te danken aan de transacties op goederen en diensten welke in 1953 ongeveer tot evenwicht kwamen, terwijl zij tijdens de voorgaande jaren regelmatig tot belangrijke nadelige saldi aanleiding gaven; de aanzienlijke daling van de invoer en de lichte vordering van de uitvoer verklaren grotendeels deze verbetering.

De contractuele delgingen van de overheidsleningen en de afstand van particuliere kapitalen werden gedeeltelijk geneutraliseerd door particuliere arbitrages in van de koloniale banken herkomstige dollars.

Daar de financieringsverrichtingen de te financieren verrichtingen ver overtroffen, vermeerderden de tegoeden in goud en in dollars van de B.L.E.U. met meer dan 4 milliard frank. Dit bedrag vloeit voort uit de kortlopende leningen die bij de Bank voor Internationale Betalingen en bij de Centrale Bank voor Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi geplaatst werden, en uit de talrijke arbitrageverrichtingen in Zwitserse franken, enerzijds, of in aan de Centrale Bank voor Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi afgestane Belgische franken, anderzijds.

De aan de E.B.U. gestorte dollars gaven aanleiding tot een vermindering met 1 milliard frank van deze verschillende ontvangsten.

Verloop en financiering van het saldo der betalingsbalans van de B.L.E.U. in goud en in dollars (U.S.A.-dollars en Canadese dollars)

Jaren 1952 en 1953

(milliarden franken)

POSTEN	1952	1953
A. Te financieren saldi (a) :		
1. Goederentransacties	— 6,8	+ 3,1
2. Onzichtbare transacties op goederen en diensten	— 3,3	— 2,5
3. Totaal der transacties op goederen en diensten (3 = 1 + 2)	**— 10,1**	**+ 0,6**
4. Particuliere kapitaalbewegingen	— 0,1	— 1,6
5. Particuliere schenkingen	—	—
6. Aflossing buitenlandse schulden	— 0,9	— 1,2
7. Particuliere overmakingen :		
— verrichtingen voor rekening van de Kolonie	— 0,5	— 0,3
— andere transfers	+ 0,6	+ 1,6
8. Vergissingen en weglatingen	+ 0,2	—
9. *Totaal te financieren saldo* (9 = 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8)	**— 10,8**	**— 0,9**
B. Financieringsverrichtingen :		
10. Multilaterale betalingen (a) :		
— in het kader van betalingsakkoorden	+ 1,6	+ 0,1
— voorwaardelijke hulp door de E.C.A. verleend	—	—
— goud en dollars van de E.B.U. ontvangen of aan de E.B.U. afgestaan	+ 11,0	— 1,0
— andere	— 1,4	+ 3,0
11. Ontvangen en verstrekte leningen op lange termijn (b)	+ 3,0	+ 0,7
12. Ontvangen en verstrekte leningen op korte termijn (b)	— 0,2	+ 2,1
13. Overheidsschenkingen (a)	+ 0,4	+ 0,2
14. *Totaal* (14 = 10 + 11 + 12 + 13)	**+ 14,4**	**+ 5,1**
15. Netto-verloop der wisselreserves van het bankwezen (b)	— 3,6	— 4,2
16. *Totaal der financieringsverrichtingen* (16 = 14 + 15)	**+ 10,8**	**+ 0,9**

Bron : Nationale Bank van België, Afdeling Studiën en Documentatie.

(a) Overschot der ontvangsten +; overschot der uitgaven —.
(b) Toeneming der schuldvorderingen en tegoeden, afneming der verbintenissen —; afneming der schuldvorderingen en tegoeden, toeneming der verbintenissen +.

Verloop en financiering van het saldo der betalingsbalans van de B.L.E.U. in E.B.U. - deviezen

Jaren 1952 en 1953

(milliarden franken)

POSTEN	1952	1953
A. Te financieren saldi (a) :		
1. Goederentransacties	+ 15,6	— 2,2
2. Onzichtbare transacties op goederen en diensten	— 5,1	— 5,5
3. Totaal der transacties op goederen en diensten (3 = 1 + 2)	**+ 10,5**	**— 7,7**
4. Particuliere kapitaalbewegingen	— 1,4	— 1,4
5. Particuliere schenkingen	— 0,2	—
6. Aflossing buitenlandse schulden	— 0,7	+ 0,9
7. Particuliere overmakingen :		
— verrichtingen voor rekening van de Kolonie	+ 4,6	+ 5,9
— andere transfers	— 1,6	— 0,7
8. Vergissingen en weglatingen	+ 0,4	+ 0,1
9. *Totaal te financieren saldo* (9 = 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8)	**+ 11,6**	**— 2,9**
B. Financieringsverrichtingen :		
10. Multilaterale betalingen (a) :		
— in het kader van betalingsakkoorden	— 0,3	— 0,1
— vermindering van de aanvankelijke debetstand in de E.B.U.	—	—
— goud- en dollarbetalingen door de E.B.U.	— 11,0	+ 1,0
— andere	+ 0,3	— 2,5
11. Ontvangen en verstrekte leningen op lange termijn (b)	+ 0,6	—
12. Ontvangen en verstrekte leningen op korte termijn (b)	+ 0,3	— 1,7
13. *Totaal* (13 = 10 + 11 + 12)	**— 10,1**	**+ 0,1**
14. Netto-verloop der wisselreserves van het bankwezen (b)	— 1,5	+ 2,8
15. *Totaal der financieringsverrichtingen* (15 = 13 + 14)	**— 11,6**	**+ 2,9**

Bron : Nationale Bank van België, Afdeling Studiën en Documentatie.

(a) Overschot der ontvangsten +; overschot der uitgaven —.
(b) Toeneming der schuldvorderingen en tegoeden, afneming der verbintenissen —; afneming der schuldvorderingen en tegoeden, toeneming der verbintenissen +.

2. — *Balans der betalingen in E.B.U.-deviezen.*

Daar een gedeelte van de goedereninvoer uit de dollarzone aan de E.B.U.-landen werd overgedragen, lieten de transacties op goederen en diensten met deze muntzone een deficit van 7,7 milliard frank in 1953, tegen een batig saldo van 10,5 milliard frank in 1952 en 20,6 milliard frank in 1951.

Daarentegen nam het overschot van de voor rekening van de Kolonie gedane verrichtingen nog toe van 4,6 milliard frank in 1952 tot 5,9 milliard frank in 1953. Het verloop van de particuliere kapitalen vertoonde hetzelfde deficit als in 1952.

In totaal lieten de in E.B.U.-deviezen te financieren verrichtingen een deficit van 2,9 milliard frank.

Dit bedrag werd inzonderheid gedekt door de bewegingen der wisselreserves van het bankwezen; onder deze bewegingen dient de vermindering te worden vermeld van de schuldvordering der Nationale Bank op de E.B.U. ten belope van 1.511 millioen, de vermindering met 526 millioen der bilaterale schuldvorderingen op Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, betaalbaar in militaire leveringen, en een nieuwe delging van 480 millioen der bij de oprichting van de E.B.U. in 1950 geconsolideerde bilaterale schuldvorderingen.

Behalve de evolutie der wisselreserves, werden de verrichtingen in E.B.U.-deviezen door de Overheid gedekt door middel van het saldo der ontvangen en verstrekte leningen op korte termijn (1) en der goudstortingen aan de E.B.U. voor 1.010 millioen frank, welke overigens gecompenseerd werden door multilaterale vereffeningen in E.B.U.-deviezen.

---

(1) Dit saldo omvat een lening van 658 millioen frank welke door de Schatkist bij de Nederlandse banken werd geplaatst en andere kortlopende uitgiften in Zwitserse franken.

HOOFDSTUK II

INTERNATIONALE ECONOMISCHE SAMENWERKING

AFDELING I.
ECONOMISCHE SAMENWERKING IN HET KADER VAN DE ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING

§ 1. — ACTIVITEIT VAN DE ORGANISATIE

België heeft in 1953 verder een actief aandeel gehad in de werkzaamheden van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking. Het steunde in het bijzonder de pogingen van deze organisatie om tot een ruimere vrijmaking van het ruilverkeer en van de betalingen te komen. Dit streven blijft inderdaad de fundamentele vereiste voor elke economische expansie, vermits de verruiming der afzetgebieden, zowel de beslissingen tot investeren, die instaan voor de productie van morgen, als de afzet van de productie van vandaag beheerst.

Het belangrijkste resultaat van het jaar 1953 was de verbetering van de handelsbalans der aan de O.E.E.S. deelnemende landen tegenover de niet deelnemende landen en inzonderheid tegenover de dollarzone. Deze voorspoedige wending is zeker ten dele toe te schrijven aan een vermindering van de met dollars betaalde invoer, maar het is niet minder treffend dat de uitvoer naar de Verenigde Staten zich op een hoog peil kon handhaven, ondanks de in dit land waargenomen conjunctuurverslapping. Wat er ook van zij, het bereiken van een stevig evenwicht van het internationaal ruilverkeer onderstelt op lange termijn een noemenswaardige productieverhoging in Europa en buiten de dollarzone. Dit was trouwens het hoofdthema van het Vijfde Jaarverslag van de

O.E.E.S. (1), waarin vooral de nadruk werd gelegd op de noodzakelijkheid van de « selectieve » productie-expansie.

Het intra-Europees ruilverkeer in 1953 nam in waarde licht toe; naar volume steeg het echter aanzienlijk. Een der factoren van deze verschuiving dient ongetwijfeld te worden gezocht in de verhoging van het globaal percentage tot vrijmaking van het ruilverkeer, dat bij het einde van 1953 70 % bedroeg op basis van 1948.

Wanneer men de verdeling van deze globale percentages per bedrijfstak nagaat, komt men tot de vaststelling dat het landbouwprotectionisme nog steeds de voornaamste hinderpaal is op de weg naar de veralgemeende vrijmaking van het ruilverkeer, vermits einde 1953 slechts 61 % van de invoer van landbouwproducten was vrijgegeven, tegen 74 % voor de grondstoffen en 71 % voor de fabrikaten. Deze vaststelling wordt eens te meer bevestigd door het feit dat de regeringshandel — die in voornoemde percentages niet is opgenomen — bijna uitsluitend betrekking heeft op landbouwproducten.

Ondanks deze moeilijkheden blijft de Organisatie streven naar de volledige afschaffing der kwantitatieve beperkingen tussen de deelnemende landen. Met het oog hierop besliste de Raad van de O.E.E.S. in October 1953 een nauwkeurige inventaris van de toestand op te stellen. Daarenboven werd de bestudering van de geschikte middelen om de vrijmaking van de onzichtbare transacties te stimuleren toevertrouwd aan een werkgroep, die voorgezeten wordt door de vertegenwoordiger van België.

De vorderingen ten aanzien van de kwantitatieve beperkingen hebben echter de incidentie van de overige belemmeringen van het internationaal ruilverkeer duidelijk in het licht gesteld. Men onderzoekt thans de mogelijkheid de maatregelen tot kunstmatige hulpverlening bij de uitvoer uit te schakelen en de Europese pogingen tot vermindering der douanetarieven in het kader van het Algemeen Akkoord inzake Toltarieven en Handel (G.A.T.T.) samen te ordenen.

Op het gebied der betalingen was het dienstjaar 1953/'54 gekenmerkt door de geleidelijke uitputting van de debiteur- of crediteur-quota van verschillende der voornaamste aan de Europese Betalingsunie deelnemende landen.

Terwijl West-Duitsland, de B.L.E.U. en Zwitserland hun crediteur-quotum overschreden en Nederland nagenoeg de limiet er van bereikte, gingen Frankrijk en Turkije hun debiteur-quotum in ruime mate te boven. Het voornaamste probleem, waaraan de Unie tijdens het dienstjaar 1953/'54 het hoofd moest bieden, was ongetwijfeld de moeilijke toestand die in het leven werd geroepen door de aanzienlijke excedenten van West-Duitsland. Inderdaad, laatstgenoemd land, dat aanvankelijk over een quotum van 500 millioen rekeneenheden beschikte, had op 31 December een

(1) *Progrès et problèmes de l'économie européenne. Cinquième rapport annuel de l'O.E.C.E.*, Paris, janvier 1954.

cumulatief boekhoudkundig excedent van 802 millioen bereikt. Ondanks verschillende maatregelen tot vrijmaking van de invoer en tot beperking van de financiële contrôles slaagde Duitsland er niet in de voortdurende aangroei van zijn cumulatieve vorderingen aanmerkelijk te remmen.

In deze omstandigheden zal het probleem van de jaarlijkse vernieuwing der Unie, dat zich reeds scherp stelde op 30 Juni 1953, het nog meer zijn op 30 Juni 1954. Het fundamenteel bezwaar tegen de eenvoudige verlenging zonder meer kan als volgt worden samengevat : « de E.B.U. is een instelling die tot doel heeft de betalingen te vergemakkelijken; het is geen organisme dat langlopend krediet verleent; de toegestane kredieten moeten uitsluitend voorlopige en dus wederzijdse tekorten dekken (« swing-credits ») ». Feitelijk krijgen de relatieve wanverhoudingen van de betalingen in de schoot van de E.B.U. hoe langer hoe meer een structureel karakter, ingevolge het beperkt en regionaal aspect van de Unie. De oprichters zelf hadden dit erkend, door te verklaren dat ze slechts een phase, een noodzakelijke overgang moest uitmaken op de weg naar de algemene convertibiliteit van de valuta's. Reeds in de maand Maart 1953, trouwens, ontving de Raad van de Organisatie dienaangaande voorstellen van de Britse Regering en gaf hij in October het Directie-comité van de E.B.U. opdracht de problemen te bestuderen die inzake intra-Europees ruilverkeer en intra-Europese betalingen zouden oprijzen van zodra een of meer Europese valuta's omwisselbaar zouden worden. Deze resolutie was ingegeven door de bezorgdheid om het herstel van de financiële vrijheid ten koste van de handelsvrijheid te voorkomen.

In 1953 heeft de O.E.E.S. zich met drie bijzondere aangelegenheden bezig gehouden, nl. de productiviteit, het transport en de arbeidskrachten.

Het begin 1953 opgericht Europees Bureau voor de Productiviteit heeft een eerste actieprogramma opgesteld, dat op 21 December van hetzelfde jaar de definitieve goedkeuring van de Raad wegdroeg. Evenmin als de Europese Betalingsunie is het Europees Bureau voor de Productiviteit geroepen om een vaste instelling te worden, vermits het tot taak heeft de inspanningen van de nationale centra uit te lokken en aan te moedigen. De verhoging van de productiviteit der verschillende productiesectoren mag trouwens niet beschouwd worden als een doel op zichzelf, maar wel als een middel om de producenten en de verbruikers een hogere levensstandaard te bezorgen.

Met betrekking tot het probleem van de arbeidskrachten heeft de Raad van de Organisatie een beslissing genomen, waarbij de tewerkstelling van de arbeiders die tot de deelnemende landen behoren, wordt geregeld. Het gaat hier feitelijk om een code die, met ingang van 1 Januari 1954, de te volgen principes inzake toekenning en vernieuwing van arbeidsvergunningen aan buitenlanders bepaalt. Al de O.E.E.S.-landen, behalve Turkije en Portugal, hebben deze beslissing bekrachtigd.

Gevolg gevend aan de resolutie van de Raad van de Organisatie, hebben de Ministers van het Vervoer der 17 Europese landen, die in October 1953 te Brussel vergaderden, een Europese Conferentie van de Ministers

Positie van de E. B. U.-landen

(millioenen rekeneenheden) (a)

OMSCHRIJVING	Beschikbaar quotum	Cumulatief overschot (+) of tekort (—) sedert 1 Juli 1950 tot		Aangewende dekkingsmiddelen per 31 December 1953					
				Aanwending van bestaande middelen (—) of aflossing van bestaande schulden (+)	Aanwending van speciale middelen en van de initiële credit- (+) of debetpositie (—)	Bijpassing uit hoofde van betaalde (—) of gestorte (+) interesten en speciale schikkingen op 1 Juli 1952 (b)	Aanwending van de quota		
							Globaal cumulatief boekhoudkundig tekort (—) of overschot (+)	Waaronder (c)	
		31 December 1953	31 December 1952					Door het deelnemend land ontvangen (—) of toegestane (+) lening	Door het deelnemend land betaald (—) of ontvangen (+) goud
1	2	3	4	5	6	7	8 = (3—5+6+7)	9	10
West-Duitsland	500 (e)	+ 801,7	+ 366,0	— 11,9	—	+ 7,6	+ 821,2	+ 460,6	+ 360,6
Oostenrijk	70	— 29,6	— 108,8	—	+ 125,0	+ 0,7	+ 96,1	+ 55,6	+ 40,5
B.L.E.U.	360 (e)	+ 709,4	+ 761,3	— 15,8	— 29,4	— 322,9(b) + 10,0 + 17,3	+ 400,2	+ 236,1	+ 164,1
Denemarken	195	— 70,2	— 27,3	+ 5,0	—	— 2,9	— 78,1	— 62,5	— 15,6
Frankrijk	520	— 920,9	— 625,7	— 12,9	+ 89,0	— 13,2	— 832,1	— 312,0	— 520,1
Griekenland	45 (e)	— 256,5	— 229,0	— 1,1	+ 254,4	+ 0,0	— 1,0	—	— 1,0
IJsland	15	— 19,1	— 12,5	—	+ 15,2	— 0,1	— 4,0	— 3,4	— 0,6
Italië	205	— 158,3	+ 104,9	— 42,5	—	+ 3,3	— 112,5	— 83,9	— 28,6
Nederland	200	— 164,6	— 76,9	— 0,4	+ 60,0	— 2,3	— 106,4	— 79,8	— 26,6
Noorwegen	355 (e)	+ 335,0	+ 266,3	—	+ 30,0	+ 5,2	+ 370,2	+ 220,6	+ 149,6
Portugal	70	+ 53,1	+ 66,7	—	—	— 3,0(b) + 2,9	+ 53,0	+ 33,5	+ 19,5
Verenigd Koninkrijk	1.060	— 550,6	— 662,2	+ 93,1	— 150,0	— 28,2	— 822,0	— 559,4	— 262,6
Zweden	260	+ 209,7	+ 208,8	— 15,4	— 9,6	+ 5,8	+ 221,3	+ 136,6	+ 84,6
Zwitserland (d)	250	+ 308,0	+ 185,6	—	—	+ 6,9	+ 315,0	+ 182,5	+ 132,5
Turkije	50	— 247,2	— 218,1	+ 1,9	+ 93,9	— 3,9	— 159,1	— 30,0	— 129,1

Bronnen : Bank voor Internationale Betalingen. Nationale Bank van België, Ministerie van Economische Zaken, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) De rekeneenheid komt overeen met de U.S.A.-dollar.

(b) Door het land ontvangen (+) of gestorte interesten (—) uit hoofde van de kredieten die het aan de Unie heeft toegestaan of van deze instelling ontvangen heeft, en bijpassing van de positie van België (—322,9 millioen) en van Portugal (—3,0 millioen); laatstgenoemde verrichtingen vonden plaats op 1 Juli 1952, overeenkomstig de beslissingen van de Raad van 30 Juni 1952.
De eerste storting op 30 Juni 1953 (+10,0 millioen) tot terugbetaling van het door België toegestane speciale krediet is afzonderlijk vermeld.

(c) Inclusief de volgende vereffeningen buiten quotum :
Integraal in goud en in dollars vereffende tekorten :
Frankrijk ..... 312,1 millioen rekeneenheden
Griekenland ..... 1,0 » »
Turkije ..... 109,1 » »
Overeenkomstig de beslissingen van de Raad vereffende tekorten :
B.L.E.U. ..... 60,6 millioen rekeneenheden
West-Duitsland ..... 321,2 » »
Oostenrijk ..... 26,1 » »
Nederland ..... 15,2 » »
Zwitserland ..... 65,0 » »

(d) Zwitserland is opgenomen met ingang van 1 November 1950.

(e) Het quotum van Griekenland is door diens debetpositie geblokkeerd op nul. Het werkelijk quotum van de B.L.E.U., die een creditpositie heeft, bedraagt 331 mil-

van het Vervoer in het leven geroepen. Hoewel het Secretariaat van voornoemde Conferentie administratief tot de O.E.E.S. behoort, hangt het niettemin voor de eigenlijke werkzaamheden af van de Conferentie zelf, die tot doel heeft « alle maatregelen te treffen om in het algemeen of regionaal kader de beste aanwending en de meest rationele uitbreiding van het Europees binnenlands vervoer met internationaal belang tot stand te brengen... ».

Tenslotte dient bijzonder de aandacht te worden gevestigd op een belangrijke wijziging in de taak der 17 « Verticale Comité's » van de O.E.E.S. : deze bestuderen, zoals men weet, de specifieke problemen van de verschillende bedrijfstakken in de nijverheid, de landbouw en de diensten. Deze hervorming heeft tot doel, enerzijds, de Comité's nauwer te betrekken in de algemene werkzaamheden van de Organisatie (bv. : selectieve productie-expansie, vrijmaking van het ruilverkeer, verhoging van de productiviteit) en, anderzijds, hun contacten met de private kringen in de hun toegewezen sector te vermeerderen. Deze dubbele band zou de O.E.E.S. aanzienlijk kunnen helpen in de uitoefening van haar fundamentele opdracht, waarop nogmaals kan worden gewezen. Ze staat vermeld in de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Samenwerking (1), waarbij de Regeringen van de deelnemende landen er zich toe verbonden « om haar economische kracht samen te bundelen, zich met elkaar te verstaan omtrent een zo intensief mogelijk gemeenschappelijk gebruik van haar afzonderlijke hoedanigheden en mogelijkheden, haar voortbrenging te vermeerderen en haar industriële en agrarische hulpmiddelen te ontwikkelen en te moderniseren, haar handel uit te breiden, in steeds sterkere mate de onderlinge handelsbelemmeringen uit de weg te ruimen, een volledige tewerkstelling van haar arbeidskrachten te bevorderen en om de stabiliteit van haar huishoudingen en het algemeen vertrouwen in haar nationale valuta's te herstellen of te handhaven ».

§ 2 — AMERIKAANSE HULPVERLENING AAN EUROPA

De door het Congres van de Verenigde Staten goedgekeurde wet betreffende de toewijzingen uit hoofde van wederzijdse veiligheid voor het fiscaal jaar 1953/'54 voorziet 4.532 millioen dollar nieuwe kredieten, hoewel het voorgaande jaar deze begroting 6 milliard dollar beliep. Het gevolg der beperking van het programma der Amerikaanse hulpverlening zal echter in de loop van de volgende maanden verzacht worden door de overdracht van niet aangewende fondsen die op vorige dienstjaren betrekking hebben. Inderdaad, behoudens met de hierboven vermelde nieuwe kredieten (4.532 millioen dollar), dient men eveneens rekening te houden met de opnieuw toegewezen vroegere kredieten (2.120 millioen dollar), zodat de globale hulpverlening meer dan 6.600 millioen

(1) Deze overeenkomst werd op 16 April 1948 ondertekend.

dollar zal bedragen; dit is nagenoeg een zelfde bedrag als tijdens het afgelopen dienstjaar, voor hetwelk de hernieuwde toewijzingen zowat 600 millioen dollar bedroegen. Het staat echter vast dat, zodra de opnieuw toegewezen kredieten zullen aangewend zijn, de beperking van de hulpverlening ten volle zal worden aangevoeld.

De nieuwe toewijzingen aan Europa liepen van 4.410 millioen dollar in 1952/'53 terug tot 2.192 millioen in 1953/'54. De économische en technische hulpverlening werd tot een gering bedrag herleid; deze slonk inderdaad van 1.282 millioen tot 390 millioen dollar, waaronder 170 millioen bij gelijke delen werd verdeeld tussen Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Ook de militaire hulpverlening werd gevoelig verminderd, vermits ze van 3.128 millioen tot 1.802 millioen dollar werd teruggebracht.

België heeft in 1953 enkel economische hulpverlening genoten onder de vorm van « off shore »-bestellingen, die door de Overheid van de Verenigde Staten bij de Belgische nijverheid werden geplaatst. Bedoelde bestellingen bereikten in 1953 een totaalbedrag van 100,4 millioen dollar, waaronder 90 millioen aangerekend werd op de begrotingen van het M.S.A. en het saldo op die van de « U.S. Defense ».

Van dit totaalbedrag maken de bestellingen van munitie ongeveer 65% uit, terwijl 24 % betrekking heeft op de vliegtuigbouw.

De vooruitzichten ten aanzien van de nieuwe « off shore »-bestellingen zijn minder bemoedigend. Het is niet uitgesloten dat de vertraging in de uitvoering van de programma's voor vroegere dienstjaren in een nabije toekomst de bestellingen nog op een bevredigend peil houdt, maar de vermindering van de nieuwe toewijzingen zal zich niettemin weldra laten voelen.

***

Nevenstaande tabel, die een kort overzicht geeft van de Amerikaanse economische hulpverlening aan België per 31 December 1953, geeft slechts één enkele wijziging weer waarop de aandacht dient te worden gevestigd.

Aan de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en aan Belgisch-Kongo toegekende E.R.P.-hulp

Toestand per 31 December 1953

(millioenen Belgische franken)

OMSCHRIJVING	Giften	Leningen	Voorwaardelijke hulp	Niet aangewend saldo	Totaal
B.L.E.U.	1.605,45	2.379,99	21.888,33	19,56	25.893,33
Belgisch-Kongo	5,39	855,05	—	—	860,44
Totaal	1.610,84	3.235,04	21.888,33	19,56	26.753,77

Bron : Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel.

Aanwending van de aan de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie verstrekte hulp

Toestand per 31 December 1953

(millioenen Belgische franken)

OMSCHRIJVING		Bedrag
A. *Aanwending der giften :*		
1. Stortingen aan de M.S.A.-Missie		92,64
2. Wederuitrusting der universitaire laboratoria		100,00
3. Nationaal Centrum voor Mechanische Berekeningen		6,46
4. Wederuitrusting der laborataria van de Polytechnische Faculteit te Bergen		7,00
5. Belgische Dienst Opvoering Productiviteit		24,55
6. Programma inzake landbouwproductiviteit		59,30
7. Uitgaven voor ontwerpen van technische hulp		6,52
8. Stortingen aan Amerikaanse liefdadigheidsinstellingen (Akkoord inzake Economische Samenwerking, art. IV, par. 5)		0,50
9. Storting aan de Staatsspaarkas van het Groothertogdom Luxemburg		34,31
10. Dotatie aan een wederuitrustingsfonds bij de N.M.K.N. voor de toekenning van leningen op lange termijn aan de steenkolenmijnen		1.105,70
11. Overdracht op de rekening productiviteit voor uitvoering van het plan tot verhoging van de productiviteit in de schoennijverheid		45,00
12. Beschikbaar saldo ten voordele van de B.L.E.U.		123,47
Totaal		**1.605,45**
B. *Aanwending der leningen :*		
1. Overgedragen op de gewone rekening der Schatkist — benaderende aanwending van het getransfereerd bedrag (a) :		
wegennet	569,50	
waterwegen	171	
havens van Antwerpen, Gent en Luik	306	
Noord-Zuidverbinding	250	
overheidsgebouwen	137	2.239,70
stedebouw (arbeiderswijken)	40	
drooglegging der polders in het Land van Waas	10	
wederuitrusting der mijnen	730	
2. Overgedragen naar de Schatkist van het Groothertogdom Luxemburg		140,29
Totaal		**2.379,99**
C. *Aanwending der voorwaardelijke hulp :*		
1. Trekkingsrechten (1948, 1949 en 1950)		20.419,58
2. E.B.U. (b)		1.468,75
Totaal		**21.888,33**
Algemeen totaal		**25.873,77**

Bron : Ministerie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel.

(a) Dit zijn benaderende bedragen, wat het verschil verklaart tussen het totaal der diverse rubrieken en het globaal getransfereerd bedrag.
(b) Initiële debetpositie bij de E.B.U. : 29.375.000 rekeneenheden.

Het betreft de aanwending van het belangrijkste gedeelte der nog beschikbare fondsen tot een wederuitrustingsdotatie die de toekenning van leningen aan de steenkolenmijnen tot doel heeft. Het beheer van deze dotatie werd toevertrouwd aan de N.M.K.N. Een gedeelte van de beschikbare fondsen werd bovendien gebruikt om de productiviteit in de schoennijverheid aan te moedigen.

AFDELING II. — EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL

Ten einde de overgang te vergemakkelijken van de min of meer afgezonderde nationale economieën naar de opening van een gemeenschappelijke markt voor kolen en staal, werd in het Verdrag houdende instelling van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (E.G.K.S.) bepaald dat de toepassing er van progressief zou geschieden en zou gespreid worden over een overgangsperiode van 5 jaar, verlengbaar met 2 jaar. De instelling van de gemeenschappelijke markt moest voortvloeien uit de afschaffing van een reeks overheidstussenkomsten in de steenkool- en staaleconomie : douanerechten, deviezenreglementeringen, kwantitatieve beperkingen in het verkeer, discriminaties in prijzen en transportvoorwaarden, subventies of speciale lasten, enz.

De overgangsperiode voor steenkool, schroot en ijzererts ving aan op 10 Februari 1953 en voor staal op 1 Mei 1953.

§ 1. — BESCHIKKINGEN IN VERBAND MET DE PRIJZEN.

Voor elk der vier groepen van producten, die onder haar bevoegdheid vallen, nam de Hoge Autoriteit een andere houding aan, die ze bepaalde op grond van de technische en institutionele gegevens eigen aan ieder product.

Voor de *kolen,* waarvan de prijzen vóór het tot stand komen van de E.G.K.S. volgens verschillende methodes in elk land werden vastgesteld, besloot de Hoge Autoriteit een systeem van maximumprijzen in te stellen per bekken en per steenkolencategorie. De bedoeling bij het instellen van een dergelijk systeem was een geleidelijke en onderlinge aanpassing van de zes economieën toe te laten en de storingen te beperken van een te brutale overgang naar de vrijheid, te meer daar er geen overschot aan steenkool op de markt was.

De Hoge Autoriteit had derhalve klaar laten uitkomen dat de aangenomen oplossing slechts voorlopig was.

In het Verdrag (1) werd erkend dat, bij het in de gemeenschappelijke markt brengen van de Belgische en Italiaanse steenkolenmijnen, de hoge

(1) Verdrag, Overgangsbepalingen, § 25.

kostprijs van de uit deze mijnen gedolven steenkolen talrijke moeilijkheden zou doen ontstaan. Het Verdrag schrijft een heffing tot prijsaanpassing voor, die een eenvormig percentage vertegenwoordigt van de ontvangsten der producenten, op de steenkoolproductie van die landen waar de gemiddelde kostprijzen lager zijn dan die van de Gemeenschap. De opbrengst van deze heffing wordt door de Hoge Autoriteit aangewend om de Belgische en Italiaanse steenkolennijverheid te steunen, op voorwaarde dat elk van de betrokken Regeringen hiertoe bijdraagt door een even hoge subventie.

Drie soorten van prijsaanpassingen worden voor België voorzien, waarvan er slechts twee in 1953 werden toegepast; de eerste, de zogenaamde perekwatie « A », moet het mogelijk maken « dat de verschillen tussen de prijzen van de Belgische kolen en dié geldend op de gemeenschappelijke markt zodanig verminderen, dat de prijzen van de Belgische kolen voor alle verbruikers daarvan op de gemeenschappelijke markt worden verlaagd tot ongeveer de productiekosten, zoals die naar mag worden verwacht aan het einde van de overgangsperiode zullen zijn » (1) en de perekwatie « C » (2) heeft tot doel « het verschil te compenseren tussen de prijzen die voor de Belgische steenkool en voor de andere steenkolen van de gemeenschappelijke markt op de markt der andere lidstaten worden betaald ».

De grondslagen vastgesteld voor de algemene heffing (3) werden, mits enkele noodzakelijke aanpassingen, aangenomen om de basis van de perekwatieheffing alsmede de waarde per ton te bepalen. Het bepalen van de landen die deze heffing zouden moeten betalen was gemakkelijk, aangezien de landen van de Gemeenschap waar de prijs lager ligt dan het gemiddelde van de Gemeenschap, nl. Duitsland en Nederland, duidelijk te onderscheiden zijn van de andere. De egalisatieheffing op de Duitse en de Nederlandse productie bedroeg tussen 15 Maart 1953 en 31 Maart 1954 14,2 millioen dollar.

Van dit bedrag moest de Hoge Autoriteit over diezelfde periode 10,9 millioen dollar aan België afstaan. De Belgische steenkolenmijnen zouden buiten de Belgische subventies, die van vóór de gemeenschappelijke markt dagtekenen (namelijk 200 millioen frank), voor de perekwatie «A» een bedrag van 29 Belgische frank per gedolven ton ontvangen, wat het verschil uitmaakt tussen de prijzen van een berekeningsbarema, gebaseerd op de vroegere verkoopsbarema. Door de perekwatie « C » werd bovendien aan de steenkolenmijnen 125 millioen Belgische frank gestort, waarvan de helft van de Hoge Autoriteit voortkwam.

---

(1) Verdrag, § 26, 2a.

(2) De perekwatie « B » is bestemd om te voorkomen, « dat de Belgische ijzer- en staalindustrie door de speciale regeling voor de Belgische kolen wordt verhinderd, haar prijzen te verlagen tot het op de gemeenschappelijke markt voor staal geldende peil en daardoor niet in de markt kan worden opgenomen ».

(3) Zie *De Belgische Economie in 1952*, op. cit., blz. 374.

Vermits de toestand van de markt voor *ijzererts* stabiel en bevredigend was, werd beslist op 10 Februari 1953 een volledig en onmiddellijk gemeenschappelijke markt, met vrije prijsvorming, in te stellen.

De moeilijkheden op de *schroot*markt waren niet enkel te wijten aan de verschillen tussen de prijssystemen, doch ook aan het bestaan van een invoeroverschot uit derde-landen, dat 230.000 ton bedroeg (1). De Hoge Autoriteit vreesde dat deze marginale hoeveelheid prijsbepalend zou werken. Hoewel ze de handel binnen de Gemeenschap vrijliet, stelde zij na een overgangsperiode en vanaf 15 Maart 1954 een maximumprijs (2) vast, verbonden met een organisatie en een egalisatie van de aankoop in derdelanden.

De evolutie van de schrootmarkt bracht de Hoge Autoriteit er echter toe tweemaal de vastgestelde maximumprijzen te verlagen. Ondertussen werd zij er steeds meer op gewezen dat de toestand van de schrootmarkt bijzonder gunstig was voor het afschaffen van prijssystemen.

Doch de binnen de Gemeenschap beschikbare hoeveelheid schroot bleef onvoldoende om aan de vraag te beantwoorden. De perekwatiekas voor Ingevoerd Schroot, welke na goedkeuring op 19 Mei 1953 door de Hoge Autoriteit (3) met terugwerkende kracht tot 15 Maart 1953, door de ruwijzer- en staalondernemingen van de Gemeenschap opgericht was, bleek niet doeltreffend te hebben gewerkt, vooral in verband met het innen van de bijdragen. Daarom werd een financieel mechanisme voor prijsaanpassing, verplichtend voor alle verbruikers en onder contrôle van de Hoge Autoriteit, ter studie genomen.

De *staal*ondernemingen werden in rechtstreekse mededinging gebracht op 1 Mei 1953, toen de markt der bij de fabricage benodigde grondstoffen de institutionele evolutie begon die tot gemeenschap moest leiden.

De Hoge Autoriteit, rekening houdend met de structurele kenmerken van de ijzer- en staalnijverheid en met haar recente evolutie, besliste de prijzen vrij te laten; nochtans, om alle onverantwoorde stijgingen tekeer te gaan, verkreeg ze van de Speciale Raad van Ministers de toelating, zo nodig, maximumprijzen te bepalen.

§ 2. — BESCHIKKINGEN IN VERBAND MET DE ANDERE COMPONENTEN VAN DE GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT.

Naast de prijsbeschikkingen diende de Hoge Autoriteit ook andere maatregelen te treffen, welke samen met de eerste, door het afschaffen van bestaande reglementeringen of toestanden, moesten bijdragen tot het tot

---

(1) *Algemeen verslag over de werkzaamheden van de Gemeenschap,* E.G.K.S., Hoge Autoriteit, 12 April 1953, blz. 45.

(2) Beschikking nr 28-53 van 13 Maart 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.,* 2e jaarg., nr 5, blz. 97).

(3) Beschikking nr 33-53 van 19 Mei 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.,* 2e jaarg., nr 8, blz. 137) en beschikking nr 43-53 van 11 December 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.,* 2e jaarg., nr 13, blz. 200).

stand komen van de gemeenschappelijke markt, o.m. betreffende de *douanerechten, kwantitatieve beperkingen* en *deviezenreglementeringen* in verband met het handelsverkeer tussen de zes landen. Behalve enkele administratieve beslissingen, als die waardoor een « Certificat de libre pratique » ingesteld werd voor bepaalde categorieën van goederen, moest geen enkele maatregel noch door België noch door Luxemburg en Nederland getroffen worden om het ruilverkeer vrij te maken. De overige landen van de Gemeenschap hebben hun wetgeving moeten aanpassen (1).

Voor het staal werden voorlopige afwijkingen toegestaan aan Italië. Bovendien stelde zich een bijzonder probleem voor de Benelux-landen : het vrije verkeer van het staal binnen de Gemeenschap kon bij de invoer in deze laatste een afwending van vervoer veroorzaken langs de lidstaten waar de invoerrechten de laagste van de Gemeenschap zijn, nl. de Benelux-landen.

In afwachting dat de douanerechten bij het einde van de overgangsperiode in de Gemeenschap zouden geharmonieerd zijn, harmoniëring die op het peil van de Benelux-rechten vermeerderd met twee punten dient te geschieden, zijn de Benelux-landen er toe gemachtigd (2) met toepassing van hun aanslagvoet de hoeveelheid staal in te voeren die ter voorziening van hun industrieën nodig is. Boven dit tariefcontingent is alle Benelux-invoer aan de betaling van het extra-contingentrecht onderworpen, d.w.z. het recht dat in de Gemeenschap onmiddellijk hoger ligt dan dat in de Benelux-landen en toegepast werd op het ogenblik dat het Verdrag van kracht werd. Hierbij aansluitend geeft elke wederuitvoer van de Benelux-landen naar de andere landen van de Gemeenschap aanleiding tot de betaling van het verschil tussen het Benelux-douanerecht en dit onmiddellijk hoger liggend recht.

Een moeilijkheid ontstond, doordat bepaalde landen hun rechten opgeheven hadden, hetgeen afwending van vervoer langs deze staten kon teweegbrengen; deze opgeheven rechten zijn opnieuw van kracht geworden.

Doch ook de « *door de staten verleende subsidies of hulp, of door deze opgelegde bijzondere lasten* » (3) moesten worden afgeschaft.

In Nederland werd het compensatiesysteem tussen de goedkopere binnenlandse steenkool en de duurdere ingevoerde kolen een eerste maal in 1953 voor één jaar verlengd (4).

In Duitsland behield de Hoge Autoriteit, gevolg gevend aan het verzoek van de Duitse Bondsrepubliek, gedeeltelijk het systeem van bijzondere lasten voor de steenkolenmijnen, ten voordele van bevoorrechte

---

(1) Het is nochtans nuttig er aan te herinneren dat de Belgische Regering het recht heeft mechanismen in te stellen die het mogelijk maken de Belgische markt van de gemeenschappelijke steenkolenmarkt af te zonderen.

(2) Verdrag, Overgangsbepalingen, § 15.

(3) Verdrag, art 4 c.

(4) Beschikking n^{r} 29-53 van 30 Maart 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.*, 2^{e} jaarg., n^{r} 7, blz. 129).

categorieën van verbruikers : zeevisserij, spoorwegen, binnenscheepvaart en gezinsverbruik (1). Dit systeem was niettemin aanzienlijk strenger dan het vóór het Verdrag van kracht zijnde stelsel.

In Frankrijk gaf de Hoge Autoriteit de Regering toelating een reeks subventies te behouden, doch op een verlaagd peil; het betrof de leveringen van steenkolen aan niet tot de mijnen behorende brikettenfabrieken, van ingevoerde cokeskolen en cokes en van de naar Zuid-Duitsland verzonden Franse en Saarlandse steenkool. Bovendien bleef het prijsaanpassingsmechanisme tussen de Franse bekkens behouden (2).

Artikel 4 d van het Verdrag verbiedt verder « *de beperkende praktijken, die strekken tot verdeling of uitbuiting van markten* » : in dit veelbesproken domein der afspraken en concentraties stond de Hoge Autoriteit voor twee artikelen van het Verdrag. Artikel 65 verbiedt de afspraken en voorziet het instellen door de Hoge Autoriteit van een procedure tot goedkeuring der bestaande overeenkomsten; dientengevolge heeft de Hoge Autoriteit de aanvragen van een zestigtal organisaties ter studie genomen en in bepaalde gevallen aanbevelingen gegeven (3). Artikel 66 betreft de concentraties : in principe zijn deze onderworpen aan voorafgaande goedkeuring. Drie uitvoeringsreglementen werden ter studie genomen.

Inzake *vervoer* voorzien de artikels 4 b en 70 van het Verdrag de toepassing van vervoertarieven voor kolen en staal die aan verbruikers, welke in dezelfde omstandigheden verkeren, dezelfde prijsvoorwaarden bieden; de Regeringen der lidstaten moesten bijgevolg de discriminaties inzake prijzen en transportvoorwaarden doen verdwijnen. De Hoge Autoriteit heeft, na deskundigen te hebben geraadpleegd, tegen einde Februari 1953 een eerste reeks discriminaties doen afschaffen welke zij « belangrijk » en « in het oog vallend » achtte. De in België getroffen maatregelen betreffen vooral het vervoer van cokes en van metaalproducten bestemd voor uitvoer over zee langs de Belgische zeehavens.

§ 3. — SOCIALE PROBLEMEN.

De voornaamste « sociale » aspecten van het Verdrag zijn de volgende : het verzamelen van gegevens, noodzakelijk om de evolutie van het le-

---

(1) Beschikking nr 25-53 van 8 Maart 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.,* 2e jaarg., nr 4, blz. 83). Zie eveneens schrijven van de Hoge Autoriteit aan de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland, opgenomen op blz. 85 in dezelfde aflevering van het Publicatieblad.

(2) Beschikking nr 26-53 van 8 Maart 1953 *(Publicatieblad van de E.G.K.S.)* 2e jaarg., nr 4, blz 84). Zie eveneens de brieven van de Hoge Autoriteit aan de Regering van de Franse Republiek, opgenomen op blz. 86 in dezelfde aflevering van het Publicatieblad.

(3) Nadere bijzonderheden over deze aanbevelingen vindt men in het *Publicatieblad van de E.G.K.S.,* 2e jaarg., nr 8, blz. 139 en nr 10, blz. 154. Zie ook *Verslag over de toepassing van het Verdrag tot oprichting van de E.G.K.S.* (E.G.K.S., Gemeenschappelijke Vergadering, 4 Januari 1954).

venspeil en de arbeidsvoorwaarden te kunnen volgen; het vergemakkelijken van de onderhandelingen tussen de zes Staten met het oog op de vrije migratie van de arbeidskrachten; het voorkomen van het voeren van een lage-loonpolitiek als middel van mededinging of van economische aanpassing; het bestrijden van de werkloosheid (1).

Tot hiertoe heeft de Hoge Autoriteit inzake sociale vraagstukken veeleer studiewerk verricht; aldus stelde zij, bijvoorbeeld, een balans op van de arbeidskrachten behorende tot het bevoegdheidsgebied van de Gemeenschap.

Doch op enkele punten is het onderzoek reeds ver genoeg gevorderd om tot concrete toepassingen over te gaan. Aldus verbiedt artikel 69 van het Verdrag elke discriminatie tussen de werknemers uit een der zes landen, die geschoold (« de qualification confirmée ») zijn voor een beroep in de staal- of kolennijverheid. De Hoge Autoriteit is de mening toegedaan geweest, dat een onderscheid moest gemaakt worden tussen onmiddellijke en latere toepassingselementen. Onmiddelijk diende gezorgd te worden voor de omschrijving van de categorieën arbeiders te wier gunste bepaalde beperkingen voor de migraties moesten worden opgeheven, voor de omschrijving van de nog overblijvende beperkingen, alsmede voor de instelling van een arbeidskaart. Andere verbeteringen moeten later optreden; dit geldt onder meer voor overeenkomsten aangaande de sociale zekerheid. Een intergouvernementele conferentie diende bij het begin van het jaar 1954 te worden belegd om een beslissing te nemen inzake de maatregelen, die van de vrije verplaatsing der arbeiders in de E.G.K.S. een concrete werkelijkheid zullen maken.

§ 4. — ALGEMENE POLITIEK EN INVESTERINGSPOLITIEK.

Bij het bepalen van haar politiek op lange termijn en in dit kader onder meer van haar investeringspolitiek, heeft de Hoge Autoriteit er zoveel mogelijk naar gestreefd te ontsnappen aan een psychose van productie-opvoering en, op de eerste plaats, rekening te houden met het verbruik van de goederen die onder haar bevoegdheid vallen.

De Hoge Autoriteit heeft vier elementen in aanmerking genomen die de steenkool- en staalproductie en -verbruik beïnvloeden: de doelstellingen of economische vooruitzichten van de nationale Regeringen; de investeringsprogramma's in derde-landen; de technische vooruitgang zowel wat de verlaging betreft van het steenkoolverbruik als de prijsverhoudingen van de steenkool met zijn substitutieproducten; de graad van integratie bereikt door de zes steenkool- en staaleconomieën.

Rekening houdend met deze elementen meende de Hoge Autoriteit dat de staalproductie in de E.G.K.S. moest opgevoerd worden; doch te-

---

(1) Op het gebied van de wedertewerkstelling heeft de Hoge Autoriteit een verzoek van de Franse Regering ingewilligd om een financiële hulp, zonder terugbetaling, toe te kennen voor het verplaatsen van 5.000 mijnwerkers uit Cévennes naar Lotharingen, over een periode van 3 jaar.

vens moest naar een verlaging van de kostprijzen gestreefd worden, gezien de verhoogde mededinging.

De staalpolitiek van de Hoge Autoriteit is bijgevolg hoofdzakelijk gericht op het opvoeren van de productiviteit en het verlagen van de kosten voor de grondstoffen. Zulks betekent, enerzijds, de modernisering van de installaties, de uitschakeling van de knelpunten, de rationalisatie van de productie en de specialisatie van de fabrieken, doch ook, anderzijds, de regularisatie van de schrootmarkt en een actie op de prijzen van ijzererts en van cokeskolen welke respectievelijk een vierde en een derde van de kostprijs van ruwijzer uitmaken.

De steenkoolpolitiek is moeilijker te omschrijven : inderdaad, al moet ze ook afgestemd worden op een onregelmatig verlopend verbruik, de rigiditeit van deze nijverheid geeft een bijzonder belang aan de productiekosten : de structuur der kolenlagen is zelden gunstig en de installaties dienen voortdurend in bedrijf te worden gehouden, wil men ze niet verloren zien gaan. Om het hoofd te kunnen bieden aan een uit vele zijden dreigende concurrentie, moet, met het oog op de opvoering van de productiviteit, naar concentratie, electrificatie en mechanisatie van bovengrondse en ondergrondse installaties worden gestreefd, terwijl aan de kant van de vraag de modernisering en uitbreiding van de cokesfabrieken en mijncentrales worden voortgezet.

Hoger beschreven politiek impliceert de opvoering van de investeringen. De Hoge Autoriteit, die dank zij de heffingen op de steenkool- en staalproductie (1) over een aanzienlijk kapitaal beschikt, zal dit kapitaal voor het grootste gedeelte aanwenden voor het inrichten van een garantiefonds voor de door haar op te nemen leningen. Slechts de leningen zullen dienen voor de financiering van investeringsplannen, overeenkomstig het Verdrag; aldus wordt het belang der bijdragen voortspruitend uit de heffingen vermenigvuldigd.

Uit de bedragen voortkomend van de leningen zal de Hoge Autoriteit putten, enerzijds, met inachtneming van het suppletief karakter van haar hulp, die er slechts is om de financiering der investeringen te vergemakkelijken en, anderzijds, met het vaste voornemen de « starre » investeringsplannen te vermijden.

***

De beschikkingen, die hierboven werden geschetst, zijn slechts een eerste groep maatregelen genomen met het oog op de instelling van de gemeenschappelijke markt.

---

(1) Op 14 Januari 1954 verklaarde de heer Monnet, voorzitter van de Hoge Autoriteit, te Straatsburg, in een rede uitgesproken voor de Gemeenschappelijke Vergadering, dat de huidige financiële hulpbronnen van de Gemeenschap en de over het eerste halfjaar 1954 verwachte inkomsten tezamen de tegenwaarde vertegenwoordigen van 48 millioen dollar.

In 1953 werd door de Belgische industrie uit hoofde van algemene heffing 4.362.000 dollar aan de Hoge Autoriteit betaald.

Hoe ingewikkeld het werk van de Hoge Autoriteit was, is duidelijk gebleken toen het vraagstuk van de taxes op het omzetcijfer bestudeerd werd. De afschaffing van de douanerechten belet niet dat de goederen, welke de grens overschrijden, onder een ander fiscaal regime vallen, hetgeen niet enkel de opeenstapeling kan teweegbrengen van belastingen van dezelfde aard, doch ook echte discriminaties.

De Hoge Autoriteit heeft beslist dat de verkoper de belastingen, waarvoor hij recht heeft op vrijstelling of op terugbetaling, niet mag opnemen in de aan de koper berekende prijs. Er werd aanvaard dat de oplossing slechts voorlopig was en dat geheel het vraagstuk van de harmoniëring der fiscale wetgevingen gesteld wordt. De Hoge Autoriteit heeft bijgevolg contact genomen met de belanghebbende Regeringen om met hen de weerslag na te gaan op de steenkolen- en staalnijverheid van de beschikkingen in verband met de taxe op het omzetcijfer, ten einde het thans geldend systeem van vrijstelling en van compensatie te verbeteren.

Dit principe van harmoniëring zou kunnen toegepast worden op de lonen en op de maatschappelijke zekerheid, op de deviezenreglementering en op het geheel van de fiscale, financiële en budgetaire politiek, om slechts enkele aspecten van het vraagstuk te citeren. Maar zelfs in dit geval zal de gemeenschap beperkt blijven tot de steenkool en het staal, wat zekere moeilijkheden zou kunnen teweegbrengen voor de niet geïnteresseerde sectoren.

AFDELING III. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

§ 1. — VERLOOP DER ONDERHANDELINGEN

De *Speciale Commissie voor Prijzen en Lonen,* waarvan de oprichting werd aangekondigd in de verklaring der drie Regeringen te Knokke op 14 October 1952, kwam op 20 Januari 1953 te Brussel bijeen onder het voorzitterschap van de Ministers van Economische Zaken en van de Ministers van Arbeid der drie landen.

De afvaardigingen wisselden van gedachten over de prijs- en loonpolitiek in de Benelux-landen, maar konden het niet eens worden over een gemeenschappelijke verklaring. Daar de leden der Speciale Commissie ook deel uitmaakten van de Economische (en Sociale) Raden in de respectieve landen, werd besloten dat de onderhandelingen zouden worden voortgezet in samenwerking met de Secretariaten der genoemde Raden, buiten het presidentschap der Ministers om.

De *Permanente Groep van Ministers* uit de Benelux-regeringen, die ook te Knokke was opgericht, kwam te Valkenburg op 21 Februari en te Luik op 28 Februari bijeen. De vergaderingen waren gewijd aan het probleem

van de loon- en prijsdispariteit en aan de instelling van een compensatietaxe bij de invoer door middel van een verhoging der overdrachttaxe. Deze verhoging, die schommelt van 1 tot 5 % volgens de rubrieken van het toltarief, werd op 15 Maart 1953 van kracht. De Ministeriële Groep ging eveneens na wat was bereikt door de speciale comité's, opgericht ingevolge de verklaring van Knokke, alsmede door de later ingestelde comité's, terwijl zij zich ook inliet met de modaliteiten voor de oprichting van nieuwe comité's.

De speciale Comité's voor de tabaksnijverheid, de kachelmakerij, de emailwarenfabricatie en de papierproductie hadden aan het einde van 1952 reeds een overeenkomst bereikt. De aanvaarde oplossingen onderstelden een beperking van de Nederlandse uitvoer naar de B.L.E.U. en (of) de naleving van overeengekomen minimumprijzen. De overeenkomsten voor de tabaksnijverheid en de papierproductie, die niet zoals de akkoorden der Comité's « kachels » en « emailwaren » voor een onbeperkte duur waren afgesloten, werden verlengd.

De speciale Comité's voor de houten meubels, de leren schoenen, de confectiewaren, sommige papierwaren, de rayonweefsels, de charmeuseartikelen en het suikerwerk hadden op voormeld tijdstip nog geen overeenkomst bereikt. (1).

Na de conferentie van Luik weigerde de Nederlandse Minister van Economische Zaken overheidsmaatregelen te treffen voor de schoenen en de confectiewaren, maar hij werd bereid gevonden de Nederlandse uitvoer van houten meubels te beperken tot een bedrag van 1 millioen gulden per maand voor de periode gaande van 15 April tot 15 October; naderhand werd dit stelsel, krachtens een in het speciaal Comité bereikte overeenkomst, tot 30 Juni 1954 verlengd.

In de meeste sectoren van de papierverwerkende nijverheid werd einde Maart 1953 een akkoord bereikt; het merendeel dezer overeenkomsten werd na 1 October, hun afloopdatum, gehandhaafd. In April kwam een soortgelijk akkoord voor de grafische bedrijven tot stand; het werd eveneens verlengd. Ook ten aanzien van de rayonweefsels en de charmeuse-artikelen, alsmede van het suikerwerk, kwam het in de speciale Comité's tot een overeenkomst.

In het Protocol van 's-Gravenhage, dat op 24 Juli 1953 werd ondertekend, verklaren de drie Regeringen nogmaals dat de verwezenlijking van een Economische Unie de harmoniëring van de economische en de sociale politiek noodzakelijk maakt, en verbinden zij zich tot het voeren van een actieve politiek ter bevordering van de sociale vooruitgang. Zulks vergt een politiek van binnenlandse en buitenlandse financiële stabiliteit; het evenwicht van de betalingsbalans sluit overigens in dat ieder der drie landen op de buitenlandse markten een bevredigende concurrentiepositie bezit.

(1) De twee laatstgenoemde Comité's hadden echter hun werkzaamheden pas aangevat.

De drie Regeringen erkennen dat de na-oorlogse gebeurtenissen belangrijke dispariteiten in de vorming van de productiekosten hebben teweeggebracht : in Nederland liggen de lonen beneden hun traditioneel peil ten opzichte van de voornaamste concurrerende landen; in de B.L.E.U. heeft een tegengestelde evolutie plaats gehad. Deze stand van zaken is gedeeltelijk te wijten aan de verschillende loonpolitiek door de drie Regeringen gevolgd.

In afwachting dat de nodige aanpassingen worden doorgevoerd, kan het bestaan van sommige nijverheidstakken in gevaar worden gebracht. In dit geval worden, buiten de binnenlandse steunmaatregelen die de betrokken Regering zou kunnen treffen, specifieke maatregelen getroffen door het Comité van Ministers (dat de Ministers van Buitenlandse Zaken, van Buitenlandse Handel, van Economische Zaken en van Financiën omvat) of door de vergadering van de Voorzitters der Raden van de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douaneovereenkomst.

De uitzonderingsmaatregelen worden in gemeenschappelijk overleg vastgesteld; zij hebben een tijdelijk karakter en hun duur wordt bij voorbaat vastgelegd. Zij worden getroffen indien blijkt uit statistieken of betrouwbare documenten, die de Regeringen overeen zijn gekomen daartoe te gebruiken, dat (artikel 7, A van het Protocol) :

1) hetzij de productie in de betrokken sector in de loop van een semester ten minste met 15 % is gedaald ten opzichte van het gemiddelde van de overeenkomstige semesters der twee voorgaande jaren en deze vermindering voor meer dan 75 % aan de toeneming van de invoer uit een partnerland dient te worden toegeschreven;

2) hetzij het volume van de invoer der producten van een bepaalde sector uit een partnerland tijdens een gegeven semester gestegen is met 60 % of met een bedrag dat gelijk is aan 15 % van de productie ten opzichte van het gemiddelde der corresponderende semesters van de twee voorgaande jaren, met dien verstande dat :

« a) de productie in het invoerende land niet is gestegen;

» b) de totale toeneming van de invoer voor niet meer dan 20 % aan » de invoer uit derde-landen dient te worden toegeschreven;

» c) de vermeerdering van de invoer uit het partnerland niet de » plaats van de invoer uit derde-landen heeft ingenomen;

» d) de invoer uit het partnerland ten minste 7 % van het verbruik » van het invoerende land uitmaakt. »

Wanneer een ernstige crisistoestand in een bepaalde nijverheidstak van een der landen heerst ingevolge de invoer uit een der beide andere landen zonder dat de hierboven aangehaalde bepalingen kunnen worden toegepast, kunnen de drie Regeringen niettemin bij wijze van uitzondering sommige maatregelen treffen (Art. 7, B, 1° van het Protocol). Zij worden ingetrokken, of eventueel aangepast of vervangen, indien de genomen maatregelen ongerechtvaardigde gevolgen voor het uitvoerende land moes-

ten hebben. Het Protocol voorziet een arbitragestelsel voor de gevallen waarin geen akkoord wordt bereikt.

De drie Regeringen beslisten de belangrijkste bepalingen van het akkoord reeds na te leven in afwachting dat het van kracht zou worden.

Met het oog op de toepassing van de beschikkingen van artikel 7 van het Protocol, waardoor aan de procedure van de speciale Comité's een einde is gesteld, verklaarde de Nederlandse Regering zich bereid tot het uitvaardigen van maatregelen ter beperking van de uitvoer in volgende sectoren : rayonweefsels, breiwol, charmeuse-artikelen, beschuiten, emailwaren, leren schoenen; tijdens de maanden Augustus en September werd de aflevering van vergunningen tot uitvoer uit Nederland naar de B.L.E.U. voor deze producten beperkt tot een maandelijkse hoeveelheid gelijk aan het maandgemiddelde van de gedurende het jaar 1952 en gedurende de eerste vijf maanden van het jaar 1953 uitgevoerde hoeveelheden. Genoemde periode van twee maanden moest de industriëlen der drie landen in staat stellen in samenwerking met de ambtenaren, en eventueel met de leden der speciale Comité's, een oplossing voor de moeilijkheden te zoeken. Ingevolge deze besprekingen bleven na 1 October in het merendeel der sectoren beperkingen van kracht.

Te 's-Gravenhage werd overeengekomen dat de confectienijverheid onder de toepassing van paragraaf B, 1° van artikel 7 zou vallen; krachtens deze beslissing werd de in het Protocol voorziene verzoeningsprocedure op het geval van deze sector toepasselijk gemaakt.

Het Comité van Ministers, waarvan sprake in het Protocol van 's-Gravenhage, kwam op 16 November te Brussel bijeen. Het nam kennis van de resultaten waartoe de tenuitvoerlegging der beschikkingen van het Protocol van 's-Gravenhage had geleid.

Het legde de termen vast van een Protocol over de instelling van een Benelux-wederaanpassingsfonds, hetwelk tot doel heeft de opvoering van de productiviteit en het aanpassingsproces der drie economieën te bevorderen.

Het Comité onderzocht de toepassingsmodaliteiten van het akkoord over de opschorting van de terugbetaling der overdrachttaxe voor sommige naar de B.L.E.U. geëxporteerde goederen.

Het Comité bereikte een akkoord over de algemene inhoud van een Protocol betreffende de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Benelux-landen. Het gaf aan de bevoegde organen van de douane-unie duidelijke onderrichtingen voor de opstelling van een definitieve tekst.

Op 9 December zette het Comité van Ministers zijn werkzaamheden te *Luxemburg* voort, waar de Ministers het Protocol betreffende de handelspolitiek ondertekenden.

De belangrijkste doelstelling van het Protocol bestaat er in, naargelang van de mogelijkheden, gemeenschappelijke handelsbesprekingen te voeren, alsmede handelsakkoorden af te sluiten, gepaard gaande met gemeenschappelijke of parallele betalingsakkoorden.

Deze gemeenschappelijke politiek moet tot een goed einde worden gebracht binnen een termijn van ten hoogste twee jaar, ingaande op de datum der bekrachtiging door de drie landen.

Een dergelijke coördinatie der politiek wordt ook voorzien voor de reglementering op de wissel en de betalingen.

Hoewel het Protocol enkel op het moederland toepasselijk is, hebben de partners zich het recht voorbehouden in de akkoorden clausules betreffende de overzeese landen of de gebiedsdelen, waarmede zij politiek, economisch of monetair verbonden zijn, in te lassen.

De Ministers wisselden ook van gedachten over het kapitaalverkeer tussen de Benelux-landen. Ze hechtten hun goedkeuring aan het beginsel van de vrijmaking van het kapitaalverkeer (1).

Voorts hielden de Ministers zich bezig met de vraagstukken welke verband houden met het ontwerp van Protocol betreffende de « nationale behandeling bij de aanbesteding van werken en de aankoop van goederen ». Zij bepaalden de principes welke aan het stelsel der aanbestedingen ten grondslag moeten liggen en gaven de deskundigen de nodige onderrichtingen voor de uitwerking van het ontwerp-protocol.

Tenslotte hadden de Ministers de gelegenheid van gedachten te wisselen over de economische politiek in de Benelux.

Bij het einde van het jaar legde de *Speciale Commissie voor het Vraagstuk der Loon- en Prijsverhoudingen in de Economische Unie* haar rapport neer. Zij is van mening dat Nederland een inspanning moet doen om de reële lonen op te voeren en deze te brengen op het peil van die der Belgische en Luxemburgse arbeiders; dat België en Luxemburg daarentegen er moeten over waken dat de kosten van levensonderhoud worden neergehaald en de nominale lonen beïnvloed zonder dat de levensvoorwaarden der bevolking worden aangetast.

§ 2. — ECONOMISCHE TOESTAND VAN HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG

Hoewel de industriële productie in 1953 ten opzichte van de twee voorgaande jaren merkelijk verminderde, lag de bedrijvigheid in bedoeld jaar toch op een gunstig peil. De industriële productie bleef immers aanzienlijk groter dan vóór 1951, terwijl de volledige werkgelegenheid werd gehandhaafd.

Het indexcijfer van de industriële productie (1937/1938 = 100) daalde van 140 in 1952 tot 128 in 1953.

De terugloop met 9 % was vooral toe te schrijven aan de verslapping in de ijzer- en staalnijverheid. Deze had gedurende de jaren 1951 en 1952 een buitengewoon gunstige toestand gekend, doordat ze had kunnen ge-

(1) Het Protocol betreffende de vrijmaking van het kapitaalverkeer tussen Nederland en de B.L.E.U. werd op 8 Juli 1954 te Brussel ondertekend.

Groothertogdom Luxemburg

Indexcijfers van de industriële productie (a)

BEDRIJFSTAKKEN	1937/1938=100					1947=100				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Extractieve industrieën	**73**	**74**	**91**	**105**	**104**	**185**	**180**	**240**	**293**	**290**
IJzergroeven	64	59	88	112	111	208	192	284	364	360
Steengroeven	96	111	98	87	85	129	149	131	118	116
Verwerkende industrieën	**116**	**121**	**145**	**142**	**129**	**123**	**129**	**157**	**153**	**138**
Voedingsmiddelenindustrie ...	88	76	86	83	78	100	90	104	100	92
Drank- en tabaksnijverheid ...	108	117	138	127	138	88	93	105	102	108
Textielnijverheid	85	99	86	74	88	80	93	81	70	83
Schoen- en kledingnijverheid	93	83	70	69	71	95	86	70	69	69
Houtnijverheid	162	126	146	153	151	97	75	87	91	90
Meubel- en meubileringsnijverheid	105	95	79	64	63	107	97	81	66	65
Drukkerij en uitgeverij	103	100	101	103	111	98	95	96	99	98
Ledernijverheid	54	57	51	43	48	86	90	80	68	76
Chemische nijverheid en aanverwante bedrijven	109	103	135	129	127	115	109	145	140	135
Industrie der niet metaalhoudende mineralen	117	131	137	127	145	115	129	137	129	146
IJzer- en staalnijverheid	114	124	156	152	133	131	142	178	174	152
Metaalverwerkende nijverheid	153	138	133	135	133	111	100	97	98	97
Electriciteit, gas	**119**	**129**	**146**	**150**	**158**	**137**	**150**	**171**	**176**	**185**
Electrische energie	121	136	158	162	172	151	169	196	201	213
Gasproductie en -distributie	113	111	113	118	122	102	101	102	107	110
Algemeen indexcijfer	**113**	**118**	**142**	**140**	**128**	**127**	**133**	**163**	**163**	**149**

Bron : Service d'Etudes et de Documentation économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

(a) Bruto-indexcijfers.

nieten van een lange periode van hoogconjunctuur. Toch waren reeds in 1952 tekenen van verslapping ingetreden, maar de staking in de Amerikaanse ijzer- en staalnijverheid en de omvangrijke aankopen van West-Duitsland hadden voor een wederopleving gezorgd. Vanaf het begin van 1953 werd de toestand echter opnieuw minder gunstig, ingevolge de teruggang der orderboekingen. Weliswaar liep de productie tijdens de eerste zeven maanden niet al te zeer terug, doordat de orderportefeuille goed voorzien was, maar nadien verminderde de productie dermate dat het indexcijfer van het gehele jaar 133 bedroeg, tegen 152 in 1952.

Bij de overige bedrijfstakken is de gang van zaken uiteenlopend geweest. In sommige der kleinere industrieën was er ook een productiedaling waar te nemen, die ten opzichte van 1952 tussen 1 en 6 % schommelde. Onder de takken waarvoor de toestand minder gunstig evolueerde, wezen vermeld : de voedingsmiddelennijverheid, de hout- en meubel-

Groothertogdom Luxemburg
IJzer- en staalproductie

TIJDVAK	Aantal hoog-ovens in werking	Hoeveelheid (tonnen)			Gewogen globaal indexcijfer (1937/1938 = 100)
		Gietijzer	Staal	Gewalste producten en half-fabrikaten	
1937 Maandgemiddelde	**22**	**209.374**	**209.186**	**171.699**	**126**
1938 Maandgemiddelde	**19**	**129.225**	**119.709**	**98.692**	**74**
1949 Maandgemiddelde	**22**	**197.673**	**189.321**	**150.907**	**114**
1950 Maandgemiddelde	**23**	**208.240**	**204.224**	**166.741**	**124**
1951 Maandgemiddelde	**27**	**263.089**	**256.418**	**209.905**	**156**
1952 Maandgemiddelde	**27**	**256.332**	**250.142**	**207.076**	**152**
1953 Maandgemiddelde	**25**	**226.815**	**221.600**	**176.145**	**133**
1953 Januari	27	241.580	236.957	188.693	142
Februari	27	217.088	213.245	166.878	127
Maart	27	247.520	242.094	197.841	147
April	27	235.999	232.019	186.450	139
Mei	27	236.662	226.128	180.908	137
Juni	27	250.680	248.301	197.321	148
Juli	27	242.084	238.154	188.201	142
Augustus	24	204.023	194.668	148.787	116
September	23	207.024	203.012	162.024	122
October	23	221.177	217.280	167.914	128
November	23	208.409	202.976	163.238	122
December	23	209.535	204.366	165.485	123
Totaal van het jaar		**2.721.781**	**2.659.200**	**2.113.740**	

Bronnen : Groupement des Industries sidérurgiques luxembourgeoises.
Service d'Etudes et de Documentation économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

nijverheid, de metaalverwerkende nijverheid en sommige sectoren van de chemische industrie. Daarentegen was er een zekere herleving vast te stellen bij de drank- en tabaksnijverheid, de textielnijverheid, de schoeisel- en kledingnijverheid en de lederindustrie, alsmede in de nijverheid van de niet metaalhoudende mineralen, alwaar de productie door de hoge activiteit van het bouwbedrijf werd bevorderd.

Het gemiddelde der in de nijverheid tewerkgestelde arbeiders steeg van 38.165 in 1952 tot 39.172.

De landbouwproductie is bevredigend geweest. Tijdens de eerste helft van het jaar waren de weersomstandigheden evenwel niet bijster gunstig,

Groothertogdom Luxemburg

Landbouwproductie

PRODUCTEN	Eenheid	1949		1950		1951		1952		1953	
		Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 = 100)	Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 = 100)	Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 = 100)	Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 = 100)	Hoeveelheid	Indexcijfer (1935/1939 = 100)
Broodgranen	m. q.	415.023	87	452.773	95	457.913	96	447.990	94	469.847	99
Andere graangewassen	»	436.409	110	442.178	112	496.200	125	482.532	122	549.436	139
Peulgewassen	»	3.102	36	4.722	54	5.806	67	5.078	58	7.533	86
Aardappelen	»	1.115.936	110	1.504.709	148	1.257.438	124	1.370.463	135	1.303.861	128
Andere knolgewassen	»	2.150.849	118	2.897.502	158	2.126.063	116	1.576.007	86	2.836.039	155
Voedergewassen (inclusief hooi en nagras)	»	1.179.571	82	1.321.577	92	1.655.277	115	1.178.989	82	1.333.978	93
Fruit	t	6.650	49	16.650	122	6.870	50	6.450	47	4.700	34
Vlees	t	16.572	94	16.920	96	16.934	96	18.315	103	18.720	106
Melk	l	151.500.000	108	156.500.000	112	168.000.000	120	175.000.000	125	170.400.000	122
Eieren	dz	2.700.000	92	2.850.000	97	2.850.000	97	2.850.000	97	2.850.000	97
Algemeen indexcijfer			**98**		**108**		**107**		**108**		**111**

Bron : Service d'Etudes et de Documentation économiques du Grand-Duché de Luxembourg.

maar het einde van het teeltjaar was voordelig. Een raming wijst uit dat de waarde van de productie van akkerbouwproducten enigszins lager was dan in 1952. Voor de veehouderijproducten was er weinig verandering in de productiewaarde.

In tegenstelling met het voorgaande jaar, toen — hetgeen zelden is voorgekomen — het ruilverkeer tussen Luxemburg en België een batig saldo in het voordeel van Luxemburg overliet, werd thans in de handelsbetrekkingen tussen de beide landen een zeer sterk deficit ten nadele van Luxemburg vastgesteld. De uitvoer van Luxemburg naar België bedroeg een weinig minder dan 3/4 van de invoer uit België. Deze beliep 47 % van de totale Luxemburgse invoer, terwijl de verzendingen naar België omtrent 25 % van de totale Luxemburgse uitvoer vertegenwoordigden. De Luxemburgse leveringen aan België bestonden voor meer dan 60 % uit ijzer- en staalproducten.

Groothertogdom Luxemburg

Indexcijfer van de levensduurte

Toestand op de eerste van de maand (1 Januari 1948 = 100)

TIJDVAK	1949	1950	1951	1952	1953
Januari	102,94	110,85	114,62	121,52	122,52
Februari	103,98	110,09	116,57	122,49	122,26
Maart	103,04	110,03	118,19	122,53	121,88
April	102,51	109,13	121,56	121,48	120,91
Mei	102,62	109,19	120,95	121,52	120,88
Juni	102,82	109,68	121,02	122,06	121,31
Juli	111,20	109,44	122,71	122,75	122,74
Augustus	112,65	111,01	122,59	123,23	122,42
September	112,17	111,84	122,15	123,19	122,91
October	110,37	114,03	121,34	123,01	122,63
November	109,87	114,76	121,44	122,88	122,83
December	110,83	114,88	121,53	122,63	122,88
Jaargemiddelde	**107,08**	**111,24**	**120,39**	**122,44**	**122,18**

Bron : Office de la Statistique générale du Grand-Duché de Luxembourg.

Het indexcijfer van de levensduurte bleef stabiel. De subsidies voor broodgraan, vlees en boter werden gehandhaafd. In het loonpeil was er nagenoeg geen verandering. Waar de begroting voor het dienstjaar 1952 een batig saldo van 329 millioen frank had overgelaten, sloot die voor 1953 met een tekort van 731 millioen. Ook de openbare schuld is afgenomen, uitsluitend dank zij de vermindering van de binnenlandse vlottende schuld. Deze inkrimping heeft een verlaging van de rentelast teweeggebracht.

§ 3. — ECONOMISCHE TOESTAND VAN NEDERLAND

De economische ontwikkeling van Nederland sedert de oorlog kan bevredigend worden genoemd. Ook in het jaar 1953 kende de economie in Nederland een gunstig verloop, ondanks de watersnoodramp, die naar schatting 5 % van het nationaal inkomen vernietigde.

Niet alleen nominaal maar ook in reële termen is het nationaal inkomen verder gestegen. Men neemt aan dat het productieverlies, hetwelk aan de watervloed te wijten was, 1 % beliep. Dit verlies werd echter ruimschoots goedgemaakt door de productietoeneming, voortvloeiend uit de algemene economische expansie en vooral uit het gunstig verloop van de buitenlandse handel. De industriële productie verhoogde in feite met 11 %, terwijl de

Middelen en bestedingen van de Nederlandse economie
(millioenen guldens)

OMSCHRIJVING	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Middelen :						
Productie in bedrijven ...	11.302	12.478	13.966	15.095	15.705	17.240
Productie van de Overheid	1.344	1.257	1.400	1.510	1.530	1.680
Netto-inkomsten uit het buitenland	258	404	289	330	410	440
Nationaal inkomen (tegen factorkosten)	**12.904**	**14.139**	**15.655**	**16.935**	**17.645**	**19.360**
Indirecte belastingen minus subsidies	1.328	1.823	2.089	2.620	2.520	2.600
Nationaal product (tegen marktprijzen)	**14.232**	**15.962**	**17.744**	**19.555**	**20.165**	**21.960**
Saldo van schenkingen en leningen van of aan het buitenland, liquidatie van activa, enz.	1.154	263	1.122	100	—1.840	—1.420
Totaal middelen beschikbaar voor binnenlandse bestedingen	**15.386**	**16.225**	**18.866**	**19.655**	**18.325**	**20.540**
Bestedingen :						
Consumptie door verbruikers	11.114	11.599	12.656	13.650	13.800	14.300
Overheidsbestedingen ...	2.330	2.477	2.772	3.170	3.370	3.940
Netto-investeringen in bedrijven	1.291	1.561	1.877	2.835	1.155	2.300
Voorraadvorming en toeneming onderhanden werk	651	588	1.561			
Totaal binnenlandse bestedingen	**15.386**	**16.225**	**18.866**	**19.655**	**18.325**	**20.540**

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

omzet slechts met 6 % verhoogde; het verschil wordt verklaard door de prijsdaling.

De investeringen waren aanzienlijker dan in 1952, hoewel zij een achterstand vertoonden op de vooruitzichten. Het privaat verbruik, dat het voorgaande jaar stationnair was gebleven, nam globaal en per hoofd van de bevolking toe, terwijl de private spaarvorming ook vergrootte.

De werkgelegenheid verhoogde door de toegenomen bedrijvigheid, maar haar groei was minder groot dan die van de productie, ingevolge de stijging van de arbeidsproductiviteit met ruim 9 %.

Het overschot op de betalingsbalans was kleiner dan in 1952 doordat de handelsbalans minder gunstig uitviel. De groei van de goud- en deviezenvoorraad was in 1953 geringer dan het overschot op de betalingsbalans als gevolg van de terugbetaling van een krediet van 182 millioen gulden dat voordien door het I.M.F. aan Nederland was toegestaan.

1. — *Productie en werkgelegenheid.*

Nadat de industriële productie over het jaar 1952 op het peil van het voorgaande jaar was gehandhaafd gebleven, nam zij in 1953 opnieuw merkelijk toe. De expansie was even groot als in 1949 en 1950. Ten opzichte van vóór de oorlog bereikt de productie aldus een zeer hoog peil, dat door geen enkel der belangrijkste Westeuropese landen wordt geëvenaard.

Nederland

Indexcijfers van de productie en van de personeelsbezetting in de industrie (a)

(1938 = 100)

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953	1952				1953			
						1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Productie ...	126	139	145	147	163	144	140	147	158	154	159	165	175
Personeelsbezetting (b) .	144	150	154	150	153	150	150	151	151	151	151	154	155
Productie per werknemer	88	93	95	98	107	96	93	97	105	102	105	107	113

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) Exclusief het bouwbedrijf.
(b) Gemiddelde der indexcijfers bij het begin en het einde van het kwartaal.

De toeneming van de bedrijvigheid in 1953 heeft zich vrijwel in alle sectoren voorgedaan. De metaalindustrie, de textielnijverheid en de papierfabrieken vertoonden de grootste procentuele verhoging. In beide laatstgenoemde bedrijfstakken was de productie in 1952 evenwel gedaald. In tegenstelling met de meeste andere Westeuropese landen is de voortbrenging van ruw staal en walserijproducten in 1953 aanzienlijk toegenomen. In het bouwbedrijf werd een aanzienlijke activiteit aan de dag gelegd; ongeveer 60.000 woningen werden voltooid, tegen nagenoeg 55.000 in 1952.

Nederland

Productie-indexcijfers per bedrijfstak

(1938 = 100)

BEDRIJFSTAK	1949	1950	1951	1952	1953
Industrie der bouwmaterialen	110	125	130	132	134
Kledingnijverheid	83	88	79	75	—
Leder-, schoen- en rubbernijverheid	161	179	177	182	213
Steenkolenmijnen	87	91	92	93	91
Metaalnijverheid	143	159	171	177	208
Papierindustrie	116	135	152	134	159
Textielnijverheid	122	136	135	122	145
Openbare nutsbedrijven	160	181	192	205	221
Voedings- en genotmiddelenindustrie	107	113	114	114	118

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

De landbouwproductie was nagenoeg een vierde groter dan vóór de oorlog. Niettegenstaande de watersnood overtrof zij enigszins die van het voorgaande jaar. Terwijl de tarweproductie ingevolge een verminderde uitzaai terugliep, verhoogde de opbrengst van gerst en suikerbieten. Daarnaast nam de productie van melk, boter en kaas eveneens in een niet onbelangrijke mate toe. De prijzen van land- en tuinbouwproducten waren in het algemeen bevredigend.

Nederland

Raming van de oogstopbrengst

(duizenden tonnen)

JAARTAL	Tarwe	Rogge	Gerst	Haver	Peul-vruchten	Aard-appelen	Suiker-bieten
1938	434	551	140	447	137	2.843	1.520
1939	417	603	146	449	186	3.050	1.716
1948	306	382	138	316	46	5.870	1.893
1949	425	517	189	424	91	4.605	2.943
1950	295	421	232	382	100	4.051	2.913
1951	270	458	210	491	99	3.795	2.451
1952	327	497	240	483	102	4.358	2.789
1953	249	431	279	484	94	3.679	2.971

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Voor het verkeerswezen was 1953 een expansiejaar in tegenstelling tot 1952, tijdens hetwelk in sommige sectoren een achteruitgang werd geboekt. De tonnenmaat van de Nederlandse handelsvloot is met circa 54.000 B.R.T. toegenomen, vergeleken met ongeveer 91.000 B.R.T. in 1952.

Voor de bedrijven kan 1953 als een gunstig jaar worden aangemerkt. Het leverde voor het bedrijfsleven als geheel grotere winsten op dan 1952. Zulks is te verklaren door de stijging van het productievolume en het feit dat de afzetprijzen, dank zij de relatieve vastheid van de binnenlandse prijzen, gemiddeld minder daalden dan de kostprijzen. Voor de uitvoer was de gemiddelde prijsdaling daarentegen groot.

De bruto- en netto-investeringen waren omvangrijker dan tijdens het voorgaande jaar.

Wegens de verhoging van de arbeidsproductiviteit steeg de werkgelegenheid in het bedrijfsleven minder dan het productievolume. De werkgelegenheid in de bedrijven nam niettemin met 55.000 personen toe. Deze verhoging overtrof zelfs de netto-verhoging van het aantal beschikbare arbeidskrachten, zodat de werkloosheid in tegenstelling met de voorgaande jaren daalde. De gemiddelde werkloosheid bedroeg 102.000 personen.

Nederland

Aantal werklozen

Toestand op 31 December

OMSCHRIJVING	1949	1950	1951	1952	1953
Werklozen (excl. D.U.W.-arbeiders)	60.800	83.100	120.300	144.100	99.800
Geregistreerde D.U.W.-arbeiders (a)	27.900	25.200	34.700	31.800	20.400
Totaal	**88.700**	**108.300**	**155.000**	**175.900**	**120.200**
waarvan :					
Totaal mannen	83.800	102.900	145.400	166.100	111.600
Totaal vrouwen	4.900	5.400	9.600	9.800	8.600

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

(a) De arbeiders D.U.W. (Dienst Uitvoering Werken) zijn de door de overheidsdiensten tewerkgestelde werklozen. In deze statistiek zijn bovendien opgenomen de vorstwerklozen, de zieken, de arbeiders die ongevallenuitkering ontvingen, benevens een aantal personen, die werk vonden zonder dat de arbeidsbureau's hiervan tijdig bericht ontvingen.

In vrijwel alle nijverheidssectoren werd een verbetering vastgesteld. Een zeer sterke daling werd geboekt in het bouwbedrijf en in de metaalindustrie. Het herstel van de watersnoodschade en de uitbreiding van het woningbouwprogramma hebben veel bijgedragen tot deze verbetering.

2. — *Buitenlandse handel.*

Het buitengewoon hoge invoercijfer van het jaar 1951 daargelaten, is de waarde van de buitenlandse handel tijdens de jongste jaren regelmatig gestegen. Ook in 1953 is de waarde toegenomen, hoewel minder wat de uitvoer betreft.

De geringe stijging van de uitvoerwaarde is toe te schrijven aan de prijsverlagingen waartoe werd overgegaan om aan de concurrentie in het buitenland het hoofd te kunnen bieden. Prijsdalingen waren mogelijk doordat voor het bedrijfsleven als geheel de kosten per eenheidsproduct belangrijk waren afgenomen ingevolge de daling van de invoerprijzen en de stijging van de arbeidsproductiviteit.

De waarde van de invoer is merkelijk gestegen niettegenstaande de ingetreden prijsdaling; maar de invloed hiervan werd overtroffen door een vergroting van het volume, die zelf het gevolg was van een hogere activiteit en het tot staan komen van de reeds een tijd aan de gang zijnde voorraadintering.

Nederland
Buitenlandse handel
(millioenen guldens)

TIJDVAK	1949	1950	1951	1952	1953
	INVOER				
1e kwartaal	1.341	1.702	2.405	2.260	2.059
2e kwartaal	1.307	1.993	2.688	2.051	2.123
3e kwartaal	1.204	1.890	2.371	1.931	2.235
4e kwartaal	1.424	2.117	2.110	2.087	2.443
Jaar	**5.276**	**7.702**	**9.574**	**8.329**	**8.860**
	UITVOER				
1e kwartaal	846	1.108	1.640	2.093	1.934
2e kwartaal	840	1.174	1.755	1.946	1.892
3e kwartaal	898	1.347	1.854	1.933	2.015
4e kwartaal	1.210	1.653	2.080	1.961	2.223
Jaar	**3.794**	**5.282**	**7.329**	**7.933**	**8.064**
	SALDO				
1e kwartaal	— 495	— 594	— 765	— 167	— 125
2e kwartaal	— 467	— 819	— 933	— 105	— 231
3e kwartaal	— 306	— 543	— 517	+ 2	— 220
4e kwartaal	— 214	— 464	— 30	— 126	— 220
Jaar	**— 1.482**	**— 2.420**	**— 2.245**	**— 396**	**— 796**

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Het aandeel van de B.L.E.U. in de Nederlandse buitenlandse handel is practisch ongewijzigd gebleven ten opzichte van 1952. Een zekere stabilisatie heeft zich in de onderlinge handel voorgedaan. Ten opzichte van de andere landen zij vooral aangestipt, dat bij de invoer het aandeel van West-Duitsland is verhoogd, terwijl dat van de Verenigde Staten is gedaald.

Nederland

Uitvoerwaarde per land van bestemming

LAND	1949	1950	1951	1952	1953
	Millioenen guldens				
B.L.E.U	508	722	1.083	1.242	1.255
West-Duitsland	410	1.104	1.023	1.109	1.134
Verenigd Koninkrijk	615	781	1.168	990	866
Verenigde Staten	111	227	419	516	644
Indonesië	392	300	402	440	291
Frankrijk	272	240	331	345	363
Zweden	149	191	299	334	340
	Percentage van het totaal				
B.L.E.U	13,4	13,7	14,8	15,7	15,6
West-Duitsland	10,8	20,9	14,0	14,0	14,1
Verenigd Koninkrijk	16,2	14,8	15,9	12,5	10,7
Verenigde Staten	2,9	4,3	5,7	6,5	8,0
Indonesië	10,3	5,7	5,5	5,5	3,6
Frankrijk	7,2	4,5	4,5	4,3	4,5
Zweden	3,9	3,6	4,1	4,2	4,2

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nederland

Invoerwaarde per land van herkomst

LAND	1949	1950	1951	1952	1953
	Millioenen guldens				
B.L.E.U	759	1.428	1.765	1.443	1.526
West-Duitsland	359	934	1.166	1.148	1.392
Verenigde Staten	878	898	1.069	1.080	896
Verenigd Koninkrijk	582	759	783	726	835
Indonesië	403	510	766	543	493
Zweden	174	261	380	302	348
Frankrijk	352	365	386	281	336
	Percentage van het totaal				
B.L.E.U	14,4	18,5	18,4	17,2	17,2
West-Duitsland	6,8	12,1	12,2	13,8	15,7
Verenigde Staten	16,6	11,7	11,2	13,6	10,1
Verenigd Koninkrijk	11,0	9,4	8,2	8,7	9,4
Indonesië	7,6	6,6	8,0	6,5	5,6
Zweden	3,3	3,4	4,0	3,6	3,9
Frankrijk	6,7	4,7	4,0	3,4	3,8

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Gevolg gevend aan de aanbeveling van de Raad van de O.E.E.S. heeft Nederland het liberalisatiepercentage in Mei 1953 verhoogd van 82 tot 92.

Het Nederlandse dollarbonussysteem, dat in 1952 nog uitbreiding had genomen, hield op 16 October 1953 op te bestaan.

3. — *Financiën.*

Dank zij de inkomsten uit het transito- en dienstenverkeer bleef het saldo op de lopende rekening van de betalingsbalans op een hoog peil gehandhaafd. Hoewel minder gunstig dan in 1952 steekt de uitslag schril af tegen die der voorgaande jaren, tijdens dewelke aanzienlijke tekorten werden geboekt.

De gunstige betalingsbalans heeft aanleiding gegeven tot een verbetering van de deviezenpositie, met name van de goudvoorraad; ingevolge de omzetting van deviezen in goud was de deviezenvoorraad bij het einde van 1953 slechts weinig groter dan bij het begin van het jaar. De toestand van Nederland ten opzichte van de E.B.U. bleef gunstig. Toch was het overschot in de E.B.U. geringer dan het voorgaande jaar, enerzijds, ingevolge de toeneming van de invoer uit de E.B.U.-landen en, anderzijds, ingevolge aflossingen op leningen.

De toeneming van de deviezenreserves had tot gevolg dat de geldhoeveelheid met meer dan 6 % toenam, namelijk van 8.041 millioen gulden per einde 1952 tot 8.549 millioen gulden per ultimo 1953. De verhoging was nagenoeg even groot voor het chartaal geld als voor het giraal geld, zodat het aandeel van beide soorten geld in de totale geldhoeveelheid ongeveer gelijk bleef.

Het financieringsoverschot van de gehele Overheid, dat 410 millioen gulden bedroeg in 1952, veranderde in een tekort van 600 millioen gulden in 1953, doordat het deficit van de lagere publiekrechtelijke lichamen nog groter werd, terwijl het financieringsoverschot van het Rijk bijna volledig wegviel. De afneming van het overschot van het Rijk was een gevolg van het stijgen der uitgaven bij dalende belastingontvangsten. Deze waren in 1953 veel lager dan in 1952, doordat in laatstgenoemd jaar bijzonder grote bedragen wegens belastingen uit vroegere jaren waren ontvangen. Een andere reden lag in het verminderen van de Amerikaanse hulp, die in 1953 werd beëindigd. Toch nam de liquiditeit, die bij het Rijk en de gemeenten in 1952 sterk was vergroot, in 1953 bij het Rijk nog krachtig toe.

In tegenstelling met het voorgaande jaar, in hetwelk de lagere publiekrechtelijke lichamen in grote mate leningen uitschreven, legde nu het Rijk beslag op het grootste deel van het opnemingsvermogen van de kapitaalmarkt; op een totale obligatieuitgifte van 844 millioen gulden nam het Rijk 738 millioen gulden op.

De private sector, met inbegrip van de « Bank voor Nederlandsche Gemeenten », nam slechts 56 millioen gulden op, vergeleken met 262 millioen gulden in 1952. Ook het bedrag van de aandelen-emissies liep terug en wel van 91 millioen in 1952 tot 31 millioen gulden.

Nederland
Goud- en deviezenreserves
(millioenen guldens)

OMSCHRIJVING	31 Dec. 1951	31 Dec. 1952	30 Juni 1953	31 Dec. 1953
Goud	1.195	2.060	2.329	2.792
Convertibele valuta	341	544	697	639
Convertibele valuta alleen in E.B.U.-verband	— 43	681	846	822
Niet-convertibele valuta	173	375	281	192
Totaal goud- en deviezenreserves	**1.666**	**3.660**	**4.153**	**4.445**

Bron : Nederlandsche Bank, N. V.

Deze beweging staat tegenover die van de spaarvorming bij de spaarbanken en landbouwkredietbanken, waarvan het tegoed in sterkere mate toenam dan tijdens het voorgaande jaar en dan in 1949. De aanwas van het tegoed bedroeg 383 millioen gulden, vergeleken met 266 millioen gulden in 1952 en een ontsparing van respectievelijk 46 millioen en 79 millioen in 1950 en 1951.

Op 7 April verlaagde de Nederlandsche Bank haar rentetarieven met 0,5 %. De discontovoet bedroeg vanaf die datum 2,5 %. Het rendement der obligaties is evenals in 1952 gedaald, echter in veel mindere mate. De aandelenkoersen zijn sterk verhoogd, nl. van 103 (1952 =100) in December 1952 tot 121 in December 1953. De prijsstijging ging gepaard met een toeneming van de omzet ter beurze.

4. — *Prijzen.*

De prijzen en lonen waren over het algemeen vrij stabiel. De groothandelsprijzen vertoonden slechts een lichte neiging tot dalen.

De detailprijzen van een aantal verbruiksartikelen, zoals textiel en schoenen, hebben ook een dalende beweging vertoond, maar in het prijsindexcijfer van het gezinsverbruik was zulks niet merkbaar; het was integendeel een weinig hoger dan in 1952.

Daar de nominale loonvoet ook een weinig hoger was, bleef de reële loonvoet ongeveer gelijk aan die van 1952. Het inkomen van de groep der loontrekkers als geheel steeg niettemin door de toegenomen werkgelegenheid.

Einde September 1953 werd bekend gemaakt dat op 1 Januari 1954 een algemene loonsverhoging van 5 % zou worden doorgevoerd, ter compensatie van de vanaf dezelfde datum van kracht wordende huurverhoging en om de vroeger ingevoerde verbruiksbeperking, voor zover ze nog in werking was, te niet te doen. Ingevolge deze loonsverhoging en de bijkomen-

de toeslagen, die aan de geschoolde arbeiders en in sommige categorieën van gemeenten werden verleend, steeg het algemeen loonpeil in de eerste maanden van 1954 met gemiddeld 7,5 %.

§ 4. — ONTWIKKELING VAN HET HANDELSVERKEER TUSSEN DE B.L.E.U. EN NEDERLAND

Wanneer op 5 September 1944 de Belgische, Luxemburgse en Nederlandse Regeringen in ballingschap te Londen een douaneconventie ondertekenden, handelden zij in de overtuiging dat voor het herstel van de welvaart in de na-oorlogse periode een zo nauw mogelijke economische samenwerking onder de drie landen noodzakelijk was. De oprichting van een douane-unie leek hun het beste middel tot het bereiken van het gestelde doel. Overeenkomstig het akkoord moest de douane-unie in werking treden zodra de drie landen zouden bevrijd zijn. Toen Nederland opnieuw vrij was bleek de onmiddellijke inwerkingstelling echter onmogelijk wegens het grote verschil in de economische toestand van Nederland, enerzijds, en van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, anderzijds. Toch werd reeds in April 1946 aangekondigd dat een economische unie zou worden opgericht.

Het gemeenschappelijk toltarief werd van kracht op 1 Januari 1948, datum waarop ook de douanerechten op het verkeer tussen Nederland en de B.L.E.U. werden opgeheven. De onderlinge handel zou echter slechts een omvangrijke uitbreiding genieten na de afsluiting van het Voor-Unie-akkoord, waarbij tot de geleidelijke liberalisatie van het verkeer tussen de drie landen werd besloten. In 1950 was de handel tussen de partners geheel vrij, met uitzondering evenwel van sommige waren, w.o. vooral landbouwproducten. Volledigheidshalve dient opgemerkt te worden dat de Nederlandse invoer in België reeds vanaf 1947 in grote mate was vrijgegeven.

1. — *Algemeen verloop.*

De eenheidsmarkt is een werkelijkheid geworden, ondanks het toepassen van sommige vrijwaringsmaatregelen ten behoeve van bepaalde Belgische sectoren. Het percentage der restricties is trouwens gering ten opzichte van de totale onderlinge handel. De gekoesterde verwachting als zou de instelling van een eenheidsmarkt leiden tot een vergroting van het onderling handelsverkeer werd niet teleurgesteld : het volstaat de evolutie van het handelsverkeer der B.L.E.U. met Nederland te vergelijken met het verloop van de totale buitenlandse handel der beide landen.

Deze vergelijking leidt tot volgende vaststellingen :

— De waarde van de buitenlandse handel der B.L.E.U. met alle landen was in 1953 vijfmaal zo groot als vóór de oorlog; die van de handel met Nederland was achtmaal zo groot, zowel bij de invoer als bij de uitvoer.

— De waarde van de totale invoer van Nederland vertegenwoordigde in 1953 het zevenvoudige van de vooroorlogse waarde; bij de export lag de waarde achtmaal hoger dan vóór de oorlog. Voor de handel van Nederland met de B.L.E.U. bedroeg de toenemingscoëfficiënt 10 ten opzichte van de invoer en 12 ten opzichte van de uitvoer.

— Het volume van het handelsverkeer onder de O.E.E.S.-landen is ten opzichte van vóór de oorlog met 50 % verhoogd; voor het intra-Beneluxverkeer is het volume verdubbeld.

— De invoer van de B.L.E.U. uit Nederland kende een meer geleidelijke verhoging dan de B.L.E.U.-uitvoer naar genoemd land. Deze nam in 1950 en 1951 zeer sterk toe door de aanzienlijke inhaalvraag naar verbruiksgoederen in Nederland en door de uitzetting van de vraag ingevolge de Korea-gebeurtenissen. Deze stijging werd gevolgd door een inzinking in 1952 en door een stabilisatie in het begin van 1953; de B.L.E.U.-uitvoer steeg echter opnieuw vanaf het midden van het jaar, zodat het jaarcijfer toch op een enigszins hoger peil lag dan in 1952.

Voornaamste handelspartners der B.L.E.U.
(percentage van de totale uitvoerwaarde)

JAARTAL	Nederland	Verenigd Koninkrijk	Frankrijk	West-Duitsland	Verenigde Staten
1936/1938	11,7	14,0	16,8	11,2	7,4
1948	15,4	9,0	9,4	4,6	6,0
1949	14,6	9,4	7,4	10,8	5,2
1950	22,4	7,8	9,2	6,8	8,5
1951	17,9	10,0	9,2	6,1	7,9
1952	15,3	11,1	7,4	9,6	7,5
1953	17,8	7,8	8,0	9,3	10,2

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Voornaamste handelspartners van Nederland
(percentage van de totale uitvoerwaarde)

JAARTAL	B.L.E.U.	Verenigd Koninkrijk	Frankrijk	West-Duitsland	Verenigde Staten
1936/1938	10,9	22,2	6,6	15,8	4,9
1948	15,8	14,3	8,1	6,0	2,8
1949	13,4	16,2	7,2	10,8	2,9
1950	13,7	14,8	4,5	20,9	4,3
1951	14,8	15,9	4,5	14,0	5,7
1952	15,7	12,5	4,3	14,0	6,5
1953	15,6	10,7	4,5	14,1	8,0

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U.

JAARTAL	INVOER					UITVOER				
	Totaal		Uit Nederland		Aandeel van Nederland in het totaal (percentage)	Totaal		Naar Nederland		Aandeel van Nederland in het totaal (percentage)
	Milliarden franken	1936/1938 = 100	Milliarden franken	1936/1938 = 100		Milliarden franken	1936/1938 = 100	Milliarden franken	1936/1938 = 100	
1936	21,7		1,9		8,9	19,7		2,4		12,0
1937	27,7	100	2,3	100	8,2	25,7	100	2,8	100	11,0
1938	23,1		2,1		9,0	21,7		2,6		12,0
1948	87,5	362	7,2	344	8,2	74,1	331	11,4	440	15,4
1949	81,9	355	7,6	363	9,3	80,1	353	11,7	455	14,6
1950	97,8	405	9,8	470	10,0	82,8	370	18,6	713	22,4
1951	127,5	526	13,9	667	10,9	132,6	584	23,8	914	17,9
1952	123,0	509	16,2	775	13,2	122,6	540	18,7	720	15,3
1953	121,0	500	16,6	794	13,7	113,0	497	20,1	773	17,8

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland

JAARTAL	INVOER					UITVOER				
	Totaal		Uit de B.L.E.U.		Aandeel van de B.L.E.U. in het totaal (percentage)	Totaal		Naar de B.L.E.U.		Aandeel van de B.L.E.U. in het totaal (percentage)
	Millioenen guldens	1936/1938 = 100	Millioenen guldens	1936/1938 = 100		Millioenen guldens	1936/1938 = 100	Millioenen guldens	1936/1938 = 100	
1936	1.017		119			743		86		
1937	1.550	100	180	100	11,6	1.142	100	126	100	10,9
1938	1.416		162			1.043		106		
1948	4.920	371	730	475	14,8	2.669	273	422	398	15,8
1949	5.276	397	759	494	14,4	3.794	389	508	479	13,4
1950	7.702	580	1.428	929	18,5	5.282	541	722	681	13,7
1951	9.574	721	1.765	1.149	18,4	7.329	750	1.083	1.023	14,8
1952	8.329	627	1.443	939	17,2	7.933	813	1.242	1.172	15,7
1953	8.860	667	1.526	993	17.2	8.064	826	1.255	1.185	15,6

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

Nederland en de B.L.E.U. zijn elkaars belangrijkste afzetgebied geworden. Het aandeel van het intra-Beneluxverkeer in de totale buitenlandse handel van de beide partners is met 50 % gestegen ten opzichte van 1936/1938, terwijl het aandeel van het handelsverkeer met de andere landen is gedaald. Zulks is onder meer waar voor Duitsland, en nog meer voor de handel met Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

Tijdens de periode 1948-1951 was het dekkingspercentage (van de invoer door de uitvoer) der B.L.E.U., wat de handel met Nederland betreft, zeer hoog. In 1952 trad een scherpe daling in, terwijl het dekkingspercentage in 1953 licht verbeterde, zodat het opnieuw nagenoeg even belangrijk werd als vóór de oorlog.

Dekkingspercentages van de buitenlandse handel der B.L.E.U.

JAARTAL	Nederland	Verenigd Koninkrijk	Frankrijk	West-Duitsland	Verenigde Staten	Totaal
1936/1938...	123,9	153,1	116,6	91,3	81,7	92,1
1948	159,2	78,6	92,0	65,5	28,5	84,7
1949	154,3	103,4	73,0	152,9	28,4	97,6
1950	189,5	68,7	69,1	71,4	45,6	84,7
1951	171,1	125,5	92,7	71,6	51,0	104,2
1952	115,6	135,2	73,1	88,2	51,0	99,6
1953	121,1	80,2	67,6	70,7	92,8	93,3

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Dekkingspercentages van de buitenlandse handel van Nederland

JAARTAL	B.L.E.U.	Verenigd Koninkrijk	Frankrijk	West-Duitsland	Verenigde Staten	Totaal
1936/1938...	69,1	190,3	116,4	52,1	42,8	73,7
1948	57,8	82,7	90,4	59,9	8,5	54,3
1949	66,7	105,7	74,6	114,1	12,6	71,6
1950	50,4	102,8	64,3	118,3	25,2	68,2
1951	61,1	148,7	84,0	87,8	39,1	76,7
1952	85,7	133,0	121,5	96,9	47,6	94,1
1953	82,2	103,2	107,9	81,4	71,7	90,1

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek.

2. — *Evolutie per groep van producten.*

Wanneer de intra-Beneluxhandel bekeken wordt van uit het oogpunt der B.L.E.U., laat de evolutie naar groep van producten zich als volgt kenschetsen.

De relatief weinig belangrijke uitvoer van landbouwproducten uit de

B.L.E.U. naar Nederland bleef in de totale B.L.E.U.-uitvoer naar Nederland nagenoeg hetzelfde aandeel behouden als vóór de oorlog (1).

Bij de industriële producten valt op dat het aandeel van de fabrikaten (2) aanzienlijk gestegen is, terwijl dat van de ruwe of eenvoudig bereide stoffen merkelijk is gedaald. Zulks geldt zowel voor de invoer

Invoer van de B.L.E.U. uit Nederland

Indeling naar de graad van bewerking

Naar waarde (percentage)

JAARTAL	Levende dieren	Voedingsmiddelen en dranken	Ruwe of eenvoudig bereide stoffen	Fabrikaten	Onbewerkt goud en zilver en gouden en zilveren munten	Totaal
1938.....	0,19	35,13	48,58	16,10	—	100,0
1948.....	1,95	47,28	18,19	32,55	0,03	100,0
1949.....	2,52	44,83	23,71	28,93	0,01	100,0
1950.....	0,11	41,78	24,26	33,85	—	100,0
1951.....	0,13	34,68	27,29	37,34	0,56	100,0
1952.....	0,33	35,53	25,20	38,94	—	100,0
1953.....	0,22	30,56	24,02	45,20	—	100,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uitvoer van de B.L.E.U. naar Nederland

Indeling naar de graad van bewerking

Naar waarde (percentage)

JAARTAL	Levende dieren	Voedingsmiddelen en dranken	Ruwe of eenvoudig bereide stoffen	Fabrikaten	Onbewerkt goud en zilver en gouden en zilveren munten	Totaal
1938	0,08	2,72	36,13	60,88	0,19	100,0
1948	0,01	2,86	16,95	80,14	0,04	100,0
1949	0,02	2,47	17,59	79,81	0,11	100,0
1950	0,01	3,07	16,83	79,99	0,10	100,0
1951	0,01	2,31	20,37	77,23	0,08	100,0
1952	0,01	1,71	22,86	75,19	0,23	100,0
1953	0,01	2,42	24,19	73,27	0,11	100,0

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) Voor Nederland is daarentegen het aandeel van de landbouwproducten in de totale Nederlandse uitvoer naar de B.L.E.U. sedert het maximumcijfer van 1948 regelmatig achteruitgelopen, hoewel de uitvoer van landbouwproducten belangrijk bleef.

(2) Indeling volgens de naamlijst van Brussel.

uit als voor de export naar Nederland, maar de verhouding is niet dezelfde. Bij de uitvoer naar Nederland is het aandeel van de fabrikaten sedert 1938 met 20 % toegenomen, terwijl het bij de invoer uit Nederland in de B.L.E.U. in 1953 tot het drievoudige van het vooroorlogse percentage is gestegen. Niettemin blijft het aandeel der fabrikaten bij de uitvoer groter dan bij de invoer.

Op grond van de indeling der nijverheidsproducten in de drie groepen *textielproducten, metaalproducten* en *overige producten* valt vooral het volgende op wat de evolutie sedert 1938 betreft :

— Voor elk der drie groepen is de toeneming van de invoer uit en de uitvoer naar Nederland groter dan de stijging van het verkeer met de andere landen.

— De stijging van de uitvoer is het grootst voor de textielproducten.

— Voor de textielproducten en de metaalproducten is de toeneming van de invoer uit Nederland groter dan de toeneming van de uitvoer naar genoemd land.

De liberalisatie waartoe na het afsluiten van het Voor-Unieverdrag werd overgegaan, voltrok zich eerst voor de metaalproducten en daarna voor de textielproducten. In 1950 steeg de textieluitvoer merkelijk, maar in 1951 liep de uitvoer van metaalproducten sterk omhoog, als gevolg van de Korea-hausse, terwijl in de textielsector een inzinking intrad. In 1952 verslapte echter ook de vraag naar metaalproducten, om conjuncturele

Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland
Indeling naar de waarde der producten
(millioenen franken)

JAARTAL	Landbouw-producten	Textiel-producten	Metaal-producten	Overige	Totaal
	INVOER				
1948	2.876	934	1.135	2.244	7.189
1949	3.459	936	1.061	2.130	7.586
1950	3.807	1.312	1.256	3.404	9.779
1951	4.380	1.793	2.502	5.227	13.902
1952	5.348	2.268	2.792	5.807	16.215
1953	4.512	2.629	3.107	6.372	16.620
	UITVOER				
1948	389	2.073	5.880	3.102	11.444
1949	257	2.606	5.746	3.118	11.727
1950	381	7.788	5.996	4.395	18.560
1951	412	6.839	10.695	5.832	23.778
1952	263	4.103	9.123	5.257	18.746
1953	406	5.307	8.103	6.304	20.120

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Handelsverkeer naar waarde der B.L.E.U. in 1953, in verhouding tot 1948

OMSCHRIJVING	INVOER		UITVOER	
	Totaal	Nederland	Totaal	Nederland
Landbouwproducten ...	— 12 %	+ 57 %	+ 13 %	+ 4 %
Textielproducten	+ 69 %	+ 182 %	+ 58 %	+ 156 %
Metaalproducten	+ 67 %	+ 174 %	+ 42 %	+ 38 %
Overige	+ 41 %	+ 184 %	+ 75 %	+ 103 %

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

redenen en ingevolge de uitbreiding van de Westduitse export. Het jaar 1953 bracht een herleving van de uitvoer van textielproducten. Tenslotte is de export van de groep der overige nijverheidsproducten, afgezien van een daling in 1952, geleidelijk gestegen.

Bij de invoer, die tot in 1952 een geleidelijke verhoging vertoonde, zowel voor de landbouwproducten als voor de industriële producten, is de toeneming van de import van industriële producten in 1953 nauwelijks voldoende geweest om de terugloop van die der landbouwproducten te compenseren.

Tenslotte moet gewag worden gemaakt van een tweevoudig en belangrijk verschijnsel dat in het intra-Beneluxverkeer tot uiting is gekomen. Vooreerst vertoonde de invoer in België van Nederlandse nijverheidsproducten een aanzienlijke uitbreiding, welke de belangrijke industrialisatie van Nederland weerspiegelt. Deze tendens kan voor België verontrustend zijn doordat zij vooral tot uiting komt bij de afgewerkte producten.

Handelsverkeer der B.L.E.U. met Nederland
Gevoelige producten

JAARTAL	Invoer uit Nederland			Uitvoer naar Nederland		
	Totaal (millioenen franken)	Gevoelige sectoren		Totaal (millioenen franken)	Gevoelige sectoren	
		Millioenen franken	Percentage van het totaal		Millioenen franken	Percentage van het totaal
1949	7.586	543	7,2	11.727	375	3,2
1950	9.779	857	8,8	18.560	1.847	9,9
1951	13.902	1.429	10,3	23.778	1.681	7,1
1952	16.215	2.052	12,7	18.746	797	4,3
1953	16.620	2.162	13,0	20.120	1.102	5,5

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Handelsverkeer der B.L.E.U.

Gevoelige producten

JAARTAL	Invoer van de gevoelige sectoren			Uitvoer van de gevoelige sectoren		
	Totaal (millioenen franken)	Uit Nederland		Totaal (millioenen franken)	Naar Nederland	
		Millioenen franken	Percentage van het totaal		Millioenen franken	Percentage van het totaal
1949	2.017	543	26,9	1.683	375	22,5
1950	2.841	857	30,2	2.839	1.847	65,1
1951	4.230	1.429	33,8	3.977	1.681	42,3
1952	4.202	2.052	48,8	2.423	797	32,9
1953	4.421	2.162	48,9	2.702	1.102	40,8

Bron : Ministerie van Economische Zaken,
Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

De vrijwaringsmaatregelen welke sedert 1952 zijn getroffen, hebben in 1953 de toeneming van de invoer van sommige zogenaamde gevoelige producten (1) geremd, terwijl de uitvoer derzelfde producten naar Nederland een zekere uitbreiding nam.

Voorts kan worden vastgesteld dat de invoer van landbouwproducten en voedingsmiddelen uit Nederland, verhoudingsgewijs, tegenover de totale invoer uit genoemd land aan belangrijkheid verloren heeft. Buiten hetgeen hierboven reeds werd aangestipt vloeit deze evolutie voort uit de vooruitgang van de Belgische landbouwproductie, zowel wat betreft de kwaliteit der producten als de mate waarin de binnenlandse behoeften worden gedekt.

(1) Onder gevoelige producten worden verstaan die producten waarover gehandeld werd tijdens de besprekingen der Benelux-Regeringen over de toepassing van de Verklaring van Knokke en van het Protocol van 's-Gravenhage : tabak, rayonweefsels, papier, enz.

ZEVENDE DEEL

Economische betrekkingen van België met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

ECONOMISCHE BETREKKINGEN VAN BELGIË MET BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

De economische toestand van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi is in 1953 gunstig blijven evolueren. De betrekkingen met België hebben opnieuw een hoog peil bereikt.

AFDELING I. — DE BELGEN IN BELGISCH-KONGO EN IN RUANDA-URUNDI

De blanke bevolking in Belgisch-Kongo neemt regelmatig toe; ze is van 76.764 eenheden op 31 December 1952 gestegen tot 86.688 op 31 December 1953. De bevolking van Belgische nationaliteit is in de loop der jongste jaren dermate vermeerderd, dat ze einde 1953 78,2 % van de totale bevolking vertegenwoordigde. In Ruanda-Urundi is de evolutie nagenoeg dezelfde : de blanke bevolking is hier van 5.121 tot 5.306 toegenomen, waaronder 3.891 Belgen.

Wat het aantal kolonisten betreft, staan de Belgen op weinig na gelijk met de buitenlanders. Het aantal kolonisten, die België door toedoen van de Kolonisatiedienst bij het Ministerie van Koloniën verlaten, boekt sedert het einde van de oorlog een bestendige vooruitgang en heeft in 1953 een totaal van 2.650 personen bereikt, namelijk 1.070 mannen vergezeld van 973 vrouwen en 607 kinderen. De Maatschappij voor Krediet aan het Kolonaat heeft in 1953 176 kredietverleningen voor een gezamenlijk bedrag van 124 millioen frank toegestaan.

AFDELING II. — HANDELSBETREKKINGEN TUSSEN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE EN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

De buitenlandse handel tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de gebiedsdelen van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi kan vol-

Buitenlandse handel van

W

(duizend

SECTIE	Invoer van	
	1949	1950
I. Levende dieren en producten van het dierenrijk	5.493	4.729
II. Producten van het plantenrijk	490.749	638.743
III. Vetstoffen, vetten, oliën en hun dissociatieproducten; bewerkte spijsvetten, was van dierlijke of van plantaardige oorsprong	379.879	503.225
IV. Producten van de voedingsmiddelennijverheid; dranken, alcoholhoudende vloeistoffen en azijn; tabak	55.311	44.727
V. Minerale producten	1.384.139	1.300.418
VI. Chemische en pharmaceutische producten; verf en vernissen; reukwerk, zeep; kaarsen en dergelijke; lijm en gelatine; springstoffen; meststoffen	2.939	1.294
VII. Huiden, leder, pelterijen en werken daarvan	30.763	30.723
VIII. Rubber en rubberwaren	56.616	114.765
IX. Hout en houtwaren; kurk en kurkwaren; vlechtwerk	72.124	89.264
X. Papier en papierwaren	251	353
XI. Textielstoffen en textielwaren	617.957	917.259
XII. Schoeisel, hoeden, regen- en zonneschermen, modewaren	95	69
XIII. Werken van steen en van andere minerale stoffen; ceramiekwaren, glas en glaswaren	68	43
XIV. Echte parels, edelstenen, edele metalen en werken daarvan; munten	548.169	612.793
XV. Onedele metalen en werken daarvan	2.445.435	3.124.882
XVI. Machines en toestellen; electrotechnisch materieel	7.985	21.300
XVII. Vervoermaterieel	2.329	2.672
XVIII. Wetenschappelijke instrumenten en toestellen, precisieinstrumenten en -toestellen; horlogemakerswerk; muziekinstrumenten	1.560	3.224
XIX. Wapens en ammunitie	91	53
XX. Allerlei goederen en producten elders niet begrepen	2.159	2.060
XXI. Kunstwerken en voorwerpen voor verzamelingen	452	498
XXII. Goederen, die niet in bovenvermelde secties opgenomen werden	—	—
Algemeen totaal	**6.104.562**	**7.413.094**

B L. E. U. met Belgisch-Kongo

d

nken)

E.U. uit Belgisch-Kongo			Uitvoer van de B.L.E.U. naar Belgisch-Kongo				
1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
15.523	10.843	8.943	20.341	25.932	35.155	50.763	72.962
635.514	476.539	554.106	25.979	41.647	50.921	66.587	83.075
491.127	416.627	521.080	4.764	4.095	13.493	12.844	11.376
74.028	87.351	85.903	41.283	68.020	101.134	97.846	124.170
2.030.023	1.951.156	1.355.070	65.927	70.963	130.787	181.347	167.223
7.610	11.750	2.063	153.258	164.679	262.405	317.027	298.887
26.586	16.435	14.899	7.983	9.101	16.967	17.837	20.098
318.491	218.936	188.553	50.317	40.413	128.538	95.060	98.458
139.453	50.516	55.725	15.224	12.516	24.908	27.353	63.307
1.117	574	252	65.699	70.663	160.378	157.650	143.069
1.537.623	787.398	611.064	333.181	229.782	436.530	419.311	385.244
50	48	51	7.681	11.212	18.529	59.562	89.824
20	29	20	75.228	70.196	106.195	127.937	132.444
637.265	704.348	694.075	6.874	8.495	39.349	8.389	7.418
4.084.980	5.026.386	4.907.923	1.118.105	927.395	1.832.661	2.622.227	2.087.950
15.316	17.419	18.611	791.701	683.383	1.096.518	1.619.881	1.457.582
6.413	6.320	9.066	555.624	554.914	704.315	993.563	1.027.726
1.827	2.972	3.473	41.635	41.748	50.657	58.246	68.014
119	82	134	18.843	12.461	16.095	94.636	68.021
1.805	1.806	1.683	16.890	16.408	33.657	32.815	31.921
332	508	462	2.777	1.124	1.538	1.008	1.904
—	—	—	2.218	2.687	2.257	3.051	6.600
10.015.222	**9.788.043**	**9.033.156**	**3.421.532**	**3.067.834**	**5.262.992**	**7.064.940**	**6.447.273**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

gens het inkomend en het uitgaand verkeer, hetzij van de B.L.E.U., hetzij van de Afrikaanse gebiedsdelen, worden behandeld. De afwijkingen tussen beide statistische reeksen zijn soms aanzienlijk, voornamelijk wat het verkeer met bestemming naar de B.L.E.U. betreft, eensdeels, omdat de goederen door de Kongolese douanediensten volgens *conventionele waardeschalen* worden geschat, die merkelijk van de werkelijke prijzen kunnen verschillen en, anderdeels, omdat de goederen wegens afleidingen tijdens het vervoer op zee of ingevolge een transito door de B.L.E.U. een andere dan de aangegeven bestemming krijgen; daarenboven vormt de voorlopige invoer in de B.L.E.U. met de daaropvolgende wederuitvoer, na of zonder bewerking, een soms belangrijke categorie, die afzonderlijk van de voor rechtstreeks verbruik bestemde invoer te behandelen is; tenslotte, dient buiten de statistiek van de buitenlandse handel nog rekening te worden gehouden met het bij de douanediensten niet als dusdanig aangegeven veredelingsverkeer, waarbij, inzonderheid voor de ertsen en de metalen, aanzienlijke bedragen betrokken zijn.

Dientengevolge moeten zowel de door het Gouvernement-Generaal verstrekte gegevens als de van Belgische zijde opgemaakte statistieken worden nagegaan om niet enkel het opslorpingsvermogen van de B.L.E.U. voor producten uit de overzeese gebiedsdelen te kunnen ramen, maar ook de commerciële en industriële functie van de Unie ten opzichte van deze gebiedsdelen te bepalen.

Te dien einde zal men eerst de hoofdtrekken van de evolutie in de buitenlandse handel tussen de B.L.E.U. en Belgisch-Kongo in het licht der statistieken van het Nationaal Instituut voor de Statistiek vaststellen; alsdan zullen met behulp van twee statistische reeksen de evolutie voor de belangrijkste producten of groepen van producten worden ontleed; ook zal men trachten de eigenlijke bestemming te bepalen alvorens de intensiteit der wederzijdse handelsbetrekkingen te schatten.

§ 1. — ALGEMENE EVOLUTIE

De terugloop van de waarde van de B.L.E.U.-invoer, verlrekkende van het maximum van 1951, stemt, indien men rekening houdt met de prijsevolutie, in feite overeen met een peil van het handelsverkeer, dat tijdens de jaren 1951 tot 1953 nagenoeg stabiel is gebleven en ten opzichte van 1949-1950 met 10 tot 15 % is gestegen. De uitvoer is daarentegen in merkelijke mate toegenomen, namelijk, bij constante prijzen, met ongeveer 85 % tussen 1949 en de jaren 1952 en 1953.

Hieruit blijkt onmiddellijk dat de daling van de grondstoffenprijzen de fundamentele positie van het bedrijfsleven in de Afrikaanse gebiedsdelen en onder meer de omvang der verzendingen naar de B.L.E.U. niet heeft beïnvloed.

De evolutie van de invoer in de B.L.E.U. is gekenmerkt door een grotere gevoeligheid van de plantaardige producten; in overeenstemming met

de prijsstijging in 1950-1951, was voor deze producten de invoer in de B.L.E.U. meer toegenomen dan voor de metalen; in 1952 viel er daarentegen een uiterst gevoelige achteruitgang der noteringen voor plantaardige producten waar te nemen; de min of meer stijgende tendens van de hoeveelheid heeft evenwel een stabilisatie der waarden in 1953 mogelijk gemaakt; daarentegen steeg de omvang der ingevoerde metalen in 1952 en liep hij in 1953 licht achteruit, terwijl zich bij de ertsen een scherpe daling aftekende. De algemene evolutie wijst dus een tamelijk eenvoudig verloop aan, dat vooral van de prijzen afhankelijk is.

Handel van de B.L.E.U. met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Waarde
(millioenen franken)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer
1949	6.125,2	3.474,2
1950	7.347,0	3.120,0
1951	10.032,9	5.401,0
1952	9.808,5	7.207,3
1953	9.055,5	6.606,6

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Bij de uitvoer naar Belgisch-Kongo zijn de bewegingen, wegens de verscheidenheid der producten en de belangrijkheid van de pogingen tot penetratie op de markt heel wat meer uiteenlopend. Toch zijn vooral de rubrieken, metalen, machines en vervoermaterieel, kenmerkend voor de evolutie, en wel omdat ze meer dan twee derde van de totale uitvoer vertegenwoordigen; daar ze door de uitrustingsbehoeften worden bedongen, hebben ze in 1953 blijk gegeven van een zekere stagnatie in vergelijking met de vroeger genomen uitbreiding. De sector der verbruiksgoederen, waarin de toeneming in 1951 en 1952 minder sterk was, heeft zich in 1953 echter op een bevredigend peil gehandhaafd; de verzendingen van voedingsmiddelen, houtwaren en schoeisel bleven verder stijgen.

Ondanks de afwerking van omvangrijke investeringsprogramma's der Kongelese vennootschappen, de ontwikkeling van de plaatselijke productie en de terugslag op de inlandse koopkracht van de uit de teelten getrokken geringere winsten, kon de in 1952 geboekte vooruitgang van de Belgisch-Luxemburgse uitvoer in 1953 worden gehandhaafd, hetgeen op een toenemende koopkracht in deze gebiedsdelen en, algemeen gesproken, op een opvoering van de inlandse levensstandaard wijst.

§ 2. — ONTLEDING PER PRODUCT

1. — *Invoer in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.*

Aan de hand van de hierna volgende tabel is het mogelijk de evolutie der verzendingen van koloniale producten naar de B.L.E.U. naar hoeveelheid en waarde na te gaan. Het deel van bedoelde verzendingen, dat van zijn bestemming afgeleid wordt alvorens de B.L.E.U. te bereiken, schijnt niet omvangrijk te zijn; een schatting er van is alleszins onmogelijk. Daarente-

Sommige uit Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in de B.L.E.U. ingevoerde producten
Jaren 1949 tot 1953

PRODUCT	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (duizenden franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Ruw ivoor	21	18	62	48	36	5.014	4.497	15.422	10.499	8.652
Bananen	3.726	10.314	12.656	7.201	6.418	19.231	79.622	105.801	60.118	48.218
Ongebrande koffiebonen	7.718	8.760	8.712	7.512	8.505	130.249	325.301	412.488	357.489	388.385
Maïs	3.477	13.464	2.345	612	2.018	10.021	40.690	9.092	1.958	7.408
Palmpitten	44.430	16.893	3.586	835	11.212	227.039	102.477	28.413	5.274	79.611
Kopal	4.990	4.027	3.786	2.401	1.564	57.488	51.398	56.750	32.275	17.452
Ruwe of voorbewerkte katoenzaadolie	251	106	88	521	2.359	3.794	2.299	2.303	8.367	36.581
Ruwe grondnotenolie	2.386	3.132	760	2.405	5.330	23.442	54.082	17.467	42.897	98.620
Palmolie : ruwe	37.876	42.295	31.372	33.576	42.822	325.829	417.623	440.251	337.597	362.074
andere	303	246	528	244	433	4.018	4.527	15.094	3.527	4.990
Palmpittenolie	938	633	236	1.042	1.000	10.880	13.300	5.676	14.241	16.006
Ongebrande cacaobonen	999	671	786	785	997	21.724	21.736	29.339	28.073	33.792
Veekoeken	2.733	5.430	9.453	13.333	11.653	7.417	15.483	36.401	54.275	45.944
Tabak in bladeren	37	55	18	43	45	850	1.587	1.562	4.107	5.387
Kopererts	10	2	12	12	204	573	21	166	4.055	5.060
Zinkerts	97.367	109.630	156.443	146.931	111.042	202.141	298.102	639.810	596.011	173.472
Tinerts	12.069	13.046	12.278	13.048	14.413	840.750	941.734	1.359.291	1.296.211	1.112.880
Mangaanerts	—	5	4.586	10.192	151	—	7	11.370	28.121	240
Onbereide huiden en vellen van grote dieren	700	669	425	379	371	27.178	27.961	23.777	14.621	13.361
Rubber	4.000	3.958	5.868	7.362	8.471	56.570	114.693	318.475	218.933	188.527
Onbewerkt rondhout	25.715	34.722	45.961	11.838	3.620	51.556	59.335	103.761	29.732	8.209
Enkel overlangs gezaagd hout	5.894	5.427	5.022	3.313	4.849	18.680	16.671	20.310	12.155	18.606
Duplex-, triplex- en multiplexhout	33	769	887	464	788	346	2.666	11.479	5.818	9.012
Ruwe katoen : linters	44	674	256	513	286	388	5.500	5.913	5.903	2.840
andere	17.147	23.970	26.589	13.448	14.976	461.238	785.862	1.375.303	625.554	566.196
Urena lobata, punga en abroma augusta (a)	10.883	8.673	7.368	11.748	5.428	154.943	121.532	145.181	153.158	48.940
Ruw goud	12	12	12	13	13	547.860	612.501	636.482	702.921	691.835
Ruw koper	112.485	116.866	122.104	134.238	129.077	2.345.730	2.966.128	3.802.602	4.871.102	4.709.506
Ruw tin	919	1.298	1.746	1.136	1.288	91.775	127.588	256.657	138.515	150.431
Cadmium	9	13	14	10	12	2.227	3.738	6.946	1.958	2.087

(a) Inclusief, in 1949 en 1950, allerhande vezels van minder belang.

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Sommige door Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi uitgevoerde producten

Jaren 1949 tot 1953

PRODUCT	Hoeveelheid (tonnen)					Waarde (duizenden franken)				
	1949	1950	1951	1952	1953	1949	1950	1951	1952	1953
Runderhuiden	1.147,2	1.473,3	1.177,4	1.262,8	1.232,6	39.873,9	57.160,6	61.235,4	47.120,1	41.637,7
Ruwe ivoor van olifanten	52,8	91,9	169,9	127,7	187,6	9.901,6	18.915,2	35.215,6	25.453,4	36.471,8
Hout	71.313,3	105.232,5	135.740,0	90.972,2	142.463,1	106.935,2	181.717,7	277.054,5	195.473,0	296.872,4
Cacao	1.811,8	1.691,6	1.896,4	2.056,8	2.637,4	36.563,9	43.337,2	71.492,2	71.713,3	86.317,5
Koffie	31.445,2	33.389,3	35.405,9	30.946,5	33.947,7	562.001,3	1.278.894,6	1.710.814,3	1.584 299,0	1.674.715,5
Plantagerubber	6.780,2	8.215,1	12.166,6	16.806,7	18.080,4	92.524,8	187.028,1	693.832,9	605.907,4	409.837,5
Kopal	10.721,1	12.482,5	14.227,3	4.778,9	5.377,2	91.809,4	146.934,7	193.057,7	53.683,4	44.278,6
Vezels	65.665,4	67.834,3	57.356,6	63.902,8	57.685,8	1.650.958,7	1.989.495,5	2.391.090,6	2.414.735,4	1.975.736,0
Zaden	7.593,1	5.017,6	5.736,3	6.528,5	2.018,0	30.020,7	28.218,2	26.667,0	47.803,6	16.049,9
Aardnotenolie	9.673,2	5.441,3	8.334,0	5.598,4	8.761,5	156.429,9	75.394,2	194.152,7	85.567,9	135.462,4
Katoenolie	956,5	2.322,6	2.942,4	4.691,7	5.194,0	11.488,4	29.156,4	59.907,4	68.899,5	67.585,3
Palmolie	78.997,1	130.679,7	128.430,0	143.554,8	127.115,3	747.600,8	1.318.756,7	2.362.008,5	1.436.383,8	1.088.429,7
Witte palmolie	—	1.359,1	3.638,5	2.889,6	6.727,5	—	14.084,4	68.920,0	31.512,6	58.550,9
Palmpittenolie	14.292,6	14.607,4	18.902,7	12.963,7	16.265,3	210.298,5	203.722,0	341.500,6	153.325,8	217.324,1
Palmpitten	80.034,4	85.771,5	87.512,8	93.453,8	88.522,0	493.582,5	587.339,1	841.723,7	614.543,0	621.194,7
Kinabast	1.087,9	1.328,9	1.509,9	611,1	1.692,7	49.191,2	50.811,1	48.386,2	19.153,5	44.790,2
Veekoeken	29.461,7	20.765,4	36.709,2	32.765,7	40.882,4	65.477,9	52.938,1	113.282,9	104.008,4	139.176,0
Bananen	—	11.271,3	17.631,1	22.371,8	25.345,0	—	23.092,3	35.214,6	44.762,6	87.560,2
Kobalt	1.914,8	2.391,0	2.600,0	3.457,0	4.743,8	242.786,6	372.128,3	525.003,7	836.041,1	1.161.291,1
Witte legering (Cu Co)	5.577,3	6.635,2	7.102,9	8.234,4	8.794,0	238.239,8	355.394,8	462.793,2	678.477,5	731.411,2
Koper	145.865,3	166.641,3	183.708,2	204.787,6	208.559,5	2.612.048,7	3.185.465,1	4.739.232,9	6.178.280,3	6.874.200,0
Tin	4.588,6	3.983,6	2.697,9	2.860,3	2.903,7	438.154,4	335.047,0	385.576,6	343.301,8	321.123,0
Goud	13,0	12,1	13,0	13,5	13,8	534.517,1	597.586,7	765.559,9	709.908,2	665.800,3
Tinerts	13.690,1	16.340,4	14.005,7	16.476,6	20.921,0	921.252,5	1.011.759,0	1.403.447,8	1.418.081,3	1.662.856,9
Wolfram	178,9	619,2	482,7	870,7	1.046,5	10.024,2	28.497,3	90.886,0	181.321,3	162.472,4
Ruwe zinkconcentraten	53.645,5	58.956,8	117.119,6	92.186,1	93.962,0	108.230,6	102.140,5	447.649,5	449.245,0	206.896,0
Geroosterde zinkconcentraten	56.729,2	70.659,3	51.708,8	46.842,2	31.397,1	119.638,3	126.588,6	201.160,1	246.327,3	62.764,8

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal.

gen blijkt het, dat het transitoverkeer voor een groot deel bestaat in verzendingen die oorspronkelijk met bestemming naar België werden aangegeven : dit is onder meer het geval voor de meeste houtwaren, voor een heel groot deel van het katoen, de palmnoten en de bananen, en voor een aanzienlijk deel van de oliën. Hierbij dient nog de voorlopige invoer te worden gevoegd, die voor de tinertsen beduidend, voor de oliën daarentegen beperkt is.

De ertsen en metalen, die met inbegrip van het goud nagenoeg drie vierde van de invoer uit Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi vertegenwoordigen, hebben een tamelijk uiteenlopende evolutie gevolgd : de prijsveranderingen, die in sommige gevallen door het bestaan van contracten op lange termijn worden getemperd, gingen slechts gepaard met matige kwantitatieve schommelingen, behalve voor het zinkerts waarvan het aanbod trouwens ingevolge de inbedrijfstelling van een verwerkingsfabriek in Afrika is gedaald. Ondanks de daling der prijzen — die in de toekomst door een onlangs ondertekend internationaal akkoord zullen worden geregeld — is de invoer van tinerts in 1953 verder toegenomen. Ook dient de aandacht te worden gevestigd op de belangrijke vooruitgang van de invoer van wolframerts.

Bij de metalen vertoond het tin, na een ernstige achteruitgang in 1952, weer een matige opleving, terwijl het goud en het koper in 1953 lichtjes zijn teruggelopen.

Bij sommige plantaardige producten, waaronder het katoen en het hout, is de invoer tot in 1951 gestegen om vervolgens opnieuw te dalen; de ontwikkeling der plantages heeft een toeneming der rubberverzendingen mogelijk gemaakt; verder heeft de uitbreiding van de olieslagerijen een vermeerdering van de verkoop van veekoeken teweeggebracht, terwijl ook de oliën, na een achteruitgang in 1951-1952, opnieuw gunstiger evolueren. De harde vezels worden vooral voor de plaatselijke fabricage voorbehouden en worden dan ook minder uitgevoerd; hoewel palmnoten de laatste jaren in België minder worden gevraagd, werd in 1953 toch een grotere hoeveelheid hiervan ingevoerd; de copalinvoer ondergaat de gevolgen van de ontoereikende inlandse oogst. De stabiliteit van de koffie-invoer schijnt vooral door de voorkeur van de Belgische verbruiker te worden bepaald.

2. — *Uitvoer uit de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.*

Algemeen beschouwd, neemt de uitvoer van voedingsmiddelen van jaar tot jaar toe; dit is het geval voor het vlees, de vis, de groenten en het fruit, de meelsoorten en de bereidingen van deze producten, de chocolade, de biscuits, de alcoholhoudende dranken; hetzelfde geldt voor de tabakssoorten; de spijsvetten en de suiker wijzen daarentegen een zekere achteruitgang ten opzichte van 1951 aan. Deze evolutie is ten aanzien van de aangroei der Europese bevolking en van de opvoering van de inlandse levensstandaard heel begrijpelijk.

In de textielsector verschilt de toestand volgens de aard der artikelen. De uit kunstzijde vervaardigde producten, de wollen artikelen, waaronder de dekens, de kledingstukken en voornamelijk het linnengoed, de hoezen, de zeilen, enz., nemen bestendig toe. De rubrieken van het katoen, hoofdzakelijk de garens en dekens, en die van andere vezels, inzonderheid de juteweefsels en verpakkingszakken, lopen sedert 1952-1953 achteruit, nadat ze in 1951 over het algemeen een hoogtepunt hadden bereikt; hetzelfde geldt voor de tricotagewaren.

De verkoop van hoeden is sedert 1951 verslapt, terwijl hij voor het schoeisel in aanzienlijke mate toeneemt.

De Belgische cementverzendingen zijn dermate gestegen, dat ze 200.000 t overschreden in 1952. In 1953 was een lichte terugloop te bespeuren, en wel omdat de plaatselijke productie zich verder heeft uitgebreid. Werken van vezelcement worden daarentegen steeds meer verkocht; de verzendingen van terracotta- en ceramiekwaren lopen achteruit; hetzelfde geldt voor het glas, inzonderheid de flessen : ook hier kon de plaatselijke productie grotendeels in de behoeften voorzien.

Voor de scheikundige producten was 1952 het beste jaar; toch hebben de verzendingen van spring- en meststoffen uit de B.L.E.U. in 1953 nieuwe vorderingen geboekt, terwijl de uitvoer van lucifers aanzienlijk toenam en de bereide chemische producten, alsook de fotografische artikelen lichtjes zijn achteruitgegaan. Wat de verfstoffen en vernissen betreft, is de tamelijk sterke daling ook weer aan de plaatselijke productie toe te schrijven. De uitvoer van rubberwaren is sedert 1951 met ongeveer een vierde verminderd; ondanks een gevoelige opleving van de verkoop van luchtbanden in 1953, is de vooruitgang voor de gezamenlijke rubberproducten maar gering, zulks ingevolge de terugloop bij de artikelen van niet verharde rubber voor technische doeleinden.

De hout- en kurkwaren, alsook de huiden en ledersoorten vertonen een stijgende beweging. In de papierwaren is er een achteruitgang te bespeuren in 1952 en 1953, in de boekhandelsartikelen enkel in 1953.

De verzendingen van precisie-instrumenten nemen nog steeds toe.

In de metaalnijverheid en in de sector der metaalfabrikaten werd, in het algemeen, tot in 1952 een opvallende opvoering van de verkoop geboekt. In 1953 blijft deze toeneming voor het vervoermaterieel voortduren, terwijl in de secties der metalen werken en der machines en toestellen een achteruitgang waar te nemen valt.

Het volstaat even de aandacht te vestigen op de invloed van de openbare alsook private investeringen, die tijdens de jongste jaren in de overzeese gebiedsdelen steeds belangrijker zijn geworden en op de gedane pogingen tot penetratie, om de uitbreiding van bedoelde verkoop te verklaren.

Voor de sectie der metalen en werken van metaal was 1952 ongetwijfeld het maximumjaar, gezien de vooruitgang in 1953 tot specifieke gevallen beperkt bleef. Dienen inzonderheid te worden aangestipt : de merkwaardige handhaving van de grote metalen constructies, die slechts weinig

Voornaamste door de B.L.E.U. naar Belgisch-Kongo uitgevoerde producten

Waarde

(duizenden franken)

SECTIE EN HOOFDSTUK (a)	1949	1950	1951	1952	1953
I. 2. Vlees	4.454	7.837	12.422	17.079	34.122
3. Vis, schaaldieren en weekdieren	5.140	5.974	10.495	16.892	21.022
II. 7. Groenten, eetbare planten, wortels en knollen	7.362	9.710	18.223	25.578	35.928
8. Fruit	4.269	4.772	7.053	8.274	12.705
11. Producten van de meelindustrie, mout, zetmeel en stijfsel	11.515	22.229	18.560	25.893	27.447
IV. 16. Bereidingen van vlees, van vis, van schaaldieren en van weekdieren	5.525	11.059	9.640	16.898	18.862
17. Suiker en suikergoed	2.827	11.542	28.759	7.033	14.286
18. Cacao en bereidingen uit cacao	4.170	5.454	8.001	9.390	13.165
19. Bereidingen met meel of met zetmeel	9.302	13.303	20.343	25.159	26.509
20. Bereidingen van groenten, van moesplanten, van fruit en van andere planten of plantendelen	10.425	14.831	16.407	21.559	26.311
22. Dranken, alcoholhoudende vloeistoffen en azijn	4.483	4.203	5.629	5.072	8.462
V. 25. Zout, zwavel, aarde en steen, kalk en cement	56.804	64.102	103.912	161.766	140.642
27. Minerale brandstoffen, aardoliën en aardpekachtige stoffen, producten van hun distillatie	8.987	6.794	26.837	19.563	26.539
VI. 28. a. Chemische producten	28.103	21.576	55.839	63.241	53.190
b. Pharmaceutische producten	41.097	43.593	62.121	88.857	77.095
29. Bereide chemische producten voor cinematografie en fotografie	7.821	10.545	15.031	13.539	16.835
30. Looi- en verfextracten, verf, siccatieven, vernissen, stopverf en inkt, potloden en potloodstiften	34.811	35.983	66.475	69.582	53.657
34. Springstoffen pyrotechnische artikelen, lucifers en andere artikelen van ontvlambare stoffen	24.316	35.515	39.772	55.141	70.598

IX.	40. Hout en houtwaren	14.562	11.313	22.331	22.177	22.672
X.	44. Karton en papier, kartonwaren en papierwaren	39.760	44.487	120.678	113.352	104.250
	45. Boekhandelsartikelen en producten der grafische kunst	25.901	26.138	39.467	43.642	38.092
XI.	47. Wol, paardenhaar en haar	22.181	16.857	30.635	28.435	40.332
	48. Katoen	220.273	109.328	186.565	161.300	130.421
	49. Vlas, hennep, jute, ramie en andere plantaardige textielstoffen	7.146	15.401	29.207	33.432	10.602
	50. Watten en vilt, touwen en touwwerk, speciale weefsels en technische artikelen	10.299	11.801	25.507	27.047	20.389
	51. Tricotagewaren	12.045	9.361	24.603	23.721	22.087
	52. Kledingstukken, linnengoed en andere gemaakte artikelen	56.013	60.927	132.112	137.856	151.604
XII.	54. Schoeisel	2.903	3.667	9.175	50.664	83.522
XIII.	58. Werken van steen en van andere minerale stoffen	32.626	16.739	29.971	54.945	70.995
	59. Ceramiekwaren	18.800	12.751	27.263	34.621	28.775
	60. Glas en glaswaren	23.802	40.706	48.961	38.371	32.674
XV.	63. IJzer, gietijzer en staal	1.027.192	827.252	1.630.607	2.355.583	1.903.615
	64. Koper	27.561	31.617	45.975	91.456	56.640
	66. Aluminium	27.570	33.980	79.260	77.116	58.494
	71. Allerlei werken van onedele metalen, elders genoemd noch begrepen	22.787	22.627	41.812	54.679	50.023
XVI.	72. Stoomketels, machines, toestellen en mechanische werktuigen, alsmede onderdelen daarvan	510.270	436.238	613.897	889.039	913.097
	73. Electrische machines en toestellen en voorwerpen voor electrotechnisch gebruik, alsmede onderdelen daarvan	281.431	247.145	482.621	730.842	544.485
XVII.	74. Voertuigen en materieel voor spoor- en tramweg	219.152	245.672	130.767	454.209	523.135
	75. Automobielen, motorrijwielen, rijwielen en andere voertuigen	137.591	148.201	304.971	300.763	194.570
	76. Lucht- en scheepvaart	198.881	161.041	268.577	238.591	310.021
XVIII.	77. Optische instrumenten en toestellen, meetinstrumenten en andere instrumenten en toestellen elders genoemd noch begrepen	32.618	30.484	37.194	38.813	44.722

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De verscheidenheid van de uitgevoerde producten is te groot opdat het mogelijk zou zij er een bevredigend beeld van te geven door middel van een tabel met beperkte afmetingen, zoals dit voor de invoer uit Belgisch-Kongo kon gedaan worden. Zo omvat bovenstaande tabel slechts de voornaamste hoofdstukken van het douanetarief waarvan de secties opgenomen werden in de tabel op blz. 428 en 429. De gegevens werden versterkt naar waarde, daar de rubrieken zeer verschillend van aard zijn en dientengevolge de indeling naar hoeveelheid weinig nut heeft.

in waarde verliezen, de toeneming bij de groep bouten en moeren en de matige terugloop voor de metalen meubelen waarvan de verkoop in 1952 aanzienlijk was gestegen. Voor de producten der ijzer- en staalnijverheid maakt de wijziging van de goederenlijst der douanetarieven het niet altijd mogelijk de evolutie van 1952 tot 1953 na te gaan; het lijkt evenwel dat de meeste rubrieken achteruitgaan; de dwarsliggers vormen hier nochtans een uitzondering.

Hoewel de investeringen zich ook verder nog in ruime mate hebben uitgebreid, hebben ze zich niet op een zodanig peil kunnen handhaven, dat het tempo er van, na de aanzienlijke toeneming in 1952, ook nog in 1953 een gezamenlijke vooruitgang in de verkoop van machines en toestellen zou hebben mogelijk gemaakt; deze achteruitgang is echter maar bij de electrische toestellen te bespeuren. De uitvoer van explosiemotoren, alsook van hijs- en extractietoestellen boekt in 1953, integendeel, nog een nieuwe vooruitgang; daarentegen lopen de werktuigmachines ten opzichte van 1952 een weinig terug. De electrische kabels en draden vallen na een sterke toeneming in 1952 op ongeveer het cijfer van 1951 terug. De ontwikkeling en de modernisering van het spoorweg- en binnenvaartmaterieel hebben bijgedragen tot de verdere uitbreiding van de uitvoer van vervoermaterieel tot in 1953. De verzendingen van voertuigen voor het wegverkeer hebben een omgekeerde evolutie gevolgd, waardoor vooral de verkoop van rijwielen werd getroffen.

3. — *Economisch belang van de handelsbetrekkingen tussen België en zijn overzeese gebiedsdelen.*

Wanneer men het handelsverkeer van de overzeese gebiedsdelen naar België behandelt, mogen de producten, die niet in het land worden verbruikt, niet uit het oog worden verloren. België speelt ten opzichte van bedoelde producten een enigszins belangrijke rol als transporteur of als tussenpersoon.

Eerst komt het transitoverkeer, waarin hoge bedragen voor verscheidene producten betrokken zijn : in 1953 omvat dit verkeer 76.000 ton hout met de schors, 2.600 ton koffiebonen, 25.000 ton ruw katoen, 36.000 ton olie, 35.000 ton palmnoten, 18.000 ton bananen; Duitsland is het voornaamste afzetgebied voor deze producten. Dan komt de voorlopige invoer die een totaalbedrag van meer dan 4 milliard frank bereikt en hoofdzakelijk op tinerts betrekking heeft. De met deze voorlopige invoer gepaard gaande industriële bewerkingen vormen een interessante bron van werkgelegenheid en inkomsten. Ze zijn vooral omvangrijk voor het tinerts. Onder deze producten is het bewerkt koper hoofdzakelijk voor Frankrijk en andere Europese landen bestemd en het bewerkt tin en kobalt voor Amerika.

Deze cijfers dienen ter verbetering van het beeld van de handel met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi, zoals dit blijkt uit de onbewerkte statistieken. Dit leidt tot een indeling der verzendingen uit de overzeese gebieds-

delen volgens de voornaamste uiteindelijke kopers in 1953 (zie nevenstaande tabel).

Het aandeel der B.L.E.U. in de voornaamste producten wordt in de tabel « Percentage van de waarde der verzendingen naar de B.L.E.U. in het totaal der verzendingen van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi » weergegeven.

Belgisch-Kongo is dus voor talrijke producten een belangrijke leverancier aan België. Weliswaar heeft België niet altijd de vroeger bereikte verhoudingen in vergelijking met zijn totale invoer gehandhaafd; dit is onder meer het geval met het katoen, de bananen, de koffie, de palmolie, de huiden en het hout. Toch neemt België een steeds grotere hoeveelheid ertsen en metalen af, die ook hogere bedragen vertegenwoordigen.

Gezamenlijk beschouwd, neemt Kongo, zoals vóór de oorlog, de 6e plaats in onder de leveranciers van de B.L.E.U.

Van groter belang zou echter zijn dat België zijn aandeel in de Kongolese uitvoer handhaaft; welnu, niets wijst er op dat het niet zo is; wegens de wijziging die sedert 1953 (1) aan de statistieken der aardrijkskundige verdeling werden aangebracht, is het evenwel niet mogelijk met zekerheid hierover te oordelen.

In de andere helft van de tabel zijn de gegevens vaster (2). Hoewel

Verhoudingsgewijze indeling van de uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1953

LAND	Percentage van de totale uitvoerwaarde
Verenigde Staten	24,9
B. L. E. U.	23,7
Frankrijk	12,2
Duitsland	11,1
Verenigd Koninkrijk ...	8,4
Italië	4,6
Nederland	4,3

Bron : Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

Percentage van de waarde der verzendingen naar de B.L.E.U. in het totaal der verzendingen van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

PRODUCT	Volgens de douane-statistieken	Volgens de statistieken van de Centrale Bank
Koper en zilver ..	60	26
Goud	100	100
Katoen	78	27
Koffie	36	26
Palmolie	57	23
Rubber	62	48
Tin	74	7
Palmpitten	55	7
Kobalt	28	0,4

Bronnen : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo, Secretariaat-Generaal. Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi.

(1) De Centrale Bank voor Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi heeft op grond van de betalingsstatistieken voor 1953 een berekening gemaakt van de indeling van de indeling van de buitenlandse handel per land. Hierdoor is elke vergelijking met de voorgaande jaren uitgesloten.

(2) Zie *De economische toestand van Belgisch-Kongo in 1953*, Brussel, 1954, 4° (Ministerie van Koloniën, Dienst voor Economische Studies).

het B.L.E.U.-aandeel in de Kongolese uitvoer naar hoeveelheid sedert vijf jaren verhoudingsgewijze bestendig toeneemt, is het waardepercentage zeer stabiel gebleven : dit percentage heeft tussen 39,2 (1952) en 40,2 (1951) geschommeld. Tijdens dezelfde periode is het aandeel van drie Europese landen aanzienlijk vermeerderd : van 1949 tot 1953 stijgt het voor Duitsland van 1,1 % tot 4,5 % in waarde, voor Frankrijk van 1,1 tot 3,4 en voor Italië van 0,8 tot 2,0.

Dit neemt niet weg dat de Kongolees afzetgebied ten opzichte van de vooroorlogse jaren veel belangrijker is geworden. Belgisch-Kongo neemt thans onder de landen, die goederen uit de B.L.E.U. betrekken, de 6e plaats in met 5,7 % van haar totale uitvoer, terwijl het in 1936/1938 op de 11e plaats stond met 1,5 % van deze totale uitvoer.

Deze evolutie is een gevolg van de vlugge economische expansie der Afrikaanse gebiedsdelen. De Kongolese productie breidt zich inderdaad uit hetzij in functie van de plaatselijke markt, hetzij om in de behoeften van de internationale grondstoffenmarkt te voorzien. Hieruit volgt, in een klimaat van economische vrijheid, dat de markt van de B.L.E.U. geen neiging vertoont om voor de Kongolese uitvoer, relatief gesproken, belangrijker te worden. Daarentegen wordt het betrekkelijk belang van het Kongolees afzetgebied voor de B.L.E.U. steeds groter, en wel omdat de economische expansie een vraag naar uitrustingsgoederen doet ontstaan waaraan de nijverheid van het moederland ten volle kan voldoen, eensdeels, omdat haar structuur zich daartoe leent, anderdeels, dank zij de traditionele handelsrelaties waardoor beide landen verbonden zijn.

Hoe het ook zij, de inspanningen van de Belgische bedrijven tot penetratie op de Kongolese markt werpen vruchten af, maar in geringere mate dan de door andere landen geboekte vorderingen; zo heeft zich in het bijzonder de concurrentie van sommige landen, vooral van Duitsland, Frankrijk en Italië, de jongste tijd verscherpt. In talrijke rubrieken is er een toeneming van de invoer uit eerstgenoemd land waar te nemen.

Wat de sector der uitrustingsgoederen betreft, is het aandeel der B.L.E.U. in de Kongolese uitvoerhandel aanzienlijk; algemeen beschouwd, is haar afzet van metaalfabrikaten stabiel gebleven : de verkopen van de groep « Fabrimetal » vertegenwoordigen 45 % van de totale Kongolese invoer in deze sector.

Op het gebied van de consumptiegoederen zouden nieuwe vorderingen kunnen worden geboekt; ook werden inspanningen in die zin gedaan, bijvoorbeeld voor de textielwaren. De markt neemt overigens in verscheidenheid en omvang toe, dank zij de opvoering van de levensstandaard der inlandse bevolking, die aldus hogere kwaliteitseisen stellen kan. Deze evolutie opent gunstige vooruitzichten, voor zover grotere inspanningen worden gedaan om een plaats op de markt te veroveren.

Het belang van de Kongolese markt kan dus niet worden ontkend.

De vooruitzichten moeten evenwel worden gewogen uit het oogpunt van sommige factoren, die op het uitvoerverkeer naar Kongo remmend

zouden kunnen inwerken. Zo zal de concurrentie van sommige landen ongetwijfeld nog toenemen; in de door het Vijfjarenplan geschapen uitrustingsbehoeften kon reeds in tamelijk ruime mate worden voorzien en de verdere expansie zal steeds meer gericht zijn op een aanwending der plaatselijke hulpbronnen; de binnenlandse productie, tenslotte, breidt zich met onvertraagde snelheid uit. Deze strekkingen, die zich meer en meer doen gelden, zijn nu reeds voor bepaalde artikelen duidelijk waarneembaar.

De ontwikkeling van de plaatselijke productie heeft reeds invloed op de uitvoer naar de B.L.E.U.; de behandeling van grondstoffen in Afrika zelf breidt zich meer en meer uit. De in 1953 begonnen fabricage van zinkmetaal is er een kenmerkend voorbeeld van. Verder ontwikkelen er zich nieuwe procédé's voor de behandeling van de ertsen. Wat de edele metalen betreft, schijnt België van de Kongolese producten weinig gebruik te maken om nieuwe industrieën op te richten of bestaande bedrijven uit te breiden; toch zijn er hier en daar uitzonderingen waarvan de productie van electronisch zuiver germaniumoxyde een voorbeeld is. In dezelfde gedachtengang moet er worden gezegd, dat de dominerende positie van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in de productie van nijverheidsdiamant de onwikkeling van de industrie voor gediamanteerde werktuigen, die in België weinig uitgebreid is, nauwelijks heeft bevorderd.

De Kongolese productie is dus voor het Belgische bedrijfsleven een interessante maar beperkte aanvullingsbron. De uitvoer, daarentegen, heeft enkele industriële sectoren, vooral de ijzer- en staalverwerkende nijverheid en meer nog de metaalfabrikaten, een ruim afzetgebied verschaft.

AFDELING III. — BETALINGSBALANS TUSSEN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE EN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI

Bij het opmaken van de betalingsbalans der overzeese gebiedsdelen van België ten opzichte van de B.L.E.U. hebben zich in 1953, in vergelijking met de vorige jaren, belangrijke nieuwe modaliteiten voorgedaan. Zoals hoger vermeld, is de buitenlandse handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi met de verschillende landen in de statistieken van het Gouvernement-Generaal uitgedrukt in conventionele waarden en voor aangegeven bestemmingen, die, zowel in het ene als in het andere geval, merkelijk van de werkelijkheid afwijken. De correcties, die aangebracht werden om rekening te houden met de afleiding van schepen of de doorvoer door België en met de voorlopige invoer in de B.L.E.U., gaven een verbeterd maar toch onjuist beeld, vermits een aanzienlijk deel van de B.L.E.U.-invoer uit deze gebiedsdelen bestaat uit grondstoffen, die voor

rekening van sommige in Afrika gevestigde vennootschappen worden bewerkt. De betalingsstatistiek, die afgeleid is van de door de Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi ingestelde wisselcontrôle, heeft het mogelijk gemaakt de uitvoerverrichtingen op een meer met de werkelijkheid strokende wijze te schiften.

In de staat der Kongolese banken, alsook in de door de koloniale vennootschappen verstrekte inlichtingen betreffende hun tegoed in Belgische franken konden aanvullende gegevens worden gevonden.

De verrichtingen zijn dus, vooral voor 1953, geboekt zonder rekening te houden met de plaats van hun totstandkoming, die zich vaak in België bevindt; elke voor rekening der overzeese gebiedsdelen gedane verrichting is in de balans met de B.L.E.U. opgenomen, toch enkel in zoverre de Unie niet eenvoudig als tussenpersoon optreedt maar uiteindelijk de voordeeltrekkende of schuldenaar is.

Onder dit voorbehoud kunnen de verschillende bestanddelen van de balans als volgt verklaard worden.

De aandacht dient er te worden op gevestigd, dat de vergelijking met de vorige jaren heel onzeker is, wat de goederen betreft. Een voorbeeld : in de waarde, die aan de in 1952 in de B.L.E.U. ingevoerde goederen werd toegekend, is ook het veredelingsverkeer begrepen, terwijl het in de Belgische statistiek niet als dusdanig is opgenomen.

In 1953, integendeel, werd de waarde van het veredelingsverkeer op de balansen met de landen van uiteindelijke bestemming overgebracht. Alleen de eigenlijke waarde van de bewerking werd op de rekening van de B.L.E.U. gelaten.

De weerslag van deze correcties op de ontvangsten, die op de post « goederentransacties » der bilaterale betalingsbalans tussen Belgisch-Kongo en de B.L.E.U. geboekt zijn, bereikt ongeveer 2.500 millioen frank.

De goudverkoop op de vrije markt is gedaald, zulks ingevolge de evolutie der noteringen van het ene jaar tot het andere.

Weliswaar is de toeneming der uitgaven bij de post « verplaatsingen in het buitenland » slechts schijnbaar; hetzelfde geldt voor de vrachten, waar in de aardrijkskundige verdeling het criterium van de bestemming der goederen door het criterium van de vlag werd vervangen.

De inkomens uit investeringen wijzen een vooruitgang aan, daar de resultaten der in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi gevestigde vennootschappen nog zeer bevredigend zijn geweest en de afwerking van belangrijke investeringsprogramma's een ruimere winstverdeling heeft mogelijk gemaakt. De werkelijke vooruitgang in 1953 is trouwens aanzienlijker dan men uit de cijfers zou kunnen afleiden, want in tegenstelling met de vorige jaren werden de dividenden, die aan de buiten de B.L.E.U. verblijvende aandeelhouders werden uitgekeerd, niet op de bilaterale balans met België in rekening gebracht.

Bij de overheidstransacties zijn de door België overgenomen militaire lasten een verklaring van de merkelijke toeneming der ontvangsten; de uit-

Betalingsbalans van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi met de B. L. E. U.
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	1951			1952			1953		
	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
A. Lopende transacties :									
1. Goederentransacties f.o.b. (a)	8.102	5.974	+ 2.128	6.826	7.620	— 794	4.218	6.990	— 2.772
2. Niet-monetair goud	436	—	+ 436	438	—	+ 438	366	—	+ 366
3. Verplaatsingen in het buitenland	125	131	— 6	88	171	— 83	100	443	— 343
4. Netto-vrachten en -verzekeringen	4	998	— 994	16	1.283	— 1.267	123	2.821	— 2.698
5. Inkomens uit investeringen	362	1.665	— 1.303	421	2.138	— 1.717	487	2.290	— 1.803
6. Overheidstransacties niet elders vermeld	103	302	— 199	325	393	— 68	840	524	+ 316
7. Allerhande transacties	727	1.515	— 788	743	1.612	— 869	904	1.574	— 670
8. Schenkingen en overmakingen door migranten	132	672	— 540	166	534	— 368	395	758	— 363
9. Totaal lopende transacties	**9.991**	**11.257**	**— 1.266**	**9.023**	**13.751**	**— 4.728**	**7.433**	**15.400**	**— 7.967**
B. Kapitaalbewegingen op lange termijn :									
1. Particulier kapitaal	1.195	235	+ 960	1.030	227	+ 803	1.303	1.354	— 51
2. Overheidskapitaal	150	394	— 244	150	115	+ 35	800	15	+ 785
3. Totaal	**1.345**	**629**	**+ 716**	**1.180**	**342**	**+ 838**	**2.103**	**1.369**	**+ 734**
C. Eindsaldo	**11.336**	**11.886**	**— 550**	**10.203**	**14.093**	**— 3.890**	**9.536**	**16.769**	**— 7.233**

Bron : Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

(a) Exclusief, voor 1953, het veredelingsverkeer in de B.L.E.U., ter waarde van 2,5 milliard frank.

gaven bevatten onder meer de pensioenen der koloniale ambtenaren en het door België op de winsten der vennootschappen geheven belastingaandeel.

Onder de rubriek « allerhande transacties » is de koloniale loterij één der belangrijkste posten, zowel voor de ontvangsten als voor de uitgaven, namelijk respectievelijk 645 en 478 millioen frank in 1953.

De stijging der uitgaven onder het hoofdstuk « privaat kapitaal », zou verband kunnen houden met de repatriëring van fondsen, die in de overzeese landen toevlucht hadden gezocht toen de internationale toestand meer gespannen was. Indien dit de juiste verklaring is, zou men dus moeten besluiten tot een vooruitgang der investering van Belgische private kapitalen in Afrika, vermits de ontvangsten in 1953 meer bedragen dan in 1951 toen ze door voorlopige omstandigheden kunstmatig werden opgedreven.

De laatste post heeft betrekking op de voorschotten van België aan Ruanda-Urundi ter financiering van het ontwikkelingsplan in dit gebiedsdeel, welke voorschotten in 1953 tot 800 millioen zijn gestegen.

De balans ten opzichte van de B.L.E.U. sloot in 1953 voor Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi met een tekort van 7.233 millioen frank; indien men hierbij het bedrag van 310 millioen voegt, dat de op de vrije markt tegen USA-dollars verkochte goudproductie vertegenwoordigt, dan bedroeg de behoefte aan Belgische franken 7.543 millioen frank. De transacties in Belgische franken met het buitenland hebben een tegoed van 5.839 millioen frank overgelaten (6.039 millioen op de E.B.U.-zone min 200 millioen op de andere monetaire zones); de goud- en deviezenarbitrages hebben 1.555 millioen frank opgebracht, de vermindering van het tegoed in Belgische franken 149 millioen frank.

Tijdens de voorgaande jaren waren de dank zij het mechanisme van de E.B.U. bekomen Belgische franken ruimschoots voldoende om de tekorten op de B.L.E.U.-transacties te dekken. Maar in 1953 is dit deficit zodanig toegenomen dat de positie in Belgische franken van de overzeese gebiedsdelen gewijzigd werd.

LIJST DER STATISTISCHE TABELLEN (1)

Blz.

AMERIKAANSE HULPVERLENING.

Aan de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en aan Belgisch-Kongo toegekende E.R.P.-hulp 390
Aanwending van de aan de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie verstrekte hulp 391

BELGISCH-KONGO (Zie Kongo).

BENELUX.

Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U. 418
Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland 419
Voornaamste handelspartners der B.L.E.U. 417
Voornaamste handelspartners van Nederland 417
Dekkingspercentages van de buitenlandse handel der B.L.E.U. 420
Dekkingspercentages van de buitenlandse handel van Nederland 420
Invoer van de B.L.E.U. uit Nederland 421
Uitvoer van de B.L.E.U. naar Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 421
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Indeling naar de waarde der producten 422
Handelsverkeer naar waarde der B.L.E.U. in 1953 in verhouding tot 1948 . 423
Handelsverkeer der B.L.E.U. met Nederland. Gevoelige producten 423
Handelsverkeer der B.L.E.U. Gevoelige producten 424

BEVOLKING.

Geboorten, sterfgevallen en bevolkingsaanwas van 1931 tot 1953 3
Loop van de bevolking in 1953 8
Beroepsbevolking 12
Burgerlijke arbeidskrachten. Indeling per bedrijfstak 13

BEZOLDIGINGEN.

Evolutie der lonen met inbegrip van de sociale lasten 281
Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid 284
Kwartaalindexcijfers van de lonen in de nijverheid 285
Totale aan de maatschappelijke zekerheid aangegeven loonsom 286
Oorsprong der geldmiddelen van de maatschappelijke zekerheid 291
Verdeling der geldmiddelen van de maatschappelijke zekerheid tussen de uitkerende organismen 291

---

(1) Volgens alfabetische rangschikking der hoofdtrefwoorden.
Betekenis der in de tabellen gebruikte tekens :

. . niet beschikbaar;
— nul of onbeduidend;
/ gemiddelde.

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE B.L.E.U. Blz.

Speciale handel naar hoeveelheid en waarde 336
Indexcijfers van het volume en van de gemiddelde waarde bij de invoer en bij de uitvoer 343
Invoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen . . 344-345
Uitvoer naar het gebruik en de graad van verwerking der goederen . . . 347
In- en uitvoer van landbouwproducten 47
In- en uitvoer van tuinbouwproducten 48
In- en uitvoer van ijzer- en staalproducten 77
Invoer van non-ferro metalen. Ertsen, ruwe metalen en werken daarvan . . 79
Uitvoer van non-ferro metalen. Ruwe metalen en werken daarvan 81
Metaalverwerkende nijverheid 83
Invoer van de voornaamste metaalwaren 85
Uitvoer van de voornaamste metaalwaren 86
Invoer van de voornaamste voor de chemische nijverheid bestemde grondstoffen 91
Invoer van chemische producten 92
Uitvoer van chemische producten 93
Papierindustrie en grafische nijverheid. Invoer en uitvoer 98
In- en uitvoer van cement, werken van steen, glas en ceramiek 100
In- en uitvoer van textielstoffen 108
Invoer van textielwaren 110
Uitvoer van textielwaren 112
Invoer van voedingswaren 117
Uitvoer van de voornaamste producten der voedingsmiddelenindustrie . . 118
In- en uitvoer van diamant 120
In- en uitvoer van huiden, leder en lederwaren 122
In- en uitvoer van ruwe en bewerkte tabak 124
In- en uitvoer van hout en houtwaren 126
Ontwikkeling van de buitenlandse handel der B.L.E.U. (in het kader van de Benelux) 418
Voornaamste handelspartners der B.L.E.U. 417
Dekkingspercentages van de buitenlandse handel der B.L.E.U. 420
Invoer van de B.L.E.U. uit Nederland. Indeling naar de graad van bewerking. 421
Uitvoer van de B.L.E.U. naar Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 421
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Indeling naar de waarde der producten 422
Handelsverkeer naar waarde der B.L.E.U. in 1953 in verhouding tot 1948 . . 423
Handelsverkeer der B.L.E.U. met Nederland. Gevoelige producten 423
Handelsverkeer der B.L.E.U. Gevoelige producten 424
Uitvoer per nijverheidssector 352-353
Invoer per land van herkomst 356
Voornaamste invoerposten uit de Verenigde Staten 359
Uitvoer per land van bestemming 361
Voornaamste uitvoerposten naar de Verenigde Staten 363
Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per muntzone in 1952 en 1953 . 366
Evolutie van de in- en uitvoer met de landen van de Europese Betalingsunie. 368
Invoer, uitvoer en zichtbare handelsbalans per muntzone in 1952 en 1953 . 366
1952 en 1953 370-371
Balans van de internationale betalingen der B.L.E.U. in 1952 en 1953 373-375-377
Verloop en financiering van de globale betalingsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Jaren 1949 tot 1953 379
Verloop en financiering van het saldo der betalingsbalans van de B.L.E.U. in goud en in dollars (U.S.A.-dollars en Canadese dollars). Jaren 1952 en 1953 381
Verloop en financiering van het saldo der betalingsbalans van de B.L.E.U. in E.B.U.-deviezen. Jaren 1952 en 1953 382

DISTRIBUTIE. Blz.

Handelsondernemingen. Werkgevers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen 154
Handelsondernemingen. Werknemers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen 155
Handelsondernemingen. Werkgevers en werknemers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen 156
Handelsondernemingen. Werknemers die onder de maatschappelijke zekerheid vallen 156
Beroepskaarten voor vreemdelingen. Geografische spreiding 157
Beroepskaarten voor vreemdelingen. Economische bedrijvigheden volgens de aard van het beroep 158
Beroepskaarten voor vreemdelingen. Indeling volgens de aard der bedrijvigheid 158
Inschrijvingen en schrappingen in het handelsregister 160
Handelsregister. Inschrijvingen en schrappingen van eenmanszaken 161
Handelsregister. Inschrijvingen en schrappingen van vennootschappen . . 161
Belgische en Kongolese handelsvennootschappen met hoofdbedrijf in België. 163
Faillietverklaringen en aanvragen om faillissementsvoorkomend akkoord . 164
Indexcijfer van de omzet der groothandelaars in kruidenierswaren met zelfstandige cliëntele 165
Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes . . 166
Nationale Kas voor Beroepskrediet. Verstrekte kredieten 167

EUROPESE BETALINGSUNIE.

Positie van de E.B.U.-landen 388

FINANCIËN (Zie Overheidsfinanciën, Geld en Krediet, Europese Betalingsunie, Kapitaalinkomsten).

GELD EN KREDIET.

Verloop van de geldvoorraad 212
Goud- en deviezenvoorraad van de Nationale Bank van België 215
Schuldvordering van België op de E.B.U. 216
Algemene staat der banken 218
Kredieten van de particuliere banken aan het particulier bedrijfsleven . . 221
Herdiscontering van de handelswissels door de particuliere banken . . . 222
Herdiscontering- en Waarborginstituut. Daggeldleningen, portefeuille en herdisconto bij de Nationale Bank in 1953 224
Daggeldmarkt 225
Kredieten van de Nationale Bank van België aan de overheidssector . . . 228
Kredieten van de Nationale Bank van België aan de particuliere sector . . . 229
Handelswissels van de Nationale Bank. Indeling volgens herkomst . . . 230
Kredieten aan het bedrijfsleven 231
Algemene Spaar- en Lijfrentekas. Evolutie van het particuliere sparen . . . 234
Emissies van de Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen 242
Obligatie-uitgiften en netto-uitgiften der Belgische vennootschappen . . . 244
Indexcijfers der aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen 245
Beurs van Brussel 247
Notering en rendement van de voornaamste obligatietypen 249
Verrichtingen en portefeuille van het Rentenfonds in 1949, 1950, 1951, 1952 en 1953 251
Evolutie van het bedrag der hypothecaire inschrijvingen 252

INKOMENS (Zie Bezoldigingen, Kapitaalinkomsten).

Blz.

INVESTERINGEN.

Verdeling der investeringen van 1950 tot 1953 304
Investerings- en uitrustingsuitgaven in de steenkolenmijnen 308
Investeringen van de verschillende sectoren van het electriciteitsbedrijf . . 309
Investeringen van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en van het Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding 313
Investeringen van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen . . . 313
Investeringen bij de koopvaardij- en de zeevisserijvloot 314
Investeringen in motorvoertuigen 317
Immobilisatie-uitgaven van de Regie van Telegraaf en Telefoon 318
Bouw van nieuwe woonhuizen 320

KAPITAALINKOMSTEN.

Rendement van de Belgische en Kongolese vennootschappen op aandelen . . 293
Rendement van de Belgische en Kongolese vennootschappen op aandelen volgens de plaats van hun voornaamste bedrijvigheid 295
Resultaten van de Belgische en Kongolese vennootschappen op aandelen 297
Rendementspercentages van de Belgische vennootschappen op aandelen . . 299

KONGO (Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi).

Buitenlandse handel van de B.L.E.U. met Belgisch-Kongo. Waarde . 428-429
Handel van de B.L.E.U. met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi. Waarde . . 431
Sommige uit Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in de B.L.E.U. ingevoerde producten. Hoeveelheid en waarde 432
Sommige door Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi uitgevoerde producten. Hoeveelheid en waarde 433
Voornaamste door de B.L.E.U. naar Belgisch-Kongo uitgevoerde producten. Waarde 436-437
Verhoudingsgewijze indeling van de uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi in 1953 439
Percentage van de waarde der verzendingen naar de B.L.E.U. in het totaal der verzendingen van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi 439
Betalingsbalans van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi met de B.L.E.U. . . 443

LANDBOUW.

Bebouwde oppervlakte. Tellingen van 15 Mei 1949, 1952 en 1953 38-39
Landbouwopbrengst 40
Verloop van de opbrengst van sommige teelten. Gemiddelde productie per hectare 41
Veestapel 45
In- en uitvoer van landbouwproducten 47
In- en uitvoer van tuinbouwproducten 48

LONEN (Zie Bezoldigingen).

LUXEMBURG (Groothertogdom).

Indexcijfers van de industriële productie 404
IJzer- en staalproductie 405
Landbouwproductie 406
Indexcijfer van de levensduurte 407

NEDERLAND.

Middelen en bestedingen van de Nederlandse economie 408
Indexcijfers van de productie en van de personeelsbezetting in de industrie. 409
Productie-indexcijfers per bedrijfstak 410

Blz.

Raming van de oogstopbrengst 410
Aantal werklozen 411
Buitenlandse handel 412
Uitvoerwaarde per land van bestemming 413
Invoerwaarde per land van herkomst 413
Goud- en deviezenreserves 415
Voornaamste handelspartners van Nederland 417
Ontwikkeling van de buitenlandse handel van Nederland 419
Dekkingspercentages van de buitenlandse handel van Nederland 420
Invoer van de B.L.E.U. uit Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 421
Uitvoer van de B.L.E.U. naar Nederland. Indeling naar de graad van bewerking 421
Handelsverkeer van de B.L.E.U. met Nederland. Indeling naar de waarde der producten 422
Handelsverkeer der B.L.E.U. met Nederland. Gevoelige producten . . . 423

NIJVERHEID.

Steenkoolproductie per bekken 57
Steenkolenbalans 58-59
Personeelsbezetting en rendement in de steenkolenmijnen 60
Beschikbare electrische energie 65
Gasproductie 68
Openbare gasdistributie 69
Productie van petroleum en zijn derivaten 71
Energiebalans 73
IJzer- en staalproductie 75
In- en uitvoer van ijzer- en staalproducten 77
Productie van non-ferro metalen 78
Invoer van non-ferro metalen. Ertsen, ruwe metalen en werken daarvan . . 79
Uitvoer van non-ferro metalen. Ruwe metalen en werken daarvan 81
Metaalverwerkende nijverheid 83
Invoer van de voornaamste metaalwaren 85
Uitvoer van de voornaamste metaalwaren 86
Metaalverwerkende nijverheid. Totale verzendingen 88
Invoer van de voornaamste voor de chemische nijverheid bestemde grondstoffen 91
Invoer van chemische producten 92
Uitvoer van chemische producten 93
Productie in sommige takken der scheikundige nijverheid 95
Papierproductie 97
Papierindustrie en grafische nijverheid. Invoer en uitvoer 98
Cementproductie 99
In- en uitvoer van cement, werken van steen, glas en ceramiek 100
Productie van de kleinijverheid 101
Productie der steengroeven 102
Productie van kalk, kalksteen en kalkderivaten 103
Productie van de ceramische industrie 104
Glasproductie 105
Textielproductie 106
Voorraden weefsels 107
In- en uitvoer van textielstoffen 108
Productie der weverijen 109
Invoer van textielwaren 110
Uitvoer van textielwaren 112
Bedrijvigheid in sommige takken van de voedingsmiddelenindustrie . . . 116
Invoer van voedingswaren 117

Blz.

Uitvoer van de voornaamste producten der voedingsmiddelenindustrie . . 118
In- en uitvoer van diamant 120
Productie van afgewerkt leder 121
In- en uitvoer van huiden, leder en lederwaren 122
Tabaksindustrie. Verwerkte hoeveelheden 125
In- en uitvoer van ruwe en bewerkte tabak 124
Omzet in de houtverwerkende nijverheid 125
In- en uitvoer van hout en houtwaren 126
Raming van het waterverbruik in de nijverheid tijdens het jaar 1953. Herkomst en localisatie 128
Raming van het waterverbruik in de nijverheid tijdens het jaar 1953 Herkomst en bestemming 129

ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING (Zie Amerikaanse hulpverlening, Europese Betalingsunie).

OVERHEIDSFINANCIËN.

Uitvoering der begrotingen van 1949 tot 1953 per dienstjaar 186
Uitvoering der begrotingen van 1949 tot 1953 per kalenderjaar 190
Muntsaneringsbelastingen 191
Gewone fiscale ontvangsten per kalenderjaar zonder onderscheid van dienstjaar 194
Gewone fiscale ontvangsten. Indeling volgens categorie der ontvangsten . . 196
Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes . . 197
Staatsschuld 199
Provinciale begrotingen voor 1952 en 1953 203
Vermoedelijke opbrengst van de provinciale belastingen, voor alle provinciën samen, volgens de begrotingen van 1952 en 1953 204
Verdeling van het Fonds der Provinciën 204
Verdeling van sommige provinciale uitgaven in 1952 en 1953 205
Gemeentelijke ontvangsten gecentraliseerd bij het Gemeentekrediet . . . 206
Gemeentelijke opcentimes op de grondbelasting 207
Leningen en toelagen aan de locale besturen 208

PRIJZEN.

Prijs- en loonindexcijfers in enkele landen 264
Indexcijfers van de groothandelsprijzen 270
Partiële indexcijfers van de groothandelsprijzen 272
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten 273
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten 275
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten 276
Indexcijfer van de kleinhandelsprijzen 278
Evolutie van de kleinhandelsprijzen per groep van producten 278
Prijssubsidies voor voedingswaren en nijverheidsproducten 279

TOERISME.

Indeling der overnachtingen volgens het land van gewone verblijfplaats . 172
Spreiding der overnachtingen 173
Hotelnijverheid. Raming der ontvangsten 174
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 176
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen 177
Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer. Paketboten Oostende-Dover 178
Inrichtingen voor volksvacantie 180

TRANSPORT (Zie Verkeer). Blz.

VERBRUIK.

Verkoop van verbruiksgoederen 325
Verkoop van verbruiksgoederen. Indexcijfers per sector en per goederensoort 326-327
Verkoop van verbruiksgoederen in 1953 328
Verkoop van verbruiksgoederen in 1953. Voedingswaren 329

VERKEER.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Totaal vervoer van goederen bij wagenladingen 131
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van goederen bij wagenladingen volgens de aard van het vervoer 132
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Reizigersvervoer . . . 134
Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer 176
Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen. Totaal vervoer 136
Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen. Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer 177
Binnenvaart. Totaal vervoer 138
Binnenvaart. Indeling volgens de aard van het vervoer 138
Binnenvaart. Indeling van het vervoer volgens de aard der goederen . . . 139
Binnenvaart. Indeling van het vervoer volgens bekken 140
Vrachtschepenvloot voor de binnenvaart 141
Belgische koopvaardijvloot 143
Aard der schepen van de Belgische vloot 143
Paketboten Oostende-Dover. Verloop en ontvangsten van het reizigersverkeer 178
Indexcijfer van de vrachtprijzen voor de wilde vaart 144
Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen 145
Internationaal verkeer in de haven van Gent 147
Internationaal verkeer in de haven van Brussel 148
Handelsverkeer in de Belgische luchthavens 149
Luchtverkeer van de Sabena 150

VERZEKERINGEN.

Levensverzekeringen. Wiskundige reserves 254
Levensverzekeringen. Geïnde premiën 254
Levensverzekeringen. Waarden tot dekking van de wiskundige reserves . . 255
Kapitalisatieverrichtingen 256
Kapitalisatieverrichtingen. Waarden tot dekking van de wiskundige reserves 257
Hypothecaire leningen 258
Hypothecaire leningen met tussenkomst. Waarden tot dekking van de wiskundige reserves 258
Verplichte verzekeringen der vervoerders met autovoertuigen in 1953 . . 259
Verplichte verzekering der vervoerders met autovoertuigen in 1953. Waarden tot dekking van de technische reserves 260

WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID.

Beroepsbevolking 12
Burgerlijke arbeidskrachten. Indeling per bedrijfstak 13
Werkzame bezoldigde arbeidskrachten. Indeling per bedrijfstak 15
Werkzaam personeel en gepresteerde arbeidsdagen in nijverheid en handel. Arbeiders en bedienden die onder de maatschappelijke zekerheid vallen 21
Aantal arbeiders en uren-arbeiders in sommige sectoren. Statistiek van alle nijverheidsinrichtingen zonder onderscheid van het aantal werkzame arbeiders 22

Blz.

Aantal arbeiders werkzaam in sommige sectoren in 1953. Statistiek van alle nijverheidsinrichtingen zonder onderscheid van het aantal werkzame arbeiders 23
Aantal arbeiders en uren-arbeiders in sommige sectoren. Statistiek van de nijverheidsinrichtingen die ten minste 10 arbeiders tellen 24
In 1953 wegens werkonderbreking (gecontroleerde) verloren dagen . . . 25
Aantal gecontroleerde verloren werkdagen 26
Indeling van de volledig werklozen volgens de werkloosheidsduur. Werklozen, van beider kunne, die werkbekwaam zijn 28
Indeling der gecontroleerde volledig werklozen per provincie 29
Indeling van de werkloosheid per beroepsgroep 30
Daggemiddelden van het aantal gecontroleerde volledig werklozen in 1953 . 31

LIJST DER GRAFIEKEN (1)

Blz.

BEVOLKING.

Overlevingscurve (mannen + vrouwen) tot 85 jaar. Aantal overlevenden op 100 geboorten 4
Leeftijdsopbouw der bevolking in 1910, 1930, 1947 en 1952. Groepen van 5 jaar 5
Netto-reproductiecijfers van 1939 tot 1952 6
Huwelijksvruchtbaarheidscijfers gecumuleerd tot 20 jaar huwelijk voor de jaren 1939, 1946, 1951 en 1952 7

BUITENLANDSE HANDEL.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Hoeveelheid 337
Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie. Waarde 338
Handel en saldo van de handelsbalansen der B.L.E.U. met de E.B.U. en de dollarzone 367
Handel en saldo van de handelsbalansen der B.L.E.U. met de voornaamste landen 369

GELD EN KREDIET.

Geldvoorraad ter beschikking van het Belgisch bedrijfsleven 213
Voornaamste determinanten van de tendens op de geldmarkt 225
Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas. 236
Indexcijfers van de aandelennoteringen op de beurzen van Brussel en Antwerpen 246
Notering van de voornaamste obligatietypen 250

NIJVERHEID.

Steenkolenbalans 61
Hoogovencokesbalans 66
IJzer- en staalproductie 76
Productie van de voornaamste non-ferro metalen. Ruwe producten 80
Globale productie van de non-ferro metalen 81
Metaalverwerkende nijverheid. Bestellingen en verzendingen 84
Papierproductie 97
Cementproductie 101
Glasnijverheid. Productie en personeelsterkte 105
Textielproductie. Spinnerijen 107
Textielproductie. Weverijen 109

OVERHEIDSFINANCIËN.

Belastingontvangsten van de Staat 195
Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes. Industriële productie 198
Staatsschuld 200

(1) Volgens alfabetische rangschikking der hoofdtrefwoorden.

Blz.

PRIJZEN.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen 271
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten 274
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse producten 275
Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse nijverheidsproducten 277
Indexcijfers van de kleinhandelsprijzen 279

VERBRUIK.

Verkoop van verbruiksgoederen 325

VERKEER.

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Vervoer van goederen bij wagenladingen 133
Binnenvaart. Vervoerde goederen 139
Zeeverkeer in de haven van Antwerpen 146
Zeeverkeer in de haven van Gent 147

WERKGELEGENHEID.

Beschikbare arbeidskrachten, omvang van de werkgelegenheid en bestendige werkgelegenheid van 1948 tot 1953 17
Niveau van de bestendige werkgelegenheid der arbeiders per nijverheidsgroep 20

LIJST
DER GEBRUIKTE AFKORTINGEN VAN ORGANISMEN EN DIENSTEN

A.S.L.K.	Algemene Spaar- en Lijfrentekas.
BENELUX	Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie.
B.I.B.	Bank voor Internationale Betalingen (Bank for International Settlements).
B.L.E.U.	Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.
B.L.I.W.	Belgisch-Luxemburgs Instituut voor de Wissel.
C.D.C.V.	Centrale Dienst voor Contingenten en Vergunningen.
COFINEX	Raadgevend Comité voor de Coördinatie van de Financiering op Half-lange Termijn van de Export.
E.B.U.	Europese Betalingsunie.
E.C.A.	Economic Cooperation Administration.
E.G.K.S.	Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal.
E.R.P.	European Recovery Program (Europees Herstelprogramma).
FABRIMETAL	Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fédération des Entreprises de l'Industrie des Fabrications Métalliques).
G.A.T.T.	General Agreement on Tariffs and Trade (Algemene Overeenkomst inzake Handel en Toltarieven).
H.W.I.	Herdiscontering- en Waarborginstituut.
I.A.T.A.	International Air Transport Association.
I.B.R.D.	International Bank for Reconstruction and Development (Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling).
I.E.S.O.	Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek (Leuven).
I.M.F.	Internationaal Muntfonds.
M.S.A.	Mutual Security Agency.
N.A.T.O.	North Atlantic Treaty Organization (Organisatie van het Noord-Atlantisch Pact).
N.B.B.	Nationale Bank van België.
N.I.L.K.	Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.
N.I.R.	Nationaal Instituut voor Radio-omroep.
N.I.S.	Nationaal Instituut voor de Statistiek.
N.M.B.S.	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
N.M.K.N.	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.
N.M.V.B.	Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.
O.E.E.S.	Organisatie voor Europese Economische Samenwerking.
R.M.Z.	Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.
SABENA	Société Anonyme Belge d'Exploitation de la Navigation Aérienne.
SOBELAIR	Société Belge de Transport par Air.

TREFWOORDENREGISTER (1)

Blz.

A

Aandelen 211, 244, 255, 296
Aanvullende personele belasting . . 196
Aardappelen 43, 330
Aardewerk (ceramische producten) 18, 22 30, 104, 154, 284
Aardnotenolie 433
Accijnsrechten 124, **197,** 331
Accumulatoren 91
Alcohol 92, 331
Algemene Spaar- en Lijfrentekas (A.S.L.K.) . 52, 98, 145, 226, **233** .
Algemene Paritaire Raad 281
Aluminium 78, 339, 437
Ambacht 158, 232, 235
Amerikaanse hulp 188, 237, 389
Anciënniteitsverlof 288
Antimoon 80
Aperitieven 119
Appelen 49
Arbeiders (zie Werkgelegenheid, Werkloosheid).
Arbeidskrachten 12, 14, 16
— bezoldigde 12, 15
— buitenlandse 14, 397
— burgerlijke 12
Arbeidsongevallen 288
Arbeidsvergunningen 157
Arbeiderswoningen 192
Autobussen . . . 136, 177, 259, 265, 317
Autofinanciering 233, 296
Automontage 89, 310
Auto's 197, 259, 307, 312, 317, 352, 437

B

Baggerzand 102
Bakkerij 327
Baksteen . . . . . XIII, 101
Balans (zie Handelsbalans, Betalingsbalans).
Bananen 432
Bankcommissie 221
Bankdeposito's 214
Banken **217,** 245, 298
Bank voor Internationale Betalingen 202 378
Bedienden 16, 30, 285, 290
Bedrijfsbelasting 192, 196

Blz.

Bedrijfsfederatie der Voortbrengers en Verdelers van Electriciteit in België 308
Begroting (Rijks-, provinciale, gemeentelijke) . . . . . XVI, 185
— Luxemburg 407
— Nederland 414
Belastingen . . . . . X, **191,** 294
Belgische Dienst Opvoering Productiviteit 123, 391
Beleggingen 211, 235, 296
Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi . 243 296, 390, **427**
Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (B.L.E.U.) 335, 390
Benelux . X, XV, 56, 192, 337, 395 **399**
Benzol 70
Beroepsbevolking 11
Beroepsherscholing 14
Beroepskaarten 157
Beroepskrediet 167, 235
Beroepsopleiding 14
Beroepsziekten 288
Beschuiten 402
Bestaanszekerheid 288
Betaald verlof (zie Verlof)
Betalingsbalans 171, 193, **372**
— Belgisch-Kongo 441
— Nederland 414
Beton 99
Beurs (effecten) 247, 298
Bevolking **3,** 204
Bevolking (Belgisch-Kongo) 427
Bezoldigingen . . . XV, 264, **281,** 343
— Nederland 415
Bicalciumfosfaat 95
Bier 119, 331
Binnenscheepvaart XIV, 58, 82, **137,** 265 289, 315
Bloementeelt 39, 159
Boekbedrijf 21, 30, 326, 359
Boekweit 38
Bonen 38
Bonneterie (zie Tricotagenijverheid).
Boomkwekerijen 39

(1) De in vetjes vermelde cijfers verwijzen naar de bladzijden waar het trefwoord meer speciaal behandeld wordt.

Blz.

Borstelnijverheid 125
Bosontginning 30
Boter . . . 45, 119, 265, 274, 330, 350
Boudewijnshuis 146, 315
Boutenfabrieken 88
Bouwbedrijf IX, 13, 18, 30, **98**, 154, 245 283
Bouwceramiek 104
Bouwkapitalisatie 256
Bouwmaterialen 139, 271, 353
Bouwpannen 104
Bouwpremiën 321
Bouwstoffennijverheid XIII, **99**, 310, 324
Brandstof 19, 60, 139, 345
Breimachines 85
Breiwol 402
romfietsen 90
Brood 119, 264, 331
Brouwerijen . . . . . XIII, 116, 331
Bruggen en vakwerken 89, 316
Brunfaut (Wet) 98
Buitenlandse handel (zie ook Industrie) IX, XIV, 46, 162, 238, 299, **335**
— Belgisch-Kongo 427
— Benelux . . . 416
— Nederland . . 411
Buskruit 93
Butaan 70
Buurtspoorwegen . **136**, 176, 245, 264, 313

C

Cacao 117, 269, 359, 432
Cadmium 80, 432
Calciumcarbonaat 103
Call money (zie Daggeldmarkt)
Cedulaire belastingen 195
Cement XII, 22, 59, **99**, 266, 284, 253 435
Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet 226, 239
Centrale Bank van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi 202, 378
Centrale Kas voor Landbouwkrediet. 52
Ceramiek 21, 59, **103**, 353
Chauffage 351
Charmeuseartikelen . . . . X, 112, 400
Chartaal geld 212
Chemische producten (zie Scheikundige nijverheid).
Chloorwaterstof 95
Chocolade. 119
Chicorei 43
Cider 119
Cinematografische producten . . . 96
Coils 193
Cokes XII, 58, **66**, 245, 267, 283, 309 . 339, 353, 396

Blz.

Cokesgruiskolen 267
Commissariaat-Generaal voor Toerisme 170
Commissie voor Sociale Vraagstukken. 283
Commissie voor Statistieken en Verhoudingscijfers der Lonen . . . 282
Compensatievergoedingen 292
Compressoren 90
Confectienijverheid (zie Kleding).
Conserven 119
Consolidatielening 191
Consumptieijs 160
Coöperaties 165, 324

D

Dagbladen 97
Daggeldmarkt 225, 237
Dakpannen 109
Deegwaren 353
Dekens 111
Dekkingscoëfficiënt. 349
Demografie (zie Bevolking)
Deposito's 218, 219
De Taeye (wet) 98, 320
Detergentia 70, 96
Deviezen 170, 214
Diamantnijverheid 18, 24, 30, **119**, 324 353
Dienst der Potstchecks (zie Postrekening)
Dienst Industriële Planning en Economische Expansie 323
Dienst voor Regeling der Binnenvaart 141 266
Directe belastingen 195
Discontovoet . . . . . X, 210, 230
Distributie . . . . . 21, XIII, **153**, 167
Dividenden (zie Kapitaalrendement)
Dokwerkers 25
Dollarbonussysteem (Nederland) . . 441
Dolomiet 103
Doorvoer 132
Dotatiefonds voor de Oorlogspensioenen 235
Douanerechten 192, 197, 395
Draadtrekkerijen 87
Draineerbuizen 101
Dranken 24, 119, 331
Drijfkrachtmachines 88, 90
Droogdok 146
Druivenmost 331
Drukkerijen 284
Dweilen 111

E

Economic Corporation Administration (E.C.A.) **202**, 381

Blz.

Economische hulpverlening (zie ook Amerikaanse hulp) 389
Economische integratie 385
Edelsteen 359
Eetgerei 89, 339
Effectenbeurs . . . . . X, 244
Eieren 49, 265
Eindejaarspremie 282
Electriciteit XII, 13, 21, **64,** 208, 245, 264 284, 299, 308
Electrificatie (spoorwegen) . XIV, 134
Electrisch-materieel 352, 359
Electrotechnische industrie . . 91, 310
Email . . . . . X, 88, 400
Emigratie 9
Emissies . . . . . X, XVI, 232, **241,**
— (Nederland) 414
Energie . . . XI, 19, **57,** 72, 307, 324
Erfenisrechten 193
Ertsen 76, 138, 271, 351, 434
Erwten 38
European Recovery Program (E.R.P.) 188, 390
Europese Betalingsunie (E.B.U.) 214, 338 383, **388**
Europees Bureau voor de Productiviteit 387
Europese economische samenwerking **385**
Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (E.G.K.S.) IX, XII, 55, 62, 135 188, 267, 307, 339, **392**
Europese integratie 385

F

Fabrimétal 84
Faillissementen . . . . . XI, 164
Feestdagen 282
Fibraan . . . . . XIII, 115, 339
Fietsen 332
Fijnmechaniekbouw 91
Financiën (zie Overheidsfinanciën, Geld en Krediet).
Financiën (Luxembourg) 407
— Nederland 414
Fiscale politiek 191
Fiscaliteit (Zie Overheidsfinanciën).
Fluweel 112
Fonds der Gemeenten 206
— der Provinciën 204
— voor het Uitreden en het Aanbouwen van Zeeschepen . . 145, 238
— voor Openbare Onderstand . 206
Fosfaten 103
Fotografie . . . . X, XIII, 21, 96, 352
Fruit 39, 159, 330, 359
Fuel-Oil 71

Blz.

G

Garages 24
Garens (zie Textiel).
Gas 13, 21, 24, 58, **68,** 245, 264, 284, 308 332
Gas-oil 71
G.A.T.T. (Algemeen Akkoord inzake Toltarieven en Handel) 386
Gebinten 89
Geboortecijfer 3
Gebouwen 208, 319
Geconsolideerde schuld 199
Geld en krediet . . . . . XVI, 209
— Nederland 414
Geldmarkt . . . . . X, 211
Geldomloop 212
Geldrente 227
Geldvoorraad . . . . . XVI, 21
Gemeentefinanciën 205
Gemeentefonds voor Openbare Onderstand 206
Gemeentekrediet van België 206
Geneesmiddelen 92
Genever 119
Gereedschap 90, 352
Gerst 42
Gevelsteen 101
Gezinstoelagen 291
Gewelfstenen 101
Gietijzer 66, 75, 284
Giraal geld 212
Glas XIII, 18, 21, 30, 59, **105,** 154, 245 353, 435
Glucose 119
Goederenvervoer (zie Transport).
Goud 214, 432
Goud- en deviezenvoorraad . . 214, 380
Graangewassen 119, 144, 359
Grafische kunst 98, 283, 400
Grasland 44
Grensarbeiders 373
Grint 102
Groefzand 102
Groenten 39, 159
Groenteconserves 119, 353
Groenvoedergewassen 44
Groeven 59, 284
Grondbelasting 196, 207
Grondnotenolie 432
Grondstoffen 273, 343
Groothandel 158, 299
Groothandelsprijzen 270

H

Handel (zie Distributie, Buitenlandse handel).

Blz.

Handelsbalans 348, **365**
Handelsdienst voor Ravitaillering . 36, 265
Handelsondernemingen 153
Handelspapier 228, 237
Handelspolitiek 339
Handelsregister 160
Handelsstaal 268
Handelsvennootschappen 153, 163
Handelsverkeer (Benelux) 416
Handelsvloot (zie Koopvaardijvloot).
Handschoenen 122
Hardsteen 102
Haring 53
Havenbedrijvigheid 145
Havenarbeiders 287
Havens . . . XIV, 22, 283, 287, 391
Haver 40
Helicopterdiensten 150
Helpers 170
Hennep 38, 115
Herdiscontering- en Waarborginstituut (H.W.I.) 223, 237
Herdisconto 224
Herstelkredieten 240
Hijstoestellen 90
Hoeden 123, 435
Holglas 105, 353
Hoogovens 66, 75
Hop 43
Horloges 85
Hotelbedrijf 25, 30, 158, 169
Houtnijverheid 18, 30, **124**, 154, 272, 283 324, 339, 353, 432
Houtpulp 98
Huiden (zie Leder).
Huisbrand . . . . . XII, 264, 332
Huishoudartikelen 326
Huishuur 265
Huispersoneel 25
Huurauto's 259
Huurprijsreglementering 98
Huurovereenkomsten 265
Hypothecaire leningen 235, 252, 255, 257

I

IJzer- en Staalnijverheid XII, 22, 58, 66 **74**, 267, 271, 283, 299, 310, 335, 339 348, 352, 392, 403
IJzererts 131, 267, 339, 392
IJzerkies 91
IJzergieterijen 87
Immigratie 9
Immobiliënmaatschappijen 89

Blz.

Indexcijfers (Aandelennoteringen op de beurzen) 245
— glasproductie 105
— groothandelsprijzen 270
— (partiële) groothandelsprijzen . 272
— groothandelsprijzen voor ingevoerde producten 275
— groothandelsprijzen voor inlandse producten 276
— groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten 273
— handelsverkeer tussen de Benelux-landen 418, 419
— ijzer-en staalproductie in het Groothertogdom Luxemburg . 405
— Industriële productie in het Groothertogdom Luxemburg . 404
— kleinhandelsprijzen 278
— kostprijs voor het bouwen . . .
— landbouwproductie in het Groothertogdom Luxemburg . . . 406
— levensduurte in het Groothertogdom Luxemburg 407
— lonen (driemaandelijks) in de nijverheid.
— per bedrijfstak 284
— naargelang van de graad van geschooldheid 285
— lonen in enkele landen 281
— omzet der groothandelaars in kruidenierswaren 165
— ontvangsten van het zegel . . 166
— prijzen en lonen in enkele landen 264
— productie en personeelsbezetting in de industrie (Nederland) 409
— productie per nijverheidstak (Nederland) 410
— verkoop van verbruiksgoederen 324
— volume en gemiddelde waarde bij de invoer en bij de uitvoer . 343
— vrachtprijzen voor de wilde vaart. 144
Industrie XI, 13, 18, **55**, 232, 238, 273 286, 306, 323, 345
— Luxemburg (Groothertogdom). 403
— Nederland 409
Inflatie 210
Inkomen 281
Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven . 114, 286, 335
Internationaal Muntfonds (I.M.F.) . 232
International Air Transport Association (I.A.T.A.) 151
Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling 202

Blz.

Internationale Conferentie van de Arbeid 179
Internationale economische samenwerking 385
Internationale Grondstoffenconferentie 269
Internationale Tarweovereenkomst 36, 269
Internationale Suikerovereenkomst . 270
Invaliditeitspensioenen 287
Investeringen IX, XIV, 53, 169, 200, 208, 210, 232, **303,** 398
— Belgisch-Kongo 435, 443
— Nederland 409
Invoer (zie ook Industrie) XIV, 46, 139, 192, 265, 274, 331, 342, **349**
— Belgisch-Kongo 429
— Nederland 412
Invoerrechten 192
Ivoor. 432

J

Jaarlijks verlof 282
Jam 330
Jeugdherbergen 180
Jute . . . . . XIII, 115, 269

K

Kaardwol 114
Kaarsen 359
Kaas 45, 119
Kabeldeksels 101
Kachels . . . . . X, 88, 400
Kaliumkarbonaat 339
Kaliumsulfaat 96
Kalk, ... 22, 103
Kamwol 114
Kantwerk. 112
Kapitaalmarkt . . . . X, XVI, 232, 296
Kapitaalrendement 293
Kapitaalverkeer 403
Kapitalisatie 256
Kapitalisatiemaatschappijen 256
Karton 97, 351
Kasbons 219
Katoen 270, 359, 432
Kerosine 71
Ketels 352
Ketelmakerij 89
Kettingwinkels 165, 324
Kinderkoetsen 90
Kisten 125
Klaver 44
Kleding X, 21, 30, 111, 154, 326, 328, 332, 359, 400
Kleinijverheid 101
Kleinhandel 158
Kleinhandelsprijzen . . . X, 277, 281

Biz.

Kleurstoffen 94, 351
Klompennijverheid 125
Kobalt 80, 269
Koeien 45, 311
Koelinstallaties 90
Koffie 269, 432
Kongo (zie Belgisch-Kongo).
Koolzaad 38
Koopvaardijvloot 143, 238, 314
Kopal 432
Koper . . . . . XII, 78, 269, 432
Koppelingen 90
Kortlopende schuld 200
Krantenpapier. 97
Krediet . . . 145, 167, 214, **220,** 235,387
Kredietinstellingen 211, 232, 260
Kredietpolitiek 228
Kredietverlening 220
Krotwoningen 98
Kruidenierswaren 164
Kunstambacht en precisienijverheid . 21, 154, 284
Kunstzijde 359
Kunstenaars 25
Kunstvezels 70, 273
Kurk 125

L

Landbouw XI, 13, 30, **35,** 154, 235, 240, 271, 283, 311, 341, 345
— Luxemburg 405
— Nederland 410, 422
Landbouwkalender 46
Landbouwkrediet 51
Landbouwmachines 51, 91, 311
Landbouwpolitiek 35
Landbouwprijzen . . . . . XI, 50, 265
Landbouwsubsidies 37
Landbouwtelling 39
Landsverdediging 89, 321
Laspijpen 90
Leder 21, 30, **121,** 154, 270, 272, 284, 324, 332, 339, 353
Leerlooierijen 122
Leisteen 102
Leningen 201, 210, 211, 232, 378
Leurhandel 158
Levensduurte (zie Indexcijfer).
Levensverzekeringen 210, 253
Likeuren 119
Limonade 119
Linnengoed 112
Lithopoon 95
Locomobielen 85
Locomotieven 89, 134

Biz.

Logementsverschaffing (toerisme).
Lonen (zie Bezoldigingen).
Lood 78, 245, 269, 359
Loodmenie 95
Loonovereenkomsten 281
Luchtbanden 332, 435
Luchthavens . . . . . XIV, 148, 317
Luchtpost 149, 266
Luchtvaartpolitiek 151
Luchtvervoer 148, 317
Lucifers 93, 435
Lupinen 38
Luxemburg (Groothertogdom) . 193, 403
Luzerne 44

M

Maalderijen 116
Maatschappelijke Zekerheid . XV, 16, 285
Maatschappij voor Krediet aan het Kolonaat 427
Machines . . . . . XIII, 88, 352
Maïs 42, 432
Maïsstijfsel 119
Malt 119
Mandenmakerij 125
Mangaanerts 79, 432
Margarine . . . XIII, 116, 119, 330, 350
Marktkramers (zie Leurhandel).
Marmer 102, 284
Marokijnwaren 121
Marshall-hulp (zie Amerikaanse hulp).
Masteluin 42
Mechaniekbouw 88
Medicinale planten 38
Meel 47, 119, 331
Melk 45, 119, 265, 276, 330
Meststoffen . . . 70, 92, 266, 351, 352
Metaalnijverheid 18, 30, **74,** 88, 139, 154 245, 282, 283, 310, 324, 351, 422, 434 435
Metaalverwerkende nijverheid IX, XII 22, 58, **82,** 131, 271, 299, 310, 324, 352
Meubels . . . . . X, 88, 125, 351, 400
Meubelstof 111
Meubilering 327, 351
Middenstand 162, 241
Migratiebeweging 9
Mijnen (zie Steenkolenmijnen).
Mijnwerkers 14, 287, 290
Mobiliënbelasting 196, 294
Molybdeen 269
Monetaire politiek 187
Mortaliteit 3
Motorbenzol 95
Motorrijtuigen 142
Motorrijwielen 89, 142

Blz.

Mout 117
Munitie 352
Muntsaneringslening 189
Muntzones 365
Mutual Security Agency (M.S.A.) . 191, 390

N

Naaldhout 193
Nataliteit 6
Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding . . . 312
Nationaal Centrum voor Mechanische Berekeningen 391
Nationaal inkomen (Nederland) . . . 408
— Instituut voor Landbouwkrediet 52, 240
— Instituut voor de Statistiek (zie de diverse statistische tabellen).
Nationaal product (België) 324
Nationale Bank van België 201, 210, 214 227
— crisisbelasting 196
— Kas voor Beroepskrediet . 167, 233 241
— Maatschappij der Belgische Spoorwegen (N.M.B.S.) (zie Spoorweg).
— Maatschappij van Buurtspoorwegen (N.M.V.B.) (zie Buurtspoorwegen).
— Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken 98
— Maatschappij voor de Kleine Landeigendom 98
— Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid (N.M.K.N.) 145, 233 237
— Mijnraad 64
— Zuivelcommissie 37
Natriumderivaten 94
Nederland 408
Nieuwbouw (zie Investeringen).
Nijverheid (zie Industrie)
Nijverheidsplanten 42
Nikkel (zie ook non-ferro metalen) 89, 269 339
Non-ferro metalen XII, 59, **78,** 248, 269 282, 299, 310, 352
Noord-Zuidverbinding 391
Nylonkousen 112, 339

O

« Off shore »-aankopen 390
Obligaties 219, 244, 255
Olie . XI, 22, 62, **70,** 119, 139, 191, 345
Omzetcijfers 164

Blz.

Omwisselbaarheid 187
Ondergoed 328
Onderhoudsproducten 278
Ongeschoolden 30
Oorlogschade 142, 170, 201, 240, 315, 318
Opcentimes 204
Openbaar domein (zie Begroting, Investeringen).
Openbaar onderwijs 204, 320
Openbare gebouwen 98, 319
Openbare onderstand 206
Openbare werken 98, 204
Openingstaxe 192
Oplosmiddelen 70
Opschikartikelen 326
Optische toestellen 359
Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (O.E.E.S.) . 341
385
Ouderdomspensioenen . . 286, 287, 291
Overdrachttaxe 193, 402
Overheidsfinanciën . . . . . XVI, 185
Overheidsfondsen 249, 260

P

Paarden 311
Paardenbonen 42
Paketboten 178
Palmolie 432
Palmpitten 432
Pannenbakkerijen 59
Pantoffels 22, 123, 332
Papiernijverheid X, 18, 30, **96,** 154, 271
283, 324, 351, 400, 435
Parastatale kredietorganismen . . . 223
Parfumerie 92, 326, 329
Paritaire comité's 281
Parket 125
Pek 94
Pelterijen 122, 363
Pensioenen 282
Perekwatiefonds (E.G.K.S.) . . 63, 267
Personenauto's 142
Personenvennootschappen 162
Perswerk 88
Petrochemie . . . . . XI, 72
Petroleum XI, 59, **70,** 310, 324, 351, 353
Petroleumraffinaderijen XI, 72, 146, 310
Peulgewassen 42
Pharmaceutische producten XIII, 266, 359
Phosphaat 91
Plaatbewerking 88
Plaatglas 105
Plan Marshall (zie Amerikaanse hulp).
Plan Schuman (zie Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal).

Blz.

Plantaardige producten 39
Plantages 245
Plastische stoffen . . XIII, 70, 94, 121
Plateelvaatwerk 104
Pleisterkalk 103
Pluimvee 46
Polisbeleningen 255
Polygrafische bedrijven 154
Pompen 90
Porfier 102
Porselein 339
Posterijen 318
Postrekening 199, 212
Precisie-instrumenten 154, 435
Prijspolitiek 264
Prijsreglementering 264
Prijssubsidies 279
Prijzen . . . X, 50, 63, **263,** 348, 392
— Luxemburg 407
— Nederland 415
Prijzencommissie 264
Privaatdisconto 224
Productie . . . . . XI, 33
Productie (Belgisch-Kongo) 441
— Luxemburg 403
— Nederland 409
Productiviteit 55
Protectionisme 386
Provinciale financiën 203

R

Raadgevend Comité voor de Coordinatie van de Financiering op Halflange Termijn van de Export. (Cofinex) 226
Raad van de Economische Unie der Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-Unie 283
Radartoestellen 91
Raderwerken 90
Radio-omroep 318
Raffinaderijen 78, 350
Raiffeisenkassen 52
Rayon 115
Rapen 40
Rationalisatie (zie ook Productie) . 104, 137
Rayon . . . . . X, 106, 339, 400
Reactiemotoren 90
Regie van Telegraaf en Telefoon . .
XIV, 152, 318
Registratierechten 193, 197
Reisartikelen 328
Reiskassen 181
Reizigersverkeer 133, 175, 266
Rentenfonds 225, 237, 251
Restaurants 25, 327

Blz.

Richtprijzen 36, 265
Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid 14
Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (R.M.Z.) XV, 21, 170, 227 286
Rijst 277
Rijwielen 90, 352
Rogge 41
Rotan 125
Ruanda-Urundi 427
Rubber . 22, **91,** 121, 270, 324, 353, 432
Rubberbanden 96
Rubberwaren 92, 435
Ruilhandel 355
Ruilverhoudingen 348
Rundvee 44, 266

S

Sabena . . . . . XIV, 150
Sanitaire toestellen 351
Schaaldieren 117
Schapenteelt 45
Schatkist 201
Schatkistcertificaten . 201, 221, 237, 378
Schaverijen 125
Scheepsbouw 89, 238
Scheepsherstellers 25
Scheepskredieten 145
Scheepstimmerwerven 89
Scheepvaart 314
Scheikundige nijverheid XIII, 19, 30, 59 70, **91,** 139, 154, 245, 271, 284, 310, 324 339, 352, 435
Schepen 143, 315, 352
Schoennijverheid 22, **121,** 123, 326, 332 392, 400
Schoeisel 273, 332, 351, 435
Schrijnwerkerij 125
Schroot 76, 267, 339, 392
Schuld (zie ook Emissies).
— geünifieerde 201, 250
— Staatschuld . . . . X, 191, 198
— Steden en gemeenten 205
Schuman-plan (zie Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal).
Schuurpapier 104
Scooters 89
Seizoenarbeiders 13
Sigaren 124, 331
Sigaretten 123, 331
Sigarillo's 124, 331
Slachterijen 208, 264
Slijpstenen 104
Slijterijen 192

Blz.

Smederij 88
Smeermiddelen 345
Smeeroliën 71
Smelterijen 78
Sobelair (Société Belge de Transport par Air) 151
Sociaal toerisme 178
Sociale voordelen 287
Sociale zekerheid (zie Maatschappelijke zekerheid).
Soda 95
Spaarkassen 210
Spaarwezen 210, 233
Speciale Comité's (Benelux) . . X, 400
Speciale Commissie voor Prijzen en Lonen (Benelux) 399, 403
Speciale handel (zie Buitenlandse handel).
Speelgoed 326
Spelt 42
Spiegelglasnijverheid 245, 353
Spinnerijen (zie Textiel).
Spoorweg XIV, 24, 58, 82, 89, **131,** 175 202, 245, 265, 266, 312
Spoorwegpolitiek 134
Sportartikelen 328
Sportterreinen 208
Spuitwater 119
Staalgieterijen 87
Staal (zie ijzer- en staalnijverheid).
Staatsfinanciën (zie Overheidsfinanciën).
Staatsschuld . . . . . X, 191, 198
Stakingen 282
Stedelijk vervoer 313
Steen 30, 100
Steenbakkerijen 59, 284
Steengroeven . . 22, **102,** 131, 139, 271
Steenkolen XII, **55,** 131, 267, 282, 283 299, 324, 332, 339, 340, 353, 392
Steenkolenbalans 58
Steenkolenmijnen 18, 22, **57,** 154, 237, 245 267, 307, 391
Sterftecijfer 3
Stikstof . . . . . XIII, 22, 59, 339
Stookoliën 71
Stoomgeneratoren 89
Straatstenen 102
Strovlas 114
Stukgoed 132
Subsidies 233, 279, 407
Successierechten (zie Erfenisrechten).
Suiker XIII, **119,** 144, 269, 330, 353, 400
Suikerbieten 42
Suikergoed 119
Superfosfaten 94

Blz.

T

Tabaksindustrie X, 22, 30, 43, **123,** 154 283, 324, 331, 345, 400, 432
Tankschepen 143
Tapijten . . . . . XIII, 111
Tarwe 36, **41,** 119, 265, 350
Taxi's 259, 265
Teer 71, 93, 94, 363
Tegels 104
Telegraaf en telefoon (zie Regie van Telegraaf en Telefoon).
Televisie 83, 96
Tewerkstelling 14, 233
Textiel XIII, 22, 30, 49, **106,** 121, 139 154, 245, 270, 283, 299, 311, 324, 339 352, 422, 435
Textielmachines 90
Thee 269
Thomasslakken 95
Tienjarenplan (Belgisch-Kongo) . . . 214
Tin 78, 269, 363, 432
Toerisme . . . . . XIV, **169,** 376
Tolrechten (zie Douanerechten).
Toluol 70
Tonnennijverheid 125
Toelagenfonds voor Bedienden . . . 287
Touwwerk 115
Tram 89, 265
Tramping (zie Wilde vaart).
Transitovervoer . . . 139, 342, 355, 438
Transport 13, 21, 30, 58, **131,** 284, 312 376, 389, 396
— Nederland 411
Trekkingsrechten 232, 391
Tricotagenijverheid 22, 111, **116,** 359, 435
Tuinbouwkalender 265
Tuinbouwproducten 49
Uitgaven (zie Overheidsfinanciën).
Uitgiften (zie Emissies).
Uitrustingsgoederen 82, 343
Uitvoer (zie ook Industrie) XIV, 46, 139 **351**
— Belgisch-Kongo 429
— Nederland 402, 412
Urena lobata 432

V

Vaatwerk 125
Vaatdoeken 111
Vacantiehuizen 180
Varkens 45, 265, 311
Veekoeken 50, 117, 432
Veestapel . . . . . XI, **44,** 47, 311

Blz.

Veevoeders 39
Vennootschappen . . 160, 242, 255, 292
— Belgisch-Kongo 243
Vensterglas 353
Verbruik 233, 266, **323,** 343
Verbruikstaxe 196
Veredelingsverkeer 376
Verfstoffen 435
Verkeer (zie Transport).
Verkeersbelasting 192, 196
Verkeersnet . . . . . XIV, 98
Verlichting 351
Verlof 179, 291
Vermakelijkheidsbedrijven 171
Vernis 93
Verrekenkamers 225
Vervoer (zie Transport).
Vervoercentra (N.M.B.S.) 135
Vervoermaterieel 352
Vervoervergunning 141
Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit 288, 291
Verzekeringen (private) 253
Verzekeringsmaatschappijen 98, 210, 245
Vetstoffen 272, 345, 359
Vis 117, 436
Visserssloepen 89
Vissersvloot 52, 238
Visvangst 53
Vlas 43, **114,** 273, 363
Vlees . XIII, 46, 117, 266, **330,** 353, 436
Vliegtuigbouw 90, 390
Vliegtuigen 148, 317, 352
Vloot (scheepvaart en luchtvaart) 143, 314
Vlottende schuld 199
Voedergewassen 42
Voedingsmiddelen-industrie XIII, 19, 30, **116,** 139, 154, 164, 245, 269, 283, 299, 311, 324, 326, 329, 341, 345, 353, 434
Volksgezondheid 321
Vrachtgoed 148
Vrachtprijzen 141, 144, 267, 376
Vrachtschepen 143
Vrachtwagens 142, 317
Vreemdelingen 157
Vreemdelingenverkeer 173
Vruchtensap 119, 330
Vuurvaste producten 104

W

Waarden (beurs) 244
Wandelhemen 180
Wapens 91, 352
Warenhuizen 165, 324
Water 13, 21, 208, 308
Waterdistributie 22, 245, 264

Blz.

Waterkrachtstations 66
Watervoorziening 127
Waterwegen 315, 391
Wedden (zie Bezoldigingen).
Wederopbouw 248
Weduwenpensioen 287
Weegtoestellen 90
Weefsels 107, 351, 352
Weekloon (gewaarborgd) 282
Wegcentra (N.M.B.S.) 135
Wegen 204
Wegenfonds 98, 142
Wegennet 391
Wegennetpolitiek 142
Wegenwerken 317
Wegverkeer . . . . . XIV, 132, 177
Wegvervoer 24, 141, 259, 316
Weiden 44
Wereldprijzen 269
Werkgelegenheid . **13**, 60, 82, 83, 169
— Luxemburg 405
— Nederland 409
Werkloosheid . 13, 14, **26**, 287, 291, 397
— Nederland 411
Werklozensteun (zie Sociale voordelen)
Werktuigmachines 90, 352
Werkverschaffing 14
Weverijen 109
Wijn 119, 331
Wikken 38
Wilde vaart 144
Wiskundige reserves 253

Blz.

Wisselreserves (zie Goud- en Deviezenvoorraad).
Witloof 49
Wol 112, 273, 369
Wolfram 260
Woningfonds van de Bond der Kroostrijke gezinnen 98
Woningbouw 98, 235, 319, 320
Wortelen 40
Wortelplanten 43

Z

Zaden 359
Zandsteen 102
Zeelieden 288
Zeep 92, 96, 359
Zeescheepvaart . . . . . XIV, 142, 314
Zeeschepen 145
Zeevisserij 52, 314
Zeevrachten 376
Zegelrechten 165, 193, 198
Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade. 240
Zetels 125
Ziekte en invaliditeit (zie Verzekering tegen ziekte en invaliditeit) .
Zijde 245
Zilver 339
Zink 78, 245, 269, 363, 432
Zout 91, 359
Zuivelproducten 36, 119
Zwavel 91, 269, 359
Zwavelkoolstof 94
Zwavelzuur 94

INHOUDSTAFEL

Blz.

VOORBERICHT VII

INLEIDING IX

EERSTE DEEL : Bevolking en werkgelegenheid

HOOFDSTUK I. — BEVOLKING 3

§ 1. — *Algemene evolutie* 3

1. — Mortaliteit 3

2. — Nataliteit 6

§ 2. — *Regionale evolutie* 9

HOOFDSTUK II. — BEROEPSBEVOLKING, WERKGELEGENHEID EN WERKLOOSHEID 11

Afdeling I. — Beroepsbevolking 11

Afdeling II. — Bezoldigde werkgelegenheid 13

§ 1. — *Politiek inzake arbeidskrachten* 14

1. — Maatregelen ten gunste van de arbeidskrachten 14

2. — Werkloosheidsreglementering en -vergoeding 14

§ 2. — *Verloop van de werkgelegenheid* 15

1. — Bezoldigde arbeidskrachten 15

2. — Arbeidskrachten die onder de maatschappelijke zekerheid vallen. 16

a) Algemeen verloop naar kunne en maatschappelijke stand . . 16

b) Regionaal verloop 16

3. — Werkgelegenheid in de nijverheid (arbeiders) 18

Afdeling III. — Werkloosheid 26

§ 1. — *Algemeen verloop van de werkloosheid* 26

§ 2. — *Analyse van de werkloosheid* 27

1. — Naar kunne 27

2. — Naar leeftijd 27

3. — Volgens duur 27

4. — Per streek 29

5. — Volgens beroepsgroep en vakbekwaamheid 29

TWEEDE DEEL : Productie van goederen en diensten

Blz.

HOOFDSTUK I. — LANDBOUW EN VISVANGST 35

AFDELING I. — LANDBOUW 35

§ 1. — *Landbouwpolitiek* 35

§ 2. — *Landbouwproductie tijdens het teeltjaar 1952/'53* 39

1. — Teelten 39

a) Graan- en meelgewassen 41

b) Voor het zaad verbouwde peulgewassen 42

c) Nijverheidsgewassen 42

d) Wortelplanten en knolgewassen 43

e) Weiden en grasland 44

f) Groenvoedergewassen 44

2. — Veestapel 44

§ 3. — *Buitenlandse handel in landbouwproducten* 46

1. — Uitvoer 46

2. — Invoer 49

§ 4. — *Landbouwverkoopprijzen en -productiekosten* 50

§ 5. — *Mechanisatie en landbouwkrediet* 51

AFDELING II. — ZEEVISSERIJ 52

HOOFDSTUK II. — NIJVERHEID 55

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE INDUSTRIËLE ACTIVITEIT 55

AFDELING II. — PRODUCTIEVERLOOP PER BEDRIJFSTAK 57

§ 1. — *Energie en aanverwante producten* 57

1. — Steenkool 57

2. — Electriciteit 64

3. — Cokes 66

4. — Gas 68

5. — Petroleum 70

6. — Energiebalans 72

§ 2. — *Metaalnijverheid* 74

1. — IJzer- en staalnijverheid 74

2. — Non-ferro metalen 78

a) Ruwe metalen 78

b) Halffabrikaten 82

§ 3. — *Metaalverwerkende nijverheid* 82

a) Algemeen overzicht 82

b) Activiteit per sector 87

§ 3. — *Scheikundige nijverheid* 91

1. — Organische scheikunde 94

2. — Minerale scheikunde 94

3. — Diverse scheikunde en rubbernijverheid 96

§ 4. — *Papiernijverheid* 96

§ 5. — *Bouwbedrijf, bouwstoffennijverheid en aanverwante bedrijfstakken* . 98

1. — Bouwbedrijf 98

Blz.

2. — Bouwstoffennijverheid 99
a) Cement 99
b) Kleiproducten 101
c) Steengroefproducten 102
d) Kalk, kalksteen en kalkderivaten 103
e) Ceramische producten 103
f) Glasnijverheid 105

§ 6. — *Textielnijverheid* 106
1. — Algemeen overzicht 106
2. — Overzicht per sector 113
a) Katoen 113
b) Wol 113
c) Vlas 114
d) Hennep en harde vezels 115
e) Jute 115
f) Rayon en fibraan 115
g) Tricotagenijverheid 116

§ 7. — *Voedingsmiddelenindustrie* 116

§ 8. — *Diamantnijverheid* 119

§ 9. — *Diverse industrieën* 121
1. — Huiden- en ledernijverheid, schoennijverheid 121
2. — Tabak 123
3. — Hout 124

AFDELING III. — WATERVOORZIENING 127

HOOFDSTUK III. — VERKEER 131

§ 1. — *Vervoer per spoor* 131
A. — Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen 131
1. — Verkeer 131
2. — Spoorwegpolitiek 134
B. — Buurtspoorwegen 136
1. — Verkeer 136
2. — Buurtspoorwegpolitiek 137

§ 2. — *Binnenscheepvaart* 137
1. — Verkeer 137
2. — Binnenscheepvaartpolitiek 140

§ 3. — *Wegvervoer* 141
1. — Verkeer 141
2. — Wegennetpolitiek 142

§ 4. — *Zeescheepvaart* 142
1. — Verkeer 142
2. — Politiek 144

§ 5. — *Havenbedrijvigheid* 145
1. — Haven van Antwerpen 145
2. — Haven van Gent 147
3. — Haven van Brussel 148

Blz.

§ 6. — *Luchtvervoer* 148
1. — Verkeer 148
2. — Luchtvaartpolitiek 151
§ 7. — *Telefoon en telegraaf* 151

HOOFDSTUK IV. — DISTRIBUTIE 153
§ 1. — *Indeling der distributieondernemingen* 153
1. — Handelsondernemingen 153
2. — Bedrijvigheid der vreemdelingen in de distributiesector 157
a) Geografische indeling 157
b) Uitgeoefende economische bedrijvigheden 158
3. — Leurhandel 158
§ 2. — *Oprichting en opheffing van distributieondernemingen* 160
1. — Handelsregister 160
2. — Evolutie bij de handelsvennootschappen 162
3. — Faillissementen en faillissementsvoorkomende akkoorden . . . 164
§ 3. — *Omzetcijfers* 164
1. — Verkoop van voedingswaren 164
2. — Ontvangsten van het Zegel en van de met het Zegel gelijkgestelde taxes 165
§ 4. — *Krediet aan de distributie* 167

HOOFDSTUK V. — TOERISME 169
§ 1. — *Economisch belang van het toerisme* 169
1. — Werkgelegenheid en investeringen 169
2. — Deviezenaanbreng 170
§ 2. — *Toeristische bedrijvigheid* 171
1. — Financiële resultaten van het hotelbedrijf 171
2. — Invloed op het verkeer 175
§ 3. — *Sociaal toerisme* 178
1. — Logementsverschaffing tegen billijke prijzen 179
2. — Spreiding van het betaald verlof 179
3. — Transport tegen verminderde prijzen 181
4. — Sparen voor de vacantie 181

DERDE DEEL : Financiën, geld en krediet

HOOFDSTUK I. — OVERHEIDSFINANCIËN 185
Afdeling I. — Staatsfinanciën 185
§ 1. — *Algemene budgetaire toestand* 185
1. — Uitvoering der begrotingen sinds 1949 185
2. — Toestand der begroting voor het dienstjaar 1953. 187
3. — Uitvoering der begrotingen per kalenderjaar 189
a) Uitvoering der gewone begrotingen 189
b) Uitvoering der buitengewone begroting 189

Blz.

§ 2. — *Fiscale politiek* 191
1. — Directe belastingen 191
2. — Douane- en accijnsrechten 192
3. — Registratierechten 193
§ 3. — *Belastingontvangsten* 194
1. — Directe belastingen 195
2. — Douane- en accijnsrechten 197
3. — Registratierechten 198
§ 4. — *Evolutie der Staatsschuld* 198
1. — Binnenlandse schuld 200
a) Directe binnenlandse schuld 200
b) Indirecte binnenlandse schuld 202
c) Tegoed van particulieren op postrekeningen 202
2. — Buitenlandse schuld 202

AFDELING II. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIËN 203
§ 1. — *Provinciale financiën* 203
1. — Inkomsten der provinciën 204
2. — Uitgaven der provinciën 205
§ 2. — *Gemeentefinanciën* 205
1. — Inkomsten der gemeenten 206
a) Gewone ontvangsten 206
b) Buitengewone ontvangsten 207
2. — Uitgaven der gemeenten 208

HOOFDSTUK II. — GELD EN KREDIET 209

AFDELING I. — ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE MONETAIRE EN FINANCIËLE POLITIEK 209

AFDELING II. — GELDVOORRAAD EN WISSELRESERVES 211
§ 1. — *Evolutie van de geldvoorraad* 211
§ 2. — *Wisselreserves van de Nationale Bank* 214
1. — Goud en deviezen 214
2. — Financiering van de aan de E.B.U. toegestane kredieten 214

AFDELING III. — GELDMARKT 217
§ 1. — *Depositobanken* 217
1. — Evolutie van de deposito's 219
2. — Evolutie der kredieten 220
§ 2. — *Herdiscontering- en Waarborginstituut* 223
§ 3. — *Daggeldmarkt buiten verrekening* 227
§ 4. — *Nationale Bank van België* 227
1. — Aan de overheidssector toegestane binnenlandse kredieten . . . 227
2. — Aan de private sector toegestane binnenlandse kredieten . . . 227
§ 5. — *Globale aan het bedrijfsleven toegestane kredieten* 230

AFDELING IV. — KAPITAALMARKT 232
§ 1. — *Algemene Spaar- en Lijfrentekas* 233
§ 2. — *Andere parastatale kredietinstellingen* 237
1. — Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 237

Blz.

2. — Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet 239
a) Gewone sector 239
b) Herstelkredieten 240
3. — Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet 240
4. — Nationale Kas voor Beroepskrediet 241

§ 3. — *Uitgiften* 241
1. — Overheidssector 241
2. — Uitgiften van Belgische en Kongolese handels- en nijverheidsvennootschappen 243

§ 4. — *Effectenbeurzen* 244
1. — Niet vast renderende waarden 244
2. — Vast renderende waarden 248

§ 5. — *Hypothecaire inschrijvingen* 252

HOOFDSTUK III. — VERZEKERINGEN 253

§ 1. — *Levensverzekeringen* 253
1. — Wiskundige reserves 253
2. — Ontvangen premiën 254
3. — Waarden die de wiskundige reserves vertegenwoordigen . . . 254

§ 2. — *Kapitalisatie* 256

§ 3. — *Hypothecaire leningen toegestaan door de private ondernemingen voor hypothecaire leningen* 257

§ 4. — *Verplichte verzekering van de burgerlijke aansprakelijkheid der bezoldigde vervoerders van personen en van zaken door middel van autovoertuigen* 259

VIERDE DEEL : Prijzen en inkomens

HOOFDSTUK I. — PRIJZEN 263

Afdeling I. — Prijspolitiek 264

§ 1. — *Algemene oriëntering* 264

§ 2. — *Bijzondere maatregelen van de Belgische Overheid* 265

§ 3. — *Verordeningen van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal* . . 267

Afdeling II. — Evolutie der prijzen 269

§ 1. — *Wereldprijzen* 269

§ 2. — *Belgische groothandelsprijzen* 270
1. — Evolutie per groep van producten 271
2. — Evolutie naar de graad van verwerking der nijverheidsproducten. 273
3. — Prijzen der ingevoerde en inlandse producten 274

§ 3. — *Kleinhandelsprijzen* 277

Afdeling III. — Prijssubsidies 279

HOOFDSTUK II. — INKOMENS 281

Afdeling I. — Bezoldigingen 281

§ 1. — *Eisen en overeenkomsten* 282

Blz.

§ 2. — *Verloop der bezoldigingen* 282
1. — Algemeenheden 282
2. — Evolutie naargelang van de bedrijfstakken 283
3. — Evolutie naar de graad van geschooldheid 284
4. — Evolutie naar kunne en naar sociale stand 285
5. — Evolutie van de totale loonsom 285
6. — Vergelijking van het huidige loonpeil met dat van vóór de oorlog. 286
§ 3. — *Sociale voordelen* 287
1. — Wijzigingen aan de sociale voordelen 287
2. — Verdeling van de sociale lasten 288
3. — Incidentie van de sociale lasten 289
4. — Oorsprong en verdeling der voor de maatschappelijke zekerheid aangewende geldmiddelen 290
5. — Internationale akkoorden 292
AFDELING II. — INKOMSTEN UIT VENNOOTSCHAPPEN 292
§ 1. — *Algemeen overzicht* 292
§ 2. — *Resultaten van de vennootschappen met bedrijfszetel in België* . . 294
§ 3. — *Resultaten van de Belgische vennootschappen met bedrijfszetel in Belgisch-Kongo* 296
§ 4. — *Ontleding der resultaten volgens de aard van de bedrijvigheid der naamloze vennootschappen* 298

VIJFDE DEEL : Investeringen en verbruik

HOOFDSTUK I. — INVESTERINGEN 303
AFDELING I. — ALGEMENE KENMERKEN VAN DE EVOLUTIE DER INVESTERINGEN . . 305
AFDELING II. — VERDELING VAN DE INVESTERINGEN 306
§ 1. — *Nijverheid* 306
1. — Energie 307
a) Steenkolenmijnen 307
b) Water, gas, electriciteit 308
c) Cokes 309
2. — Metaalnijverheid 310
a) IJzer- en staalnijverheid 310
b) Nijverheid der non-ferro metalen 310
3. — Metaalverwerkende nijverheid 310
4. — Scheikundige nijverheid en petroleumnijverheid 310
5. — Bouwbedrijf en bouwstoffennijverheid 310
6. — Textielnijverheid 311
7. — Voedingsmiddelenindustrie 311
§ 2. — *Landbouw* 311
§ 3. — *Verkeer* 312
1. — Vervoer per spoor 312
a) Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en Nationaal Bureau voor de Voltooiing der Noord-Zuidverbinding . 312
b) Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen 313
c) Stedelijk vervoer 313

Blz.

2. — Scheepvaart 314
A. — Zeevaart 314
a) Scheepvaartmaterieel 314
b) Havens van Antwerpen en Gent 314
B. — Binnenscheepvaart 315
a) Scheepvaartmaterieel 315
b) Waterwegen 315
3. — Wegvervoer 316
a) Vervoermaterieel 316
b) Wegen 317
4. — Luchtvervoer 317
5. — Telegraaf en Telefoon 318
6. — Posterijen en Postchecks 318
7. — Radio-omroep 318
§ 4. — *Gebouwen* 319
1. — Openbare gebouwen 319
2. — Woningbouw 320
§ 5. — *Volksgezondheid* 321
§ 6. — *Landsverdediging* 321
§ 7. — *Ondergeschikte besturen* 321

HOOFDSTUK II. — VERBRUIK 323

AFDELING I. — VERBRUIK VAN NIJVERHEIDSPRODUCTEN 323

AFDELING II. — VERBRUIK DER PARTICULIEREN 324

§ 1. — *Indexcijfers van de verkoop van verbruiksgoederen* 324
§ 2. — *Verbruik per goederengroep* 329
1. — Voedingswaren 329
2. — Dranken en tabakswaren 331
3. — Kleding en schoeisel 332
4. — Andere producten 332

ZESDE DEEL : Buitenlandse economische betrekkingen

HOOFDSTUK I. — BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE 335

AFDELING I. — HANDELSPOLITIEK 339

AFDELING II. — ALGEMEEN VERLOOP VAN DE SPECIALE HANDEL 342

§ 1. — *Uiteenlopende evolutie van hoeveelheid en waarde* 342
§ 2. — *Invloed van de uiteenlopende evolutie van hoeveelheid en van waarde op de handelsbalans en op de ruilverhoudingen* 348

AFDELING III. — EVOLUTIE VAN DE BESTANDDELEN VAN DE SPECIALE HANDEL . . 349

§ 1. — *Invoer* 349
§ 2. — *Uitvoer* 351
§ 3. — *Ruilhandel en transitoverkeer* 355

Blz.

AFDELING IV. — GEOGRAFISCHE INDELING VAN DE SPECIALE HANDEL 355

§ 1. — *Landen van herkomst* 355

§ 2. — *Landen van bestemming* 360

AFDELING V. — HANDELSBALANS 365

AFDELING VI. — BETALINGSBALANS 372

§ 1. — *Lopende transacties* 374

§ 2. — *Transacties op de kapitaalrekening* 378

§ 3. — *Financiering van het totale saldo* 380

§ 4. — *Financiering van het saldo der belangrijkste deelbalansen* 380

1. — Balans der betalingen in goud en in dollars 380

2. — Balans der betalingen in E.B.U.-deviezen 383

HOOFDSTUK II. — INTERNATIONALE ECONOMISCHE SAMENWERKING . . 385

AFDELING I. — ECONOMISCHE SAMENWERKING IN HET KADER VAN DE ORGANISATIE VOOR EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING 385

§ 1. — *Activiteit van de Organisatie* 385

§ 2. — *Amerikaanse hulpverlening aan Europa* 389

AFDELING II. — EUROPESE GEMEENSCHAP VOOR KOLEN EN STAAL 392

§ 1. — *Beschikkingen in verband met de prijzen* 392

§ 2. — *Beschikkingen in verband met de andere componenten van de gemeenschappelijke markt* 394

§ 3. — *Sociale problemen* 396

§ 4. — *Algemene politiek en investeringspolitiek* 397

AFDELING III. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE . . . 399

§ 1. — *Verloop der onderhandelingen* 399

§ 2. — *Economische toestand van het Groothertogdom Luxemburg* 403

§ 3. — *Economische toestand van Nederland* 408

1. — Productie en werkgelegenheid 409

2. — Buitenlandse handel 411

3. — Financiën 414

4. — Prijzen 415

§ 4. — *Ontwikkeling van het handelsverkeer tussen de B.L.E.U. en Nederland.* 416

1. — Algemeen verloop 416

2. — Evolutie per groep van producten 420

ZEVENDE DEEL : Economische betrekkingen van België met Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

AFDELING I. — DE BELGEN IN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI. 427

AFDELING II. — HANDELSBETREKKINGEN TUSSEN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE EN BELGISCH-KONGO EN RUANDA-URUNDI 427

§ 1. — *Algemene evolutie* 430

§ 2. — *Ontleding per product* 431

1. — Invoer in de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie 431

Blz.

2. — Uitvoer uit de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie . . 434

3. — Economisch belang van de handelsbetrekkingen tussen België en zijn overzeese gebiedsdelen 438

Afdeling III. — Betalingsbalans tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi 441

Lijst der statistische tabellen 445

Lijst der grafieken 453

Lijst der gebruikte afkortingen van organismen en diensten 455

Trefwoordenregister 457

Inhoudstafel 467